

Ch. Hoffmeister sculp.

THORMODUS TORFAEUS.

Carlsruhe. Kunst-Verlag.

Snorre Sturlesons

norske

Kongers Sagaer.

Oversatte

af

Jacob Aall,

Eier af Næs Jærnverk.

Andet Bind.

Christiania.

Trykt i Guldberg & Dzwonkowskis Officin

ved P. T. Malling.

1839.

Oldgranskeren, Thormod Torfesen — eller som han almindeligen kaldes, Thormod Torfæus — er fød 1636 paa Øen og Gaarden Engo paa Island, i Nærheden af Besfestad i Søndre-Fjerdingen. Han deponerede ved Kjøbenhavns Universitet 1654, og tog theologisk Examen 1657; men det varede ikke længe, inden han ganske kunde opofre sig til det Studium, som bar hans Navn til Efterverdenen. Kong Fredrik den 3die, som var Oldgrandskningens store Ynder og Befordrer, overdrog ham Oversættelsen af islandske Oldskrifter, af hvilke en stor Mængde gik igjennem hans Hænder, hvorved formodentligen Grunden lagdes til hans Bekjendskab med islandske Oldsager, hvilket han siden saa hæderligen benyttede. Hans Yndest hos Kongen kunde imidlertid ikke beskytte ham mod Misundelse, og efter faa Aars Forløb blev han, som i et hæderligt Exil, og af Aarsager, som ere mindre bekjendte, forflyttet til Norge, som Kæmmererer i Stavanger Stift, uden at dog denne Forandring i hans Stilling berøvede ham sin kongelige Velynders Naade. Efter faa Aars Forløb, og efter at have maattet gjennemgaa mange Vanskeligheder og Chikaner, nedlagde han dette Embede, og blev udnævnt til Antiqvarius med 300 Rigsdalers Gage; men vedblev at boe paa Gaarden Stangeland ved Karmsund, som han giftede sig til, og hvor han nød den videnskabelige Ro, som satte ham i Stand til at udføre saa mange og saa vigtige antiqvariske Arbeider. Dette Embede beholdt han ikke længer end til Fredrik den 3dies Død 1670, og fra den Tid indtil 1682 var han uden offentligt Embede, som uden Løn, og levede af den Formue, hans Kone havde bragt ham, og af den, han havde arvet efter sine Frænder paa Island. Formuende synes han imidlertid ei at have været, endskjøndt i Stand til at udholde 12 Aars private Stilling. Paa en Tilbagereise fra Island 1671, hvor han havde søgt at bringe sine Familie-Anliggender i Orden, havde han det Uheld at begaa et Vaade-Mord, under saa graverende Omstændigheder, at han paadrog sig en Mulkt af 100 Rdl., foruden at han maatte staa offentlig Skrifte[1]). Dette ufrivillige Mord forsinkede hans Forfremmelse, da han ei vovede at søge om ny Ansættelse; men, saasnart han derom meldte sig hos Christian den 5te 1682, blev han ansat som kongelig Historiograf med 600 Rdl. Gage, hvorhos meddeeltes ham et aabent Brev til vedkommende Embedsmænd, hvori det paalagdes dem, at gaae ham tilhaande med Oplysninger, og gjøre ham bekjendt med de historiske Mærkværdigheder, som maatte være i deres Værge. Imidlertid bar den sidste Foranstaltning, som det synes, ingen synderlige Frugter, da de ham meddeelte Oplysninger vare faa og ubetydelige. Nu overlod han sig paa sin Gaard Stangeland ganske til Oldgranskningen, skrev flere Verker, og omsider sit store, møisommeligen udarbeidede Verk, historia norvegica — et Verk, som findes i alle store Bibliotheker, og formedelst sin Sjeldenhed betales dyrt, naar det falbydes. Paa en Reise til Kjøbenhavn 1706 faldt han i en Sygdom, som berøvede ham hans Hukommelse, og fra den Tid, indtil hans Død, var han ikke meer skikket til litterair

1) Frygt for Fare, meer end virkelig Fare, bevægede ham nemlig til Nødværge, uden at egentligen noget attenderet Mordanslag mod ham synes at have været forhaanden.

Virksomhed; men beskjæftigede sig med at udgive, hvad han tilforn havde udarbeidet. Han døde i en høi Alder — 83 Aar gammel — paa sin Gaard Stangeland, Aar 1719, og er begraven i Augvaldsnes Kirke[1]).

Endskjøndt Torfæus ikke egentligen har oversat Snorre, saa har han dog, ved i et kjærnefuldt Udtog at udbrede dette og de øvrige islandske Oldskrifter i de Lærdes Universal-Sprog, meer end nogen Anden, bidraget til at gjøre disse bekjendte udenfor Norge, og vi have saaledes ikke betænkt os paa at indflette hans Portrait i det lille Billed-Galleri, som pryder dette Verk. Portraitet, som skal være meget vel truffet, begyndte desuden at blive sjeldent, og vilde være forgaaet i Tidens Løb, naar ikke en ny Gravstikke havde foreviget det.

1) Han og hans Kones Liig findes der endnu i en stor Egekiste, og ved begge Sider af Chordøren findes 2de Messing Lyse-Arme, som han har skjænket Kirken.

Magnus den Godes Saga.

Magnus den Gode regjerede fra 1035—1047.

Efter Julen begyndte Magnus Olafsson sin Reise østenfra Holmgaard ned til Aldeigjoborg, hvor de begyndte at tiltakle deres Skibe, saasnart Isen løsnede om Vaaren. Derom taler Arnor Jarleskald i Magnus-Drapa:

Capitel 1. Magnus Olafssons Reise østenfra.

Jeg veed, at han, som rødned'
Hneitis-Sværdets skarpe Od,
Nu over Krigsmænd raader;
Løst Snak jeg taler ei.
Ormsædets Hader[1] var
Ej fulde ellev' Aar,
Da Skibe Horders[2] tappre Ven
Fra Gardien tiltakled'

Om Vaaren seilede Magnus østenfra til Svithjod. Saa siger Arnor:

Unge Sværderøder
Bød Folket ud til Thing;
Kjække Hird, Ørnes Brad,[3]
Bar Vaaben ud til Bænke.
Rafst Folkekonning skar
Salten Hav med hvælvet Planke;
Mørke Byge bar fra Øst
Til Sigtun Havilds Øder.[4]

Her siges, at da Kong Magnus foer østenfra Gardarige, seilede han med sine Reisefæller først til Svithjod og styrede op til Sigtun. Da var Ønund Olafsson Konge i Svithjod. Der var og Dronning Astrid, som havde været gift med Kong Olaf den Hellige. Hun tog overmaade glad og vel mod sin Stifsøn Kong Magnus, og lod strax sammenkalde et talrigt Thing af Svear paa et Sted, som heder Haungrar. Paa Thinget talede Dronning Astrid disse Ord: „Her er nu kommen til os en Søn af Olaf den Hellige,

1) Guldets Hader, d. e. en gavmild Mand, som ei sparer Guld. 2) Hordaland staaer for Norge i det Hele. 3) Som giver Ørnen (Ravnen) Føde. 4) Havets Ild er Guld, Guldets Øder: en gavmild Mand.

Cap. 1. Sigtún, see 1 B. S. 7.
Haungrar (Hungrar), et Sted som uden Tvivl maa være at søge i Nærheden af Sigtuna; men med Dalin I. 496 at antage det for Hátuna gaar ei an, snarere kunde man gjette paa Haga i Sognet af samme Navn, en god halv Miils Vei nordenfor ovennævnte Sted.

som heder Magnus, der agter at gjøre et Tog til Norge, for at søge sin Fædrene-Arv. Det er min store Pligt, at give ham Styrke til denne Færd, thi han er min Stifsøn, som er vitterligt for Alle baade Svear og Nordmænd. Dertil skal jeg heller Intet spare hverken af Penge eller Mandskab, forsaavidt jeg kan skaffe det, eller deraf har Forraad, paa det hans Styrke kan blive saa stor som mulig. Ligesaa skulle og alle de Mænd, som ville understøtte dette hans Tog, have mit fuldkomne og oprigtige Venskab. Thi vil jeg gjøre vitterligt, at jeg skal følge ham paa denne hans Færd, og da monne det være let at see for Alle, at jeg ikke agter at spare nogen Slags Ting til hans Hjælp, som det staaer i min Magt at yde ham." Herom talede hun længe og snildt; men da hun havde endt, svarede Mange saalunde, at Svearne før havde gjort liden Hæders-Færd til Norge, da de fulgte Kong Olaf, hans Fader, „og nu er her Intet bedre at vente, eftersom denne Mand nu er i Barne-Alder; derfor stunde vi meget lidet til denne Færd." Astrid svarer: „alle de Mænd, som ville ansees for at have Mod i Bryst, monne ei lade sig skræmme af Sligt. End om der var Nogen, som havde mistet sine Frænder ved Kong Olaf den Helliges Side, eller Selv faaet Saar, da viiste det Mod og Mands Hjærte, nu at fare til Norge og hevne det." Saavidt bragte Astrid det ved sine Ord og Understøttelse, at mange Mænd bestemte sig til med hende at følge Magnus til Norge. Derom taler Sighvat Skald:

Vi høre Olafs Datter,[1]
Som aatte den stridshvasse
Rene digre Konge,[2]
Os Kriger' Løn i Smykker bød.[3]
Svea-Hær i hundredviis
Holdt øster Thing paa Haugrar,
Da Astrid aabenbared'
Olafs-Sønnens Forslag.

Hun bedre Raad ei kunde
Med kjække Svear pleie,
Om gjæve Magnus end
Søn' hendes monne være.

Med Christi Magt hun voldte,
At Magnus Konge fik
Kong Haralds hele Arv
Til Eiendom i Glæde.

Og milde Magnus Vennesind,
At lønne Astrid har;
Det gjorde Folkets Ven
Mægtig til vor Glæde.
Sin Stifsøn saa hun styrket har,
At Faa saa viist har raadet;
Til ædel Qvindes høie Priis
Jeg siger sande Ord.

Saa siger Thjodolf Skald i Magnus-Visen:

Du, Eneherre, den Tid skjød
Egekjølen ud paa Vand.
— Da bæved' Snækkens Raa —
Tretti Skib' omsider
Nu ud paa Havet skride;
Hvinend' Storm ei spared' bøiet Raa.
Prude Hirdmænd kantet[4] Seil
Give op i Sigtun lod.

Capitel 2. Magnus's Færd fra Svithjod.

Kong Magnus gav sig paa Veien fra Sigtun, og havde med sig en stor Krigsmagt, som han af Svearne havde faaet. De fore til Fods fra Svithjod og saa til Helsingeland. Saa siger Arnor Jarleskald:

1) Astrid, en Datter af Sveakongen Olaf. 2) Som var gift med Kong Olaf den Hellige. 3) Af Mangel paa Penge bød hun Smykker i Krigssold. 4) Vore Fædre havde ikke alene Seil af forskjellige Farver, og farved Dug i Seilene; men Seilene kantedes ofte med Vidier og Qviste og med Baand.

Røde Skjolde bar Du siden
Fra de svenske Bygder; stærke Helt!
Landets Folk Dig til Haande gik,
Ei fik Du ringe Folkehjælp.
Vidkjendt' Ulvetungens Farver![1]
Udvalgte Mænd fra Osten iled',
Med hvide Skjold og drevne Spyd,
For Hæders Thing at holde.

Siden foer Kongen østenfra over Jæmteland og Kjølen og kom ned i Throndhjem, hvor hele Folket med Glæde tog imod ham. Men aldrig saasnart spurgte Kong Svend Alfifasons Mænd, at Kong Magnus Olafsson var kommen til Landet, før de flygtede til alle Kanter og forstak sig, saa der ingen Modstand blev gjort Kong Magnus; thi Kong Svend var desuden sør i Landet. Saa siger Arnor Jarleskald:

Du som farver Odins Maages Fjær!
Du kom fra Ost til throndske Bygd,
Med Skrækkens Hjelm, til største Rædsel;[2]
Dine Fiender sagdes falme.
Du, som feder Saar-Bølgens Fugl![3]
Dine Fiende største finde
Deres Elend', og de, rædde, maa
Vende Flid for Liv at vinde.[4]

Magnus Olafsson foer med sit Mandskab ud til Kjøbstaden, hvor han gladeligen modtoges. Siden lod han stævne Folket til Øre-Thing; men da Bondefolket mødte paa Thinge, blev Magnus tagen til Konge over hele Landet saa vidt hans Fader Olaf det havde havt. Derpaa antog Kong Magnus en Hird, udnævnede Lendermænd og indsatte Fogder og Forstandere i alle Herreder og Sysler. Strax om Høsten udbød Kong Magnus Leding over hele Throndhjem, og han havde godt for at samle Folk, hvorefter han seilede sør ud langs med Landet. Capitel 3. Magnus Olafsson tages til Konge.

Kong Svend Alfifason opholdt sig paa Søndhordaland, da han spurgte denne Krigstidende. Capitel 4. Kong Svends Flugt. Strax lod han udsende Krigs-Budstikke paa fire forskjellige Veie, stævnede Bønderfolket til sig, og lod Almuen sige, at den skulde indfinde sig med Folk og Skibe, for med ham at værge Landet. Alt det Mandskab, som var Kongen nærmest, indfandt sig hos ham, og da satte Kongen Thing, hvorpaa han i en Tale frembar sit Ærende og sagde, at han vilde drage mod Kong Magnus Olafsson, for at holde Slag med ham, om Bønderne vilde følge ham. Kongens Tale var ikke meget lang, og blev ei modtagen med meget Bifald af Bønderne. Siden holdt de danske Høvdinger, som vare hos Kongen, lange og snilde Taler; men derpaa toge Bønderne Ordet og svarede ham, og endskjønt Mange sagde, at de vilde følge Svend og slaaes ved hans Side, vare der og Nogle, som negtede det reent ud. Nogle taug aldeles, Nogle erklærede, at de vilde søge Kong Magnus, saasnart Leilighed gaves. Da svarer Kong Svend: „Mig synes, at her er kommet faa Bønder-

1) Store Helt. 2) Noget Karakteristisk ved et Menneskes Udseende, som indgjød dem der mødte ham Skræk — maaskee et bistert Ansigt. 3) Ravnen som drikker det hede Blod af Saaret. Efter en Variant: Du, som stiller Ulvens Hunger. 4) Anvende Flid for at beholde Livet.

Cap. 3. Eyra- eller Øyra-Þing (Ørething) holdtes paa Øren ved Nidaros eller Throndhjem. Paa dette Thing skulde de norske Konger nødvendig kaares og hyldes, ligesom alle Sager Kongerne imellem her bleve afgjorte.

folk af dem, som vi have sendt Bud til, og det synes, at de Bønder, som ere her tilstede, og sige os lige i Øinene, at de ville fare til Kong Magnus saasnart de kunne, ville blive os til ligesaa liden Hjælp, som de der sige, at de ville sidde roligen hjemme. Det samme er Tilfælde med dem som tie. Men af dem, som love at følge os, er maaskee hver Anden eller Flere ingen Hjælp i for os, om vi lægge os i Slag med Kong Magnus. Det er derfor mit Raad, at vi ikke fæste Tro til disse Bønder; men lader os heller fare did, hvor alt Folket er os tryg og tro, og hvor vi ville faae nogen Styrke til at vinde dette Land under os." Saasnart Kongen havde givet denne sin Beslutning tilkjende, fulgte alle hans Mænd dette Raad, vendte Skibsstavnene og heiste deres Seil. Kong Svend seilede nu øster langs Landet, og stak derpaa ufortøvet over til Danmark, hvor Hørda-Knut tog meget venligen mod sin Broder Svend. I deres første Møde tilbød Hørda-Knut Svend Konge at dele Danmarks Rige med ham, og dette Tilbud tog Kong Svend imod.

Capitel 5. Kong Magnus's Reise til Norge.

Om Høsten foer Kong Magnus øster heelt til Lands-Ende, og blev over hele Landet antagen til Konge, ligesom hele Landsfolket glædedes over hans Ankomst.

Capitel 6. Kongerne Knuts og hans Søn Svends Død.

Kong Svend Knudsson foer til Danmark og tog Deel i Regjeringen med sin Broder Hørda-Knut. Samme Høst døde Kong Knut den Mægtige i England den 13de November, 40 Aar gammel, og blev begraven i Vincester. Da havde han været Konge over Danmark i 27 Aar; men baade over Danmark og England i 24 Aar, samt over Norge i 7 Aar. Da blev Kong Knuts Søn Harald tagen til Konge i England. Den samme Vinter døde Kong Svend Alfifason i Danmark. Thjodolf Skald qvad saa om Kong Magnus:

Ørnekloens Blodbestænker
Traadte uret[1] Vei i Svithjod;
Dig, høie Herre, fulgte
Stærk Hær fra Øst til Norrig.
Svend Alfifsson flyer end,
For Sandt forraadt, fra Land;
End siden drev han af
Og bort af Landet foer.

Bjarne Guldbraa-Skald digtede om Kalf Arnesson:

Du lod begge unge Konger
Faae hver sin Arvelod.[2]
Sandt er det, Kong Svend da fandt
I Danmark ene Sæde.
Stridssyg' Magnus viiste Du
Fra Gardien Vei til Land,
Og det Du voldte, at
Gram fik igjen sit Land.

Kong Magnus raadede den Vinter over Norge, men Hørda-Knut over Danmark.

Capitel 7. Kongerne Hørda-Knuts og Magnus's Forening.

Vaaren efter udbød Kongerne paa begge Sider Leding, og det Ord gik, at de vilde holde et Slag med hinanden ved Elven;[3] men da Hærene paa begge Sider søgte mod hinanden, sendte Lendermændene i den ene Hær Bud til deres Frænder og Venner i den

1) Uret, d. e. fuld af Steen og Ur. 2) Svend og Magnus. Magnus fik Norge, Svend en Deel af Danmark. 3) Gøta-Elven.

Cap. 6. Vincestr, nu Winchester i Hamp-Shire i det sydlige England.

anden, som gik ud paa at tilveiebringe et Forlig mellem Kongerne, men fordi begge Konger vare unge og barnagtige, da havde nogle mægtige Mænd, som dertil vare udvalgte i begge Lande, faaet Landets Raad paa deres Vegne. Saaledes kom det dertil, at der blev et Forligs-Møde berammet mellem Kongerne. I dette Møde, hvortil de selv indfandt sig, blev der talt om Forlig, og i dette Forlig blev indført, at Kongerne skulde indgaae et edeligt Brødrelag, og holde Fred med hinanden indtil deres Livs-Ende; men dersom Een af dem døde sønneløs, da skulde den længstlevende efter ham tage Land og Undersaatter. Tolv af de gjæveste Mænd i hvert Rige tilsvore Kongerne, at dette Forlig skulde holdes, saalænge Nogen af dem levede. Derefter skiltes Kongerne ad, og Hver foer hjem til sit Rige, og Forliget holdtes saalænge baade vare i Live.

Dronning Astrid, som havde været gift med Kong Olaf den Hellige, kom til Norge med sin Stifsøn Kong Magnus, som før er fortalt, og blev af ham, efter Fortjeneste, holdt i stor Agt og Ære. Da kom og Alfhild, Kong Magnus's Moder, til Hirden, og Kongen modtog hende med den største Kjærlighed og viiste hende stor Agtelse. Men det gik Alfhild, som det kan gaae Mange, der komme til Magt og Ære, at Stoltheden tiltog med Magten. Saaledes blev hun ilde tilfreds med, at Dronning Astrid blev noget meer agtet end hun i Sæde eller anden Opvartning. Alfhild vilde nemlig sidde nærmest Kongen; men Astrid kaldte Alfhild sin Trælqvinde, som hun forhen havde været, da Astrid var Dronning over Norge og Kong Olaf raadede for Landet; thi vilde Astrid ingenlunde have Sæde hos hende, saa at de ei kunde være i eet Herberge. Capitel 8. Om Dronning Astrid.

Sighvat Skald havde faaet Hjemlov af Kong Olaf, da han foer øster til Gardarige, og næste Sommer efter foer Sighvat ud af Landet før til Rom, da Slaget var paa Stiklastad, og da qvad han denne Vise: Capitel 9. Om Sighvat Skald.

Stridsmodig drog jeg fra Hjem
Paa fromme Vei til Rom,
Guldvævet Malm-Vaand [1] efterlod,
En Gave af min Konge.
Da gjæve Krigshelt[2] mætted'
Den vilde Graabeens Sult,
Sølvhjaltet Sværd jeg lagde,[3]
Og fulgte viet Stav.

Da nu Sighvat om Høsten paa Veien søndenfra spurgte Kong Olafs Død, blev han derover saare bedrøvet og sang følgende Vise:

Jeg stod en aarle Morgen
Paa Bjerg[4] nær andre Borge,
Og mindtes der, hvor brast
Bredt Skjold og Brynje sid.
Jeg mindtes da den Konning,
Som i sin Ungdoms Vaar,
Lyksalig var i Landet.
Thord, Fader min, da hos ham var.

1) Guldhjaltet Sværd. 2) I Texten egentligen: Sværdets Træ, Digterens sædvanlige Billede paa Helte. 3) Jeg lagde Sværdet hjemme. 4) I Originalen: Mont; menes at være Alperne.

Cap. 9. Mont eller Munt, d. e. Mundiu-fjall (Mundie-Fjeld) eller Alperne.

Een Dag gik Sighvat igjennem en Torp og hørte en Huusbonde jamre sig ynkeligen fordi han havde mistet sin Kone. Han slog sig for Brystet, rev Klæderne af sig, græd meget og sagde, at han vilde gjerne dø. Sighvat qvad:

Mand ønsker Død, som savner
Sin Kones Favnetag,
Dyrt kjøbt er Kjærlighed,
Naar Død begrædes saa.
Kjække Mand, som skyer Flugt,
Græder over Kongen kjær;
Vort Savn end synes værre
For kongelige Mænd.

Sighvat kom hjem til Norge til Throndhjem, hvor han havde Gaard og Børn. Han foer søndenfra langs Landet paa et Lastdragerskib; men da de laae i Hillarsund, saae de mange Ravne komme flyvende, da qvad Sighvat:

Ravn' seer jeg flye til Havn,
Hvor fordum Skibet flød
Under gjæve Nordmands Søn;
De mindes Liig er nær.
Og Ørne daglig graadig'
Ved Hilla[1]) gjalde høit;
Dem mangen Gang Kong Olaf
Gjør graadig efter Rov.

Da Sighvat kom Nord til Kjøbstaden var Kong Svend der før ham. Han indbød Sighvat til sig; thi han havde forhen været hos hans Fader, Kong Knut den Mægtige; men Sighvat sagde, at han først vilde fare hjem til sin Gaard. En Dag, da Sighvat gik ud paa Gaden, saae han Kongens Mænd lege, og qvad:

Engang, jeg gik tværs forbi,
Kongelige Livvagts Leeg,
Blev jeg bleg som Bast;
Ei voxed' Mod i Bryst.
Jeg mindtes, hvorlunde
Vor ædle Drot med os
Tidt fordum var i Leeg
Paa sine Odelstofter.

Siden foer Sighvat til sin Gaard, og da han hørte hvorlunde mange Mænd bebreidede ham, at han var løben bort fra Olaf, qvad han:

Hvide Christ mig lade
Have heden Ild til Straf,
Om fra Olaf jeg mig vilde
Fjærne — Reen er jeg for det.
Til Rom jeg gik i Faren,
Derpaa jeg Vidner har
I Overflod som Havet,
Jeg aldrig dølger det.

1) Hiløsund, hvis Navn Digteren udleder af Hilla.

Hillarsund, nu Hilløsund strax vestenfor Mandal.

Sighvat var ilde tilmode hjemme, og en Dag gik han ud og sang:

Medens Olaf leved'
Alle Norges Klever
Venlig til mig smilte;
Fordum jeg paa Knarrer saaes;
Nu mig tykkes Lien
Alt siden mindre blid;
Kongens Fald mig saarer ilde,
Stor er vor Sorg i Nord.

Tidligen den Vinter foer Sighvat vester over Kjølen til Jæmteland og til Helsingeland, og kom frem i Svithjod. Strax foer han til Dronning Astrid, og var hos hende en lang Stund, som en velkommen Gjæst. Han var og hos hendes Broder Kong Ønund, og fik af ham **10** Mærker brændt Sølv, som fortælles i Knuts-Drapa. Jævnligen spurgte Sighvat de Kjøbmænd, som fore paa Holmgaard, om de kunde fortælle ham noget om Magnus Olafsson. Da qvad Sighvat:

End mig lyster spørge
Fra Gardien og fra Østen
Om den unge Ædling;
Ei spares Priis om ham.
Om Kongefærd jeg smaalig fritter,
Agter paa de Fugle smaa,
Som mellem Landet smutte;
Kjærlig Længsel stilles saa.

Capitel 10. Om da Kong Magnus kom først til Svithjod.

Strax da Magnus Olafsson kom til Svithjod fra Gardarige, traf han Sighvat hos Dronning Astrid, og de bleve Alle glade ved Mødet. Da qvad Sighvat:

Dit Hjem Du søgte kjækt;
Med Glæde maatte Du
Modtage Folk og Land —
— Din Magt jeg styrker, Magnus! —
Men jeg til Gardien ikke foer
Til Dig, o Folkekonning!
Jeg var Din Frænkes Vagt —
Saa mildes Straf for Døbenavn.[1]

Siden gav Sighvat sig paa Reisen med Dronning Astrid og fulgte Magnus til Norge. Sighvat qvad:

Til sammenstimlet Thing
Jeg sige vil min Hu:
Dit Liv mig, Magnus! glæder;
Gud naadig Folket er.
Naar gjæve Folke-Drot
Som Søn blev Fader liig,
Faa Folk da fødes monne
Som slig Konge finge sig.

Da nu Magnus var bleven Konge over Norge, fulgte Sighvat ham, og var hans kjæreste Ven. Engang da Dronning Astrid og Alfhild havde ladet falde nogle haarde Ord mod hinanden, qvad Sighvat:

1) Ved at være Astrid til Tjeneste, glemtes den Straf, som han havde udsat sig for ved at have givet Magnus Navn mod Kong Olaf den Helliges Villie.

Alfhilde! lad Du Astrid
Blive større end Dig Selv,
Endskjønt det var Guds Villie,
At bedre blev Din Lod.

Capitel 11. Kong Olafs Skrin gjøres.

Kong Magnus lod gjøre et Skrin, beslaaet med Guld og Sølv, og besat med Ædelstene. Dette Skrin blev gjort saaledes, at det baade i Størrelse og Form lignede en Ligkiste. Under den var hvælvet en Gang, oventil hævede det sig som et Tag, hvorpaa var et Hoved og en Tag-Aas. Bagpaa var der brækkede Hængsler, og foran Kramper med Hængelaas, der lukkedes med Nøgle. I dette Skrin lod Kong Magnus lægge Kong Olafs hellige Levninger, og der skede da mange Jertegn. Derom taler Sighvat:

For hannem, som godt Hjærte bar,
Blev pyntet gyldne Skrin.
Jeg priser hellig Konge;
Han Gud Herren søgte.
Did mangen Mand, kom blind
Med brusten Oiering,
Men gik med klare Syn
Fra gjæve Konges Leie.

Det blev da bestemt i Loven, at Kong Olafs Høitid skulde holdes hellig over hele Norge, og denne Dag høitideligholdtes strax derefter som den største Festdag. Derom taler Sighvat:

Det sømmer os at feire
Olafs, Magnus Faders, Messe
Meenløst udi mit Huus.
Men Gud gjør Kongen stor.
Og uden Svig jeg feire maa
Harmdøde Konges Fest.
Han pynted' Haandens Grene[1]
For mig med røde Guld.

Capitel 12. Om Thorer Hund.

Thorer Hund foer bort af Landet strax efter Kong Olafs Fald. Han drog alt til Jerusalem, og det er mange Mænds Sagn, at han ikke kom tilbage. Thorer Hund havde en Søn, som hedte Sigurd, Fader til Ranveig, der var gift med Jon, en Søn af Arne Arnesson. Deres Børn vare Vidkun i Bjarkø, Sigurd Hund, Erling og Jardthrud.

Capitel 13. Harek af Thjotes Drab.

Harek af Thjotø sad hjemme paa sine Gaarde, alt til Kong Magnus Olafsson kom i Landet og var bleven Konge. Da foer Harek før til Throndhjem til Kong Magnus. Dengang var Asmund Grankelsson hos Kongen. Da Harek kom til Nidaros og steg i Land fra Skibet, stod Asmund hos Kongen paa Loft-Svalen, og baade Kongen og han kjendte Harek, da de saae ham. Da sagde Asmund til Kongen: „nu vil jeg gjengjælde Harek min Faders Drab.“ Han havde i Haanden en liden tyndslagen Bile. Kongen saae til ham, og sagde: „tag heller Øxen min.“ Denne var tyk og dannet som en Kile. „Du maa vide, Asmund,“ tilføiede han, „at der er haarde Been i den gamle Karl.“ Asmund tog Øxen, gik ned igjennem Gaarden, og da han kom ned i Tverstrædet, kom Harek og hans Mænd ham nedenfra i Møde. Asmund hug Harek i Hovedet, saa Øxen trængte lige ind til Hjernen, og dette blev Hareks Bane. Asmund vendte strax om til Kongens Gaard, og hele Eggen paa Øxen havde lagt sig. Da sagde Kongen: „hvad vilde Din Øxe nu have duet til; da ogsaa denne synes mig fordærvet.“ Siden gav Kong

1) Fingrene.

Magnus Lehn og Syssel paa Halogaland, og der er mange og store Fortællinger om Asmunds og Harekſønnernes Stridigheder.

Kalf Arnesſon havde i Førſtningen nogen Tid den ſtørſte Deel i Landsſtyrelſen med Kong Magnus; men ſiden fandtes der dem, ſom paamindede Kongen om, hvor Kalf havde ſtaaet paa Stiklaſtad, og da var det vanſkeligere for Kalf at gjøre Kongen til Noie. Engang traf det ſig, da der var mange Folk hos Kongen, ſom kærede deres Sag for ham, at Thorgeir Flek fra Sul i Væradal, ſom før er omtalt i Kong Olaf den Helliges Saga, kom til ham i et nødvendigt Ærende. Kongen agtede ikke paa hans Ord, men lydde paa dem, ſom ſtode ham nærmere. Da ſagde Thorgeir høit til Kongen, ſaa at Alle, ſom vare i Nærheden, hørte ham: Capitel 14. Om Thorgeir Flek.

Tal Du med mig
O, Magnus Konge!
Thi jeg var i Følge
Med Fader Din
Og bar mit Hoved
I Blod derfra,
Da de ſteg' over
Døde Døgling.[1]
Du elſker
Det uſle Folk,
Som Drotten ſveg
Til Djævlens Glæde.

Da blev der en ſtor Støi blandt Folket, og Nogle bøde Thorgeir gange ud; men Kongen kaldte ham til ſig, og ikke alene faldt Thorgeirs Ærende ud til hans Tilfredshed, men Kongen lovede ham tillige ſit Venſkab.

Kort derefter var Kongen til Gjæſtebuds paa Haug i Væradal, og ved Madbordet ſad Kalf Arnesſon paa den ene Side af ham og Einar Tambarſkelver paa den anden. Da var det allerede kommen ſaa vidt, at Kongen gav ſig lidet af med Kalf, men gjorde meſt af Einar. Kongen ſagde til Einar: „vi ſkulle ride ud til Stiklaſtad i Dag; jeg vil ſee paa Mindesmærkerne om de Ting, ſom der have tildraget ſig." Einar ſvarer: „ei kan jeg ſige Dig Noget derom, lad Du Din Foſterfader Kalf fare, han kan ſige Dig Tidende om hvad der ſkede." Da Bordene vare borttagne, gjorde Kongen ſig reiſefærdig og ſagde til Kalf: „Du ſkal fare med mig til Stiklaſtad." Kalf ſvarede: „ikke er vel dette min Skyldighed." Da ſtod Kongen op og ſagde ganſke vred: „fare ſkal Du, Kalf." Derpaa gik Kongen ud. Kalf klædte ſig paa i en Haſt, og ſagde til ſin Skoſvend: „Du ſkal ride ind til Egge, og befale mine Huuskarle, at bringe alt mit Tøi ombord paa mit Skib før Solefald." Kong Magnus rider nu til Stiklaſtad og Kalf med ham; de ſtege af Heſteryggen og ginge til det Sted, hvor Slaget havde ſtaaet. Derpaa ſagde Kongen til Kalf: „hvor er det Sted, hvor Kongen faldt?" Kalf rakte frem Spydſkaftet og ſagde: „her laa han falden." — Kongen: „hvor var Du da Kalf?" — Kalf: „her hvor jeg nu ſtander." Kongen blev rød i Anſigtet ſom Blod og ſagde: „da kunde vel Din Øxe naa ham." Kalf ſvarede: „ikke naaede min Øxe ham." Derpaa gik han bort til ſin Heſt, ſprang paa Heſteryggen og red ſin Vei med alle ſine Mænd; men Kongen red tilbage til Haug. Kalf ſtandſede ikke i ſin Fart før han kom hjem til Egge om Qvælden. Der laa hans Capitel 15. Kalf Arnesſon rømmer Landet.

1) Konge.

Cap. 15. Haug i Veradal, hvorom ſee 1 B. S. 260.

Skib seilfærdig ved Landet, alt hans Løsøre var kommet ombord, og Skibet var bemandet med hans Huuskarle. De holdt strax om Natten ud efter Fjorden, og Kalf foer derefter Nat og Dag, naar Vinden føiede. Derpaa seilede han ud i Vesterhavet, opholdt sig der længe, og hærjede paa Irland, Skotland og Syderøerne. Derom taler Bjarne Guldbraaskald i Kalfs-Visen:

Jeg spurgte, Thorbergs Frænde![1]
Haralds Brodersøn Dig god;
Du var hans Venskab værdig,
Det holdt til han det spildte;
Men Avindsmænd opvakte
Blandt Eder idelt Had.
Olafs Arving høsted'
Ei Gavn af denne Strid.

Capitel 16. Om Bøndernes Trusler.

Kong Magnus lagde under sine Eiendele Viggja, som Rut havde aat, og Qvistad, som havde tilhørt Thorgeir, saa og Egge med alt det Gods, som Kalf havde efterladt; saa lod han og hjemfalde Kongsgaarden mange Storgaarde, der havde tilhørt dem i Bondehæren, som vare faldne paa Stiklastad. Iligemaade paalagde han og mange af dem, der havde gjort Kong Olaf mest Modstand, store Revselser. Nogle jog han ud af Landet, af Nogle tog han store Penge, for Nogle lod han Slagteqvæg nedhugge. Da begyndte Bønderne at knurre og sagde mellem sig: „hvad mon denne Konge har i Sinde, da han bryder den Lov, som Hakon den Gode gav os? Mindes han ei, at vi aldrig taalte Uret? Vil han gaa samme Vei som sin Fader, eller andre Høvdinger, dem vi toge af Dage, naar vi bleve kjede af deres Stolthed og lovløse Færd?“ Denne Knurren udbredtes vide om i Landet. Sogningerne samlede Folk, og Ordet gik, at de vilde holde Slag med Kong Magnus, om han foer ind i Fjorden. Magnus Konge var den Gang paa Hordaland, hvor han havde opholdt sig længe med meget Folk, og lod sig nu og da forlyde med, at han vilde fare nord til Sogn. Da Kongens Venner mærkede dette, traadte 12 Mænd sammen og gjorde den Aftale, at en af dem ved Lodkastning skulde udkaares til at sige Kongen denne Folkets Knurren, hvoraf Udfaldet blev at Lodden faldt paa Sighvat.

Capitel 17. Fritalenheds-Visen.

Sighvat digtede derpaa en Vise, som han kaldte Fritalenheds-Visen, som begynder med, at Kongen alt for længe betænkte sig paa at holde Bønderne tilbage, som truede at reise Ufred mod ham. Han qvad:

Syd mod Sogn jeg hører Strid;
Skjønt Sighvat raader Kongen fra
Mod Folket Slag at prøve,
Jeg farer dog om slaaes vi skulde.
Lad os da Vaaben tage
Muntert gaae i Strid,
Med Sværd vi Kongen værge;
Hvor længe Strid i Land?

I denne Vise er og disse Vers:

1) Kalf, Thorbergs Broder.

Cap. 16. Viggja, Viggen, see 1 B. S. 147.
Kvistadir, Kvistad, see 1 B. S. 349.
Eggja, Egge i Stods Præstegjæld, see 1 B. S. 94.
Sogn og Sygnir, see 1 B. S. 43.

Hakon, som paa Fitje faldt,
Og straffed' hadske Ran
Til Landets store Gavn,
Han elsket blev af Folk.
Og Folk holdt siden fast
Ved den milde Konges,
Hakon Adalsteens Lovgivning.
Han Bønder seent af Minde gaaer.

Jeg troer, at Bønder kaared' ret,
Da Olaver og Jarler
Saalunde Freden gave
Til Gjæves Eiendom.
Haralds Arving og den kjække
Tryggves Søn lod overholde
De løggode[1] Love, som
Folk af Navnerne[2] modtog.

Ei vredes Eders Raadsmænd
O Konge, paa Fritaleren!
Drottens Ære fremme,
Ædle Konge! disse Ord.
Hvis Landets Folk ei usandt tale,
De værre Love have,
End Du sidst Folket loved
Hist paa Thing ved Ulvesund.[3]

O Herre streng i Had!
Hvo kan vel egge Dig,
At gange bag Dit Ord?
Du ofte prøver tynde Staal.
Byttesæle[4] Folke-Drot
Ordstø skulde være;
Dig, stærke Slagstorm-Vækker!
At bryde Løfter sømmer ei.

Hvo egger Dig, Slagstormer,
Bondens Qvæg at hugge ned?
Ofdjærvt det er af Kongen
Sligt indenlands at vinde.
Ingen Saadant raadet har
Tilforn unge Konge.
Jeg tænker, Konge, Dine Folk
Ved Ranet ledes. Vred er Hær.

Du Ransmænds Undertrykker!
Varsom vær mod uvist Rygte,
Som flyver nu herhid.
Med Maade Haand bør stuttes.[5]
Jeg varer Dig og byder
Dig, som Ørnen mætter
Med Blodets varme Taar,
At lyde Bønders Villie.

En farlig Trudsel høres:
Alle Mænd af Alder graae
Mod Skjoldungen sig agte.
Derpaa maa raades Bod.
Tungt det er, at Thingets Mænd
Stinge Hoveder og Næser
Skjulte ned i knæpte[6] Knapper;
Folk med Taushed slaget er.

Værst er det Ord, som farer
Blandt gjæve Odelsmænd:
Frie Bondes Odelsgods
Min Drot sig underlægger.
Den Mand, som sin Fædrearv
Ved rappe Dom maa vige,
Anseer ved Kongens Vrede
Sig voldsomt Ran forvoldet.

Dette Vers er det sidste:

God Vending ønskes Olafs Sag;
Helligt er Alt imellem os.
Dovnes Sag Aften venter.[7]
Jeg tænker, at vi, Magnus,
Føielige mod Dig er';
Med Dig, milde Konge,
I Liv og Død jeg være vil,
Mens Haralds Sværd Du værger.

1) Vore Fædre yndede meget Løg og sammenlignede hvad der var godt dermed. De havde ogsaa Leghaver. 2) Begge hedte Olaf, Olaf den Hellige og Olaf Tryggvesson. Om den Førstes Love taler Historien, men ei om den Sidstes, og dette Sted viser, at han ogsaa var Lovgiver. 3) Ulvesund i Nordfjord. Her maa Magnus have holdt et Thing, hvorom Historien ei taler. 4) Lykkelig til at gjøre Bytte. 5) Et Ordsprog, som sigter til at Ugjerningsmanden ei bør opirres ved strenge og uretfærdige Domme. 6) Tilhægtede med Hægter eller tilknappede med Knapper. Talemaaden betyder, at de lægge hemmelige Planer. 7) Et Ordsprog, som bruges oftere i gamle Sagaer. Det gode Raad bør ei udsættes.

Cap. 17. Filja, Fidje, paa Stord-Øen, see 1 B. S. 81.
Úlfasund, Ulvesund i Nordfjord, see 1 B. S. 96.

Slige Formanings-Ord vare i Visen til Kongen, at han skulde holde de Love, som hans Fader havde indsat, og denne Paamindelse virkede godt paa Kongen, da mange Andre førte den samme Tale for ham. Saaledes kom det dertil, at Kongen raadførte sig med de forstandigste Mænd, der lempede Alt efter Lovene. Derpaa lod Magnus Konge skriftligen forfatte den Lovbog, som end er i Throndhjem og kaldes Graagaasen.[1] Kong Magnus blev siden vennesæl og elsket af alt Landsfolket; thi blev han derfor kaldet Magnus den Gode.

Capitel 18. Om Englænderes Konger.

Englændernes Konge Harald døde 5 Aar efterat hans Fader Kong Knut havde opgivet sin Aand, og han blev begraven hos sin Fader i Vincester. Efter hans Død blev Hørda-Knut, hans Broder og Kong Knut den Gamles anden Søn, Konge i England, og var saaledes Konge baade over England og Danavælde. Over disse Riger raadede han i 2 Aar, hvorefter han døde barnløs paa Sotteseng i England og blev begravet i Vincester hos sin Fader. Efter hans Død blev Edvard den Gode, en Søn af den engelske Konge Adalraad og Dronning Emma, en Datter af Rikard Rude-Jarl, udvalgt til Konge i England. Kong Edvard den Gode var paa Mødrene Side en Broder af Harald og Hørda-Knut, Sønner af Knut den Gamle. Gunhild hedte en Datter af Gamle-Knut og Dronning Emma, som blev gift med Keiser Henrik i Saxland, der blev kaldet Henrik den Milde. Gunhild var 3 Aar i Saxland før hun blev syg og døde 5 Aar efter hendes Faders, Kong Knut den Gamles Død.

Capitel 19. Om Kong Magnus Olafsson.

Da Kong Magnus Olafsson spurgte Hørda-Knuts Død, sendte han strax sine Mænd før til Danmark og gjorde med dem Ordsending til de Mænd, som edeligen havde stadfæstet det Forlig og den Forening, som var gjort imellem Kong Magnus og Hørda-Knut, og mindede dem om deres Ord. Han tilføiede de Slutnings-Ord, at han strax om Sommeren vilde komme til Danmark med sin Hær, for at underlægge sig Danavælde, eftersom deres edelige Forening medførte, eller og falde i Striden med sin Hær. Saa siger Arnor Jarlaskald:

Stor[2] Viisdom var i Ord,
Som Jarledrot udmærked'
Han, som stiller Elgens[3] Sult,
Gjorde Sandt det givne Ord:
At Kongens Lyst til Danmark stod,
Eller fei[4] at falde
Under Ravnekloen
I grusom Gny af Slangesværd.[5]

Capitel 20. Kong Magnus's Krigsmagt.

Derefter samlede Kong Magnus en stor Hær, stævnede til sig alle Lendermænd og mægtige Bønder, og skaffede sig Krigsskibe. Da Hæren var samlet, var den saare vakker og vel udrustet. Han havde 70 store Skibe, da han seilede fra Norge. Saa siger Thjodolf Skald:

O djærve Drot, Fiendes Skræk!
Ofst Du førte lange Skib;
Thi havde Dine Krigsmænd
En Magt af syvti Skib';

1) Kong Magnus men:s kun at have besørget denne Lov nedskreven; men at Loven selv var given af hans Fader. Den kald.s Graagaasen, enten af sin Ælde, eller af sit graa Bind. 2) I Texten afkarlig — forkallig eller forkarlig er et Bonde-Udtryk, som endnu bruges for »overmaade meget.« 3) Elsdyr regnedes, som før bemærket, blandt Rovdyr. I Texten: »han, som sviger Elgens Sorg.“ 4) Som snart skal dø. 5) Sværd som har Navn af Slange. Grafning ɔ: Grafvitnir er en Slange i Mythologien.

Cap. 18. Saxland, hvorom see 1 B. S. 6.

Og Kjølen gled mod Sønden.
Seil ved Stag og krumme Raa
Hart stødte Visund fort,
Hav skjulte Mastetoppe.

Her omtales og at Kong Magnus havde den store Visund, som hans Fader Kong Olaf havde ladet bygge. Den havde meer end 30 Roersbænke, og foran paa Forstavnen var et stort Bøffelhoved og i Agterstavnen en Hale. Baade Hovedet og Halen og begge deres Sider vare forgyldte. Derom taler Arnor Jarlaskald:

Fæle Havskum Løfting pidsked',
Da bævede det røde Guld[1]
Træets Fiende[2] rysted' glindsend' Fyr,
Roret bøies under Skibets Løb,
Stive Staal[3] Du styred om Stavanger
Skibets Taug og Takkel bæver,
Stormhests Top glødede som Ild[4]
Under Danaværldets Strand.

Kong Magnus stak fra Agder til Søes over til Jylland, saa siger Arnor:

Jeg kan fortælle hvorlund'
Visund, af Stormen knuget,
Med bøiet Læbords[5] Side
Bar Sogne-Helt[6] fra Norden.
Brynje-Thingets Formand[7] fører
Til breden Jylland sine Raaer;
Folk glædedes ved ham,
Som Sværdet modig svinger.

Capitel 21. Kong Magnus kommer til Danmark.

Da nu Kong Magnus kom til Danmark, blev han der med Glæde modtagen. Ufortøvet holdt han et Thing, hvortil han stævnede Landets Folk, og begjærer, at de skulde antage ham til Konge efter den Forening, som var gjort. Eftersom de ypperste Landshøvdinger i Danmark ved Ed vare Kong Magnus forpligtede, og vilde holde deres Ord og Ed, søgte de meget at fremme Sagen hos Folket. Dertil bidrog ogsaa, at Knut den Mægtige var død saavelsom al hans Afkom, hvortil for det tredie kom, at hans Faders, Kong Olafs, Helligdom og Undergjerninger da vare blevne almindeligen bekjendt i alle Lande.

Capitel 22. Magnus bliver valgt til Konge i Danmark.

Siden lod Kong Magnus stævne Folket til Vebjørg Thing, hvor Danerne udvalgte deres Konger baade i ældre og nyere Tid. Paa dette Thing valgte Danerne Magnus

1) Skibets forgyldte Stavn og Prydelse 2) Træets Fiende er Vinden. 3) Jærnbeslagne Stavne d. e. Skibene. 4) De vare nemlig forgyldte. Stormens Hest er Skibet. 5) Den Side, som vender fra Vinden. 6) Sogn staaer for Norge i det Hele, altsaa: Magnus. 7) Krigshelten — Magnus.

Cap. 20. Stafágr, nu Stavanger, ved Fjardbyrjusund (Bro-Fjord), en Arm af den store Bukne-Fjord i Rogaland. Stedet, som nævnes i Harald Haarfagers Tid (Landnamab. I. 35, 37), har maaskee allerede paa den Tid været en Handelsplads; men sandsynligviis havde den i Magnus den Godes Tid hævet sig til en egentlig Kjøbstad. Stavanger, som fra Begyndelsen af 12te til mod Slutningen af 17de Aarhundrede (1684) var et Bispesæde, hvorefter et af Landets Stifter førte Navn — havde disse Kirker og Klostere: 1, St. Svithuns K. eller Domkirken (indviet til den hell. Svetonius, Biskop i Winchester i England, død 862), 2, St. Mariæ K., 3, St. Martini (eller Marteins) K., 4. Alle Helgenes K. samt 5, St. Peters K. og Kloster og 6, St. Olafs K. og Kloster. Desuden havde Stavanger en Kongsgaard (ifølge Dipl. fra 13 og 14 Aarh.) og var Sæde for en Syсselmand.

Cap. 22. Vebjørg (Vebjargir), nu Viborg, et ældgammelt Offer- og Thingsted for Nørre-Jylland, og som Kjøbstad nævnes Viborg allerede i Harald Blaatands Tid. Paa Vebjarga-Þing skulde Kongevalget for Jótland skee i de ældste Tider, saavelsom senere.

Olafsson til Konge over hele Danavælde. Kong Magnus opholdt sig længe i Danmark om Sommeren, og hvor han kom, modtog Folket ham med Glæde og viiste ham Lydighed. Da inddeelte han Landet i Herreder og Sysler og gav mægtige Mænd Forlehninger. Da det leed ud paa Høsten, seilede han med sin Flaade til Norge; men laa nogen Tid ved Gøta-Elven.

Capitel 23. Svend Ulfsson begynder at regiere

Der var en Mand ved Navn Svend, en Søn af Ulf Jarl og Sønnesøn af Thorgils Sprakaleg. Svends Moder var Astrid, en Datter af Kong Svend Tveskjæg. Hun var en Søster af Knut den Mægtige paa Fædrene Side, og af Sveakongen Olaf Eriksson paa Mødrene Side; thi deres Moder var Dronning Sigrid Storraade, en Datter af Skøglar-Toste. Svend Ulfsson havde da opholdt sig en lang Stund hos sin Frænde Sveakongen, alt siden Kong Knut lod dræbe hans Fader Ulf, som er fortalt i den gamle Kong Knuts Saga, hvor det staaer, at han lod dræbe sin Svoger Ulf Jarl i Roeskilde, af hvilken Aarsag Svend ikke var siden i Danmark. Svend Ulfsson var en af de vakkreste Mænd der kunde sees, han var meget stor og stærk, vel øvet i alle Idrætter og dertil en veltalende Mand. Hver Mand, som kjendte ham, sagde at han havde alle Egenskaber, som pryde en god Høvding. Svend Ulfsson indfandt sig hos Kong Magnus Olafsson, da han laa i Elven, som før er fortalt, og Kongen tog venligen imod ham, hvilket Mange tilraadede; thi Svend var en overmaade vennesæl Mand, der talede selv sin Sag fagert og snildt for Kongen, og det kom dertil, at Svend gik i Kong Magnus's Tjeneste og blev hans Mand. Siden talede Kongen og Svend om mange Ting med hinanden i Eenrum.

Capitel 24. Svend Ulfsson bliver Jarl.

Een Dag, da Kong Magnus sad i sit Høisæde og mange Folk vare omkring ham, sad Svend Ulfsson paa en Fodskammel nedenfor Kongen. Da tog Kongen saalunde til Orde: „jeg vil kundgjøre Eder, Høvdinger og hele Almuen, den Raadslutning, jeg haver taget. Her er kommen til mig en gild Mand baade af Æt og i sig selv, Svend Ulfsson, som nu er gaaet i min Tjeneste og haver givet mig Troskabs Løfte; men efterdi nu, som I vide, alle Daner i Sommer ere blevne mine Mænd, saa er Landet høvdingløst, naar jeg reiser bort, medens det ei er Eder ubekjendt, hvorlunde Landet er meget hærskattet af Vender, Kurer og andre Folk fra Østerleden, saavelsom af Saxer. Thi lovede jeg dem en Høvding, der kunde værge og styre deres Land, og dertil kjender jeg ingen Mand i alle Dele bedre skikket end Svend Ulfsson, der haver Æt til at være Høvding. Nu vil jeg gjøre ham til min Jarl og give ham Danavælde at bestyre, medens jeg er i Norge, ligesom Kong Knut den Mægtige satte hans Fader, Ulf Jarl, over Danmark, naar han selv var i England.“ Da svarede Einar Tambarskelver: „ofstor[1] Jarl, ofstor Jarl, Fostersøn.“ Kongen svarede vred i Hu: „ringe Tanker have I om min Indsigt; mig synes, at Nogle tykkes Eder at være for store Jarler, Andre ikke at due til nogen Ting.“ Derpaa stod Kongen op, tog et Sværd og bandt det om Jarlens Lænder; siden tog han et Skjold og fæstede det paa hans Skuldre, satte derefter en Hjelm paa hans Hoved og gav ham Jarlenavn med saadanne Forlehninger i Danmark, som hans Fader, Ulf Jarl, forhen der havde havt. Siden blev frembaaret et Skrin med hellige Reliqvier, derpaa lagde Svend sine Hænder og svor Magnus Konge Troskabs Ed, hvorpaa Kongen ledte Jarlen til Høisæde ved sin Side. Saa siger Thjodolf:

1) Alt for stor Jarl.

Cap. 23. Róiskelda, Roskilde, see 1 B. S. 309.
Elfr, Elven, d. e. Gøta-Elven.
Kúrir, see Kúrland, 1 B. S. 231.

Ulfs Søn var øster ved Elv[1]
Og giver Løfter fagre;
Svend, der sværger sin Ed,
Med sine Hænder paa Skrin.
Olafs Søn, Skaanings Gram,
Raadede for Edens Gang.
Forliget for Kong Magnus
Falder kort af Alder.

Derpaa foer Svend Jarl til Danmark og hele Almuen tog vel imod ham. Da anlagde han en Hird og blev snart en stor Høvding. Om Vinteren foer han vide om i Landet og holdt sig meget til Vens med Stormændene, ligesom han og blev elsket af alt Landsfolket.

Kong Magnus holdt med sin Flaade nordefter til Norge og blev der om Vinteren. Capitel 25. Kong Magnus's Feide. Men da Vaaren kom, samlede han en stor Krigsmagt, hvormed han seilede før til Danmark; men da han kom der, spurgte han den Tidende fra Venden, at Venderne i Jomsborg havde unddraget sig hans Lydighed. Der havde Danakongerne før havt et stort Jarlrige, hvor de i Begyndelsen havde anlagt Jomsborg, der siden var bleven en meget stærk Fæstning. Da nu Magnus hørte dette fortælle, udbød han en stor Flaade og Krigshær fra Danmark, og seilede om Sommeren til Venden med den hele Hær, der udgjorde en stor Krigsmagt. Derom taler Arnor Jarlaskald:

I dette Stevmaal høres skal,
Hvorlunde Du, o Kongesøn!
Hærskjold bar til Venders Grund,
Støder rimet Kjøl i glatte Løb.
Aldrig hørtes nogen Døgling
Føre flere Skib til deres Odel,
Du, Konge voldte Vender Sorg!
Havet blev af Skibe ristet.

Da nu Kong Magnus kom til Venden, lagde han til ved Jomsborg, indtog strax Fæstningen, dræbte mange Folk, skjændte og brændte baade i Staden og vide omkring i Landet, og gjorde det største Hærværk, efter hvad Arnor Jarlaskald siger:

Du, Skjoldung, slette Folk med Ild angreb,
Da Døden Folket var bestemt.
Folke-Udskuds Skræk! Sør ved Jom[2]
Du tændte høiest' Luehvirvel.
Hedning tør ei værge Hallen;
Og ved Hjælp af klaren Lue
Du Seier vandt i breden Virke[3]
Fra bangehjærted' Borgens Mænd.

Meget Folk i Venden underkastede sig Magnus Konge; men der var dog Flere, som undkom og flygtede vide Veie. Derpaa foer Kong Magnus tilbage til Danmark, hvor han beredte sig til Vintersæde; men sendte fra sig baade de Danske og en stor Deel af det Mandskab, som havde fulgt ham fra Norge.

1) Gøta-Elv. 2) Jomsborg. 3) Store Fæstning.

Cap. 25. Om Jóm og Jómsborg i Vindland, see 1 B. S. 137.

Capitel 26. Svend gives Kongenavn.

Den samme Vinter da Svend Ulfsson var sat til at bestyre hele Danavælde, og havde gjort sig til Vens med heel mange Stormænd i Danmark og vundet Almuens Kjærlighed, lod han sig, efter mange Høvdingers Raad, give Kongenavn. Men da han Vaaren efter spurgte, at Kong Magnus kom nordenfra Norge med en stor Hær, foer Svend til Skaane, derfra op til Gøtland, og saa til Svithjod til sin Frænde Kong Ønund, hvor han opholdt sig om Sommeren, og sendte Speidere ud til Danmark for at undersøge Magnus Konges Færd og Mængden af hans Mandskab. Da nu Svend spurgte, at Kong Magnus havde ladet en stor Deel af sin Hær gaa fra sig, og tillige, at han var sør i Jylland, red han ned fra Svithjod med en stor Skare af Folk, som Sveakongen havde givet ham. Da Svend kom til Skaane, toge Skaaningerne vel imod ham, behandlede ham som deres Konge, og Folk stimlede i mængdeviis til ham. Siden foer han til Sjæland, hvor han og blev vel modtagen og underlagde sig hele Landet. Derpaa foer han til Fyen og lagde alle Øerne under sig, og da Folket ogsaa der underkastede sig ham, samlede han en Hær og mange Krigsskibe. Kong Magnus giftede sin Søster, Ulfhild Olafs Datter, med Otto, Hertug i Saxland. De havde en Søn sammen, som hedte Magnus, hvorfra er kommen en stor Æt. De Hertuger, som have raadet over Brunsvik, regne deres Herkomst fra Olaf den Hellige.

Capitel 27. Om Kong Magnus's Krigsmagt.

Kong Magnus spurgte denne Tidende, og tillige at Venderne havde en stor Hær paa Benene. Derpaa stævnede han Folk til sig, og drog i en Hast en stor Krigsmagt sammen over hele Jylland. Da kom ogsaa til ham Otto, Hertug af Brunsvik i Saxland, som var gift med Ulfhild, Kong Olaf den Helliges Datter og Magnus Konges Søster. Hertugen havde et stort Følge med sig. Dana-Høvdingerne tilskyndede Kong Magnus, at han skulde fare mod Vendehæren og ikke lade hedenske Folk fare over Landet og ødelægge det; thi blev det besluttet, at Kongen med sin Hær skulde vende sig førefter til Heidaby. Medens Kong Magnus laa ved Skotborgaa paa Lyrskogs-Hede, fik han Nys om Vendernes Hær, og tillige om, at de havde saa talrigt Mandskab, at der ikke var Tal paa det, hvorimod Kong Magnus havde saa faa Folk, at der for ham var Intet andet end at fly. Dog vilde Kongen ikke destomindre slaaes, dersom der syntes nogen Mulighed i at vinde Seier; men de Fleste fraraadede ham at indlade sig i Slag, og sagde Alle som en Mand, at Venderne visseligen havde en ustyrtelig stor Hær. Dog skyndede Hertug Otto meget til Slag. Da lod Kongen hele Hæren ved Krigsluren sammenkalde til Slag, og lode alle Mand vaabenklædes, hvorefter de om Natten lagde sig under deres Skjolde; thi det var bleven dem sagt, at Vendernes Hær var kommen dem i Nærheden. Kongen var meget tankefuld; thi det syntes ham ilde, om han skulde nødes til at fly, hvilket han før aldrig havde prøvet. Han sov derfor kun lidet om Natten og sang sine Bønner.

Capitel 28. Kong Olafs Jertegn.

Den følgende Dag var Mikkelsmesse-Aften. Mod Dagningen sovnede Kongen og drømte, at han saae sin Fader Kong Olaf den Hellige, som sagde til ham: „er Du nu

---

Cap. 26. Fjón, Øen Fyen, see 1 B. S. 6.

Brúnsvík i Saxland, d. e. Hertugdømmet med Staden Braunschweig eller Brunsvig i Nord-Tyskland.

Cap. 27. Heidabýr, Haddeby, see 1 B. S. 133.

Skotborgará, nu Skotborg-Aa, paa Grændsen af Nørre- og Sønder-Jylland, der har Navn af en gammel Borg, Skotborg, senere Skotborghuus i Malt Herred i Ribe Stift.

Hlýrskógs- eller Lýrskógs-heidi, en Slette nordenfor Skotborg-Aa ved nuværende Leirskov i Andst Herred, hvor endnu sees en Mængde Gravhøie. Nogen Uovereensstemmelse i de historiske Beretninger med Hensyn til Stedets Beliggenhed, have bragt Nogle paa den Tanke, at det maatte søges ved Lyrskov i det Slesvigske.

meget tankefyg og forfærdet over, at Venderne fare mod Dig med en stor Hær? Ikke skal Du ræddes for Hedningerne, endskjønt de ere mange samlede; thi jeg skal følge Dig i denne Strid. Bered Dig derfor til Slag med Venderne, naar Du hører min Luur." Da Kongen vaagnede, fortalte han sine Mænd sin Drøm, og da begyndte det at lyse af Dagen. I det Samme hørte alt Folket i Luften en Klokke-Lyd, og de blandt Kongens Mænd, som havde været i Nidaros, syntes som der blev ringet med Klokken Gløð, hvilken Kong Olaf havde skjænket til Clementskirken i Kiøbstaden Nidaros.

Capitel 29. Slaget paa Lyrskogs-Hede.

Da stod Kong Magnus op og befalede, at der skulde blæses i Krigsluren, og i det Samme foer Vendernes Hær søndenfra over Aaen imod dem, hvorpaa hele Kongens Hær sprang paa Benene og stævnede mod Hedningerne. Kong Magnus krængede af sig Ringbrynien, men havde en rød Silkeskjorte yderst over sine Klæder, og tog i sin Haand Øxen Hel, som havde været Kong Olafs. Kong Magnus løb foran alle sine Mænd til Fiendehæren og hug strax med begge Hænder ned hver Mand, som kom mod ham. Saa siger Arnor Jarlaskald:

Og med breden Øxe
Kjækt Reisneren[1] foer frem,
Sverdgny om Kongen blev,
Da Brynjen han kasted'.
Om Spydskaftet Kongen
Med Hænder baade spændte,
Hel[2] kløved' blege Hjerne
Himlens Gud Jord skifter ud.

Dette Slag var ikke meget langt; thi Kongens Folk vare meget hidsige, og hvor de kom, faldt Venderne saa tykt som Tang, der indskvulpes af Bølgerne paa Stranden. De som stode bagerst gave sig paa Flugten og bleve nedhugne som Slagteqvæg. Kongen selv jog de Flygtende øster over Heden, og paa hele Heden faldt der Folk. Saa siger Thjodolf:

Haralds Brodersøn jeg veed
Forrest stod i Flok af hundred',
Og Ravnen venter sig
Fuldest Hunger-Stillen.
Venders Flok vide laa
Der hvor Magnus sloges.
Valen[3] dække Dræbtes Liig
En Miil fra viden Hede.

Det er et Almue-Sagn, at aldrig skede saa stort et Mandfald i Nordlandene i Christendommens Tid, som det der skede af Vender paa Lyrskogs-Hede. Derimod faldt ikke Mange af Magnus Konges Folk, endskjøndt Mange bleve saarede. Der siges i Bremerbogen,[4] at Vendekongen Rettebur blev dræbt af Danerne. Han havde 8 Sønner, som vilde hevne deres Fader og ødelagde en stor Deel af Danmark nord til Ribe; men de faldt Alle paa Lyrskogs-Hede for Magnus den Gode og 15000 Mand med dem. Efter dette Slag lod Kongen forbinde sine Folks Saar, og da der ikke vare saa mange Læger i Hæren, som behøvedes, gik Kongen Selv omkring og følede dem i Hænderne, som syntes ham dertil mest skikkede. Da han saaledes havde strøget deres flade Haand, udnævnte han 12 Mænd, som ham syntes havde bløde Hænder og sagde, at de skulde forbinde Folkets Saar, endskjøndt Ingen af dem for-

1) Kongen. 2) Saa hedte Kongens Øxe. 3) Valpladsen. 4) Adami Bremensis Hist. eccl. lib. 2. Cap. 59.

Cap. 29. **Ripi (Ripar)**, Stifts-Staden Ribe i Nørre-Jylland, en meget gammel Handelsstad og Danmarks næstældste Bispesæde. Gammel-Ribe, som vel nærmest er meent her, laa dog en halv Miil fra det nuværende og nærmere ved Havet.

hen derpaa havde prøvet, og alle disse bleve siden de bedste Læger. Deriblandt vare to islandske Mænd, den Ene var Thorkel, en Søn af Geire fra Lyngar, den Anden var Atle, en Fader til Baard Svarte fra Selardal, fra hvilke siden mange og gode Læger nedstamme. Efter dette Slag udbredtes vide om i Landene Rygtet om det Jertegn, som Kong Olaf den Hellige havde gjort, og det var Almuens Tale, at ingen Mand kunde vove at slaaes med Kong Magnus Olafsson, da hans Fader Olaf stod ham saa nær, at hans Uvenner af den Aarsag ingen Skade kunde gjøre ham.

Capitel 30. Slaget paa Re. Kong Magnus vendte strax derpaa om med sin Hær imod Svend, som han kaldte sin Jarl, endskjøndt Danerne kaldte ham Konge. Til den Ende samlede Kong Magnus Skibe og udrustede en Hær, og paa begge Sider samledes en stor Krigsmagt. I Svends Hær vare mange Høvdinger fra Skaane, Halland, Sjæland og Fyen, hvorimod Kong Magnus havde mest Nordmænd og Jyder, og med denne Krigsmagt ilede han mod Svend. De mødtes paa Vestsiden af Re, og der blev et stort Slag, der endte saa, at Kong Magnus fik Seier; men Svend maatte tage Flugten. Efterat have tabt mange Folk flygtede Svend tilbage til Skaane, hvorfra Gøtland stod ham aabent, som et trygt Tilhold om han behøvede det. Derimod vendte Kong Magnus tilbage til Jylland, hvor han sad om Vinteren med mange Folk, og lod holde Vagt paa sine Skibe. Derom taler Arnor Jarlaskald:

Stridslystne Konge lod
Holde Viking-Thing paa Re,
Gram farvede i Blod
I Vindland Klinger valske.

Capitel 31. Slaget ved Aaros. Svend Ulfsson foer strax til sine Skibe, saasnart han spurgte, at Kong Magnus havde forladt sin Flaade. Han trak til sig alt det Mandskab han kunde faa, og foer om Vinteren omkring i Sjæland, Fyen og Øerne. Henimod Julen seilede han til Jylland og lagde ind i Limfjorden, hvor meget Folk gik under ham. Nogle lagde han i Skat, men Nogle fore til Kong Magnus. Saasnart nu Kong Magnus spurgte hvad Svend foretog sig, foer han til sine Skibe med hele den Nordmanna-Hær, som da var i Danmark, saavelsom en Deel af Dana-Hæren, og styrede derpaa sørefter langs med Landet. Da var Svend i Aaros med en stor Krigsmagt; men da han fik spørge til Kong Magnus, lagde han sine Skibe udenfor Byen og gjorde sig færdig til Slag. Da nu Kong Magnus fik at vide hvor Svend var, og at der var kun kort imellem dem, holdt han et Huusthing og der tiltalede Mandskabet saalunde: „vi have spurgt, at Jarlen med sin Flaade ligger her ikke langt fra os, og det er mig sagt, at han har et stort Mandskab. Nu vil jeg gjøre Eder vitterligt, at jeg agter at drage mod Jarlen og slaaes med ham, endskjønt vi have noget færre Folk. Vi ville som før sætte vor Lid til Gud selv og Fader min, den hellige Kong Olaf, der nogle Gange have givet os Seier, naar vi sloges, endskjønt vi ofte havde mindre Folk end vore Uvenner. Nu vil jeg, at vi skulle ruste os til at opsøge dem, og saasnart vort Møde finder Sted, skal Mandskabet strax roe i Slag, og alle mine Mænd

---

Cap. 29. Lýngar, en Gaard i Medalland i Skaptafells-þing i det østlige Island.
Selardalr, en Gaard i Arnarfjardardalir i Bardastrands-Syssel i det vestlige Island; den er nu Præstegaard.
Cap. 30. Re (Re-hèrad) i Vindland (ikke Vestrlønd, cfr. Verset i Magn. d. Godes S. Fornm. S. VI. 55. og Varianterne hos Snorre Cap. 30), nu Øen Rygen i Pommern, og nærmest den sydlige og største Deel af samme (cfr. Ann. f. Nord. Oldk. 1 B. S. 211 f.).
Cap. 31. Lima-fjørdr, Lim-Fjorden i Nørre-Jylland, see 1 B. S. 19.
Árós, d. e. Aa-Mundingen, nu Aarhuus, et ældgammelt Bispesæde i Nørre-Jylland. Byen skal i den ældste Tid have ligget omtrent ½ Miil nordligere ved Landsbyen Lisbjerg.

være færdige til Strid.“ Derpaa vaabenklæbtes de; hver Mand gjorde sig og sit Rum færdig og lagde sig strax paa Aarerne. Da de saae Jarlens Flaade, roede de mod den og gjorde sig rede til Angreb. Men da Svends Mænd saae Hæren, væbnede de sig, bandt deres Skibe sammen og strax begyndte det skarpeste Slag. Saa siger Thjodolf Skald:

Nylig Jarl og Konge
Skjolderaude sammensløg,
Og skarpe Klingeleg
Med Havgløds[1] Helte spilled'.
Saa at de, som mærke
Mandtunge Hedins Særke,[2]
Aldrig mindes større Slag.
Ny gik af Pilegny.

De sloges ved Stavnen, og derfor kunde alene de, som vare ved Stavnen, komme til at hugge; men de, som vare i Forrummet stak med Spyd, og Alle de, som vare længere tilbage, skjøde med lette Spyd eller Gavliner, eller Stridspile. Nogle sloges med Stene eller korte Skafter med Remmer, og de som vare bagenfor Masten skjøde med Bue. Saa siger Thjodolf:

Kløvet Skaft og mange Spyd
Jeg spurgte, at de skjød'
Mod breden Skjold, og Ravn
I Hast fik Brad i Slag.
Sten' og Pil' i Mængde
I Vaabenkampen brugtes,
Og Stridskjæmper kjække
Trindt slagne laae omkring

Bueskytte aldrig bar
Flere Pil' paa Hørens Stræng;
Thrønder ei de første var',
Som traated[3] Skud den Dag.
Kastespyd mod Skjolde fløi,
Saa tykt, at Du ikke
Med Øiet følge kan;
Rasende var Pileras.

Her siges, hvor heftig Skudstormen var. Kong Magnus stod i Begyndelsen af Slaget i en Skjoldborg; men da han syntes, at det gik ham for seent, sprang han ud af Skjoldborgen, frem paa Skibet, opmuntrede sine Folk med høie Raab og gik alt frem i Stavnen, hvor der stredes med Sværdehug. Men da hans Mænd saae det, knugede de sig frem under indbyrdes Opmuntring, hvorved det blev et stort Skrig over hele Hæren. Saa siger Thjodolf:

Magnus' Helte ivrig bød,
Mod Havhest Slagsky gnue;
Haarde Skjolde treves der;
Da holdtes store Slag.

Nu blev Striden som allerskarpest, og i dette Angreb blev Svends Skib blottet for Mandskab i Forstavnen og paa begge Sider deraf. Da gik Magnus med sit Følge op paa Svends Skib, og derpaa En af hans Mænd efter den Anden, og gjorde et saa haardt Angreb, at Svends Mænd vege tilbage, og Kong Magnus ryddiggjorde først det Skib, og siden de øvrige, et efter et andet. Da flygtede Svend med en stor Deel af sit Mandskab; men Mange faldt og Mange skjænkedes Liv og Fred. Saa siger Thjodolf:

Gjæve Magnus! Du, som styrer
Kjølens Vogn,[4] gik frem til Mord

1) Helte med Vaaben, som glimrede af Guld. I Texten staaer: „Sønner af Havets Glød.“ 2) Hedin, som før bemærket, en gammel Sørøver, og det hele Billede betyder Krigere. 3) Manglede. 4) Skibet.

I Sø-Ravnens[1] fagre Stavn.
Det Dig til Ære blev.
Saa gik det ved vor Hjælp,
At Jarl Huuskarle misted',
Men Kongens Lykke voxte;
Kriger rydded' Skibe.

Jarlens Hær paa Flugten kom,
For dyrebare Oder
Af Svanemarkens Sol[2]
Gav Sværdets Stave[3] Fred.

Dette Slag stod den sidste Søndag før Juul. Saa siger Thjodolf:

Og da blev holdt det skarpe Slag,
Da Odins Uveirs Stammer[4]
Sloges, og Hær gik snart
I blodig Søndags-Kamp.
Liig svømmed paa hver Vove,
Og Sværdegnyets Stave[5]
Feige[6] Livet lode;
Folk sank fra Slangen[7] ned.

Da tog Magnus 7 Skibe fra Svends Mænd. Saa siger Thjodolf:

Olaf Digres Søn vandt Seier
Syv Skibe fordum rydded' han;
Sogns Koner ei modtoge
Sligt Budskab mørk i Siud.

Og end qvad han:

Svends Sværde-Gauter[8] misted'
Sine Fæller og kom ei hjem;
Haarde Færd det blev for dem;
Og stormoprørte Bølge
Paa sandig Grund omvælter
Deres Been og Hjerner;
Og Havet bruser over
Guld-besoldet Tjener.[9]

Svend flygtede strax om Natten til Sjæland med det Mandskab, som undkom og vilde følge ham: men Kong Magnus lagde sine Skibe til Land, og lod sit Mandskab strax om Natten gaae paa Land, og tidligen om Morgenen efter kom de ned med stort Strandhug. Derom taler Thjodolf:

I Gaar jeg saae med Magt
Blev kastet store Stene,
Som foer mod deres Fylking;
For Stene Hjernen gabed.
I Strandhug Qvæg vi dreve ned;
Stavn fæster Stade midt i Land
Og ei med Ord alene
Svend værge maa sit Land.

1) Ravnen betyder Skibet, sort af Beeg. 2) Svanemarken er Havet, Havets Sol er Guld, efter det bekjendte poetiske Billede. 3) Sværdets Stav er Krigsmanden, som svinger Sværdet. 4) Det samme Billede paa Krigsmænd. 5) Atter Krigsmand. 6) Feige, d. e. dem, som snart skulde dø. 7) Skibene, der vare dannede som Drager med Dragehoved og Hale. 8) Gauter, som Nordens Hovedstamme anføres stedse som Billede paa tappre Mænd. 9) Lønnede Krigsfolk.

Kong Magnus seilede med sin Flaade søndenfra efter Svend til Sjæland; men saasnart Kongen kom did, flygtede Svend op paa Landet med alle sine Folk og Magnus satte efter dem, forfulgte de Flygtende og dræbte alle dem, som de kunde naae. Saa siger Thjodolf: Capitel 32. Svends Flugt.

Og Sjælands Moer spørge
Med een Mund: hvo bærer
Skjold, som farvet er med Blod?
Sandt er, saa havde Mange.
Nys traadte de i Aur[1]
Alt over Skovens Land;
Paa Flugt Fodblade bæres
Da fort til Ringsted bort.

Snare Skaanings Herre bær
Skarnbedækket Nakke;
Det Under er, om høiprude
Lundens Herre holder Stand.
Den stærke Jarls Mærke
Fløi over Muld og Myrer
Til Strand, og Piil i Fart
Hest jager over Bakke.

Da flygtede Svend over til Fyen; men Kong Magnus foer med Hærskjold igjennem Sjæland, og brændte vide omkring for de Mænd, som om Høsten havde stillet sig i Svends Flok. Saa siger Thjodolf:

Mens Vint'ren Jarlen maa
Forlade Kongeborgen,
Og ei med liden Magt
Du værgede Dit Land.
Milde Magnus maatte
Møde Folk og Skjolde;
Knuts Søstersøn da nær
I Fi'ndevold var falden.

Du Thrønders Konge! turde
Hver Rønne ødelægge
Ved Ild og Baal i Vrede,
Togst ildomspændte Huus.
Du Ven af gjæve Mænd!
Du vilde Jarlens Venner
Tilfulde Had gjengjælde,
Men fort de løbe bort.

Saasnart Kong Magnus spurgte, at Svend med sin Krigsmagt stævnede til Fyen, seilede han efter ham, og da Svend erfoer det, gik han ombord og seilede til Skaane, drog derfra til Gøtland og siden til Sveakongen. Kong Magnus gik derimod paa Land i Fyen, lod røve og brænde for Mange, og alle de af Svends Mænd, som der vare, flyede bort vide Veie. Saa siger Thjodolf: Capitel 33. Branden i Fyen.

Storm kaster af Egevæg
I Luften Gløb af Røgens Land;[2]
Luen rasend' leger
Mod Syd i store Brand;
Fynsk Gaard i større Baal gaaer op
Tag og Næver er i Fare,
Saa Husets Folk det seer,
Nordmænd Salen brænde.

Svends Mænd, o Pige! mindes,
At de tre Gange mødte
I Striden modig Stridsmand.
Fy'n er fagre Pigers Hjem.
Thi lader os i Vaabenglam
I fylkte Skarer slaaes;
Det er os til store Gavn
Med Blod at farve Spyd.

Derefter underkastede Folket i Danmark sig Magnus, og da blev der god Fred den øvrige Deel af Vinteren. Derpaa satte Kong Magnus sine Mænd til at styre Danmark;

1) Stenet og sumpig Vei. 2) Landet, som var sort af Røgen af de brændte Huse.

Cap. 32. Hringstadir, nu Ringsted, en meget gammel By i Sjæland, hvor flere af de danske Konger, blandt andre den omhandlede Svend Ulfsson eller Estridsson, ere begravede.

Lundr, nuværende Universitets-Stad Lund i Skaane. Som By forekommer den allerede i Harald Blaatands Tid først i 10de Aarhundrede, da den var forsynet med en Træborg. Den danske Konge Erik Lam lod den senere omgive med en Steenmuur. I Lund, som var Skaanes Hovedstad, oprettedes tidlig en Bispestol, der i Kong Erik Eiegods Tid, ved Udgangen af 11te Aarhundrede, ophøiedes til en Erkebispestol, hvilken i et halvt Aarhundrede, indtil Erkebispestolene i Nidaros og Upsala bleve oprettede, var den eneste i de tre nordiske Riger.

men da det leed ud paa Vaaren, seilede han nordefter med sin Flaade til Norge og blev der længe om Sommeren.

Capitel 34. Slaget ved Helganæs.

Da nu Svend spurgte, at Kong Magnus var faren til Norge, red han strax ud til Skaane og havde mange Folk med sig fra Sveavælde. Skaaningerne toge vel imod ham, og han samlede atter en Krigsmagt, hvormed han foer over til Sjæland, som han underlagde sig, saavel som Fyen og alle Øerne. Da nu Kong Magnus spurgte dette, samlede han Folk og Skibe, hvormed han seilede til Danmark, og saasnart han fik at vide, hvor Svend laa med sine Skibe, seilede Kong Magnus imod ham. De mødtes paa et Sted, som heder Helganæs, hvor Slaget begyndte ved Afdags-Tid. Kong Magnus havde færre Folk, men større og bedre udrustede Skibe. Saa siger Arnor Jarlaskald:

Og tidt det blev fortalt,
At Helganæs det hedte,
Hvor gjæve Ulve-Glæder[1)]
Ryddev' mangen Havets Elg.[2)]
Og i Skumring Regnbus[3)] bød
Skjold at sammenstøde.
Den hele Høstnat gjennem
Nedregned Stridsky-Regn.

Striden var overmaade heftig; men da det leed ud paa Natten, blev der et stort Mandfald. Kong Magnus skjød med Haandskud hele Natten; Derom taler Thjodolf:

Og der paa Helganæs
Svends Følge sig nedbøied
For Spyd, og saared' sank
Helte, Døden værdig'.
Og gjæve Mørers Helt
I Skud-Rem holdt paa Spyd;
Gild Konge blodig farved
Spydblad paa Aske-Skaft.

Kort at fortælle, Magnus Konge vandt Seier i dette Slag, og Svend flygtede. Hans Skib blottedes for Mandskab fra Stavn til Stavn, og ligedan gik det med mange af hans andre Skibe. Saa siger Thjodolf:

Derefter Jarlen flygted
Fra sit øde Skib,
Og Magnus, Folkets Ven,
Meen gav i Mord-Slag Svend.
Hærkonningen bestænked'
Hneitis-[4)]Sværdets Eg med Sveed;[5)]
Paa brynet Klinge sprøited Blod;
Gram strider for at vinde Land.

Og end siger han:

1) En Stridsmand. 2) Skibe. 3) en vendisk Konge, hvoraf Schøning slutter, at Venderne ogsaa understøttede Svend. Andre antage Regnbus for Benævnelse paa en Krigshelt, hvorved menes Magnus. 4) Saa hedte Olaf den Helliges Sværd, nu i Magnus's Værge. 5) Blod.

Cap. 34. Helganes, nu Helgenæs i Sognet af samme Navn i Mols Herred østenfor Aarhuus i Nørre-Jylland.

Konning, kjæk i Strid mod Skaaning,
Tog fra Bjørns Broder[1] alle
Snækker med de runde Skjolde;
Den Tid roede Folket did.

Der faldt en stor Skare af Svends Folk, og Kong Magnus fik med sine Mænd et stort Bytte til Deling. Saa siger Thjodolf:

Jeg bar hjem fra Slagets Fog[2]
Gøtske Skjold og Brynje.
— I min Lod faldt Saadant. —
Stærkt Sværd-Drøn var mod Syd i Sommer,
Hjelm jeg fik og vakkre Vaaben,
Hvor tappre Konge Daner slog,
Og jeg de Ord lod falde
For stille Pigelille.

Da flygtede Svend op til Skaane med alt det Mandskab, som med ham undkom; men Kong Magnus og hans Mænd joge de Flygtende langt op paa Land, uden synderlig Modstand af Svends Mænd eller af Bønderne. Saa siger Thjodolf:

Olafs Søn fordum byder
Sine Mænd Land bestige;
Vred Magnus gik fra Skib
Med store Folke-Priis.
Snare Konge hærje bød,
I Danmark; Larmen voxer;
Over Høie i en Fart
Vest fra Skaane flyver Hest.

Siden lod Magnus fare med Hærskjold over alle Bygder. Saa siger Thiodolf:

Nu Nordmænd storme frem
Med Kong Magnus' Mærke;
Stangen nær vi gange;
Tidt Skjold jeg bær' ved Side.
Over Skaane før til Lund
Ei skjæv Fod Usling skyder,[3]
Faa Veie kun jeg fandt,
Der fager var som denne.

Siden toge de sig til at brænde i Bygderne, og alle Folk flygtede undaf til alle Kanter. Saa siger Thjodolf:

Vi bar ved Kongens Side
Iiskolde Jern i Mængde;
Skaanings tømred'[4] Huusly
Falder sammen i en Fart.
Røden Ild, saa vi raade,
Luer høit i breden By,
Den Nød forvolder Mængden,
Som Ild oppuste vil.

Og end qvad han:

1) Svend Ulfsson havde en Broder, som hedte Bjørn, eller som Engelænderne kaldte Esbern. 2) Snefog-Slaget. 3) Iler med hurtige Skridt. 4) Sammenfældet, sammenføiet.

Kongen med en mægtig Hær
Brat øder Bygd i Danavælde,
Og klaren Ild affvier
Folkets Gaarde i en Fart.
Helt, af Striden mødig
Bær Skjold paa Danmarks Hede;
Vi Seier vandt; men for os randt
Svends saared' Krigersvende.

Mo[1] Kongen gjennemfoer,
Med gamle Spor betraadt,
I Fyn, og kort der er
Imellem Skjoldungs Hær.
Den aarle Morgen mange
Banner reises imod Land,
Og ei nægte store Værk
Svends Mænd, som for Magnus rende.

Da flygtede Svend østover langs Skaane, men Kong Magnus vendte tilbage til sine Skibe og styrede øster langs Skaanesiden, efter at de i største Hast havde gjort sig seilfærdige. Saa qvad Thjodolf dette:

Jeg ingen anden Drikke
Haver end Havets Vand;
Da jeg min Konge fulgte
Ofte jeg af falten Hav.
Vidt Skaanes Side for os ligger,
Drygt Arbeid' have vi
For Kongen; men Svea-Karle
Os give liden Qvide.

Svend flygtede til Gøtland og søgte siden til Sveakongen, hvor han forblev om Vinteren i stor Anseelse.

Capitel 35. Om Magnus Konges Hærtog.

Da Kong Magnus havde underlagt sig Skaane, vendte han om og holdt først til Falster, hvor han gjorde Landgang, hærjede der og dræbte meget Folk, som forhen havde underkastet sig Svend. Derom taler Arnor:

Mægtig Konge Daners Svig
Ei maadelig gjengjældte,
Og Kongehelten fælded'
Folk som paa Falster bo.
Val[2] læssed' unge Helt
Med tunge Rov for Ørne;
End Hirdens Mænd Ædling hjalp,
Og ville Ravntørst stille.

Siden holdt Magnus med sin Flaade til Fyen, gik paa Land, hærjede og gjorde stort Hærverk. Saa siger Arnor Jarlaskald:

End bar Brynjesærkens Farver
Mærket frem til Fyens Land;
Hærens Helt Land bestormer
Landsfolket taalte Ran af ham.
Folk mindes vel den Krigermand,
Som Aarsneset[3] fylder,
Og sorte Ravn var aldrig gram;[4]
Slig Helt et modigt Hjerte fik.

1) En flad Mark bruges mest om Sandmoer, flade udyrkede Steder. 2) Valplads. 3) Magnus var da 20 Aar. 4) Gav Ravnen idelig Bytte paa Valpladsen.

Cap. 35. Falstr, nu Øen Falster i Danmark, hvis Beboere kaldtes Falstrbyggjar.

Kong Magnus sad den Vinter i Danmark i god Fred. Der havde han holdt mange Slag og vundet Seier i dem alle. Saa siger Odd Kikina-Skald: Capitel 36. Om Kong Magnus's Slag.

Malmgrumme Slag blev holdt
For Michaelismesse.
Vender faldt; men Folke-Hær
Til Vaabenlyd blev vant.
Andet fæle Slag blev holdt
Kort før Juul ved Aaros;
Da grumme Slag begyndte
Mod vældig' Krigerhelte.

End siger Arnor:

Olafs Hevner gi'er Stof til Sang;
Sangens Tone nu mon stige
Du lod Krigshøg[1]) drikke Ligets Laag[2])
Jeg Sligt i Sang ei glemmer.
O! Du, som tappert sønderknused'
Rørets[3]) runde Sæde! i et Aar
Vandt fire drabelige Piledyst.
Du siges aldrig vige.

Tre Slag holdt Kong Magnus med Svend Ulfsson. Saa siger Thjodolf:

Slag holdtes med godt Held
Alt som Magnus vilde;
Slagets Styrer giver
Mig Stof om Seier synge;
Thrønder-Budlung[4]) farver Klinge,
Og efter trende Slag
Tidt Skjoldet hoi're bær,
Som hittet Krigerbytte.

Da Kong Magnus den Gode, en Søn af Kong Olaf den Hellige, raadede over Norge, som før blev fortalt, var Jarlen Ragnvald Brusesson hos ham. Paa den Tid raadede Jarlen Thorfinn Sigurdsson, Ragnvalds Farbroder, over Orknøerne. Da sendte Magnus Konge Ragnvald vester til Orknøerne med den Befaling, at Thorfinn skulde lade Ragnvald faa sin Fædrenearv i Hænde. Thorfinn lod Ragnvald faa den tredie Deel af Landet med sig; thi saa havde hans Fader Bruse havt paa hans Dødedag. Thorfinn Jarl var da gift med Ingeborg Jarlemoder, en Datter af Finn Arnesson. Ragnvald Jarl paastod, at der tilkom ham to Trediedele af Landet, som Olaf den Hellige havde lovet hans Fader Bruse, og som Bruse havde havt, saalænge Olaf levede. Dette blev Ophavet til en Strid imellem disse Frænder, hvorom der er en lang Saga. De holdt et stort Slag i Petlands-Fjord, hvori Kalf Arnesson var paa Thorfinns Side. Saa siger Bjørn Guldbraaskald: Capitel 37. Om Kong Magnus og Jarlerne Thorfinn og Ragnvald paa Orkenøerne.

Vi hørte, Kalf, Du fulgte
Finns Svigersøn[5]) i Strid,
Og hurtig med Din Snække
I Sø mod Jarlen stak.

1) Ravnen. 2) Vand, og Ligets Vand er Blod. 3) Sværdet, og Sværdets runde Sæde er Skjoldet, hvorimod Sværdet svinges. 4) Den bekjendte eddiske Benævnelse paa Konge. 5) Thorfinn Jarl.

Stridslysten Du tilbagedrev
Brusesønnens Angreb;
Glad i Sind, men minnug[1] Had,
Saa Thorfinn hjalp med Raad.

Capitel 38. Om Kong Magnus's Breve.

Magnus Konge raadede da baade over Danmark og Norge. Men efterat han havde tilegnet sig Danavælde, lod han Sendemænd reise vester til England til Kong Edvard, der bragte ham Brev og Segl fra Kong Magnus. I dette Brev stod, tilligemed en Hilsen fra Kong Magnus, disse Ord: „I monne have spurgt den Forening, som jeg og Hørda-Knut med hinanden indgik, at hvo af os der efterlevede den Anden skulde tage alt det Land og Folk, som denne havde havt. Nu er det bleven saa, som jeg veed I haver spurgt, at jeg haver taget Danavælde i Arv efter Hørda-Knut; men førend han opgav sin Aand havde han ligesaavel England som Danmark; thi anseer jeg mig nu, i Følge min Ret efter denne Forening, ogsaa at eie England. Nu vil jeg altsaa, at Du overgiver mig Riget, end i andet Fald vil jeg søge det med Hærsmagt baade fra Danavælde og Norge, og da raade han Landene, som af Skjæbnen beskikkes Seieren."

Capitel 39. Kong Edvards Svar.

Da nu Kong Edvard havde læst disse Breve, svarede han saalunde: „Det er alle Mand vitterligt her i Landet, at Kong Adalraad, Fader min, var odelsbaaren til dette Rige, baade efter gammel og ny Arveret. Vi vare fire Sønner efter ham, og da han ved Døden var gaaet fra Riget, tog min Broder Edmund dette Rige og Kongedom; thi han var den ældste af os Brødre, og dermed var jeg vel tilfreds saalænge han levede. Men efter ham tog min Stiffader, Knud den Mægtige, Kongedømmet, og saa længe han levede, var ingen Adgang dertil. Efter ham blev min Broder Harald Konge, saa længe Liv var ham af Skjæbnen beskikket. Da han opgav sin Aand, raadede Hørda-Knut, Broder min, over Danavælde og England; thi kun da syntes et rigtigt Brødreskifte mellem os at være, naar han blev Konge baade over Danavælde og England; men jeg derimod intet Rige fik at raade over. Nu døde han, og da var det alt Landsfolkets Raadslutning, at tage mig til Konge her i England. Saalænge jeg ei bar Hædersnavn, tjente jeg mine Høvdinger i alle Dele som de, der ingen Byrd have til Land og Rige. Nu haver jeg derimod taget Kongenavn, og er til Konge indviet; jeg haver anlagt saa fuldeligen kongelig Pragt og Myndighed, som min Fader før mig havde; thi vil jeg ikke levende afstaae fra dette Navn. Dersom nu Kong Magnus kommer hid til Lands med sin Hær, da vil jeg dog ikke samle nogen Krigsmagt imod ham, men han kan kun faae Leilighed til at tilegne sig England, naar han har forkortet mine Levedage. Siger ham disse mine Ord." Sendemændene fore derpaa tilbage til Kong Magnus og fortalte ham hele Udfaldet af deres Ærende. Kong Magnus betænkte sig en Stund og svarede saalunde: „jeg tænker at det er sandest, og falder bedst, at lade Kong Edvard have sit Rige i Ro for mig, og at jeg beholder det Rige, som Gud haver givet mig i Hænde.

1) Som har en god Hukommelse.

IX.

Harald Haardraades Saga.

Harald Haardraade regjerede over Norge deels med Magnus, deels alene fra 1046—1069.

Capitel 1. Harald undkommer af Slaget paa Stiklastad.

Harald, Sigurd Syrs Søn og Broder til Olaf den Hellige paa mødrene Side, var med i Slaget paa Stiklastad, og var 15 Aar gammel da Kong Olaf den Hellige faldt, som før blev nedskreven. Harald blev saaret og undkom med de andre Flygtninge. Derom synger Thjodolf Skald i det Drapa, som han digtede om Harald Konge, og kaldes Sexstefja:

Ved Haugen spurgtes Skjoldets Ild
Hvast paa Gram nedregne,
Og end Bulgarers Brænder[1]
Sin Broder hjælper vel.
Femtenaarig Konge
Trau[2] til at skilles var
Fra Olaf, dræbt paa Val.
Han gjemte Hjelmesæde.[3]

Ragnvald Brusesson førte Harald bort fra Slaget, og bragte ham Natten derefter til en Bonde, som boede i Skoven langt fra andre Mænd. Denne Bonde tog imod Harald og holdt ham i Skjul, og der blev hans Saar pleiet indtil han blev fuldkommen karsk. Siden fulgte Bondens Søn ham øster over Kjølen, og de fulgte alle de Skovveie, som de kunde finde, men skyede Alfarvei. Bondesønnen vidste ikke hvem han fulgte, og engang da de rede gjennem øde Skove, qvad Harald dette:

Mægtige Bønder jeg saae
Stande i Slag; men Død
Skjoldskade[4] Hæren voldte;
Jeg reed, mens Saaret blødte.
Jeg nu fra Skov til Skov
Med ringe Hæder skrider;
Men hvo veed, om jeg ei
Vidt priset bli'er omsider.

Han foer øster over Kjølen, Jæmteland og Helsingeland, og kom frem i Svithjod, hvor han fandt Ragnvald Brusesson med mange Andre af Kong Olafs Mænd, som vare flygtede fra Slaget paa Stiklastad, og de bleve der om Vinteren.

Capitel 2. Haralds Reise til Miklagaard.

Vaaren efter finge Harald og Ragnvald sig Skib og fore om Sommeren øster til Gardarige til Kong Jarisleif og bleve der om Vinteren. Saa siger Bolværk Skald i det Drapa, som han digtede om Kong Harald:

1) Harald, med Hentydning til hans Tog i Østerlandene. 2) Vilde nødig til. 3) Hovedet, d. e. foer hemmelig ud af Landet. 4) Sværdet. Sværdet dræbte Krigsmænd i Slag.

Cap. 1. Haugr, nu Gd. Haug ved Stiklestad i Værdalen, see 1 B. S. 260.

Milde Konge! Da Du endte Strid,
Du hvæssed' Sværdets Od,
Fyldte Ravn med blodigt Kjød;
Ulv tudede i Aasen.
Næste Aar Du, kjække Mand!
Øster kom til Gardarige;
Ingen Folkehyrde spurgtes
Fram for Dig, o Gram!

Kong Jarisleif tog vel imod Harald og Ragnvald, og da blev Harald Høvding over Kongens Landeværnsmænd, tilligemed Eilif, Ragnvald Jarls Søn. Saa siger Thjodolf:

Hvor Eilif sad
To Høvding' hjælpes ad;
Hæren de opstille
I en Fylkefile.
De Øster-Vender jog
I den snævre Krog;
Og ei var Krigens Ret
For Læsje-Folket let.

Derom taler Arnor Jarla-Skald, at Ragnvald Brusesson længe var Landeværnsmand i Gardarige, og holdt der mange Slag:

Det var Skjæbnens Villie,
At Gønduls Kriger-Helt
I Gardarige holdt
Ti Slange-Filens Iling'.[1]

Harald opholdt sig i Gardarige nogle Vintre og foer vide om i Østerleden. Siden begyndte han sin Færd til Grækenland, og havde med sig en stor Mængde Folk. Derfra begav han sig til Miklagaard. Saa siger Bølværk:

Svale Skuur[2] haardt knuged
Snekkens sorte[3] Raa fra Land;
Skjoldsatte[4] Skibe bare
Pyntet Taug og Takkel.
Gjæve Konge saae fra Stavn
Miklagaardens blanke Malm;[5]
Fagerbarmed' Skibe skride
Forbi høie Borgens Fløi.

Capitel 3. Om Harald Sigurdsson.

Paa den Tid raaadede for Grækenland Dronning Zoe den Mægtige, og med hende Michael Catalactus. Da nu Harald kom til Miklagaard, indfandt han sig hos Dron-

1) Slangens d. e. Skjoldets Fiil er Sværdet, som skjæmmer Skjoldet, og Sværdets Iling (Uveirsbyge) er Slaget. 2) Stormbyge. 3) Begede. 4) Skibe med Skjolde langs Skibsbord. 5) Konstantinopels skinnende Metal-Taarne.

Cap. 2. Austr-Vindar, Øster-Vender, see Vindland 1 B. S. 127.
Austrvegr, see 1 B. S. 22.
Grikkland, Grækenland eller det græske Keiserdømme. Indbyggerne kaldtes Grikkir og Grikjar, og grikskr (girzkr), som var fra Grækenland.
Miklagardr (Myklagardr), d. e. den store Gaard (Stad), et Navn Nordboerne tillagde den efter Keiser Constantin benævnte Stad Constantinopel (Byzantium), det græske Keiserdømmes store og prægtige Hovedstad.

ningen, gik i hendes Sold, og tog strax om Høsten ombord paa de med Krigsfolk bemandede Galeier, som fore ud i Grækenlands-Havet. Harald havde sine egne Folk i Følge med sig. Der var en Høvding over alt Krigsfolket, som hedte Gyrger og var en Frænde af Dronningen. Kun kort Stund havde Harald været i Hæren, før Væringerne tyede til ham, og de sloge sig alle sammen, naar der holdtes Slag. Saalunde kom det dertil, at Harald blev gjort til Høvding over alle Væringer. Gyrger og Harald fore vide om paa Grækenlands Øer og feidede meget mod Korsarer.

Det hændte sig engang, da Gyrger og Væringerne fore over Landet, at de vilde tage Nattebol ved en Skov, og da Væringerne kom først til Natteleiet, valgte de det Sted, hvor der var den bedste Telteplads og som laa høiest. Thi Landet er saaledes beskaffent, at det er blødt, og saasnart der kommer Regn, er det ondt at opslaae sit Leie paa lave Steder. Da nu Gyrger, Hærens Anfører, kom til og saae hvor Væringerne havde opslaaet sine Telte, bød han dem fare bort og telte et andet Sted, sigende, at han der vilde telte. Harald svarede saalunde: „om I komme først til Nattebol, da tage I Eders Telteplads, og da maa vi telte paa et andet Sted, som vi bedst synes. Gjører nu ligesaa og telter paa et andet Sted, hvor I ville. Jeg tænkte at det var Væringernes Ret her i Græker-Kongens Vælde, at være frie og sig selv raadige i alle Dele, med Hensyn til Andre, og ene bundne til at tjene Kongen og Dronningen." De trættede længe herom hidsigen imellem sig, indtil de paa begge Sider væbnede sig og vare paa Veie til at slaaes. Men da kom de forstandigste Mænd til og skilte dem ad. De sagde som saa, at det faldt bedre, om de forligte sig i denne Sag og gjorde en saa reen Aftale imellem sig, at slig Strid ei oftere skulde finde Sted. Saaledes kom det til et Stævnelag imellem dem, hvor de bedste og forstandigste Mænd skulde fælde Dom i Sagen. I dette Stævnemøde aftaltes, med Alles Samtykke, at Tærninger skulde bæres i Skjød, og Græker og Væringer skulde kaste Lod om, hvo der først skulde ride eller ro, eller først lægge i Havn og vælge Telteplads, og Enhver paa sin Side være tilfreds med hvad Lodkastningen tilsagde. Derpaa bleve Tærninger gjorte og mærkede. Da sagde Harald til Gyrger: „jeg vil see hvorledes Du mærker Din Tærning, at vi ikke skulle mærke eens begge." Han gjorde saa. Derpaa mærkede Harald sin Tærning og kastede den i Skjødet, og saa gjorde begge. Den Mand, som skulde tage Tærningerne op, tog nu en op, holdt den mellem Fingrene, rakte Haanden i Veiret og sagde: „denne skal først ride og ro, lægge i Havn og vælge sig Telteplads. Harald greb ham i Haanden, tog Tærningen og kastede den i Søen. Derpaa sagde han: „dette var vor Lod." Gyrger sagde: „hvi lod Du ikke flere Mænd see den?" — Harald svarede: „see nu her den, som er tilbage, der kan Du kjende Dit Mærke paa. Derpaa blev den Tærning, som var tilbage, taget i Øiesyn, og Alle kjendte Gyrgers Mærke derpaa. Saaledes faldt den Dom, at Væringerne skulde have Kaar og først Valg i Alt hvad der trættedes om. Der vare flere Ting, hvori de vare uenige; men Udfaldet blev stedse, at Harald fik sin Villie.

Capitel 4. Om Haralds og Gyrgers Lodkastning.

De fore Alle samtligen om Sommeren ud paa et Feidetog. Naar nu hele Hæren var samlet, lod Harald sine Mænd være udenfor Slaget, eller hvor ham syntes mindst Fare at være, og foregav at ville hindre sin Hærs Undergang. Var han derimod ene med sin Skare, sloges han saa mandeligen, at han enten maatte saa Seier eller Døden.

Capitel 5. Kong Haralds Feide i Serkland.

Cap. 3. Grikklands-haf (Grikksalt), Havet ved Grækenland eller Archipelagus med Marmora-Søen (det Ægæiske Hav) med Grikklandseyjar ɔ: de græske Øer.

Væríngjar eller Væringjalid (i Enkelt. Væringi), Væringer kaldtes de Nordboer, som toge Tjeneste i den græske Keisers Livvagt i Constantinopel.

Saaledes traf det sig ofte, naar han var Høvding over Hæren, at han vandt Seier; naar Gyrger Intet udrettede. Dette mærkede Krigsfolket, og paastode de vare bedre farne, om Harald ene var Høvding over hele Hæren, og bebreidede Hærføreren, at der ikke blev Noget af hverken med ham eller hans Folk. Gyrger derimod sagde, at Væringerne ingen Hjælp vilde yde ham, og befalede Harald med sine Mænd at fare andensteds hen, hvorimod han vilde anføre den øvrige Hær og vinde hvad de kunde. Da forlod Harald Hæren, og med ham Væringerne og de latinske Mænd, hvorimod Gyrger foer med den græske Hær. Da viste det sig hvad Enhver formaaede. Jævnt vandt Harald Seier og Bytte; men Grækerne fore hjem til Miklagaard med deres Hær, undtagen unge modige Mænd, som forat faae sig Gods og Penge, samlede sig om Harald og toge ham til Hærfører. Derpaa lagde han sig med sin Krigsmagt vester i Afrika, som Væringerne kalde Serkland, hvor han styrkedes meget med Mandskab. I Serkland indtog han 80 Borge, af hvilke nogle overgave sig, andre bleve indtagne med Vold. Siden foer han til Sicilien. Saa siger Thiodolf:

Du, unge Hader af
Glodrøde Ormens Leie![1]
Prøved Dig, og otti Borg
Paa Serkland blev indtagen,
Før Hærens Støtte, Serkers Skræk,
Gik under Skjoldets Ly
Paa Siciliens slette Vold;
Hildurs Leeg[2] han vove vilde.

Saa siger Illuge Bryndæla-Skald:

I Sør tvang Harald Land med Skjold
For gjæve Michaelis.
Der siges Budles Søn[3] indbød
Sine Frænder hjem til sig.

Her siges, at Michael paa den Tid var Grækernes Konge. Harald opholdt sig mange Aar i Afrika, hvor han samlede en stor rørlig Formue, Guld, Ædelstene og alskens dyrebare Ting. Men alt det Bytte, som han fik og ikke behøvede for at bestride sine Udgifter, sendte han med sine betroede Mænd nord til Holmgaard i Kong Jarisleifs Vold og Forvaring. Derved sammendroges en umaadelig Formue, som rimeligt maatte være, da han hærjede de Dele af Jorden, som vare rigest paa Guld og Kostbarheder, og eftersom han udrettede saa store Ting, at han endog, efter hvad med Sandhed før er sagt, havde indtaget 80 Borge ved sine Manddoms Bedrifter.

Capitel 6. Slag i Sicilien.

Da nu Harald kom til Sicilien, hærjede han ogsaa der, og lagde sin Krigshær for en stor og folkerig Borg. Han omringede Borgen; thi Murene vare saa stærke, at de ei med Rimelighed syntes at kunne nedbrydes. Borgmændene havde nok af Levnetsmidler og Andet hvad de til Forsvar behøvede. Da fandt Harald paa det Raad, at hans Fuglefængere fangede Smaafugle, som havde Reder i Borgen, og fløi om Dagen i Skoven

1) Guldets Hader, d. e. en gavmild Mand. 2) Slag. 3) Atle. Derved hentydes til Eddas Fortælling om Atle, som indbød sin Kones Frænder til sig, og lod dem dræbe. Harald lod siden Michaels Øine udstinge.

Cap. 5. Serkland, see 1 B. S. 4.
Sikiley, Den Sicilien i det Midlandske Hav.
Brynjudalr i Kjalarnes-þing i det sydlige Island. Beboerne kaldtes Bryndælir.

for at hente Mad. Harald lod binde smaa Fliser af Tyrived paa Ryggen af Fuglene, smurte derover Vox og Svovel og lod deri tænde Ild. Saasnart Fuglene bleve frie, fløi de alle paa engang til Borgen, til deres Unger og Reder, som de havde under Huustagene, der vare tækkede med Rør eller Halm. Da greb Ilden af Fuglene fat i Huustagene; thi endskjøndt hver Fugl kun bar en ringe Byrde af Ild, blev der dog i en Fart en stor Ild, da der vare mange Fugle, som bare den med sig og spredte den vidt om paa Huustagene. Saaledes brændte et Huus efter et andet, indtil Borgen selv stod i Lue. Da gik alt Folk ud af Borgen og bad om Miskundhed, de samme Mænd som i mange Dage havde viist sig stolte og hadske mod Grækernes Hær og deres Høvding. Harald gav alle dem Liv og Fred, som derom bade, og fik siden Magt over denne Borg.

Capitel 7. Slaget ved den anden Borg.

Der var en anden Borg for hvilken Harald lagde sig med sin Hær. Denne Borg var baade folkerig og saa stærk, at der var intet Haab om at faae den nedbrudt. Borgen var omgiven med en slet og haard Mark. Da tog Harald sig for at grave en Grøft paa et Sted, hvor der strømmede en Bæk til, der laa i en Fordybning, saa den ei kunde sees fra Borgen. Al Mulden kastede de ud i Vandet og lod den flyde bort med Strømmen. Ved dette Arbeide vare de Nat og Dag, og de skiftedes dertil flokkeviis, medens den øvrige Deel af Hæren gik hele Dagen mod Borgen, hvor Borgmændene stode i Skydehullerne. Saaledes skjøde de paa hverandre; men om Natten sov de paa begge Sider. Da nu Harald skjælnede, at den underjordiske Gang var bleven saa lang, at den gik indenfor Borgmuren, lod han sit Folk væbne. Det var mod Dagningen at de ginge i Jordgangen. Da de nu kom til Enden, grove de over deres Hoveder indtil de stødte paa Stene, som vare lagte i Kalk og udgjorde Gulvet i en Steenhal. Derpaa brøde de op Gulvet og gik ind i Hallen. Der sadde mange af Borgmændene, spiste og drak, og ventede allermindst slige ubudne Graabener; thi gjorde Væringerne strax Anfald mod dem med dragne Sværd, og dræbte Nogle, medens de, som kunde komme til dermed, flygtede. Væringerne forfulgte dem, men Nogle indtoge Borgporten og lukkede op, hvorefter hele Mængden af Hæren gik ind. Da de kom ind i Borgen, flygtede Borghæren, men Mange bade Krigsfolket om Liv og Fred, og den finge alle de, som overgave sig. Paa denne Maade indtog Harald denne Stad, og gjorde et umaadeligt Bytte.

Capitel 8. Slaget ved den tredie Borg.

De stødte paa en tredie Borg, som var størst og stærkest af dem alle, ligesom den og var rigest paa Folk og Formue. Om denne Borg vare store Grave, saa de nok indsaae den ei lod sig indtage med den List, som de forrige; thi laae de meget længe for den uden at kunne udrette Noget. Da nu Borgmændene saae dette, bleve de djærvere, opstillede deres Fylkinger paa Borgmurene, lukkede derpaa op Borgportene, skrege paa Væringerne, eggede dem og bade dem under idelig Ophidsen, at komme ind i Borgen, i det de sagde, at de ikke vare meer skikkede til Strid end Høns. Harald bød sine Mænd lade som de ikke vidste hvad de skulde gjøre, eller ikke forstode hvad de sagde: „om vi end," siger han, „gjøre Anfald mod Borgen udrette vi dog Intet, da de kaste deres Vaaben under deres Fødder ind paa os, og om vi end komme ind i Borgen med en Afdeling af vore Folk, saa have de dog i deres Magt at stænge dem inde, som de ville, og udelukke Andre; thi de have alle Borgporte besatte. Vi skulle derfor vise dem samme Haan, som de os, og lade dem see, at vi ei ere bange for dem. Vore Mænd skulle gaae frem paa den slette Vold, som er Borgen nærmest, men dog vogte os for ei at komme den nær paa Skudvidde. Alle vore Mænd skulle være ubevæbnede og gjøre Lege med hverandre, paa det Borgmændene kunne see, at vi ikke ændse deres Fylking." Siden stod det hen i nogle Dage, uden at Noget udrettedes.

Capitel 9. Om Ulf og Haldor.

Der nævnes to islandske Mænd, som da vare hos Harald; den ene var Haldor, en Søn af Goden Snorre, som bragte denne Fortælling her til Landet, den anden var Ulf Ospaksson, Sønnesøn af Osvifer hiin Spake. Begge vare meget stærke, vaabendjærve Mænd, og Haralds bedste Venner, og begge vare med i denne Leg. Da saalunde nogle Dage vare henrundne, vilde Borgmændene vise mere Mod og gaae uden Vaaben paa Borgmuren, medens de lode Borgportene staae aabne. Da Væringerne saae dette, ginge de en Dag til deres Leeg med Sværd under Kapperne og Hjelm under Hattene. Efterat de nu havde leget en Stund og mærkede, at Borgmændene ikke toge sig i Agt, grebe de i en Fart deres Vaaben og rendte mod Borgportene. Men da Borgmændene saae dette, ginge de rask imod dem, væbnede i fuld Rustning, hvorpaa et Slag begyndte i Borgporten. Væringerne havde ingen Skjolde, men svøbte Kappen om deres venstre Haand, og Nogle bleve saarede, Nogle dræbte; men Alle vare stedte i stor Nød. Nu søgte Harald med det Mandskab, som laa i Leiren, ogsaa did for at hjælpe sine Mænd; men Borgmændene vare nu komne op paa Murene, hvorfra de skjøde og kastede Stene ned paa dem, saa der blev et haardt Slag, og de som vare i Borgporten syntes, at der blev dem senere ydet Hjælp end de vilde. Da Harald kom til Borgporten, faldt hans Fanebærer, og da sagde Harald til Haldor: „tag Du nu op Mærket." Haldor tog Mærket op, og sagde uvittigen: „hvem vil vel bære Mærket for Dig, naar Du følger det saa frygtsomt, som Du nu har gjort en Stund?" Men dette var meer et Vredes end et Sandheds-Ord; thi Harald var en af de vaabendjærveste Mænd. Derpaa trængte de ind i Borgen, hvor der blev et haardt Slag, hvis Udfald blev, at Harald vandt Seier og indtog Borgen. Haldor blev meget saaret i Ansigtet, som blev ham til Lyde alle hans Levedage.

Capitel 10. Slaget ved den fjerde Borg.

Den fjerde Borg, som Harald kom til, var den største af alle dem, som nu ere omtalte. Den var saa stærk, at de ingen Mulighed saae i at nedbryde den. De omringede da Borgen saaledes, at ingen Tilførsel dertil kunde gjøres. Da de havde opholdt sig der en kort Stund, blev Harald saa syg, at han lagde sig til Sengs. Han lod da sit Landtelt opslaae et Stykke fra Leiren; thi han fandt Ro og Lise, naar han ei hørte Gny og Glam af Krigsfolket. Hans Mænd ginge jævnligen flokkevis fra og til ham, forat spørge ham tilraads. Derpaa mærkede Borgmændene, at der var noget Nyt paa Færde med Væringerne, og udsendte deres Speidere for at erfare, hvad Sligt havde at betyde. Da nu Speiderne kom tilbage til Borgen, kunde de fortælle om Væring-Høvdingens Sygdom, og at intet Anfald af den Aarsag skede paa Borgen. Da saaledes en Stund var gaaen, svækkedes Haralds Kræfter, hvorover hans Mænd bleve meget sindssyge og sorgmodige, hvilket Alt Borgfolkene spurgte. Omsider trængte Haralds Sygdom saa stærkt paa, at hans Død blev fortalt over hele Hæren. Derpaa fore Væringerne til Borgmændene, fortalte i en Samtale deres Høvdings Død, og udbade af Præsterne, at de vilde forunde ham en Grav i Borgen. Da Borgmændene spurgte denne Tidende, var der Mange blandt dem, der raadede for Klosterne eller andre store Stiftelser i Borgen, som gjerne vilde have dette Liig til deres Kirke; thi de vidste, at dermed vilde følge rige Gaver. En stor Mængde Præster iførte sig deres hele Skrud, ginge ud af Borgen med Kors og Skrin og Reliqvier, og gjorde en fager Procession. Væringerne gjorde og en stor Liigfærd. Der blev baaren en Liigkiste høit i Veiret, som var teltet over med kostbart Lærred, og foran bares mange Mærker. Da nu Liget var baaret ind af Borgporten, satte de Kisten ned tværs i Porten og satte en Slagbom for Portdøren. Derpaa blæste Væringerne til Strid i alle Krigslure og trak deres Sværd. Da styrtede hele Væringe-Hæren fuldtbevæbnet til fra Leiren og rendte til Borgen med Raab og Skrig; men Munkene og de andre Præster, som vare

gangne Liget i Møde, og havde kappes med hverandre om, hvo der først kunde komme ud og tage mod Offeret, kappedes nu end mere om, hvo der kunde først undfly Væringerne; thi de dræbte for Fode Enhver, som var dem nærmest, enten han var Klerk eller uindviet. Væringerne huserede saaledes i hele Borgen, at de dræbte først alle Mandfolk, røvede derpaa allesteds i Borgen og toge der et umaadeligt stort Bytte.

Capitel 11. Om Kong Harald.

Harald var mange Aar i denne Feide, hvorom nu er fortalt, baade i Serkland og Sicilien. Siden kom han tilbage til Miklagaard med denne Hær, og opholdt sig der en Stund førend han begyndte sin Færd til **Jorsalaheim**. Der efterlod han det Guld, som han havde faaet i Sold af Grækernes Konge, og saa gjorde alle Væringer, som fulgte ham paa denne Reise. Der fortælles, at Harald paa disse Toge holdt 18 ordentlige Slag. Saa siger Thjodolf:

Enhver det veed, at Harald
Holdt atten grumme Slag,
Og ofte hævet blev
Forlig af Kongen gjort.
For, gjæve Konge, Du foer hid,
Du farved Ørne-Næb med Blod,
Hede Ulv hvæssed' Klo,
Hvorsomhelst Du foer.

Capitel 12. Kong Haralds Færd til Jorsaland.

Harald foer med sin Hær ud til Jorsalaland og siden op til Jorsalaborg; men hvor han kom frem i Jorsalaland, bleve alle Borge og Kasteller overgivne i hans Vold. Saa siger Skalden Stuf, som havde hørt Kongen Selv fortælle disse Tidender:

Den Stridsdjærve, Tappre, foer
Sig Jorsal undertvinge.
Det øvre Land adlød
Græker og Nordvolder.[1]
Og ved hans Magt alene
Faldt Landet uden Brand
I stridbar Konges Vold.
Det gik som han det liked'.[2]

Her fortælles, at dette Land kom uden Ild og Sværd i Haralds Vold. Da foer han ud til **Jordan** og badede sig der, som andre Pillegrimme havde for Skik. Harald gav store Gaver til Herrens Grav, det hellige Kors og andre Helligdomme i Jorsalaland. Da fredede han Veien heelt ud til Jordan, og dræbte Røvere og andre Fredsforstyrrere. Saa siger Skalden Stuf:

Agde-Kongens Raad og Vrede
Svigefulde Mænd modstod
Paa begge Jordans Bredder;
Det Rygte fløi omkring.
Og Folk for visse Brøde
Fik farlig Straf af Gram;
Men evig onde Sæde
Vist hos den Herre Christ.

1) Harald. 2) Onskede.

Cap. 11. **Jórsalaheimr** og **Jórsalaland (Jórsalabygd)**, kaldte Nordboerne Palæstina eller Jødeland (Gydíngjaland); derefter havde især den tilgrændsende Deel af Middelhavet (Midjardar-haf) Navn af Jórsala-haf.

Cap. 12. **Jordan** (Jórdán), d. e. den af Pilegrimmene jævnligen besøgte bibelske Flod Jordan i Palæstina.

Derpaa foer han tilbage til Miklagaard.

Capitel 13.
Kong Harald sættes i Fængsel.

Da Harald var kommen til Miklagaard fra Jorsalaland, stundede han efter at fare til Nordlandene til sin Odelsjord, og da han havde spurgt, at Magnus Olafsson, hans Brodersøn, var bleven Konge baade over Norge og Danmark, opsagde han Grækernes Konge sin Tjeneste. Men da Dronning Zoe fik dette at vide, blev hun meget vred og reiste den Beskyldning mod Harald, at han havde forvansket Grækerkongens Gods, som han havde faaet paa de Krigstog, paa hvilke han var Høvding over Hæren. Der var en ung og deilig Pige, som hedte Maria, der var en Broderdatter af Dronning Zoe, og til hende havde Harald beilet; men Dronningen havde givet ham Afslag. Saa have de Væringer fortalt her i Norden, som vare i Sold i Miklagaard, at der gik det Sagn mellem vel underrettede Folk, at Dronning Zoe selv vilde have Harald til Mand, og at hun mest lagde Harald til Last hans Forsæt at forlade Miklagaard, endskjønt et andet Paaskud blev forebragt Almuen. Dengang var Constantinus Monomachus Grækernes Konge, som raadede over Riget tilligemed Zoe. Af den Aarsag lod Grækernes Konge Harald tage fangen og føre ham i Fængsel.

Capitel 14
Om Kong Olafs Jertegn, og om at Grækernes Keiser blindes.

Da nu Harald nærmede sig Fængslet viiste Kong Olaf den Hellige sig for ham og sagde, at han vilde hjælpe ham. Paa det Sted af Gaden blev siden gjort et Capel og helliget Kong Olaf, hvilket Capel har staaet der alt siden. Fængslet var gjort saaledes, at der er et høit Taarn, som er aabent oventil, men en Dør for at gange derind fra Gaden. Gjennem denne blev Harald indladt tilligemed Haldor og Ulf. Næste Nat kom en anseelig Kone op i Fængslet ved Hjælp af Stiger og havde to Tjenere med sig. De lod et Toug fire ned i Fængslet og halede dem op. Denne Kone havde Kong Olaf den Hellige før helbredet, og han havde da aabenbaret sig for hende, og bedet hende befrie sin Broder fra Fængslet. Derpaa foer Harald strax til Væringerne, der Alle reiste sig af deres Sæder ved hans Komme og modtoge ham med Glæde. Siden væbnede alt Mandskabet sig og gik didhen hvor Kongen sov. De toge Kongen fangen og stak begge Øinene ud paa ham. Saa siger Thorarinn Skeggesson i sin Drapa:

Grækernes Konge fik
End mere Hændernes Glød.[1]
Stolkonge græske gik
Steenblind til store Meen.

Saa siger Thjodolf Skald:

Han, som stiller Ulves Sorg,[2]
Lod udstinge baade
Stolekongens Øine.[3]
Da reistes store Larm.
Og Agdernes Konge[4]
Lagde sørgeligt Mærke
Paa Kongen i Østen.
Ei god var Grækerkongens Vei.

1) Guld — egentligen Guldringe, som var Guldets vigtigste Anvendelse i de Dage. 2) Hunger. 3) Harald deeltog i deres Udaad, som stak Øinene ud paa Keiser Michael. 4) Harald.

Cap. 13. Nordrlønd (de nordiske Lande), en ubestemt Benævnelse, der nærmest har Hensyn til de tre nordiske Riger, Norge, Sverige og Danmark.

I disse tvende Sange og mange andre tales om, at Harald selv blindede Grækernes Konge; men de monne have nævnet en Hertug, Greve eller anden fornem Mand, om de havde vidst dette sandere at være; thi Kong Harald Selv og andre Mænd, som vare med ham, udbredte dette Sagn.

Den samme Nat gik Harald og hans Følge til det Herberge, hvori Maria sov, og bortførte hende med Vold. Derpaa ginge de derhen, hvor Væringernes Galeier vare, toge to af dem, tiltaklede dem og roede siden ind i Sævidar-Sund. Da de kom did, hvor en Jærnlænke laa tvers over Sundet, sagde Harald, at Mandskabet skulde sætte sig til Aarerne paa begge Galeier; men de Mænd, som ikke roede, skulde Alle løbe bag i Galeierne, hver med sin Tøibylt i Fanget. Saaledes rendte Galeierne op paa Jærnlænkerne. Saasnart de nu stande fast og ei mere vilde skride, befalede Harald alle Mand at løbe frem i Galeierne. Da stupede den Galei, som Harald var paa, forover, og slap ved denne Svingning ned af Jærnlænken; men den anden, som blev siddende fast og red paa Jærnlænken, sprak, hvorved mange Folk bleve borte, men Nogle toges op af Sundet. Saaledes slap Harald ud fra Miklagaard, seilede derpaa ind i det sorte Hav; men før han stak fra Landet, satte han Jomfruen op paa Land og gav hende godt Følge tilbage til Miklagaard, og bad hende sige sin Frændkone Dronning Zoe, hvor liden Magt hun havde over Harald, og hvor lidet Dronningen havde kunnet hindre ham i at faa Jomfruen. Derpaa seilede Harald Nord til Ellipalt og foer derfra alt om Østerrige. Paa denne Færd digtede Harald i alt 16 Skjæmteviser, som alle endes ligedan. Dette er en: Capitel 15. Kong Haralds Reise fra Miklagaard.

Planken skar Sicilien forbi;
Vingehjort[1] i vante Fart
Skred under Helte frem;
Vi var' prud i Sind.
Neppe troer jeg ussel Mand
Vover gjøre denne Vei;
Men guldpryded' Gerd[2] i Gardien
Sig viiste spodsk mod mig.

Derved meente han Ellisif, Kong Jarisleif i Holmgaards Datter.

Da Harald kom til Holmgaard, modtog Kong Jarisleif ham overmaade venlig og han opholdt sig der om Vinteren. Derpaa tog han i egen Forvaring alt det Guld tilligemed de mange Slags Kostbarheder, som han havde sendt did fra Miklagaard, hvilket udgjorde saa stor en Skat, at ingen Mand i Nordlandene havde seet slig i een Mands Eie. Harald havde tre Gange været i Polotasvarf medens han havde været i Miklagaard. Der er nemlig den Lov, at hver Gang en græsk Konge døer, skulle Væringerne have Polotasvarf. De skulle nemlig gaae igjennem alle Kongens Palladser, hvor hans Skatkammere ere, og Enhver frit beholde hvad der kommer ham i Hænde. Capitel 16. Om Kong Harald.

Den Vinter giftede Kong Jarisleif sin Datter Elisabeth, som Nordmændene kalde Ellisif, med Harald. Dette omtaler Stuf Blinde: Capitel 17. Kong Haralds Giftermaal.

1) Skibet. 2) En af Gudinderne, som blev gift med Frey. Her er det den russiske Prindsesse Elisabeth.

Cap. 15. Sævidarsund, d. e. Strædet ved Constantinopel.

Ellipallta, kan ikke, som man har antaget, være Hellespont eller Strædet ved Dardanellerne, men maa efter Sammenhængen snarere være det Azowske Hav (Palus Mæotis).

Austrríki, hvormed man ellers synes at forstaa Østerlandene i Almindelighed, maa her betegne det Rige i det nuværende Rusland, som havde til Hovedstad Kjew, vore Forfædres Kænugard.

Agders stridraske Konge
Fik Giftermaal efter sit Sind.
Nok af Guld fik Gauter-Ven[1]
Med gjæve Kongedatter.

Om Vaaren gjorde han sig reisefærdig fra Holmgaard og foer da til Aldeigjoborg, hvor han fik sig et Skib og seilede østenfra om Sommeren. Først vendte han sig til Svithjod og lagde ind i Sigtuna. Saa siger Valgard paa Vold:

O Harald! Skibe Du skjød
Under vakkreste Ladning;
Guld i Mængde Du bragte
Fra østlig Gardiens Land.
Din Ære fremmes, tappre Gram!
Da raskt i Storm Du styred;
Men Sigtun i Letting[2] Du saae;
Skroget neied for Boven.

Capitel 18.
Kong Haralds og Svend Ulfsons Forening.

Harald traf paa Svend Ulfsson den Høst, da han var flygtet for Kong Magnus ved Helganæs, og de vare paa begge Sider glade i Mødet. Sveakongen, Olaf Svenske, var Ellisifs, Haralds Kones, Morfader; men Astrid, Svends Moder, var Kong Olafs Søster. Harald og Svend indgik Forening med hinanden og besvore den. Alle Svear vare Svends Venner; thi han havde den største Æt der i Landet. Saaledes blev og alle Svear Haralds Venner og Hjælpere; thi mange Stormænd vare ved Svogerskab forbundne med ham. Saa siger Thjodolf:

Siden, snilde Landstyrer!
Egekjøl risted' oprørte Hav
Fra Gardiens østlige Land;
Dig hjælpe Svearne alle.
Haralds vandtrukne Skibe
Knuged' paa Læbordets Side,
Med bred Dug ginge og Guld.[3]
Svar Storm falder paa Gram.

Capitel 19.
Om Kong Haralds Feide.

Siden udrustede Harald og Svend Skibe, og snart samledes en stor Hær til dem, og da denne havde gjort sig i Stand, seilede de vesterud til Danmark. Saa siger Valgard:

Storm førte Egkjøl siden
Kjække Yngve![4] under Dig
Fra Svithjod, og af Odet
Dig Odelsgods[5] bestemtes.
Over Stag gik Ribbens Hund[6]
Skaanesletten ret forbi;
Og Bruden, Daners Frænde,
Var skræmt af Skuders Fart.

De landede først med Hæren ved Sjæland, hvor de skjændte og brændte vide omkring. Siden holdt de til Fyen, landede ogsaa der og hærjede. Saa siger Valgard:

1) Harald. 2) Da Veiret lettede. 3) Med brede Seil og gyldne Mastetoppe. 4) Harald. 5) Norge. 6) Skibet, der sammenlignes med en Hund formedelst dets hurtige Fart, og dets Knæer med Hundens Ribbeen.

Vøllr, (Vold), en Gaard i Rángárþing i det sydlige Island.

Du, Harald, hele Sjølund hærjed'
Aldeles Fienden forjog;
I glubend' Fart nu Ulven iler
Valpladsen at besøge.
Kongen Fyens Land besteg
Omring't af store Skare;
Hjelm havde haarden Dyst,
Skjold brast med store Brag.

Klaren Lue steeg i Sky
Fra Syd i Gaard ved Roars Brønd[1])
Gjæve Helt lod Røgens Væld
Paa hver Rønne[2]) falde;
Der laa ei Landsfolk faa
Hølsen[3]) Andre hilded';
Harmbøiet usselt Folk
I Stilhed hen til Skoven iled.

Med Sorg adskilte Folk
Paa Veien sinket bleve,
De frelste Daner fly;
Men fagre Pigen fanges.
Lænke-Laasen Pigen holdt,
Som dreves ned til Eders Skib;
Lænkefjæderen voldsomt beed
Pigenor med lyse Haar.

Kong Magnus Olafsson holdt om Høsten nordefter til Norge, efter Helgenæs-Slaget. Da spørger han den Tidende, at hans Frænde Harald Sigurdsson var kommen til Svithjod, og tillige at Svend Ulfsson og Harald havde indgaaet Fællesskab og havde en stor Hær paa Benene, hvormed de agtede at underlægge sig Danavælde og siden Norge. Magnus Konge lod da udbyde Leding over hele Norge, og snart samlede han til sig en stor Hær. Da spørger han, at Harald og Svend vare komne til Danmark, brændte og skjændte der overalt og at Landsfolket overalt underkastede sig dem. Der blev og fortalt, at Harald var større og stærkere end andre Mænd og saa forstandig, at for ham Intet var umuligt, samt at han fik Seier, hvorsomhelst han sloges. Han var og saa rig paa Guld, at ingen Mand kjendte Mage til Rigdom. Saa siger Thjodolf: Capitel 20. Om Kong Magnus's Leding.

For Slagets ranke Stammer[4])
Ei ventes sikkre Fred;
Skræk slog den store Hob
Hærens Skuder Land omgive.
Mordlystne Magnus støder
Bankestokkens Føl[5]) fra Nord;
Fra Sønden Haraldssmykked'
Bølge-Oxer[6]) følge.

De blandt Haralds Mænd, som vare paa Raad med ham, sagde, at det vilde være meget uheldigt, om Frænderne Harald og Magnus skulde slaaes eller kaste Døds-Spydet mod hinanden; thi tilbøde Mange sig at forsøge paa et Forlig imellem dem, og efter deres Overtalelser samtykkede Kongen deri. Derpaa bleve nogle Mænd sendte afsted paa en let Skude, hvormed de skyndeligen seile sør til Danmark og fik nogle danske Mænd, som vare Kong Magnus's fuldkomne Venner, til at bære dette Ærende for Harald. Denne Sag blev dreven i al Stilhed. Da nu Harald hørte fortælle, at hans Frænde Kong Magnus vilde byde ham Forlig og Fællesskab, saa at Harald skulde faa halve Norge med Kong Magnus, imod at de skulde dele deres løse Formue i lige Dele, modtog han Tilbudet, og med den Beskeed fore de tilbage til Kong Magnus. Capitel 21. Kong Magnus søger Forlig med Harald.

Lidt senere var det, at Harald og Svend en Qvæld sadde ved Drikkebordet i en Samtale, og Svend spurgte Harald hvilket kostbart Stykke i sit Eie Harald holdt gjævest? Han svarer, at det var hans Mærke Landøde. Svend spurgte hvad mærkeligt der var ved den, at han holdt den i saa høit Værd? Harald svarede, at det var et almindeligt Sagn, at Capitel 22. Haralds og Svends Forlig hæves.

1) Roeskilde. 2) Huse, bruges mest om Huse af ringere Slags; en ussel Rønne. 3) Halsbaand — bruges nu mest om Hundenes Halsbaand. 4) Krigsmænd. 5) Skibet, som paa Ruller stødes ud i Havet. 6) Skibe.

den monne have Seier, for hvem dette Mærke bæres, og saalunde havde det været saa længe, han havde havt det i Eie. Svend svarer: „først da vil jeg tro, at slig Natur følger Mærket, om Du holder tre Slag med Din Frænde Magnus, og vinder Seier i dem alle.“ Da svarede Harald vred i Hu: „jeg kjender mit Frændskab med Kong Magnus, skjønt Du ei minder mig derom, og om vi end nu fare med Hærskjold imod ham, kan dog vort Møde vorde paa en bedre Maade.“ Svend skiftede Farve og sagde: „der er dem, som tale om, Harald, at Du før har gjort saaledes, og kun holdt saa meget af et Forbund, som Du syntes bedst kunde forfremme Din Sag.“ Harald svarer: „mindre staaer det til Dig at bevise, at jeg ei haver holdt et indganget Forlig, end jeg veed, at Kong Magnus kan tale om, at Du har gjort imod ham.“ Derpaa gik hver sin Vei. Om Qvælden da Harald gik til Hvile paa Skandsen af sit Skib, sagde han til sin Skosvend: „nu vil jeg ikke ligge i min Seng i Nat; thi jeg har Mistanke om, at ikke Alt monne være svigløst. Jeg mærkede i Qvæld, at min Svoger Svend blev meget vred over min frie Tale; Du skal derfor holde Vagt, om Noget i Nat skulde indtræffe.“ Derpaa gik Harald et andet Sted hen at sove, men lagde en Træ-Stub i sit Rum. Ved Midnats-Tid roede en Baad til Skandsen, en Mand gik ombord, sprættede op Skandseteltet, steeg op og hug i Haralds Seng med en stor Øxe, saa at den stod fast i Kubben. Manden løb strax ud i Baaden igjen og roede bort i mørke Natten, da Maanen just var i Næ, men Øxen stod fast i Kubben som et Kjendetegn. Derpaa vækkede Harald sine Mænd og lod dem vide den tiltænkte Svig. „Vi kunne nok indsee,“ sagde han, „at vi ingen Magt have til at modstaae Svend, om han vil oplægge svigagtigt Raad imod os; thi er det tjenligst for os, at komme bort herfra medens vi kunne. Lader os nu løse vort Skib og ro bort i al Stilhed.“ De gjorde saa, roe om Natten nordefter langs med Landet noget før Dag. Siden fare de Nat og Dag indtil de traf Kong Magnus, hvor han laa med sin Hær. Harald gik da til sin Frænde Magnus, og der blev et glad Møde, som Thjodolf siger:

Du, gjæve Konge, lod
Brydes Sø af Planke smal;
Gilde Skib Bølge kløved'
Da Du øst fra Danmark foer.
Siden bød Dig Olafs Søn
Det halve Land og Rige.
Jeg tvivler ei, at jo Frænder
Glad' ved Mødet sadd'.

Siden talede Frænderne imellem sig, og Alt gik ud paa et fredeligt Forlig.

Capitel 23. Kong Magnus giver Harald halve Norge.

Kong Magnus laa ved Land, og havde opslaaet sit Landtelt paa Landet. Da indbød han sin Frænde Harald til Bords hos sig, og Harald gik til Gjæstebudet med 60 Mand og blev herligen beværtet. Da det led ud paa Dagen, gik Kong Magnus ind i Teltet hvor Harald sad, og med ham ginge Mænd, der bare Byrder, som bestode af Vaaben og Klæder. Da gik Kongen til den Mand, som yderst sad, og gav ham et godt Sværd, den anden et Skjold, ham dernæst en Kjortel, saa Klæder, Vaaben eller Guld, og Alle gav han en eller anden kostbar Gave, jo dyrebarere jo fornemmere han var. Derpaa stillede han sig for sin Frænde Harald og holdt i Haanden to Rørstængle og sagde saalunde: „hvilken af disse to Rør vil Du have, Frænde?“ Harald svarer: „den som er mig nærmest.“ Da sagde Magnus Konge: „med denne Rørqvist giver jeg Eder Halvdelen af Norges Vælde med al Skyld og Skat, og alle Eiendomme, som dertil ligge, med det Forord, at Du skal være allenstad ligesaa rettelig Konge i Norge som jeg; men naar vi ere begge sam-

men paa eet Sted, skal jeg være Formand i Hilsen og Tjeneste og Sæde. Dersom tre ere samlede af lige Værdighed, da skal jeg sidde i Midten, og skal have Konge-Leie og Konge-Brygge. I skulle og styrke og fremme vort Rige til Løn, fordi vi gjøre Eder til den Mand i Norge, som vi tænkte ingen Mand skulde vorde, medens vort Hoved var opreist over Muld." Da stod Harald op og takkede ham for det høie Navn og Værdighed. Derpaa satte begge sig ned og vare meget muntre. Den samme Dags Aften gik Harald og hans Mænd til deres Skibe.

Capitel 24. Harald giver Magnus det halve Guld med sig.

Morgenen efter lod Kong Magnus blæse alt Folket til Things, og da dette var sat, gjorde han vitterlig for hele Hæren den Gave, han havde givet sin Frænde Harald. Thorer fra Steig gav Harald Kongenavn der paa Thinget, og samme Dag indbød Harald Konge Magnus Konge til Bords hos sig, og han gik med 60 Mand til Kong Haralds Land-Telt, hvor han havde beredt et Gjæstebud. Begge Konger sade samsædes i Høisædet, og Gjæstebudet var fagert; Alt gik prægtigt til, og Kongerne vare muntre og glade. Da det leed ud paa Dagen, lod Kong Harald bære ind i Teltet mangfoldige Tasker; iligemaade bare Mænd ind Klæder, Vaaben og andre Slags Kostbarheder, og alt dette uddeelte Harald imellem Kong Magnus's Mænd, som vare i Gjæstebudet. Siden lod han Taskerne oplukke og sagde til Kong Magnus: „Føredagen gav I os et stort Rige, som I forhen havde vundet fra Eders og vore Uvenner, og toge os i Samlag med Eder, og dette var vel gjort; thi dette har kostet Eder meget. Nu have vi paa den anden Side været udenlands og nogle Gange været i Livsfare, førend vi have samlet det Guld, som I her monne see. Dette vil jeg nu dele med Eder, Magnus Konge. Begge skulle vi eie dette løse Gods og deri have hver lige meget, ligesom hver af os har Halvdelen i Norge. Jeg veed, at vort Sindelag er ulige, da Du er langt mere rundhaandet end jeg; thi monne vi skifte dette Gods lige mellem os, fare da Enhver frit med sin Lod, som han vil." Derpaa lod Harald udbrede en stor Oxehud og styrtede Guldet af Taskerne derpaa. Derefter blev taget Vægtskaaler og Vægtlodder, Guldet blev skilt ad og med Vægten deelt i lige Dele, og alle Folk undredes høiligen over, at saa meget Guld var sammenkommet paa eet Sted i Nordlandene. Dog erfores det, at dette var egentligen Græker-Kongens Eiendom og Rigdom, eftersom alle Folk sige, at der er hele Huse fulde af røde Guld. Kongerne vare nu overmaade muntre. Da kom der frem et Støb, saa stort som et Mands-Hoved; dette tog Harald i Haanden og sagde: „hvor er nu det Guld, Frænde Magnus, som Du kan lægge mod denne Laag-Knap?" Kong Magnus svarede: „saa stor Ufred og Leding haver været i Landet, at næsten alt Guld og Sølv, som jeg haver i Forvaring er gaaet op. Nu er ikke mere Guld i mit Eie end denne Ring." Dermed tog han Ringen af Haanden og gav Harald. Harald saae paa den og sagde: „dette er lidet Guld, Frænde, for den Konge, som har to Kongeriger, og dog monne Nogle tvivle om Du eier denne Ring med Rette." Da svarede Magnus Konge efter nogen Betænkning: „dersom jeg ikke med Rette eier denne Ring, da veed jeg ei, hvad jeg med Rette har faaet; thi Fader min, Kong Olaf den Hellige, gav mig denne Ring ved vor sidste Skilsmisse." Da sagde Kong Harald leende: „Sandt siger Du, Magnus Konge, at Din Fader gav dig denne Ring, men Ringen tog han fra min Fader for en liden Sag, og sandt er det, at det ei var godt for Smaakongerne i Norge, da Din Fader var som mægtigst." Harald Konge gav Steigar-Thorer i dette Gjæstebud en Bolle af Valbirk, der var omgiven med en Sølvring og havde en Sølvhank, hvilke begge Dele vare forgyldte, og Bollen var fyldt med Penge af reent Sølv. Dermed fulgte to Guldringe, som tilsammen stode i en

Cap. 24. Steig, en stor Gaard i Froens Præstegd. i Gudbrandsdalen, see 1 B. S. 279.

Mark. Han gav ham og sin Kappe af mørk Purpur med hvidt Skind under, og lovede ham dertil sit Venskab og stor Værdighed. Thorgils Snorresson, en forstandig Mand, siger, at han havde seet et Alterklæde, som var gjort af Kappen; men Gudrid, en Datter af Guttorm, Steigar-Thorers Søn, sagde, efter hans Fortælling, at hun havde seet denne Bolle i sin Fader Guttorms Eie. Saa siger Bolverk:

Siden fik Du, Guldets Hader![1]
I Eie grønne Grund,[2]
Da Du, Magnus, mødte;
End bød Du hannem Guld,
Saa blev det mig fortalt.
I Frænder vel forligtes
Dog tilsidst; men siden
Krigerlarm Svend venter end.

Capitel 25. Om Kong Magnus.

Kongerne Magnus og Harald raadede baade i Norge den næste Vinter efter deres Forlig, og hver havde sin Hird. Om Vinteren fore de om i Oplandene i Gjæstebud, og stundom vare de begge samlede, stundom hver for sig. De fore alt nord til Throndhjem og til Nidaros. Kong Magnus havde omhyggeligen pleiet Kong Olafs hellige Legeme efterat han var kommen til Landet, ladet hans Haar og Negle klippe hver 12te Maaned, og gjemte selv Nøglen, som kunde lukke Skrinet op. Da skede mange Undertegn med Kong Olafs hellige Legeme. — Det varede ikke længe inden der skede et Brud i Kongernes Samdrægtighed, da Mange vare saa ondskabsfulde, at de gave Anledning til Splid imellem dem.

Capitel 26. Om Svend Ulfsson.

Svend Ulfsson laa tilbage i Havnen, da Harald var faren bort. Siden spurgte Svend sig for om hans Færd. Da han nu erfoer, at Magnus og Harald vare forligte og havde forenet deres Hær, styrede han med sin Flaade østenfor Skaanesiden, og opholdt sig der, indtil han om Vinteren spurgte, at Kong Magnus og Kong Harald havde styret med deres Flaade nordefter til Norge. Siden holdt Svend med sin Krigsmagt for til Danmark og tog alle kongelige Indtægter der den Vinter.

Capitel 27. Om Kongeleiet.

Da det begyndte at vaares, udbøde Kong Magnus og hans Frænde Kong Harald Leding fra Norge. Det traf sig engang, at Kongerne laae om Natten i en Havn; men Dagen efter var Harald Konge først seilklar og seilede strax. Om Qvælden lagde han sig i den Havn, hvor Magnus med sit Følge havde agtet at være den Nat. Harald lagde sit Skib i Kongeleiet og opslog der sine Telte. Magnus Konge gik til Seils senere ud paa Dagen, og kom i Havn just som Kong Harald havde forud opslaaet sine Telte. De saae da, at Kong Harald havde lagt sig i Kongeleiet og agtede der at ligge. Efterat Kong Magnus havde ladet Seilene falde, sagde han: „Mandskabet gjøre sig nu færdig til at sætte sig ned langs begge Skibsborde og at lægge sig paa Aarerne, men Nogle bryde op deres Vaaben[3] og væbne sig; end ville de ikke lægge af Veien, da skulle vi slaaes.“ Da nu Kong Harald seer, at Kong Magnus vilde lægge sig i Slag med ham, sagde han til sine Mænd: „kapper Landtouget og lægger Skibene ud af Leiet; nu er Magnus Frænde vred.“ Saa gjorde de, lægge Skibet ud af Leiet og Kong Magnus lægger sit Skib igjen deri. Efterat de nu dermed paa begge Sider vare færdige, gik Kong Harald med nogle Mænd ombord paa Kong Magnus's Skib. Kong Magnus modtog ham venligen og bad ham være velkommen. Da svarede Kong Harald: „jeg tænkte, at vi vare komne blandt Venner, men nyligen tvivlede jeg om, at I vilde have det saaledes; men det er et sandt Ord, at Barndom-

1) Gavmilde Harald. 2) Harald fik halve Norge af Magnus og deelte med ham sit Guld. 3) Som vare gjemte under Dækket.

men er iilsindet, og jeg vil ikke ansee dette anderledes end som et Barndoms-Indfald." Da sagde Magnus Konge: „dette er ikke et Barndoms-Stykke, men et Træk af min Familie, ei at glemme hvad jeg gav og hvad jeg afslog; thi dersom denne ringe Sag var bleven afgjort mod min Villie, da vilde en anden brat komme efter; thi i alle Dele ville vi holde det Forlig, som er gjort imellem os, men iligemaade ville vi have af Eder, hvad os med Rette tilkommer." Da svarede Harald: „det er en gammel Skik, at den Klogere viger" og dermed gik han tilbage til sit Skib. Af deslige Forhandlinger imellem Kongerne fandtes det, at det var vanskeligt at holde Fred imellem dem. Kong Magnus's Mænd sagde, at han havde Retten paa sin Side; men Andre, som vare meer uforstandige, paastode, at der heri var tilføiet Harald nogen Forhaanelse. Desuden paastode Kong Haralds Mænd, at Aftalen ikke var anderledes, end at Kong Magnus skulde have Ret til Havneleiet, naar de kom paa een Tid; men at Harald ei var pligtig til at lægge ud af Leiet, naar han kom først. De yttrede derhos, at Harald havde baaret sig vel og viseligen ad. De som toge Sagen i den værste Mening paastode, at Kong Magnus vilde bryde Forliget, og at han havde tilføiet Harald Uret og Vanære. Slige Tvistigheder bleve saa længe omtalte mellem uforstandige Folk, at der blev Uenighed imellem Kongerne Selv. Der indtraf ogsaa meget Andet, hvori Kongerne syntes at ville hver sin Vei, endskjøndt kun lidet deraf her er nedtegnet.

Capitel 28. Kong Magnus den Godes Død.

Kongerne Magnus og Harald seilede med deres Flaade før til Danmark, og da Svend spurgte dette, flygtede han undaf øster til Skaane. Magnus og Harald opholdt sig længe om Sommeren i Danmark, og underlagde sig hele Landet. De vare i Jylland om Høsten. En Nat, da Kong Magnus laa i sin Seng, syntes han i Drømme at staa paa det Sted, hvor hans Fader Olaf den Hellige var, og at han talede saalunde til ham: „hvad Kaar vil Du vælge, Søn min, enten nu at fare med mig, eller vorde den mægtigste af alle Konger og leve længe; men derhos udøve en Misgjerning, som Du seent eller aldrig vil kunne udsone." Han syntes svare: „jeg vil, at Du skal vælge for mig, Fader." Da syntes Kongen at svare ham: „saa skal Du følge med mig." Kong Magnus fortalte sine Mænd denne Drøm. Kort efter blev han syg, og laa paa et Sted, som heder Sudatorp. Da han var Døden nær, sendte han sin Broder Thorer med Jertegn til Svend Ulfsson i det Ærende, at bede ham yde Thorer den Hjælp, som han behøvede. I denne Ordsending gav Kong Magnus tillige Svend Danavælde efter sine Dage, og sagde det var billigt, at Harald raadede for Norge, men Svend for Danmark. Derpaa opgav Magnus den Gode sin Aand, og over hans Død var der stor Sorg blandt hele Almuen. Saa siger Odd Kikina-Skald:

Folk fældte mange Taarer,
Da til Grav mild Konge bæres;
Tung Byrden var for dem
Som Guld af ham modtoge.
Sindet saa nedbøiet blev,
At Huuskarles Taarer runde;

Cap. 28. Sudaþorp (Suddaþorp), skulde efter Suhm (Hist. af Danm. IV. 163) være Synderup Gaard i Harre Sogn og Herred i Viborg Stift; men saavel Navnenes Uovereensstemmelse, som især den Omstændighed, at Einar Tambarskelver med Kong Magnus's Lig kom søndenfra forbi Samsø (Fornm. S. VI. 234) viser, at det ei kan forholde sig saa. Det maa derimod efter al Rimelighed være Suderup i Jordkirk Sogn i Ries Herred i Hertugdømmet Slesvig eller Sønder-Jylland. Mærkeligt er det ellers, at Kong Magnus's Modstander, Svend Estridsson, ogsaa endte sit Liv paa dette Sted.

Kongens Mænd sadd' siden
Ofte mørk i Sind paa Tofte.

Capitel 29. Kong Magnus's Ligfærd. Efter denne Tildragelse holdt Harald Konge Thing med Krigsfolket og sagde dem sin Agt, at han med Hæren vilde fare til Viborg Thing og lade sig udnævne til Konge over hele Danavælde, og siden indtage Landet, som han paastod at have arvet efter sin Frænde Magnus, ligesaavel som Norges Vælde. Derpaa bad han Mandskabet om dets Hjælp og meente, at Norges Mænd saaledes stedse vilde blive Danernes Overmænd. Da svarer Einar Tambarskelver, at han holdt det for en større Pligt at flytte sin Fostersøns, Kong Magnus's, Lig til Graven, og føre det til hans Fader, Kong Olaf, nord i Nidaros, end at slaaes udenlands og stunde efter en anden Konges Vælde og Eiendom. Han ender saaledes sin Tale, at han syntes bedre om at følge Kong Magnus død, end hver anden Konge levende. Derpaa lod han Liget omhyggeligen pynte saaledes, at de prægtige Anstalter kunde sees paa Kongens Skib. Derefter gjorde alle Thrønder og alle Nordmænd sig færdig til Hjemreisen med Kong Magnus's Lig, og da opløstes Ledingen. Kong Harald indseer da, at det var bedst for ham, at fare tilbage til Norge, for først at tilegne sig dette Rige, og derfra samle paany Mandskab, og nu farer Kong Harald til Norge med sin hele Krigsmagt. Saasnart han kom til Norge, holdt han Thing med Landets Mænd og lod sig udnævne til Konge over hele Landet. Saaledes foer han alt østenfra gjennem Viken, at han blev udnævnt til Konge i hvert Fylke i Norge. Einar Tambarskelver, og med ham hele Thrønderhæren, foer med Kong Magnus's Lig, og flyttede det til Nidaros, hvor det blev begravet i Clements-Kirken, og der var da ogsaa Kong Olaf den Helliges Skrin. Kong Magnus var middelmaadig af Væxt, rank og lysladen i Ansigtet, lyshaaret, veltalende og hastig til Ords, rask i sin Gjerning og overmaade gavmild. Han var en stor Krigsmand og særdeles vaabendjærv. Han var den vennesæleste Konge, priset baade af Venner og Uvenner.

Capitel 30. Om Svend Ulfsson. Svend Ulfsson opholdt sig den Høst i Skaane og gjorde sig færdig til at reise øster til Sveavælde i den Agt, at opgive det Kongenavn, som han havde tiltaget sig i Danmark. Men da han just var kommen til Hest, ride nogle Mænd til ham, som bragte ham først den Tidende, at Kong Magnus Olafsson var død, og tillige, at hele Nordmannahæren var faren bort fra Danmark. Svend svarede i en Hast med de Ord: „det kalder jeg Gud til Vidne paa, at aldrig skal jeg herefter fly fra Danavælde, saalænge jeg lever.“ Derpaa steg han paa sin Hest og red sør til Skaane, hvor strax meget Folk stimlede til ham. Den Vinter underlagde han sig hele Danavælde og alle Danerne toge ham til Konge. Thorer, Kong Magnus's Broder, kom til Svend strax om Høsten med Kong Magnus's Ordsending, hvorom før er fortalt. Svend tog vel imod ham, og Thorer var længe hos ham under god Behandling.

Capitel 31. Om Harald Sigurdsson. Kong Harald Sigurdsson tog Kongedom over Norge efter Kong Magnus Olafssons Død; men da han havde raadet over Norge een Vinter og Vaaren kom, udbød han Leding over hele Landet, Halvdelen af alt Vaabendygtigt Mandskab og Skibe, hvormed han holdt sørefter til Jylland. Om Sommeren hærjede og brændte han vide omkring og lagde ind i Godnar-Fjord. Da digtede Kong Harald dette:

Galder Gerde![1] Medens
Konen koser for sin Mand,
Lad os Anker fæste
Under Skib i Godnars Sund.

1) Sang-Gudinde, her Pige, som Digterne i deres Vers ofte tiltale.

Cap. 31. Godnar-fjørdr, nu Randers-Fjord (eller Gudenaa-Fj.) i Nørre-Jylland.

Derpaa henvendte han sig til Thjodolf Skald og bød ham digte hvad der manglede, og han sang:

Om Ankeret jeg spaaer:
Dets kolde Flig skal holde
Skib fast i Syd til Sommer,
Vi øge Krog i Sø.[1)]

Dertil sigter og Bolverk i sit Drapa, at Harald næste Sommer efter at Kong Magnus havde opgivet sin Aand, foer til Danmark, naar han siger:

Leding bød Du ud af Land,
Følgend' Aar Du fured Bølgen
I glindsende Havheстes Skum.
Hav pladsked' om det fagre Skib.
Dyrt Skrog laa paa Vove mørk;
Hær synkladte Skibe seer
Tæt ved Landet ligge;
I Fare Daner vare.

Da brændte de Thorkel Geysas Gaard af, som var en stor Høvding, men hans Døttre bleve bundne førte til Skibene. De havde Vinteren før gjort megen Spot med, at Harald vilde fare til Danmark med Krigsskibe, og skare Ankere af Ost, sigende, at Sligt vel kunde holde Norges Konges Skibe. Da blev dette sunget: Capitel 32 Om Geysas Døttre.

Obeltets Dana-Møer
Skjære Ankerfæste
Af Myse-Oste-Stykke;
Sligt græmmer Kongens Sind.
Nu mange Piger see
Stærke Krog af Jærnet
Fæste Skib, og færre Mø'r
Vi see deraf i Morgen lee.

Folk fortælle, at en Speider, som havde seet Kong Haralds Flaade, sagde til Thorkel Geysas Døttre: „I sagde, Geysas Døttre! at Kong Harald ei monne komme til Danmark.“ Dotta, Thorkels Datter, svarede: „saa var det i Gaar.“ Thorkel udløste sine Døttre med en umaadelig Sum Penge. Saa siger Grane:

Afmægtig Krakes Sæds
Gudinde[2)] aldrig lod
Oienlaage tørres
I tætte Hornskovs Mulm.
Filers[3)] Drot[4)] drev Fi'nde-Flok
Fort til Strand paa Flugten.
Dottes Fader[5)] i en Fart
Guld maatte rede ud.

Hele denne Sommer hærjede Kong Harald i Danmark og fik et umaadeligt Bytte; men kunde dog ingen fast Fod faa i Danmark den Sommer. Om Høsten foer han tilbage til Norge og blev der om Vinteren.

Næste Vinter efterat Kong Magnus havde opgivet sin Aand, ægtede Kong Harald Thora, en Datter af Thorberg Arnesson. De havde to Sønner, af hvilke den ældste Capitel 33. Kong Harald Haardraades Giftermaal og Børn.

1) Kaste flere Ankere i Søen, eller sænke det dybere i Grunden. 2) Krakes Sæd er, som bekjendt, Guld; Guldets Gudinde er Qvinden smykket med Guld. 3) Beboerne af Fjala-Fylke. 4) Norges Konge. 5) Thorkel Geysa.

hedte Magnus, den anden Olaf. Kong Harald og Dronning Ellisif havde to Døttre sammen, nemlig Maria og Ingigerd. Næste Aar efter den Feide, hvorom nyligen er talt, udbød Kong Harald Krigsfolk, foer om Sommeren til Danmark og hærjede, hvilket han ogsaa siden gjorde, Sommer efter Sommer. Saa siger Stuf Skald:

Falster ødes, og Folket,
Saa siges, skræmtes derved;
Ravn blev fedet; men aarlig
Var' Daner i Fare.

Capitel 34. Om Kongerne Svends og Haralds Udrustning.

Efterat Kong Magnus var død, raadede Kong Svend over hele Danavælde. Han sad rolig om Vinteren; men laa ude om Sommeren med hele Dana-Hæren, og truede med den at fare nord til Norge, og ikke gjøre mindre ondt ber, end Kong Harald gjorde i Danmark. Om Vinteren tilbød Kong Svend Kong Harald, at de Sommeren efter skulde mødes ved Elven og holde der et afgjørende Slag, eller og indgaae et Forlig. De udrustede paa begge Sider deres Skibe om Vinteren, og udbøde Sommeren efter Halvdelen af alt vaabendygtigt Mandskab. Den Sommer kom Thorleik Fagre fra Island, og digtede en Vise om Kong Svend Ulfsson, og da han kom til Norge, spurgte han at Harald Konge var faren før til Elven, Kong Svend i Møde. Da qvad Thorleik dette:

Jeg venter at den gjæve
Stridskyndig Kongemand
Indthrønder-Folket finder
I Pilestorm paa Havhest-Sti.[1]
Gud raader, hvo af baade
Land og Liv maa lade;
Lidt ændser Svend Forlig,
Han trofast sjeldent fæster.

Og end qvad han dette:

Harald tidt ved Landets Kyst
Fører Skjolde røde;
Vred fra Nord han styrer brede
Tømmer-Hest[2] paa Budles Sti.[3]
Svend, som Pilen rødner,
Guldsnablet[4] Skibe sender
Fager farved' over Hav.
Master fra Sønden haste.

Da Kong Harald kom med sin Flaade til det bestemte Stævnemøde erfoer han, at Kong Svend laa før ved Sjæland med sine Skibe. Da delede Kong Harald sin Krigsmagt og lod den største Deel af Bondehæren fare tilbage; men foer afsted med sin Hird og sine Lendermænd og andre Mænd af Anseelse, samt den Deel af Bondehæren, som var Danerne nærmest. De fore før til Jylland, søndenfor Vendelskage og før om Thjoda, og overfoer Alt med Hærskjold. Saa siger Stuf Skald:

Folk paa Thjod strax paa Stund
Rømme Kongens Møde;
Haralds høie Sind og Hjærte
Pønsed' stort her paa Jord.

1) I Slag paa Havet. 2) Tømret Skib. 3) Havet. 4) Med forgyldte Dragehoveder paa Stavnen.

Cap. 34. Vendilskagi, see 1 B. S. 22.
Þjóda, nu Landskabet Thy ved Lim-Fjorden i Nørre-Jylland.

De fore sør paa alt til Heidaby, hvor de indtoge og brændte Kjøbstaden. Da digtede Kong Haralds Mænd dette:

Al Heidaby i Vrede
Tilfulde gik i Lue;
Modig Gjerning i min Tanke
Ved det kaldes maatte.
Harm vi haabe voldes Svend;
Jeg var paa Borgens Arm
I Nat før Ottedag;[1]
Lue steg fra Huus i Bue.

Derom taler og Thorleik i sin Flok, da han havde spurgt, at der ei var bleven noget Slag af ved Elven:

Krigermand, som Intet veed,
Udfritter Kongens Skare:
Hvi hadgjerrig Kongemand
Agted sig til Haukabæ,[2]
Da fra Østen Harald fordum
Unyttig foer paa Vindens Ski[3]
Aarle hen til Kongens By.
Det burde aldrig skeet.

Capitel 35. Haralds Undvigelse til Jyllands Hav.

Da foer Harald nordefter med 60 Skibe, hvoraf de fleste vare store og stærk ladede med Bytte, som de havde faaet om Sommeren; men da de kom paa Høiden af Thjoda, kom Svend ned fra Landet med en stor Hær og udfordrede Harald til at gaae paa Land og slaaes. Kong Harald havde meer end Halvparten mindre Folk end Svend, og bød derfor Svend at slaaes med sig til Skibs. Saa siger Thorleik fagre:

Svend, som var i heldig Stund
Baaren under Midgards Bue,[4]
Bød mægtig Hær paa Land.
Med Blod bestænke Skjold;
Men Harald Toven hader,
Vil slaaes paa Vindens Falk,[5]
Om Kongen egensindig
Vil ved Landet holde til.

Derefter seilede Kong Harald nord forbi Vendelskage, der vendte Vinden sig mod dem og de lagde sig under Læsø, hvor de laae om Natten. Da lagde der sig en mørk Taage over Søen; men da Solen om Morgenen oprandt, saae de ligesom en Ild brænde paa den ene Side af Havet. Da dette blev Harald fortalt, saae han derhen og sagde strax: „slaaer Teltene ned af Skibene! og Mandskabet sætte sig til Aarerne! Daner-Flaaden kommer imod os, Taagen er forsvunden hvor de ere, og Solen skinner paa deres forgyldte Dragehoveder.“ Saa var det som han sagde, at Svend var kommen der med en ustyrtelig Krigsmagt. De roede nu paa begge Sider alt hvad de kunde. Danernes Skibe fløde lettere for Aarerne; men Nordmændenes Skibe vare baade vastrukne og stærk ladede, saa de nærmede sig hverandre meer og meer. Da saae Harald, hvis Drage var den ba-

1) I Otten er just naar Dagen begynder at gry. 2) Hedeby. 3) Skibene. 4) Paa Jorden. 5) Skibet.

Heidabýr, Hedeby, see 1 B. S. 133.

gerste i Flaaden, at han saaledes ei vilde slippe vel derfra; thi befalede han, at de skulde kaste Veed overbord og derpaa lægge Klæder og andre gode og kostbare Ting, og det var saa aldeles stille, at dette drev for Strømmen. Da nu Danerne saae deres Gods saaledes drive om paa Havet, dreiede de, som forrest vare, af derhen; thi det syntes dem lettere at tage det, som flød frit omkring, end at hente det ombord hos Nordmændene. Derved forsinkedes de i Roningen og sakkede bag ud. Da nu Kong Svend kom efter dem med sine Skibe, skyndede han paa dem og sagde, at det var en stor Skam, om de, saa stor en Krigsmagt som de havde, ikke skulde indhente og faa i deres Vold dem, der havde saa liden Magt. Nu begyndte Danerne anden Gang at lægge stærkt paa Aarerne. Da Kong Harald saae, at Danernes Skibe gik fortere, bød han sine Mænd at lette Skibene, og kaste overbord Malt, Hvede og Flesk, og lade deres Drikkevarer løbe ud, hvilket hjalp en Stund. Derpaa lod Harald kaste Stridsskjærme,[1] Fade og tomme Tønder overbord tilligemed de fangne Folk, og da Alt dette drev om paa Søen, befalede Svend at hjælpe disse Mænd. Saa blev ogsaa gjort: men ved denne Forsinkelse skiltes de fra hverandre. Danerne vendte om, og Nordmændene fore deres Vei. Saa siger Thorleik Fagre:

End spurgte jeg, hvorlunde
Svend ælted Østens Mænd
Paa lette Skibes Vei.
Anden snare Konge flyer.
Thrønder-Kongens hele Fangst
Drev af paa Jyllands Hav,
Af svære Storm opsvulmet.
Siden lettes flere Skibe.

Svend Konge vendte med sin Flaade tilbage sørefter under Lesø, hvor han traf 7 af Nordmændenes Skibe, hvorpaa der kun var Ledingsfolk og Bønder. De bade om Liv og Fred og tilbøde Løsepenge for sig. Saa siger Thorleik Fagre:

Stærke Kongens[2] Venner bød
Krigerdrot[3] et godt Forlig;
De, som havde mindre Folk,
Da stilled Slagets Fog.[4]
Snare Bønder siden
Forhaled Striden, da
De til Orde kom.
Liv ei til Priis de give.

Capitel 36. Om Harald.

Kong Harald var en mægtig Mand, som styrede sit Rige vel indenlands; meget klog og forstandig var han, saa der efter almindelig Dom ingen Høvding haver været i Nordlandene saa dybsindig eller raadsnild som Harald. Han var en stor Krigsmand og den vaabendjærveste, stærk og vaabenfør fremfor nogen Anden, som før er fortalt, endskjøndt mange af hans Manddoms Gjerninger ei her ere nedskrevne. Dette kommer tildeels af vor Uvidenhed derom, deels fordi vi ei ville sætte i Bøger vidneløse Sagn. Endskjønt vi have hørt flere Ting omtale eller fortælles, synes det os dog bedre, at noget sættes til, end

1) Et Skjærm af Tømmer eller Planker, som blev sat langs med Skibets Sider, for at beskytte mod Skud og Angreb, med Aabninger i, hvorigjennem Skibsmandskabet kunde skyde paa Fienden. 2) Haralds. 3) Svend. 4) Indstillede Slaget.

Cap. 35. Hlesey, nu Lesø i Kattegat.

at det skulde behøves, at tage noget fra. En stor Deel af hans Saga er sat paa Vers, som islandske Mænd overgave ham Selv eller hans Sønner, af hvilken Aarsag han var deres store Ven. Han var og en stor Ven af alle dette Lands[1] Folk, og da der engang indtraf megen dyr Tid paa Island, gav Kong Harald 4 Skibe Lov til at føre Meel derhen og bestemte, at Skippundet ei skulde være dyrere end 100 Alen Vadmel. Han tillod og alle fattige Folk, som kunde skaffe sig Kost over Havet, at fare ud fra Landet,[2] og fra den Tid blev der bedre Næring i Landet og Aarfærden batnede.[3] Kong Harald sendte og herud til Landet en Klokke til den Kirke, hvortil Olaf den Hellige havde sendt Tømmeret, og som blev opsat paa Thingvold. Deslige Minder har man her til Lands om Kong Harald, og mange andre i de Storgaver, som han skjænkede dem, der besøgte ham.

Capitel 37. Om Haldor Snorresson.

Haldor Snorresson og Ulf Ospaksson, som før ere omtalte, kom til Norge med Kong Harald. De vare i mange Stykker ulige tilsinds. Haldor var meget stor og stærk og overmaade vakker af Udseende. Det Vidnesbyrd gav Kong Harald ham, at han havde været den iblandt hans Mænd, som mindst ændsede tvivlsomme Omstændigheder, hvad enten de bebudede Fare eller Glæde; thi hvad der endog hændte, var han derfor hverken gladere eller ugladere, hverken sov han derfor meer eller mindre, drak eller spiste, end som han havde for Vane. Haldor var ikke en Mand af mange Ord, men but i sin Tale, sagde sin Mening reent ud, var stivsindet og haard, og deri kunde Kongen ikke finde sig, som paa den Tid havde mange gjæve Folk hos sig, som vare ivrige i hans Tjeneste. Haldor opholdt sig en kort Stund hos Kongen, og foer siden til Island, hvor han satte Bo i Hjardarholt, og boede der til sin høie Alderdom.

Capitel 38. Om Ulf Ospaksson.

Ulf Ospaksson var hos Kong Harald i stort Venskab; han var en overmaade forstandig Mand, snild i sin Tale, meget rask og modig, men derhos tro og oprigtig. Kong Harald gjorde Ulf til sin Stallar og giftede ham med Jorun, Thorbergs Datter, en Søster af Haralds Kone, Thora. Ulfs og Joruns Børn vare: Jon Stærke paa Rasvold og Brigida, Moder til Sauda-Ulf, som var Fader til Peter Byrde-Svend, Farfader til Svend og Ulf Flys. Jon Stærkes Søn var Erlend Himalde, Fader til Eystein Erkebisp og hans Brødre. Kong Harald gav Ulf Stallar Lendermands-Ret og en Forlehning af 12 Marks Indtægt,[4] foruden et halvt Fylke i Throndhjem. Derom taler Stein Herdissesson i Ulfs-Visen.

Capitel 39. Om Kirkers og Huses Bygning.

Kong Magnus Olafsson lod bygge Olafs-Kirken i Kjøbstaden[5] paa det Sted, hvor Olafs Lig om Natten var bleven nedsat, og som den Tid laa ovenfor Byen. Der lod han og reise Kongsgaarden. Kirken blev ei ganske færdig før Kongen døde; men Kong Harald lod fuldføre hvad der manglede. Der i Gaarden lod han begynde paa at opføre en Steenhall, som ikke blev færdig før han døde. Kong Harald lod fra Grundvolden af opføre Mariæ-Kirken oppe paa Sandbakken, tæt ved det Sted, hvor Kongens hellige Levninger vare gjemte i Jorden den første Vinter efter hans Fald. Det var et stort Tempel og saa stærkt kalksat, saa at det vanskeligen kunde nedbrydes, da Erkebisp Eystein lod det nedrive. Olafs hellige Levninger bleve gjemte i Olafs-Kirken medens Mariæ-Kirken var under Byg-

1) Island. 2) Fra Island til Norge. 3) Aaringerne forbedredes. 4) Omtrent 144 Rigsdaler. 5) Nidaros.

Cap. 36. Þíngvøllr, Thingvold, see 1 B. S. 68.

Cap. 37. Hjardarholt, en Gaard i Laxárdal i Dølum (Dalene) i det vestligste Island.

Cap. 38. Rasvøll. Om hermed menes Gd. Rosvold (i Asl. Bolts Jordeb.: á Rosvelle, Rosvallom) i Værdalens Hovedsogn, eller Gd. af samme Navn i Børsens Sogn og Præstegjæld vestenfor Throndhjem, det lader sig vel neppe med Bestemthed afgjøre; men vist er det, at her hverken kan blive Spørgsmaal om Gd. Rosvold (ford. á Refsvelli) i Levviken, eller om Rostvold Præstegaard i Eds Sogn paa Nordmør, som man ogsaa har gjettet paa.

ning. Kong Harald lod opføre Kongsgaarden nedenfor Mariæ-Kirken ved Elven, hvor den nu er, og hvor han havde ladet gjøre hiin Hall, lod han samme Huus indvie til Gregorius Kirke.

Capitel 40. Begyndelsen til Hakon Ivarssons Historie.

Der var en Mand, ved Navn Ivar Hvide, som var en gjæv Lendermand og boede i Oplandene, og var en Dattersøn af Hakon Jarl den Mægtige. Ivar var den vakkreste Mand, som man kunde see. Ivars Søn hedte Hakon, og om ham blev det sagt, at han udmærkede sig iblandt alle Mænd, som paa den Tid var i Norge, i Vænhed, Styrke og Legems Fuldkommenhed. Strax i sin unge Alder var han paa Krigstog, hvor han indlagde sig saa stor Ære og Anseelse, at han siden blev en af de navnkundigste Mænd.

Capitel 41. Om Einar Tambarskelver.

Einar Tambarskelver var den mægtigste Lendermand i Throndhjem. Der var kun lidet Venskab imellem ham og Harald Konge, dog beholdt Einar de Forlehninger, som han havde havt medens Kong Magnus levede. Einar havde meget store Eiendomme, og var gift med Bergliot, en Datter af Hakon Jarl, som før er fortalt. Deres Søn Endrid var da fuldvoxen og gift med Sigrid, en Datter af Ketil Kalfsson og Gunhild, Kong Haralds Søsterdatter. Endrid havde arvet sin Morfaders, Hakon Jarls og hans Sønners fagre Vænhed; men Værxt og Styrke havde han efter sin Fader Einar, samt alle de Legems Fuldkommenheder, hvorved Einar udmærkede sig fremfor andre Mænd. Han var og, saavelsom sin Fader, den vennesæleste Mand, som Sagaerne vidtløftigen vidne om.

Capitel 42. Om Orm Jarl.

Orm var den Gang Jarl i Oplandene: hans Moder var Ragnhild, en Datter af Hakon Jarl den Mægtige, og Orm var en overmaade gjæv Mand. Da var Aslak Erlingsson øster paa Jæderen paa Sole, og var gift med Sigrid, en Datter af Jarlen Svend Hakonsson. Gunhild, Svend Jarls anden Datter, var gift med Danakongen Svend Ulfsson. Saadan var Hakon Jarls Afkom den Gang i Norge, foruden mange flere gjæve Folk, og den hele Slægt udmærkede sig fremfor andre ved et meget vakkert Udseende, ligesom de fleste vare begavede med store Legems-Fuldkommenheder og vare Alle gjæve og anseelige Mænd.

Capitel 43. Haralds Haardhed.

Harald Konge havde et stort Sind, som voxede jo mere han befæstedes i Landet. Saaledes kom det dertil, at det gik de Fleste ilde, som talede mod ham, eller søgte at fremme Andet, end han vilde. Saa siger Thiodolf Skald:

Hver Landsaat huld sin Drot,
Som søger Krigens Gjald,
Bør sidde og bør staa,
Som gjæve Krigsmand vil.
Hele Folket luder
For Slagstærens Feder;[1]
Ei andet er for Kriger
End lyde, hvad som Kongen byder.

Capitel 44. Kong Haralds og Einar Tambarskelvers Uenighed.

Einar Tambarskelver var Bøndernes fornemste Formand over hele Throndhjem, og svarede for dem paa Thinge, endog naar Kongens Mænd anklagede dem. Einar var meget kyndig i Lovene, og manglede ikke Djærvhed til paa Thinge at gjøre sin Mening gjældende, om endog Kongen selv var tilstede, og alle Bønder stode ham bi. Dette opvakte meget Kongens Vrede, og det kom omsider saa vidt, at de ivrigen trættede med hinanden. Einar sagde, at Bønderne ei vilde taale nogen Ulov af ham, dersom han krænkede

1) Ravnen — Ravnens Feder er Krigshelten.

Cap. 42. Sóla, Sole paa Jæderen, see 1 B. S. 123.

deres Landsret. Dette indtraf nogle Gange mellem dem. Da tog Einar sig til at holde mange Folk om sig hjemme, men dog mange flere, naar han foer til Byen og Kongen var der tilstede. Eengang foer Einar ind til Byen med en stor Folkemagt, som bestod af 8 eller 9 Langskibe og næsten 500 Mand, og da han kom til Byen, gik han derop med denne Folkeskare. Harald Konge var i sin Gaard, og stod ude paa Loft-Svalen, hvor han saae Einars Folk stige af Skibene. Der fortælles at Harald da qvad:

Jeg seer modig Tambarskelver,
Han, som træder Tangens Rad,[1]
I store Folkeskare
Fra Vandet gaa paa Land.
Fuldstærke Helt nu venter paa
Hjelmkongens Stol at fylde.[2]
Huuskarle-Flok i Jarle-Følge
Jeg finder ofte mindre.

Du, som rødner Skjoldets Blik![3]
Einar jager os fra Land,
Hvis han ei kysse maa
Den tynde Øxes Mund.

Einar dvælede nogle Dage i Byen.

En Dag var der et Møde i Byen, hvorved Kongen Selv var tilstede. Der var bleven en Tyv greben og ført til Mødet. Denne Mand havde tilforn været hos Einar, som havde været vel tilfreds med ham. Dette blev Einar sagt og han vidste nok, at Kongen ikke vilde heller lade Manden slippe, fordi Einar tog sig af Sagen; thi lod Einar sine Mænd væbne, gik derpaa til Mødet og tog Manden med Magt derfra. Derefter lagde begges Venner sig imellem og søgte at mægle Forlig, og det kom saaledes dertil, at et Stævnelag blev bestemt, hvortil de begge Selv skulde indfinde sig. Der var en Thingstue i Kongens Gaard ved Elven Nid, og Kongen gik ind i den med nogle faa Mænd, medens hans andre Folk vare ude i Gaarden. Kongen lod vende Fjælen for Loft-Gluggen, saa der var kun en liden Aabning derpaa. Da Einar kom ind i Gaarden med sit Mandskab, sagde han til sin Søn Eindrid: „bliv Du udenfor med Folket, da er der ingen Fare for mig.“ Eindrid blev staaende ude ved Stuedøren. Da nu Einar kom ind i Thingstuen, sagde han: „mørkt er der nu i Kongens Thingstue.“ I det Samme løb nogle Mænd imod ham og anfaldt ham, Nogle med Stik, Nogle med Hug. Da Eindrid hørte dette, trak han sit Sværd og løb ind i Stuen; men han blev strax fældet tilligemed sin Fader. Derpaa løb Kongens Mænd til og stillede sig for Døren; men Bønderne tabte Modet, fordi de ingen Formænd havde. De eggede vel hverandre op og sagde, at det var en Skam, om de ei skulde hevne deres Høvding; men der blev dog Intet af Anfaldet. Kongen gik ud til sit Mandskab, stillede dem i Slagorden og opsatte sit Mærke; men Bønderne vovede intet Angreb. Derefter gik Kongen med alt sit Mandskab ombord paa sine Skibe, roede ned ad Elven og derefter sin Vei ud af Fjorden. Da Einars Kone Bergliot, der var i det Herberge, som Einar før havde havt i Byen, spurgte Einars Fald, gik hun strax op i Kongsgaarden, hvor Bondehæren var, og ophidsede den meget til Slag; men i samme Øieblik roede Kongen ud efter Elven. Da sagde Bergliot: „nu savne vi her min Frænde, Hakon Ivarsson; ikke skulde Einars Banemænd roe ud efter Elven,

Capitel 45. Einars og Eindrids Fald.

1) Gaaer paa Land over Strandbreddens Tang. 2) At stige i den krigerske Konges Høisæde. 3) Skjoldets Blik er Sværdet, og Sværdets Blodfarver er Krigeren, som Harald her tiltaler.

om Hakon stod her paa Elvebakken." Derpaa lod Bergliot pynte Einars og Eindrids Liig, som bleve begravne i Olafs Kirke ved Kong Magnus Olafssons Gravleie. Efter Einars Fald, blev Kongen saa ilde lidt for dette Verk, at der var Intet som afholdt Lendermændene og Bønderne fra at gjøre Anfald mod Kongen og holde Slag med ham, uden at de ingen Formand havde til at reise Mærke for Bondehæren.

Capitel 46. Om Kong Harald og Finn Arnesson.

Finn Arnesson boede paa Østeraat paa Yrjar, og var da Kong Haralds Lendermand. Finn var gift med Bergliot, en Datter af Halfdan, der var en Søn af Sigurd Syr, og Broder til Olaf den Hellige og Kong Harald. Thora, Kong Haralds Kone, var Finn Arnessons Broderdatter, og Finn saavelsom alle hans Brødre, vare Kongens kjæreste Venner. Finn Arnesson havde nogle Sommere været paa Vikingetog i Vesterhavet, og Finn, Guttorm Gunhildsson og Hakon Ivarsson havde alle været samlede paa dette Tog. Harald Konge foer nu ud efter Throndhjems-Fjorden og til Østeraat, hvor han blev vel modtagen. Længere hen talede Kongen og Finn med hinanden om den nys indtrufne Tildragelse med Einars og hans Søns Drab, og om den Knur og Larm, som Bønderne gjorde mod Kongen. Finn tog raskt Ordet og sagde: „Du bærer Dig ilde ad paa begge Viis; først gjør Du allevegne ondt, og siden er Du saa ræd, at Du ei veed hvordan Du skal bære Dig ad." Kongen svarer leende: „jeg vil nu sende Dig, Svoger, ind til Byen, for at forlige mig med Bønderne, og gaaer dette ei for sig, da skal Du fare til Oplandene og bringe det dertil med Hakon Ivarsson, at han ei vorder min Modstander." Finn svarer: „hvorledes vil Du vel betænke mig, om jeg paatager mig dette farlige Ærende; thi baade Thrønder og Oplændinger ere Dine saa store Fiender, at det ei er sikkert for nogen af Dine Sendemænd at komme did, uden han spares for sin egen Skyld." Kongen svarer: „far Du, Svoger, denne Sendefærd; thi jeg veed, at Du kommer i Veie med, om ellers Nogen, med at gjøre os forligte, og vælg siden hvilken Bon til os Du vil." Finn sagde: „hold Du Dit Ord, Konge, og jeg skal vælge min Bon; jeg forlanger Fred og frit Ophold i Landet for min Broder Kalf, samt alle hans Eiendomme, og tillige, at han faaer sin Værdighed og al sin Magt, som han havde før han forlod Landet." Kongen samtykte Alt hvad Finn talede, og det blev bekræftet med Vidne og Haandtag. Derpaa sagde Finn: „hvad skal jeg byde Hakon, som raader mest i Landet iblandt sine Frænder, for at give sit Samtykke til Forlig med Dig?" Kongen svarer: „Du skal først høre hvad Hakon paa sin Side forlanger for at gjøre Forlig; forfrem derefter min Sag som Du bedst formaaer, og negt ham omsider Intet uden Kongedømmet alene. Siden foer Kong Harald sørefter til Møre og drog til sig Mandskab, som blev talrigt.

Capitel 47. Finn Arnessons Reise.

Finn Arnesson foer ind til Byen og havde med sig sine Huuskarle nær 80 Mand. Da han nu kom til Byen, holdt han Thing med Bymændene. Finn talede længe og snildt paa Thinget, og bad Bymænd og Bønder for Alting ikke lægge Had til Kongen, eller jage ham bort. Han mindede dem om, hvor meget Ondt der var gaaet over dem, siden de saaledes havde handlet mod Kong Olaf den Hellige, og tilføiede, at Kongen vilde bøde for dette Mord efter de forstandigste og bedste Mænds Dom. Enden paa Finns Tale blev, at Bønderne lovede Sagens rolige Henstand indtil de Sendemænd, som Bergliot havde sendt til Oplandene, til sin Frænde Hakon Ivarsson, vare komne tilbage. Siden foer Finn ud til Orkadal med de Mænd, som havde fulgt ham til Byen. Derfra foer han op til Dovrefjeld og østover Fjeldet. Først foer Finn til sin Svoger Orm Jarl, der var gift med Sigrid, Finns Datter, og fortalte ham sit Ærende.

Cap. 46. Austrått, Gd. Østeraad paa Ørlandet (Yrjar), see 1 B. S. 138.

Derpaa satte Finn og Orm Jarl Hakon Ivarsson Stævne, og da de mødtes, frembar Finn sit Ærende for Hakon med de Tilbud, som Kong Harald gjorde ham. Det fandtes snart paa Hakons Tale, at han ansaae det for sin store Pligt, at hevne sin Frænde Eindrid, og tilføiede, at de Ord vare komne til ham fra Throndhjem, hvoraf han kunde vente sig Hjælp til at gjøre Opstand mod Kongen. Siden forestillede Finn Hakon, hvor langt bedre det var for ham, at modtage saa stor Værdighed af Kongen, som han selv vilde forlange, heller end forsøge paa at reise Strid mod den Konge, som han tilforn var tjenstpligtig. Han sagde, at dersom han gik derfra med Useier, havde han forbrudt Gods og Fred; „men om Du end vinder Seier over Harald Konge, vil Du hede Din Drots Forræder.“ Orm Jarl understøttede ogsaa denne Finns Tale. Efterat nu Hakon Jarl havde overtænkt dette, aabenbarede han hvad der laa i hans Sind og sagde saa: „jeg vil forliges med Kong Harald, om han vil give mig sin Frændkone Ragnhild, Kong Magnus Olafssons Datter til Ægte, med slig Medgift, som hende sømmer og hun er tilfreds med.“ Finn sagde, at han vilde deri samtykke paa Kongens Vegne, og saaledes stadfæstedes dette mellem dem. Siden foer Finn tilbage til Throndhjem, og da neddyssedes denne Ufred og Trætte, saa at Kongen beholdt sit Rige i Fred indenlands; thi da blev det Sambaand brudt, som Eindrids Frænder havde sluttet til Modstand mod Harald Konge. Capitel 48. Om Finn og Hakon Ivarsson.

Da Dagen til Stævnemødet kom, paa hvilken denne Forening med Harald skulde afgjøres, foer Hakon til Kong Harald, og i deres Samtale siger Kongen, at han for sit Vedkommende vilde holde Alt, hvad der i Foreningen imellem dem var aftalt. „Du, Hakon, skal,“ siger han, „afgjøre denne Sag med Ragnhild, om hun vil samtykke i dette Giftermaal, thi det er ikke raadeligt hverken for Dig eller nogen Anden, at ægte Ragnhild uden hendes Samtykke. Siden gik Hakon til Ragnhild og frembar for hende dette Frieri. Hun svarede som saa: „ofte maa jeg finde, at Fader min, Kong Magnus, er død og borte for mig, om jeg skal giftes med en Bonde, endskjønt Du er en vakker Mand, vel øvet i alle Idrætter. End om Kong Magnus levede, vilde han ei gifte mig med mindre Mand end en Konge; thi er det ikke venteligt, at jeg vil gifte mig med en Mand, som ingen Værdighed har.“ Derpaa gik Hakon til Kong Harald og fortalte ham sin Samtale med Ragnhild, og foreholder ham den Aftale, der var gjort mellem ham og Finn, som selv var tilstede tilligemed de flere Mænd, som havde hørt paa Aftalen mellem ham og Finn. Hakon kræver dem alle til Vidne paa, hvorlunde Aftalen var saa, at Kongen skulde give Ragnhild den Medgift, som hun syntes om, og da hun nu ei vil have nogen Mand uden høi Værdighed, da maa Du give mig et saadant Hædersnavn, og efter Folks Sigende, har jeg Æt og Byrd og andre Egenskaber til at hede Jarl.“ Kongen svarer: „da min Broder, Olaf Konge, og Kong Magnus hans Søn raadede Riget, lode de kun een Jarl af Gangen være i Landet, og saalunde haver jeg og gjort, siden jeg har faaet Kongenavn, og ikke vil jeg tage fra Orm det Hædersnavn, som jeg tilforn har givet ham. Nu saae Hakon at hans Sag ingen Fremgang vilde faa, og var dermed saare ilde tilfreds. Finn var og overmaade vred. De sagde, at Kongen ikke holdt sit Ord, og skiltes saaledes ad. Capitel 49. Om Hakon Ivarssons Frieri.

Hakon foer derpaa ud af Landet med et vel bemandet Skib. Da han kom til Danmark, foer han strax til sin Svoger Kong Svend, som tog meget hæderligen imod ham og gav ham store Forlehninger. Hakon blev Kong Svends Landværnsmand mod Vikingerne, Vender, Kurer og andre Østlændinger, som feidede meget i Danavælde, og han laa ude paa sine Krigsskibe Vinter og Sommer. Capitel 50. Hakons Reise til Danmark.

Der var en Mand, som hedte Asmund, der siges at have været Kong Svends Søsterson og Fosterson. Denne Asmund udmærkede sig blandt Alle formedelst sin Mandig- Capitel 51. Asmunds Drab.

hed og var meget afholdt af Kongen. Da Asmund kom til Sjæls Aar og Alder, blev han snart en uregjerlig Mand og lagde sig meget paa Mord og Manddrab. Dermed var Kongen ilde tilfreds, lod ham fare fra sig og gav ham et godt Lehn, saa han kunde holde sig og sit Følge vel. Saasnart Asmund havde faaet dette Gods af Kongen, drog han til sig en stor Skare Folk, og da det Gods, som han havde faaet af Kongen, ikke strakte til hans Omkostninger, tog han under sig meget mere, som tilhørte Kongen. Da nu Kongen spurgte dette, stævnede han Asmund til sig, og da de traf hinanden, sagde Kongen, at Asmund skulde være ved hans Hird, uden at holde Folk om sig, og det blev saaledes som Kongen vilde. Men da Asmund havde været en kort Stund hos Kongen, blev han kjed af at være der, løb bort om Natten, kom tilbage til sit forrige Følge og gjorde mere Ondt end tilforn. Da nu Kongen reed over Landet og kom i Nærheden deraf hvor Asmund var, sendte han Krigsfolk hen for at gribe ham med Magt. Siden lod Kongen ham sætte i Jærn, og holdt ham saaledes en Stund i den Tanke, at han monne spæges. Men aldrig saasnart slap Asmund ud af Jærnet, før han løb bort, fik sig Mandskab og Krigsfolk, og tog sig til at hærje baade udenlands og indenlands. Saaledes gjorde han stort Hærværk, dræbte mange Mennesker og plyndrede vide omkring. Da nu de Mænd, som lede ved denne Ufred, kom til Kongen og klagede for Kongen over deres Skade, svarer han: „hvi sige I dette til mig, og hvi fare I ikke til Hakon Ivarsson, som er min Landværnsmand, sat til at frede for Eder Bønder og holde Vikinger i Ave. Det var mig sagt, at Hakon var en djærv og tapper Mand; men nu synes mig som han ikke vil lægge sig til, naar der er nogen Livsfare paa Færde." Disse Kongens Ord bleve Hakon forebragte med mange Tillæg. Siden foer Hakon med sit Mandskab for at opsøge Asmund, og da deres Skibe mødtes, lagde Hakon sig strax til Slag, som blev haardt og hvori der skede stort Mandfald. Hakon besteg Asmunds Skib og hug Mandskabet ned for Fode. Saaledes kom det dertil, at Hakon og Asmund skiftede Hug med hinanden, og der faldt Asmund. Hakon huggede Hovedet af ham, foer skyndeligen til Kong Svend, og traf ham just, som han sad ved Madbordet. Hakon stillede sig for Bordet, lagde Asmunds Hoved paa Bordet for Kongen og spurgte om han kjendte det. Kongen svarede ikke; men blev blodrød i Ansigtet. Kort efter sendte Kongen Bud til ham og befalede ham, at fare bort af sin Tjeneste. „Siig ham, at jeg ei vil gjøre ham nogen Meen; men jeg kan ikke holde Vagt paa alle vore Frænder."

Capitel 52. Hakon Ivarssons Giftermaal.

Siden foer Hakon bort fra Danmark og nord til Norge til sine Eiendomme. Da var hans Frænde, Orm Jarl, død. Hakons Frænder og Venner bleve meget glade ved at see Hakon og mange gjæve Mænd gjorde sig meget fore, for at bringe det til Forlig mellem Harald Konge og Hakon. Saaledes kom det til Forlig paa den Maade, at Hakon fik Kongedatteren Ragnhild; men Harald Konge gav Hakon Jarldom med samme Magt som Orm Jarl havde havt. Hakon svoer Harald Konge Troskabs Ed til al den Tjeneste, som han var pligtig.

Capitel 53. Kong Haralds og Kalfs Forlig.

Kalf Arnesson havde været paa Vikingetog i Vesterlandene alt siden han foer fra Norge; men om Vinteren var han ofte paa Orkenøerne hos sin Svoger Thorfinn Jarl. Finn Arnesson sendte Bud til sin Broder Kalf og lod ham sige den Forening, som han med Kong Harald havde indgaaet, at Kalf skulde faae Landefred i Norge og sine Eiendomme igjen, med slige Forlehninger, som han havde havt af Kong Magnus. Da denne Ordsending kom til Kalf, gjorde han sig strax reisefærdig og foer øster til Norge til sin Broder Finn. Derpaa skaffede Finn Kalf Kongens Fred, og da Kongen og Kalf mødtes, indgik de Forlig efter den Aftale, som Kongen og Finn tilforn med hinanden havde gjort. Kalf forpligtede sig derpaa til Kongen paa samme Maade, som han havde forbundet sig til at tjene Kong Magnus, hvorefter Kalf skulde udføre Alt hvad Kongen vilde og ansaae at væ-

re til Gavn for sit Rige. Derpaa tog Kalf mod alle sine Eiendomme og Forlehninger, som han før havde havt.

Næste Sommer efter udbød Kong Harald Leding og foer sør til Danmark, hvor han hærjede om Sommeren; men da han kom sør til Fyen, var der samlet en stor Krigsmagt imod ham. Da lod Kongen sit Mandskab gaae fra Borde, og beredte sig til Landgang. Han stillede sit Mandskab i Slagorden, satte Kalf Arnesson i Spidsen for en Afdeling, befalede ham at gjøre det første Angreb og sagde hvorhen de skulde stille deres Anfald, med det Løfte, at han siden vilde gjøre Landgang og komme dem til Hjælp. Da Kalf var kommen paa Land med sit Mandskab, kom strax en Krigsmagt imod dem, og Kalf indlod sig ufortøvet i Slag, som dog ei blev langvarigt; thi Kalf blev strax overmandet og gav sig paa Flugten med sit Mandskab. Danerne forfulgte dem ivrigen, og Mange af Nordmændene faldt, og der faldt ogsaa Kalf Arnesson. Nu gik Kong Harald paa Land med sin Fylking, og de opdagede snart paa deres Vei Valpladsen, hvor de funde Kalfs Lig, og bare det ned til Skibene. Men Kongen gik op paa Land, hærjede og dræbte mange Folk. Saa siger Arnor: Capitel 54. Kalf Arnessons Fald.

Kongen blanke Klinge
Med Blod i Fyen farved;
Han splitted Fynbo-Skare;
Ilden om Huse spilled.

Efter dette syntes Finn Arnesson at have Grund til Fiendskab imod Kongen, formedelst sin Broder Kalfs, Fald. Han paastod, at han havde forraadt Kalfs Liv, og brugt Svig imod Finn Selv, ved at lokke hans Broder Kalf over Vesterhavet i Kong Haralds Vold paa Tro og Love. Da denne Tale kom ud iblandt Folk, var der Mange som sagde, at det maatte synes enfoldigt, om Finn kunde tro, at Kalf nogensinde kunde faa Kong Haralds oprigtige Venskab; thi de meente, at Kongen var den Mand, der søgte Hevn for mindre Fornærmelse, end den Kalf havde tilføiet Kongen. Kongen lod Folket tale herom hvad de vilde og sagde hverken Ja eller Nei dertil; men det mærkedes tydeligen, at Kongen syntes vel om, hvad skeet var. Kong Harald qvad denne Vise: Capitel 55. Finn Arnessons Færd ud af Landet.

Nu er jeg bleven fulde
To og Ellevs Banemand —
De Mord jeg end kan mindes;
Til mordisk Kamp jeg egges.
De, som Guldet øde,[1]
Sig paa Svig beflitte.
Bedrag med Listen følger
Tidt vorer Løg af lidt.[2]

Finn Arnesson tog sig denne Sag saa nær, at han foer bort af Landet og forføiede sig sør til Danmark til Kong Svend, hvor han fik en særdeles venlig Modtagelse. De talede længe i Eenrum med hinanden, hvoraf Følgen omsider blev, at Finn gik i Kong Svends Tjeneste og blev hans Mand. Derefter gav Kong Svend Finn Jarledømme og satte ham over Halland, hvor han længe var Jarl og værgede Landet mod Nordmændene.

Ketil Kalf og Gunhild paa Ringenæs havde en Søn, som hedte Guttorm, og var en Søsterson af Kong Olaf og Harald. Guttorm var en herlig Mand, tidligen moden i Mandighed. Ofte var han hos Harald, der elskede ham meget og søgte hans Raad; thi Guttorm var baade forstandig og meget vennesæl. Guttorm var ogsaa tidt i Feider og Capitel 56. Om Guttorm Gunhildsson.

1) Mænd. 2) Et Ordsprog.

Cap. 56. Ringones, Ringenæs paa Hedemarken, see 1. B. S. 206.

hærjede meget i Vesterlandene med en stor Krigsmagt. Ireland var for ham et Fredens Land, og i **Dublin** havde han sit Vintersæde, og stod der i stort Venskab med Kong Margad.

Capitel 57. Guttorms og Irekongen Margads Forhandling med hinanden.

Sommeren efter foer Kong Margad og Guttorm med ham ud paa et Hærtog til Bretland, hvor de finge et umaadeligt Bytte. Siden lagde de ind i Aunguls⸗Sund for at dele deres Bytte. Men da Kongen saae den Mængde Sølv, som blev frembaaren, vilde han have det hele Bytte, og agtede da kun lidet sit Venskab med Guttorm. Guttorm var ilde tilfreds med, at han og hans Mænd blev saaledes deres Lod frarøvet; men Kongen sagde, at han skulde vælge en af Delene, „enten skal Du være tilfreds med hvad vi ville bestemme, eller og holde Slag med mig, og da have den Byttet, som Seieren vinder, og tillige skal Du gange fra Dine Skibe; dem vil jeg have." Guttorm syntes at Sagen havde sin store Vanskelighed paa begge Sider; thi baade ansaae han det for Skammeligt, at forlade Skib og Gods uden Brøde, og tillige var det heel farligt, at slaaes med Kongen og den hele Hær, som fulgte ham, da der var saa stor Mon mellem Kongens og hans Krigsmagt, at Kongen havde **16** Skibe, men Guttorm kun **5**. Da forlangte Guttorm 3 Dages Frist, for at overlægge denne Sag med sine Mænd; menende i den Tid, at kunne formilde Kongen noget og komme i bedre Venskab med ham ved sine Mænds Mægling; men dog fik han ei af Kongen hvad han begjærte. Dette var Dagen før Olafs Dag. Nu valgte Guttorm heller det Kaar, at dø med Heltemod eller vinde Seier, end at taale Skam, Spot og Forhaanelse formedelst et saa stort Tab. Derefter paakaldte han Gud og sin Frænde, den hellige Kong Olaf, og bad ham om Hjælp og Bistand, lovende, at give den hellige Mands Huus Tiendeparten af alt det Bytte, som faldt i deres Lod, om de finge Seier. Siden ordnede han sit Mandskab og stillede det i Fylking mod den store Hær, beredte sig til Slag og sloges med dem. Med Guds og den hellige Kong Olafs Hjælp vandt Guttorm Seier. Der faldt Kong Margat og hver Mand, ung og gammel, som fulgte ham, og efter denne store Seier vender Guttorm glad hjem med alle Sine med alt det Bytte, som de i Slaget havde faaet. Derpaa blev der taget hver tiende Penge af det Bytte, som de havde faaet, saasom var bleven lovet Kong Olaf den Hellige, og dette var saa meget Sølv, at Guttorm lod gjøre et Straalebillede[1] efter sin egen eller sin Stavnboers Størrelse, hvilket Billede var **7** Fod høit. Dette saaledes forfærdigede Billede gav Guttorm til Kong Olaf den Helliges Tempel, hvor det siden haver været til Minde om Guttorms Seier og Kong Olaf den Helliges Jertegn.

Capitel 58. Kong Olafs Jertegn i Danmark.

Der var en ond og avindsfuld Greve i Danmark, som havde en norsk Tjenestepige, som havde sin Slægt i Thrøndelagen. Hun dyrkede Kong Olaf den Hellige og troede fast paa hans Helligdom. Men den føromtalte Greve tvivlede om alt, hvad der blev sagt om denne hellige Mands Jertegn, paastod at det ikke var andet end Fjas og Prat, og gjorde Spot og Latter af den Priis og Ære, som hele Landsfolket viiste den gode Konge. Da nu den Høitidsdag kom, paa hvilken denne milde Konge endte sit Liv, og som alle Nordmænd holdt hellig, da vilde hiin uforstandige Greve ei helligholde den, men befalede sin Tjeneste⸗

1) Et Christus⸗Billede, hvis Hoved var omgivet med Straaler.

Dýflin, Dublin, Irelands Hovedstad, see **1 B. S. 78**.
Cap. 57. Bretland, see **1 B. S. 76**.
Aungulseyjarsund (Aungulssund), Sundet imellem **Aungulsey**, nu Anglesea og Fastlandet i Nordwales, hvilket var det yderste Punkt mod Syden til hvilket de norske Konger havde udstrakt deres Herredømme (cfr. 1 B. S. 2, og Magn. Barfods S. Cap. 11).

pige, at hun skulde bage og ilde i Ovnen den Dag. Hun kjendte meget vel denne Greves rasende Heftighed og vidste, at han haardeligen vilde hevne sig paa hende, dersom hun ikke gjorde hvad han bød. Hun gik derfor nødigen hen og bagede i Ovnen; men græd meget under Arbeidet; dog gjorde hun den Trudsel mod Kong Olaf, at hun aldrig vilde tro paa ham, med mindre han hevnede denne Udaad med en eller anden Ulempe, og nu skulle I faae at høre en vel fortjent Revselse og et sandt Jertegn. Det skede nemlig i samme Stund, at Greven blev blind paa begge Øinene, og at det Brød, som hun havde skudt i Ovnen blev til Steen. Af disse Stene er der kommen nogle til Kong Olafs Tempel og vide andensteds, og siden den Tid holdes Olafs-Messen stedse hellig i Danmark.

Capitel 59. Kong Olafs Jertegn paa en Krøbling.

Vester i Valland havde en Mand en saadan Vanhelse, at han var Krøbling og gik paa Knæer og Albuer. En Dag befandt han sig paa en Vei og var sovnet ind. Da drømte han, at der kom en gjæv Mand til ham og spurgte ham, hvor han vilde hen? Da han nævnede en By, sagde den gjæve Mand til ham: „faer Du til Olafs Kirke, som staaer i London, da skal Du vorde karsk." Derefter vaagnede han og gav sig strax paa Veien for at opsøge Olafs-Kirken. Omsider kom han til Londons-Bro, og spurgte Borgmændene, om de kunde sige ham, hvor Olafs-Kirken var; men de svarede, at der var mange Kirker, og de kunde ei vide til hvem enhver af dem var helliget. Kort efter kom en Mand til ham, og spurgte hvor han vilde hen; han svarede, at han vilde til Olafs-Kirken. Da sagde hiin: „vi skulle fare baade sammen til Olafs-Kirken; jeg veed Veien did." Derpaa fore de over Broen til det Stræde, hvor Olafs-Kirken laa; men da de kom til Kirkegaards-Porten, steeg hiin over Dørtærskelen, som var i Porten; Krøblingen derimod væltede sig derind; men reiste sig strax sund og karsk, og da han saae sig om, var hans Ledsager forsvunden.

Capitel 60. Kong Haralds Feide i Danmark.

Kong Harald lod reise en Kjøbstad øster i Oslo, hvor han ofte sad; thi der var god Tilførsel fra den store Landsbygd vide omkring. Der havde han og et beqvemt Sæde til

---

Cap. 59. Valland, det vestlige Frankrige, see 1 B. S. 71.

Cap. 60. Oslo (Osló, Osla, Auslo, Ausla og Aslo). Dette Navn, der synes at have været til længe førend Staden i Aaret 1058 eller 1059 blev anlagt, har man villet udlede af Loen-Elv (Lóa) ved hvis Udløb (Ós) den var beliggende, idet man nemlig antog Oslo for en Omsætning for Kortheds Skyld af Lóarós — hvilken Derivation dog synes tvungen og tvivlsom. Stadens gamle Takmarker (Bymærker) angives i Oslo Bylov saaledes: „Taduinar- (Tadini- eller Todini-) bæckr rædr firir nordan [bøen, fra bæckinum ok i nordan væst (aust?) Vakabærgh (eller Valkaberg), fra Vakabærgi ok i bæckin (Nunnu klaustr ok vp — Var.) a Mortustokkom (Martustokka), ok [i grindina a Volin (eller Valin — Var.), [fra henne ok i Kros brækko, er vpp fær mote Æikabergi, ok sua vt i nedanværda Æikabærgs klæif, ok sua vt a vagin iæmfram Akærs nese ok sua apter i Tadvinar bæk (ok ifuir vnder Eyka bergh oc vtt till Threllaborgar ok a midian fiordan millum Hafudh æyar ok Akershagha — Var.), d. e. Tøyen-Bækken raader (skjelner) nordenfor Byen, fra Bækken og i Nordvest (Nordøst?) til Enerhaugen, fra Enerhaugen og i Nonne-Klosteret og op Bækken til Galgeberget, og saa til Grinden paa Vaaler, fra denne og i Korsbrække, som gaaer op mod Egeberg, og saa ud nedenunder Egebergs-Klev og videre ud efter Vaagen lige mod Odden af Agershuus, og saa tilbage i Tøyen-Bæk (eller: — og over nedenfor Egeberg og ned til Alunverket og midt efter Fjorden imellem Hovedøen og Akershage — eller Sletten hvorpaa Christiania nu er beliggende). — Staden blev strax efter dens Anlæg et Bispesæde, og havde i 13de og 14de Aarhundrede disse Kirker: 1, St. Halvards K., der var beliggende lidt i Syd for den nuværende Bispegaard og en stor og prægtig Cathedral-Kirke, som ved Reformationstiden havde ikke mindre end 18 Altere og 17 Præbender. I denne Kirke bleve Kongerne Sigurd Jorsalfarer, Magnus den Blinde, Inge Haraldsson og Hakon den Unge (Hakonsson) foruden andre mærkelige Personer begravede. Den var indviet til den norske Helgen Halvard Vebjørnsson, hvis Helligdomme her bleve bevarede i det saakaldte St. Halvards Skrin. Denne Helgen, der boede paa Gaarden Huseby ved Drammen, var en Fætter af Kongerne Olaf den Hellige og Harald Haardraade. 2, Mariæ K., der stod paa Øren, ved den søndre Side af Strandgaden, var en skjøn og saare rigt begavet Collegiat-Kirke med 8 Altere og ligesaa mange Præbender. Den var det andet af de 14 kongelige Capeller, hvis første Prælat, der havde Titel af Provst, skulde, ifølge Hakon V. Forordn. af 31 August 1314, tillige bestandig

at beskytte Landet mod Danerne, saa og til at gjøre Anfald mod Danmark, hvilket han ofte havde for Vane, endskjønt han ei havde stor Krigsmagt paa Benene. En Sommer foer Harald afsted med nogle lette Skibe og lidet Mandskab. Han styrede sørud efter Viken, og da Vinden faldt til, seilede han over under Jylland og hærjede; men Landsfolket samlede sig og forsvarede sit Land. Da styrede Kong Harald til Limfjorden og lagde ind i Fjorden. Limfjorden er saa beskaffen, at Indløbet er som en snever Elvmunding; men naar man kommer længer ind i Fjorden, er den som et stort Hav. Kong Harald hærjede paa begge Sider af Landet; men da Danerne samlede sig allevegne fra mod ham, lagde han sig ved en Ø, som var liden og udyrket. De manglede Drikke ombord paa Skibene og ginge derfor op paa Øen for at søge efter Vand; men da de intet fandt, sagde de det til Kongen. Han lod nu søge efter om der var nogen Lyng-Orm paa Øen, og da den fandtes, bragte de den til Kongen, som lod den føre til Ilden og bage den til Mødighed, saaat den skulde blive meget tørstig. Derefter blev en Traad bunden om Halen og Ormen sluppen løs. Ormen krøb fort afsted medens Traaden opvikledes af Garnnøstet, og Folk fulgte efter Ormen indtil den foer ned i Jorden. Kongen befalede der at grave efter Vand, hvilket de gjorde og fandt saa meget Vand, at derpaa ingen Mangel blev. Kong Harald spurgte nu ved sine Speidere, at Kong Svend var kommen med en stor Krigsmagt af Skibe til Fjord-Mundingen; men det blev seent for ham at løbe ind, da kun eet Skib ad Gangen kunde slippe ind. Kong Harald styrede da med sine Skibe ind i Fjorden, hvor den var bredest til et Sted, som heder Lusbred. Fra den inderste Bugt er der et smalt Eid mod Vesterhavet. Did roede Kong Harald med sine Mænd om Qvælden, og om Natten da det var bleven mørkt, lossede de Skibene, trak dem over Eidet og ladede dem igjen, og med alt dette bleve de færdige før Dag. Siden styrede de Nord paa, forbi Jyllands-Siden. Da sagde de: „Harald slap af Daners Haand.“ Harald sagde, at han saaledes skulde komme til Danmark

---

være Norges Riges Cantsler. I denne Kirke bleve de to sidste Konger af Navnet Hakon (den V. og VI.) begravede. 3, St. Klements K.; 4, St. Nicolai (Nicolás) K., som Kong Hakon Hakonsson lod flytte til den Borg, han havde ladet opføre paa Valkaberg (Enerhaugen). Den stod forhen i Nærheden af Gedebroen, paa den østre Side af Gaden. 5, Kors (Kros) K.; 6, St. Laurets (Lafrants) K. tilligemed et Hospital, foruden hvilket der ogsaa var et Hospital paa Gaarden Hofvinn (nu Hovin) østenfor Staden; 7, St. Olafs K. og Kloster af Prædikebrødre- eller Dominicaner-Ordenen, samt desuden Graabrødre- eller Franciscaner-Klosteret, beliggende paa det Sted hvor det nuværende Hospital staar, og endelig et meget rigt begavet Nonne-Kloster (Nunnusetr), der laa paa Leret (Leiran), uden Tvivl der hvor nu Præstegaarden er beliggende. Videre bør nævnes Kongsgaarden paa Øren, Bispegaarden med et Kastel i Nærheden af St. Halvards Kirke, Canceler- (Cantsler) Gaarden, Chorsbrødre-Gaarden, Raadhuset, Lagmands-Gaarden, St. Annas og hellig Legems Gildehuse o. s. v. Som Oslos Forstæder maae ansees Þrælaberg (see ovenf.) paa den sydøstre Kant; her var et almindeligt Landingssted; Maurtustokkar (Galgeberget) paa den østre, og endelig Leiran (á Leiruni, nu Leret) paa den nordre Side af Staden. — Efter at Oslo i den nordiske Syvaars-Krig var bleven afbrændt Fredagen og Løverdagen den 21de og 22de Februar 1567 af den daværende danske Befalingsmand paa Agershuus, Christjern Munk, for at den ei skulde falde de fremrykkende Svenske i Hænderne — hævede den sig dog igjen, skjøndt langsomt, af sin Aske; men da den ved Vaade-Ild atter afbrændte den 24de Mai 1624, blev Staden flyttet til den vestlige Side af Bjørvigen og givet Navnet Christiania efter Kong Christian IV., som selv var nærværende ved de den 27de og 28de Septbr. samme Aar afholdte Afstiknings-Forretninger over den nye Stad (jfr. Kraft N. B. I. 383 ff.).

Lúsbreid (Lýseid, rigtigere Lýgsbreid), nu Løgstør-Bredning, eller den brede Deel af Lim-Fjorden vestenfor Løgstør. Herfra seilede Kongen til den inderste Vik af Fjorden, nu Nissum-Bredning, hvorfra han lod drage sine Skibe over et smalt Eid, som siden fik Navn af Haraldseid (Fornm. S. XI. B. S. 230), og strækker sig fra Langerhuse i Syd, til Ager i Nord. Nordsøen har, som bekjendt, for nogle Aar siden gjennembrudt denne Landtange, hvorved der er fremkommen en seilbar Canal, den saakaldte Ager-Canal. Vendsyssel og Thy ere følgelig atter, ligesom i Hedenold, forvandlede til en Ø.

Jótlandssída, Jyllands-Siden, see 1 B. S. 186.

næste Gang, at han skulde have flere Folk og større Skibe. Derpaa foer Harald Konge nord til Throndhjem.

Kong Harald sad om Vinteren i Nidaros, og lod der reise et Skib ude paa Øren,[1] og det var et Busse-Skib.[2] Skibet var bygget efter samme Størrelse som Ormen lange, og megen Flid anvendt derpaa i alle Dele. Paa Forstavnen var et Dragehoved og paa Agterstavnen en Hale, og Stavnsiderne vare forgyldte. Skibet havde 35 Rum, og var efter dette Maal stort og derhos overmaade vakkert. Kongen lod Skibet paa det omhyggeligste sætte i Stand med alt Fornødent, baade med Seil, løbende Tougverk, Ankere og Ankertouge. Capitel 61. Harald lod bygge et Skib.

Kong Harald gjorde Bud om Vinteren før til Danmark til Kong Svend, at han skulde om Vaaren komme søndenfra og møde ham ved Elven, for at slaaes med ham, og saaledes skifte Landene, at han som Seier vandt, skulde have begge Kongeriger. Den Vinter udbød Kong Harald Norges Almue til Leding, og mod Vaaren samledes en stor Krigsmagt. Da lod Harald skyde det store Skib fra Land ud paa Nid-Elven, og lod derpaa sætte Dragehovedet. Da qvad Thjodolf Skald: Capitel 62. Kong Haralds Opbud.

Fagre Pige! Jeg saae Skibe
Stødes ud paa Søen;
Seer Du svømme langs med Landet
Prude Drages lange Side?
Den glindsende Ormfare[3]
Nu under Ladning glorer,
Og gyldne Nakkeho'der
Fra Land rulles ud paa Vand.

Derpaa lod Kong Harald sit Skib tiltakle og gjorde sig seilfærdig, og da han var seilklar, lagde han Dragen ud af Elven og brugte Aarerne flittigen. Saa siger Thjodolf:

Slagets Baldur[4] Lørdag
Slynger fra sig lange Telt,[5]
Og prude Enker[6] see
Ormkjøl fra Landet glide.
Unge Konge styre bød
Nyt Skib vest ud fra Nid,
Og raske Gut i Søen
Lader Aaren falde.[7]

Kongens Hær Aarer ret
Løfter op af Søen;
Pigen staaer, sig undrer
Over rare Aareslag.

Det falder hende tungt,
Om firbladet sorte Dræg
Saalund' sønderspringer.
— I Fred hun ei ændser det. —

Store Sorg forvoldes, før
Aaren sled's paa svulmet Hav;
Naglet Drage Nordmænd roe
Langs med iiskolde Hav.
Hvor med syvti Aarer
Flaaden stikker ud til Havs,
Teer den sig fra Landet,
Som Ørn med Ving af Jærn.

Kong Harald styrede langs med Landet sørefter og udbød overalt Almuen til Leding med Folk og Skibe. Men da de kom længere øster til Viken, fik de en stærk Modvind, saa Hæren lagde sig vide om i Havnene, baade ved Udøer og inde i Fjorden. Saa siger Thjodolf:

Snækkens glatte Stavn
Nu haver Ly ved Skov;
Ledingshæren lukker Land
Med Krigsskibes Stænger;

1) Strandbredden. 2) Et stort Skib, med bredt Skrog, som synes at have været meer lig et Lastskib, end Krigsskib. Busse bruges endnu i daglig Tale om hvad der er stort. 3) Dragen. 4) Den krigerske Konge. 5) Naar de skulde seile, toges Teltene ned. 6) Enker for Qvinder. 7) Begynder at ro.

I alle Skjærgaards Bugter
Almindings Skibe ligge
Og høibryned'[1] Skuder
I Læ af Strand søge Ly.

I den stærke Storm, som da reiste sig, behøvede det store Skib sine gode Fortøinings-Ankere. Saa siger Thjodolf:

Kongen slaaer med høien Stavn
Læsø's Brændings Gjærde;[2]
Noksom prøver Kongen
Sneffens Ankertouge;
Og ei Lindens Fiende[3]
Sparer Jærnet krumme;[4]
Fæle Storm og Stene
Tykke Ankerlægge tygge.[5]

Da de fik god Vind, styrede Harald med sin Flaade øster til Gøta-Elven og kom der ved Afdags-Tid. Saa siger Thjodolf:

Modig Harald i en Fart
Til Elv[6] sin Halvdeel fører;
Nær ved Landemærke
Du overnatter, Norges Drot!
Gram holder Thing ved Thumle,
Hvor Svend er Dag bestemt
Til Møde, Ravnens Glæde,[7]
Hvis ikke Daner svigte.

Capitel 63. Om Kong Haralds Flaade. Da Danerne nu spurgte, at Normanna-Hæren var kommen til Elven, flygtede Alle, som flygte kunde. Nordmændene erfore da, at Danakongen ogsaa havde udrustet en Flaade, som laa deels ved Fyen, deels ved Sjæland. Da nu Kong Harald spurgte, at Kong Svend ei vilde holde Stævnelag eller Slag med ham efter Aftale, tog han samme Beslutning som før, at han lod Bondehæren fare hjem; men bemandede **150** Skibe hvormed han styrede førefter til Halland, hvor han hærjede vide omkring, lagde derpaa med Flaaden ind i Lofo-Fjord og ødelagde Landet. Lidt senere kom Kong Svend imod dem med hele Danerflaaden, som bestod af **300** Skibe. Da Nordmændene fik den i Sigte, lod Kong Harald sammenblæse hele Flaaden, og Mange meente, at de nu skulde fly, eftersom det ei nu var raadeligt at slaaes. Kongen svarer saa: „før skulle Alle ligge, den Ene paa den Anden, førend at fly." Saa siger Stein Herdisesson:

Gram,[8] modig som en Falk,
Sagde hvad som Sandhed var:
Ei noget Haab for ham
Var nu at vorde spart.

1) Skibe, prydede med Skjolde langs Skibsborde. 2) Bruus og Brot af Bølger, som bryde udenfor Læsø. 3) Mastens Fiende, d. e. Vinden. 4) Ankeret. 5) Gnave. 6) Gøta-Elven. 7) Slag, nemlig det aftalte Slag ved Gøta-Elv. 8) Kong Harald.

Cap. 62. Þumla, hvor Kongen holdt Thing, er uden Tvivl ved nuværende Tumelhed, som i „den røde Bog" kaldes Þumla-heidi, beliggende ved en liden Bugt i Thorslanda det vestligste Sogn paa Øen Hisingen.

Cap. 63. Lófofjørdr (Lofufjørdr). Af det Følgende erfarer man, at Slaget stod ved Udløbet af Nizi eller Nizá, nu Nisaa i Halland, hvoraf synes at følge, at ved Lófofjørd nærmest maa forstaaes Bugten ved Halmstad, eller i mere udvidet Betydning, maaskee den hele nuværende Laholms-Bugt.

Mænd brød alle Vaaben op.
Gjæve Konge sagde:
En for En heller maatte
Sige[1] end undvige.

Derpaa ordnede Kong Harald sin Flaade til Angreb, og lagde sin store Drage midt i Flaaden. Saa qvad Thjodolf:

Vennemilde, Ulven huld,[2]
Svinger Dragen kjækt i Slag
Midt i Ledingsflaadens Bryst;
Den laa i Hærens Spidse saa.

Dette Skib var vel udrustet og stærk bemandet. Saa siger Thjodolf:

Kongen, van om Følge,[3]
Bød raske Fylking stande fast.
Mig synes Kongevenner
Beskytte Bænk i Skjoldekreds.[4]
Daadrige tappre Mand
Dragen, Svømmer fage,
Med Skjolderand ved Nizaa
Omslynger i tætte Klynge.

Ulf Stallar lagde sit Skib Side om Side med Kongens og befalede sine Folk, at de skulde lægge Skibet vel frem. Da var Stein Herdisesson paa Ulfs Skib og qvad:

Nu Kongens Stallar Ulf
Opmuntrede os Alle,
Hvor høie Landser skjælved.
Paa Hav vi Aaren brugte.
Snilde Konges kjække Ven[5]
Skynded Skib at skyde
Vel frem med tappre Skyle.[6]
Da sige Helte Ja.

Hakon Ivarsson laa yderst paa den ene Fløi, og ham fulgte mange Skibe, som alle vare vel udrustede. Yderst paa den anden Fløi laae Thrønder-Høvdinger, og dette var ogsaa en stor og vakker Hær.

Danakongen Svend ordnede sin Flaade saaledes, at han lagde sit Skib frem imod Kong Haralds Skib midt i Flaaden, næst ham lagde Jarlen Finn Arnesson sit Skib frem, dernæst stillede Danerne i Linie den Deel af Krigsmagten, som var tapprest og bedst udrustet. Siden bandt de paa begge Sider Skibene sammen midt igjennem hele Flaaden; men fordi Flaaden var saa stor, var der en Mængde Skibe, som dreve løse omkring, og af disse lagde hver Skibsstyrer sit Skib frem, eftersom han havde Mod til; men dette var meget ulige. Endskjønt nu Forskjellen paa Mandskabet var saa stor, havde de dog paa begge Sider en ustyrtelig Hær. Svend Konge havde 6 Jarler i sin Tjeneste med sig. Saa siger Stein Herdisesson: Capitel 64. Om Kong Svends Hær.

Modstærke Herse-Drot
Faren skyed ei, da han

1) Falde. 2) Som dræbte Mange. 3) Kongen, som er forsigtig i at vælge sine Folk. 4) Med Hensyn til de Skjolde, hvormed Skibene vare prydede langs Skibsborde. 5) Ulf. 6) Skyle var en af Halfdan Gamles kjække Sønner, hvorved siden kjække Mænd betegnedes.

Med halvandethundred Skibe
Strid med Daner bied.
Dernæst den Vrede iled
Mod Leirekongens Sæde
Med trehundred Havets Heste,
Bister Tangens Leie[1] rister.

Capitel 65. Begyndelsen til Striden ved Nisaa.

Saasnart Kong Harald havde sat sine Skibe i slagfærdig Stand, lod han blæse i Krigsluren og befalede sine Mænd at roe frem til Angreb. Saa siger Stein Herdisesson:

Ved Flodens[2] Munding Harald
Svend i Farten gjør stor Meen,
Og da Du kjækt modstod,
Om Fred Svend maatte bede.
Kongens Folk, sværdomgjordet,
Skarpe Anfald gjorde;
Varm Vunde gyder Blod paa Hav
Ei langt fra Hallands Land.

Derpaa begyndte Slaget, som blev det skarpeste, da Enhver af Kongerne eggede sine Folk. Saa siger Stein Herdisesson:

Og den gjæve Konge
Skjoldet ikke ændser;[3]
Snart med Hug, snart med Skud
Byder Folket stride.
Stakket Rum var mellem Hær;
Baade Sten' og Pile fløi;
Feige[4] Flygtnings Liv det gjaldt;
Røde Blod af Sværdet løber.

Det var seent paa Dag, da Slaget begyndte, og det holdt ved hele Natten. Kong Harald skjød en lang Stund med sin Bue. Saa siger Thjodolf:

Gjæve Oplands Konge drog
Almebue i al Nat;
Landstyrer Pile lod
Drive paa Skjolde hvide.
Blodig Pile-Od sig smyger
Gjennem Bønders Brynje;
Spyd-Flugt, Finners Skat,[5]
Mod Dragens Skjold tiltager.

Hakon Jarl og den Krigsmagt, som fulgte ham, bandt ikke deres Krigsmagt fast, men roede mod de danske Skibe, som fløde løse omkring, og ryddiggjorde hvert Skib, som han fæstede sig ved. Da Danerne nu mærkede dette, drog hver af dem af Veien med sit Skib for Jarlen; men han forfulgte dem alt som de skaatede tilbage, saa de vare paa Veie at fly. Da roede et let Fartøi til Jarlens Skib, og der blev raabt til ham, at en Arm af Haralds Fylking veeg tilbage, og at Mange af deres Folk vare faldne. Derpaa roede Jarlen til og gjorde et saa haardt Angreb, at Danernes Skibe sakkede tilbage. Saaledes bar Jarlen sig ad hele Natten, halede frem der hvor det mest behøvedes; men hvor han kom frem, kunde Ingen holde ham Stangen. Bestandig roede han udenom Slaget.

1) Havet. 2) Floden Nizaa. 3) Bruger sit Sværd uden at beskytte sig med sit Skjold. 4) Døden bestemte. 5) Finnerne betalte nemlig Vaaben, vel især Buer, i Skat.

Mod Enden af Natten begyndte Hovedstyrken af Daner-Flaaden at fly; thi da havde Kong Harald med sit Følge bestegen Kong Svends Skib, hvis Mandskab saa aldeles ryddedes, at Alle faldt paa Skibet, uden de, som sprang til Havs. Saa siger Arnor Jarlaskald:

Høisttappre Svend ei gik
Sagløs fra sin Snekke,
Saa staaer det for min Tanke;
Haard Malm mod Hjelmen slaaer.
Ordsnilde Jydevennens[1] Skib
Flød, for Mandskab øde,
For ædel Konge fra den døde
Hirderskare i Flugten farer.

Da Kong Svends Mærke var fældet og hans Skib blottet for Mandskab, flygtede alle hans Mænd, men Nogle faldt, og da de Skibe, som vare sammenbundne, ikke kunde løses, kastede Mandskabet sig paa dem overbord, og Nogle kom ombord paa andre Skibe, som vare løse. Derefter roede Alle de blandt Kong Svends Mandskab, som undkomme kunde, undaf. Der blev et stort Nederlag, og der hvor Kongerne selv sloges og de fleste Skibe vare sammenbundne, laae mere end 70 af Svends Skibe tilbage, som alle havde mistet deres Mandskab. Saa siger Thjodolf:

Sogne-Kongen[2] sagdes
Paa engang rydde i en Svip
Af Danerfolkets glindsend'
Skib' i det mindste Syvti.

Kong Harald roede efter Danerne og forfulgte dem; men det var ikke let; thi Skibsflaaden laa saa tæt sammen, at det var vanskeligt at komme frem. Finn Jarl, som ei vilde fly, og tillige var svagsynet, blev tagen til Fange. Saa siger Thjodolf:

Svend ei at lønne Seiren har
Sex Dana-Jarler, som
Paa engang i et Slag
Forøged Pileleg.
Priist i Strid, Finn Arnesson,
Som med et modigt Hjærte
Ei Flugten vilde tage,
Midt i Fylking fangen blev.

Hakon Jarl laa tilbage med sine Skibe, medens Kongen og det øvrige Mandskab forfulgte de Flygtende; thi Jarlens Skibe kunde ei komme frem for de Skibe, som laae i Veien for ham. Da kom en Mand roendes paa en Baad til Jarlens Skib og lagde til under Skandsen. Manden var stor og havde en viid Hat. Han praiede Skibet: „hvor er Jarlen?" sagde han. Jarlen var da i Forrummet og stillede en Mands Blod. Jarlen saae hen til Manden med Hatten og spurgte om hans Navn? Han svarede: „her er Vandraade, tael Du med mig, Jarl." Jarlen ludede sig overborde til ham. Da sagde Manden i Baaden til ham: „jeg vil modtage Livet af Dig, Jarl, om Du vil give mig det." Da reiste Jarlen sig, kaldte to Mænd, som vare ham kjære, til sig og sagde til dem: „stiger i Baaden, bringer Vandraade i Land, følger ham til min Ven, Karl Bonde og siger ham, til Beviis paa at disse Ord komme fra mig, at han lader Vandraade faa den Hest, som

Capitel 66. Kong Svends Flugt

1) Svend. 2) Harald.

jeg gav Karl Føredagen, tilligemed sin Sadel og sin Søn til at følge ham." Derpaa stige de i Baaden og tage Aarene fat, medens Vandraade styrede. Dette skede henimod Daglysningen just som Skibene vare mest i Bevægelse, i det nogle roede til Lands, nogle til Havs, og det baade smaa og store. Vandraade styrede, hvor der syntes ham at være mest Rum imellem Skibene, og naar de kom i Nærheden af Nordmanna-Skibe, opgave Jarlens Mænd deres Navn, og da lode Alle dem fare hvor de vilde. Vandraade styrede langs med Stranden, og lagde ikke til Lands førend de kom forbi den største Mængde af Skibe. Derpaa ginge de op til Karls Gaard, og da begyndte det at lyse. De ginge ind i Stuen, hvor Karl var nyligen paaklædt. Jarlens Mænd sagde ham deres Ærende, og Karl sagde, at de skulde først tage Mad til sig, lod sætte et Bord for dem og gav dem Vaskevand. Da kom Huusfruen ind i Stuen og sagde strax: „det undrer mig, at vi aldrig faa Søvn eller Ro i Nat for Skrig og Glam" — Karl svarede: „veed Du ikke at Kongerne have slaaes i Nat." — Hun spurgte: „hvo fik Overhaand?" Karl sagde: „Nordmændene seirede." — „Da haver vel vor Konge taget Flugten?" siger hun. — Karl svarede: „Ingen veed om han er falden eller flygtet." Hun sagde: „det er usselt med os for Konge vi have, han er baade halt og ræd." Da sagde Vandraade: „ei er Kongen ræd, endskjønt han ei er seiersæl." Derpaa vaskede Vandraade sine Hænder; men han tog Haandklædet og tørrede sig pent af midt paa Klædet. Huusfruen rykkede Haandklædet fra ham og sagde: „lidet godt har Du lært; det er tølperagtigt at væde hele Dugen paa een Gang." Vandraade svarer: „der kommer jeg vel end, at jeg kan tørre mig midt paa Haandklædet." Derpaa satte Karl et Bord for dem, og Vandraade satte sig i Midten. De spiste en Stund og ginge derpaa ud. Da var Hesten sadlet, og Karls Søn færdig til at følge ham med en anden Hest. De ride afsted til Skoven; men Jarlens Mænd ginge til deres Baad, roede til Jarlens Skib og fortælle Udfaldet paa deres Færd.

Capitel 67. Om Kong Harald.

Kong Harald og hans Mænd forfulgte kun kort de Flygtende; men roede derpaa tilbage til det Sted, hvor de forladte Skibe laae. Da blev Valpladsen ransaget, og paa Kong Svends Skib fandtes en Mængde af døde Mænd; men Kongens Liig fandtes ikke, endskjønt dog Folk for vist troede, at han var falden. Da lod Kong Harald vise sine Mænds Liig den sidste Omsorg, og forbinde deres Saar, som behøvede det. Derpaa lod han Ligene af Svends faldne Mænd flytte til Lands, og sendte Bud til Bønderne, at de skulde jorde dem. Siden lod han Byttet dele, og opholdt sig dermed nogen Tid. Da spurgte han de Tidender, at Svend Konge var kommen til Sjæland, og at alle de af hans Hær, som vare undflyede af Slaget, vare komne til ham tilligemed mange Andre, saa han havde en ustyrtelig Hær.

Capitel 68. Finn Arnesson gives Liv og Fred.

Jarlen Finn Arnesson blev fangen i Slaget, som før er fortalt, og da han blev ledet til Kong Harald, var Kongen meget munter og sagde til ham: „her mødes vi nu, Finn, men sidst var det i Norge; den danske Hird har ikke staaet saa ganske fast ved Din Side og det vil vorde et slemt Arbeide for Nordmændene, at slæbe Dig, blinde og gamle Mand, med sig og opholde Dit Liv." Da svarer Jarlen: „Meget ondt have Nordmændene nu at vinde; men dog er alt det værst, som Du befaler dem." Da sagde Kong Harald: „vil Du have Liv og Fred, endskjønt Du ei haver fortjent det?" Jarlen svarer: „ikke af Dig, Din Hund." — Kongen: „vil Du da, at Din Frænde Magnus giver Dig Fred?" — Magnus, Kong Haralds Søn, styrede da Skibet. Da svarer Jarlen: „kan den Hvalp raade for Liv og Fred." Da lo Kongen, og som han fandt Gammen i at erte ham, sagde han: „vil Du modtage Livet af Din Frændkone Thora?" — Jarlen: „er hun her?" — „her er hun," sagde Kongen. Da sagde Finn Jarl de stygge Ord, som siden ere blevne

bevarede som et Beviis for, at han var saa vred, saa han ei kunde styre sine Ord: „det er ikke forunderligt, at Du beed nu godt fra Dig, da Mæren har fulgt Dig.“ Finn Jarl blev given Liv og Fred, og Kongen beholdt ham hos sig en Stund; men Finn var heller tungsindig og stiv i sine Ord. Da sagde Kong Harald: „jeg seer, Finn, at Du ei gjerne lever i venlig Omgang med mig eller Dine Frænder; nu vil jeg give Dig Forlov til at fare til Din Svoger, Kong Svend.“ Jarlen sagde: „det modtager jeg gjerne, og desto taknemligere, jo før jeg kommer bort herfra.“ Siden lod Kongen føre Finn Jarl op paa Land, og Hallandsfarerne toge vel imod ham. Kong Harald seilede derpaa nord til Norge med sin Flaade, og foer først ind til Oslo, hvor han gav alt det Mandskab Hjemlov, som fare vilde.

Capitel 69. Om Kong Svend.

Der fortælles, at Svend Konge sad i Danmark den Vinter, og beholdt sit Rige som tilforn. Om Vinteren sendte han Mænd nord til Halland efter Karl Bonde og hans Hustru. Da Karl kom til Kongen, kalder han ham for sig og spørger, om han kjendte ham eller om han syntes at have seet ham før? Karl svarer: „Jeg kjender Eder, Konge, og jeg kjendte Dig ogsaa før strax jeg saae Dig, og det er Gud at takke, om den ringe Hjælp jeg kunde yde Dig, kom Dig til Gavn.“ Kongen svarer: „alle de Dage jeg end har at leve, har jeg at lønne Dig derfor. Nu skal jeg for det første give Dig den Gaard paa Sjæland, som Du Selv vælger Dig, og dernæst gjøre Dig til en stor Mand, om Du deri veed at skikke Dig.“ Karl takkede Kongen vel for sine Ord og sagde, at der endnu var en Bøn tilbage, som han vilde bede om. Kongen spørger hvad det var? Karl sagde, at han vilde bede Kongen om Lov til at tage sin Kone med sig. Kongen svarer: „det vil jeg ei tillade Dig; men jeg skal skaffe Dig en langt bedre og forstandigere Kone. For øvrigt kan Din Kone beholde den Bondehytte, som I tilforn have havt, og der vil hun finde Næring. Kongen gav Karl en stor og gild Gaard og skaffede ham et godt Giftermaal, saa han blev en anseelig Mand. Dette blev spurgt vide omkring og meget roest, og kom saaledes ogsaa hid nord til Norge.

Capitel 70. Om Kirdmændenes Tale.

Kong Harald sad Vinteren efter Nizaa-Slaget i Oslo. Om Høsten, da Mandskabet kom søndenfra, var der megen Snak og Fortælling om dette Slag, som havde været i Nizaa, og Enhver, som havde været med der, syntes at kunne fortælle Noget derom. Engang sad Nogle i en Stue under neden og drak, og vare meget lystige og snaksomme. De talede om Nizaa-Slaget, og om hvem der havde indlagt sig størst Ros og Berømmelse. Alle bleve de enige om, at ingen Mand havde der været slig som Hakon Jarl. Han var vaabendjærvest, flinkest og han var heldigst; hvad han gjorde var til største Hjælp, og han vandt Seieren. Kong Harald var imidlertid ude i Gaarden og talede med nogle Mænd. Derpaa gik han til Stuedøren og sagde: „Enhver herinde monne nu gjerne ville hede Hakon,“ og gik derpaa sin Vei.

Capitel 71. Om Anfaldet mod Hakon Jarl.

Hakon Jarl foer om Høsten til Oplandene, og var om Vinteren i sit Rige meget afholdt af alle Oplændinger. Ud paa Vaaren derefter traf det sig engang, da nogle Mænd sadde ved Drikkebordet, at der atter blev talt om Nizaa-Slaget, og Nogle roste meget Hakon Jarl, Nogle gjorde ikke mindre af Andre. Da de nu havde talt derom en Stund, svarer En iblandt dem: „det kan vel være, at Flere end Hakon Jarl strede mandeligen ved Nizaa; men Ingen har der dog været, som jeg tænker har havt slig Lykke som han.“ De Andre svarede, det monne vel have været hans største Lykke, at han havde jaget saa mange Daner paa Flugt. Den Samme svarer: „større Lykke var det, at han gav Kong Svend Livet.“ En svarer ham: „Du veed vel ikke hvad Du siger.“ — Han svarer: „det veed jeg tilvisse; thi den Mand sagde mig det selv, som førte Kongen til Lands.“ Da gik det

efter Ordsproget, at mange ere Kongens Øren. Dette blev Kongen fortalt, og i samme Øieblik lod Kongen samle mange Heste og red strax afsted med 200 Mand. Han red hele den Nat og Dagen efter. Da kom der nogle Mænd ridende dem i Møde, som fore til Byen med Mjød og Malt. I Kongens Følge var en Mand, som hedte Gammel, der red til en Bonde, som var hans Kjending og talede med ham i Eenrum. Gammel sagde: „jeg vil kjøbe Dig til, at Du i største Hast rider den korteste Lønvei, som Du veed, til Hakon Jarl, og siig ham, at Kongen vil dræbe ham; thi Kongen veed nu, at Hakon haver stukken Kong Svend paa Land ved Nizaa." De bleve enige om Handelen. Bonden red, og kom til Jarlen just som han sad og drak, og var endnu ei gaaen til Sengs. Da Bonden nu havde sagt sit Ærende, stod Jarlen strax op med alle sine Mænd, lod flytte al sin løse Formue fra Gaarden til Skoven, og alle Mand fore bort fra Gaarden om Natten. Da nu Kongen kom, tøvede han der om Natten; men Hakon red sin Vei, og kom øster til Sveavælde til Kong Steinkel og forblev hos ham om Sommeren. Kong Harald vendte tilbage til Byen, reiste nord til Throndhjem og forblev der om Sommeren; men foer om Høsten tilbage øster til Viken.

Capitel 72. Om Hakon Jarl

Saasnart Hakon Jarl spurgte, at Kongen var faren nord paa, foer han strax om Sommeren tilbage til Oplandene og opholdt sig der, indtil Kongen kom nord fra. Siden foer Jarlen øster til Værmeland, hvor han opholdt sig længe om Vinteren, og Kong Steinkel gav ham Forlehninger der. En Stund ud paa Vinteren foer han vester til Raumarige med et stort Mandskab, som Gøter og Værmer havde givet ham, og tog sine Skatter og Skyld af Oplændingerne, som tilkom ham. Derpaa foer han øster tilbage til Gøtland og forblev der om Vaaren. Kong Harald sad om Vinteren i Oslo, og sendte sine Mænd til Oplandene for at kræve Skatter, samt Kongens Landskyld og Sagefald. Men Oplændingerne sagde, at de vilde overgive al den Skat og Skyld, som tilkom dem at udrede, til Hakon Jarl, medens han var i Live og ei havde forbrudt Liv eller Forlehning, og Kongen fik ingen Landskyld den Vinter.

Capitel 73. Om Haralds og Svends Forlig.

Den Vinter fore Bud og Sendemænd imellem Norge og Danmark, som underhandlede om at Nordmænd og Daner skulde gjøre Fred og Forlig sig imellem, og bade Kongerne dertil at gjøre Sit. Disse Ordsendinger ledede heldigen til Forlig, og omsider kom det dertil, at et Forligs-Møde berammedes i Elven mellem Kong Harald og Kong Svend. Da det lakkede mod Vaaren, samlede Kongerne paa begge Sider meget Folk og mange Skibe til denne Færd. Om denne Kongernes Reise taler en Skald i en Vise, der begynder saaledes:

Gram, som Grund omgjærder,
Lukker nord fra Øresund
Med Langskibes Stavne;
Ravnmætter træder Havn med Kjøl.[1]
Stavnebjælken, glindsende af Guld,[2]
Rister Havets Bølgeskum;
Da skjælve Skibets Bjælker;
Hvast det er ved Halland vest.

Edfaste[3] Harald Landet
Med Skib omgjærder tidt,
Og Svend Øsundet skjær
Til anden Konges Møde.
Lovpriste Ravnefeder
Hver Havn med Stavne lukker;
Stor Hær af Danaskarer
Da bringer søndenfra.

Her siges, at disse Konger holdt det Stævnemøde, som var aftalt imellem dem, og at begge kom til Landemærket. Saa siger Halle Stride:

1) Kongen fylder Havnen med Skibe. 2) I Stavnen vare sædvanligen forgyldte Dyrehoveder. 3) Harald, som holdt det edelige Løfte, han havde givet, at møde Svend.

Snilde Gram! Mod Syd Du iled,
Hvor alle Daner kræve
Det aftalte Møde,
Som høist nødvendig var.
Nu Kong Svend sig nærmer
Mod Nord til Landemærke
For Harald der at møde.
Vindsomt blev om Landet triudt.

Da Kongerne mødtes, blev der strax begyndt at tales om deres Forlig; men saasnart det kom paa Bane, klagede Mange over den Skade, det Rov og Folkespilde, som de havde lidt ved denne Feide, og en lang Stund saae det ikke ud til Forlig. Som her siges:

Hvor begge Helte mødtes
Gjæve Bonde taler høit
Med mange Ord om det,
Som Sorrig Folk forvolder.
Mænd som trætte alt i et,
Ei have braat[1] om Fred;
Det hele Folkets Mod
Varmt svulmede i Barm.

Kongens Vrede vorder farlig,
Om sluttes skal Forlig.
De Mænd, som mægle, veie
Ganske Sag i lige Skaal.
At sige Alt i Folkets Smag
Det sømmer Konger ei;
Om Folk i Vrede skilles
Paaholdent Sind det volder.

Siden toge de bedste og forstandigste Mænd sig af Sagen, og saaledes kom det Forlig mellem Kongerne i Stand, at Harald skulde have hele Norge; men Svend Danmark indtil den Landgrændse, som fra gammel Tid havde været imellem Danmark og Norge. Ingen af dem skulde bøde til den anden; Feiden skulde nedlægges der, hvor den var opkommen, og Enhver beholde den Fordeel, som var falden i hans Lod. Denne Fred skulde stande, saa længe de vare Konger. Dette Forlig blev edsæstet, og Kongerne skiltes ad, efterat de havde givet hinanden Gidsler, saasom her siges:

Og hiint jeg haver hørt,
At Svend og glade Harald
Hinanden Gidsler give;
Det var et herligt Raad
Der sluttes fuldt Forlig
Med Vidner og fuldkommen Fred,
Saa Ingen svigted' det —
Ed saa de holde ved![2]

Derpaa holdt Harald med sin Flaade nordefter til Norge, men Svend Konge foer sør til Danmark.

Kong Harald var i Viken om Sommeren; men da han sendte sine Mænd til Oplandene efter den Skat og Skyld, som der tilkom ham, gjorde Bønderne ingen Greie derpaa;[3] men sagde, at de vilde holde Alt tilbage for Hakon Jarl, om han kom til dem. Da var Hakon Jarl oppe i Gøtland med en stor Krigsmagt. Da det leed ud paa Sommeren, holdt Kong Harald sør til Konghelle. Derpaa tog han alle letseilende Skibe, som han kunde faae, og styrede op efter Elven. Han lod Skibene trække forbi alle Fosser og føre dem op i Væner-Vandet. Siden roede han øster over Vandet did hvor han spurgte, at

Capitel 74. Kong Haralds Strid med Hakon Jarl.

1) Have noget Hastverk med at slutte Fred. En Talemaade, som endnu bruges. 2) Dette Vers er oversat efter nogle Varianter, som synes at give en bedre Mening. 3) Vilde Bønderne Intet udrede.

Cap. 74. Vænir, den store Indsø Venern. Man kan næsten ikke tvivle om, at med den omhandlede Elv menes Lidån, som ved Lidkjøping falder i Kinne-Viken, en Bugt af Venern, hvilket ogsaa Dalin (II. 16) antager. Slaget maa altsaa have staaet noget sondenfor ovennævnte Stad.

Hakon Jarl var. Men da Jarlen fik Nys om Kongens Færd, søgte han ned fra Landet, og vilde ikke at Kongen skulde paaføre dem Feide. Hakon Jarl havde en stor Krigsmagt, som Gøterne havde givet ham. Kong Harald lagde med sine Skibe op i en Elv, og gjorde derefter Landgang; men lod noget af Mandskabet blive tilbage for at beskytte Skibene. Selv red Kongen med en Deel af Mandskabet, men mange Flere gik. De maatte fare over en Skov, hvor de fandt et Myre-Kjær for sig og tæt derved et Holt, og da de kom op til Holtet, saae de Jarlens Folk; men der var en Myr imellem dem. Paa begge Sider fylkede de nu deres Folk. Da befalede Kong Harald sine Folk at sætte sig paa Bakken: „vi ville først see, om de ville angribe os; Hakon Jarl pleier ikke at have Bie-Taal." Det var Frost-Veir med noget Snedrev, og Haralds Mænd satte sig under deres Skjolde; men det blev svalt for Gøterne, som kun havde lidet til Klæder. Jarlen bad dem bie indtil Kong Harald kom nærmere, saa kunde Alle komme til at staae lige høit. Hakon Jarl havde det samme Mærke, som Kong Magnus Olafsson havde havt i Eie. Gøternes Lagmand, Thorvid, sad paa en Hest og Tømmen var bunden til en Pæl, som stod i Myren. Han udbrød i de Ord: „det veed Gud, at vi her have mange vakkre og tappre Folk; thi ville vi lade Kong Steinkel spørge, at vi staae denne gode Jarl vel bi. Det veed jeg, at vi tappert ville tage mod Nordmændene, dersom de angribe os. Men dersom Ungmandskabet viger og ei vil bie, da løbe vi ei længere end til denne Bæk, og dersom det viger længere, som jeg veed det ikke gjør, da ville vi ei vige længere end til denne Høi." I det samme sprang Nordmændenes Hær op, reiste Krigsraabet og sloge paa deres Skjolde, og da begyndte Gotahæren ogsaa at skrige. Men Lagmandens Hest, som blev sky ved Krigsraabet, rykkede saa fast til, at Pælen fløi op og slog Lagmanden i Hovedet. Han sagde: „Gid Du, Nordmand, faa en Ulykke saa Du skjød!" og derpaa foer Lagmanden bort. Harald Konge havde før sagt til sine Folk: „om vi end gjøre nogen Vaabenbrag om os, ville vi dog ikke gaae ned af Bakken før de komme nærmere til os, og saa gjorde de. Saasnart nu Krigsraabet var reist, lod Jarlen sit Mærke bære frem; men da de kom under Bakken, styrtede Kongehæren ned paa dem, og da faldt strax Nogle af Jarlens Folk, men Andre flyede. Nordmændene forfulgte ikke langt de Flygtende; thi det var Afdags Tid; men de toge Hakon Jarls Mærke og alle de Vaaben og Klæder, som de kunde faa fat paa. Kong Harald lod bære begge Mærker foran sig, da han foer ned. De talede mellem sig om Jarlen vel monne være falden; men da de rede ned fra Skoven, kunde de ikke ride mere end een Mand høi. I det Samme kom en Mand løbendes tvers over Veien, og stak Spydet gjennem ham, som bar Jarlens Mærke, trev Mærkestangen og løb en anden Vei ind i Skoven dermed. Da dette blev Kongen fortalt sagde han: „Jarlen lever, giv mig min Brynje." Derpaa red Kongen til sine Skibe om Natten, og Mange sagde, at Kongen havde hevnet sig. Da qvad Thjodolf:

Steinkels Hær, som yde skal
Stridbare Jarl sin Hjælp,
Blev sendt til Hel-Gudinde[1] —
Det voldte Kongen bolde. —
Han, som Sagen smykker, siger:
Hakon rasktlod vende om;
Thi derfra[2] proves det,
Han ilde hjælpes vilde.

Capitel 75. Hall Kodransbanes Drab.

Den øvrige Deel af Natten blev Harald paa sine Skibe; men om Morgenen da det var bleven lyst, havde der lagt sig en saa tyk Is om Skibene, at man kunde gaae rundt om

1) Dødens Gudinde, d. e. de bleve dræbte. 2) Fra Sverige.

dem. Da befalede Kongen sine Mænd, at de skulde hugge Isen fra Skibene heelt ud til Vandet, hvorpaa de gave sig til at ise. Kong Haralds Søn, Magnus, styrede det Skib, som laa nederst i Elven og Vandet nærmest. Da Mandskabet næsten havde iset heelt ud, løb en Mand ud til Isen, hvor de isede, og begyndte at hugge i Isen som rasende eller gal. Da sagde en Mand: „nu skeer det som ellers ofte, at der ei er saa god Hjælp i nogen Mand, som i Hall Kodransbane, naar han vil lægge sig til, see nu hvorledes han hugger Isen.“ Der var en Mand paa Kongesønnen Magnus's Skib, som hedte Thormod Eindridsson, og da han hørte nævne Kodransbane, løb han mod Hall og gav ham Banehug. Kodran var en Søn af Gudmund Eyolfsson; men Valgerd var en Søster af Gudmund, Joruns Moder, og Thormods Mormoder. Thormod var et Aar gammel, da Kodran blev dræbt, og havde aldrig seet Hall Otrygsson førend nu. Da der var bleven iset heelt ud til Vandet, lagde Magnus sit Skib ud i Vandet, satte strax Seil til og seilede vester ud over Vandet; men Kongens Skib, som laa inderst i Vaagen, kom senest ud. Hall havde været i Kongens Følge, og ham meget kjær; thi var Kongen overmaade vred. Kongen kom sidst til Havn, og da havde Magnus ladet Morderen undkomme til Skoven, og tilbød Bod for ham; men det var nærved at Kongen havde angrebet Magnus og hans Følge, førend deres Venner kom til og forligte dem.

Den Vinter foer Kong Harald op til Raumarige med en stor Krigsmagt og lagde Sag mod Bønderne, fordi de havde tilbageholdt den Skat og Skyld, som tilkom ham, men derimod styrket hans Fiender til Ufred mod ham; thi lod han Bønderne gribe, lemlæste Nogle, dræbe Nogle, ja røvede fra Mange alle deres Eiendomme. De flygtede, som kunde komme til dermed, og vide omkring lod han brænde i Herrederne og gjorde dem øde. Saa siger Thjodolf: Capitel 76. Om Kong Harald.

Holmboers Tvinger[1] lagde
Paa Raumer haarde Tømme;
Jeg hørte tappre Haralds
Hær skride modig frem.
Høi Ild til Straf antændtes,
Saa var det Kongens Raad;
Arme Bønder ave
Vedens Hund[2] da kunde.

Derpaa foer Kong Harald op til Hedemarken, brændte der og gjorde ikke mindre Hærverk end paa Raumarige. Derfra foer han ud til Hadeland og Ringerige, hvor han overalt skjændte og brændte. Saa siger Thjodolf:

Grepa[3] Bønders Indbo,
Gaaer op i Røg, og Gløb
I Taget[4] hænger fast;
Hærførers Rister[5] flog
Med onde Stene Heiner;[6]
Folk om Naade bade.
Før Halfs Bane[7] slukkes
Ild Ringer[8] haard Dom thinger.

Derpaa lagde Bønderne deres hele Sag i Kongens Vold. Efter Kong Magnus's Død vare 15 Aar henrundne før Slaget ved Nizaa blev holdt, og siden to Aar, førend Svend og Harald bleve forligte. Saa siger Thjodolf:

1) Harald. 2) Ilden. 3) Gjæve. 4) Trodi, egentligen den Jord, som lægges mellem Bord og Næver paa Taget. 5) Som griber fat i Hærføreren. 6) Folk fra Hedemarken. 7) Ilden, da Half efter Sagaen blev opbrændt. 8) Folk fra Ringeriget, d. e. Ringerigerne have en haard Skjebne.

Ved Strand Staal beed Skjoldrand;
Hørda-Kongen tredie Aar
Strid til Ende bragte
Ved Hvarf. — Da sluttes Fred.

Efter dette Forlig varede Kongens Strid med Oplændingerne i halvandet Aar. Saa siger Thjodolf:

Heel vanskeligt det er, det Verk
Nu sømmelig omtale,
Der Kongen lærte Opland
Med nøgen[1] Plov at nøies.
Gjæv Konges Hoved haver
Disse tvende halve Aar
Saa stor en Ære samlet,
At Mindet aldrig svinder.

Capitel 77. Om Englands Konge.

Edvard, Adalraads Søn, blev Konge i England efter sin Broder Hørda-Knut. Han blev kaldet Edvard den Gode, og saa var han. Kong Edvards Moder var Dronning Emma, en Datter af Rikard Rude-Jarl. Hendes Broder var Robert Jarl, Fader til Vilhelm Bastard, som da var Hertug i Ruda[2] i Nordmandiet. Kong Edvard var gift med Dronning Gyda, en Datter af Jarlen Godvin Ulfnadsson. Gydas Brødre vare disse: Toste Jarl, som var den ældste; den anden Broder var Jarlen Mauro-Kaare, den tredie Jarlen Valthjof, den fjerde Svend Jarl, den femte Broder hedte Harald. Han var den yngste og opfødtes ved Kong Edvards Hird og var hans Fostersøn. Kongen elskede ham overmaade høit og holdt ham som sin Søn; thi Kongen havde ingen Børn.

Capitel 78. Om Harald Godvinsson.

En Sommer vilde Harald Godvinsson gjøre et Tog til Skibs til Bretland; men da de kom paa Søen fik de Modvind og dreve ud til Havs. De landede vester ved Nordmandiet, efterat de havde maattet udholde en farlig Storm. De lagde til ved Borgen Ruda, hvor de traf Vilhelm Jarl, som med Glæde tog imod Harald og hans Fæller. Harald laa der længe om Høsten under gjæstfri Behandling; thi Stormene holdt paa, og da var ikke kommendes paa Havet, og da dette varede endog til Vinternatten, aftalte Jarlen og Harald med hinanden, at han skulde blive der om Vinteren. Harald sad da i Høisædet paa den ene Side af Jarlen, og paa den anden Side sad Jarlens Kone, som var den vakkreste Kone man havde seet. De talede meget sammen til Skjæmt ved Drikkebordet. Jarlen gik som oftest til Sengs; men Harald sad længe om Qvælden og talede med Jarlens Kone, og saaledes gik det langt ud paa Vinteren. I en af deres Samtaler siger hun til Harald: „nu haver Jarlen spurgt mig om, hvad vi havde saa meget at snakke om; thi er han vred.“ Harald svarer: „vi skulle nu i en Hast lade ham vide alle vore Samtaler.“ Dagen efter kaldte Harald Jarlen til en Samtale, og de ginge til Talestuen, hvor og Jarlens Kone og deres Raadgivere vare. Da tog Harald saalunde til Orde: „det haver jeg at sige Eder, Jarl, at der ligger mere under min Ankomst hid, end jeg haver ladet Eder formærke. Jeg vil begjære Din Datter til min Ægtehustru; ofte haver jeg omtalt denne Sag til hendes Moder, og hun har lovet mig at understøtte den hos Eder. Saasnart Harald havde frembaaret dette Forslag, blev det vel optaget af alle dem som vare nærværende. De forelagde Jarlen Sagen, og saaledes kom det omsider dertil, at Møen fæstedes til Harald; men eftersom hun endnu var ung, blev det aftalt, at Brylluppet skulde udsættes i nogle Aar.

1) Uden Agre og Heste. 2) Rouen.

Da Vaaren nu kom, takler Harald sit Skib til og farer bort, og han og Jarlen skil- Capitel 79. Kong Edvards Død.
tes ad i stort Venskab. Harald seilede over til England til Kong Edvard; men kom ikke siden til Valland for at fuldbyrde dette Giftermaal. Edvard var Konge over England i 23 Aar, og døde paa Sotteseng i London den 5te Januar, hvor han blev begraven i Pauls-Kirken, og Engelskmænd kalde ham hellig.

Godvin Jarls Sønner vare de mægtigste Mænd i England. Toste blev sat til Capitel 80. Harald Godvinsson antages til Konge i England.
Høvding over den engelske Konges Hær og blev hans Landeværnsmand, da Kongen tog til at ældes, ligesom han og blev sat over alle andre Jarler. Hans Broder Harald var stedse ved Hirden selv, Kongen nærmest i al Tjeneste, og havde Opsyn over Kongens Skatkammer. Der siges, at da Kongen nærmede sig den sidste Stund, var Harald og nogle faa andre Mænd hos ham. Da ludede Harald sig over Kongen og sagde; „det kalder jeg Eder Alle til Vidne paa, at Kongen nu gav mig Kongedømmet og hele Englands Rige," og derpaa blev Kongen tagen død ud af Sengen. Den samme Dag var der et Høvdinge-Møde, hvor der blev talt om Kongevalg, og da lod Harald fremføre sine Vidner, at Kong Edvard gav ham sit Rige paa sin Dødedag. Mødet endtes saaledes, at Harald blev valgt til Konge, indviet og kronet 13de Dag Juul i Pauls-Kirken. Da underkastede alle Høvdinger og alt Folket sig ham. Da nu hans Broder Toste Jarl spurgte dette, syntes han meget ilde derom, da han tykkedes at være ligesaa berettiget til at være Konge. „Jeg vil," siger han, „at Landshøvdingerne vælge ham, som syntes dem dertil mest skikket," og disse Ord ginge mellem Brødrene. Kong Harald siger, at han ei vil give op Kongedømmet, da han var stolsat paa det Sæde, som Kongerne pleie at indtage, og er derpaa bleven salvet og viet til Konge. Paa hans Side var og Styrken af Folkemængden, ligesom han og havde Kongens hele Skatkammer.

Da nu Kong Harald mærkede, at hans Broder Toste Jarl vilde have ham fra Kon- Capitel 81. Tostes Færd til Danmark.
gedømmet, troede han ham ilde; thi Toste var en klog Mand og en stor Krigshelt, og stod i godt Venskab med Landshøvdingerne; thi tog Kong Harald Hærstyrelsen fra Toste, saavelsom al den Magt, han tilforn havde havt fremfor andre Jarler i Landet. Toste Jarl vilde ingenlunde taale, at være hans kjødelige Broders Tjenestemand; thi foer han bort med sine Folk over Søen til Flandern, og opholdt sig der en Stund, derpaa til Frisland, og derfra til Danmark, til sin Frænde Kong Svend. Ulf Jarl, Kong Svends Fader, og Gyda, Toste Jarls Moder, vare Søskende. Jarlen beder nu Kong Svend om Bistand og Folkehjælp, og Kong Svend indbød ham til sig med det Løfte, at han skulde faa saa stort et Jarledømme i Danmark, saa han der kunde være en sømmelig Høvding. Jarlen svarer: „min Hu staaer til at fare tilbage til min Odel i England; men faaer jeg dertil ingen Hjælp af Eder Konge, da vil jeg heller føie Eder i, at styrke Eder med al den Magt, som staaer mig tilrede i England, om I vil fare med Danahæren did og vinde Landet, som Din Morbroder Knut." Kongen svarede: „saa meget ringere Mand er jeg end Kong Knut, min Frænde, at jeg vanskeligen kan forsvare Dana-Riget mod Nordmændene. Derimod tilegnede Kong Knut den Gamle sig Dana-Riget som Arv, men England med Hug og Slag, og dog saa det stundom ud til, at han der skulde tilsætte Livet. Norge fik han uden Hug og Slag. Nu anstaaer det mig mere, at rette mig efter mine ringe Evner, end efter min Frænde, Kong Knuts, heldige Fremgang." Da sagde Toste Jarl: „mindre heldig er Udfaldet af mit Ærinde hid, end jeg havde ventet af Dig, som er saa

Cap. 79. Valland, hvorom see 1 B. S. 71.
Cap. 81. Flandr, Flandern, see Flæmingjaland 1 B. S. 133.
Frisland, hvorom see 1 B. S. 76.

gjæv Mand, da Din Frænde er i saa stor Nød. Det kan nu være, at jeg søger Vennehjælp der, hvor den mindre kunde ventes, og at jeg finder den Høvding, som mindre ræddes for at udføre et stort Verk end Du, Konge." Derefter skiltes Kongen og Jarlen ad just ikke som de bedste Venner.

Capitel 82. Tostes Færd til Norge.

Toste Jarl vendte derpaa om og tog Veien til Norge, hvor han indfandt sig hos Kong Harald, som da var i Viken. Da de mødtes, frembar Jarlen sit Ærende for Kongen. Han fortalte ham sin hele Færd siden han forlod England, og beder ham om Hjælp til at vinde sit Rige i England. Kongen svarer saalunde, at Nordmændene ingen stor Lyst havde til et Krigstog til England, og til at have engelske Høvdinger over sig der. „Folk sige," tilføier han, „at de Engelske ikke er aldeles at troe." — Jarlen svarer: „er det sagt med Sandhed, hvad jeg haver hørt Folk sige i England, at Din Frænde, Kong Magnus, sendte Mænd til Kong Edvard, med den Ordsending, at Kong Magnus havde Ret til England som til Danmark, og havde faaet denne Arv efter Hørda-Knut i Følge et redeligt Forbund?" — Kongen svarede: „hvi fik han det ikke, om han eiede det med Rette?" — Jarlen svarer: „hvi haver Du ikke Danmark, saasom Kong Magnus før Dig havde?" — Kongen svarer; „ikke haver Danerne Noget at prale af for os Nordmænd; thi mangen en Plet have vi brændt for Dine Frænder." Da sagde Jarlen: „Vil Du ikke sige mig det, da vil jeg sige Dig det; derfor underlagde Magnus sig Danmark, fordi alle Landshøvdinger hjalp ham, og derfor fik Du det ikke, fordi alt Landsfolket stod imod Dig. Derfor stred ikke heller Kong Magnus for England, fordi hele Landalmuen vilde have Edvard til Konge. Vil Du nu tilegne Dig England, da skal jeg bringe det dertil, at de fleste Høvdinger i England skulle vorde Dine Venner og Hjælpere; thi Intet fattes mig ved Siden af min Broder Harald uden Kongenavnet alene. Det vide alle Mænd, at der aldrig gaves slig Krigsmand i Nordlandene som Du er, og det tykkes mig underligt, at Du sloges i 15 Aar for Danmark og ikke nu vil have England, som ligger aabenlyst for Dig." Kong Harald overveiede omhyggeligen Jarlens Ord, og skjelnede tydeligen, at der var meget Sandt i hvad han sagde, og paa den anden Side stod ogsaa hans Lyst til at faa Riget. Siden talede Kong Harald og Jarlen længe og ofte sammen, og toge omsider den Beslutning, at fare om Sommeren til England og vinde Landet. Kong Harald sendte Budstikke over hele Norge, og udbød til Leding Halvdelen af det vaabendygtige Mandskab. Da dette blev almindelig bekjendt, da var der mange Gisninger om, hvorlunde dette Tog monne løbe af. Nogle opregnede Kong Haralds Storverk og meente, at han ogsaa var Mand til at udføre dette. Andre sagde derimod, at England var vanskeligt at angribe, da det var meget folkerigt, og de Krigsfolk, som kaldtes Thingmanna-Lid, vare saa tappre, at een af dem var bedre end to af Haralds bedste Mænd. Da sagde Ulf Stallar:

Jeg aldrig Guld forsaged;
Men Kongens Stallar' ei behøve
Sig ved Haralds Løfting stille,
Om vi skulle vige,
To for en, af Thingets Mænd.[1]
O! hvide Spindepige!
I favre Ungdomsdag
Slig Lærdom fik jeg ikke.

Ulf Stallar døde den Vaar. Kong Harald stod over hans Grav og sagde da han gik derfra: „her ligger nu den troeste Mand, som var sin Konge kjærest." Toste Jarl

1) Det bekjendte Thinglid.

seilede om Vaaren til Flandern det Mandskab i Møde, som havde fulgt ham over fra England, tilligemed Andre, som samledes til ham baade fra England og Flandern.

Capitel 83. Gyrders Drøm.

Kong Haralds Flaade samledes i Solunder. Da nu Kong Harald var færdig til at lægge ud af Nidaros, gik han først til Kong Olafs Skrin, lukkede det op, klippede hans Haar og Negle, læste siden Skrinet og kastede Nøglen ud i Nid. Andre sige, at han kastede den over Bord udenfor Agdanæs, og siden den Tid er Olaf den Helliges Skrin ikke bleven oplukket. Da vare 35 Aar henrundne siden hans Fald, og 35 Aar levede han her paa Jorden. Kong Harald seilede med det Mandskab, som fulgte ham, sør efter sin øvrige Krigsmagt i Møde. Der kom saa stor en Krigsmagt sammen, saa det er Folks Sagn, at Harald havde næsten 200 Skibe, foruden Kostdragere og Smaaskuder. Medens de laae ved Solunder, havde en Mand ved Navn Gyrder, som var paa Kongens Skib, følgende Drøm. Han syntes at staa paa Kongens Skib, og see en stor Troldkone staa paa Øen med et Spyd i den ene Haand og et Troug i den anden. Han syntes at see ud over alle deres Skibe, og at der sadde Fugle paa hver Skibs-Stavn, som alle vare Ørne og Ravne. Troldkonen sang denne Vise:

Vist er det, mægtig Konge
Egger til mod Vest at lægge
Til Slag mod Knegler[1] prude
— Saa raades til min Baade —
Vist Rov Val-Tiur[2] seer;
I den Leeg han vælger Steeg
Af Gjukes[3] Stavne-Heste.
Hans Stavn jeg følger jævnt
Hans Stavn jeg følger jævnt.

Capitel 84. Thords Drøm.

Paa det Skib, som laa tæt ved Kongens, var en anden Mand, som hedte Thord. Han drømte om Natten, at han syntes see Kong Haralds Flaade lægge til Lands, og syntes at vide det var England. Paa Landet saae han en stor Fylking, og syntes at de paa begge Sider gjorde sig færdig til Slag, og at Mærkerne kneisede i Luften. Foran Landsfolkets Hær red en stor Troldkone, der sad paa en Ulv, og denne Ulv havde en Mands Liig i Munden, og Blodet randt af dens Kjæft. Men da han havde opædt Liget, kastede hun et andet i Munden paa Ulven, og siden et efter et andet; men han slugede dem alle. Hun qvad:

Skade, Ørne-Yngels Mage,[4]
Graut Kongens Ufærd seer,
Lader Skjoldet skinne rødt,
Da mod Slag det lakker.
Og Jette-Moen slænger
Mands Kjød i lodden Kjæft,
Og Qvinden Ulvegabet
Lod farve rødt med Blod,
Lod farve rødt med Blod.

Capitel 85. Kong Haralds Drøm.

Kong Harald drømte om Natten, at han var i Nidaros og traf sin Broder Kong Olaf, der sang denne Vise for ham:

1) Kjække Krigsmænd. 2) Ravnen. Den uskyldige Tiur maa og gjælde for en Rovfugl hos Digterne. 3) En berømt Viking eller Søkonge, og hans Hest er Skibet. Giukungerne omtales i Edda. 4) Skade, Kjæmpen Thjasses Datter. Her er fulgt en rimelig Variant efter Fagurskinna. Kjæmper og Trolde forøgede altid Slagets Heftighed.

Cap. 83. Sólundir, Sulen-Øerne ved Mundingen af Sogne-Fjorden, see 1 B. S. 136.

Digre Konge sig til Ære
Vandt de fleste Seire;
Med helligt Fald til Jord jeg faldt;
Thi jeg kom til rette Hjem.
Men jeg frygter, Konge,
At Dødens Bud til Eder lød;
Du fylder graadig Troldhest,
Fra Gud Sligt kommer ikke.

Mange andre Drømme og Varsler, og de fleste sørgelige, bleve da fortalte. Kong Harald havde, før han foer fra Throndhjem, ladet sin Søn Magnus udnævne til Konge og sat ham over Norges Rige, medens Kongen var borte. Thora Thorbergsdatter blev og tilbage; men Dronning Ellisif og hendes Døttre, Maria og Ingigerd, fore med ham. Olaf, Kong Haralds Søn, foer ogsaa med ham ud af Landet.

Capitel 86. Slaget ved Skardaborg.

Da Kong Harald nu var seilklar og Vinden blev god, seilede han ud i Havet og landede Selv ved Hjaltland; men en Deel af hans Flaade ved Orkenøerne. Kun kort laa Kong Harald ved Hjaltland, førend han seilede til Orkenøerne, hvorfra han tog med sig en stor Krigsmagt og Jarlerne Paal og Erling, Thorfinn Jarls Sønner, hvorimod han efterlod sig der Dronning Ellisif med deres Døttre Maria og Ingigerd. Siden seilede han vester ud Skotland og England forbi, og landede ved et Sted, som heder Klivland. Der gik han paa Land, hærjede strax og lagde Landet under sig uden Modstand. Derpaa lagde han til ved Skardaborg og sloges med Borgmændene. Han gik op paa et Berg, som var der, lod der gjøre et stort Baal og sætte Ild derpaa. Da Baalet stod i lys Lue, toge de store Forke og skjøde Baalet ned over Byen, saa det ene Huus kom i Brand efter det andet, og Byen overgav sig. Nordmændene dræbte der mange Folk og toge alt det Bytte, som de kunde faae. Der var nu intet andet Raad for Engelskmændene, saafremt de vilde beholde Livet, end at underkaste sig Harald Konge, og saaledes underlagde han sig Landet, hvor han foer frem. Derefter seilede Kongen med sin hele Hær sørefter langs med Landet, og lagde til ved Hellornæs, hvor der kom en samlet Magt imod ham, med hvilken han holdt Slag og vandt Seier.

Capitel 87. Om Jarlernes Fylking.

Derpaa seilede Kongen til Humber og langs op efter Elven, hvor han lagde til Lands. Oppe i York vare to Jarler, Mauro-Kaare Jarl og hans Broder Valthjof Jarl af Hundatun, som havde en ustyrtelig Hær. Da Jarlernes Hær søgte ned ovenfra Landet, laa Kong Harald i Usa. Kong Harald gik nu op paa Land og fylkede sin Hær. Den ene Arm af Fylkingen stod yderst paa Elvebakken; den anden vendte op mod Landet ved et Dige, og der var et Morads, dybt og bredt og fuldt af Vand. Jarlerne lode deres opstillede Hær sige ned langs med Elven med den hele Skare. Kongens Mærke var næst Elven, hvor Fylkingen var tykkest; men tyndest ved Diget, hvor og det svageste Mandskab var. Da Jarlerne nu søgte nedefter langs med Diget, veeg den Arm af Nordmanna-Hæren, som

---

Cap. 86. Kliflønd, nu Cliveland, et Landskab i den nordlige Deel af York-Shire (North-Riding), der regnes til de Gamles Nordimbraland (Northumberland) i England.

Skardaborg, nu Scarborough paa Kysten af Cliveland, see ovenfor.

Hellornes, nu Holderness, det nordlige Næs ved Indløbet til Humbra eller Humra, nu Humber-Floden.

Jórvík (Jork), nu York, Hovedstaden i de Gamles Nordimbraland, nu i York-Shire i England.

Hundatúnir (Hundatún), nu Hundtingdon, hvorefter et Shire har Navn i det vestlige England.

Cap. 87. Usa, nu Ouze, den betydeligste af de Floder, som danne Humber. Staden York er anlagt paa begge Sider af denne Flod.

vendte mod Diget, tilbage, og Engelskmændene forfulgte dem i den Tanke, at Nordmændene vilde fly. Da foer Jarlen Mauro-Kaares Mærke frem.

Da nu Kong Harald saae, at Engelskmændenes Fylking var kommen ned langs med Diget lige imod dem, lod han blæse i Krigsluren og opmuntrede sine Folk paa det skarpeste. Da lod han Mærket Landøde bære frem, og gjorde et saa haardt Anfald, at Alt rykkede tilbage, og der skede et stort Nederlag i Jarlernes Hær. Inden kort Tid vendte hele Jarlehæren sig til Flugt, og flygtede deels opefter, deels nedefter Elven; men de Fleste sprang ud i Diget, hvor de Dræbte laae saa tykt paa hverandre, at Nordmændene kunde gaae tørskoede over Moradset. Der omkom Jarlen Mauro-Kaare. Saa siger Stein Herdisesson: Capitel 88. Slaget ved Humber.

I Diget omkom mange Folk,
Mange druknede og sank;
Mangen Helt fordum faldt
Trindt unge Mauro-Kaare.
Tappre Filers Konning
Hæren jog paa viden Flugt,
Og stærke Krigshær kom
Paa Ras[1] for raske Konge.

Dette Drapa digtede Stein Herdisesson om Olaf, Kong Haralds Søn, og taler om, at Olaf var med sin Fader, Kong Harald, i Slaget. Derom tales og i Haralds Stikke saaledes:

Faldne ligge
Dybt i Kjæret
Valthjofs Krigsmænd
Vaaben fælded',
Saa at stridshvasse
Nordmænd kunde
Gange over
Liig alene.

Jarlen Valthjof og det Mandskab, som undkom, flygtede op til Borgen York, hvor det største Nederlag skede. Dette Slag stod paa en Onsdag næst for Mathias Messe.

Toste Jarl var kommen vestenfra Flandern til Kong Harald saasnart han kom til England, og Jarlen var med i alle disse Slag. Da gik det som han havde sagt Kong Harald i deres første Møde, at der i England stimlede mange Folk til dem, som vare Toste Jarls Frænder og Venner, hvorved Kongens Krigsmagt meget styrkedes. Efter dette Slag, som nu er fortalt, gik alt Folket i de nærmeste Herreder under Harald; men Nogle flygtede. Da rykkede Kong Harald op for at indtage Borgen, og lagde Hæren ved Stafnford-Brygge. Men fordi Kong Harald havde vundet saa stor en Seier imod saa store Høvdinger og saa stor en Krigshær, var alt Folket ræd og mistvivlede om at kunne gjøre ham Modstand. Derpaa besluttede Borgmændene i en Raadslutning, at de vilde sende Bud til Kong Harald og overgive sig og Borgen i hans Vold. Alt dette kom snart i Stand, saa at Kongen om Søndagen foer med sin hele Hær til Borgen, og satte Thing med sine Folk udenfor Borgen, hvor Borgmændene indfandt sig. Paa dette Thing samtykkede alt Capitel 89. Om Toste Jarl.

1) Flugt.

Cap. 89. Stafnfurdo- eller Stanfordo-bryggja, nu Stanford Bridge ved Floden Derwent, østenfor York, paa Grændsen imellem East- og North-Riding. Stedet er ogsaa bleven kaldet Battlebridge efter dette blodige Slag (cfr. Camden Britannia S. 887).

Folket i at underkaste sig Harald, og gave ham fornemme Mænds Børn til Gidsler; thi Toste Jarl var vel bekjendt med alle Folk i denne Stad. Om Qvælden foer Kongen ned til Skibene efter denne Seier, som han ved egen Magt havde vundet, og var meget lystig. Thinget blev berammet i Borgen til Mandag Morgen tidlig, og da skulde Kong Harald indsætte Embedsmænd til at raade over Staden, give Love og uddele Lehn. Den samme Qvæld efter Solfald kom Kong Harald Godvindsson søndenfra til Borgen med en talrig Krigshær, og reed ind i Byen med alle Borgmændenes Villie og Samtykke. Alle Borgens Porte og Mure bleve besatte saaledes, at Nordmændene derom ei skulde faae Nys, og Hæren blev om Natten i Staden.

Capitel 90. Kong Haralds Landgang.

Om Mandagen, da Kong Harald Sigurdsson havde holdt Davremaal, lod han blæse til Landgang. Derpaa sætter Hæren sig i Stand, og han deelte Mandskabet, hvo der skulde fare og hvo der skulde blive tilbage. I hver Afdeling lod han to Mand stige paa Land; men En blive tilbage. Toste Jarl beredte sig og med sit Følge til Landgang med Kong Harald, men tilbage til at passe paa Skibene bleve Kongesønnen Olaf, Orkenøjarlerne, Paal og Erlend, samt Eystein Orre, en Søn af Thorberg Arnesson, som var den gjæveste og Kongen kjæreste af alle Lendermænd, og som Kongen havde lovet sin Datter Maria. Veiret var overmaade godt, og det var hedt Solskin; thi lagde Mandskabet sine Brynier af sig; men ginge op paa Land med Skjolde, Hjelme og Spyd, omgjordede med Sværde, og Mange havde og Pile ogsaa Buer, og alle vare meget muntre. Da de nu nærmede sig Borgen, foer en stor Hær imod dem, og de saae en Støvsky og derunder fagre Skjolde og hvide Brynjer. Da standsede Kongen sit Folk, lod kalde til sig Toste Jarl og spurgte ham hvad dette monne være for en Hær? Jarlen svarede, at han fandt rimeligst det maatte være Ufreds-Hær, dog var det og muligt det kunde være Nogle af hans Frænder, der vilde søge om Skaansel og Venskab, og saaledes faae trofast Hjælp hos Kongen. Da sagde Kongen, at de skulde holde stille, for at erfare hvad det var for en Hær. Saa gjorde de, og jo nærmere Hæren kom, jo større blev den og deres glindsende Vaaben vare at see til som blinkende Iisstykker.

Capitel 91. Om Toste Jarls Raad.

Da sagde Kong Harald: „lader os nu finde paa et godt og forstandigt Raad; thi det kan ikke dølges, at det er Ufreds-Hær, og monne Kongen Selv være kommen. Da svarede Jarlen: „det første Raad er, at vende om saa fort vi kunne til vore Skibe, for at søge vort Mandskab og vore Vaaben, siden ville vi gjøre Modstand efter Evne, eller og i andet Fald lade Skibene forsvare os, og da have disse Ryttere ingen Magt over os.“ Da sagde Kong Harald: „andet Raad vil jeg give, at sætte de rappeste Heste under tre raske Gutter, og lade dem ride afsted i største Hast for at sige vore Folk, at de hurtigen maae komme os til Hjælp; thi Engelskmændene skulle faae en haard Dyst, før vi give os tabt. Jarlen bad Kongen raade heri, som i alt Andet, og lod sig forlyde med, at det heller ikke var hans Lyst at fly. Da lod Kong Harald sætte op sit Mærke Landødet, og Frirek hedte han, som Mærket bar.

Capitel 92. Kong Haralds Fylking.

Siden fylkede Kong Harald sin Hær, og lod Slaglinien være lang, men ikke tyk. Begge Fløiene bøiede han tilbage, saa de stode sammen og dannede en viid Ring, som var lige tyk allevegne, Skjold ved Skjold, baade i forreste og bagerste Række. Kongen Selv og hans Følge var indenfor Ringen og der var Mærket, ligesom og der var udvalgt Mandskab. Toste Jarl med sit Følge var paa et andet Sted og havde et andet Mærke. Hæren var saaledes opstillet fordi Kongen vidste, at Rytterne vare vante til at ride frem med stor Heftighed og strax vende tilbage. Nu siger Kongen, at hans og Jarlens Følge skulde ride frem, hvor det mest behovedes; „men Bueskytterne skulle være i Nærheden af os, og

de, som staae forrest, skulle sætte Spydstagerne i Jorden og Spydsodden for Rytternes Bryst, om de ride imod dem; men de som staae i anden Række skulde sætte sine Spyds-Odde for Hestenes Bryst."

Kong Harald Godvinsson var da kommen med en uovervindelig Hær baade af Ryttere og Fodfolk. Nu red Kong Harald Sigurdsson omkring sin Fylking og eftersaae, hvorledes den var opstillet. Han sad paa en sort blisset Hest, og Hesten snublede under ham, saa Kongen faldt forover. Han stod op i en Hast og sagde: „Fald er Farmands Held." Da sagde Englændernes Konge, Harald, til de Nordmænd, som vare hos ham: „kjende I den store Mand, som faldt af Hesten i den blaa Kjortel og med den fagre Hjelm?" — „Det er Kongen Selv," sagde de. Den engelske Konge sagde: „Stor Mand og af et herligt Udseende er han; men det er venteligt, at hans Lykke nu har forladt ham." Capitel 93. Om Harald Godvinsson.

Tyve Ryttere rede frem af Thingmannalid mod Nordmændenes Fylking, som Alle tilligemed deres Heste vare brynjeklædte. Da sagde en Rytter: „er Toste Jarl i Hæren?" Han svarede: „det er ikke at fordølge, her monne I finde ham." Rytteren sagde: „Harald Konge, Broder Din, sender Dig en Hilsen med de Ord, at Du skal have Fred og hele Northumberland, og heller end at Du ikke skulde bøie Dig efter hans Villie, vil han give Dig den tredie Deel af sit hele Rige med sig." Da sagde Jarlen: „dette er noget andet end den Ufred og Forhaanelse, som han bød forrige Vinter, og havde dette da været budet, da var mangen Mand i Live, som nu er død, og bedre stod det da til med Riget i England. Men om jeg nu tager mod dette Tilbud, hvad vil han da byde Kong Harald Sigurdsson for sin Møie?" Da sagde Rytteren: „ogsaa derom haver han talt, at han vil unde ham 7 Fod Rum af England, eller saa meget mere som han er høiere end andre Mænd." Da sagde Jarlen: „farer nu hen og siger Harald Konge, at han skal gjøre sig færdig til Slag; thi aldrig skulle Nordmændene sige med Sandhed, at Toste Jarl foer fra Kong Harald Sigurdsson og til hans Fienders Flok, da han skulde slaaes vester i England. Hellere skulle vi Alle tage een Beslutning, at dø med Ære, eller faae England med Seier." Derpaa ride Rytterne tilbage. Da sagde Kong Harald Sigurdsson til Jarlen: „hvo var hiin ordsnilde Mand?" — Da svarede Jarlen: „det var Kong Harald Godvinsson." Da sagde Kong Harald Sigurdsson: „alt for længe var dette skjult for mig; thi saa nær vare de komne vor Hær, at ikke skulde denne Harald bringe Tidende tilbage om vore Mænds Bane." Da sagde Jarlen: „visseligen er det, Herre, uforsigtigt af slig Høvding, og det monne være som I siger; men jeg saae paa det, at han vilde tilbyde mig Fred og et stort Rige, og at jeg derimod vilde vorde hans Banemand om jeg røbede ham; thi vilde jeg heller, at han skulde være min Banemand, end jeg hans, om et af to skulde skee." Da sagde Kong Harald Sigurdsson til sine Mænd: „liden Mand var denne; men fast sad han i Stigbøilerne." Der fortælles at Harald qvad denne Vise: Capitel 94. Om Høvdingernes Hær.

Vi gange frem
I Fylkingen
Brynjeløse
Under Sværde blaa.
Hjelme skinne,
Min jeg ikke har.
Vor Pynt nu ligger
Dybt i Skibets Rum.

Hans Brynje, som hedte Emma, var saa sid, at den rakte ham midt paa Benene, og saa stærk, at aldrig Vaaben havde fæstet sig paa den. Da sagde Kong Harald Si-

gurdsson: „Denne Vise er slet digtet; jeg maa gjøre en anden, som er bedre, og da qvad han:

I Slagstorm under Vaabenbrag,
Vi krybe ei bag krumme Skjold,
Trofaste Haandens Hilda[1])
Saalunde byder mig.
Smykkers Støtte[2]) fordum bød
Hjelmestald[3]) mig bære
Høit i Malmegnyet, hvor
For Hlakkas Iis[4]) Hjerner flakne.

Da qvad Thjodolf:

Falder Kongen selv paa Val,
Ei skal jeg Ryggen vende
Den unge Konge-Arving.
Det gange som Gud vil.
Og aldrig Sol beskinner to
Saa fagre Konge-Evner.
Snildraadig Haralds Hævner'
Kaldes djærve Falke.

Capitel 95. Om Slagets Begyndelse.

Nu begyndte Slaget, og Engelskmændene gjorde et heftigt Angreb paa Nordmændene, som toge kjækt mod dem. Men det var ingen let Sag for de Engelske at ride mod Nordmændene, formedelst deres Spyd; thi rede de i en Ring om dem, og Slaget var i Førstningen kun løst og let, saa længe Nordmændene bevarede deres Slagorden; thi endskjønt de Engelske rede haardt mod Nordmændene, vege de dog strax igjen, da de Intet fik udrettet. Da nu Nordmændene syntes see, at de kun gjorde svagt Angreb, satte de efter dem og vilde jage dem paa Flugt; men da de havde brudt deres Skjoldborg, rede Engelskmændene til fra alle Kanter og kastede baade Pile og Spyd paa dem. Da nu Kong Harald saae dette, gik han frem i Slaget hvor den største Vaabenbulder var, og da blev den skarpeste Strid, hvori der faldt mange Folk paa begge Sider. Da blev Kong Harald saa rasende, at han løb frem ud af Fylkingen og hug med begge Hænder, saa hverken Hjelm eller Brynje holdt, og alle de, som nærmest vare, vege tilside for ham. Da var det nærved at Engelskmændene maatte fly. Saa siger Arnor Jarleskald:

Modig Gram i Hjelme-Storm
Lidt Værn for sig havde;
Modigt Konge-Hjærte
Ei bævede i Slag.
Brynjebare[5]) Kongetvingers
Blodig' Vaaben Folket beed;
Og Hersedrottens Hær
Til Faren Vidner vare.

Capitel 96. Kong Harald Sigurdssons Fald.

Kong Harald Sigurdsson blev skudt med en Piil i Luftrøret, og det blev hans Banesaar. Der faldt han med den hele Skare, som fulgte ham, undtagen de som trak sig tilbage med Mærket. Da blev atter den haardeste Strid og Toste Jarl gik under Kongens Mærke. Paa begge Sider stillede de Folket anden Gang i Slagorden, og der blev et meget langt Ophold i Slaget. Saa siger Thjodolf:

1) Den krigerske Qvinde. 2) Atter Qvinden. 3) Hjelmens Stald er Hovedet. 4) Krigsgudindens kolde Vaaben. 5) De havde ladet deres Brynjer blive tilbage paa Skibene.

Folk undgjældte Skade-Raad;
Nu seer jeg Hær i Fare.
Unyttig Harald bød
Folk denne Færd fra Øst.
Snilde Konge endte Liv,
Saa vi i Vaande stedtes;
Ja dyre Livets Tab
Lovpriste Gram maa friste.

Men førend det sidste Slag begyndte, tilbød Harald Godvinsson sin Broder Toste Jarl Fred, saavelsom de andre Mænd, der levede tilbage af Nordmannahæren; men Nordmændene sagde alle paa engang med et stort Skrig, at de før skulde falde den ene tværs over den anden, end modtage Fred af Engelskmænd. Paa begge Sider reistes nu Hærskriget, og Slaget begyndte anden Gang. Saa siger Arnor Jarleskald:

Ikke blev lykkelig
Frygtelige Konges Død;
Gulddrevet Spyd ei spared
Ham, som Skurken tvang.
Og hiin gjæve Konges Stridsmænd
Valgte før at falde,
Om tappre Konge, end
Om Freden bede.

Eystein Orre kom i det samme fra Skibene med det Mandskab, som fulgte ham, og Alle vare brynjeklædte. Da fik Eystein Kong Haralds Mærke Landøde, og nu blev tredie Gang det skarpeste Slag, hvori mange Engelskmænd faldt, og de vare nær ved at tage Flugten. Dette Slag kaldtes Orre-Storm. Eystein og hans Folk havde ilet saa stærkt fra Skibene, saa de vare mødige og næsten udygtige til Strid førend de kom i Slag; men siden bleve de saa rasende, at de ei bødede for sig med Skjoldene, saalænge de kunde stande opreiste. Omsider kastede de Ringbrynierne og da var det let for Engelskmændene at finde Huggeplads paa dem; men mange faldt af Mødighed og døde usaarede. Saaledes faldt der næsten alle Stormænd blandt de norske. Dette skede mod Aftenen, og da gik det som man kunde vente, at ikke Alle havde samme Skjebne; thi Mange flygtede og vare heldige til at undkomme paa forskjellige Maader; men Mørket faldt paa, førend Mandrabet ganske tog Ende. Capitel 97. Orre-Striden.

Styrkar, Kong Harald Sigurdssons Stallar, en gjæv Mand, undkom paa en Hest, hvorpaa han red bort om Qvælden. Der blæste en temmelig kold Vind, og Styrker havde ikke flere Klæder paa, end Skjorten alene, en Hjelm paa Hovedet og et draget Sværd i Haanden. Saasnart hans Mødighed var over, begyndte han at svales. Da kom en Vognmand ham i Møde i en foret Pelstrøie. Ham spurgte Styrkar: „vil Du sælge mig Din Pels, Bonde?“ — „Ikke Dig,“ svarer han, „Du er en Nordmand, det kan jeg høre paa Dit Maal.“ Da sagde Styrkar: „om jeg er en Nordmand, hvad vil Du da?“ Bonden svarer: „jeg vil dræbe Dig; men nu er det saa ilde, at jeg ei har noget Vaaben, som duer dertil.“ Da sagde Styrkar: „om Du Bonde ei kan dræbe mig, da vil jeg forsøge om jeg kan dræbe Dig,“ svinger derpaa sit Sværd og hugger ham i Halsen saa Hovedet gik af. Derpaa tog han Skindpelsen, sprang paa Hesten og foer ned til Stranden. Oluf Haraldsson var ei gaaet paa Land med de Andre, og da han spurgte sin Faders Fald, gjorde han sig færdig til at seile bort med sit Mandskab, som var tilbage. Capitel 99. Om Styrkar Stallar.

Capitel 99. Om Vilhelm Bastard.

Da Rude-Jarlen, Vilhelm Bastard, spurgte sin Frænde Kong Edvards Død, og tillige at Harald Godvinsson var udvalgt, kronet og viet til Konge i England, syntes ham, at han havde bedre Ret til Englands Rige end Harald, formedelst det Frændskab, som var imellem Kong Edvard og ham. Tillige syntes han have Grund til at gjengjælde Harald den Forhaanelse, at han havde slaaet op med hans Datter. Af alle disse Grunde drog Vilhelm sammen en stor Hær i Nordmandiet, og havde et talrigt Mandskab og Skibsleilighed nok. Den Dag, da han red ud af Borgen til sine Skibe og var kommen paa sin Hest, kom hans Kone til ham og vilde tale med ham; men da han saae det, slog han til hende med Hælen og satte Sporen saa dybt ind i hendes Bryst, at hun faldt død ned;[1] men Jarlen red til Skibene, og foer med sin Hær over til England. Hans Broder Erkebisp Otto var med ham; men da Jarlen kom til England, begyndte han at hærje og indtog Landet, hvor han foer frem. Vilhelm Jarl var større og stærkere end nogen anden, en stor Rytter og Krigsmand, men noget grum, derhos meget forstandig; men ansaaes ei for ganske trofast.

Capitel 100. Kong Harald Godvinssons Fald.

Kong Harald Godvinsson gav Kong Harald Sigurdssons Søn Olaf Lov til at fare bort med det Mandskab, som havde fulgt ham og ei var faldet i Slaget; men Selv vendte Kong Harald om med sin Hær sør paa England; thi han havde spurgt, at Jarlen Vilhelm Bastard overfoer med en stor Hær den sydlige Deel af England og lagde Landet under sig. Med Kong Harald fulgte da hans Brødre Svend og Gyrder og Jarlen Valthjof. Kong Harald og Vilhelm Jarl stødte paa hinanden sør paa England ved Helsingjaport. Der blev et stort Slag, hvori Kong Harald og hans Broder, Gyrder Jarl, faldt med en stor Deel af hans Mandskab. Det var den 19de Dag efter Kong Harald Sigurdssons Fald. Haralds Broder, Valthjof Jarl, undkom ved Flugten, og mødte seent om Qvælden en Afdeling af Vilhelms Mænd, som bestod af 100 Mand, og da disse saae Valthjof Jarls Skare, flygtede de undaf til en øde Skov. Valthjof Jarl lod sætte Ild paa Skoven og brændte dem op allesammen. Saa siger Thorkel Skallason i Valthjofs-Floken:

Strids-Odin[2] hundred lod
Af Kongens Hirdmænd brænde
I heden Ild; den Qvæld
Til Helten monne svie.
Det Rygte gik, at Stridsmænd
Maatte ligge under
Troldhest-Klo; vilde Skovblak[3]
Mætted' sig af Frankers Liig.

Capitel 101. Valthjof Jarls Drab.

Efterat Vilhelm havde ladet sig udnævne til Konge i England, sendte han Bud til Valthjof Jarl, at han vilde forliges med ham, og gav ham sikker Fred til Mødet. Jarlen foer med sine Mænd; men da han kom paa Heden nordenfor Kastelbrygge, kom

1) Her feiler vel Snorre tilligemed flere Skribentere, da Vilhelms Dronning, i Følge engelske Skribenteres Vidnesbyrd, kronedes i London. Imidlertid har Vilhelm maaskee mishandlet hende ved Afreisen, fordi han havde hende mistænkt. 2) Jarlen Valthjof lod brænde 100 af Kong Vilhelms Mænd. 3) Baade Troldhest og Skovblakken er Ulven.

Cap. 100. Helsingja-port, nu Hastings (the port of Hastings) paa Kysten af Sussex i det sydlige England.

Cap. 101. Kastala-bryggja. Ved Bestemmelsen af dette Sted gives intet, som kan veilede. Chronicon Anglosaxonicon ved Aar 1076 beretter, ogsaa uden Angivelse af Stedet, kun Valthjof Jarls Fangenskab og Henrettelse, som foregik i Winchester. Dog forekommer det os rimeligt, at Kastala-bryggja er den gammelnorske Form af Cambridge, den gamle bekjendte Universitets-Stad i Cambridge-Shire.

to af Kong Vilhelms Fogder imod ham med en Skare af Folk, toge ham fangen og lagde ham i Lænker. Siden blev han halshuggen, og Engelskmændene ansaae ham for hellig. Saa siger Thorkel:

Vilhelm, som det kolde Hav
Fra Sønden gjennemskar,
Og farved Malmen rød,
Troskyldig' Valthjof sveg.
Seent i England, det er sandt,
Mon Folkedrab ophøre;
Men ingensinde Konge døer
Mere priset end min Herre.

Vilhelm var derefter Konge i England i **21** Aar, og efter ham hans Afkom bestandig siden. Vilhelm døde Sottedød i Nordmandie; efter ham var hans Søn Vilhelm Røde Konge i **14** Aar. Derpaa fik hans Broder Henrik, en Søn af Kong Vilhelm den Første, Rige og Kongedom.

Vilhelm var en Søn af Robert Langspyd, som var en Søn af Rikard Rikardsson, en Søn af Vilhelm, som igjen var en Søn af Gange-Rolf, der først indtog Nordmandie. Alle disse, een efter den anden, vare Rude-Jarler, det er Grever i Rothemage i Nordmandie. Gange-Rolf var en Søn af Ragnvald Møre-Jarl, en Broder af Thorer Jarl den Tause, og Torf-Einar i Orkenøerne, som dræbte Halfdan Haalæg, fordi han havde dræbt hans Fader Ragnvald Møre-Jarl, som fortælles i Harald Haarfagers Saga. Kong Adalraad i England var gift med Dronning Emma, en Søster af Grev Vilhelm Bastard af Nordmandie. Med hende havde han to Sønner, Edvard og Edmund, som efter ham blev Konge i England, men siden forjaget af Landet af Kong Knut den Mægtige i Danmark og Jatvard eller Edvard den Hellige, som siden blev Konge i England, efter Kong Hørda-Knuts Død. Knut den Mægtige fik Dronning Emma til Ægte efter Adalraads Død, og avlede med hende Harald og Hørda-Knut. Kong Edvard var gift med Gyda, Godvins Datter, Datterdatter af Thorkel Sprakaleg og en Datter af Danakongen Svend Ulfssons Faster. Da Kong Edvard og hun ingen Børn havde sammen, tog hendes Broder Harald Riget efter Kong Edvard, og saaledes kom England fra Kong Adalraad den Godes Slægtstamme. Harald Godvinsson havde været Konge i England i halvtiende Maaned da han faldt, og da var Ingen tilbage af Godvin Jarls Afkom uden Toste Jarls Sønner Ketil og Skule, og Gyda Haraldsdatter. Hun blev gift med Valdemar Konge af Holmgaard, en Søn af Kong Jarisleif og Dronning Ingigerd, som var en Datter af Kong Olaf Svenske. Med hende avlede han Kong Harald, som var gift med Kristine, en Datter af Kong Inge Steinkelsson i Svearige. Deres Døttre var Malfred og Ingeborg. Sigurd Jorsalafar fik Malfred, men siden blev hun gift med Kong Erik Eymun af Danmark. Hertug Knut Lavard fik Ingeborg Haraldsdatter, og deres Børn vare Danakongen Valdemar, Kristine, Katrine og Margrete. Kong Valdemar fik Sophia, en Datter af Valadar, Konge af Polen, og Dronning Rikize. Valdemars og Sophias Børn vare Kong Knut og Kong Valdemar og Kristine, som blev gift med Kong Karl Sørkvirsson. Deres Børn vare Kong Sørkvir og Kong Valdemar og Dronning Rikiza. Margret, Kong Knut Lavards Datter, blev gift med Stig Hvitaleder, og deres Børn vare Nikolas og Kristine, som blev gift med Kong Karl Sverkers- Capitel 102. Slægt-Tavle.

Cap. 102. **Rothemagi (Rodemadun)**, det samme som **Rúda** eller **Rúduborg**, nu Staden Rouen i Nordmandie i Frankrige, see 1 B. S. 71.

son, og deres Søn var Kong Sverker, som var Fader til Kong Johan. Kong Karls Moder var Dronning Ulfhild, en Datter af Hakon Finnsson, en Søn af Harek af Thjotø. Ulfhild var først gift med Danakongen Nikolas, og siden med Inge Hallsteinsson, Konge i Svearige. Siden blev hun gift med Sverker, en Søn af Karl og Dronning Rikiza, der siden fik Erik Knutsson, Konge i Svearige.

Capitel 103. Om Olaf Haraldssons Færd til Norge. Olaf, en Søn af Kong Harald Sigurdsson, seilede med sin Flaade bort fra England, ud fra Rafns-Øren, og kom om Høsten til Orkenøerne, hvor den Tildragelse var indtruffen, at Maria, en Datter af Harald Sigurdsson, var død en Brad-Død den samme Dag og Time, da Kong Harald hendes Fader var falden. Olaf opholdt sig der om Vinteren; men Sommeren efter foer han øster til Norge, hvor han blev udnævnt til Konge tilligemed sin Broder Magnus. Dronning Ellisif fulgte vestenfra over Havet med sin Stifsøn Olaf og hendes Datter Ingigerd. Da kom og med Olaf over Vesterhavet Skule, en Søn af Toste Jarl, som siden blev kaldet Konnings-Fostre, og hans Broder Ketil Krok. Begge vare gjæve og ætstore Mænd fra England, og begge vare meget forstandige, ligesom og disse Brødre vare Kong Olaf meget kjære. Ketil Krok foer nord til Halogaland, hvor Kong Olaf skaffede ham et godt Giftermaal, og fra ham nedstamme mange Stormænd. Skule Konningsfostre var en meget flink Mand, og den vakkreste Mand, som kunde sees; han blev Formand for Olafs Hird, talede paa Thinge og tog Deel i alle Landsens Raad med Kongen. Kongen tilbød at give Skule hvilket Fylke i Norge, han syntes bedst om, med al den Indkomst og Skyld, som Kongen tilkom. Skule takkede han storligen for sit Tilbud; men yttrede, at han heller vilde begjære en anden Ting af ham; „thi om der vorder Konge-Skifte," siger han, „kunde Gaven maaskee vorde gjort til Intet. Heller vilde jeg modtage nogle Eiendomme, som ligge nær ved de Kjøbstæder, hvor I, Herre, pleier at have Sæde, og tage Jule-Gjæstebud." Kongen samtykkede deri, og skjødede til ham Jorder øster ved Konghelle, Oslo, Tunsberg, Sarpsborg, Bergen og nord ved Nidaros. Disse vare meget nær de bedste Eiendomme paa ethvert Sted, og have siden lagt under de Slægtninge, som nedstamme fra Skule. Kong Olaf gav Skule sin Frændkone, Gudrun Nefsteins Datter, til Hustru. Hendes Moder var Ingerid, en Datter af Sigurd Syr, og Aasta, Kong Olaf den Helliges Moder. Ingerid var en Søster af Kong Olaf den Hellige og Kong Harald. Skules og Gudruns Søn var Asolf paa Reine, som var gift med Thora, en Datter af Skopte Øgmundsson, og denne Skopte var en Sønnesøn af Thorberg Arnesson. Skules og Gudruns Datter var Ragnhild, som blev gift med Orm Kyrping, og hans Datter var Aasa, Moder til Bjørn Buk. Asolf og Thoras Søn var Guttorm paa Reine, Fader til Baard og Farfader til Kong Inge og Hertug Skule. Asolfs og Thoras Datter var Sigrid, som var gift med Halkel Huk, og deres Søn var Jon, Fader til Halkel, Ragnvald og Gregorius. Guttorm paa Reine fik Elrida, Søster til Halkel Huk, og deres Døttre vare Rangrid, Ingrid og Gudrud. Rangrid var gift med Bjørn Byrdarsvend, og deres Døttre vare Elrid og Ingeborg. Elrid var gift med Kong Magnus, og de havde en Datter, Kristine, som fik Reidar Sendemand. Thorer Skindfeld havde tilforn været gift med Elrid, og havde med hende to Sønner, Kiniad og Thorgrim Klofe;

Þjótta, Thjotø i Halogaland, see 1 B. S. 153.

Cap. 103. Hrafnseyri, den nu ødelagte Borg Ravensøre, som laa paa Holderneß ved Mundingen af Humber-Floden (cfr. Camdens Britannia S. 900).

Rein eller Reinir, nu Reins-Klosters Gaard, et gammelt Høvdingesæde beliggende i Ritsens Annexsogn til Stadsbygdens Præstegjæld og Fosens Fogdr. N. B. for Throndhjem. Ved Aar 1220 oprettede Hertug Skule paa denne sin Fædrene-Gaard et Nonne-Kloster, og lod bygge en skjøn Steen-Kirke sammesteds, af hvilke Ruiner endnu ere tilbage (Klüwers Mindesm. S. 94).

men efter Kong Magnus Haraldssons Død giftede hun sig med Lagmanden i Gøtland, og deres Søn var Harald. Blandt Ingeborgs Sønner var Thorstein Skalm-Olld. Rangrid blev siden gift med Fridrik Kjæna, og deres Datter hedte Astrid. Ingirid, en Datter af Guttorm paa Reine, var gift med Guttorm Østmansson af Jamtaland. Guttorm paa Reine fik siden Bergliot, og deres Søn var Asulf, hvis Datter Thorbjørg blev gift med Erik Griffel, hvilke ogsaa havde en Søn, som hedte Asulf. Siden fik Thorbjørg Kongens Frænde Reider til Ægte. Guttorm paa Reine fik siden Sigrid, en Datter af Thorkel og Halkatla. Halkatla var en Datter af Svend Brynjulfsson og Ingirid, en Søster af Knut den Mægtige; men Svend var en Broder af Sverker i Sogn. Guttorm og Sigrids Børn vare Baard Guttormsson, som først var gift med Ulfhild, en Datter af Paal Biskop, siden med Cicilia, en Datter af Kong Sigurd Haraldsson, og deres Børn vare Kong Inge, Hertug Skule, Guttorm og Datteren Sigrid.

Et Aar efter Kong Haralds Fald blev hans Lig ført vester fra England og nord til Nidaros, hvor det blev jordet i Mariæ-Kirken, som han havde ladet bygge. Det var en almindelig Tale, at Kong Harald udmærkede sig fremfor andre Mænd ved Viisdom og al Raadsnildhed, hvad enten han hurtigen eller efter et langt Raad skulde tage en Beslutning for sig eller Andre. Han var og vaabendjærv fremfor Nogen, overmaade modig i Slag og seiersæl indtil sin Dødedag, som ovenfor er omskrevet; thi Modet raader for halve Seieren. Saa siger Thjodolf: Capitel 104. Om Kong Harald Sigurdsson.

Sjælands tappre Fiende
Nød godt af Tapperhed.
Mod raader halve Seier;
Det Harald sander ret.

Kong Harald var en vakker og anseelig Mand af Udseende, han havde lyst Haar og Skjæg, et kort Skjæg, men lange Knebelsbarter. Det ene Øienbryn sad noget høiere end det andet; han havde store Hænder og Fødder; men begge Dele vare vel voxne. Maalet paa hans Høide var 5 Alen. Grum var han mod sine Uvenner, og revsede haardeligen alle Fornærmelser. Saa siger Thjodolf:

Landsaatters Overmod
Den kloge Konge revser;
Jeg mærker Kongens Folk
Fik Løn, som de forskyldte.
Sværdførere[1] de Byrder
Maa holde, som de volde,
Og Harald saa uddeler Straf,
At lige Alle lide.

Kong Harald var meget begjærlig efter Magt og hvad der kunde fremme Ære og Velstand. Saare gavmild var han mod sine Venner, som gjorde ham tilpas. Saa qvad Thjodolf:

Han, som vækker Larm paa Snekker,
For mit Qvad mig gav en Mark,
Sin Yndest ene han
Fortjenesten tilvender.

1) Krigsmænd.

Ved Gautland, her saavel som i Almindelighed hvor det ikke nøiere bestemmes, forstaaes Vestra-Gautland (Vester-Gøtland).
Sogn (Sygna-fylke), hvorom see 1 B. S. 43.

Kong Harald var 50 Aar gammel da han faldt. Ingen mærkelige Fortællinger have vi om hans Opvæxt, før han var 15 Aar, da han var med sin Broder Kong Olaf i Slaget ved Stiklastad; derefter levede han i 35 Aar, og i al den Stund var han aldrig uden Uro og Ufred. Kong Harald flygtede aldrig af Slag; men søgte ofte Udveie, naar han havde med Overmagt at gjøre. Alle de Mænd, som fulgte Harald i Slag eller Feide sagde, at naar han var stedt i stor Vaande, eller Noget kom pludseligen paa ham, valgte han stedse de Raad, som Alle siden indsaae maatte give det bedste Haab om et lykkeligt Udfald.

Capitel 105. Kong Haralds Sammenligning med Olaf.

Da Haldor, en Søn af Brynjulf Ulfald den Gamle, som var en forstandig Mand og en stor Høvding, hørte Folks Tale om, hvor ulige Brødrene Olaf den Hellige og Harald Konge vare i Sindelag, tog han saalunde tilorde: „jeg var i stort Venskab med begge Brødrene, og kjendte nøie Begges Sindelag; men aldrig fandt jeg to Mænd mere ligesindede. Begge vare de høist forstandige og vaabendjærve, begjærlige efter Gods og Magt, af et høit Mod, forstode ei at vinde Almuens Yndest, ivrige i at styre, og strænge til at revse. Kong Olaf tvang Landsfolket til Christendom og gode Sæder, og revsede grummeligen dem, som vare overhørige. Denne billige og retfærdige Strænghed taalte ikke Landets Høvdinger; men reiste en Hær imod ham og fældede ham i sit eget Rige, hvorfor han blev holdt for hellig. Harald Konge derimod hærjede for at skaffe sig Hæder og Magt, tvang under sig alle de Folk, han kunde, og faldt i en anden Konges Rige. Begge Brødrene vare i daglig Omgang af et beskedent og værdigt Væsen, de vare og vidfarne og meget arbeidsomme; thi bleve de af Sligt vidt og bredt bekjendte og berømte.

Capitel 106. Kong Magnus's Død.

Kong Magnus Haraldsson raadede over Norge den første Vinter efter Kong Haralds Fald, men siden i 2 Aar med sin Broder Kong Olaf. Saaledes vare den Gang to Konger over Norge, og Magnus havde den nordre, Olaf den østre Deel af Landet. Kong Magnus havde en Søn, som hedte Hakon, der blev opfostret af Steigar-Thorer i Gudbrandsdalen, som var en Broder af Kong Magnus Olafsson paa Mødrene Side, og Hakon var den væneste Mand. Efter Kong Harald Sigurdssons Fald lod Danakongen Svend sig forlyde med, at Freden mellem Nordmænd og Daner var brudt, og paastod, at Forliget mellem Harald og Svend ei var sat for længere Tid, end de begge levede. Da blev der Udbud i begge Rigerne. Haralds Sønner udbøde hele Almuen i Norge til at skaffe Folk og Skibe; men Svend Konge foer søndenfra med Danahæren. Da fore Sendemænd imellem dem med Forslag til Forlig, og Nordmændene sagde, at de enten vilde holde det samme Forlig, som før var gjort mellem Kong Harald og Svend, eller i andet Fald strax paa Stedet slaaes der. Da blev dette qvædet:

Olaf værged Landet
Med Skræks og Fredens Ord,
Saa ingen Konge voved
Sig ene Land tilegne.

Saa siger Stein Herdisesson i Olafs Drapa:

Tappre Konge værged
Mod Svend sit Land i Throndhjem,
Hvor hellig Konge hviler —
Mægtig han blandt Konger er —

Cap. 106. Steig i Froens Sogn i Gudbrandsdalen see 1 B. S. 279.

Og sin Æt Kong Olaf
Saa hvilig elske monne,
At af Svend Ulfssons Arving
Forgjæves Landet kræves.

Og formedelst gode Mænds Mellemkomst, blev der et Stævnelag imellem Kongerne, hvorefter Forligs-Mødet skulde være i Konghelle. I dette Ledings-Møde kom der et Forlig i Stand mellem Kongerne, og der blev Fred mellem Landene. Forliget befæstedes derved, at Kong Olaf skulde faa Kong Svends Datter Ingirid, og denne Fred holdtes længe siden, saa Kong Olaf sad i større Rolighed end forhen havde været sædvanlig i Norge. Kong Magnus blev syg af Ringorm-Sygdom, og laa deraf i nogen Stund, hvorefter han døde i Nidaros og blev der begraven. Han var en vennesæl Konge, og hele Almuen sørgede over hans Død.

X.

Olaf Kyrres Saga.

Olaf Kyrre regjerede fra 1069 1093.

Capitel 1. Kong Olafs Vært og Udseende.

Efter sin Broder, Kong Magnus's Død, var Olaf Enekonge over Norge. Olaf var en stor Mand af alle Lemmer og vel voxen, og det var et almindeligt Sagn, at Ingen havde seet en fagrere Mand eller af et anseeligere Udvortes. Han havde Haar gult som Silke, der klædte ham overmaade vel, han havde en lys og hvid Hud over hele sit Legeme, de vakkreste Øine og vel faldne Lemmer. Som oftest var han faatalende, og talede heller ikke meget paa Thinge, men var munter i Drikkelag. Drik yndede han meget, og var da snaksom, dog i al Rolighed. Blid var han i sin Tale, og fredsommelig saa længe han styrede Riget, og elskede Sagtmodighed og Maadehold i alle Dele. Derom taler Stein Herdisesson:

Tappre Thrønders Konge
Med stor Viisdom vil
Frede Land og Rige —
Det Skattebonde liker vel.
Det glæder Folk, at Olaf,
Englands Skræk, som fødes under
Milde Sol, til Fredsforlig
Traasindet[1] Folket tvinger.

Capitel 2. Kong Olafs Sæder.

Det var Skik i Norge i gamle Dage, at Kongens Høisæde var midt paa Langbænken, og Øllet blev rakt over Ilden; men Kong Olaf lod gjøre sit Høisæde paa den høie Bænk tværs over Stuen; han lod og først gjøre Stueovne og Gulvet bestrø baade Sommer og Vinter. I Kong Olafs Dage hævede sig mange Kjøbstæder i Norge, og mange bleve af ny anlagte. Saaledes anlagde Kong Olaf en Kjøstad i **Bergen**, hvor snart mange rige

1) Haardnakket. Den sidste Strophe i dette Vers „Olaf baaren under Sol" ansees som et afbrudt Stykke, der suppleres ved andre Vers saaledes: „mægtig Konge Olaf veed sig bedst Konge baaren under Sol."

Cap. 2. **Bjørgvinn** (**Bjargvin**, **Bjorgvin**, **Bjørgyn**), nu Bergen. Om Etymologien til denne interessante Stads Navn, har man været af forskjellig Mening. I Anledning heraf maa bemærkes, hvad man ei synes at have iagttaget, at Navnet **Bjørgvinn** er et Apellativum og ingenlunde eget for denne Stad, men den havde det meget mere tilfælles med mange andre Steder i Landet, af hvilke vi kun nævne de betydelige Gaarde Berven i Østensø og Ullensvangs Sogne i Hardanger og Gd. Bjørgen i Sande Sogn i Jarlsberg Fogderi, hvilke i Diplomer fra 1330, 1333 og 1342 kaldes **Bjørgvin** eller **Bjargvin**. Ved analogisk Slutning fra disses Beskaffenhed, maae man ubetinget erklære sig for den Mening, ifølge hvilken Navnet bør udledes af **Bjørg**, Ophold (Bjæring), Udkomme, Næring, og den i vore Stedsnavne hyppig forekommende Endelse **vin** eller **vinn**, at vinde, erhverve, fortjene, arbeide etc., f. Ex. **Kornvin** (nu Gd. Kurvin i Os Sogn ved Bergen), **Leikvin** (Leqve), **Helluvin** (Helleved), **Endavin** (Endeve), **Kytvin** (**Kyrtvin** — nu Kytte) o. fl. paa Vos, og endelig Navnet **Hofvin** (Hovi) paa en Mængde Gaarde, som sandsynligviis i Hedendommens Tid vare henlagte til Underholdning for Afgudstemplerne eller Gudehusene, foruden mange flere. Man kan ikke tvivle om, at **Bjørgvin** har været til, vel endog som Handelssted, længe før 1070 (Schøn. N. Hist. III. 400, cfr. Laxdæla Saga Cap. 11, see Saml. t. d. N. F. Sprog og Hist. V. 597), da det omtrent maa have været, at Olaf Kyrre ved Opførelse af Kirker samt ved Begunstigelser hævede den til en ordentlig Kjøbstad, der synes hurtig at have tiltaget i Størrelse og Velstand, og blev kort efter Sæde for en Biskop. Bergens Bymærker (Takmarker) vare ifølge den gamle Bylov (**Kaupab.** Kap. 20) saaledes bestemt: „**Gunnilldarrædr firi nordan ok inn i vardan a fiallino uppi i Vapnadal, ok þat sudr firi nordan Breidumyri, ok þat ofan i Alrekstada-vatn, ok þat ofan i Krossbru, ok þat ifir i Straumen, ok allt**

Hintze del.   Fromuel sculpt.

BERGEN

Mænd nedsatte sig, og som besøgtes flittigen i Seilads af Kjøbmænd fra andre Lande. Han lod lægge Grundvolden til den store Krist-Kirke, som var en Steenkirke; men i hans Tid blev lidet gjort ved den. Desuden lod han fuldføre den gamle Kristkirke, som var af Træ. Kong Olaf lod opføre et stort Gildehuus i Nidaros og mange andre Kjøbstæder, hvor forhen kun brugtes Omgangs-Lag; men i hans Tid maatte Ingen drikke i Norge uden i disse dertil løvpyntede[1] Huse, som stode under Kongens Værn. Da brugtes den store Gilde-Klokke i Throndhjem, som kaldtes Byens Pryd, hvormed der ringedes til Gilde. Gilde-Brødrene lode opføre Margrete-Kirken i Nidaros af Steen. I Kong Olafs Tid vare Sammenskuds-Lag og Leide-Gilder.[2] Paa den Tid indførtes megen usædvanlig Pragt med udenlandske Sæder og Klæders Snit, saasom stadselige Hoser rynkede om Benene. Nogle spændte Guldringe om Læggene; ligesaa brugtes Trække-Kjoler

1) At pynte Husene med Løv var da som nu almindelig Skik, og viiste, at noget festligt der foregik.
2) Som besøgtes af Gjæster der gik til Gildet Haand i Haand.

Sunnes og Nordnes, ok innan-fjardar sion-kenning, af uttanuerdu Nordnese ok i Gunnildar-a, d. e. Gunnilds-Aaen (nu Sandviks-Elven) raader (skjelner) mod Norden, og fra Gunnilds-Aaen og indtil Varden paa Fjeldet (Fløi-Fj.) i Vapne-Dal (imellem sidstnævnte Fjeld og Sandviks-Fj.), og saa sydefter nordenom Brede-Myren (en flad Affats eller Terasse af Fløi-Fj.), og saa over i Alrekstads-Vandet (nu Svarte-Diget), og derifra op i Korsbroen (der fører over Elven ved Nobben), og dernæst over i Strømmen (som forener Pudde-Fjord med Store-Lunggaards-Vand), samt alt Sydnæs og Nordnæs, og indenfjords saa langt man kan see fra Nordnæs og (tilbage) i Gunnilds-Aaen. — Af Stadens mærkeligste Bygninger nævnes: Kongsgaarden (hvor nu Commandantens Bolig staar, og som var første Ophav til det senere Bergenhuus Slot) i den Deel af Staden, som kaldtes Hólmin; den af Kong Sverre i Aaret 1193 opførte Borg paa en Bakke østenfor Kongsgaarden, senere kaldet Sverresborg, ligesom den gamle Borg paa Steenberget ved Throndhjem (1 B. S. 204); Erkebispe-Gaarden, Bispe-Gaarden, Provste-Gaarden, Lagmands-Gaarden, Maria's Gildehuus, hvor Stadens Lagthing holdtes o. m. fl., samt disse Klostere og Hospitaler: 1 St. Michaelis Kloster med Kirke, almindelig kaldet Múnklífi (Munkeliv), af Benedictiner-Ordenen, hvilket fra 1434, foruden Brødre, ogsaa optog Søstre af St. Birgithas Orden — et af de ældste og maaskee det rigeste Kloster i Landet; det var beliggende paa Nordnæs; 2, St. Johannes eller St. Hans's Kloster (Jóns-kirkja), et Barfodbrødre- eller Augustiner-Kloster med en skjøn Kirke, beliggende paa Stranden (ved Strandgaden); 3, St. Olafs Kloster med Kirke, et Graabrødre- eller Minorit-Kloster ved Vaagsbunden, hvor Bispegaarden og Domkirken nu ligge; 4, Sortebrødre- eller Dominicaner-Klosteret, der laa paa Holmen eller Communen (Kannike-Berget); 5, St. Maria's Nonne-Kloster (Nunnusetr), stod paa det Sted, hvor Lungegaarden nu er beliggende; 6, Catharina's Hospital med Kirke, som 1277 var indrettet for Spedalske (cfr. Magn. Lagab. Testam.), uden Tvivl beliggende i Vaagsbunden, ligesom 7, Alle Helgenes Hospital med Kirke, beliggende ved den nuværende Allehelgens-Gade, var 1277 for Fattige (l. c.); 8, St. Jørgens Hospital med Kirke. Desforuden synes Bergen i 13de og først i 14de Aarhundrede at have havt henved 30 Kirker; men 1378 var Antallet gaaet ned til 22 ialt — med Kirker og Klostere. Af Kirkerne fortjene især at mærkes den gamle Domkirke, Christ-Kirken kaldet, Stadens ældste allerede af K. Olaf Kyrre paabegyndte Kirke, beliggende paa det Yderste af Communen, en stor og herlig Bygning, hvori den hellige Sunnivas Reliqvier, af Kong Magnus Erlingsson hidførte fra Sælø i Nordfjord, forvaredes i et stort Skrin over Høialteret (jfr. Scriptores rer. Dan. t. IV. p. 1—22). I denne Kirke, der havde 15 Altere og ligesaa mange Præbender, bleve flere Konger kronede, og der bleve Kongerne Harald Gille, Sigurd Haraldsson, Magnus Erlingsson, Sverre Sigurdsson, Hakon Sverresson, Guttorm Sigurdsson og Hakon Hakonsson, foruden andre navnkundige Mænd, begravede. Den af sidstnævnte Konge opførte og 1248 af Cardinal Vilhelm indviede Apostlernes Kirke (Postula-kirkja), en gothisk Pragtbygning, maaskee Norges skjønneste, var en Collegiat-Kirke og det første af de kongelige Kappeller, hvis Formand med Prædicat af Provst og magister cappellarum regis, havde Rang næst efter Biskopperne, og, ligesom disse, altid Sæde i Rigets Raad. Denne Kirke, over hvilken var indrettet en stor Sal eller Hal, hvor St. Jetmunds (Edmunds) Gilde havde sine Forsamlinger, var beliggende i Kongsgaarden og blev i Aaret 1526, tilligemed Christ-Kirken o. fl., nedbrudt af en dansk Vandal ved Navn Eske Bilde, som paa den Tid var K. Frederik den Førstes Befalingsmand i Bergen. Iøvrigt henvises Læseren til de udførlige Beskrivelser over denne Stad af Holberg og fornemmelig af Sagen og Foss, samt Krafts kjernefulde Beretning om denne Stad i N. Beskr. IV. 273—410.

med Lidser paa Siderne, Ærmer, som vare 5 Alen lange og saa trange, at de maatte trækkes sammen ved Snørebaand og laae i Rynker heelt op til Skuldrene. Skoene vare høie, alle kantede med Silke, ja endog med Guld. Mangen anden Slags synderlig Stads brugtes paa den Tid.

Capitel 3. Kong Olafs Hirdskikke.

Kong Olaf brugte den Skik, som var indført ved udenlandske Kongers Hof, at han lod stande sine Mundskjænke for Bordenden, og skjænke i Bordskaaler for sig og for andre fornemme Mænd, som ved Bordet sadde. Han havde og Kjærtesvende, som holdt saa mange Lys ved Bordet, som der sadde Mænd af høi Værdighed. Der var og en Stallarstol udenfor Skjænkebordet, hvorpaa Stallare og andre fornemme Mænd sadde, med Ansigterne vendte mod Høisædet. Kong Harald og andre Konger før ham pleiede at drikke af Dyrehorn, som bares fra Høisædet om Ilden, og drikke Mindeskaal til hvem han syntes. Saa siger Skalden Stuf:

Seiersæl Hildurs Hvæsser[1)]
Jeg veed modtager mig
Med Bør af gode Fred;[2)]
Hans Omgang er til Gavn,
Da Blodstærens[3)] Feder,
Som Guldet øser ud,
Gik glad til Drik med mig
Af Hornets Guld paa Haug.

Capitel 4. Om Indretningen ved Kong Olafs Hird.

Kong Olaf havde 120 Hirdmænd og 60 Gjæster; desuden 60 Huuskarle, som skulde føre til Kongsgaarden hvad der behøvedes, eller udføre det Arbeide, som Kongen vilde. Da nu Bønderne spurgte Kongen, hvi han havde flere Folk end Loven hjemlede Ret til, eller de forrige Konger havde havt, naar han foer i de Gilder, som Bønderne gjorde for ham, svarer Kongen saalunde: „ikke vil det lykkes mig at styre Riget bedre, og ei stander mere Skræk af mig end min Fader, endskjønt jeg haver Halvdelen flere Folk end han havde; men ingenlunde gjør jeg dette for at plage Eder, eller paa nogen Maade forvanske Eders Kaar."

Capitel 5. Kong Svend Ulfssons Død.

Kong Svend Ulfsson døde 10 Aar efter begge Haraldernes Fald. Efter ham blev hans Søn, Harald Hein, Konge i 3 Aar, derpaa Knut den Hellige i 7 Aar, siden Olaf, Kong Svends 3die Søn, i 8 Aar. Olaf, Norges Konge, blev gift med Ingirid, en Datter af Svend Dana-Konge; men Olaf, Dana-Kongen Svends Søn, fik Ingirid en Datter af Kong Harald, og Søster til Norges Konge Olaf. Kong Olaf Haraldsson kalde Nogle Olaf Kyrre; men Mange Olaf Bonde, fordi han sad i Rolighed og havde ingen Strid hverken uden eller inden Landet, og gav ikke heller Andre skjellig Grund til at hærje i hans Rige. Han avlede en Søn med Thora, Johans Datter, som blev kaldet Magnus, og denne Gut var en af de vakkreste man kunde see, haabefuld i alle Henseender, og voxede op ved Kongens Hird.

Capitel 6. Kong Olafs Jertegn.

Kong Olaf lod opføre en Steenkirke i Nidaros paa det Sted, hvor Kong Olafs Lig først havde været jordet, og Alteret blev sat lige over den Plads, hvor Kongens Grav havde været. Denne Kirke blev indviet til Christkirke, og did fløttedes Kong Olafs Skrin, som blev sat over Alteret, og da skede der mange Jertegn. Næste Sommer, paa samme Aarsdag da Kirken var bleven indviet, som var Dagen før Olafs-Messen, var der en stor Forsamling af Mennesker, og da fik en blind Mand sit Syn. Men selve Messedagen, da

1) Slagets Hvæsser er Krigsmanden. 2) Giver mig en venlig og gjæstmild Modtagelse. 3) Ravnens — atter Beskrivelse paa en Krigsmand.

Cap. 3. Haugr. Her sigtes uden Tvivl til den gamle Kongsgaard Haug i Værdalen, hvorom see 1 B. S. 260.

Skrinet og de hellige Levninger bleve tagne ud og baarne, og Skrinet selv nedsat i Kirkegaarden efter Sædvane, da fik en Mand, som længe havde været maallos, sit Mæle igjen, og sang med flydende Tunge Lovsange til Guds og Kong Olaf den Helliges Priis. Den Tredie var en Kone, som havde søgt did øster fra Svithjod, og paa denne Reise lidt megen Nød formedelst sin Synløshed; men stolende paa Guds Miskundhed var kommen farendes til denne Høitid. Hun blev ledet synløs i Kirken til at høre Messe den Dag; men førend Gudstjenesten var endt, saae hun med begge Øine, og fik sit fulde og klare Syn, endskjøndt hun havde været blind 14 Aar. Hun foer derfra med høi Glæde, prisende Gud og Kong Olaf den Hellige.

Capitel 7. Om Kong Olafs Skrin.

Der indtraf den Hændelse i Nidaros, da Kong Olafs Kiste blev baaren om paa Gaden, at den blev saa tung at Folk ei kunde faae den af Flækken. Da nu Kisten blev nedsat, Gaden opbrudt og efterseet hvad der var derunder, fandtes Liget af et Barn, som havde været myrdet og skjult der. Liget blev nu baaret bort, Gaden sat i den Stand, den før havde været, og Skrinet baaret videre efter Sædvane.

Capitel 8. Olafs og Knut den Helliges Møde og Rustning til England.

Kong Olaf Kyrre var en stor Ven af sin Svoger, Danakongen Knut. De satte hinanden Stævne, og mødtes i Elven ved Konghelle, hvor Kongerne pleiede at mødes. Da gjorde Kong Knut det Forslag, at de skulde sende en Krigshær vester til England, formedelst den Hevn, de der havde at tage, først og fremst Kong Olaf, men tillige Danakongen. „Gjør nu Eet af To," sagde Kong Knut, „enten giver jeg Dig 60 Skibe, som Du skal være Høvding over, eller og skal jeg vorde Høvding derover og Du give mig 60 Skibe." Da sagde Kong Olaf: „Denne Din Tale, Kong Knut, er ganske efter mit Sind; endskjønt der er megen ulig Forskjel mellem os. I Frænder have havt mere Held til at vinde England med stor Hæder, og deriblandt Kong Knut den Mægtige, og rimeligt er det, at denne Hæld følger Eders Æt. Da derimod Harald Konge, Fader min, foer vester til England, fik han der sin Bane. Den Gang vare de bedste Folk her i Landet; men da ydtømtes Norge saaledes for udvalgte Mænd, at saadanne ei siden have været at finde, og fornemmeligen ikke slig Formand som Harald Konge var, baade i Forstand og Tapperhed. Til denne Færd skede den herligste Udrustning; men Udfaldet var som I vide. Nu kjænder jeg Selv mine egne Evner, hvor lidet skikket jeg er til at være Anfører; thi vælger jeg, at I farer med min Bistand og Hjælp." Saaledes gav Kong Olaf Knut 60 Storskibe, med herlig Udrustning og trofaste Folk, og satte sine Lendermænd til Høvdinger derover, og alle maatte tilstaae, at denne Hær var prægtigen udstyret. Det er og fortalt i Knuts Saga, at det var Nordmændene alene, som ei brøde Ledingen, da Hæren var kommen sammen; thi de vare Kongen lydige. Men da Danerne ikke oppebiede Kongen, fore Nordmændene ogsaa tilbage til Norge med Danakongens Villie og Samtykke. Dette paaskjønnede Kong Knut Nordmændene, og gave dem, da de fore hjemleds, Lov til at drive Kjøbmandshandel hvor de vilde, gjennem hans Lande og paa hans Strømme, tillige sendte han Norges Konge dyrebare Gaver for sin Hjælp. Derimod lagde han Danerne Vrede til, og straffede dem med store Penge-Bøder, da han kom hjem til Danmark. Denne Strid imellem dem gik saa vidt, at Danerne selv dræbte Kong Knut, og taalte ei hans retfærdige Dom.

Capitel 9. Om Olaf Kyrre og en Bonde som forstod Fugleskrig.

En Sommer, da Kongens Mænd havde faret Landet om for at samle hans Indtægter og Landskyld, traf det sig, at Kongen spurgte dem ved deres Hjemkomst, hvor de paa denne Færd vare blevne bedst modtagne? De sagde, at det var hos en Bonde i et Fylke i Lister

---

Cap. 9. Lista-len, det samme som Lista-sysla, nu Listers Fogderi (see S. 39) samt rimeligviis Undals Præstegjæld. Benævnelsen tilhører en senere Tid, hvorfor den maa antages at være interpoleret, saameget mere, som Ordene: „i Lista-leni" ikke findes paa dette Sted i de andre Bearbeidelser af Olaf Kyrres Saga. See Fornm. Søgur VI. 415.

Lehn, „der er en gammel Bondemand, som forud veed mange Ting. Vi have spurgt ham om mange Ting, som han har forklaret os, og have Intet spurgt ham om, som han jo vidste Besked om, ja vi tro endog, at han forstaaer sig grant paa Fugleskrig.“ — Kongen svarede: „hvi fare I med slig Fjas?“ og paastod det var Taabelighed at tro paa Sligt. Det traf sig kort efter, at Kongen seilede langs med Landet, og da de seilede gjennem nogle Sund, sagde Kongen: „hvad for en Bygd er her oppe paa Land?“ De svarede: „det er det Fylke, Herre, hvor vi fortalte Eder, at vi bleve bedst modtagne.“ Da sagde Kongen: „hvad er det for et Huus, som stander deroppe ei langt fra Sundet?“ De svare: „dette Huus tilhører den vise gamle Mand, som vi fortalte Eder om.“ De saae nu en Hest tæt ved Huset. Da sagde Kongen: „farer nu hen, tager Hesten og dræber den.“ De svarede: „ei vilde vi gjøre ham Skade.“ — Kongen: „jeg vil raade, hugger Hovedet af Hesten; men vogter Eder, at intet Blod kommer paa Jorden, og bærer Hesten ud paa mit Skib. Farer siden efter den gamle Mand; men siig ham Intet derom, ellers vil det koste Eders Liv.“ Siden gjøre de, som dem var befalet, indfinde sig hos den gamle Mand og bringe ham Kongens Ærende. Da han kom for Kongen, spurgte han ham: „hvo eier den Gaard, som Du boer paa?“ Han svarer: „I eier den, Herre, og tager Leie deraf.“ — Kongen: „viis os Veien forbi Næsset; thi her monne Du være vel kjendt.“ Den gamle Mand gik i Baaden og roede foran Kongens Skib; men da han havde roet en kort Stund flyver en Krage hen over Skibet, og laater[1] fælt. Bonden seer til Kongen. Kongen sagde: „tykkes Dig, at dette betyder Noget, Bonde?“ — „Saa er vist, Herre,“ siger han. Da flyver en anden Krage hen over Skibet og skreeg fælt. Da blev Bonden saa ilde ved, at han ikke orkede at ro, men Aarene laae løse i hans Haand. Da sagde Kongen: „Din Hu staaer meget til Kragen, Bonde, og hvad den siger.“ Bonden svarer: „Herre, nu aner jeg Sandheden af hvad den siger.“ Den tredie Gang kom Kragen flyvendes, skreeg paa det Værste og lagde sig næsten ned i Skibet. Nu kastede Bonden Aarene, ændser dem ikke mere og stander op mod Kongen. Da sagde Kongen: „Du tager Dig det meget nær, Bonde, hvad er det nu den siger?“ — Bonden: „Det er rimeligt, at enten den eller jeg tager Feil.“ Kongen svarede: „siig nu til.“ Da qvad Bonden denne Vise:

Aarsgammel taler
Veed kun lidt Besked.
Toaarsgammel taler,
Ei heller jeg den troer.
Treaarig taler,
Ei Sandt det synes;
Siger at jeg roer
Paa Mærre-Hoved,
Og at Du, Konge,
Er min Tyv.

Den treaarige Krage siger, at I byder mig at ro her paa Skibet for Eder, og haver dog ladet tage mit Gods fra mig. Kongen svarede: „hvad nu, Bonde, vil Du kalde mig Tyv? da maa jeg sige Du taler ei vel om os.“ — „Saa er det Herre,“ siger Bonden, „at dette ikke er vel talet, og ikke heller tyvter jeg Eder; men I monne have spillet mig et Puds; thi Kragen siger, at I haver min Hest her ombord i Skibet.“ Efter nogen Samtale mellem Kongen og Bonden, gav Kongen ham gode Gaver og eftergav ham Landskylden paa den Jord han boede paa, og gav ham Gaarden selv til evig Eie, omfram mange andre

1) Skriger, giver Lyd.

Gaver. Olaf Konge var ikke knap paa Gaver til sine Mænd; men gav dem alskens Kostbarheder. Saa siger Stuf Skald:

Konge-Æts gavmild Støtte
Giver Skib med Skjold paa Skands,
Og Lastdrager malet;
Han negter knap at være —
Folk nyder Olafs Rigdom —
Mon nogen Kongemand
Slig Gave giver Sine?
Her herlig Gram Du seer.

Ætstore Konge giver Hjelm
Og Brynje til sin Kriger,
Sætter derpaa ringe Værd;
Dragten pryder Konge-Hird.
Trofast Konge lader Helte
Hars[2] tunge Rustning faae;
Saalund Kongen lønner Hird,
Som i Fare Liv ei spare.

Gavmild Kongemand,
Som Spydsodd farver rød,
Glæder Hær med Ringe,
Bænke-Helt[1] med Gaver fryder
Og Norges Konge Olaf,
Fød under milde Sol,
Tidt Nordmænd Gaver giver,
Englands Fiende gavmild findes.

Olaf, milde Kongefrænde,
Giver skaaren Guld for Huld,
Saa ingen Konge gjæv
Slig Gave monne give.
Spørg, hvo har Sligt udført?
Kongen, som er baaren
Fremst under Himlens Lys,
Rig paa Gaver viser sig.

Kong Olaf Kyrre sad ofte i Herrederne paa sine store Gaarde, og da han engang var øster i Ranrige paa sin Gaard Haukaby, paakom der ham en Sygdom, som førte ham til Døden. Da havde han været Konge i Norge i 26 Aar, og var bleven udnævnt til Konge et Aar efter Kong Haralds Fald. Kong Olafs Lig blev ført til Nidaros og jordet i Christkirken, som han Selv havde bygget. Han var den vennesæleste Konge, og Norge havde meget tiltaget i Rigdom og Prydelse under hans Regjering. Capitel 10. Kong Olafs Død.

1) De indbudne Gjæster. 2) Den Høies, d. e. Odins. Ellers læses: „Halfs."

Cap. 10. Haukabýr (Hankabær), nu Håkeby, en stor Gaard ved Säms-Fjorden i Tanums Sogn i Nordre Viken under Bahuns-Lehn.

XI.

Magnus Barfod regjerede fra 1093—1103.

Magnus Barfods Saga.

Capitel 1. Begyndelsen til Kong Magnus Barfods og hans Søskendebarns Hakons Regjering.

Magnus, Kong Olafs Søn, blev, efter Kong Olafs Død, strax udnævnt i Viken til Konge over hele Norge. Men da Oplændingerne spurgte Kong Olafs Død, valgte de Hakon, Thorers Fostre, et Sødskendebarn[1] af Kong Magnus til Konge. Derpaa fore Hakon og Thorer nord til Throndhjem, og da de kom til Nidaros, sammenkaldte de et Thing paa Øre, og paa dette Thing begjærede Hakon af Bønderne, at de skulde give ham Kongenavn, hvilket blev ham tilstaaet, saa at Thrønderne udnævnede ham til Konge over det halve Norge, som hans Fader Kong Magnus havde havt. Hakon befriede Thrønderne for al Havnetold, og gav dem mange andre Retteboder.[2] Han afskaffede og Julegaver, og tilvendte sig derved alle Thrønders Venskab. Derpaa antog Hakon en Hird og foer siden tilbage til Oplandene, hvor han gav Oplændingerne samme Friheder som Thrønderne, hvorved de ogsaa bleve hans fuldkomne Venner. Da blev dette qvædet i Throndhjem:

Hid kom ung Hakon gilde,
Som baaren er den bedste
Af alle Mænd paa Jorden;
Han foer med Steigar-Thor'.
Olafs Søn bød han siden
Selve Norges halve Deel;
Men snilde Magnus vilde
Det Hele ikke dele.

Capitel 2. Hakons Død.

Kong Magnus foer om Høsten nord til Kjøbstaden, og da han kom der, foer han strax til Kongsgaarden og tog der sit Herberge. Der opholdt han sig den første Deel af Vinteren og holdt 7 Langskibe i aaben Vaag i Nidelven foran Kongsgaarden. Da nu Kong Hakon spurgte, at Kong Magnus var kommen til Throndhjem, foer han østenfra over Dovrefjeld, og derfra ned til Throndhjem til Kjøbstaden, hvor han tog Herberge i Skule-Gaarden, ovenfor Clemenskirken, som før havde været Kongsgaard. Kong Magnus var ilde tilfreds med de Stor-Gaver, som Hakon havde givet Bønderne, for at vinde deres Venskab, og syntes at de var ligesaavel givne af hans egne Eiendomme. Derved opirredes meget hans Sind, og han syntes at have lidt Uret af sin Frænde derved, da han nu maatte tækkes med mindre Indtægter end hans Fader og hans Forfædre før ham havde havt, og han gav Thorer Skylden derfor. Da Kong Hakon og Thorer mærkede dette, frygtede de for, hvad Magnus monne tage sig til, og det syntes dem mistænkeligt, at Magnus havde Langskibe paa Vand teltede og tiltaklede. Næste Vaar efter Kyndelsmesse, forlod Kong Magnus Byen ved Nattetid med teltede Skibe og Lys under Teltene. De lagde til ved

1) Hakon var en Søn af Magnus, Harald Haardraades Søn, og Magnus var en Søn af Olaf Kyrre Haralds Søn. 2) Love, hvorved Folkets Rettigheder afgjordes.

Hefring, bleve der om Natten og gjorde en stor Ild paa Land. Da tænkte Hakon og det Mandskab som i Byen var, at der laa Svig derunder; thi lod han blæse Mandskabet sammen ud paa Øren, hvor hele By-Almuen kom til ham, og de samlede Folk sammen hele Natten. Da det nu lysnede om Morgenen, og Kong Magnus saae Folk fra alle Herreder samlet paa Øren, holdt han ud Fjorden, forefter til Gulathingslagen. Men Hakon takker Folket for den Bistand, som de nu havde ydet ham, og gjør sig færdig til at reise øster til Viken. Men først holdt han et Møde i Byen, hvori han i en Tale bad Folket om dets Venskab, lovede dem sit og tilføiede, at han havde nogen Mistanke om sin Frænde Kong Magnus's Hensigt. Derpaa satte Hakon sig til Hest og var nu reisefærdig. Alle Mand lovede ham sit fuldkomne Venskab og velvillig Bistand, om han skulde behøve at bruge den, og alt Folket fulgte ham ud under Steinbjerg. Derpaa foer Kong Hakon op til Dovrefjeld; men da han foer over Fjeldet, red han om Dagen efter en Rype, der fløi undaf ham, og paa denne Fart kom der en Sygdom paa ham, som endtes med hans Død, og han opgav sin Aand paa Fjeldet. Hans Liig blev ført nordefter, og kom en halv Maaned senere til Kjøbstaden, end han havde forladt den. Hele By-Almuen gik imod Liget førgende, og de Fleste grædende; thi alle Folk elskede ham med et kjærligt Sind. Kong Hakons Liig blev nedsat i Christkirken, og da havde Hakon og Magnus raadet i Landet i to Aar. Hakon var en Mand paa fulde 25 Aar, og haver været en af de mest elskede Høvdinger af hele Almuen i Norge. Han havde gjort en Reise til Bjarmeland, hvor han holdt Slag og vandt Seier.

Kong Magnus seilede om Høsten øster til Viken; men da det vaaredes, holdt han sør til Halland og hærjede der vide omkring. Der afbrændte han Viskardal og flere Herreder og vendte derpaa med et stort Bytte tilbage til sit Rige. Saa siger Bjørn Krap-haand i Magnus-Drapa: Capitel 3. Om Feiden i Halland.

Vorse-Drot i Halland foer
Vid' omkring med Klinge;
Folket jages fort paa Flugt;
Horde-Konge svied Huus.
Thrønder Budlung stak i Brand
Siden mange Bygder;
Heit Baalets Lue[1] braged,
Vikdælske Enke vaaged.

Her omtales, at Kong Magnus gjorde det største Hærverk i Halland.

Der var er Mand, som hedte Svend, en Søn af Harald Flettir. Han var dansk Mand af Æt, en meget stor Viking og Stridsmand, derhos en meget rask Mand og meget ætstor i sit Fædreland. Han havde været en Stund hos Kong Hakon Magnusson og været ham overmaade kjær; men efter Kong Hakons dødelige Afgang, havde Steigar-Thorer en slet Tro om at komme til Forlig eller Venskab med Magnus Konge, om hele Landet kom Capitel 4. Om Steigar-Thorer.

1) Egentlig „Vedstabelens Død“ det er Ilden.

Cap. 2. Hefringr, nu Høfring, et Forbjerg en Fjerdings Vei i N. V. for Staden Throndhjem.
Øyrar eller Eyrar (Øren), see S. 3.
Gulaþings-lag, Gulathingslagen, see 1 B. S. 90.
Steinbjørg, nu Steenbjerget, strax i Vest for Throndhjem. Den til Staden førende sydvestlige Hovedvei er anlagt herover.
Bjarmaland, hvorom see 1 B. S. 77.
Cap. 3. Viskardalr (en Variant har feilagtigen Vikarsdalr), nu Viskedal langs Visk-Aaen (Viská) imellem Kongsbakka og Varberg i Halland.

i Kong Magnus's Magt, formedelst det Forhold, hvori Thorer forhen havde staaet til Kong Magnus, og den Modstand, som han havde gjort ham. Derpaa oplagde Thorer og Svend det Raad med hinanden, som siden fik Fremgang, at de med Thorers Bistand og Mandskab reiste en Skare imod ham. Men eftersom Thorer den Tid var gammel og tungfærdendes, tog Svend Anførselen og Høvdinge-Navnet for Flokken. I denne Raadslutning toge flere Høvdinger Deel, blandt hvilke Egil Aslaksson fra Aurland var den fornemste. Egil var Lendermand og gift med Ingeborg, en Datter af Øgmund Thorbergsson og Søster af Skopte paa Gizka. Den rige og mægtige Mand Skjalg Erlingsson fra Jæderen kom ogsaa til deres Flok. Derom taler Thorkel Hammer-Skald i Magnus-Drapa:

Stormodig Thor' og Egil
Vide samled sine Skarer,
Og disse Raad ei vare
Til Gavn for Odelsmænd.
Jeg spurgte, at Skjalgs Venner
Skade fik, da Lendermænd
Sten' kasted over Kraft
Paa ham som Nordhøg vander.[1]

Thorer og Svend samlede en Skare i Oplandene, hvormed de droge ned igjennem Raumsdalen til Søndmør, og der samlede de Skibe, med hvilke de siden seilede nord til Throndhjem.

Capitel 5. Om Thorers Bedrifter.

Lendermand Sigurd Ullstreng, en Søn af Lodin Viggjarskalle, samlede Mandskab ved Krigs-Budstikke saasnart han spurgte til Thorer og den Skare, som fulgte ham, og stævnede med alt det Mandskab, han kunde faae, til Viggja. Svend og Thorer stævnede ogsaa did med deres Skare, sloges med Sigurd og finge Seier, efter at have gjort et stort Nederlag; men Sigurd flygtede og foer til Kong Magnus. Thorer med sit Følge drog til Kjøbstaden og opholdt sig en Tid der i Fjorden, hvor der kom mange Folk til dem. Denne Tidende spurgte Kong Magnus og samlede strax en Hær sammen, hvormed han seilede nord til Throndhjem. Men da han kom ind i Fjorden, og Thorer og hans Parti spurgte dette medens de laae ved Hefring og vare færdige til at holde ud Fjorden, roede de Skibene til Vagnvikstranden, forlode Skibene og kom ind i Texdal til Seljehverf, og Thorer blev baaren paa en Baare over Fjeldet. Derpaa skaffede de sig Skibe og seilede

1) Kongen. De vovede et Angreb mod Kongen, som var over deres Kræfter.

Cap. 4. Aurland eller Ørland, nu Urland i Sogns Fogderi (1 B. S. 43), og uden Tvivl nærmest den nederst i Urlands-Dalen liggende Urlands Præstegaard, hvor man finder en Mængde tildeels ved Størrelse udmærkede Gravhøie, af hvilke den ene er prydet med en skjøn Bautasteen. Egil Aslaksson var sandsynligen Descendent af de gamle aurlandske Hersere Grimolf og Hans Sønner Bjørn Hauld og Thorer, der levede i 9de og 10de Aarhundreder, over hvis Aske sandsynligviis nogle af hine Høie ere opkastede.

Gizka, Giskø paa Søndmør, see 1 B. S. 291.

Jadar, Jæderen, see S. 65. Skjalg var en Søn af den berømte Herser Erling Skjalgsson paa Sole.

Cap. 5. Viggja, Gd. Viggen, see 1 B. S. 147.

Vagnvik á Strønd er uden Tvivl en feilagtig Læsemaade for Vagnvíkastrønd (Vangvikstranden, d. e. den sydligste Deel af Levikens Præstegjæld under Stør- og Værdals Fogderi, saa kaldet efter Gaarden Vangvik), hvorom see 1 B. S. 52, cfr. Fornm, Søg. VII. 9, X. 412. Thorer med sit Parti har altsaa vel taget Veien forbi Torqvist (Þórqvísl) over Skougdalen i Ritsens Sogn, og videre nordenfor Olshøi-Fjeldet til Norddalen og over til Texdal (Þexdalr i Seljo-hverfi) i Gyssunds Annexsogn til Aa-Fjordens Præstegd. i Fosens Fogderi.

nord til Halogaland. Saasnart Kong Magnus var bleven seilklar, holdt han ud efter dem fra Throndhjem. Thorer og hans Følge foer nordefter alt til Bjarkø og Jon med sin Søn Vidkunner flygtede undaf. Thorer og hans Folk røvede alt det løse Gods, som der var; men brændte Gaarden og et godt Langskib, som Vidkunar aatte. Da Snekken brændte og Skibet hældede til den ene Side, sagde Thorer: „meer i Styrbordsiden, Vidkunner." Da blev dette digtet:

Der brænder midt paa Bjarkø
Det gjævest' Baal jeg kjender;
Fra Thor ei stander godt;
Piil-Vaandens Skade[1]) brager,
Og Jon skal ikke skorte
Ild og Ran naar qvælder.
Breden Lue brænder klart;
By sender Røg mod Sky.

Jon og Vidkunner fore Nat og Dag, indtil de fandt Kong Magnus. Svend og Thorer holdt og nordefter med deres Folk og røvede vide om paa Halogaland. Men da de laae i en Fjord ved Navn Harm, saae Thorer og hans Følge Magnus komme seilendes, og da de ikke syntes at have Mandskab nok til at slaaes med ham, roede de undaf og flygtede. Thorer og Egil vendte om til Hesiotun; men Svend roede ud til Havs, og en Deel af Flaaden roede ind i Fjorden. Kong Magnus holdt efter Thorer og hans Følge. Da Skibene rendte mod hinanden ved Landingen, var Thorer i Forrummet paa sit Skib. Da raabte Sigurd Ullstreng til ham: „er Du frisk og sund Thorer." Thorer svarer: „karsk paa Hænderne, men skral i Fødderne." Da blev dette qvædet: Capitel 6. Thorers og Egils Død.

Skib rendte haardt mod Skib,
Kriger-Sværd brød Forlig;
Ullstreng spurgte med de Ord,
Hvordan vel Thor' mon leve?
Da svared Sværdets Svinger:[2])
Karsk paa Haand, skral paa Fod.
Det spørge vi forvist,
Stor Glam af Sværd blev ombord.

Da sagde Sigurd: „feed er Du Thorer." Han svarer: „det volder min Mad og mit Øl." Da flygtede Thorers og Egils Mandskab op paa Land, men Thorer blev fangen. Eigil blev og fangen; thi han vilde ei forlade sin Kone. Kong Magnus lod dem begge bringe

1) Ilden. 2) Thorer.

Bjarkoy, Bjerkø, see 1 B. S. 258.

Cap. 6. **Harmr** kaldtes fordum, som authentiske Documenter vise, ikke alene nuværende Vel-Fjord, men var tillige en almindelig Benævnelse paa Brønø (Bunøy) og Røstviks (Naustvik) Sogne i Helgelands Fogderi. Noget Sted af Navnet Hesjotún søger man nu forgjæves i disse Egne. Ifølge Fornm. Søg. X. 112 laa dette Sted paa en Ø, der antoges for at være Fastlandet, og i det anførte Verk (VII. 11) gjentages det samme med Tillæg, at det var Vambarhólmr, som dog i den først citerede Saga antages at være forskjellig fra den Ø, paa hvilken Hesjotún var beliggende, hvilket der er god Grund til at antage for det Rette. Vambarhólmr er da formodentlig den i Sydvest for Horsnæs (Harmsnes?) i Brønø Sogn liggende Varholm, og den Ø, hvorpaa Thorer og Egil bleve fangne, skulde efter Rimelighed være nordre Strømø, der er beliggende lige i Vest for Varholm, og kun ved et yderst smalt Sund adskilt fra Fastlandet, mellem hvilket og Strømøerne er en ret god Ankerplads.

til Vambarholm; men da Thorer ledtes op paa Land, ravede han paa Benene. Da sagde Vidkunner: „meer i Bagbord Thorer.“ Siden blev Thorer ledt til Galgen og da sang han:

Vi vare fire Fæller
Lad en ved Styret være,

Og da han kom til Galgen, sagde han: „slet gaae slette Raad.“ Siden blev han hængt, og da Galgevippen blev heist i Veiret var Thorer saa tung, at Halsen sledes itu og Kroppen faldt ned til Jorden. Thorer var en overmaade stor Mand, baade høi og tyk. Egil blev og ledt til Galgen; men da Kongens Trælle skulde hænge ham, sagde han: „ikke skulde I hænge mig for den Sags Skyld, at jo Enhver af Eder fortjente mere at hænges end jeg.“ Da blev dette qvædet:

O Bølgedagens Sol![1]
Af Egils Mund faldt sande Ord
Til utroe Konge-Trælle.
Han paastod, hver af dem
Fortjente vel at hænge
Langt høiere end han,
Og Sværdets Ødelægger
Stor Møie maatte døie.

Kong Magnus sad i Nærheden, medens de bleve hængte, og var saa vred, at ingen af hans Mænd var djærv nok til at bede om Fred for dem. Da Egil hang og spændte i Galgen, sagde Kongen: „ilde hjælpe gjæve Frænder Dig i Nøden.“ Deraf syntes det som Kongen vilde ombedes, at Egil skulde beholde Livet. Saa siger Bjørn Kraphaand:

Snare Sogne-Herre[2]
Rødfarved Ransmænds Sværd;
Vide Ulven sprang omkring
Om varme Brad i Harm.
Hørte Du hvorlunde Kongen
Fra Herre-Svig mon skræmme?
Herlig var Kongens Færd;
Saa det foer,[3] at hængt blev Thor'.

Capitel 7 Om Throndernes Revselse.

Siden holdt Kong Magnus før til Throndhjem, hvor han lagde ind i Fjorden og revsede haardeligen de Mænd, som i Sandhed kunde overbevises om Landsforræderi mod ham; Nogle dræbte han, for Nogle afbrændte han deres Gaarde. Saa siger Bjørn Kraphaand:

Ravnefeder, Skjoldehader,[4]
Thronderfolket Skræk indjog,
Da de Skovøder[5] saae
Om i Bygden svømme.
Jeg veed, at Krigens Baldur
Lukked tvende Hersers Alder;
Sulten var ei Ulven;[6]
Ørnen fløi til Galge.

1) Guldets Sol, d. e. den guldsmykkede Qvinde, som Digterne ofte tiltale. 2) Kong Magnus. 3) Det gik saa til. 4) Som er saa tapper, at han ei bruger Skjold til at forsvare sig. 5) Ilden. 6) Andre oversætte efter en anden Læsemaade: „de svore han var Herre,“ hvilket er mindre i de gamle Digteres Smag. Han siger: „Ulven fik saa megen Føde af faldne Liig, at han ei var sulten.“

Svend, Harald Flettis Søn, flygtede først ud paa Havet og saa til Danmark, hvor han var indtil han kom til Forlig med Kong Eystein, Kong Magnus's Søn, der fattede saa stor Kjærlighed for Svend, at han gjorde ham til sin Skutelsvend og holdt ham i stor Agt. Kong Magnus raadede da ene for Riget og fredede vel for Landet. Han ødelagde alle Vikinger og Stimænd. Han var en rask, stridbar og virksom Mand, i Alt meer liig sin Farfader Kong Harald i Sindelag, end sin Fader.

Der var en Mand, som hedte Sveinke Steinarsson, som var meget riig og boede i Viken ved Elven. Han havde opfostret Hakon Magnusson før Thorer af Steig tog imod ham. Sveinke havde endnu ei underkastet sig Kong Magnus. Kong Magnus lod Sigurd Ullstreng kalde til sig, og sagde han vilde sende ham med den Befaling til Sveinke, at han skulde forlade Kongens Lande og Eiendomme;" han haver endnu ei bøiet sig under os eller viist os tilbørlig Hæder." Han tilføiede, at der vare tvende Lendermænd øster i Viken, nemlig Svend Bryggefod, Dag Eilifsson og Kolbjørn Klakka, som kunde bringe denne Sag i ret Lag. Da sagde Sigurd: „ikke vidste jeg, at der var den Mand i Norge, mod hvem der behøvedes tre Lendermænd, foruden min Hjælp." Kongen svarede: „Du behøver ei at bruge deres Hjælp, uden den er fornøden." Nu gjør Sigurd sig reisefærdig med et Skib, holdt øster til Viken, hvor han stævner Lendermændene sammen. Siden blev der berammet et Thing i Viken, hvortil der bleve indkaldte de, der boede ved den østre Elv, foruden alle Andre, saa der blev en talrig Forsamling. Men da Thinget var sat, maatte Folket bie en Stund efter Sveinke. Derpaa saae man en Skare af Mænd komme farende, der vare saa vel udrustede med Vaaben, saa de vare at see paa som Iis-Stykker; thi nu kom Sveinke og hans Folk paa Thinget og satte sig ned i en Ring. Alle vare de jærnklædte med gloende Vaaben og vare 500 i Tallet. Da stander Sigurd op og sagde: „Guds og sin egen Hilsen sender min Herre, Kong Magnus, sine Venner, alle Lendermænd og andre sine Undermænd i Riget, samt mægtige Bønder og den hele Almue, med fagre Ord og Venskabs-Tilbud; alle dem, som ville bøie sig for ham, tilbyder han sit Venskab og sin Velvillie. Nu vil Kongen vise sig i al Blidhed og god Fred med alle dem af sine Mænd, som ham ville tjene, og vil være deres og hele Rigets naadige Herre. Han tilbyder sig til Forstander og Brystværn for alle norske Mænd, og det er godt for Eder, at tage vel imod Kongens Tale og slige Tilbud." Da stander en Mand op i Elvgrimernes Flok, som var stor af Væxt og meget truten i Ansigtet, iført en lodden Kappe, med en Øreslok over Skuldrene og en stor Staalhat paa Hovedet. Han saae bister ud og sagde: „her behøves ingen Rulle, sagde Ræven, og trak Harpen paa Isen." Han talede ei flere Ord; men satte sig ned igjen. Noget efter stod Sigurd Ullstreng op og tog saalunde til Orde: „ringe Skjæl og Hjælp for Kongens Sag have vi af Elvgrimerne, og maadeligt Venskab; men ved Sligt viser Enhver hvor meget han agter sig selv, og nu maa jeg vel tydeligere frembære Kongens Ærende." Derpaa krævede han Landskyld og Ledings-Styr, samt alle andre Kongens Rettigheder af de mægtige Bønder; han bad Enhver betænke, hvorlunde de havde baaret sig ad, og at de maatte fremme deres egen Ære og gjøre Kongen Ret og Skjæl, om de tilforn derpaa havde skortet." Derpaa satte han sig ned. Da reiste samme Mand sig op i Elvgrimernes Flok, som før havde talet, løftede Hatten lidt i Veiret og svarer hastigen: „De rende godt Gutter, sagde Finnerne, som havde Ski tilfals." Derpaa satte han sig ned. Noget derefter reiste Sigurd sig op, efterat han havde talet med Lendermændene og sagde, at et saa vigtigt Kongens Ærende ei burde behandles saa let som en Fjær. Han var nu noget vred og tilføiede, at de ikke burde tage saa haanligen mod Kongens Bud og Ærende; thi det var ikke sømmeligt. Han var iført en rød Skarlagens-

Capitel 8. Om Bonden Sveinke, Elvgrimene og Sigurd Ullstreng.

Kjole og havde en blaa Overkjole over sig. Han kastede Overkjolen og sagde fremdeles: „nu er det kommen saa vidt, at Enhver maa see sig selv for, og ei stunde efter at drive Spot med Andre; thi derved gjør Enhver vitterlig, hvad Mand han er. Ei behøve vi nu at lære det af Andre; thi nu kunne vi Selv grant see, hvor meget vi agtes af Andre. Dog dette taales; men mere er hiint, at de svare saa haanligen paa Kongens Ærende; derved viser Enhver hvor høit han agter sig selv. Der er en Mand heder Sveinke Steinnarsson, som boer øster ved Elven; af ham vil Kongen have ret Landskyld samt sine Eiendomme, eller og forvise ham ud af Landet. Her nytter det ei at søge Udflugter eller svare med stiklende Ord; thi der findes vel de, som ere hans Jævnlige i Magt, endskjønt han saa uværdigen optager vor Tale, og er det bedre nu end siden, at vende om paa ret Vei, sig til Hæder, heller end at bie Skam for sit Stivsind.“ Derpaa satte han sig ned. Da reiste Sveinke sig op, kastede derpaa Staalhætten tilbage, gav Sigurd mange haanlige Ord og sagde: „Pyt, Pyt, det er en Skam for Hundene, at Ræven har skidt i Bondens Brønd. Hører et Vidunder! Du usle Mand med Kjole uden Ermer og Skjorte uden Bagstykke, vil Du jage mig ud af Landet? Dine Frænder, Sigurd Uldbælg, bleve før sendte i dette Ærende; den ene hedte Gille Bagrov, den anden havde et værre Navn. De vare een Nat i hvert Huus, og stjale hvor de kom. Vil Du jage mig ud af Landet? Fordum lets Du ikke saa stor,[1] og mindre var Dit Overmod, medens Kong Hakon, Fostersønnen min, var i Live; da var Du saa ræd for ham, naar Du mødte ham paa en Vei, som en Muus i en Musefælde, da gjæmte Du Dig under Klæderne, som Hunden paa Skibet. Du blev stukken i en Læderbælg, som Korn i en Sæk, og Du blev æltet fra Huus og Gaard, som en aarsgammel Gjælk fra et Stutteri; Du havde ikke mere Pusterum end en Odder i en Ruse; tør Du forvise mig fra Landet? Det vil Du! ansee det heller for god Løn værd, om Du er saa lykkelig at slippe derfra med Livet; thi lader os stande op og angribe dem.„ Da sprang alle hans Mænd paa Benene og gjorde et stort Vaabenbrag. Svend Bryggefod og de andre Lendermænd saae da, at der var intet andet Raad, end at skyde en Hest under Sigurd, og saalunde reed han afsted til Skovs. Enden derpaa blev, at Sveinke foer hjem til sine Gaarde; men Sigurd Ullstreng kom med megen Besvær landveis nord til Throndhjem til Kong Magnus og sagde ham Udfaldet af sin Færd. Da sagde Kongen: „behøvede Du nu ikke nogen Hjælp af mine Lendermænd?“ Sigurd var ilde tilfreds med sin Reise, paastod at ville hevne dette, koste hvad koste vilde, og eggede Kongen meget. Kongen lod udruste 5 Skibe, og saasnart han er seilklar, farer han sørefter langs med Landet og derpaa øster til Viken, hvor han lader sig beværte i herlige Gjæstebud af sine Lendermænd. Kongen sagde dem, at han vilde opsøge Sveinke; „thi jeg vil ei dølge for Eder min Tanke, at han agter sig til at ville være Konge over Norge.“ De sige at Sveinke var baade en mægtig og ustyrlig Mand. Nu farer Kongen fra Viken indtil han kom til Sveinkes Gaard. Da begjærede hine Lendermænd, at de maatte først gaae fra Borde, for at undersøge hvorledes det stod til; men da de kom op paa selve Landet, saae de at Sveinke allerede var kommen fra sin Gaard ud paa Veien med en Hær af velbevæbnede Mænd. Hine Lendermænd holdt et hvidt Freds-Skjold i Veiret, og da Sveinke seer det, standser han sit Mandskab og derpaa mødtes de. Da sagde Kolbjørn Klakka: „Kong Magnus sender Dig Guds og sin Hilsen, og beder Dig betænke hvad der sømmer Dig og hædrer ham, og at Du ei med Overmod bereder Dig til at slaaes med ham.“ Kolbjørn tilbød sig at mægle Fred mellem dem og beder ham standse sin Hær. Sveinke sagde, at han vilde bie dem der; „derfor fore vi Eder i Møde, at I ei skulde nedtræde vore Agre.“ Lendermændene vendte

1) Gjorde Du Dig ikke saa stor, en Talemaade, som endnu meget bruges.

om til Kongen og sagde, at Alt nu monne være i hans Vold. Kongen sagde: „snart er min Dom fældet; han skal fly bort af Landet og aldrig komme tilbage til Norge, saa længe Riget er mit, saa skal han og lade alt sit Gods blive tilbage." — „Mon det ei vilde være Dig til større Ære," sagde Kolbjørn, „og give Dig et bedre Rygte hos andre Konger, om Du vel forviiste ham af Landet, men lod ham beholde Formue til at vise sig iblandt andre Mænd, og aldrig skal han komme tilbage saalænge vi leve; da handler Du ædelmodigen. Betænk dette hos Dig Selv, og hav Agt for vore Ord." Kongen svarede: „han fare bort strax." Derpaa vende de tilbage til Sveinke og fortælle ham Kongens venlige Ord, samt at Kongen bad ham fare ud af Landet, og vise ham den Ære, fordi han havde forseet sig imod ham. „Det er Eder begge til Ære, at Du viser Dig sømmelig mod Din Konge, betænk det." Da sagde Sveinke: „Der er skeet stor Forandring, om Kongen taler blideligen til os; men hvi skulde jeg fly Landet eller mine Eiendele? Hør nu paa hvad jeg siger; bedre tykkes det mig at falde paa mine Eiendele, end at fly mit Odelsgods; siger til Kongen, at jeg ei flyer saa langt herfra, som et Pileskud." Kolbjørn svarede: „neppe er dette klogt og rigtigt; thi bedre er det til sin egen Ære, at vige for den bedste Høvding, end at gjøre Modstand sig til stor Vaande. En gjæv Mand gaaer det vel, hvorsomhelst han lever, og der vorder Du mest agtet hvor Du træffer paa de mægtigste Mænd, helst da Du haver holdt Dig kjæk mod slig en Høvding. Hør vort Løfte, og værdige noget vort Ærende. Vi tilbyde Dig at bestyre Dine Eiendomme og troligen tage dem under vor Beskyttelse, og tillige aldrig mod Din Villie, at betale Skatten af Dine Jorder indtil Du kommer tilbage. Derpaa ville vi vove Liv og Gods. Slaa ikke dette Raad fra Dig; men afvend saalunde andre gode Mænds Vaande." Da tier Sveinke, og tog siden saalunde til Orde: „kloge ere Eders Bestræbelser, dog har jeg Mistanke om, at I noget forvanske Kongens Ærende; men formedelst den store Velvillie, som I vise mig, vil jeg holde Eders Ord saa meget værd, at jeg skal fare ud af Landet vinterlangs, om jeg da, efter Eders Løfte, kan beholde mine Eiendele i Fred. Siger Kongen disse mine Ord, at jeg gjør dette for Eders og ei for Kongens Skyld." Derpaa vende de tilbage til Kongen og sige, at Sveinke lægger Alt i hans Vold; „men beder Eder derimod see paa hans Ære. Han vil være borte i tre Vintre, og da komme tilbage, om det er Kongens Villie. Gjør nu dette, lad nu Alt blive saa efter hvad der sømmer Din kongelige Værdighed og efter vor Bøn, da Sagen nu er Dig voldgiven, og vi skulle gjøre alt Vort for at han ei imod Din Villie skal komme tilbage. Da sagde Kongen: „I tage Jer af denne Sag som Mænd, og for Eders Skyld skal det skee, som I bede om; siger ham dette." De takkede Kongen med fagre Ord, fore siden til Sveinke og berette ham Kongens blide Ord. „Vi ville vorde glade, sige de, om I kunde vorde forligte. Kongen forlanger vel at Din Bortreise skal bestemmes til 3 Aars Frist; men om vi kjende Sandheden ret, da vente vi, at han før den Tid ei vil synes at kunne undvære Dig, det er derfor til Din egen Ære, om Du ikke negter dette." Sveinke svarede: „hvad heller end dette? Siger Kongen, at jeg nu for det første ei skal græmme hans Sind ved mit længere Ophold her, og tager herved mod mit Gods og Eiendomme." Derpaa vender han hjem med sit Mandskab og forføier sig strax afsted; thi han havde i Forveien beredt sig dertil. Kolbjørn bliver tilbage og gjør et Gjæstebud i Stand for Kong Magnus, som var forud betænkt. Sveinke rider derimod op til Gøtland med alt det Mandskab, som han fandt for godt at tage med sig. Kongen lader sig i Gjæstebud beværte paa sine Gaarde, farer derpaa tilbage til Viken, og Sveinkes Eiendomme bleve derefter kaldt Kongens; men Kolbjørn havde dem siden under sit Værge. Kongen modtager Gjæstebud i Viken, farer derpaa nordefter, og det er nu roligt en Stund. Men

nu lægge Skarnspak sig paa Elvegrimerne, som vare høvdingløse, og Kongen seer, at Riget der øster vorder ødelagt; thi syntes det ham ene raadeligst og passeligst, at unde Sveinke selv at bryde Strømmen, og sender tvende Gange Bud til ham; men han foer ikke før Kong Magnus selv forføiede sig før til Danmark. Der mødtes Kongen og Sveinke, og indgik fuldt Forlig, hvorefter Sveinke foer hjem til sine Gaarde og Eiendomme, og var siden Kong Magnus's bedste og troeste Ven, der styrkede hans Rige der Øster. Derefter vedvarede deres kjærlige Venskab saa længe de Begge levede.

Capitel 9. Kong Magnus feider paa Sydersøerne.

Kong Magnus begyndte en Færd ud af Landet med meget og vakkert Mandskab og et godt Forraad af Skibe. Med denne Krigsmagt seilede han ud i Vesterhavet, og først til Orkenøerne. Der tog han begge Jarlerne Paal og Erlend fangne og sendte dem begge øster til Norge; men satte sin Søn Sigurd efter sig som Høvding over Øerne, og nogle Raadgivere ved hans Side. Kong Magnus holdt derfra med sit Mandskab til Sydersøerne, og da han kom der, begyndte han strax at skjænde og brænde i Bygderne, dræbte Mandsfolket, og røvede hvor han foer frem med sit Folk, men Landsfolket flyede undaf viidveis, Nogle ind i Skotlandsfjordene, Andre sør til Satiri eller ud til Irland, Nogle finge Liv og Fred og ginge i Kongens Tjeneste. Saa siger Bjørn Kraphaand:

Træets Sorg leged ved Ljodhuus
I Luften med rasende Lue;
Ild styrted af Huset;
Fort viden om flygtede Folk.
Ivist Kongen med Ild overfoer,
Han Stridsstraalen[1] farved
Med Blodet det røde;
Odel og Liv Bønderne lode.

Sulten Stridsfuglens Mætter
Med Feide ødede Skid,
Og Ulven farvede glad
Tand ved Tyrvist med Saar.
Grænlands-Drotten[2] til Graad
Mø sør paa Øer[3] bevæged';
Høit gik Skotternes Fiende;
Mylske Folk[4] trættes i Flugt.

Capitel 10. Om Lagmand Kong Gudrøds Søn.

Kong Magnus kom med sin Krigsmagt til Øen Helge og gav alle Mand der Fred og Sikkerhed. Der fortælles, at Kongen der oplukkede den lille Kolumbi Kirke; dog gik han ikke ind, men lukkede den strax i Laas igjen og sagde, at Ingen skulde være saa djærv at gange ind i den Kirke derefter, hvilket ikke heller skede siden. Derpaa seilede Magnus med sin Flaade til Øen Il, hvor han hærjede og brændte. Men da han havde indtaget dette Land, foer han sønden om Satire, hærjede paa begge Sider, paa Ireland og Skotland, og foer frem med Hærskjold til Man, hvor han feidede som andensteds. Saa siger Bjørn Kraphaand:

Snilde Konge Skjoldet bar
Vid' om Sandø-Slette;
Røg hvirvlede om Ild,
Brand øged Konge-Mænd.
Sør for Satiri lude
Heltenes Æt under Sværd;
Og Gram[5] i Seieren glad
Fremkalder Manværingers Fald.

Kong Gudrøds Søn paa Sydersøerne hedte Laugmand, og var sat til Landeværn over Nordøerne. Da nu Kong Magnus kom med sin Hær til Sydersøerne, flygtede Laug-

1) Sværdet. 2) Norges Konge. 3) Sydersøerne, Hebriderne. 4) Indbyggerne af Øen Mulle eller Myle. 5) Kong Magnus.

Cap. 9. Skotlands-firdir (Skotlands-Fjordene), det Caledoniske Hav, see 1 B. S. 70.
Øerne Ljódhús, Ívist (eller Vist), Skíd, Tyrvist, Myl, Øyin helga, Íl, Satíri (eller Santiri), Møn, Sandøy, Nordrøyjar, see om Sydersøerne 1 B. S. 68.

mand snart hist snart her omkring paa Øerne; men tilsidst toge Kong Magnus's Mænd ham og et heelt Skibsmandskab fangen, da han vilde flygte over til Irland. Kongen lod ham sætte i Jærn og forvare. Saa siger Bjørn Kraphaand:

Hvert et Smuthul farligt blev
Som Gudrøds Arving havde;
Thrænder Kongen jager
Laugmand ud af Landet bort.
Ung' gjæve Agdernes Gram
Fanged ei langt ifra Næs
Øder af Slangernes Seng;[1]
Den Gang Slir-Tunge[2] sang.

Capitel 11. Om Jarlen Hugo den Modiges Fald.

Siden seilede Kong Magnus med sin Flaade til Bretland; men da han kom i Angelsø-Sundet, kom en Hær ham i Møde fra Bretland, som blev anført af to Jarler, Hugo Prude og Hugo Digre, som strax begyndte et Slag, og det blev haardt. Magnus Konge skjød med Bue; men Hugo Prude var brynjeklædt overalt, saa der var intet bart paa ham uden et Øie. Kong Magnus og en Halogalænder, som stod ved hans Side, afskjøde begge paa eengang en Piil. Den ene Piil ramte Hjelmens Næseskjærm, saa den bøiedes til den ene Side; men den anden traf Jarlens Øie, og foer bag ind igjennem Hovedet, hvilket Skud ansaaes for Kongens. Der faldt Hugo, og siden flygtede Britterne efterat have tabt mange Folk. Saa siger Bjørn Kraphaand:

Sværdebladets Svinger
I Anguls Sund forspildte
Den prude Hugos Dage;
Rask fløi Piil i Slagets Iil.
Joters Fælder[3] farer
Med Klingen over Ø;
For Tiden ligger vide
Land under Kongemand.

Pilen paa Brynjen dundrer,
Bragahelten skjød af Magt,
Agde-Kongen Buen krummed',
Blodstrøm af Hjelmen flød.
Strængens Hagel fløi paa Ring.[5]
Hær neied, Hørders Gram
I haarde Kamp med Land
Tager Jarl af Dage.

Kong Magnus fik Seier i denne Strid, og da indtog han Angels-Øen, som var den fjerneste sydlige Grændse for de foregaaende norske Kongers Rige. Angelsø er en tredie Deel af Bretland. Efter dette Slag vendte Kong Magnus om igjen med sin Flaade og holdt først til Skotland. Da fore Mænd imellem Skottekongen Malkolf og Kong Magnus, som indgik Forlig med hinanden. Alle de Øer som ligge vestenfor Skotland, og som han med roerfaste[6] Skibe kunde komme til fra Fastlandet, skulde tilhøre Norges Konge. Da nu Kong Magnus kom søndenfra til Satire, lod han drage en Skude over Satires Strand, og lægge Roret i Lag. Selv satte Kongen sig paa Skaudsen og holdt paa

1) Guldets Øder er her Laugmand. 2) Skedens Tunge er Sværdet. 3) Kong Magnus. 4) Pilene. 5) Ringbrynien. 6) Skibe, forsynede med Roer, som var bundet fast.

Cap. 10. Ved **Nesjar** eller **Nes** siges her Laugmand Gudrødsson at være tagen til Fange; i Fornm. S. VII. 43 bliver Stedet nøiere bestemt. Det heder nemlig der, at det tildrog sig „fyrir Skidi [vid Skorpu," altsaa ved den nuværende Ø Scalpa paa Sydvest-Siden af Øen Skye.

Cap. 11. Bretland, see 1 B. S. 76.

Aungulsøy, Øen Anglesay ved Landskabet Wales i England, og **Aungulsøyjarsund** eller Aungulssund, nu Menay Strait, imellem nysnævnte Ø og Fastlandet. **Aungulsøy** angives som det yderste Punkt imod Syden, til hvilket de norske Kongers Herredømme strakte sig, see 1 B. S. 2. Denne Ø kaldtes i Middelalderens Latin **Mona**, og maa ikke forvexles med Øen Man, **Maun**, som i Middelalderens Latin kaldtes **Mannia**, fordum **Mona** og **Monabia**.

Roerpinden, og tilegnede sig saaledes det Land, som laa paa Bagbordsiden. Satire er et stort Land, bedre end den bedste af Syderøerne, Man undtagen, og der er et smalt Eid mellem dette Land og Skotlands Fastland, hvorover der ofte trækkes Langskibe.

Capitel 12. Orkenø-Jarlernes Død. Kong Magnus var Vinteren over i Syderøerne, og da fore hans Mænd over alle Skotlands-Fjordene, roede indenfor alle beboede og ubeboede Øer og underlagde Norges Konge alle Ølande vestenfor Skotland. Kong Magnus giftede sin Søn Sigurd med Bjadmynia, Kong Myriartaks Datter. Myriartak var en Søn af Irekongen Thjalfa, og raadede for Kunnoktir. Han gav sin Søn Kongenavn og satte ham over Orkenøerne og Syderøerne, og overgav ham til sin Frænde Hakon Paalssons Omsorg. Sommeren efter foer Kong Magnus med sin Flaade øster til Norge. Erlend Jarl døde paa Sotteseng i Nidaros og er jordet der, men Paal Jarl i Bjørgvin. Skopte Øgmundsson, en Sønnesøn af Thorberg, var en gjæv Lendermand, der boede i Gizka paa Søndmør og var gift med Gudrun, en Datter af Thord Folason, som bar Kong Olafs Mærke paa Stiklastad da han faldt. Deres Børn vare Øgmund, Finn, Thord og Thora, som var gift med Asolf Skulesson. Skoptes og Gudruns Sønner vare de haabefuldeste og vennesæleste Mænd i deres Ungdom.

Capitel 13. Om Kong Magnus's og Kong Inges Trætte. Steinkel Sveakonge opgav sin Aand næsten paa samme Tid, da begge Haralderne faldt, og den Konge, som kom efter ham i Svithjod, hedte Hakon. Siden blev Inge, en Søn af Steinkel, Konge, som var en god og mægtig Konge, stor og stærk fremfor Nogen, og var Konge i Svithjod, da Magnus Konge var Konge over Norge. Kong Magnus paastod, at Landegrændsen fra gammel Tid havde været saa, at Gøta-Elven havde skilt Norges Konges og Sveakongens Rige, men siden Vænern til Værmeland. Saaledes paastod Kong Magnus at eie alle de Bygder, som laae vestenfor Vænern til Værmeland, som ere Sundal, Norddal, Vear og Vardynjar, med alle Skove, som ligge dertil. Men disse havde da en lang Tid ligget under Sveakongens Vælde, og var med Hensyn til Skatter tilføiet Vester-Gøtland; men Skovbyggerne vilde som før være under Sveakongen. Kong Magnus red fra Viken op til Gøtland med en stor og vakker Hær, og da han kom til Skovbygderne, hærjede og brændte han omkring i alle Bygder, hvorefter Folket gik under ham og svore ham Lydighed. Da han nu kom til Væner-Vandet, et Stykke ud paa Høsten, fore de ud til Qvaldins-Ø, og gjorde der en Borg af Torv og Tømmer, hvorom de grove et Dige. Da Verket var færdigt, blev der ført Kost og andre Fornødenheder, som de kunde trænge til, derhen. Kongen lagde der 300 Mand, som vare de vakreste Folk, hvis Høvdinger vare Finn Skoptesson og Sigurd Ullstreng; men Kongen vendte selv om igjen ned til Viken.

Capitel 14. Om Nordmændene. Da nu Sveakongen spurgte dette, samlede han en Krigsmagt, og Ordet gik, at han vilde ride mod Nordmændene; men dette blev opsat en Stund. Da qvad Nordmændene dette:

Satiriseid, d. e. det smale Eid, som forbinder Cantire med Knapdale i Argyle-Shire i Skotland.

Cap. 12. Kunnoktir (Kunnáktir), nu Provindsen Connaught i det vestlige Ireland.

Cap. 13. Sunndalr, nu Sundals-Herred, Norddalr, Norddals-Herred, Vear, Vedbo-Herred og Vardynjar (eller Varþynjar), nu Valbo-Herred, hvilke fire Herreder, tilligemed Tøssbo-Herred, som, da det ei nævnes, paa hiin Tid maaskee er bleven henregnet til Værmeland — udgjøre Provindsen Dalsland (ford. Dalr og Markir) eller Landstrækningen imellem Venern og den norske Grændse, see 1 B, S. 9.

Kvaldinsey (Kvaddíngsey), d. e. den i Venern liggende Kallandsø i Kallands-Herred i Vester-Gøtland.

Længe hoft'brede Ingi
Dvæler med at ride ned.

Men da Isen lagde sig paa Vandet Vænern, red Kong Inge ned med næsten 3000 Mand. Han sendte de Ord til de Nordmænd, som i Borgen sadde, at de skulde fare bort, tilbage til Norge, med alt det Bytte, som de havde faaet. Da nu Sendemændene bragte dem Kongens Ord, svarede Sigurd Ullstreng dem, at Kong Inge skulde faa Andet at vide, end at han kunde vise dem bort, som en Flok Qvæg i en Havn, og sagde, at han først maatte komme dem nærmere. Sendemændene bare disse Ord tilbage til Kongen. Siden reed Kongen ud paa Øen med hele Hæren, og sendte anden Gang de Ord til Nordmændene, at de skulde fare bort, og tage deres Vaaben, Klæder og Heste med sig; men efterlade det røvede Gods og Klæder. De negtede dette. Derpaa gjorde Kongen et Anfald mod dem og de skjøde paa hverandre. Derefter lod Kongen bære Steen og Tømmer og dermed udfylde Graven; siden lod han fæste Ankere til lange Bjælker og bringe op paa Tømmervæggen, hvorefter mange Mænd ginge til og brøde Væggen isønder. Derpaa blev der antændt store Baal, og der blev skudt paa dem med luende Brande. Nu bade Nordmændene om Fred. Kongen befalede dem at gange ud uden Vaaben og Kapper. Da de gange ud, blev Enhver af dem slaaet med et Hug af en Lime, og dermed fore de afsted hjem til Norge, og alle Skovmændene underkastede sig igjen Sveakongen Inge. Sigurd og hans Folk søgte til Kong Magnus og fortalte ham deres Uheld.

Vaaren efter, strax Isen løsnede, foer Kong Magnus med en stor Hær øster til Elven, seilede op efter den østre Arm deraf og hærjede Alt hvad der var i Sveakongens Vold. Da han kom til Foxerne, ginge de op paa Land fra deres Skibe; men da de kom over en Aa paa deres Vei, kom en Hær af Gøter dem i Møde, og der blev et stort Slag, hvori Nordmændene bleve overmandede, drevne paa Flugt, og Mange af dem bleve dræbte ved en Fos. Magnus Konge flygtede; men Gøterne fulgte dem og dræbte hvem de kunde naae. Kong Magnus var let at kjende; han var en meget stor Mand, havde en rød Kofte over sig og et blegguult Haar som Silke, der faldt ham ned over Skuldrene. Øgmund Skoptesson, som var en meget stor og vakker Mand, red paa den ene Side af Kongen. Han sagde: „giv mig Kosten, Konge." Kongen svarede: „hvad skal Du med den?" — „Jeg vil have den," sagde Øgmund, „Du haver givet mig det som er større." Veien var saa beskaffen, at der var store og vide Sletter, saa Gøter og Nordmænd havde hverandre bestandig i Sigte; men saa kom Klever og Skovkjær imellem, som skjulte dem for hverandre indbyrdes. Da gav Kongen Øgmund Kappen, og i den foer han. Da de siden kom frem paa Sletterne, red Øgmund og hans Folk afsted tværs over Veien. Da Gøterne saae det, tænkte de, at det var Kongen, og rede alle den Vei efter ham; men Kongen fortsatte sin Vei til Skibene. Øgmund undkom derimod med Nød og neppe; men kom dog i god Behold til Skibene. Kong Magnus holdt siden ned efter Elven og nord til Viken. Capitel 15. Slaget paa Foxerne.

Da Kong Magnus var øster i Viken, kom der en valsk Mand til ham, som hedte Gipard. Han udgav sig for en god Ridder, og tilbød Kong Magnus sin Tjeneste; thi han havde spurgt, at der i Kongens Rige var Noget at bestille. Kongen tog vel imod ham. Paa den Tid rustede Kong Magnus sig til at fare op til Gøtland, paa hvilket Rige han Capitel 16. Magnus's andet Slag med Inge paa Foxerne.

Cap. 15. Foxerni, nu Foxerna i Flundre-Herred i Nærheden af Gøta-Elven i Vester-Gøtland. Den Fos, ved hvilken Kampen egentlig foregik, er formodentlig ved nuværende Gaard Fors i Sognet af samme Navn.

gjorde Fordring og yttrede derhos, at han vilde gjengjælde Gøterne den Ulempe, som var ham tilføiet da han om Vaaren maatte fly for dem. Da havde han en stor Krigsmagt, og Vest-Gøterne i de nordligste Bygder underkastede sig ham. Derpaa slog han Leir ved Landegrændsen, opsatte Telte og tænkte paa at gjøre et Indfald dersra. Da Kong Inge spørger dette, samler han Mandskab og iler Kong Magnus i Møde; men da Kong Magnus fik Nys om hans Færd, tilskyndede Mange af Folkehøvdingerne ham til at vende tilbage; men dette vilde Kongen visseligen ikke, og drog mod Sveakongen ved Nattetid uforvarendes. De mødtes ved Foxerne, og da han stillede sine Folk i Orden, spurgte han: „Hvor er Gipard?“ men han fandtes ingensteds. Da sagde Kongen:

Vil han ei fylde vor Flok,
Skjuler sig Ridder hiin Valske?

Da tog en Skald, som var med Kongen, til Gjenmæle:

Gram spurgte, hvad Gipard gjorde?
Ei var han kommen did,
Da Hæren sloges der.
Med Blod vi Vaaben farve.
Ussel Mand paa røde Hest
Var trau[1] til frem at ile;
Valske Ridder skjuler sig,
For silde Flok vil fylde.

Der blev et stort Manddrab, og dette Slag endte saa, at en stor Mængde Svear laae slagne paa Pladsen, men Kong Inge selv frelsede sig ved Flugten. Kong Magnus fik en stor Seier. Da kom Gipard ridendes ned fra Landet, og der blev ikke talt vel om at han ei var med i Slaget. Siden reiste han sin Vei vester til England. De havde en haard Overreise, og Gipard laa længe i Koien. Da gik en islandsk Mand, som hedte Elldjarn, til Øserummet, og da han saae hvor Gipard laa, qvad han dette:

Sømmer det vel Hirdmand kjæk
Her i Seng at daase[2] hen?
Vær kjæk graahærdet Ridder,
Skjønt Kjøl i Søen brydes.
Sandt er, jeg Dig Gipard
Byder os Bøtter række.
Hist paa bredhodet Hval-Lands Hest[3]
Øsevand gaaer op til Rand.

Og da de kom vester til England, siger han, at Nordmændene havde digtet en Nidvise om ham. Da blev et Møde berammet, hvortil der mødte en Greve; men da Sagen blev ham forelagt, paastod han at være lidet vant at dømme imellem Folk, eftersom han var en ung Mand, og kun kort Tid havde forestaaet sit Embede; men dog paastod han, at han ikke forstod sig paa nogen Ting mindre end at bedømme Qvad, „lad os imidlertid høre derpaa.“ Nu qvad Elldjarn:

Jeg spurgte, at Du Flygtende
Paa Foxerne forfulgte;
Haarde Krigertog der var;
Den anden Skare skjulte sig,

1) Seen. 2) Spilde Tiden eller at dovne sig. 3) Hvalens eller Hvalfiskens Land er Havet, Havets Hest er Skibet, og den siges at have et bredt Hoved, fordi Skibene førte Dyrehoveder som Gallion.

Saavidt mig blev fortalt.
Hoit rulled Heltens Hjelme-Torden,
Da Giphard Gøter jog til Hel,
Hvor de Stade havde.

Da sagde Greven: „endskjøndt jeg er lidet kyndig i Skjaldekunst, kan jeg dog høre, at dette ingen Nidvise er; men snarere er til Din Ære.“ Giphard kunde ei sige Noget derimod, endskjøndt han fandt, at det var Spot.

Næste Sommer blev der berammet Kongestævne ved Konghelle i Elven, hvortil Kong Magnus, Sveakongen Inge og Danakongen Erik Svendsson mødte, efterat de havde givet hverandre sikkert Leide til dette Møde. Da nu Thinget var sat, ginge Kongerne frem paa Volden fra andre Folk og talede med hverandre en liden Stund. Derpaa ginge de tilbage til deres Folk, og da kom det Forlig i Stand, at Enhver af dem skulde beholde det Rige, som deres Fædre før dem havde havt; men Enhver af dem skulde erstatte sine Mænd det Ran og den Mandskade, sam var dem tilføiet, og siden jævne dette mellem sig indbyrdes. Kong Magnus skulde faa Kong Inges Datter Margrete, der siden blev kaldet Fred-Kolle. Dette gjorde de vitterligt for deres Folk, og da blev i en stakket Stund de største Uvenner de bedste Venner. Det var og Folkes Tale, at Ingen havde seet Mænd med større Høvdings-Anseelse end de vare. Kong Inge var den største og føreste, ligesom han og havde det ærværdigste Udseende, formedelst sin Alder. Kong Magnus syntes at være den modigste og raskeste; men Erik var den fagreste. Dog alle vare de vakkre Mænd, store, gjæve og ordsnilde. Efter at dette var bragt i Stand skiltes de ad. Capitel 17. Kongernes Sammenkomst ved Elven.

Kong Magnus fik Margrete, Kong Inges Datter, som før er fortalt, og hun blev sendt østenfra Svithjod til Norge med et hæderligt Følge. Kong Magnus havde tilforn nogle Børn, som her navngives. Den ene af hans Sønner, som var af en ringe Moder, hedte Eystein, den anden, som var et Aar yngre, hedte Sigurd, og hans Moder hedte Thora. Olaf hedte hans tredie Søn, som var meget yngre end de to første, og hvis Moder var Sigrid, en Datter af Saxe i Vik, der var en gjæv Mand i Throndhjem; hun var Kongens Frille. Folk sige, at da Kong Magnus kom hjem af sit Vikingetog i Vesterlandene, bragte han og mange af hans Folk med sig en stor Deel af de Sæder og den Klædedragt, som der brugtes. De ginge om paa Gaderne med nøgne Lægge og havde korte Kjoler og Kapper; thi kaldte hans Mænd ham Magnus Barfod eller Barbeen. Nogle kaldte ham Magnus den Høie, Andre Magnus den Stridsyge. Han udmærkede sig blandt Andre ved sin Høide, og Mærket paa hans Høide blev sat i Marie-Kirken i Kjøbstaden Nidaros, som Kong Harald havde ladet gjøre. Paa den nordre Dør var der indhuggen i Muren 3 Kors, et for Haralds, et for Olafs og et for Magnus's Høide, som Enhver af dem med største Lethed kunde kysse. Øverst var Haralds Kors, men lavest var Magnus's, og Olafs i Midten, lige langt fra begge. Man siger, at Kong Magnus haver digtet denne Vise til Keiserens Datter: Capitel 18. Kong Magnus's Giftermaal.

Mathilde mig i Sønden
Ene Spøg og Leeg formener,
Og vækker Hildurs Leeg;
Blodmaage drikker af Saarvaag.

Cap. 18. Vik. Efter Saxe har Gaarden siden været kaldet Sax-Vik (Saxa-vík — Dipl. fra 1359). Den er beliggende i Malviks Sogn i Strinden, omtrent 5/4 Miil østenfor Throndhjem.

Den blonde Pige, som
Sit Skjold for Landet holder,
Levner mig kun lidet Søvn;
Sværd bider Skjoldets Skive.

Og end qvad han:

Hvad er her i Verden bedre,
End den væne fagre Viv?
Skald gjemmer sjeldent Sorg i Sind.
Lang er Dag, naar Helten længes.
Tunge Harm jeg bær fra Thing;
Min Pige skal jeg aldrig see.
Og pyntede sig Folk
Ind til Thinget finde.[1]

Da Kong Magnus spurgte de venlige Ord, som Keiserens Datter havde talt om ham, da hun sagde, at hun syntes slig Mand, som Kong Magnus, var en gjæv Mand, qvad han:

Jeg spør i Stilhed gode Ord
Om Skald af Guldrings Gerde.[2]
Mørkfarvet Mø ei kaster
Sine Ord i Vinden bort.
Pyntet Piges ømme Ord,
Hvor sjeldne end, mig glæde.
Alle Mænd det vide,
Hvor vel jeg hende vil.

Capitel 19. Om Kong Magnus's og Skoptes Uvenskab.

Skopte Øgmundsson blev uenig med Kong Magnus, og de trættede om Arven efter en død Mand, som Skopte holdt tilbage; men Kongen krævede den med saa megen Heftighed, at det saae farligt ud. Der blev holdt mange Møder i den Sag, og Skopte tog den Beslutning, at han og hans Søn aldrig paa een Gang skulde give sig i Kongens Vold, og da vilde det vel ingen Nød have. Da Skopte var hos Kongen, forestillede han ham, at der var Slægtskab imellem Kongen og ham, og tillige, at Skopte altid havde været Kongens og hans Faders Ven, og at deres Venskab aldrig havde vaklet. Han tilføiede, at Folk vel maatte indsee, han havde saa megen Forstand, „at jeg ei vil holde Strid med Eder, Konge, om jeg havde Uret i min Paastand; men det er et Træk efter mine Forfædre, at forsvare min Ret mod hver Mand, og deri ei gjøre Forskjel paa Nogen." Kongen blev den Samme og hans Sind mygnedes ikke ved slig Tale. Da foer Skopte hjem.

Capitel 20. Finn Skoptessons Færd.

Siden foer Finn Skoptesson til Kongen, talede med ham og bad Kongen lade Fader og Sønner vederfares Ret i denne Sag. Kongen svarer vredt og stridt. Da sagde Finn: „Andet ventede jeg af Eder, Konge, end at I vilde øve Lovens Krænkelse mod mig, da jeg tog mit Sæde paa Qvaldins-Ø, som Faa af Dine andre Venner vilde, da de sagde, som Sandt var, at de som der sadde vare forladte og dømte til Døde, om ei Kong Inge havde viist større Høimodighed mod os end I havde gjort, endskjøndt dog Mange monne finde, at vi bare derfra Skam og Vanære, hvor lidet det end blev paaskjønnet." Kongen lod sig ei bevæge ved slig Tale, og Finn foer hjem.

Capitel 21. Øgmund Skoptessons Færd.

Siden foer Øgmund Skoptason til Kongen, og da han kom for ham, frembar han sit Ærende, og bad Kongen gjøre hans Fader og ham Selv Ret og Skjæl. Kongen paastod, at Retten var paa hans Side og sagde, at de vare særdeles djærve. Da sagde Øg-

1) Finn Magnussen læser her hellere: „Men Folk Hindring lægger mod hvad jeg ønsker." 2) Pigen smykket med Guldringe.

mund: „det er en meget let Sag for Dig, saa mægtig Du er, at gjøre min Fader og mig Uret, og her maa jeg sande det gamle Sagn, at de hvis Livet frelstes give ingen eller slet Løn. Dette tilføier jeg og min Tale, at aldrig skal jeg herefter komme i Din Tjeneste, og ei heller min Fader, om jeg maa raade." Siden foer Øgmund hjem og aldrig saaes de siden.

Vaaren efter gjorde Skopte Øgmundsson sig færdig til at reise ud af Landet. De havde 5 Langskibe, og alle vel udrustede. Paa denne Reise fulgte ham hans Sønner Øgmund, Finn og Thord. De bleve meget seent færdige, holdt om Høsten over til Flandern og bleve der om Vinteren. Tidligen om Vaaren seilede de vester til Valland og bleve der om Sommeren. Derpaa seilede de videre gjennem Nørfasund, og kom om Høsten til Romaborg, hvor Skopte døde. Alle, baade Fader og Sønner, døde paa denne Reise; men Thord, som døde paa Sicilien, levede længst. Det er et Folkesagn, at Skopte var den første Nordmand, der seilede gjennem Nørfasund, og denne Reise blev meget berømt. Capitel 22. Skoptes Færd ud af Lande.

Det hendte sig engang i Kjøbstaden, hvor Kong Olaf hviler, at der kom Ild i et Huus i Byen, som udbredte sig vide omkring. Da blev Olafs Skrin baaret ud af Kirken og sat imod Ilden. Derpaa kom en fremfusende og uvittig Mand løbendes, slog Skrinet, truede den hellige Mand og sagde, at Alt monne da opbrænde, baade Kirken og andre Huse, med mindre han frelste dem med sine Bønner. Nu standsede vel Kirkens Brand ved den almægtige Guds Bistand; men den uforstandige Mand fik Øienværk strax om Natten efter, og han laa der alt indtil Kong Olaf bad den almægtige Gud være ham naadig, hvorefter han helbrededes i den samme Kirke. Capitel 23. Kong Olafs Jertegn ved en Ildebrand.

Det hendte sig engang i Kjøbstaden, at en Kone blev bragt til det Sted, hvor den hellige Kong Olaf hviler. Hun var saa elendig af Skabning, at hun var ganske krøben sammen, saa begge Fødderne laae i en Bue mod Lænderne. Men da hun var flittig i sine Bønner og grædende gjorde Løfter til Kong Olaf, lægede denne hendes store Vanhelse, saa Fødder, Lægge og andre Lemmer rettedes af deres Krumning, og hvert Led og Lem siden tjente til det rette Brug, hvortil det var skabt. Tilforn kunde hun ei krybe derhen, men nu gik hun derfra karsk og munter til Slægt og Hjem. Capitel 24. Kong Olafs Jertegn paa en lam Kone.

Da Kong Magnus havde været 9 Aar Konge i Norge, rustede han sig til at reise ud af Landet med en stor Krigsmagt. Han seilede ud i Vesterhavet med det vakkreste Mandskab, som i Norge var at faae. Ham fulgte alle de mægtige Mænd, som vare i Landet, saasom: Sigurd Hranesson og hans Broder Ulf, Vidkunner Jonsson, Dag Eilifsson, Serker fra Sogn, Eyvind Ølboge, Kongens Stallar, og mange andre Stormænd. Med al denne Krigsmagt seilede Kongen vester til Orknøerne, hvorfra han tog med sig Jarlen Erlends Sønner, Magnus og Erling, og seilede derpaa til Syderøerne; men da han laa under Skotland, rømte Magnus Erlendsson om Natten fra Kongens Skib, svømmede i Land, foer derpaa op i Skoven og kom omsider til den skotske Konges Hird. Kong Magnus seilede med sin Flaade til Irland og hærjede der. Der kom Kong Myriartak ham til Hjælp, og de indtoge en stor Deel af Landet, baade Dublin og Dublin-Shire. Kong Magnus var om Vinteren oppe i Kunnokter hos Kong Myriartak; men satte Mænd til at forsvare det Land, som han allerede før havde indtaget. Henimod Vaaren fore beg- Capitel 25. Leide i Irland.

Cap. 22. Nørfasund eller Njørvasund, d. e. Strædet ved Gibraltar, see 1 B. S. 4. cfr. S. 57. Sikiley, Sicilien, see Har. Haardr. S. Cap. 5.

Cap. 25. Dyflin, Dublin, og Dyflinar-skíri, nu Grevskabet Dublin, see 1 B. S. 76.

ge Konger med deres Hær vester ud alt til Uladster, hvor de holdt mange Slag, indtoge Landet og havde vundet den største Deel af Uladster, da Myriartak foer hjem til Kunnakter.

Kong Magnus taklede sine Skibe til og agtede sig tilbage til Norge, men satte sine Mænd til at forsvare Landet i Dublin. Han laa ved Uladster, seilklar med sin hele Flaade. Da de syntes at behøve Slagt til Skibskost, sendte Kong Magnus Bud til Kong Myriartak og bad ham sende sig noget Slagteqvæg, og bestemte Dagen før Bartolomæus-Messe som den Dag, det skulde komme, dersom Sendemændene kom vel frem; men de vare endnu ikke komne Aftenen før Messedagen. Selve Messedagen, da Solen randt op paa Himlen, gik Kong Magnus paa Land med den største Deel af sit Mandskab, og vilde see efter sine Mænd og gjøre Strandhug. Veiret var vindløst og Solen skinnede, Veien laa over Myrer og Moradser, og der var hugget Klopper over; men der var Kratskov paa begge Sider af Veien. Da de kom længere frem, kom de til en noget stor Høi, hvor de havde en vid Udsigt. De saae da en stor Støvrøg oppe paa Land, som af Ryttere, og de sagde mellem sig, at det monne være Ire-Hæren; men Andre sagde, at det vare deres Mænd, som fore med Slagteqvæget. De standsede derpaa, og da sagde Eyvind Ølboge: „hvorlunde agter Du nu at indrette Din Færd; Dine Mænd synes at Du farer uforsigtigen frem. Du veed at Irerne ere svigefulde, vær derfor betænkt paa et godt Raad for Eders Mandskab.“ Da sagde Kongen: „lader os fylke vort Mandskab og være færdige, om dette er Svig.“ Saa skede, og Kongen og Eyvind gik foran Fylkingen. Kong Magnus havde Hjelm paa Hovedet, et rødt Skjold, hvorpaa var indlagt en forgyldt Løve, og var omgjordet med Sværdet Læggebider, hvis Hjalte var af Elfenbeen,[1] og Haandgrebet omvundet med Guldtraad, ligesom Sværdet var overmaade skarpt. I Haanden havde han et kort Spyd og en rød Silke-Kofte over Skjorten, hvorpaa for og bag var udsyet en Løve af guul Silke, og Enhver maatte tilstaa, aldrig at have seet en raskere og anseeligere Mand. Eyvind havde og en rød Silkekofte ligesom Kongen, og ogsaa han var en stor, vakker og meget stridbar Mand.

Capitel 26. Kong Magnus's Landgang.

Capitel 27. Kong Magnus's Fald.

Da Støvskyen nærmede sig, kjendte de deres Mænd, som fore med det Slagteqvæg, Ire-Kongen, der troligen holdt alle de Løfter han havde gjort Kong Magnus, havde sendt ham. Derpaa vendte de om til Skibene, og da var det Middags-Tid. Da de kom ud paa Myrerne, gik det seent for dem over de sumpige Steder, og da styrtede Irerne frem allevegne fra ethvert Skovnæs imod dem, og ufortøvet begyndte Slaget. Nordmændene fore adsplittede i særskilte Hobe; thi faldt i en Hast Mange af dem. Da sagde Eyvind til Kongen: „uheldig er denne Færd for vort Folk, og vi maae i en Hast finde paa et godt Raad.“ Kongen svarede: „blæser alt Mandskabet sammen med Krigsluren under Mærket, og det Mandskab, som her er, skal gjøre en Skjoldborg, og saaledes vige baglænds ud over Myrerne, siden klare vi os nok, naar vi komme paa det slette Land.“ Irerne skjøde djærveligen, og, endskjøndt de faldt i Hobetal, kom to stedse i Stedet for een. Da nu Kongen var kommen til det nærmeste Dige, var der en meget vanskelig Overgang, og faa Steder færdendes over, saa mange Nordmænd faldt der. Da raabte Kongen paa sin Lendermand, Thorgrim Skindhue, der var oplandsk Mand, og befalede ham at fare over Diget med sin Afdeling. „Vi skulle,“ siger han, „forsvare Eder imidlertid, saa at ingen Skade tilføies Eder. Gaaer siden ud paa hiin Holme og skyder paa dem derfra, imedens

1) I Texten af „Tand,“ som Nogle troe har været Hvalros-Tand, der ligner meget Elfenbeen.

Uladstir (Ulaztir), nu Ulster, den nordlige Deel af Ireland.

vi fare over Diget; thi I ere gode Bueskyttere." Da Thorgrim og hans Mænd kom over Diget, kastede de Skjoldene bag sig og rømte ned til Skibene. Da Kongen saae det, sagde han: „umandeligen skilles Du nu fra Din Konge; uforstandig var jeg, da jeg gjorde Dig til Lendermand og jog Sigurd Hund ud af Landet; thi aldrig havde han baaren sig saalunde ad." Kong Magnus fik et Saar i det han blev stukket med et Spyd igjennem begge Laarene ovenfor Knæerne. Kongen greb fast i Skaftet imellem Benene, brød Spydet over og sagde: „saaledes bryde vi Spydskaftene, Gutter, lad os gange rask frem; mig skader Intet." Lidt senere blev Kong Magnus hugget i Halsen med en irsk Øxe, og det blev hans Banesaar. Da flygtede de, som tilbage vare. Vikunner Jonsson dræbte strax den Mand, som gav Kongen Banesaar, og flygtede derpaa efterat have faaet tre Saar. Han bragte til Skibene Sværdet Læggbider og Kongens Mærke. Vidkunner var den sidste Mand, som flyede, den anden var Sigurd Hranesson, den tredie Dag Eilifsson. Der faldt med Kong Magnus Eyvind Ølboge, Ulf Hranesson og mange andre Stormænd. Mangen af Nordmændene faldt; men mange flere af Irerne. De Nordmænd, som undkom, seilede strax bort om Høsten. Erling, Erlend Jarls Søn, faldt med Kong Magnus i Irelænd; men det Mandskab, som flygtede fra Ireland, kom til Orkenøerne. Da nu Kong Magnus spurgte, at hans Fader var falden, begav han sig strax paa Farten, og lod Irekongens Datter blive tilbage; men foer strax om Høsten med hele Flaaden til Norge.

Capitel 28. Om Kong Magnus og Vidkunner Jonsson.

Kong Magnus var 10 Aar Konge i Norge, og i hans Dage var god Fred indenlands, men Folket havde stort Besvær af Leding. Kong Magnus var meget elsket af sine Mænd, men Bønderne syntes han var haard. De Ord hermedes efter ham, da hans Venner sagde, at han foer uvarligen frem, naar han hærjede udenlands: „Konger haves for Æren og ei for et langt Liv." Kong Magnus var nær 30 Aar da han faldt. Ikke flyede Vidkunner før han havde dræbt den Mand, som var Kong Magnus's Banemand, og af den Aarsag optoge Kong Magnus's Sønner ham i det kjærligste Venskab.

XII.

Regjerede fra 1103—1130.

Sigurd Jorsalafar og hans Brødre Eystein og Olafs Saga.

Capitel 1. Begyndelsen til Kong Magnus's Sønners Regjering.

Efter Kong Magnus Barfods Fald, toge hans Sønner Eystein, Sigurd og Olaf Kongedom i Norge. Eystein fik den nordre Deel; men Sigurd den søndre Deel af Landet. Kong Olaf var da fire eller fem Aar, og den tredie Deel af Landet, som han havde, var under begge Brødrenes Tilsyn. Kong Sigurd blev valgt til Konge, da han var **13** eller **14** Aar; men Eysteyn var **1** Aar ældre. Da Kong Magnus's Sønner vare valgte til Konger, kom de Mænd, som havde fulgt Skopte Ögmundsson, Nogle fra Jerusalem, Nogle fra Miklagaard, og da vare de blevne meget berømte, og vidste at fortælle meget Slags Nyt. Formedelst disse usædvanlige Nyheder opvaktes mange Mænds Lyst i Norge til denne Færd. Det blev og fortalt, at de Nordmænd, som vilde gaae i Krigstjeneste i Miklagaard, finge fuld Anledning til at samle Formue. Da begjærede hine Nordmænd, at Een af dem, Eystein eller Sigurd, skulde følge med som Formand for den Hær, som rustede sig til denne Udreise. Kongerne samtykkede deri og bragte Toget i Stand paa fælles Bekostning. Til denne Færd beredte sig mange Stormænd, baade Lendermænd og Bønder. Da nu Alt var færdigt til Reisen, blev det aftalt, at Sigurd skulde fare; men Eystein skulde imidlertid bestyre Riget paa Begges Vegne.

Capitel 2. Om Orkenø-Jarlerne.

Et Aar eller to efter Kong Magnus's Fald, kom Hakon, en Søn af Paul Jarl, vestenfra Orkenøerne. Kongerne gave ham Jarledom og Raadighed over Orkenøerne, som Jarlene, hans Fader Paul eller hans Farbroder Erlend før ham havde havt. Derpaa seilede Hakon Jarl strax tilbage til Orkenøerne.

Capitel 3. Kong Sigurds Færd ud af Landet.

Fire Aar efter Kong Magnus's Fald seilede Kong Sigurd med sin Flaade, der bestod af **60** Skibe ud fra Norge. Saa siger Thorarin Stutfeld:

Høivise Konges
Gjæve Krigshær,
Sin Konge huld,
Saa sammenkom,
At sexti Skibe
Fagertømret uige
Hist for Bølgen blaa —
Saa er Guds Raad.

Kong Sigurd seilede om Høsten til England, hvor Henrik, en Søn af Vilhelm Bastard, var Konge. Der blev Sigurd om Vinteren. Saa siger Einar Skulason:

Cap. 1. Jórsalir, Jórsalaheimr, Jórsalaland, d. e. Jerusalem og Palæstina, see 1 B. S. 4. Miklagardr, Constantinopel, see Har. Haardr. S. Cap. 2.

Søstærk Konge førte
Mod Vesten største Krigsmagt,
Havhest ved engelsk Land
Traadte høien Bølge.
Stridsglade Konge Staalstavn lod
Der hvile Vinterlangs,
Ei bedre Gram bestiger
Alt Vimre-Flodens Falk.[1]

Kong Sigurd seilede Vaaren efter vester til Valland, og kom om Høsten heelt ud til Galicie-Land, hvor han blev den anden Vinter. Saa siger Einar Skulesson: Capitel 4. Om Kong Sigurds Reise.

Folkekonge, han som fik
Størst Rige under Sol-Sal,
Hele næste Vinter
Levede i Jakobs Land.[2]
Der spørges at Hærkonge
Lønned gjæv Jarls Tale;
Snart feder Kongen snare
Blodsvangre Krigens Svane.[3]

Men det gik saaledes til, at den Jarl, som raadede for Landet, gjorde det Forlig med Kong Sigurd, at han skulde indrette et Mad-Torv, hvorpaa Kong Sigurd og hans Mandskab hele Vinteren kunde kjøbe deres Mad. Men dette varede ikke længere end til Julen, da blev der ondt for Mad; thi Landet er skarpt og fattigt paa Fødemidler. Da foer Kong Sigurd med en stor Krigsmagt til et Kastel, som tilhørte Jarlen, og Jarlen flygtede undaf; thi han havde kun lidet Folk. Kong Sigurd tog der mange Levnetsmidler og meget andet Bytte, som han lod flytte til sine Skibe. Siden taklede han sine Skibe til og foer vester ud forbi Spanien. Paa denne Seilads hendte det sig, at nogle Sørovere, som fore paa Fribytteri, kom ham i Møde med en Galei-Flaade, og Kong Sigurd lagde sig i Slag mod dem. Der holdt han sit første Slag med hedenske Mænd, og vandt fra dem 8 Galeier. Saa siger Haldor Sqvaldre:

Uædle Vikinger
Mod Kongen fore, som
Er stærk i Fjølners[4] Storm;
Gram fælded' stridbar Mand.
Hæren mægted' rydde
Galeier otte, da
Fulde mange Folk, og hulde
Kriger Ven rigt Bytte fik.

1) Floden Vimres Falk eller Høg er Skibet. Floden Vimre omtales og i Edda. 2) Saa kalder Digteren Galicien, fordi den hellige Jakob af Compostella der laa begraven, og der dyrkedes. 3) Høgen. 4) Et af Odins Tilnavne af de mange Skikkelser, hvori han forvandlede sig.

Cap. 4. Valland, det vestlige Frankrige, see 1 B. S. 71.

Galizo- (Galizsio-) land, d. e. Provindsen Galicia eller den nordvestlige Deel af Spanien, som hos Digterne ogsaa kaldes Jacobsland, efter St. Jago de Compostella, der af Nordboerne kaldtes Jacobs, fordi Apostelen Jacobs Reliqvier gjemmes i denne Stad, see Werlauffs Symb. ad geogr. etc. p. 20.

Spán (Spania, Spánaland, Spaníaland), nu Kongeriget Spanien. Det beskrives som et stort Rige imellem Frakland og Langbardaland (Lombardiet, Italien), og strakte sig i Syd til Midjardar-haf eller Jórsala-haf (Middelhavet). Af det følgende Capitel sees det, at Portugal regnedes til Spanien, hvorimod Galicia ansaaes for et særskilt Rige (Werlauff l. c. p. 11, cfr. Ann. f. Nord. Oldk. 1 B. S. 58).

Derpaa styrede Kong Sigurd mod et Kastel, som heder **Sintre**, som og er i Spanien, og der holdt han det andet Slag. Dette Kastel var besat med hedenske Folk, som derfra overfaldt de Christne med Feide. Han indtog Kastellet og dræbte hver Mand, fordi de ei vilde lade sig døbe, og der tog han et stort Bytte. Saa qvad Haldor Sqvaldre:

Jeg skal fortælle store Verk
I Spanien gjorde Gram:
Slyngeren af Vanas[1] Lys
Sintre tappert søgte.
For Krigens Folk, som negted'
Guds Ret,[2] som dem tilbødes,
At slaaes med Hørders Gram[3]
Det blev til Fare ret.

Capitel 5. Lissabon indtages.

Derefter seilede Kong Sigurd med Flaaden til **Lissabon**, som er en stor Borg i Spanien, halv kristen, halv hedensk. Her skiller Spanien sig i den kristne og i den hedenske Deel, saaledes at alle de Herreder, som ligge mod Vest derfra, ere hedenske. Der holdt Sigurd sit tredie Slag mod hedenske Mænd, vandt Seier og gjorde et stort Bytte. Saa siger Haldor Sqaldre:

I Syd Du tredie Seier vandt,
O snilde Konges Ætling!
Paa fagre Eng Du landed
Ved Borgen Lissabon.

Derpaa seilede Kong Sigurd med sin Flaade mod Vesten forbi det hedenske Spanien og landede ved en By, som kaldes **Alkasse**, hvor han holdt sit fjerde Slag med hedenske Mænd, vandt Borgen og dræbte mange Folk, saa han ødelagde denne Borg. De finge der overmaade stort Bytte. Saa siger Haldor Sqvaldre:

O Du, som Folket driver!
Jeg hører hvasse Seier
Vinder fjerde Sinde
Ved Staden Alkasse.

Og end videre:

Der vundet blev til Sorg
For hedensk Enke i øde Borg.
Hær hitter paa det Raad
Fage Flugten tage.

1) Navnet paa en Eddisk Flod, og Flodens Lys er, som bekjendt, Guld. Guldets Slynger den gavmilde Konge. 2) Christendommen. 3) Norges Konge.

Sintre, nu Cintra i Estremadura N. V. for Lissabon i Portugal.
Cap. 5. Lissibon, Staden Lissabon, Portugals Hovedstad, ved Mundingen af Floden Tajo eller Tago (Tøg), hvilken siges at ligge paa Grændsen af det christne og hedenske Spanien.
Alkassi (Alkassa). Man har om dette Sted været af forskjellig Mening, idet man nemlig har antaget det at være Alkassir i Fez i Africa, Algeziras i det sydlige Andalusien, eller Alcacer do Sal ved Sado-Floden, i Sydøst for Setubal i Provindsen Estremadura i Portugal. Efter Contexten hos Snorre gaaer det umulig an, at søge Stedet i Africa, og heller ikke kan Algeziras, som beliggende indenfor Norfasund eller Strædet ved Gibraltar, være det Sted, som menes; man har altsaa intet andet tilovers, end at antage Alcacer do Sal, uagtet det ligger temmelig langt fra Søen, for at være det omhandlede Alkassi.

Da fortsatte Kong Sigurd Reisen og lagde ud til Nørvasund; men i Sundet mødte ham en stor Vikinge-Flaade, med hvilken han indlod sig i Slag, der saaledes blev hans femte Slag med hedenske Mænd fra den Tid han seilede fra Norge. Saa siger Haldor Sqvaldre: Capitel 6. Slaget ved Formentera.

Øst for Njørvasund Du Dig trøster
Stænke Sværdet rødt med Blod;
Ørn fløi til nye Saar;
Gud Selv Dig hjælper ud.

Derpaa seilede Kong Sigurd med sin Flaade sørefter langs med Serkland, og kom til en Ø, som kaldes Formentera. Der havde en stor Hær af hedenske Blaamænd taget Stade i en Hule, og havde sat en stærk Steenvæg foran Aabningen paa Hulen. Der var ogsaa høit op til Muren, saa Enhver som vilde gange derop, blev jaget ned med Steen og Skud. De hærjede vide om i Landet og førte alt Bytte til Hulen. Paa denne Ø gjorde Kong Sigurd Landgang og foer til Hulen; men denne laa i et Berg, og der var en høi skraa Opgang til Steenmuren, medens Berget oventil skjød frem over den. Hedningerne forsvarede Steenmuren og ræddedes ei for Nordmændenes Vaaben; thi de kunde let kaste Stene og skyde ned paa Nordmændene under sine Fødder. Under disse Omstændigheder vovede heller ikke disse at stige op. Da toge Hedningerne sine Klæder og andre Kostbarheder, bare dem ud paa Muren, rystede dem for Nordmændene, skrege, eggede dem og bebreidede dem deres Feighed. Da faldt Sigurd paa det Raad, at han lod 2 Skibsbaade, som kaldes Barker, drage op paa Berget over Hule-Aabningen, og lod derpaa tykke Touge trække om Indholtene og om Stavnene. Paa disse Baade gik saa mange Mænd, som kunde faae Rum og nu bleve Baadene med Touge firede ned foran Hulen, hvorpaa de, som vare paa Baaden, skjøde og kastede med Stene ind i Hulen, saa Hedningerne maatte rykke tilbage fra Steenmuren. Derpaa gik Sigurd med sin Hær op paa Berget under Steenmuren, som det lykkedes dem at nedbryde, saa de kom ind i Hulen. Nu flygtede Hedningerne indenfor Steenmuren, som var sat tværs over Hulen. Derpaa lod Kongen bære store Træer ind i Hulen, opkaste et stort Baal i Hulens Aabning og stikke Ild derpaa. Da Ilden og Røgen toge Overhaand, lode Nogle af Hedningerne deres Liv, Nogle flyede, Nogle ginge under Nordmændenes Vaaben, saa en Deel bleve dræbte, en Deel brændte. Der finge Nordmændene det største Bytte, de paa denne Færd havde faaet. Saa siger Haldor Sqvaldre:

Formentera laa
Foran Stridsøgers[1]
Høie Stavne;
Og Freden brødes.
Der Blaamænds Hær
Ild og Staal
Maatte taale
Før de Bane fik.

Og end videre dette:

1) Kongens.

Cap. 6. Serkland, see 1 B. S. 4.
Formintera (Formintersa), den nuværende spanske Ø Formentera i det midlandske Hav, en af de fordum saakaldte Pityusiske Øer.

Gjævt Grams Verk i Serkland er;
Du, som Striden hvæsser,
Lader Barken sige
Ned for Jetindens steile Sti.[1]
Du, som Styrke viser
I Gøndlar-Thingets Gny,[2]
Stiger op mod Hulens Top,
Forsvar't af Folkeskare.

End siger Thorarin Stutfeld:

Gram, i Kampen hag,
Byder sine Kriger'
To Vind-Graabene graae[3]
Paa Bjerget drage.
Dyr med stærke
Bjælke-Sider[4]
Sige ned i Reeb
Med Hær for Hulens Dør.

Capitel 7. Om Striden i Ivitza og Minorka.

Derpaa fortsatte Sigurd sin Fart, og kom til en Ø, som heder Ivitza, hvor han holdt det syvende Slag, og vandt Seier. Saa siger Haldor Sqvaldre:

Mordhjulets[5] gjæve Mærker
Skibsskrog til Ivitz fører,
Og vældig Kongehelt
Vilde Freden slide.

Derefter kom Sigurd til en Ø, som kaldes Manork, og holdt sit ottende Slag med hedenske Mænd, hvor han vandt Seier. Saa siger Haldor Sqvaldre:

Kongens Følge vakte
Den ottende Spydstorm
Paa Manorkas grønne Vold,
Finneskat[6] den farved rød.

Capitel 8. Roger Jarl faaer Kongenavn.

Kong Sigurd kom om Vaaren til Sicilien og blev der længe. Der var da Roger Hertug, som venligen modtog Kongen og indbød ham til Gjæstebuds. Kong Sigurd kom did med et stort Mandskab og blev herligen beværtet. Hver Dag stod Hertug Roger og gjorde Tjeneste ved Selskabsbordet for Kong Sigurd; men den 7de Gjæstebudsdag, da Folk vare komne til Bords og havde toet sine Hænder, tog Kong Sigurd Hertugen ved Haanden, ledte ham op i Høisædet og gav ham Kongenavn, med den Ret, at der bestandig skulde være en Konge over Siciliens Vælde, endog der tilforn kun havde været Jarler og Hertuger over dette Rige.

Capitel 9. Om Kong Roger.

Der skrives i Krønikerne, at Roger Jarl først lod sig kalde Konge over Sicilien Anno Christi **1102**, da han tilforn havde ladet sig nøie med Jarlenavn alene over Sicilien;

1) Berget. 2) Slagets Larm. 3) Vind-Graabene :o Vind-Ulve, d. e. Skibe, her Baade; graa eller som i Texten blaasorte, kaldes Baadene, af den sorte Begfarve. 4) Baade. 5) Skjoldet. Skjoldets Mærker er Krigeren. 6) Sværd, som Finnerne betalte i Skat.

Cap. 7. Ivitza (Ivissa), Øen Iviza i Nord. for den foregaaende, ligesaa en af de Pityusiske Øer.
Manork (Manørk), nuværende Menorca af de Baleariske Øer.
Cap. 8. Sikiley, Øen Sicilien.

endskjøndt han tillige var Hertug over Calabrien og Apulien, og blev kaldet Roger den Mægtige; thi da han sidenefter gjorde sig Kongen i Tunet eller Tunis i Afrika skatskyldig, lod han disse Ord indgrave paa sit Sværd: Apulus & Calaber, Siculus mihi servit & Afer.[1] Kong Roger af Sicilien var en saare mægtig Konge; han vandt og underlagde sig hele Apulien, og desuden mange store Øer i Grækenlands-Hav; thi blev han kaldet Roger den Mægtige. Hans Søn var Vilhelm, Konge i Sicilien, som længe havde stor Ufred med Keiseren af Miklagaard. Kong Vilhelm havde 3 Døttre, men ingen Søn. En af sine Døttre giftede han med Keiser Henrik, en Søn af Keiser Fridrik, og deres Søn var Fridrik, som for kort Tid siden var bleven Romaborgs Keiser. Kong Vilhelms anden Datter var gift med Hertugen af Cypern. Den tredie Datter Margrit fik Over-Korsaren; men Keiser Henrik dræbte dem baade. Kongen i Sicilien, Roger den Mægtiges, Datter, var gift med Keiser Manuel i Miklagaard, og deres Søn var Keiser Kirialax.[2]

Om Sommeren seilede Kong Sigurd over Grækenlands-Hav til Jorsala-Land og landede ved Akersborg, hvor han efterlod sine Skibe, og foer derfra Landeveien op til Jorsalaborg. Da nu Balduin, Jorsala-Kongen, spurgte at Kong Sigurd vilde besøge Borgen, lod han hente kostbare Klæder og udbrede paa Veien, jo nærmere Byen jo kosteligere, og sagde derpaa: „det maa I vide, at nu monne en berømt Konge komme fra den nordlige Deel af Verden for at besøge os, om hvem der fortælles mangen en snild Bedrift og berømmeligt Verk; thi skulle vi nu modtage ham vel; men i det vi nu gjøre ville vi lære at kjende hans Pragt og Magt. Rider han den lige Vei til Borgen, uden at ændse denne stadselige Foranstaltning, da vil jeg troe, at han har nok af slige Ting i sit eget Rige. Rider han derimod af den rette Vei, holder jeg ikke hans kongelige Værdighed saa høit.“ Nu rider Kong Sigurd til Borgen med stor Pragt, og da han seer denne Stads for sig, rider han lige paa Klæderne, og byder alle sine Mænd gjøre ligesaa. Kong Balduin modtog Kong Sigurd overmaade vel, og reed med ham alt ud til Jordans Aa og siden tilbage til Jorsalaborg. Saa siger Einar Skulesson: Capitel 10. Kong Sigurds Færd til Jorsaler.

Skjellig Grund for Skalden er
Kongens Priis besynge;
Kongen lod søsvalet Byg[3]
Svæve om paa Græker-Salt.
Før gavmild Gram Skibet bandt
Ved sær brede Akersborg,
Kongen og alt Folket
Da bied Morgen blide.

Og end qvad han:

1) Mig tjene Apuler og Calabrier, Sicilier og Afrikaner. 2) Alexius. 3) Skibsskrog afkjølet af Havet.

Cap. 9. Calabria, Calabrien, en af de fire Hoved-Provindser, hvoraf Nedre Italien eller Kongeriget Neapel bestaar.

Apúlialand (Apúlia, Púl), Provindsen Apulien i Kongeriget Neapel. Man synes i Almindelighed derved at have forstaaet hele Kongeriget Neapel eller Nedre Italien.

Túnet eller Túnis, den bekjendte, efter Staden af dette Navn, opkaldte Provinds i Nord-Africa.

Kýpur (Kípr, Kífr, Ciphur, Cypr), Øen Cypern i Griklands-haf (Grækenlands-Hav).

Cap. 10. Akersborg (Akr), d. e. Acre eller Ptolemais i Palæstina. Alle Korstogs-Skribenterne, som omtale Kong Sigurds Tog, ere ellers enige i, at han landede ved Joppe (Japhet). See herom og mere vedkommende Kongens Ophold i Palæstina — Saml. t. d. N. F. Sprog og Hist. I. 89 f.

Stridsgjæve Gram jeg omtaler
Som søgte Jorsals Bygd;
Større Ætling Ingen kjender
Under Vindens vide Sal.
Høgesædets Lue-Oder[1]
Rafkt louger[2] sig i klare
Jordan-Flodens Vande;
Slig Herre priset være!

Kong Sigurd opholdt sig meget længe i Jorsalaland om Høsten og den første Deel af Vinteren.

Capitel 11. Sæt indtages.

Kong Balduin gjorde et fagert Gjæstebud for Kong Sigurd og mange af hans Folk, og gav ham mange hellige Reliqvier. Efter Kong Balduins og Patriarkens Befaling blev der tagen en Spaan af det hellige Kors, og paa denne Helligdom svore de begge, at dette Træ var af det hellige Kors, paa hvilket Gud Selv var piint. Siden blev denne Helligdom given Kong Sigurd med saa Skjel, at han, og 12 andre Mænd med ham svore, at han skulde fremme Christendommen af al Magt, og reise en Erkebispe-Stol i Norge, om han det kunde, samt at Korset skulde bevares der hvor den hellige Kong Olaf hvilede, ligesom han og skulde indføre Tienden og selv give den. Siden foer Kong Sigurd tilbage til sine Skibe til Akersborg, og da beredte Kong Balduin sig til at fare til Syrien, til en Stad som heder Sæt, og som Nogle mene har været Sidon. Denne Borg, som var hedensk, vilde han vinde fra Hedningerne og underlægge de Christne. Paa denne Færd fulgte Kong Sigurd ham med sit hele Mandskab og 60 Skibe, og efter at Kongerne i en kort Tid havde beleiret Byen, overgave Hedningerne sig, hvorefter de tilegnede sig Staden med store Rigdomme af Penge; men deres Mænd finge andet Bytte. Kong Sigurd gav Kong Balduin sin Deel i Borgen. Saa siger Haldor Sqvaldre:

Du, Saarhundens Feder![3]
Tog hedensk Stad med Magt,
Og Du gav milde Gaver,
Hver Strid med Ære strider.

Einar Skulesson taler og herom:

Dølers Drot Staden Sæt
Vinder — det Helten mindes.
Valslynge[4] i Slag-Klynge
Tager hvasse Tag.
Han som farver Valfalks[5] Mund
Nedbryder herligt Verk,
Fagert Sværd rødfarves;
Glad Seier Helten eier.

Derefter foer Kong Sigurd til sine Skibe og gjorde sig færdig til at forlade Jorsalaland. De seilede nord til Øen Cypern og Kong Sigurd dvælede der en Stund, siden foer han til Grækenland, og lagde i Land med sin hele Flaade ved Engelsnæs-

1) Haandens Lue er Guld. 2) Bader. 3) Ulvens Feder, d. e. Kriger. 4) Hvormed Mure nedbrydes. 5) Høgens.

Cap. 11. Sætt, d. e. Sidon (Said) i Sýrland (Syrien).

Engilsnes (Eingilsnes, Aungulsnes), der efter Sammenhængen har ligget nærmere Constantinopel end Cap S. Angelo paa Morea, som ogsaa kaldes Engelsnes, maa derfor antages at

Der laa han stille en halv Maaned, endskjøndt der hver Dag blæste Forde-Vind til at seile nordefter; men Sigurd vilde oppebie Bidevind, paa det Seilene kunde vende sig endelangs ad Skibene; thi i alle hans Seil var Silke indsat baade i den Deel, som vendte fremad og i den bagerste Deel, og fordi hverken de, som vare foran eller bag i Skibet, vilde see den mindst skinnende Deel af Seilene, vilde de heller oppebie en saadan Vind.

Capitel 12. Kong Sigurds Færd til Miklagaard.

Da Kong Sigurd seilede ind til Miklagaard, styrede han nær Landet. Overalt paa Landet er der Borge, Kasteller og Landsbyer, den ene ved den anden, uden Mellemrum. Der fra Landet kunde man og see ind i Bugterne paa Seilene, og saa tæt stode Seilene ved Siden af hverandre, at de udgjorde ligesom et heelt Gjærde. Alle Folk stode ude, for at see Kong Sigurds Seilads. Keiser Alexius havde ogsaa spurgt Kong Sigurds Færd, og lod oplukke den Borgport paa Miklagaard, som kaldes Guld-Varte, gjennem hvilken Keiseren rider naar han har været længe borte fra Miklagaard, eller gjort et Krigstog, hvori han har vundet Seier. Da lod Keiseren udbrede kostbart Klæde fra Guld-Varte til Laktjarne, som er Navnet paa Keiserens gildeste Hal. Kong Sigurd befaler sine Mænd, at de skulde ride i stor Pragt ind i Borgen, og lidet ændse Alt det Nye de monne see, og saa gjorde de. Keiseren sendte dem Sang og Strængeleg i Møde, og med saa megen Priis reed Kong Sigurd med sit hele Følge ind i Miklagaard. Der fortælles, at Kong Sigurd lod sin Hest sko med Guldsko førend han reed ind i Borgen, og magede det saa, at en af Skoene skulde gaa løs paa Gaden; men ingen af hans Mænd skulde vende Øinene derhen. Da nu Kong Sigurd kom til den gildeste Hal, var Alt der gjort i Stand paa det bedste; og da Kong Sigurds Mænd vare komne til Sæde og færdige til at drikke, kom Keiserens Sendemænd ind i Hallen og bare mellem sig Guld og Sølv i store Punge, som de sagde Keiseren sendte Kong Sigurd; men Kongen saae ei derpaa, og bad sine Mænd dele det imellem sig. Da Sendemændene vendte tilbage til Keiseren og fortalte ham dette, sagde han: „Denne Konge maa være stormægtig og rig, som ei ændser slige Ting, og giver intet Takkens Ord derfor," og befaler dem at vende tilbage med store Kister fulde af Guld. Atter komme de tilbage til Kong Sigurd og sige, at disse Gaver og Sendinger sendtes ham fra Stolkongen. Kong Sigurd sagde: „dette er en stor og fager Skat, og deler den mellem Eder, mine Mænd." Sendemændene fore tilbage og fortælle Keiseren dette. Han svarer: „med denne Konge har det sig paa to Viis, enten maa han være over andre Konger i Magt og Rigdom, eller og har han ikke saa stor Forstand, som det sømmer en Konge; farer nu hen tredie Gang, og bringer ham det dyreste Purpur, og disse Kister med Raake af Guld, hvorpaa han end videre lagde to Guldringe. Nu fare Sendemændene atter afsted til Kong Sigurd, og sagde ham, at Stolkongen sendte ham denne store Skat. Da stod han op tog Kongen Ringene og trak dem paa sin Haand. Derpaa holdt han en siirlig Tale paa Græsk, hvori han takkede Keiseren med mange fagre Ord for al hans Hæder og Høimodighed; men uddeelte Skatten igjen meget sømmeligen blandt sine Mænd. Kong Sigurd opholdt sig der nogen Tid. Da sendte Keiser Alexius sine Mænd til ham, og lod ham spørge, om han vilde modtage af Keiseren 6 Skippund røde Guld, eller han vilde at Keiseren skulde lade anstille den Leeg, som han pleiede at lade lege paa Padreim? Kong Sigurd valgte Legen, og Sendemændene sagde, at denne Leeg ikke kostede Keiseren mindre

---

være det i Orkenøernes Saga S. 316 omtalte Ægisnes, d. e. Næsset ved Floden Ægos (Ægospotamos) indenfor Dardaneller-Strædet i Rumilien, det nuværende tyrkiske Landskab.

Cap. 12. **Padreimr** (Padrennir) eller Hippodromos, Pladsen hvor de store Kamplege i Constantinopel holdtes.

end dette Guld var. Da lod Keiseren gjøre i Stand til Legen, der blev holdt som sædvanlig; men den Dag gik alt i Legen bedre for Kongen end for Dronningen; thi Dronningen har altid den halve Deel i Legen, og deres Mænd kappes derfor med hverandre i alle Lege. Derhos sige Grækerne, at naar Kongen vinder flere Lege paa Padreim end Dronningen, da monne Kongen vinde Seier naar han drager i Feide. Folk, som have været i Miklagaard, fortælle, at Padreim er gjort saalunde, at der er sat en høi Muur omkring en flet Vold, der er at ligne med en kredsrund og bar Tunplads, med Jordbænke rundt om langs Steenmuren, hvorpaa Tilskuerne sidde; men Legen selv er paa den flette Vold. Der ere mange Slags gamle Tildragelser beskrevne om Aser, Volsunger og Gjukunger, Alt støbt af Kobber og Malm med saa stor Kunst, at det synes at være levende, og det tykkes Folk, som om hine vare tilstede ved Legene. Legen selv er indrettet saa konstig og snodig, saa Folk synes at ride i Luften, og ved dem bruges ogsaa Skudild, alskens Harpeleg, Sang og Spille-Redskaber.

Capitel 13. Kong Sigurd gjør et stort Maaltid for Miklagaards Keiser.

Der fortælles, at da Kong Sigurd skulde en Dag give Keiseren et Maaltid, befalede han sine Mænd at skaffe rundeligen tilveie Alt, hvad der til dette Gjæstebud behøvedes, og da alle Ting vare skaffede, som det sømmer mægtige Mænd at beværte Hædersmænd med, befalede Kong Sigurd sine Mænd, at gange hen i det Stræde i Borgen, hvor Ved var at faae tilkjøbs, og sagde der behøvedes en stor Deel. De sagde, at Kongen ei behøvede at frygte for at der skulde mangle Ved; thi der blev hver Dag aget mange Læs Ved ind i Borgen. Men da de nu behøvede at tage til Veden, var altsammen borte, hvilket de sagde Kongen. Han svarede: „farer hen og forsøger om I kunne faa Valnødder, dem kunne vi ligesaa godt bruge til at ilde med." De fore og finge saa mange de vilde. Dernæst kom Keiseren med sine Høvdinger og sin Hird og satte sig til Bords. Det gik meget prægtigen til, og Kong Sigurd modtog Keiseren med megen Pragt og omhyggelig Beværtning. Da Keiseren og Dronningen fandt, at der ikke skortede paa nogen Ting, sender hun nogle Mænd for at undersøge, hvad de brugte at ilde med, og nu kom de til et Huus, som var fuldt af Valnødder, hvilket de igjen berettede Dronningen. „Visseligen er denne Konge en stormodig Mand," sagde hun, „der ei sparer Omkostning, naar det gjælder hans Ære." Hun havde gjort dette for at prøve, hvad de vilde tage sig til, naar hun lod tage al Brændeved fra ham.

Capitel 14. Sigurd Jorsalafars Hjemreise.

Efter dette beredte Kong Sigurd sig til Hjemreisen. Han gav Keiseren alle sine Skibe; men de kostbare Hoveder, som vare paa Kongens Skibe, bleve satte op paa Peterskirken, hvor de siden have været tilsyne. Keiser Alexius gav siden Kong Sigurd mange Heste og Veivisere, som skulde ledsage ham gjennem hele hans Rige, og indrettede Torve for ham i sit Rige, hvor han kunde kjøbe Mad og Drikke. Da foer Kong Sigurd bort fra Miklagaard; men der blev en Mængde Nordmænd tilbage, som gik i Keiserens Sold. Kong Sigurd foer fra Bulgarien, saa gjennem Ungarn, Panonien, Svaben og Bayern. Han traf den Romerske Keiser Lotharius i Svaben, som tog overmaade ven-

---

Cap. 14. Bolgaraland, d. e. Landskabet Bulgarien i det europæiske Tyrkie, som paa den Tid hørte til eller var afhængigt af det græske Rige. Indbyggerne kaldtes Bolgarar og henregnes til de finske Folkefærd, og deres Land udgjorde engang, indtil det ellevte Aarhundrede, en betydelig Stat.

Ungaraland (Úngaraland, Ungæraland), Ungarn; dog kan man ei derved have forstaaet hele det nuværende Ungarn.

Panonia, Pannonien, en Deel af nuværende Ungarn.

Svafa, Landskabet Schwaben i det sydlige Tydskland.

Beiara (Beiaraland, Bæjaraland, Beigara, Byjara), et Hertugdømme i det sydlige Tydskland, der har været Grundvolden til det nuværende Kongerige Bayern.

lig imod ham, gav ham Veivisere gjennem hele sit Rige, og lod indrette Torve for ham, hvor han kunde kjøbe Alt, hvad han behøvede. Da Kong Sigurd kom til Slesvik i Danmark, gjorde Eilif Jarl et kostbart Gjæstebud for ham, og dette var ved Midsommers-Tid. I Hedeby traf han Danakongen Nikulas, som tog overmaade venligen imod ham, gjorde et stort Gilde for ham, fulgte ham Selv Nord til Jotland og gav ham et Skib, forsynet med alt Fornødent. Derpaa foer Kong Sigurd hjem til Norge, og blev meget vel modtagen, da han kom til sit Rige. Det var en almindelig Tale blandt Folk, at Ingen havde gjort en hæderligere Reise fra Norge, end denne Kong Sigurds var. Da var han 20 Aar gammel og havde været 3 Aar paa Reisen. Hans Broder Olaf var den Gang 12 Aar gammel.

Capitel 15. Om Kong Eysteins Foretagender.

Kong Eystein havde ogsaa udrettet meget i Landet, som nyttigt var, medens Kong Sigurd var paa Reisen. Han lod gjøre i Bergen den store Sal, som haver været det største og mest berømte Herberge i Norge. Han lod opføre et Munkesæde paa Nordnæs i Bergen og lagde meget Gods dertil. Der lod han og bygge Mikaels-Kirken, som er det prægtigste Steen-Tempel. Der i Kongsgaarden lod han opføre Apostelkirken og den store Hall, som er det prægtigste Træhuus, der haver været gjort i Norge. Iligemaade lod han bygge en Kirke paa Agdanæs, med en Skandse og en Havn, hvor der forhen havde været et øde Sted. I Nidaros lod han i Kongsgaarden opføre Nikolas-Kirken, hvilket Huus blev særdeles prydet med Udskjæringer og alt Tømmerverk. Han lod og gjøre en Kirke nord paa Vaage i Halogaland og lagde dertil Gods og Indkomst.

Capitel 16. Om Kong Eystein.

Kong Eystein sendte mundtlig Bud til de forstandigste og mægtigste Mænd i Jæmteland, indbød dem til sig, modtog dem Alle, da de kom, med stor Venlighed, og fulgte dem paa Veie med Vennegaver, hvorved han lokkede dem til Venskab mod sig. Da nu Mange bleve vante til at fare til ham og modtage Gaver af ham, ligesom han og sendte Gaver til Nogle, som ei selv kom, saa vandt han snart alle de Mænds Venskab, som havde mest at raade i Landet. Derpaa talede han for Jæmterne og sagde, at de havde gjort ilde, som havde vendt sig fra Norges Konger og unddraget dem Lydighed og Skattegaver. Han begyndte sin Tale med, at Jæmterne havde underkastet sig Hakon Adalsteens-Fostre, og længe efter den Tid viist Norges Konger Lydighed. Han forestillede dem, hvor mange nyttige Ting de kunde faae fra Norge, og hvor umageligt det derimod var for dem, at søge hos Sveakongen hvad de behøvede. Ved denne sin Tale bragte han det dertil, at Jæmterne af egen Drift tilbøde at underkaste sig ham, hvilket de sagde var dem nyttigt og nødvendigt, og saaledes bleve de indbyrdes enige om, at Jæmterne gave hele Landet under Kong Eysteins Magt. Den første Begyndelse gjorde de mægtige Mænd, som bevægede hele Folket til at gjøre Troskabs-Ed; derpaa fore de til Kong Eystein og tilsvore ham Landet, hvorved det siden længe er forblevet. Kong Eystein vandt saaledes Jæmteland ved sin Viisdom; men ei med fiendtligt Anfald, som Nogle af hans Forfædre.

Slezvik i Danmörk, nu Kjøbstaden Slesvig, Danmarks ældste Bispesæde, i Sønder-Jylland eller det efter samme Sted opkaldte Hertugdømme, cfr. Heidabýr 1 B. S. 133.

Cap. 15. Nordnes er det længst imod Nordvest udspringende Næs af Staden Bergens Territorium, og beliggende paa den søndre Side af Bergens-Vaag (Bjargvinnar- eller Bjørgynjar-vâgr). Her stod fordum det rige St. Michaelis Kloster, sædvanlig kaldet Múnkalífi; see Bjorgvinn.

Agdanes, ved Indløbet til Throndhjems-Fjorden, see 1 B. S. 80.

Vâgar, Vaagen i Halogaland, see 1 B. S. 276.

Cap. 16. Jamtaland, Jæmteland, see 1 B. S. 67.

Capitel 17. Om Kong Eysteins Sjæls og Legemis Fuldkommenheder.

Kong Eystein var den vakkreste Mand, som man kunde see. Han havde blaae og temmelig aabne Øine, blegguult og krøllet Haar, var ikke høi, men middelmaadig af Vært. Han var viis og forstandig, kyndig i alle Love og i Historien. Han havde megen Menneske-Kundskab, var raadsnild og ordklog, overmaade veltalende og gavmild. Han var særdeles munter og beskeden, yndet og elsket af hele Almuen. Han var gift med Ingeborg, en Datter af Guttorm, Steigar-Thorers Søn, og deres Datter var Maria, som siden blev gift med Gudbrand Skafhaugsson. Kong Eystein havde mangenlund forbedret Landsfolkets Lov og Ret, og holdt nøie over Lovene; thi han gjorde sig bekjendt med alle Love i Norge, og viste overalt megen Klogskab og Forstand. Deraf kunde det noksom mærkes, hvor kostelig en Mand Kong Eystein var, hvor vennehuld og hvor meget hans Hu stod til at eftergranske hvad der kunde være hans Venner til Harm. Der var en islandsk Mand hos ham, som hedte Ivar Ingemundsson; Manden var vittig og ætstor, tillige Skald, og Kongen viiste sig kjærlig imod ham, hvilket sporedes af hvad vi nu ville fortælle. Ivar blev engang uglad, og da Kongen mærkede dette, hentede han Ivar til sig, gav sig i Samtale med ham og spurgte ham, hvi han var saa uglad? „Før, da Du var hos os, havde vi megen Moro af Din Tale; huer det Dig ikke mere hos os?“ Ivar svarede, at det ikke var saa. Kongen: „ei heller spørger jeg Dig derom, fordi jeg ja veed, Du er altfor forstandig en Mand til at troe, jeg haver gjort Dig Noget imod. Siig mig da hvad det er?“ Han svarede: „jeg kan ikke sige Dig, Herre, hvad det er.“ Da sagde Kongen: „jeg vil da gjette mig dertil. Er der nogle Mænd, som ei behage Dig?“ Dertil sagde han Nei. „Tykkes Dig, at Du holdes i mindre Hæder hos mig end Du vilde?“ Ogsaa dertil sagde han Nei. „Haver Du seet Nogetsomhelst, som har gjort det Indtryk paa Dig, at Du dermed syntes utilfreds?“ Han svarede det heller ikke var saa. Kongen: „Staaer Din Hu til at fare til andre Mænd eller til andre Høvdinger?“ Han sagde Nei. Kongen: „Vanskeligt er det nu at gjette; er der nogle Piger her eller i andre Lande, som Dit Sind staaer til?“ Han sagde, at saa var det. Kongen sagde: „vær ikke sindssyg derfor. Far Du til Island, saasnart det vaares, og jeg skal give Dig Penge og anselige Gaver, dertil Brev og Segl til de Mænd, som der have mest at raade, og jeg kjender ingen Mand der, som jo bøier sig for mine Venneord eller Trusler.“ Ivar svarede: „tungere er min Skjæbne, Herre, Broder min har denne Pige.“ Da sagde Kongen: „slaa dette af Dit Sind, jeg veed nok et Raad derimod. Efter Juul farer jeg ud til Gjæstebuds; faer Du da med mig, da vil Du faae at see mange artige Piger, og dersom de ei ere kongebaarne, skal jeg skaffe Dig een af dem til Ægte.“ Ivar svarer: „Herre, min Skjebne er endnu tungere; saa ofte jeg seer fagre og kostelige Piger, mindes jeg hiin Pige, og da forøges min Harm.“ Kongen: „da vil jeg give Dig Gods at raade over og Eiendomme til Din Fornøielse.“ Han svarede: „dertil har jeg ingen Lyst.“ Kongen: „da vil jeg give Dig Penge, at Du kan reise til hvilket Land Du vil.“ Han sagde, at han heller ikke vilde dette. Da sagde Kongen: „vanskeligt er det for mig at søge videre, da jeg har bragt alt paa Bane, som kunde falde mig ind. Kun een Ting er endnu tilbage, som dog er lidet værd ved Siden af hvad jeg har tilbuden Dig. Kom Du hver Dag til mig, naar Bordene ere tagne bort, og naar jeg ikke sidder over vigtigere Forretninger, skal jeg tale med Dig om denne Pige paa alle Viis, som kan falde mig ind og jeg skal dertil give mig god Tid. Det hænder stundom at Folks Sorg lettes, naar den bringes paa Bane. Desuden skal du aldrig gaae gaveløs fra mig.“ Han svarer: „Dette vil jeg, Herre, og haver Tak for Eders Efterspørgsel.“ Og nu gjøre de stedse saaledes; naar Kongen ei sad over vigtigere Forretninger, taler han med ham, hvorved hans Sorg lettedes og han blev glad igjen.

Kong Sigurd var en stor og stærk Mand, med brune Haar, mandig af Udseende, men ikke vakker, velvoxen, faatalende som oftest ikke venlig, vennegod og trofast, ikke meget veltalende, men sædelig og artig i Væsen. Kong Sigurd var myndig og haard i sine Revselser, holdt nøie over Loven, var gavmild, og derhos en vældig og gjæv Konge. Hans Broder Olaf var en høi og smal Mand, vakker i Synet, glad, beskeden og vennesæl. Da alle disse Brødre, Eystein, Sigurd og Olaf, vare Konger i Norge, ophævede de mange Paalæg, hvormed Danerne havde betynget Folket den Tid Svend Alfifason raadede for Norge, og de bleve saaledes høiligen elskede af Almuen og af Stormænd. Capitel 18. Om Kong Sigurd.

Engang paakom der Kong Sigurd en stor Uglæde, saa at kun Faa fik ham i Tale, og han sad kun kort ved Drikkebordet. Dette faldt hans Raadgivere, Venner og Hirden tungt, og de bade siden Kong Eystein at lægge et godt Raad til, for at erfare Aarsagen, hvorfor de Folk, som søgte Kongen, ingen Afgjørelse fik paa hvad de forelagde ham. Kong Eystein svarede, at det var vanskeligt at tale med Kongen, for at komme efter Sligt, dog blev det efter mange Mænds Bøn omsider saa, at han lovede det. Engang, da begge vare samlede, bragte Kong Eystein denne Sag paa Bane for sin Broder og spurgte om Aarsagen til hans Tungsind. „Det er nu, Herre, mangen Mands Sorg, at Du er saa uglad, og vi vilde gjerne vide hvad det er, som dette volder, eller haver I maaskee spurgt nogen Tidende, som er af saa stor Vigtighed?“ Kong Sigurd svarer, at det ei var saa. „Er det da saa, Broder,“ siger Kong Eystein, „at I vil reise udaf Landet og forøge Jeres Rige, som vor Fader gjorde?“ Han svarede, at det heller ikke var saa. „Er der da nogle Mænd her i Landet, som have paadraget sig Din Vrede?“ Dertil sagde Kongen og Nei. „Da vilde jeg dog vide, om I haver drømt Noget, som kan volde Eder Bekymring?“ Kongen sagde, at saa var. „Sig mig da, Broder, Drømmen.“ Kong Sigurd sagde: „ikke vil jeg sige den, med mindre Du udtyder den eftersom den monne være, og heel glegt[1] skal jeg skjønne om Du udlægger den rigtig eller ikke.“ Kong Eystein svarede: „det er en meget vanskelig Sag paa begge Hænder, Herre, enten at udsætte mig for Din Vrede, som er mig vis, om jeg ei kan udtyde den, eller for menig Mands Daddel om jeg slet Intet udretter. Dog vælger jeg heller at lade det komme an paa Eders Miskundhed, om end ikke min Udtydning behager Eder.“ Kong Sigurd svarer: „det tykkedes mig i Drømme, som vi Brødre sadde Alle i en Stol udenfor Krist-Kirken nord i Throndhjem, og da syntes mig som vor Frænde Kong Olaf den Hellige gik ud af Kirken, prydet i Konge-Skrud, skinnende og herlig, og med det kosteligste og blideste Ansigt. Han gik til vor Broder, Kong Olaf, tog ham i Haanden og sagde blideligen til ham: „far Du med mig Frænde,“ hvorpaa han syntes at stande op, og gange ind i Kirken. Noget senere kom Kong Olaf den Hellige ud af Kirken, dog ei saa blid og herlig som før. Nu gik han til Dig, Broder, og sagde til Dig, at Du skulde gange med ham, hvorpaa han ledte Dig med sig, og I ginge siden i Kirken. Da tænkte jeg, og ventede tillige paa, at han skulde komme til mig, og mig i Møde; men der blev Intet af. Derover blev jeg meget bedrøvet, og der faldt en stor Rædsel og Afmagt over mig, saa jeg blev ganske magtesløs, og i det Samme vaagnede jeg.“ Kong Eystein svarer: „saaledes udtyder jeg Din Drøm, Herre, at Stolen betegner vi Brødres Rige; men da Du syntes Kong Olaf kom med et saa blidt Ansigt vor Broder Kong Olaf i Møde, monne han vel leve kortest af os Brødre, og have Godt at vente: thi han er vennesæl, ung af Alder og haver kun gaaet lidet igjennem; thi monne Kong Olaf den Hellige hjælpe hannem. Men da Du syntes, at han kom mig i Møde, og det ikke med saa stor Blidhed, da monne jeg vel leve nogle Aar længere, dog ikke vorde gammel, og jeg venter, at hans Forsorg monne stande over mig. Men at han ei Capitel 19. Om Kong Sigurds Drøm.

1) Tydeligt.

kom imod mig med den blomstrende Glands, som mod vor Broder Olaf, det kommer vel deraf, at jeg paa mange Maader har forseet mig og overtraadt hans Bud. Men naar han dvælede med at komme Dig i Møde, da troer jeg ei at derved bebudes Din Hengang, men snarere et langt Liv; dog er det muligt, at der møder Dig et eller andet tungt Tilfælde, da Du syntes som en uforklarlig Rædsel lagde sig over Dig; thi spaaer jeg, at Du vorder ældst af os, og raader længst dette Rige." Da sagde Sigurd: „vel og forstandigen er dette udtydet, og det er rimeligt, at det vil gange saa til." Og nu begynder Kongen igjen at vorde glad.

Capitel 20. Kong Sigurds Giftermaal.

Kong Sigurd fik Malmfrid, en Datter af Kong Harald Valdemarsson østenfra Holmgaard. Valdemar var en Søn af Jarisleif Gamle og Ingigerd, en Datter af Svea-Kongen Olaf Svenske. Kong Harald Valdemarssons Moder var Dronning Gyde den Gamle, en Datter af Englands Konge Harald Godvinsson. Dronning Malmfrids Moder var Dronning Christine, en Datter af Sveakongen Inge Steinkelsson. Harald Valdemarssons anden Datter, Søster af Malmfrid, var Ingeborg, som blev gift med Knut Lavard, en Søn af Danakongen, Erik den Gode, og Sønnesøn af Kong Svend Ulfsson. Knut og Ingeborgs Børn vare: Danakongen Valdemar, som tog Kongedom i Danmark efter Svend Eriksson, og Døttrene Margrete, Christine, Catrine. Margrete blev gift med Stig Hvitaleder, og deres Datter var Christine, som blev gift med Sveakongen Karl Sørkvisson, Kong Jons Fader. Christine, som var gift med Jarlen Erling Skakke, var en Datter af Kong Sigurd og Malmfrid.

Capitel 21. Her begynder Fortællingen om Thingsager.

Kongens Svoger, Sigurd Hranesson, blev uenig med Kong Sigurd; han var gift med Skjaldvør, en Søster af Kong Magnus Barfod paa mødrene Side. Han havde havt Finnefærd[1] paa Kongens Vegne, formedelst deres Svogerskab og langvarige Venskab, samt de mange Tjenester, som Sigurd Hranesson gjorde Kongerne; thi han var en høist mærkelig og vennesæl Mand. Men det gik ham, som ofte kan skee, at Nogle, som vare mere onde og avindsyge end sanddrue, bagtalede ham for Kong Sigurd og bare ham i Øret, at Sigurd Hranesson stak meer af Finnskatten til sig, end passeligt var. Saalænge talede de herom, indtil Kong Sigurd lagde ham Fiendskab og Vrede til, og sender Bud efter ham. Da han kommer for Kongen, bærer han dette paa ham og siger: „ikke ventede jeg, at Du saalunde skulde lønne mig for det store Lehn og for anden Værdighed, at Du skulle tilegne Dig Kongens Eiendomme, og tage større Deel deraf, end tilladt var." Da svarer Sigurd Hranesson: „det er ikke sandt, som Eder er fortalt, kun slig Deel har jeg taget, som Eders Tilladelse var til." Kong Sigurd sagde: „Du slipper ikke alene dermed; men Sagen skal alvorligen behandles førend den tager Ende." Dermed skiltes de ad. Kort derefter anlagde Kongen, efter sine Venners Raad, Sag mod Sigurd Hranesson paa Thingmødet i Bergen og vilde gjøre ham til fredløs Mand. Da nu Sagen tog den Vending og blev saa farlig, farer Sigurd Hranesson til Kong Eystein, og siger ham hvilken Skade Kong Sigurd ved denne Sag vilde forvolde ham, og beder om hans Hjælp. Kong Eystein svarer: „Det er en vanskelig Sag, som Du beder mig om, at sige min Broder imod, og der er stor Forskjel mellem at forsvare en Sag, og at forfølge den for Retten," og tilføiede, at denne Sag angik dem begge, Sigurd og ham ligemeget; „men for Din Nøds og vort Svogerskabs

1) Reise til Finmarken for at indkræve Skatte, hvormed og fordeelagtig Skindhandel var forbunden, og denne Reise overdroges gjerne kun dem, der stode i Yndest hos Kongerne.

Cap. 20. Holmgardr, see 1 B. S. 6.
Cap. 21. Finnfør, hvorom see 1 B. S. 319.

Skyld, skal jeg lægge et godt Ord til." Noget derefter opsøger Eystein Kong Sigurd og beder ham at skaane Manden, erindrede ham om det Slægtskab, der var imellem dem og Sigurd Hranesson, som var gift med deres Faster Skjaldvør, og siger, at han vilde betale Bod for den mod Kongen begangne Brøde, endskjøndt han ikke med Sandhed kunde tillægge sig nogen Deel deri. Derhos bad han Kongen mindes deres langvarige Venskab. Kong Sigurd sagde, at det var en bedre Styrelse at revse slige Ting. Da svarer Kong Eystein: „dersom Du, Broder, vil følge Loven og straffe Sligt efter Landsretten, da er det rigtigst, at Sigurd Hranesson fremfører sine Vidner, og at Sagen dømmes paa Thinge, men ei i et Møde; thi Sagen hører under Landsloven, og ei under Bjarkø-Ret." Da sagde Sigurd: „det kan vel være, at Sagen hører derhen, som Du siger, Eystein Konge, og er det mod Loven, som hidtil er skeet i denne Sag, da ville vi føre den paa Thinge." Siden skiltes Kongerne ad, og hver af dem syntes at ville gaae sin egen Vei. Derpaa stævnede Kong Sigurd denne Sag for Arnarnæs Thing, og agtede der at forfølge den. Kong Eystein kom og did til Things, og da Sagen blev indladt til Doms, gik Kong Eystein didhen førend Dommen blev fældet over Sigurd Hranesson. Nu bad Kong Sigurd Lagmændene fælde Dommen, men Kong Eystein svarer saalunde: „jeg tænker at her monne være saa forstandige og i Norges Lov kyndige Mænd, at de ikke dømme en Lendermand fredløs paa dette Ting." Derpaa forklarer han Loven herom saaledes, at hver Mand skjelligen kunde forstaa det. Da sagde Kong Sigurd: „meget heftig tager Du Dig af denne Sag, Eystein Konge, og det er muligt, at Sagen koster meer Møie førend den kommer til Ende, end vor Agt var; men ikke destomindre vil jeg forfølge den. Gjerne vilde jeg nu, at han blev dømt fredløs paa sit Fødested." Da sagde Kong Eystein: „der er vist ikke mange Ting, som jo faae Fremgang, naar Du forfølger dem, hvilket er rimeligt, saa mange og store Ting som Du har udrettet, da nu desuden kun faa og smaa Folk stande mod Dig. Saaledes skiltes de ad, uden at der blev gjort noget videre ved Sagen. Derefter sammenkalder Kong Sigurd Gulathing, søger selv derhen og stævner til sig mange ypperlige Høvdinger. Der kommer og Kong Eystein med sin Svite,[1] og der blev nu holdt mange Møder og Stævner angaaende denne Sag af forstandige Mænd, og den blev prøvet og ransaget for Lagmændene. Nu anfører Kong Eystein, at alle de Mænd, som her vare sagsøgte, vare fra Frostathings-Lagen, medens den paaankede Gjerning var udført i Halogaland. Thinget endtes altsaa dermed, at der ikke blev gjort Noget ved Sagen, eftersom Kong Eystein saalunde gjorde den ugyldig. Dermed skiltes Kongerne ad i megen Vrede, og Kong Eystein farer nord til Throndhjem. Kong Sigurd derimod stævner til sig alle Lendermænd, tilligemed Lendermændenes Huuskarle, og udnævner af ethvert Fylke meget Bondefolk heelt sør fra Landet, saa der samledes en stor Hær om ham, og stævner med hele denne Skare nordefter langs med Landet alt til Halogaland, og vil anvende al Kraft paa at gjøre Sigurd Hranesson fredløs midt iblandt sine Frænder. Til den Ende stævner han til sig Halogalændere og Naumdøler og kalder et Thing sammen i Hrafnista. Kong

1) I Texten· Sveitir.

Arnarnes-Þing er en aabenbar Feil; der findes paa Halogaland intet Sted af dette Navn. Den langt fuldstændigere og upaatvivlelig rigtigere Fortælling om denne Proces, som findes i de vidtløftigere Bearbeidelser af Norges Konge-Sagaer, nævner det rette Fylkes-Thingsted Þrándarnes (Thronæs i Senjen, see Fornm. Søg. 7 B. Cap. 27, cfr. Saml. t. d. N. F. Spr. og Hist. 1 B. S. 112 ff. og foran i dette Verks 1 B. S. 90.

Om Gula-Thing og Frosta-Thing, see 1 B. S. 90.

Hrafnista, nu Ramstad paa Ramstad-Øen, som nu ved lavt Vand er sammenhængende med Løvnæsset, en langt udstikkende Halvø paa Nordsiden af Folden-Fjord i Nærøens Hovedsogn i Numedalen. Her var i Hedenold Hoved-Sædet for en af de navnkundigste Slægter i Landet, den

Eystein rustede sig ogsaa fra Kjøbstaden Nidaros med meget Folk og søger til Thinget, hvor han ved Haandtag lod sig af Sigurd Hranesson overgive Sagens Forfølgelse og Forsvar. Paa dette Thing talede begge Kongerne hver sin Sag. Da spørger Kong Eystein Lagmændene, hvor den Lov var given i Norge, at det var Bøndernes Ret at dømme Kongerne imellem, naar de sagsøge hverandre. Nu skal jeg med Vidner bevise, at Sigurd haver givet Sagen i mine Hænder; thi har Kong Sigurd med mig og ei med Sigurd Hranesson at bestille i denne Sag.“ Lagmændene sige, at Kongernes Trætte skulde afgjøres paa Øre-thing i Nidaros. Kong Eystein svarer: „saa tænkte jeg og at det skulde være, og did maa Sagen flyttes,“ og der siger Kongen at han vilde lade fælde den rette Dom i Sigurd Hranessons Sag. Da svarede Kong Sigurd: „jo større Tyngsel og Ulempe Du paafører mig i denne Sag, desto traaere skal jeg forfølge den,“ og derefter skiltes de ad. Begge Konger søge sydefter til Kjøbstaden Nidaros, hvor der berammedes et Thing af 8 Fylker. Kong Eystein var da i Byen og havde en stor Mængde Folk hos sig, men Sigurd laa paa sine Skibe. Da Thinget skulde aabnes, blev der givet Fred og Leide. Og da alt Folket var kommen, og Sagen skulde kæres, stod Bergthor Bok, en Søn af Svend Bryggesod, op og aflagde sit Vidnesbyrd, at Sigurd Hranesson havde understukket en Deel af Finneskatten. Da stod Kong Eystein op og svarer: „om endog Din Anklage, som Du nu bærer frem, var sand, endskjøndt jeg ikke veed hvor sandt Dit Vidnesbyrd kan være, saa haver dog denne Sag været afviist paa tre Lagthing og fjerde Gang paa et Møde. Nu kræver jeg, at Lagretsmændene skulle frikjende Sigurd i dette Sagsmaal efter Loven,“ og saa blev gjort. Da sagde Sigurd: „jeg seer nok, Eystein Konge at Du haver drevet denne Sag ved Krog-Love, som jeg ei forstaar mig paa. Nu er der en Sagsøgning tilbage, som jeg er mere vant til, Eystein Konge, og den skal jeg nu anvende.“ Derpaa vendte han om til sine Skibe, lod Teltene tage af, lagde sin hele Flaade ud til Holmen, holdt der Thing og sagde Folket, at de aarle om Morgenen skulde lægge ind til Ilevold, og gaae paa Land til Slag mod Kong Eystein. Men om Qvælden, da Kong Sigurd sad ved Madbordet paa sit Skib og spiiste, vidste han af ingen Ting, før en Mand kastede sig paa Tillierne i Forrummet og tog om Kongens Fod. Det var Sigurd Hranesson, der bad Kongen tage den Beslutning med ham, som han Selv fandt for godt, da han ei vilde, at nogen uheldig Splid imellem Brødrene skulde komme fra ham. Da kom Biskop Magne og Dronning Malmfrid til, samt mange andre Høvdinger, som bade om Fred for Sigurd Hranesson, og efter deres Bøn reiste Kongen ham op, tog imod hans Haandtag, satte ham blandt sine Mænd, og tog ham med sig sør i Landet. Om Høsten gav Kongen Sigurd Hranesson Orlov til at fare nordefter til sine Gaarde, gav ham et Syssel at bestyre, og var siden stedse

bekjendte Hrafniste-Æt (**Hrafnistumenn**, see om **Naumudalr** 1 B. S. 53). Af Snorres ovenstaaende Fortælling tør man slutte, at Fylkes-Thinget for Numedalen er bleven holdt paa Hrafnista. Hvis Haleygierne eller Halogalænderne ere stævnede til dette Thing, hvorom der er megen Grund til at tvivle, saa maa det kun have været i et overordentligt Tilfælde, og at betragte som Undtagelse fra Regelen; thi Thrandarnæs var, som ovennævnt, deres rette Fylkes-Thingsted.

Eyra- eller **Øyra-Þing** (Øre-Thing) i Nidaros, var en Forsamling af Almuen fra Thrøndelagens otte Fylker, hvilken Kongen kunde sammenkalde til enhver Tid, naar han havde noget Vigtigt at foredrage; det var altsaa intet Lagthing. Men da Frosta-Thing paa den lovbestemte Tid (14 Dage før St. Hans-Dag) ogsaa kunde holdes paa Øren (**Øyrar**) ved Nidaros, saa har dette givet Anledning til, at disse Thing ofte ere blevne forvexlede (see Saml. t. d. N. F. Spr. og Hist. I. 121, cfr. 1 B. S. 90 om Lagthingene).

Hólmr eller **Nidarhólmr**, nu Munkholmen, see 1 B. S. 149.

Íluvellir, nu Ilevolden ved Foden af Steenberget, henimod Forstaden Ilen ved Throndhjem.

hans Ben. Efter denne Dag gave Brødrene sig aldrig meget af med hinanden, og der var ingen Blidhed eller Kjærlighed imellem dem.

I Brødrenes 13de Regjerings-Aar fik Kong Olaf Magnusson en Sygdom, som ledte ham til Bane. Han blev begraven i Nidaros i Kristkirken, og der var stor Sorg blandt Mange over hans Død. Kong Olafs Moder var Sigrid, en Datter af Saxe i Vik, en Søster af Kaare Østraad, som blev kaldet Kongens Fosterfader, og var en mægtig og vennesæl Mand. Saxe havde en anden Datter, ved Navn Thora, der fik en Søn ved Navn Sigurd Slembidegn, som siden gav sig ud for Kong Magnus Barfods Søn. Kaare, Kongens Fosterfader, var gift med Borghild, en Datter af Dag Eilifsson, og deres Søn var Sigurd Østraad, en Lendermand og Fader til Jon, som var gift med Sigrid, en Søster af Kong Inge Baardsson. Efter Olafs Død raadede Eystein og Sigurd Landet, efterat tilforn alle tre Brødre havde været Konger over Norge i 12 Aar, nemlig 5 Aar efter at Sigurd var kommen hjem, og 7 Aar før. Kong Olaf var 17 Aar da han døde, og det var den 24 December. Da havde Kong Eystein været et Aar øster i Landet, men Kong Sigurd var da nord, og samme Vinter sad Kong Eystein længe i Sarpsborg. Capitel 22. Kong Olafs Død.

Der var engang en mægtig og rig Bonde, som hedte Olaf i Dal, der boede paa Store-Dal i Aamord, og havde 2 Børn, nemlig en Søn, som hedte Hakon Fauk, og en Datter, Borghild, som var en meget vakker Pige, derhos viis og meget erfaren i mange Ting. Olaf og hans Børn vare længe om Vinteren i Sarpsborg, og Borghild talede sædvanligen med Kong Eystein, saa der gik forskjellige Rygter om deres Venskab. Sommeren efter foer Kong Eystein nord i Landet, og Kong Sigurd derimod østerover, hvor han blev Vinteren efter og sad længe i Konghelle, hvilken Kjøbstad han stormeget udvidede og forbedrede. Der gjorde han et stort Kastel af Torv og Steen, lod en stor Grav gjøre derom, og lod bygge en Kirke og flere Huse i Kastellet. Det hellige Kors lod han blive i Konghelle, og holdt saaledes ikke den Ed, som han havde svoret i Jorsalaland, hvorimod han fremmede Tienden og det Meste af alt Andet, hvortil han ved Ed havde forpligtet sig. Derfor satte han Korset øster ved Landsgrændsen, fordi han troede det monne vorde det hele Lands Beskyttelse; men det blev til største Uheld at sætte denne Helligdom saaledes under Hedningernes Vold, hvilket siden prøvedes. Da Borghild, Olafs Datter, hørte en Fugl synge om, at Folk talede ilde om hendes og Kong Eysteins Venskab og Samtaler, foer hun til Sarpsborg, og bar, efter tilbørlig Faste, Jærn for den Sag, og rensede sig derved fuldkommen for al Brøde. Da Kong Sigurd spurgte dette, reed han en Dag saa langt, som ellers var to store Dagsreiser, og kom frem til Dal til Olaf, hvor han blev om Natten, gjorde Borghild til sin Frille, og tog hende bort med sig. De avlede en Søn sammen, ved Navn Magnus, som strax blev sendt nord til Halogaland, til Opfostring i Bjarkø hos Vidkun Jonsson, og der blev han opdragen. Magnus var den vakkreste Mand, som man kunde see, og blev tidligen baade stor og stærk. Capitel 23. Magnus Blinde fødes.

Kong Eystein og Kong Sigurd fore begge en Vaar til Gjæstebuds i Oplandene, og skulde beværtes i hver sin Gaard, som ikke laae langt fra hinanden. Da ansaae Bøn- Capitel 24. Kongernes Sammenlignelse.

Cap. 22. Austrátt (Austrád), nu Østeraad, see foran.

Cap. 23. Aumord eller Ámord, en Egn ved den østlige Side af Glommen ved Frederiksstad i Smaalehnenes Amt (see Vingulmørk 1 B. S. 38), hvori Dalrinn mikla, nu Gaarden Store-Dal, i den sydvestlige Deel af Skjebergs Sogn, er beliggende.

Borg eller Sarpsborg, hvorom see 1 B. S. 216.

Konnúngahella, nu Staden Kongelf i Bahuus-Lehn, see 1 B. S. 151.

Bjarkøy, Bjerkø i Halogaland, see 1 B. S. 112.

derne det for bedst, at Begge skulde være sammen i Gjæstebudene, skifteviis i hver Gaard, og saaledes vare Begge først i den Gaard, som tilhørte Kong Eystein. Men om Qvælden, da Folk begyndte at drikke, var Øllet ikke godt, hvorfor Gjæsterne vare tause og stille. Da sagde Kong Eystein: „hvi er Folk saa stille? Det er mere almindeligt i Drikkelag, at Folk gjøre sig Glæde; thi lader os finde paa noget Øl-Spøg, saa fremlokkes vel Folks Gammen. Sigurd Broder, alle Folk synes vist godt om, at vi bringe en eller anden Skjæmtetale paa Bane." Sigurd svarer noget but: „vær Du saa pratendes som Du vil; men lad mig have Lov til at tie for Dig." Eystein svarede: „Det er almindelig Brug ved Ølbordet, at Folk tage sig for at sammenligne Mænd med hverandre, og det vil jeg ogsaa nu skal skee." Da taug Sigurd. „Jeg seer vel," sagde Kong Eystein, „at jeg maa begynde paa den Moro; thi mon jeg tage Dig, Broder, til Sammenlignings-Mand, og anfører saaledes, at vi have begge lige Navn og Eiendomme, ligesom jeg heller ingen Forskjel gjør imellem vor Æt eller vor Opdragelse." Da svarede Kong Sigurd: „mindes Du ikke, at jeg kunde bryde Din Ryg om jeg vilde, da Du dog var et Aar ældre?" Da svarede Kong Eystein: „ligesaa godt mindes jeg, at Du ikke var skikket til de Lege, hvortil Myghed behøvedes." Sigurd: „mindes Du, at jeg kunde trykke Dig under Vandet, naar jeg vilde, saa ofte vi svømmede sammen." Eystein: „ikke svømmede jeg kortere end Du, og ligesaa godt under Vandet som Du; jeg kunde og løbe paa Skeiser, saa jeg Ingen kjendte, som deri kunde kappes med mig, og dette forstod Du ikke bedre end et Nød." Sigurd: „mig tykkes, at det var en nyttigere og en Høvding meer sømmelig Idræt at bruge sin Bue vel, og jeg tænker, at Du ikke kan spænde min Bue, om Du end tog Foden til Hjælp." Eystein: „ikke er jeg buestærk som Du; men mindre Forskjel er der mellem hvo af os der skyder benest; derhos kan jeg langt bedre end Du bruge mine Ski, hvilket tilforn ansaaes for en god Idræt." Sigurd: „Det tykkes mig sømme sig langt bedre for en Høvding, at han, som skal være andre Mænds Overmand, er stor i Flokken, stærk og vaabenfør, fremfor Andre, let at see og let at kjende, hvor Flere komme sammen." Eystein: „det pryder ikke Manden mindre og gjør ham ligesaa kjendelig, at han er en vakker Mand af Udseende, hvorved han og let kjendes blandt Mængden, og det synes mig at sømme en Høvding; thi den bedste Prydelse passer sig til Skjønheden. Jeg er og meget mere kyndig i Loven end Du, og hvad vi end skulle tale, flyde mine Ord lettere end Dine." Kong Sigurd: „det kan være, at Du haver lært flere Lovtrækkerier end jeg; thi jeg har havt Andet at lægge Vind paa, heller negter Ingen Dig en glat Tunge; men det sige Mange, at Du ei er ganske ordfast, at der er lidet at lægge Mærke til hvad Du lover, og at Du snakker dem efter Munden, som ere om Dig, og det er ikke Kongeligt." Eystein: „det kommer deraf, at, naar Folk bære deres Sag for mig, tænker jeg først paa at give hver Mands Sag det Udfald, som han synes bedst om. Siden kommer ofte Vederparten, og da drages ofte Noget fra og til, og der mægles mellem dem, paa det Begge kunde vorde tilfredse. Det træffer og ofte, at jeg lover hvad der forlanges af mig; thi jeg vilde gjerne, at Alle skulde gaae glade fra mig. Det var en let Sag for mig at gjøre som Du, at love Alle ilde, og ikke hører jeg Nogen klage over, at Du jo holder Dit Løfte." Sigurd: „det haver været i Folkemunde at den Færd jeg gjorde ud af Landet var Høvdingsfærd; men imidlertid sad Du hjemme, som Din Faders Datter." Eystein: „nu greb Du ved Bylden; ikke skulde jeg have bragt denne Tale paa Bane, naar jeg ikke havde vidst, hvad jeg hertil skulde svare. Snarere kan jeg sige, at jeg udstyrede Dig hjemme fra som min Søster, førend Du tog paa denne Færd." Sigurd: „Du monne vel have hørt tale om, at jeg holdt mange Slag i Serkland og fik Seier i dem alle, samt om de mange Kostbarheder, hvortil ingen Mage er kom-

men her til Lands; der blev jeg og mest agtet, hvor jeg fandt de gjæveste Mænd; derimod tænker jeg, at Du end ikke haver dulgt Hjemfødnings-Navnet. Jeg foer til Jorsaler, siger han, og jeg kom til Apulien, men saae Dig ikke der Broder; jeg gav Roger Jarl hiin Mægtige Kongenavn; jeg vandt 7 Slag og Du var i ingen af dem; jeg foer til Herrens Grav og saae Dig ikke der, Broder. Paa denne Færd kom jeg heelt ud til Jordan, hvor vor Herre døbtes, og svømmede over Aaen, men saae Dig ikke der. Paa Kanten af Elvebakken var der et Vidie-Krat, og der bandt jeg en Vidieknude, som venter Dig der. Denne sagde jeg, at Du skulde løse, Broder, eller opfylde det Forord, som dermed var forbunden." Kong Eystein: „Smaat er det, hvad jeg har at sætte herimod. Spurgt haver jeg vel, at Du holdt nogle Slag udenlands; men nyttigere var det for Landet, som jeg imidlertid udrettede her hjemme. Nord i Vaagen satte jeg Fiskeboder, for at Fattigfolk kunde nære sig og opholde Livet; jeg lod der bygge en Præstegaard, og lagde Gods til Kirken, hvor næsten alle Mand før vare Hedninger; thi tænker jeg at disse Mænd ville mindes, at Eystein var Konge i Norge. Over Dovrefjeld gik Veien fra Throndhjem, og da maatte mange Folk ligge ude og gjorde en haard Reise; men jeg lod gjøre Herbergerhuus og lagde Penge til, og disse Mænd monne vide, at Eystein haver været Konge i Norge. Ude paa Agdanæs var kun øde Land, og havnløst, og der forgik mange Skibe; nu er der god Havn og Skibsleie, og en Kirke er bygget der. Siden lod jeg gjøre Varer paa Høifjeldene, hvoraf alt Folket indenlands nu nyder godt. I Bergen lod jeg bygge Kongehallen og Apostelkirken med en Trappe imellem. Nu monne de Konger, som komme efter mig, mindes mit Navn. Mikaels-Kirken lod jeg bygge og indrette et Munkesæde dertil. Lovene ordnede jeg, Broder, saa at hver Mand kunde faa Ret over sin Næste, og naar disse overholdes styres Landet bedre. Jeg lod sætte en Stolpe med Jærnring i Sinholms-Sund. Jæmterne have vi igjen bragt tilbage under dette Rige, mere med blide Ord og Klogskab, end med Vold og Ufred. Er nu endog alt dette, som jeg her har opregnet, Smaat, veed jeg dog ei med Vished, om ikke Landsfolket er bedre tjent dermed, end at Du fældede Blaamænd i Serkland for Djævelen og styrtede dem til Helvede. Dersom Du nu end roser Dig af Dine gode Gjerninger, tænker jeg dog at de Stader, jeg lod reise for kydske Mænd,[1] tjene mig ikke mindre til Sjælebod.[2] Dersom Du end bandt mig en Knude, da vil jeg ikke løse den; men om jeg havde villet, havde jeg kunnet binde Dig en Knude, saa Du aldrig var bleven Konge i Norge, der Du eenskibs seilede ind i min Flaade, da Du kom her til Lands. Nu skjønne forstandige Mænd hvad Du haver omfram mig, og det skulle I vide, I Guldhalse, at der end findes Mænd i Norge, som ere Eders Jævnlige." Derpaa taug Begge og vare paa begge Sider vrede. Der skiftedes flere Ting mellem Brødrene, hvoraf det fandtes, at Enhver af dem vilde have Sag frem, og den Ene være større end den anden; dog holdtes Fred mellem dem saalænge de levede. Der fortælles, at een Gang, da Kong Sigurd var kommen i sit Sæde, sagde Ingeborg Guttorms Datter, Kong Eysteins Kone, til Kong Sigurd: „de mange

1) Munke. 2) Sjels Frelse.

Cap. 24. Sinhólms-sund. Til at bestemme Beliggenheden af dette Sted, der, saavidt vides, kun forekommer en eneste Gang i vor Historie, haves intet, som kan veilede; formodentlig maa det dog være at søge ved Bergens-Siden, og kan da maaskee være Sundet imellem Senholmen og Heklingsholmen i Sydvest for Bergen og paa Sydsiden af Horge-Fjord (Hardsær) ved Indseilingen fra Havet, der endnu benyttes som Stoppested.

Vágar i Lofoten i Halogaland, see 1 B. S. 276.

Bláland og Blámenn, see 1 B. S. 4.

og store Verk, som I, Sigurd, haver udført i Udlandene, ville længe mindes." Han svarede med denne Vise:

Rask og gjerne før jeg bar
Hvide Skjold til Sværdeskur,
Rødt det bar derfra.
— Skald sig giver Gud i Vold. —
Og i Blaaland jeg Din Mand
Lærte, Qvinde, Hug at gjøre,
Sei'r og Slagets Skjæbne
Gud den gode deler ud.

Capitel 25. Om Badet.

Der fortælles, at Kong Sigurd var til et Gjæstebud i Oplandene, hvor et Bad var gjort i Stand. Da Kongen var kommen i Badet og der var bleven teltet over Badekarret, syntes Kongen, at der løb en Fisk i Karret ved Siden af ham. Da kom der en stor Latter over ham, hvorpaa han blev ligesom fra sig selv og gik fra Forstanden, hvilket ofte kom paa ham siden. — Magnus Barfods Datter, Ragnhild, giftede hendes Brødre med Harald Kesja, en Søn af Danakongen Erik den Gode, og deres Sønner vare Magnus, Olaf, Knut og Harald.

Capitel 26. Kong Eysteins Skibsbygning og hans Død

Kong Eystein lod gjøre et stort Skib i Nidaros, som var i Størrelse og Skabning bygget som Ormen Lange, hvilket Kong Olaf Tryggvesson havde ladet gjøre. Foran var et Dragehoved, og bagtil en krum Hale, begge Dele forgyldte. Skibet var høibordet, men Stavnene syntes mindre end de burde være. Han lod og gjøre i Nidaros baade mange og store Nøster, opførte af det bedste Æmne og ypperligen tømrede, saa Alle maatte beundre dem. Sex Aar efter Kong Olafs Død hendte det sig, at Kong Eystein i et Gjæstebud paa Hustad paa Stim fik en Bradsygdom, som meget snart blev hans Bane. Han døde den 28de August, og hans Liig blev ført Nord til Kjøbstaden (Nidaros) og jordet i Kristkirken, og det er almindelig Tale, at der over ingen Mands Grav har staaet saa mange Sørgende i Norge, som over Kong Eysteins, siden Kong Magnus den Gode, Olaf den Helliges Søn, døde. Eystein var 20 Aar Konge i Norge, og efter hans dødelige Afgang var hans Broder Sigurd Enekonge over Norge, medens han levede.

Capitel 28. Smaalandene christnes.

Danakongen Nicolaus, en Søn af Sven Ulfsson, fik siden Dronning Margrete, en Datter af Kong Inge, som før havde været gift med Kong Magnus Barfod, og deres Søn hedte Magnus hiin Stærke. Kong Nikolaus sendte Bud til Kong Sigurd Jorsalafar, og bad ham om han vilde følge med sig med al hans Hjælp og Styrke østenfor Sveavældet til Smaalandene, for at christne Folket der; thi de som der boede overholdt ikke Christendommen, endskjønt Nogle af dem havde ladet sig døbe. Den Tid vare mange Folk vide om i Sveavælde hedensk, og mange vare slette Christne; thi der vare nogle Konger, som forkastede Christendommen og vedligeholdt hedenske Offringer, saasom Blot-Svein, og siden Erik Aarsæl gjorde. Kong Sigurd lovede at gjøre denne Reise, og Kongerne satte hinanden Stævne i Øresund. Siden udbød Kong Sigurd menig Mand til Leding fra hele Norge, baade med Folk og Skibe, og da Flaaden kom sammen, havde han vel 300 Skibe. Kong Nikolaus kom meget før til Stævnemødet og biede der længe; da knurrede Bønderne der ilde og sagde, at Nordmændene ei monne komme. Derpaa op-

Cap. 26. Stim eller Stym, see 1 B. S. 55. Her ligger den gamle Kongsgaard Hústadir (nu Hustad), paa hvis Grund staar Annexkirken til Bo Præstegjæld i Romsdals Fogderi. Gaarden henførtes i Harald Haarfagers Tid til Nordmør.

Cap. 27. Smálønd, Småland, udgjorde en Deel af Øster-Gøtland i Sverige, see 1 B. S. 9.

løstes Danernes Ledings-Hær og Kongen foer bort med hele Flaaden. Noget senere kom Kong Sigurd der, og blev dermed ilde tilfreds; men seilede dog øster til Sumaros og holdt der et Huusthing, hvor Sigurd talede om Kong Nikolaus's Troløshed, og Nordmændene bleve enige om, at de for den Sags Skyld skulde gjøre noget Hærverk i hans Land. Derpaa plyndrede de en Torp, som heder Tumathorp, der ligger kort fra Lund, og seilede siden Øster til Kjøbstaden Kalmar, hvor de hærjede, saavelsom i Smaalandene, og paalagde dem at betale 1500 Nød til Skibskost, og Smaalændingerne antoge Christendommen. Siden vender Kong Sigurd om med sin Flaade, og kom tilbage til sit Rige med mange store Kostbarheder og stort Bytte, som han paa dette Tog havde samlet; og denne Leding kaldes Kalmar-Leding. Det var Sommeren før den store Formørkelse. Dette var den eneste Leding, som Kong Sigurd udførte medens han levede og var Konge.

Det traf sig engang, da Kong Sigurd gik fra Drikkelaget til Aftensang, at hans Folk vare meget drukne og lystige, og Mange sad udenfor Kirken og sang Aftensang; men Sangen var meget uordentlig. Da sagde Kongen: „hvad er det for en Karl jeg seer stande ved Kirken med en Skindfæld paa?" De svarede at de ikke vidste det. Da sagde Kongen: Capitel 28. Om Thorarin Stutfeld.

Al Viisdom han forvilder
Det volder Mand i Skindfæld.

Karlen gik nu frem og sagde:

Jeg tænker at jeg kjændes let
Helst af den stutte Pelts;
Skjøndt jeg vel tækkes maa
Med denne stygge Pryd.
Hvad har jeg uden Pjalter?
Om Kongen mig til Pryd
En bedre Kappe gav,
Gavmild han da være vilde.

Da sagde Kongen: „kom til mig i Morgen, naar jeg sidder ved Drikke-Bordet. Nu skrider Natten hen, og om Morgenen forføier Islænderen, som siden blev kaldet Thorarin Stutfeld, sig til Drikkestuen; men der stod en Mand udenfor Stuen med et Horn i Haanden og sagde: „Islænder, Kongen sagde, at Du skulde digte en Vise før Du gik ind, om Du vil have nogen Vennegave af ham, og qvæde om den Mand, der heder Hakon Serksson, og omtale i Visen hans Tilnavn Mørstrut. Den Mand som tiltalede ham hedte Arne Fjøreskeif. Derpaa gange de ind, og Thorarin stiller sig for Kongen og synger:

Stridsstærke Thrønder Konge!
Du gav mig Haab om Gave,
Naar jeg i vort Møde
Digted Stev om Serkes Frænde[1])
Milde Konge! saa Du siger,
At han Hakon Talgstump heder.
Ei Saadant slaae af Minde
Mig sømmer visselig.

1) Hakon Serksson.

Sumrarós (Sumarós eller Svimarós), d. e. Udløbet af Elven Sumra eller Svima, hvor nu Staden Cimbrishamn er beliggende, i Järestad Herred i det østlige Skaane. Omtrent ¾ Miil i Sydvest fra denne Stad ligger Tumaþorp, nu Landsbyen Tommarp.

Kalmarnar (Kalmarir, Kalmarn) i Smaaland, nu Staden Kalmar, fornemmelig bekjendt af den her i Aaret 1397 stiftede ulykkelige Forening af de tre nordiske Riger (Kalmar-Unionen).

Da svarede Kongen: „det sagde jeg aldrig, og der maa Nogen have dreven Spot med Dig;“ jeg anseer det for bedst, at Hakon selv bestemmer Din Straf derfor, gaa hen til hans Følge. „Da sagde Hakon: „han skal være velkommen hos os; thi jeg seer hvorfra dette monne komme.“ Derpaa sætter han Islænderen nærmest ved sin Side, og de vare nu meget muntre. Da det leed ud paa Dagen og Drikken steeg dem i Hovedet, sagde Hakon: „tykkes Du ei, Islænder, at Du bør gjøre mig nogen Bod, eller synes Du ikke, at der er bleven brugt Svig imod Dig?“ Thorarin svarer: „vistnok bør jeg gjøre Dig Erstatning.“ Hakon svarer: „da skulle vi forliges, om Du digter en Vise om Arne.“ Han svarer, at han dertil var aldeles færdig. De ginge nu over paa den Side, hvor Arne sad og Thorarin qvad følgende Vers:

Og uforskammet Fjøreskeif
Sang udbreder vidt om Land;
Med store Lyst han kasted
Den gamle Ørns vamle Skarn.[1]
Du skjæve Skjændegjæst![2]
Knap en Krages Føde vandt
Paa Serkland, hvorimod
Du ræd bar Høgens Hue.[3]

Arne sprang strax op, trak sit Sværd og vilde angribe ham; men Hakon bød ham lade være, sidde rolig og mindes, at om det kom til Strid, vilde det gaae ud over ham Selv. Siden gik Thorarin for Kongen og siger, at han havde digtet en Sang, som han bad ham høre paa. Deri føiede Kongen ham, og Sangen kaldtes Stutfeld-Drapa. Nu spørger Kongen Thorarin, hvad Beslutning han vilde tage, og han siger, at han agtede at gange førpaa til Rom. Da gav Kongen ham mange Reisepenge og bad ham besøge sig sig naar han kom tilbage, med det Løfte, da at ville forfremme ham; men her fortælles intet om de siden mødtes.

Capitel 29. Om Sigurd og Ottar Birting. Det er almindelig Tale blandt Folk, at der aldrig haver været i Norge nogen myndigere Konge, eller mere skikket til at styre, end Kong Sigurd; men længere hen i Tiden traf det dog ind, at han vanskeligen kunde styre sit Sind og Hu, saa at der undertiden indtraf uheldige og tunge Hændelser, endskjøndt han stedse agtedes som en mærkelig Høvding, og stod i stor Ry for sin udenlandske Færd. Der fortælles, at Kong Sigurd, en Høitidsdag i Pintsen, sad ved Bordet med mange Mennesker, og deriblandt mange af sine Venner, og da han kom i sit Høisæde, saae man, at han sad der meget vanmægtig og med et grættent Ansigt, saa Folk vare rædde for, hvad derpaa vilde følge. Kongen vrængede Øinene og kastede dem omkring paa dem, der sad paa Bænkene; men Ingen af hans Mænd vovede at tale til ham. Da tog han den hellige Bog, som han havde bragt med sig fra Udlandet, og overalt var beskreven med forgyldte Bogstaver, saa at aldrig nogen kostbarere Bog var kommen til Norge. Hans Dronning sad ved hans Side. Da sagde Kong Sigurd: „mangfoldige Omvexlinger kan indtræffe i en Mands Levetid; jeg havde to Ting, som vare mig kjærest da jeg kom fra Udlandet, og det var denne Bog og Dronningen; men nu tykkes mig den ene af disse Ting værre og vederstyggeligere end den anden, og jeg har Intet i mit Værge, som tykkes mig slettere. Dronningen mærker ikke Selv, hvor fæl hun er; thi der stander et Gjedehorn af hendes Hoved, og jo bedre jeg før syntes om hende, jo værre nu,

1) Henpeger til Fabelen i Edda. Efterat Odin i en Ørns Skikkelse havde røvet Digterdrikken fra dens Eier Suttung, gav han den, forfulgt af denne, fra sig, og dette Skarn falder i slette Digteres Hænder. 2) Fjøreskeif. 3) Hjelm, prydet med et Høgebillede.

og denne Bog duer til ingen Ting. Derpaa kastede han Bogen paa Ilden, som brændte paa Salsgulvet, og gav Dronningen en Kindhest lige ved Øinene. Dronningen græd dog mere over Kongens Sygdom, end over Slaget og den lidte Fortræd. Da stod en Mand op for Kongen, ved Navn Ottar Birting, som var en af hans Kjærtesvende, skjøndt en Bondesøn, og som gjorde Tjeneste den Dag. Han var liden af Væxt, men af et artigt Væsen, rask, djærv og skjæmtefuld, sort af Haar og mørk af Hud; derfor syntes det at være et Øgenavn, at han kaldtes Birting (Den Lyse). Han løb til, greb Bogen, som Kongen havde kastet paa Ilden, holdt paa den og sagde til Kongen: „Ulige Dage vare de, Herre, da I seilede med stor Stads og Pragt til Norge, og kom her til Lands med stor Navnkundighed og Hæder; thi da løb alle Dine Venner imod Dig med Glæde og vare glade i Din Komme. Alle som een Mand vilde have Dig til Konge og have Dig over sig i største Hæder og Ære. Men nu ere Sorgens Dage komne over os; thi paa denne herlige Hoitid ere Dine mange Venner komne til Dig, og kunne ikke være muntre formedelst Dit mørke Sind og Din Vanhelse. Det var at ønske, at I kunde være glad med dem, og gjør nu saa vel, gode Konge, tag imod dette Frelseraad; forlig Dig først med Dronningen, og glæd hende, som Du høiligen har fornærmet, med blid Venlighed, og siden alle Dine Høvdinger, Venner og Tjenestemænd, den hele Række igjennem, det er mit Raad."
Da sagde Kong Sigurd: „vover Du at give mig Raad, Du største Drog af en Huusmands-Gut, Du tossede Bonde-Unge, af den ringeste, ledeste og usleste Æt og Slægt;" dermed sprang han op, trak Sværdet, svingede det med begge Hænder, og lod som han vilde hugge til ham. Men Ottar stod rolig og ret, rørte sig ikke af Stedet og gav ikke mindste Tegn til Skræk, som om han var aldeles uforfærdet; men Kongen vendte Sværdfladen om, som svævede over Ottars Hoved, og gav ham et lindt Slag paa Skuldrene. Dernæst taug han og satte sig ned i Hoisædet. Da taug og alle Mand, som i Hallen vare; thi Ingen vovede at fremføre et Ord. Nu saae Kongen sig om, mildere end tilforn, og sagde: „Seent prøves hvad der boer i Folk; her sad mine Venner og Lendermænd, Stallare, Skutilsvende og alle de bedste Mænd i Landet; men Ingen gjorde saa vel mod mig, som denne Mand, der synes Eder lidet værd ved Siden af Eder, endskjøndt jeg nu ynder ham mest. Jeg kom herind som en gal Mand, og vilde forspilde mine kostbare Eiendomme; men han forbedrede min Gjerning, og rædde des paa den anden Side ei for Døden. Siden holdt han en vakker Tale, og stillede sine Ord saalunde, at de vare mig til Hæder; men talede ikke et Ord om Ting, hvorved min Harme kunde forøges, men forbigik hvad der dog med Sandhed kunde siges. Saa ypperlig var hans Tale, at ingen saa forstandig Mand var her tilstede, der kunde tale snildere. Derpaa sprang jeg op i Ørken og lod som jeg vilde hugge til ham; men han var saa fuldmodig, som om Intet var at frygte, og da jeg saae det, lod jeg mit Forsæt fare, eftersom han var aldeles uskyldig. Nu skulle I, mine Venner, vide hvorledes jeg vil lønne ham; han som før var min Kjærtesvend, skal nu være min Lendermand, og derpaa skal følge, hvad der endnu er meer, at han om kort Tid skal vorde den anseligste af mine Lendermænd." Derpaa takkede Kongen Bondesønnen i Alles Nærværelse, fordi han havde stillet hans Sind ved forstandige Ord og djærvt Mod, og gjort hvad hans Lehnshøvdinger ikke havde vovet, hvorefter han gjorde ham til sin fornemste Lehnshøvding. Ofte overkom denne Sindssvaghed og disse underlige Griller Kongen, og naar Nogle af hans ringe Tjenere vilde paaminde ham, adlød han dem bedst, og gav dem Gods og Gaarde derfor. Ottar blev siden den mærkeligste Mand i Norge, formedelst mange gode og priisværdige Ting.

Capitel 30. Kong Sigurds Drøm.

I Kong Sigurds senere Levedage var han engang til Gjæstebuds paa en af sine Gaarde, og da han om Morgenen var paaklædt, var han faatalende og stille, saa hans Venner frygtede for at han ei kunde styre sig selv. Nu førte Gaardsfogden, som var en forstandig og djærv Mand, ham ind i en Samtale, og spurgte ham om han havde hørt noget Nyt af den Vigtighed, at hans Glæde derved kunde forstyrres, eller og om Gjæstebudet ikke huede ham vel, eller og om der var noget Andet, som Folk kunde raade Bod paa. Kong Sigurd sagde, at ingen af de Ting han havde opregnet var Aarsag deri; men snarere er det Grunden, at jeg tænker paa den Drøm, som bares for mig i Nat." — „Herre, svarer han, maatte det være en god Drøm, og gjerne vilde jeg høre den." Kongen: „mig syntes at jeg stod ude her paa Jæderen og saae ud i Havet, da saae jeg noget meget Sort, som bevægede sig, og da det kom nærmere hid, syntes mig det var et stort Træ, hvis Grene ragede op over Vandet, men Rødderne gik ned i Søen. Da nu Træet kom til Lands, brødes det itu, og drev vide om ved Landet, baade ved det faste Land og Udøerne, Skjær og Strande. Da gaves mig det Syn, at jeg tykkedes see over hele Norge langs med Søkanten, og saae at Stykker af dette Træ, nogle smaa og nogle store, vare drevne om i hver Vik." Da svarede Fogden: „det er rimeligt at I Selv bedst kan udtyde denne Drøm, og jeg ønskede gjerne at høre Eders Forklaring deraf." Da sagde Kongen: „denne Drøm synes mig rimeligst at betyde en Mands Ankomst til dette Land, som her monne fæste Stade, og hvis Afkom vil udsprede sig over dette Land, dog af ulige Magt, som Drømmen antyder."

Capitel 31. Om Aslak Hane.

Det bar engang saa til, at Kong Sigurd sad bister i Hu blandt mange gjæve Mænd. Det var en Fredags Qvæld og Kjøgemesteren[1)] spurgte, hvad Mad der skulde laves. Kongen svarer: „hvad andet end Kjød," og saa barske vare disse hans Ord, at Ingen vovede at sige ham imod, og Alle vare ilde tilmode. Da Folk nu lavede sig til at gaae til Bords, bleve Retter af varmt Kjød indbaarne; men Alle vare tause og sørgede over Kongens Onde. Førend nu Maden signedes, tog en Mand, ved Navn Aslak Hane, til Orde; han havde længe være hos Kong Sigurd paa hans udenlandske Reise, og var ikke nogen ætstor Mand, fyrig og liden af Væxt. Da han mærkede, hvorledes det havde sig og at Ingen turde svare Kongen, spurgte han: „hvad er det som ryger for Eder paa Disken, Herre?" Kongen svarer: „hvad mener Du, Aslak Hane og hvad synes Dig?" Aslak: „mig synes, at det er Kjødmad, og det vilde jeg ikke det skulde være." Kongen: „men om det nu saa er, Aslak?" Han svarede: „Harmeligt er det at vide, at en gjæv Konge, der haver faaet saa megen Hæder i Verden af sin Færd, skal saaledes forsee sig. Andet lovede Du, da Du steeg op af Jordan, efterat Du havde badet Dig i samme Vand, som Gud selv, og havde Palmer i Hænderne og Kors paa Brystet, end at spise Kjødmad om Fredagen. Gjorde smærre Mænd Sligt, fortjente de en stor Revselse. Ikke er den kongelige Hall saa vel besat, som ønskeligt er, naar Ingen uden jeg ringe Mand, vover at paatale Sligt." Kongen taug og tog ikke til Maden; men da Spisetiden lakkede til Enden, befalede Kongen, at Kjødfadet skulde bæres bort, og da kom anden Mad frem, som det var tilladt at spise. Da Spisetiden var saa godt som leden, begyndte Kongen at opmuntres og at drikke. Folk raadede Aslak til at fly; men han sagde, at han ei vilde gjøre det: „jeg veed ikke hvad det kan hjælpe, og Sandt at sige, det er godt at dø nu, da jeg haver opnaaet min Villie, at hindre Kongen i en Misgjerning; men det staaer til ham at lade mig dræbe, om han vil."

1) Drotseten var den Embedsmand ved Hoffet, som havde Tilsyn med Kongens Kjøkken og Kjælder, besørgede Maden lavet og frembaaren, og Taffelet dækket. Undertiden vare de to og deelte Omsorg for Mad og Drikke mellem sig.

Om Qvælden kaldte Kongen paa ham og sagde: „Hvo eggede Dig, Aslak Hane, til at tale saa frie Ord til mig i mange Folks Paahør?“ — „Ingen, Herre, uden jeg Selv.“ Kongen: „Du vilde vel gjerne vide hvad Du skal have for Din Djærvhed, eller hvad Du tykkes fortjene?“ Han svarer: „vil Du lønne det vel, Herre, vorder jeg glad; men vorder det anderledes, da er det Din Sag.“ Da sagde Kongen: „mindre Belønning faaer Du end Du fortjener; jeg vil give Dig tre Gaarde; men nu gik det saa til, som ikke var at vente, at Du afholdt mig fra en Udaad, fremfor mine Lendermænd, som jeg har forskyldt meget godt af.“ Saaledes endtes dette.

Capitel 32. Om en Kone, som Jule-Aften blev ledet til Kongen.

En Juleqvæld, da Kongen sad i Hallen og Bordene vare fremsatte, sagde Kongen: „skaf mig Kjødmad.“ De svarede: „det er ikke Skik, Herre, at spise Kjødmad Juleqvæld.“ Kongen sagde: „er det ikke Skik, saa vil jeg dog have den Skik.“ De fore hen og bragte ham en Nise.[1] Kongen stak deri med Kniven, men spiste Intet deraf. Da sagde Kongen: „bring mig en Kone her ind i Hallen.“ De bragte ham en Kone, hvis Hovedtoi gik hende langt ned i Panden. Kongen tog paa hendes Hoved med Haanden, saae paa hende og sagde: „en ussel Kone er dette, dog ei saa ussel, at hun jo kan gaae an.“ Derpaa saae han paa Haanden og sagde: „ufager Haand er dette og ei vel voxen, men den gaaer endnu an.“ Da befalede han hende at række Foden frem, og da hun saa gjorde, saae han paa den og sagde: „en fæl og meget stor Fod er dette; dog er dette ikke at ændse; Sligt maa taales.“ Derpaa befalede han, at de skulde holde Skjørterne op paa hende, og da han saae Læggen sagde han: „Skam faae Din Læg, den er baade blaa og tyk og Du maa nok være en Skjøge.“ Derpaa befalede han at føre hende bort, og vilde ikke have Noget med hende at bestille.

Capitel 33. Harald Gille kommer til Norge.

Halkel Huk, en Søn af Jon Smørbalt, som var Lendermand paa Møre,* gjorde en Reise til Vesterhavet heelt til Syderøerne. Der kom en Mand til ham ude fra Irland, som hedte Gille Christ, og gav sig ud for at være en Søn af Kong Magnus Barfod. Hans Moder fulgte ham og sagde, at hans andet Navn var Harald. Halkel tog imod denne Mand, førte ham med sig til Norge og foer strax til Kong Sigurd med Harald og hans Moder. Da de havde frembaaret deres Ærende for Kongen, omtalte Kong Sigurd Sagen med Høvdingerne og bød dem sige deres Mening derom. De vare af forskjellig Mening, men Alle bade Kongen Selv raade, dog var der Flere, som modsatte sig, og Kongen fulgte sin egen Mening. Derpaa lod Kong Sigurd kalde Harald til sig og sagde ham, at han ei vilde negte ham at bevise sit Fædrene-Slægtskab ved Renselse, dog saaledes, at han skulde give sikkert Løfte om, at han, dersom han endog beviste sin Herkomst efter sin Paastand, skulde han dog ei begjære Kongedom, medens Kong Sigurd eller Kong Magnus levede, hvortil han med Ed forbandt sig. Kong Sigurd sagde, at han skulde træde over (gloende) Jærn for at bevise sin Fædrene-Æt; men denne Renselse syntes Mange for stræng; thi han skulde fremme denne Renselse for at bevise sin Fædrene-Slægt, uden dog at faa Kongedømmet; men Harald samtykkede heri og fastede til Jærnbyrden, og denne Renselse var den største, som har været gjort i Norge, da 9 gloende Plovjærn bleve nedlagte, og Harald gik derover med bare Fødder, ledsaget af to Biskopper under Paakaldelse af den hellige Columban. Der blev og hans Seng redt. Da sagde Magnus, Kong Sigurds Søn: „ikke træder han Jærnet mandigen.“ Kongen svarer: „ondt og stygt taler Du nu; thi herligen har han fuldbragt dette.“ Derpaa lod Harald sig lægge i Seng, og 3 Dage efterat denne Jærnbyrd havde været, blev Renselsen prøvet, og Fødderne be-

1) Marsvin, en Fisk som ofte sees i Kattegatet og Nordsøen, væltende sig i Søen som et Hjul.

fandtes ubrændte. Derefter vedtog Kong Sigurd Haralds Frændskab; men hans Søn Magnus lagde stort Had til ham og mange Høvdinger rettede sig efter ham. Kong Sigurd stolede saa meget paa sin Yndest hos hele Landsfolket, saa han begjærede, at alle Mand skulde under Ed antage Kong Magnus til Konge efter ham, og denne Ed gjorde hele Landsfolket.

Capitel 34. Om Haralds og Magnus's Veddeløb.

Harald Gille var en høi og rankvoxen Mand, med lang Hals og Ansigt, sortøiet, havde mørkt Haar, var rask og væver og bar som oftest irsk Dragt, korte og lette Klæder. Det norske Sprog faldt Harald tungt, og han stødte Ordene frem, Mange til Spot; men Kong Sigurd leed det ikke, naar han var tilstede. Harald pleiede at følge Kong Sigurd til Sengs om Qvælden, og en Gang bar det saa til, at Magnus og hans Folk opholdt ham og de sadde længe og drak sammen. Harald talede med en anden Mand om adskilligt vestenfra Ireland, og blandt andet om, at der vare de Mænd i Ireland, som vare saa fodrappe, at ingen Hest tog dem i Løbet. Magnus Kongesøn hørte dette og sagde: „nu lyver han som han pleier." Harald svarer: „Sandt er dette, at der findes de Mænd i Ireland, som ingen Hest i Norge kan løbe forbi." De skiftede derom nogle Ord og begge vare drukne. Magnus havde faaet sendendes en gotsk Hest, et herligt Dyr, der var meget rask paa Foden. De som vare tilstede meente, at ingen Hest var saa rask, og forlangte derom Haralds Mening. Da sagde Magnus: „Du skal indgaa det Væddemaal med mig, at det gjælder Dit Hoved, om Du ei løber saa hart, som jeg rider paa min Hest, og derimod lægger jeg min Guldring." Harald svarede: „ikke sagde jeg, at jeg løb saa hart; men det sagde jeg, at der findes de Mænd i Ireland, som løbe saa fort, og derpaa vil jeg vædde." Kongesønnen Magnus svarer: „ikke monne jeg fare til Ireland; her skulle vi vædde og ikke der." Derpaa gik Harald til Sengs og vilde ei tale mere med ham derom. Dette var i Oslo. Morgenen efter, da Fromessen var endt, red Magnus op ad Gaden og sendte Bud til Harald, at han skulde komme did. Da Harald kom, var han saa klædt: han havde en Skjorte paa, og Buxer, som vare bundne med Baand under Fodsaalerne, en kort Kappe, en irsk Hat paa Hovedet og et Spydskaft i Haanden. Magnus satte et Mærke for Løbet. Harald sagde: „alt for langt gjør Du Rende-Banen; men Magnus meente, at om den endnu var meget længere, var den dog for kort. Der vare mange Tilskuere. Da begyndte de Løbet og Harald fulgte stedse Hestens Frembov; men da de kom til Enden af Banen sagde Magnus: „Du holdt i min Sadelrem og Hesten trak Dig." Magnus havde sin raske Løber, den gotske Hest. De begynde anden Gang Væddeløbet, og da løb Harald hele Banen igjennem foran Hesten. Da de kom til Enden af Banen spurgte Harald: „holdt jeg nu i Sadelremmen?" Magnus svarer: „Du tog Forsprang." Derpaa lod Magnus Hesten puste ud en Stund, og da han var reisefærdig, stak han Sporerne i Hesten og satte den i rask Løb. Da stod Harald stille, men Magnus saae sig tilbage og raabte: „løb nu." Da løb Harald rask forbi Hesten og langt foran den til Enden af Banen, og kom saa meget før, at han lagde sig ned, sprang op igjen og hilsede sin Frænde Magnus, som kom efter. Derpaa fore de hjem til Byen. Imidlertid havde Kong Sigurd været i Hoimesse og vidste ikke Noget om dette før efter han havde spiist om Dagen. Da sagde han vredt til Magnus: „I kalde Harald taabelig, men mig tykkes Du er en større Tosse, der ikke kjender udenlandske Mænds Sæder. Veed Du ikke før, at Mænd i andre Lande øve sig i andre Idrætter end at tylde sig med Øl, eller gjøre sig rasende og ubeqvem til Alt, saa den Ene ei kjender den Anden. Giv nu Harald sin Ring, og gjør aldrig Nar af ham herefter, saa længe mit Hoved er over Muld, og jeg har at raade."

Det hændte sig engang, da Sigurd var ude paa Skibene, som laae i Havn, at der laa et Kjøbmandsskib, som var en Islandsfarer, ved Siden af dem. Harald Gille var i Forrummet paa Kongens Skib, og næst foran ham havde Svend Rimhildsson, som var en Søn af Knut Svendsson fra Jæderen, sin Koie. Der var og Sigurd Sigurdsson, en gjæv Lendermand, som selv styrede et Skib. Det var en fager Veirsdag, der var varmt Solskin, og Mange fore ud paa Søm[1] baade fra Langskibene og Kjøbmandsskibene. En islandsk Mand, som var blandt de Svømmende, fandt sin Gammen i at trykke dem under Vandet, som svømmede slettere end han, og deraf lo Folk. Da Kong Sigurd saae og hørte dette, kastede han Klæderne af sig, springer i Vandet, svømmer hen til Islænderen, griber fat paa ham, trykker ham under Vandet og holdt ham saaledes, og saasnart Islænderen anden Gang kom op, trykkede Kongen ham ned igjen, og saaledes den ene Gang efter den anden. Da sagde Sigurd Sigurdsson: „skulle vi lade Kongen dræbe denne Mand?" En svarer, at Ingen havde stor Lyst til at lægge sig der imellem. Sigurd svarer, at der var nok den som turde, dersom Dag Eilifsson var der. Siden sprang Sigurd over Bord, svømmede hen til Kongen, tog fat i ham og sagde: „dræb ikke Manden, Herre, Enhver kan see, at Du er en meget bedre Svømmer." Kongen svarede: „slip mig løs, Sigurd, jeg skal give ham sin Bane; thi han vil qvæle vore Folk under Vandet." Sigurd svarer: „først skulle vi nu lege; men Du, Islænder, søg Du til Lands," og saa gjorde han. Kongen slap nu Sigurd løs og svømmede til sit Skib, og Sigurd foer og sin Vei; men Kongen befalede Sigurd ei være saa djærv, at komme for hans Aasyn, og da dette blev Sigurd sagt, gik han op paa Land. Capitel 35. Om Svømme-Færdighed.

Om Qvælden, da Folk gik til Sengs, legede nogle Mænd endnu oppe paa Land, Harald var med i Legen paa Landet, og bød sin Skosvend fare ud paa Skibet, rede sin Seng og bie ham der. Svenden gjorde, som ham blev befalet. Kongen havde lagt sig til at sove, og da Svenden syntes at Harald var seen, lagde han sig op i Haralds Køie. Svend Rimhildsson sagde: „det er en Skam for dygtige Mænd, at drage hjemme fra sine Gaarde og trække Drenge op her lige paa Siden af sig." Svenden svarer, at Harald havde viist ham selv did. Svend Rimhildsson svarer: „vi sætte just ikke stor Priis paa, at Harald selv ligger her, om han end ikke slæbte hid sine Trælle eller Tiggere," greb derpaa en Ridepisk og slog Drengen i Hovedet saa Blodet flød ned over ham. Svenden løb strax op paa Land og siger Harald, hvad skeet var. Harald gik strax ud paa Skibet, bag i Forrummet, og hug med en Haandøxe til Svend, saa han fik et stort Saar paa Haanden, og gik derpaa op paa Land. Svend løb strax paa Land efter ham, og da hans Venner stimlede til ham, gjorde de Harald til Fange og agtede at hænge ham. Men medens de syslede dermed, gik Sigurd Sigurdsson ud paa Kongens Skib og vækkede ham. Da Kongen slog Øinene op og kjendte Sigurd, sagde han: „For den Sags Skyld, at Du kom for mit Aasyn, skal Du dø; thi Du veed, at jeg forbød Dig det," og dermed sprang Kongen op. Sigurd svarede: „det staaer til Eder at gjøre det, saasnart I vil; men andre Sysler ere først mere nødvendige for Eder. Far saa fort Du kan op paa Land og hjælp Din Broder; thi Rygerne ville hænge ham." Da sagde Kongen: „Gud give Lykke, Sigurd, kald nu paa min Luur-Svend, og lad ham blæse Folket sammen til at møde mig paa Land." Kongen sprang paa Land, og Alle, som kjendte ham, fulgte ham did, hvor Galgen var gjort færdig. Kongen tog strax Harald til sig; men alt Folket stormede til Kongen med fuld Capitel 36. Om Harald og Svend Rimhildsson.

1) For at svømme omkap.

Cap. 36. Rygir, Indbyggerne i Rogaland, see 1 B. S. 65.

Rustning saasnart de havde hørt Luren. Da sagde Kongen, at Svend og alle hans Kamerater skulde som fredløse Mænd fare ud af Landet; men efter gode Mænds Bøn bragtes det saa vidt hos Kongen, at de maatte forblive i Landet og beholde sine Eiendomme; men ingen Bod skulde betales for Svends Saar. Da spurgte Sigurd Sigurdsson, om Kongen vilde, at han skulde fare bort. „Det vil jeg ikke," sagde Kongen; „thi aldrig kan jeg være Dig foruden."

Capitel 37. Kong Olafs Jertegn med en Mand, som Tungen var skaaren af Halsen paa.

Der var en ung og fattig Mand, som hedte Kolbein, og Thora, Kong Sigurd Jorsalafars Moder, havde ladet skjære Tungen ud af Munden paa ham, hvortil ingen anden Aarsag var, end at denne unge Mand havde taget et Stykke Mad af Kongemoderens Fad, som han sagde Kokken havde givet ham, og som denne ei turde gaa ved for hende. Denne Mand gik siden længe maalløs omkring. Saa siger Einar Skulesson i Olafs Drapa:

Gjæve Qvinde[1] lod udskjære
For ringe Sag af Hov'det
Ringe Ynglings Tunge,
Som ynder Krigersværd.[2]
Maalløs Ringebryder[3]
Kort derefter saaes
Uden Skade, da han var
Paa et Sted, som heder Hlid.

Siden begav han sig til Nidaros, og vaagede i Kristkirken; men den anden Olafs-Messe, under Fromesse-Sangen, sovnede han, og syntes see Kong Olaf den Hellige komme til sig, tale til sig, med Hænderne tage fat paa Tungestumpen og trække i den. Da han nu vaagnede, var han helbredet, og takkede gladeligen vor Herre og hiin hellige Kong Olaf, som i sin Miskundhed havde givet ham sin Helse; thi han havde før faret did maalløs og besøgt hans hellige Skrin, men nu foer han derfra helbredet og tydeligen talende.

Capitel 38. Kong Olafs Jertegn med en fangen Mand.

Hedningerne toge en ung Mand, som var dansk af Æt, til Fange og førte ham til Vindland, hvor han var i Baand tilligemed andre Fanger. Om Dagen var han alene i Jærn uden Vagt; men om Natten var en Bondesøn hos ham i Lænker, for at han ei skulde løbe fra ham. Denne stakkels Mand fik aldrig Søvn eller Ro for Harm og Sorg, og overveiede paa mange Maader, hvad der kunde være ham til Hjælp; thi han havde stor Skræk for Trældom, og vansmægtede baade af Sult og af Pinsler. Af sine Venner kunde han ikke igjen vente Forløsning, da de to Gange havde udløst ham af hedenske Lande med egne Penge, og syntes vel at vide, det vilde falde dem besværligt og bekosteligt tredie Gang at underkaste sig denne Byrde. Vel den Mand, som ikke lider saa ondt i denne Verden, som han syntes at lide! Nu saae han ingen anden Udvei end at romme bort og at undkomme, om det kunde lykkes. Dette beslutter han sig til ved Nattetid, hug Foden af Bondens Søn, dræber ham, og stævner saaledes undaf til Skoven med Lænken om Benene. Da de om Morgenen i Lysningen bleve dette vaer, sætte de efter ham med to Hunde, som vare vante til at opspore dem, som undrømte, og finde ham i Skoven, hvor han laa og gjemte sig for dem. De lægge nu Hænderne paa ham, slaae

1) I Texten „Rigdoms Valkyrie," eller hos Digteren, guldsmykkede Qvinde. 2) En Kriger og her simpelt hen „Mand." I denne Oversættelse er Schøning bleven fulgt. 3) Mand.

Cap. 37. Hlíd (Lid). Det synes efter Omstændighederne rimeligst at antage, at hermed er meent Gaarden Lien i Bratsbergs Sogn og Strindens Præstegd. ved Throndhjem.
Cap. 38. Vindland, see 1 B. S. 127.

og prygle ham og gjøre ham alskens Ondt. Derpaa slæbe de ham hjem, og lade ham med Nød og neppe beholde Livet, uden at vise ham anden Miskundhed. De paalagde ham nu flere Pinsler, satte ham i en mørk Stue, hvor der forhen var 16 andre christne Mænd, og bandt ham baade med Jærn og andre Baand saa fast de kunde. Da syntes ham den Elendighed og de Pinsler, han før havde gjennemgaaet, som en Skygge mod dem han nu maatte udstaae. Ingen Mand saae han for sine Øine i dette Fængsel, som vilde bede om Miskundhed for ham, Ingen havde Medynk med hans Elendighed uden de christne Mænd, som vare bundne med ham, hvilke sørgede med ham og begrædte hans Meen, tilligemed deres egen Nød og Ulykke. En Dag gave de ham det Raad, at han skulde gjøre det Løfte til den hellige Kong Olaf, at lade sig indsætte som Embedsmand i hans hellige Huus, om han ved Guds Miskundhed og hans Bønner kunde slippe bort fra dette Fængsel. Dette samtykkede han gladeligen og lavede sig strax til den Stilling, som de foreslog ham. Natten efter syntes han i Søvne see en Mand, som ikke var høi, stande ved sin Side og saalunde tiltale sig: „hør Du elendige Mand, hvi reiser Du Dig ikke op?" Han svarer: „Herre min, hvo er Du?" — „Jeg er Olaf Konge, som Du paakaldte." — „O! min gode Herre, gladeligen vilde jeg reise mig, naar jeg kunde, men jeg ligger bunden med Jærn, med Lænker om Benene, tilligemed de Mænd, som her sidde bundne." Derpaa tiltaler Kongen ham med de Ord: „stat op i en Fart og forfærdes ei, visseligen er Du nu løs." Dernæst vaagnede han og fortalte sine Kamerater hvad der i Drømme var baaret for ham. De bad ham nu stande op og forsøge paa om det var sandt. Han stander op og mærkede han var løs. Nu sagde hans andre Fæller, at det ei vilde hjælpe ham noget, da Døren var lukket baade inden og udenfra. Da lagde en gammel Mand, som sad der under stor Meen, sit Ord til, og bad ham ei tvivle om den Mands Miskundhed, som havde løsnet hans Baand; „thi haver han gjort dette Under paa Dig, for at Du skulde nyde hans Miskundhed og herefter vorde fri, uden at lide mere Elendighed og Pinsel. Skynd Dig derfor og søg til Døren, kan Du slippe ud, da er Du hjulpen." Saa gjorde han, finder Døren aaben, smutter ud og afsted til Skoven. Saasnart Venderne bleve dette vaer, sloge de Hundene løse og sætte efter ham i største Hast; men den stakkels Mand ligger skjult og seer grant, hvor de fore efter ham. Nu tabe Hundene Sporet, da de kom ham nærmere, og alle Søgendes Øine sloges med Blindhed, saa at ingen Mand kunde finde ham, endskjøndt han laa for deres Fødder. De vendte derpaa hjem, meget bedrøvede og bekymrede over at de ei kunde finde ham. Kong Olaf tillod ei denne Mands Undergang, da han var kommen til Skoven, og gav ham sin Helse og Hørelse igjen; thi saa længe havde de knattet og slaaet ham, at han var bleven døv. Dernæst kom han ombord paa et Skib tilligemed to andre christne Mænd, som der længe havde været pinte. Alle betjente sig ivrigen af denne Farkost, og slap vel fra deres Flugt. Siden søgte han til den hellige Mands Huus, karsk og vaabendygtig. Nu angrede han sit Løfte, gik fra sit Ord til den hellige Konge, løb bort en Dag og kom om Qvælden til en Bonde, som laante ham Herberge for Guds Skyld. Siden om Natten saae han i Søvne tre Piger komme til sig, og vakkre og fagert pyntede vare de. De talede strax til ham og satte ham stærkt irette, fordi han havde været saa djærv at løbe fra den gode Konge, der havde viist ham saa stor Miskundhed, først ved at befrie ham fra Jærn og siden fra alt Fængsel, og dog var han rømt fra den milde Herre, i hvis Tjeneste han var gaaet. Siden vaagnede han fuld af Forfærdelse, stod aarle op og fortalte Huusbonden sin Drøm. Den gode Mand havde Intet ivrigere at gjøre, end at sende ham tilbage til det hellige Sted. Dette Jertegn er først nedtegnet af en Mand, som selv saae Manden, og Mærket af Jærnet paa hans Krop.

Capitel 39. Kong Sigurd faaer Cecilie.

I den sidste Tid af Kong Sigurds Levedage, rygtedes hans besynderlige Beslutning, at han vilde lade sig skille ved sin Dronning og tage Cecilie, som var en mægtig Mands Datter, til Ægte. Saaledes lod han tilberede et stort Gjæstebud, og agtede at holde Bryllup med hende i Bergen. Da nu Biskop Magne spørger dette, blev han meget bedrøvet, og en Dag ganger Biskoppen til Kongehallen, og med ham en Præst ved Navn Sigurd, som siden blev Biskop i Bergen. Da de kom til Kongesalen, sender Biskoppen Kongen Bud, at han vilde træffe ham, og bad Kongen gange ud til sig. Saa gjorde han, og gik ud med draget Sværd i Haanden. Han tog venligen mod Biskoppen og beder ham gange ind til Bords med sig. Biskoppen svarer: „andet Ærende haver jeg nu. Er det sandt, Herre, som mig er sagt, at Du agter at gifte Dig, forskyde Din Dronning og tage en anden Kone?" Kongen sagde, at det var sandt. Da begyndte Biskoppen at trutne i Ansigtet og svarede med et Suk: „hvor kan det falde Eder ind, Herre, at gjøre Sligt i vort Biskops-Syssel, at svige saa høiligen Guds Bud og Lov og den hellige Kirke? Det undrer mig, at I saaledes foragte vort biskoppelige Embede og Din Kongedom. Nu vil jeg gjøre hvad min Pligt er, og paa Guds, den hellige Kong Olafs, Peter Apostels og andre hellige Mænds Vegne, forbyde Dig dette Uraad." Medens han saa talede, stod han ret op, som om han rakte Halsen frem under Hugget, og var færdig, om Kongen vilde lade Sværdet falde. Men saa haver Sigurd Præst, som siden blev Biskop, sagt, at Himlen forekom ham ikke større end et Kalveskind, saa frygtelig syntes Kongen ham at see ud. Derpaa gik Kongen til Hallen uden at svare et Ord, og Biskoppen gik til sit Huus og Hjem, og var saa blid og munter, at han leende hilsede hvert Barn og legede med sine Fingre. Da spurgte Sigurd Præst ham om Aarsagen dertil med de Ord: „hvi er I nu saa munter, Herre, kommer I ikke i Hu, at Kongen monne lægge Eder Vrede til, og var det ikke bedre at undrømme?" Da sagde Biskoppen: „det tykkes mig rimeligere, at han ei monne handle saaledes. Desuden, hvilken Dødsdag var bedre og ønskeligere, end at lade sit Liv for Guds Ære, eller at dø for den hellige Christendom og sit eget Embede, ved at forhindre det, som ei er Sømmeligt; og derfor er jeg saa munter, fordi jeg haver gjort hvad jeg burde." Derpaa blev der megen Stoi i Byen; Kongen gjorde sig strax efter dette reisefærdig, og tog med sig Korn, Malt og Honning. Siden holdt han sør efter til Stavanger, og lavede der til et Gjæstebud, for at lade sig vie til Cecilie. Da den Biskop, som der raadede, erfarer dette, opsøger han Kongen og spørger, om det er Sandt, at han agtede at gifte sig i Dronningens Live? Kongen svarede, at det var saa. Biskoppen svarer: „om saa er, Herre, da maa I selv indsee, hvor meget dette er smærre Mænd forbudet. Nu synes det, som I ansee dette for at være Eder tilladt, fordi I haver mere Magt, og at dette sømmer Eder, endskjøndt det dog er mod Ret og Skjel, og ikke veed jeg, hvi I ville gjøre dette i vort Bispedømme, og saaledes vanvøre Guds Bud, den hellige Kirke og vort Bispedømme. Nu monne I lægge en stor Gave af Gods og Eiendomme til denne Stad, og saaledes bøde til Gud og til os." Da sagde Kongen: „tag af vort Gods hvad Du vil; langt anderledes bær Du Dig ad, end Biskop Magne." Derpaa gik Kongen bort, ligesaa lidet tilfreds med denne Biskop, som med ham, der havde nedlagt Forbud imod ham. Derefter giftede Kongen sig med denne Pige, og elskede hende med stor Kjærlighed.

Capitel 40. Kjøbstaden Konghelle forbedres.

Kong Sigurd lod saameget forbedre Kjøbstaden i Konghelle, at der var ingen mægtigere Stad i Norge paa den Tid, og sad der længe for at forsvare Grændsen. Han lod bygge en Kongsgaard i Kastellet, og paalagde alle Herreder i Nærheden af Kjøbstaden saavelsom Byens Borgere, at Enhver, som var 9 Aar gammel eller ældre, skulde hver 12te Maaned bære til Ka-

stellet 5 Vaaben-Stene, eller ligesaa mange Støre, hvasse i den ene Ende og 5 Alen høie. I Kastellet lod Kongen gjøre en Korskirke, som var af Træ, dog omhyggeligen sammensat med Hensyn til Tømmer og andet Æmne. Korskirken blev indviet i Kong Sigurds 24de Regjerings-Aar. Der lod Kongen det hellige Kors og mange andre hellige Reliqvier forblive. Den blev kaldet Kastels-Kirken, og foran Hoi-Alteret lod han sætte den Tavle, han havde ladet gjøre i Grækenland, som var af Kobber og Sølv, heel forgyldt og fagert prydet med Flus-Stene. Der var og det Skrin, som Danakongen Erik Eymund havde sendt Sigurd Konge, og den Alterbog, skreven med Guld-Bogstaver, som Patriarken (i Jerusalem) havde givet Kong Sigurd.

Tre Aar efter Korskirkens Indvielse, da Kong Sigurd opholdt sig øster i Viken, blev han syg. Da bade hans Venner ham at skille sig ved sin Kone, som hun og Selv ønskede, og bad Kongen, at hun maatte fare bort, hvilket vilde være ham meest til Gavn. Kongen siger: „mindst tænkte jeg, at Du vilde forlade mig som de Andre," vendte sig derpaa fra hende og blev blodrød; men hun gik dog bort. Sygdommen tog nu til, og i denne Sygdom døde han, og hans Liig blev fløttet til Begravelsen i Oslo. Han døde i Fasten en Nat efter Mariæ Bebudelses Dag, og blev begraven i Halvards-Kirken, hvor han blev nedlagt i Steenmuren udenfor Choret paa den søndre Side. Hans Søn Magnus var den Gang der i Byen, og tog imod hele Kongens Skatkammer, da Kong Sigurd døde. Sigurd var Konge over Norge i 27 Aar efter sin Faders, Kong Magnus Barfods, Død, og var 40 Aar da han døde. Hans Regjerings-Tid var lykkelig for Landet, hvor der da var Fred og gode Aaringer. Capitel 41. Kong Sigurds Død.

XIII.

Regjerede fra 1130—1136.

Magnus Blindes og Harald Gilles Saga.

Capitel 1. Magnus og Harald udnævnes til Konger.

Kong Sigurds Søn, Magnus, blev i Oslo udnævnt til Konge over hele Landet, strax efter hans Faders Død, ifølge den Ed, som hele Almuen havde svoret Kong Sigurd, og da gik Mange i hans Tjeneste, og Mange bleve hans Lendermænd. Magnus var den vakkreste Mand paa den Tid i Norge, af et heftigt Sind og grum, derhos udmærkede han sig i Legems-Øvelser; men Almuens Venskab skyldte han mest sin Faders Yndest. Han var en stor Dranker, pengegjerrig, haard og uregjerlig. Harald Gille derimod var meget let i Omgang, munter og spøgende, og saa gavmild, at han Intet sparede for sine Venner. Gjerne tog han imod et godt Raad, saa at han lod Andre raade med sig som de vilde. Ved alt dette skaffede han sig Yndest og et godt Lov, saa mange Mænd tyede ligesaa meget til ham, som til Kong Magnus. Harald var i Tunsberg, da han spurgte sin Broders, Kong Sigurds, Død. Da kaldte han sine Venner sammen til et Møde, hvor det blev aftalt, at der skulde holdes Hauga-Thing der i Byen. Paa dette Thing blev Harald udvalgt til Konge over det halve Land, og det blev kaldet en Tvangs-Ed, at han havde frasvoret sig sin Fædrene-Arv. Derpaa antog Harald en Hird og udnævnte Lendermænd, og snart samledes lige saa mange Folk om ham, som om Kong Magnus. Da fore Mænd imellem dem, og dette stod saaledes i 7 Dage. Men fordi Kong Magnus fik meget mindre Folk, saae han ingen anden Udvei, end at dele Riget med Harald i to Dele. Saaledes blev nu Riget skiftet, at hver af dem skulde have den halve Deel af det Rige, som Kong Sigurd havde havt. Derimod skulde Kong Magnus ene beholde Skibsflaaden, Bordtøiet, Kostbarhederne og alt Løsøret, som Kong Sigurd havde havt; men var dog mindst tilfreds med sin Lod. Endskjøndt de nu vare ulige tilsinds, raadede de dog nogen Tid Landet i Fred. Harald Konge avlede en Søn, som hedte Sigurd, med Thora, en Datter af Guttorm Graabard. Kong Harald fik Ingerid, en Datter af Ragnvald, som var en Søn af Sveakongen Inge Steinkelsson. Magnus Konge var gift med en Datter af Knut Lavard, og hun var en Søster af Danakongen Valdemar; men da Kong Magnus ingen Kjærlighed havde for hende, sendte han hende tilbage før til Danmark, og efter den Dag gik Alt tungere for ham, og han paadrog sig megen Uvenskab af hendes Frænder.

Capitel 2. Om Haralds's og Magnus's Krigsmagt.

Da begge Frænderne, Harald og Magnus, havde været i 3 Aar Konger over Norge, sadde de begge den 4de Vinter nord i Kjøbstaden Nidaros, og indbøde hinanden til Gjæst; dog var deres Folk stedse færdig til Slagsmaal. Om Vaaren seiler Kong Magnus føreften langs Landet med sin Skibsflaade, og drog alt det Mandskab, han kunde faae til sig i

---

Cap. 1. Hauga-þing, Vestfolds almindelige Thing, paa hvilket de norske Konger undertiden lode sig hylde, see 1 B. S. 90.

hvert Fylke, og undersøgte hos sine Venner, om de vilde styrke ham med Hjælp til at tage Kongedømmet fra Harald og meddele ham saa meget af Riget, som ham syntes tjenligt, og foreStiller dem, at Kong Harald før havde frasvoret sig Riget. Kong Magnus fik dertil mange mægtige Mænds Samtykke. Den samme Vaar foer Harald til Oplandene og den øvre Vei øster til Viken, og da han spurgte hvad Kong Magnus havde i Sinde, drog han og Mandskab til sig. Hvorsomhelst de fore, hug de Slagteqvæg ned paa hinandens Gaarde og dræbte hinandens Mænd. Kong Magnus var langt mere mandstærk; thi Hovedstyrken af Landet stod ham aaben til at samle Mandskab. Kong Harald var i Viken østenfor Fjorden, og samlede Mandskab, medens de gjorde hinanden Skade paa Folk og Gods. Med Kong Harald var Kristrød, hans Broder paa mødrene Side, og mange andre Lendermænd, dog vare mange flere med Kong Magnus. Kong Harald var med sin Krigsmagt paa et Sted, som heder Fors i Ranrige, og foer derfra ud til Søen. Aftenen før Laurents-Festen holdt de Nadver paa et Sted, som heder Fyrileif, imedens Vagtmænd holdt Hestevagt overalt omkring Gaarden. Da bleve Vagtmændene vaer Kong Magnus's Hær, som ilede mod Gaarden, og bestod af 6000 Mand, medens Kong Harald kun havde 1500. Nu kom Vagtmændene, som skulde bringe Kong Harald Budskab om hvad foregik, og sige, at Kong Magnus's Hær var kommen Gaarden meget nær. Kongen svarer: „hvad mon min Frænde Kong Magnus Sigurdsson vil; han vil dog vel ikke slaaes med mig?“ Da svarer Thiostolf Alesson: „saa vist monne I, Herre, gjøre Anstalt for Eder og Eders Folk, som Kong Magnus haver sammendraget en Hær hele Sommeren, i den Agt at slaaes med Eder, naar han træffer Eder.“ Da stod Kong Harald op og bød sine Mænd gribe til Vaaben: „vi skulle slaaes, om min Frænde Magnus vil slaaes.“ Dernæst blev blæst i Krigsluren, og alt Haralds Mandskab gik ud fra Gaarden til en indhegnet Ager og opsatte der deres Mærke. Kong Harald havde to Ringbrynjer; men hans Broder Kristrød, som var anseet for en overmaade modig Mand, havde ingen Brynje. Da nu Kong Magnus og hans Mænd saae Kong Haralds Skare, fylkede de deres Hær og gjorde Fylkingen saa lang, at de kunne kringsætte hele Kong Haralds Hær. Saa siger Haldor Sqvaldre:

Der nød Magnus store Gavn,
Da han fik længer Fylkings Arm.
Volden, varm af røde Blod,
Dække Slagnes Rækker.

Kong Magnus lod bære det hellige Kors for sig i dette Slag, og Slaget blev haardt og stort. Kongebroderen Kristrød var med sin Skare trængt midt ind i Kong Magnus's Fylking, og hug til begge Sider, saa Folket veeg for ham til alle Kanter. Men en mægtig Bonde, som havde været i Kong Haralds Hær og nu stod bag Kristrød, hævede sit Spyd med begge Hænder og stak det igjennem Kristrøds Skuldre, saa det kom frem igjennem Brystet, og der faldt Kristrød. Da spurgte Mange, som stode i Nærheden: „hvi han bar sig saaledes ad og gjorde dette onde Verk?“ Bonden svarer: „nu veed han Følgen af at de hug mit Qvæg ned i Sommer, og toge Alt hvad i Huset var; men tvang mig Capitel 3. Slaget paa Fyrileif.

Cap. 2. Vikin austan-fjardar (Viken østenfor Folden-Fjord), see 1 B. S. 60.

Fors, nu Foss i Sognet af samme Navn i Tunge-Herred i Bahuus-Lehn. Her holdtes i Almindelighed Ranrikes Fylkes-Thing, cfr. 1 B. S. 90.

Fyrileif (Fýrisleif, Fyrirleif, Firirleif), nu Ferløf, beliggende inderst ved den nordlige Bugt af Godmar (nu Gullmars-Fjorden) i Bro Sogn og Stangenæs-Herred, omtrent 3/4 Miil Nordvest for det ovennævnte Fors.

til at følge med sig. Da tiltænkte jeg ham Sligt, naar Leilighed gaves." Efter dette gav Haralds Hær sig paa Flugten, og han Selv flygtede med sit hele Mandskab. Mange faldt af Haralds Mandskab, og der fik Ingemar Svensson af Ask, en stor Høvding og Lendermand, sit Banesaar, da qvad han dette:

Troldqvind egged
Mig til Fyrileif;
Altid var jeg
Til Strid uvillig.
Mig bede Pile
Af Almebue;
Til Ask jeg aldrig
Monne komme.

Der faldt og næsten 60 af Kong Haralds Hirdmænd. Selv flygtede han øster til Viken til sine Skibe, og foer strax ud af Landet til Danmark til Kong Erik. Saa siger Haldor Sqvaldre:

Du, som vækker skarpe Strid,
Havet træder med Haddings Hest[1)]
For Kong Erik hist at møde.
Gram tog glad mod Landet.
Glattunged Jota-Konge
Raader over meget Land,
Og raske Gutter fulgte
Holstens Skræk, udmærket kjæk.

Saa siger Einar Skulesson:

Unge Mand, som øder
Reen-[2)]Veiens Ild,
Søgte Skaanings Land
Over Seiens[3)] Mark.
Han, som rødfarver
Trolds graadig Fole-Kjæft,[4)]
Søgte kjække Styrer
Af Dana-Land.[5)]

Kong Harald søgte Danakongen Erik Eimund for at faae Hjælp og Trøst hos ham, og de mødtes før i Smaaland. Kong Erik tog vel imod ham, mest fordi de havde svoret hinanden Brødrelag. Han gav hav ham Halland som et Lehn at raade over, og gav ham 7 Langskibe, dog uden Udredning. Derefter foer Kong Harald nordefter gjennem Halland, og da kom mange Nordmænd ham i Møde. — Efter hiint Slag lagde Kong Magnus hele Landet under sig, skjænkede alle Folk, som deri vare blevne saarede, Liv og Fred, og lod dem helbrede som sine Egne. Da kaldte han hele Landet sit, og havde hos sig et Udvalg af

1) Skibet. 2) Rensdyret betegner Skibet (Skibet med sine Master er som Rensdyret med sine Horn). Skibets Vei er Havet, og Havets Ild er Guld. Han som øder Guld er den gavmilde Konge, her Harald. 3) Fisken (Seien er nemlig en bekjendt Fisk). Fiskens Mark er Havet. 4) Troldens Hest er Ulven, og det er Krigeren, som gjør deres Kjæft blodig. 5) Hele Verset siger kun, at Harald søgte Tilflugt hos Erik Eimund.

Cap. 3. Askr. Da Ingemar var Kong Haralds Mand, saa synes det rimeligere, at den Gaard, hvortil hans skrives, er Askr (nu Aske), en skjøn og særdeles betydelig Gaard i Næs Præstegd. paa Hedemarken, end den bekjendte Gaard af dette Navn paa Ask-Øen (Fenhring) ved Bergen.

de bedste Mænd, som vare i Landet. Da de derpaa holdt Raad mellem sig, vilde Sigurd Sigurdsson, Thorer Ingeridsson og alle de forstandigste Mænd, at de skulde holde deres Flok sammen i Viken og bie der, om Harald kom tilbage søndenfra. Men Kong Magnus fulgte sit eget Hoved og foer nord til Bergen. Der sad han om Vinteren, og lod alt sit Mandskab fare fra sig, hvorpaa Lendermændene droge hjem til deres Gaarde.

Capitel 4. Asbjørns og Nereids Død.

Kong Harald kom til Konghelle med det Mandskab, som havde fulgt ham fra Danmark. Da havde Lendermænd og Byens Borgere samlet en Hær mod ham, som de opstillede i en tyk Fylking ovenfor Byen. Men Kong Harald gik i Land fra sine Skibe, og sendte Bud til Bønderne med Begjæring, at de ei vilde formene ham hans Land, da han ei forlangte meer, end ham med Rette tilkom. Der fore Mæglere imellem dem, hvorved det omsider kom dertil, at Bønderne opløste Hæren og gave sig under Kong Harald. Derpaa uddeelte han Lehn og Gods til Lendermændene, for at de skulde staae ham bi, og gave Bønderne, som sloge sig til ham, Rettebøder. Derpaa samlede meget Mandskab sig om Kong Harald, og han foer derfra vesterover til Viken, hvor han gav alle Mand god Fred, undtagen Magnus Konges Folk, som han lod plyndre eller dræbe, hvor han kom over dem. Og da han kom østenfra til Sarpsborg, tog han tvende af Magnus Konges Lendermænd, Asbjørn og hans Broder Nereid, til Fange, og bød dem det Kaar, at den Ene skulde hænges, men den Anden styrtes i Sarp-Fossen, efter deres eget Valg. Asbjørn valgte at fare i Fossen; thi han var ældre, og denne Død syntes den grusommere, og saa blev gjort. Derom taler Haldor Sqvaldre:

Asbjørn, som Kongen sveg,
I Sarpen stige maa,
Kongen feder Valens Fugl[1]
Viden om i mordisk Slag.
Kongen lod Nereid hænge
Paa Hagbarts Skade-Træ.[2]
Han som øder Havets Baal,
For Svig paa Huusthing lider.

Derefter foer Kong Harald nord til Tunsberg, hvor han blev vel modtagen og en stor Hær samledes til ham.

Capitel 5. Om Raadslag.

Da Kong Magnus, som sad i Bergen, spørger denne Tidende, lader han kalde alle de Høvdinger, som da vare i Byen, til sig, og spørger dem tilraads om hvad de nu skulde gjøre. Da svarer Sigurd Sigurdsson: „her kan jeg give et godt Raad: lad et Skib bemande med gode Mænd, og sæt mig eller en anden Lendermand til at styre det, send det derpaa til Din Frænde, Kong Harald, og byd ham Forlig, efter retskafne Mænds Mægling, og tilbyd ham det halve Rige med Eder. Det tykkes mig rimeligt, at Kong Harald, efter gode Mænds Ord og Raad, modtager dette Tilbud, saa der kan vorde Forlig imellem Eder." Da svarede Kong Magnus: „dette Forslag antager jeg ikke; thi hvad gavnede det, at vi vandt hele Riget under os i Sommer, dersom vi nu skulde afstaae det halve? Giver os et andet Raad." Da svarer Sigurd Sigurdsson: „Mig synes, Herre, at Dine Lendermænd, som i Høstes bade Dig om Hjemlov, nu sidde hjemme og ville ei komme til Dig. Den Gang handlede Du meget mod mit Raad, der Du adsplittede saa meget den

1) Valpladsens Fugl er Ravnen. 2) Galgen.

Cap. 4. Sarpr, nu Sarpen eller Sarp-Fossen, som Glommen danner ved Gaarden Hafslund. Efter dette Vandfald havde den gamle Stad Sarpsborg Navn.

Mængde Folk, som vi havde; thi jeg kunde nok vide, at Kong Harald med sine Folk vilde søge til Viken igjen, saasnart de spurgte, at den var høvdingløs. Nu er der et andet Raad, og det er vel slemt; men det kan dog være, at det er os nyttigt. Send Bud til Dine Gjester[1] og andet Folk med dem, og lad dem fare mod de Lendermænd, som ei ville understøtte Dig i Nød, og dræbe dem; men giver deres Eiendomme til Andre, som ville yde Eder Hjælp, endskjøndt de tilforn havde lidet at betyde. Lad dem drive Folk sammen, saavel onde som gode, og farer derpaa med det Mandskab, I kunne faa imod Kong Harald og slaaes med ham." Kongen svarer: „uvennesælt monne det vorde, at lade dræbe mange Stormænd og hæve Smaafolk i Veiret, der siden ofte bryde Tro og Love, hvormed Landet endnu er værre faren. Jeg vil endnu høre flere af Dine Raad." Sigurd svarer: „vanskeligt er det mig nu at give Raad, da I ei ville forliges, og ei slaaes. Lader os da fare nord til Throndhjem, hvor Landets Hovedstyrke er meest færdig for os, og lader os paa Veien samle alt det Mandskab vi kunne faae. Det kan være at Elvgrimerne ledes ved en saa lang Rækst efter os.[2]" Kongen svarer: „ei monne vi fly for dem, som vi æltede[3] i Sommer, og giv nu et bedre Raad." Da stod Sigurd op, og sagde, i det han beredte sig til at gaae bort, „jeg skal nu give Dig det Raad, som jeg seer Du vil have, og som monne have Fremgang. Sid her i Bergen indtil Harald kommer med sine Hærskarer, og da vil Du lide enten Død eller Skam." Og Sigurd blev ikke længer i dette Møde.

Capitel 6. Om Haralds Krigsmagt.

Kong Harald foer østenfra langs med Landet med en stor Hær, hvoraf denne Vinter kaldtes Muge[4]-Vinteren. Kong Harald kom til Bergen Jule-Aften, og landede med sin Flaade i Florevaag; men vilde ikke slaaes i Julen for Helgens Skyld. Men Kong Magnus beredte sig i Byen til Modstand. Han lod reise en Valslynge[5] ude paa Holmen, lod gjøre Jærnkjæder og tildeels Træbomme, som bleve lagt tværs over Vaagen fra Kongsbryggen til Nordnæs og til Munkebryggen. Han lod slaae Fodangler og kaste ned over Jonsvoldene, og holdt ikke op med dette Arbeide uden de 3 Helligdage i Julen. Den sidste Helligdag i Julen lod Kong Harald ved Krigsluren blæse hele Hæren sammen til Byen, og under Jule-Høitiden var hans Hær bleven forøget med næsten 900 Mand.

Capitel 7. Kong Magnus tages til Fange.

Kong Harald gjorde Kong Olaf den Hellige det Løfte for Seieren, at lade bygge Olafs Kirke der i Byen paa sin egen Bekostning. Kong Magnus opstillede sin Fylking paa Krist-Kirkegaarden; men Harald lagde først til ved Nordnæs. Da nu Kong Magnus og hans Folk saae dette, vendte de ind mod Byen og ind i Enden af Vaagen; men da de fore ind igjennem Gaden, løb mange Borgere ind i deres Gaarde og til deres Hjem; men de som ginge over Markerne, løbe i Fodanglerne. Da saae Kong Magnus og hans

1) De før omhandlede Embedsmænd, næst Hirdmændene i Værdighed. 2) Kjedes ved at forfølge os saa langt. 3) Joge. 4) En stor Hob — bruges endnu om store Mængder. 5) En Blide, en Krigsmaskine til at kaste med.

Cap. 6. Flóruvâgar (Flóravâgar), nu Florevaag, en temmelig dybt indgaaende Bugt ved hvilken en Gaard af samme Navn er beliggende, paa den sydøstlige Kant af Ask-Øen, ½ Miil Nordvest for Bergen.

Hólmr (Hólmin), d. e. den nordre Landodde ved Indløbet til Bergens Havn eller Bergens-Vaag (ford. Bjørgynjar-vâgr, Vâgin).

Nordnes, see Bjørgvin.

Jónsvellir (St. Hans Vold), der havde Navn efter den hosstaaende St. Jons eller St. Johannes's (senere St. Hans's) Kirke og Kloster, var Strækningen fra Smørs-Almindingen i Syd over den nuværende Exerceerplads Engen, paa den inderste eller østligste Deel af Nordnæs.

Cap. 7. Krists-kyrkja (Christ-Kirken), see om Bjørgvin.

Vâgsbotn, Vaagsbunden, det Inderste af Bergens-Vaag.

Mænd, at Kong Harald havde roet med hele Flaaden over til Hegravik, og ganget op der, og derpaa den øvre Vei opad Bakken ovenfor Byen. Nu vendte Magnus om igjen ud efter Gaden, og da flygtede Mandskabet vidveis fra ham, Somme op i Fjældene, Somme op om Nonnesædet, Somme til Kirker eller skjulte sig paa andre Steder. Da flygtede Kong Magnus ud paa sit Skib; men der var ingen Kanst til at komme bort; thi Jærnlænkerne udenfor hindrede det. Saa faa Mænd fulgte ham, at med dem Intet kunde udrettes. Saa siger Einar Skulesson i Haralds Drapa:

Mænd Vaagen lukked';
Bergens Bænke-Oxer[1]
Fare i en Uge
Kunde ingenlunde.

Kort derefter kom Haralds Folk ud paa Skibene, og da blev Kong Magnus tagen til Fange. Han sad bag i Forrummet paa Høisædes-Kisten, og ved hans Side Hakon Fauk, hans Morbroder, der var særdeles mandvæn, men ansaaes ei for forstandig, samt Ivar Ozursson. Disse tilligemed mange andre af Magnus Konges Venner, bleve fangne, men Nogle strax dræbte.

Capitel 8. Kong Magnus lemlæstes.

Derpaa havde Kong Harald et Møde med sine Raadgivere, og forlangte deres Raadslutning, og i dette Møde fældedes omsider den Dom, at Magnus skulde afsættes fra Riget, og maatte herefter ei mere kaldes Konge. Derpaa blev han overleveret til Kongens Trælle, som lemlæstede ham, stak begge Øine ud paa ham, hug den ene Fod af ham, og tilsidst blev han gildet. Ivar Ozursson blev blindet, men Hakon Fauk dræbt. Derefter lagdes hele Landet under Kong Haralds Magt. Siden undersøgtes omhyggeligen, hvo der havde været Magnus Konges bedste Venner, eller hvo der kjendte mest til hans Skatte-Gjemsler og Kostbarheder. Det hellige Kors havde Kong Magnus havt med sig siden Slaget ved Fyrisleif; men vilde ikke sige, hvor det var nedlagt i Forvaring. Biskop Reinhald i Stavanger, som var en Engelænder, ansaaes for meget pengegjærrig; han var en kjær Ven af Kong Magnus, og man fandt det rimeligt, at store Skattte og Kostbarheder vare givne ham i Forvaring. Der blev altsaa sendt Mænd efter ham og han kom til Bergen, hvor man vilde paadutte ham, at han havde Kjendsel herom; men han negtede det tvært, vilde ikke vedgaa det, og tilbød at underkaste sig Renselse. Det vilde Kong Harald ikke; men lagde Biskoppen i en Penge-Mulkt af 15 Mark Guld, som han skulde betale Kongen. Biskoppen erklærede at han ei saaledes vilde forarme sit Biskops-Sæde, men hellere vove sit Liv. Derpaa hængte de Biskop Reinhald ude paa Holmen ved Valslyngen. Men da han gik ud til Galgen, rystede han Sokken af Foden og sagde med en Ed: „jeg veed ikke mere om Magnus Konges Skatte end hvad der er i denne Sok,“ og deri var en Guldring. Biskop Reinhald blev jordet paa Nordnæs i Mikaels-Kirken, og dette Verk blev meget lastet. Siden var Harald Gille Enekonge over Norge saa længe han levede.

Capitel 9. Om Under i Konghelle.

Fem Aar efter Kong Sigurds Død indtraf mærkelige Hændelser i Konghelle. Guttorm, en Søn af Harald Flettir, og Sæmund Huusfreya, vare den Gang Sysselmænd.

1) Skibe.

Hegravik, en Vik ved Hegranes (nu Heggernæs) $\frac{1}{4}$ Miil nordenfor Bergen, altsaa nuværende Nyhavn.

Nunnusætr, nu Lungegaarden, see foran S. 85.

Cap. 8. Mikjals- (St. Michaels-) kyrkja, see sammesteds.

Sæmund var gift med Ingeborg, en Datter af Præsten Andreas Brunsson. Deres Sønner vare Paul Flip og Gunne Fis. Sæmunds uægte Søn hedte Aasmund. Andreas Brunsson var en overmaade mærkelig Mand, som bestyrede Gudstjenesten i Korskirken. Hans Kone hedte Solveig. Hos dem var Jon Loptson, som da var 11 Aar gammel, til Opfostring og Opdragelse. Præsten Lopt Sæmundsson Jons Fader, var og der i Byen. Præsten Andreas's og Solveigs ene Datter, hedte Helga, som blev gift med Einar. Det traf sig nu i Konghelle næste Søndags Nat efter Paaske-Ugen, at der blev en stor Gny i Gaderne over hele Byen, som naar Kongen foer gjennem med sin hele Hird. Hundene bare sig saa ilde, at Ingen kunde holde dem fast, men de slede sig løse, og da de alle kom ud, bleve de galne og bede alt hvad der kom dem for, Folk og Fæ. Alle de, som bleve bidte til Blods, bleve rasende, og frugtsommelige Koner nedkom for tidlig og bleve derpaa rasende. Denne Varsel faldt ind næsten hver Nat fra Paaske til Christi Himmelfarts Dag. Over disse Undergjerninger, forsærdedes Folk meget, og Mange gjorde sig rede til at reise bort, solgte deres Gaarde og fore ud i Herrederne eller til andre Kjøbstæder. De forstandigste Mænd ansaae dette som noget særdeles Mærkeligt, ræddedes derover og sagde, som det var, at det monne være et Varsel for vigtige Begivenheder, som end ei vare indtrufne. Men Andreas Præst holdt en lang og herlig Tale Pintsedag, og vendte Slutningen af sin Tale hen paa Bymændenes vaandefulde Stilling. Han bad dem hærde deres Mod, og ikke lægge denne herlige Stad øde; men heller omhyggeligen tage sig i Agt og bruge al Forsigtighed i alle paakommende Tilfælde, saasom Ild eller Ufred, samt bede Gud om hans Miskundhed.

Capitel 10. Stridens Ophav i Konghelle. Tretten Lastdragere gjorde sig færdig fra Byen og agtede sig til Bergen, men de 11 bleve borte med Mand og Gods og alt hvad der var paa dem; den 12te forliste ogsaa; dog bleve Folkene bjærgede, men Ladningen gik til Grunde. Den Gang foer Præsten Lopt nord til Bergen med alt Sit og kom lykkeligen frem. Lastdragerne bleve borte Laurentii Aften. Danakongen Erik Eimund og Erkebiskop Özur sendte begge Bud til Konghelle, og bad dem vogte paa deres Stad og sagde, at Venderne havde en stor Hær paa Benene, hvormed de vide omkring bekrigede christne Mænd og havde jævnligen Seier. Men Bymændene agtede kun saare lidet derpaa, bleve ligegyldige og glemte alt meer og meer de indtrufne Rædsler, jo længere det var siden de skede. Den hellige Laurentii Dag, da Talen til Hoimesse var holdt, kom Vendekongen Rettibur til Konghelle med 250 Vendesnækker, og paa hver Snække var 44 Mand og 2 Heste. Kongens Søstersøn Dunimitz, og Unibur, en Høvding, som raadede over meget Folk, var med. Disse to Høvdinger roede paa engang med hele Hæren op efter den østre Arm af Elven forbi Hising, og kom saaledes ned i Byen; men en Deel af Flaaden lagde op i den vestre Arm og saa til Byen. De lagde til Lands ude ved Pælene, og landsatte deres Heste, og dette Mandskab red ovenom Bratsaas og derpaa op om Byen. Einar, en Svoger af Præsten Andreas, bragte denne Tidende op til Kastelkirken; thi da var By-Almuen gaaet did for at høre Hoimesse. Einar kom just som Præsten Andreas holdt sin Tale, og fortalte Folket, at en Hær seilede mod Byen med en stor Mængde Krigsskibe; men nogle Folk reed ovenom Bratsaas. Da sagde Mange, at det monne være Danakongen Erik, og af ham ventede de sig Fred. Derpaa løb Folket ned i Byen til deres Eiendomme, væbnede sig, og gik ned paa Bryggen, hvor de strax saae, at det var Ufred og

---

Cap. 10. Hising, Øen Hisingen, see Ránrike 1 B. S. 63.

Bratzás (Bratsberg), en Aasryg paa den nordvestre Side af Staden Konghelle (Kongelf) i Bahuus-Lehn.

Kastala-kyrkja, see 1 B. S. 154.

J. Flintoe del.

KONGHELLE

Carlsruhe, Kunst-Verlag.

en ustyrtelig Hær. Ni Østfarere, som tilhørte Kjøbmænd, flød i Elven ved Bryggerne. Kjøbmændene toge tappert imod dem, væbnede sig, og værgede sig længe vel og mandigen. Der blev en haard Strid og Modstand, førend Kjøbmandsskibene blottedes for Mandskab. I denne Strid mistede Venderne **150** Skibe med alt Mandskabet der ombord. Da Slaget var som skarpest, stode Bymændene paa Bryggerne og skjøde paa Hedningerne. Men da Slaget sagtnedes, flygtede Borgerne op i Byen, og derfra i Kastellet, og alle Mand toge med sig sine Kostbarheder og alt det Gods, som de kunde føre med sig. Solveig og hendes Døttre med **2** andre Koner ginge paa Land, da Venderne havde taget Kjøbmandsskibene. Nu ginge Venderne paa Land, mønstrede deres Folk og erfore deres Tab. Da løb Nogle op i Byen, Nogle paa Kjøbmandsskibene og toge med sig alt det Gods, som de vilde have. Derpaa stak de Ild paa Byen og brændte den af tilligemed Skibene. Derefter ilede de med hele Hæren mod Kastellet og beredte sig til Angreb.

Kong Rettibur lod tilbyde dem, som i Kastellet vare, at de maatte gange ud, og han vilde skjænke dem Liv, Vaaben og Klæder, Sølv og Guld; men Alle skrege derimod og ginge ud paa Borgen; Nogle skjøde, Nogle kastede med Stene, Andre med Støre. Det var et stort Slag, hvori Mange faldt paa begge Sider; men mange flere af Venderne. Solveig kom op til en Gaard, som heder Solberg, og bragte Tidende herom. Da blev der skaaren Budstikke og sendt til Skurhage, hvor der var Sammenskuds-Lag og mange Mennesker forsamlede. Der var og en Bonde, som hedte Ølver Stormund, der strax sprang op, tog Skjold og Hjelm, og en stor Øxe i den anden Haand og sagde: „stander op, vakkre Gutter, og tager Jeres Vaaben; lader os fare Bymændene til Hjælp; thi det monne synes hver Mand skammeligt, som spørger, at vi sidde her og tylle Øl i os, medens gode Mænd lade sit Liv i Byen for vor Skyld." Mange gjorde i deres Svar Indvending derimod, og sagde, at de kun Selv vilde sætte Livet til, uden at kunne være Bymændene til nogen Hjælp. Da sprang Ølver op og sagde: „om Alle blive tilbage, vil jeg dog fare alene, og en eller to Hedninger skal lade sit Liv for mig førend jeg falder. Derpaa løber han ned til Byen; men nogle Mænd efter ham, for at see hans Færd, og tillige undersøge om de paa nogen Maade kunde hjælpe ham. Men da han kom saa nær Kastellet, at Hedningerne kunde see ham, løb **8** Mænd fuldtbevæbnede imod ham, og da de mødtes, løb de hedenske Mænd omkring ham paa alle Kanter. Ølver løftede sin Øxe og hug med den yderste Spidse i Halsen paa ham, der stod bag ham, saa at Struben og Kjævebenet blev hugget over, og han faldt baglænds tilbage. Derpaa stak han Øxen frem for sig og hug den Anden i Hovedet, saa det kløvedes ned til Skuldrene. Siden sloges han med de Andre, og dræbte endnu to; men blev Selv meget saaret. Da flygtede de fire, som vare tilbage; men Ølver løb efter dem. Der var et Dige foran dem, deri sprang de to Hedninger, og Ølver dræbte dem begge; men blev selv staaende fast i Diget. Saaledes undkom to af de otte Hedninger. De Mænd, som havde fulgt Ølver, toge ham nu og bragte ham med sig tilbage til Skurhage, hvor han blev forbunden og helbredet, og det var Folkes Tale, at ingen Mand haver gjort en drabeligere Færd. To Lendermænd, Sigurd Gyrdersson, en Broder af Philippus, og Sigurd kom med **600** Mand til Skurhage; hvorpaa Sigurd vendte om med

Capitel 11. Det andet Slag.

Cap. 11. Sólbjørg eller Sólhjargir. Den Gaard her menes, kan neppe være enten Solberg i Säfve Sogn paa Øen Hisingen, eller Solberg i Sognet af samme Navn i Nordre Indlands-Herred; men maa upaatvivlelig være Solberg i Romelands Sogn i Søndre Indlands-Herred i Nærheden af Elven og lige i Nord for Konghelle.

Skúrhagi, maaskee Skjurte, en Gaard i den ved Konghelle paa Østsiden af Gøta-Elven liggende og fra den ældste Tid Norge tilhørende Strækning kaldet Skárdal (Skyrdalr), hvorom see Saml. t. d. N. F. Spr. og Hist. især 5 B. S. 295, cfr. dette Verks 3 B. S. 71.

400 Mand; men blev siden kun lidet agtet, og døde kort efter. Sigurd derimod foer med 200 Mand til Byen, sloges med Hedningerne og faldt med alt sit Mandskab. Medens Venderne bestormede Kastellet, var deres Konge med sine Høvdinger udenfor Slaget. Paa et Sted var der hos Venderne en Mand, som skjød med Bue og dræbte en Mand for hver Piil, og to Mænd stode foran ham og beskyttede ham med deres Skjolde. Da sagde Sæmund Huusfreya til sin Søn Aasmund, at de begge paa engang skulde skyde paa denne Skytte; men jeg vil skyde paa ham, som Skjoldet bærer for ham. Han gjorde saa, og han skjød Skjoldet ned for sig. I samme Øieblik skjød Aasmund mellem Skjoldene, og Pilen rammede Skytten i Panden, saa den stod ud igjennem Nakken, og Skytten faldt død ned. Da Venderne saae dette, hylede de som Hunde eller Graabener. Da lod Kong Rettibur raabe til dem, at han tilbød dem Liv og Fred; men de afsloge den. Derpaa gjorde Hedningerne atter et haardt Anfald. Især var der en af Hedningerne, der sloges saa djærveligen og gik saa nær, at han kom lige tæt til Kastels-Porten og stak den Mand, som stod udenfor Porten, ihjel med sit Sværd, og endskjøndt de brugte baade Skud og Spyd imod ham, og han var uden Skjold og Hjelm, beed Intet paa ham; thi han var saa troldkyndig, at Vaaben ikke fæstede paa ham. Da tog Præsten Andreas indviet Ild, som han blæste paa, skar Tønder itu og lagde i Ilden, satte derpaa Tønderet paa Pil-Odden og gav Aasmund. Denne Piil skjød han af paa den troldkyndige Mand, og dette Skud ramte saa vel, at han fik sin fulde Bekomst og faldt ned. Da teede Hedningerne sig fælt ilde, som tilforn, hylede, hvinede og fore Alle til deres Konge, hvorfor de Christne troede, at de vilde holde Raad om at drage bort. Da hørte Tolken, som forstod vendisk, Høvdingen Unibur holde følgende Tale: „dette Folk er modigt og vanskeligt at have med at gjøre, og om vi endog toge alt det Gods, som i Staden er, maatte vi endog give ligesaa meget Gods til, at vi ei vare komne hid, saa mange Folk og saa mange Høvdinger have vi her mistet. Tidlig i Dag da vi begyndte at slaaes ved Kastellet, da værgede de sig først med Skud og Spyd, dernæst sloge de os med Stene, og nu med Kjæppe og Stave som Hunde. Dog seer jeg deraf, at dem fattes Vaaben og Værge; thi ville vi atter gjøre et haardt Anfald og prøve Styrke med dem." Det var ogsaa som han sagde, at de nu skjøde med Større, fordi de i det første Anfald uforsigtigen havde brugt deres Skud-Vaaben og Stene. Da nu de christne Mænd saae, at Mængden af Støre formindskedes, kløvede de hver Stør i to. Nu gjorde Hedningerne et overmaade heftigt Anfald, og hvilede sig derimellem, hvorover de paa begge Sider bleve mødige og saare. Under en Hvile lod Vendekongen Rettibur atter tilbyde dem Fred, og at de skulde beholde deres Vaaben og Klæder, samt det Sølv, som de kunde bære ud af Kastellet. Da var Sæmund Huusfreya falden, og de Mænd, som vare tilbage, gave det Raad, at overgive Kastellet og sig selv i de hedenske Mænds Vold; men dette var et høist uforstandigt Raad; thi Hedningerne holdt ikke deres Løfte; men toge alt Folket, Mænd, Qvinder og Børn, og dræbte alle dem, som vare saarede og unge, og som det faldt dem vanskelig at føre med sig. De toge alt det Gods, som var i Kastellet, ginge ind i Korskirken og røvede alle dens Prydelser. Andreas Præst gav Kong Rettibur et sølvbeslaget og forgyldt Scepter; men hans Søstersøn Dunimiz gav han en Guldring. Deraf syntes de at mærke, at han var en Mand, som havde noget at raade i Staden, og holdt ham i høiere Agt end Andre. Det hellige Kors toge de bort med sig tilligemed Tavlen, som stod foran Alteret, som Sigurd havde ladet gjøre i Grækenland, og bragt den til Landet; denne toge de og lagde flad ned paa Trinet foran Alteret. Derefter ginge Hedningerne ud af Kirken. Da sagde Rettibur: „dette Huus er bleven prydet med stor Kjærlighed for den Gud, til hvem det er helliget; men nu synes mig, at han har viist ringe Omsorg for

Staden eller Huset; thi jeg seer, at Guden er bleven dem vred, som skulle forsvare disse." Kong Rettibur gav Andreas Præst Kirken, Skrinet, det hellige Kors, Bibelen, Alterbogen og fire Klerker. Dog brændte Hedningerne Kastel-Kirken og alle de Huse, som i Kastellet vare. Da den Ild, som de havde tændt i Kirken, sluknede to Gange, hug de Kirken ned, og da brændte den som andre Huse. Derpaa fore Hedningerne til deres Skibe med Byttet; men da de mønstrede deres Folk og saae deres Tab, gjorde de alt Folket til Fanger og deelte det mellem Skibene. Nu foer Andreas Præst ombord paa Konge-Skibet med det hellige Kors, og da kom der en stor Rædsel over Hedningerne formedelst det Varsel, som skede paa Kongeskibet. Der kom nemlig saa stor en Hede, at de Alle syntes nær ved at brænde op. Kongen befalede Tolken at spørge Præsten, hvi saa skede. Han svarede, at den almægtige Gud, som Christne troede paa, sendte dem et Beviis paa sin Vrede, fordi de, som ei vilde troe paa deres Skaber, fordristede sig til at lægge Haand paa hans Pinsels-Mærke, og at der laa saa stor Kraft i Korset, saa slige, ja endog tydeligere, Jertegn vare skete for hedenske Mænd, naar de havde taget Korset i deres Hænder. Kongen lod Præsterne sætte i Skibsbaaden, og Andreas Præst bar det hellige Kors i sit Fang. De førte Baaden frem langs Skibet forbi Stavnen, og tilbage langs den anden Skibs-Side til Skandsen, skjøde den siden bort med Baadshager og stødte Baaden ind ad Bryggen. Siden foer Andreas om Natten med Korset til Soelberg, under Regn og stygt Veir og bragte det derfra i god Forvaring. Kong Rettibur, og det Mandskab han havde tilbage, foer hjem til Vindland, og mange af de Folk, som vare blevne fangne i Konghelle, vare længe derefter i Trældom i Vindland; men de, som bleve udløste og kom tilbage til Norge til deres Odel og Eiendomme, trivedes alle mindre end tilforn. Kjøbstaden i Konghelle haver aldrig siden reist sig til den Anseelse, som den forhen havde.

Efterat Kong Magnus var bleven blindet, foer han nord til Nidaros, hvor han gav sig i Klosteret paa Holm og tog Munkeklæder. Da blev Store-Hernæs paa Frosta lagt til Klosteret til hans Underholdning. Kong Harald raadede da ene Landet Vinteren efter, gav alle de Mænd Fred og Forlig, som begjærede den, og tog mange af de Mænd i sin Hird-Tjeneste, som havde været med Kong Magnus. Præsten Einar Skulesson siger, at Harald Konge holdt to Slag i Danmark, det første ved Hveen, det andet ved Hlesø: Capitel 12. Om Magnus Blinde.

Arbeidstraae[1]) Farver
Af Ravnemund! Du lod
Farve Sværd paa utro Folk
Ved høie Rand af Hveens Land.

Og end videre dette:

Odins Særks Blodbestænker
Stred haardt paa Hlesø-Strand;
I Storm Mærket vaied over
Vældig' Krigerhelte.

Kong Harald var den gavmildeste Mand. Der fortælles, at i hans Tid kom Magnus Einarsson fra Island for at vies til Biskop, og ham tog Kongen overmaade vel imod

1) Flittig til Arbeide.

Cap. 12. Hólmr, Munkholmen ved Throndhjem, see 1 B. S. 149.
Hernes mikla á Frosto, nu Gd. StoreHernæs paa Halvøen Frosten, et Par Mile Nordvest for Throndhjem.
Hvedn, den nu til Sverige hørende Ø Hveen i den sydlige Deel af Øresund.

og viste ham megen Ære. Da nu Biskoppen var færdig til at seile over til Island igjen og Skibet var tiltaklet, gik han til Hallen hvor Kongen drak, hilsede ham meget artigen og venligen, og Kongen tog blideligen imod ham. Dronningen sad hos Kongen. Da sagde Kongen: „Herre Biskop, er Du nu reisefærdig?“ Han svarede, at han var, Kongen sagde: „ikke kommer Du nu til os i rette Time; thi nu kommer Du just som Bordene ere borttagne, og der er Intet ved Haanden, som sømmeligt kunde være at give Eder. Hvad er der ellers at give Biskoppen?“ Skatmesteren svarede: „Herre, saavidt jeg veed ere alle Kostbarheder bortgivne.“ Kongen: „her er et Drikkekar tilbage, tag dette, Biskop, det er ikke uden Værd.“ Biskoppen takkede for den ham beviste Ære. Da sagde Dronningen: „Far vel og sæl, Herre Biskop.“ Kongen sagde til hende: „naar hørte Du en gjæv Kone sige Sligt til sin Biskop, uden at give ham Noget?“ Hun svarer: „hvad har jeg vel at give ham, Herre?“ Kongen: „Du har Hyndet under Dig.“ Derpaa blev dette, som var overtrukket med kostbart Tøi og var et dyrebart Stykke, givet Biskoppen. Da Biskoppen gik bort, lod Kongen tage Hyndet under sig og sagde: „længe have de været sammen.“ Siden foer Biskoppen bort og kom til Island til sin Bispestol, og da blev der talt om, hvad han skulde gjøre af Bægeret, som kunde være Kongen tjenligst, og da Biskoppen spurgte Andre derom til Raads, sagde Mange, at det skulde sælges og Værdien uddeles til Fattige. Da sagde Biskoppen: „andet Raad vil jeg vælge; jeg skal gjøre en Kalk deraf til denne Kirke, og indvie den saa, at alle de hellige Mænd, hvoraf der er Reliqvier i denne Kirke, skulle lade Kongen nyde godt af sin Gave hver Gang der synges Messe over den.“ Denne Kalk har siden tilhørt Bispestolen i Skalholt; men af det kostbare Klæde, hvormed det Hynde Kongen gav ham, var overtrukken, ere de Forsanger-Kapper gjorte, som ere i Skalholt. Deraf maa Kong Haralds Høimodighed mærkes, saavel som af mange andre Ting, endskjøndt kun faa her ere nedtegnede. Kong Harald tog Thora, en Datter af Guttorm Graabard, til Medhustru og de fik en Søn sammen, som hedte Sigurd. Han havde og en Søn med Dronning Ingegerd, som hedte Inge. Den ene af Kong Haralds Døttre hedte Brigitt, den anden Maria. Hans Datter Brigitt var først gift med Sveakongen Inge Halsteinsson, dernæst med Magnus Heinreksson, og tilsidst med Birger Brose.

Capitel 13. Sigurd Slembedegns Begyndelse.

Der var en Mand ved Navn Sigurd, som var opfødt i Norge, og blev kaldet Præsten Adalbrekts Søn. Sigurds Moder var Thora, en Datter af Saxe fra Vik, en Søster af Sigrid, der var Moder til Kong Olaf Magnusson og Kaare Kongebroder, som var gift med Borghild, en Datter af Dag Eilifsson. Deres Sønner vare Sigurd paa Østraat og Dag. Sigurds Sønner vare Jon paa Østraat, Thorstein og Andreas Døve. Jon var gift med Sigrid, en Søster af Kong Inge og Hertug Skule. Sigurd blev i sin Barndom sat til Bogen, blev Klerk og indviet til Degn; men da han modnedes i Alder og Styrke, blev han en meget rask Mand, stor, stærk og udmærket i alle Fuldkommenheder og Øvelser fremfor andre sine Jævnaldrende, ja næsten for hver anden Mand i Norge. Sigurd viste tidlig Spor af et overmodigt og ustyrligt Sind, og blev derfor kaldet Slembedegn. Han var den vakkreste Mand, der kunde sees, havde vel tynde, men vakkre Haar. Da det kom for Sigurds Øren, at hans Moder sagde Kong Magnus var hans Fader, nedlagde han alt Klærke-Væsen, saasnart han blev sig selv raadig, og foer ud af Landet. Lang Tid tilbragte han

---

Skálhólt, en Gaard og et gammelt Bispesæde i Aarnæs Syssel paa Sønderlandet i Island, som først bebyggedes af Teit, en Søn af Ketilbjørn den Gamle fra det nordenfjeldske Numedalen, see Island 1 B. S. 68.

Cap. 13. Vik, nu Sarvik, see S. 103.

paa denne Færd, foer til Jorsaler, kom til Jordan, og besøgte mange hellige Steder, som Pilegrimene have for Skik. Da han kom tilbage, lagde han sig paa Kjøbmands-Færd. En Vinter opholdt han sig paa Orkenøerne hos Harald Jarl, og var med ham da Thorkel-Fostre Summarlidsson blev dræbt. Sigurd var og i Skotland hos Skottekongen David og blev af ham holdt i stor Anseelse. Derefter foer Sigurd til Danmark, og efter hans og hans Mænds Udsagn, underkastede han sig Jærnbyrd til Bekræftelse af hans Fædrene-Æt og beviiste saaledes i 5 Biskoppers Nærværelse, at han var en Søn af Kong Magnus Barfod. Saa siger Ivar Ingemundsson i Sigurds-Visen:

Fem Biskopper,
De fornemste,
Skjørsel gjorde
For Skjoldung-Æt.
Det blev prøvet,
At Magnus Fader
Var til milde
Konge mægtig.

Harald Gilles Venner sagde, at det var Danernes Løgn og Svig mod Nordmændene. Det er forhen bleven fortalt om Sigurd Slembe, at han nogle Aar var paa Kjøbmands-Reiser, og kom saaledes en Vinter til Island, hvor han havde sit Herberge hos Thorgils Oddsson paa Stadarholl i Sørbø; men kun Faa vidste hvor han var. Om Høsten, da Souvene bleve drevne i en Qvee for at slagtes, løb en Souv, som skulde gribes, hen til Sigurd, og da Sigurd antog det for at Souven vilde søge hans Hjælp, rækker han Haanden ud efter den, vipper den over Qveen og lader den løbe til Fjelds. „Der er ikke Mange, som nu søge Hjælp hos os," sagde han, „saa jeg vel kan hjælpe denne." Samme Vinter traf det sig ogsaa, at en Kone havde stjaalet, og Thorgils, som blev vred paa hende derfor, vilde straffe hende; men hun løb til Sigurd forat søge Hjælp hos ham, og han satte hende ned paa Bænken ved sin Side. Thorgils bød ham overlevere hende til sig, og siger hvad hun havde gjort; men Sigurd bad om Fred for hende, eftersom hun havde søgt Hjælp hos ham, og at Thorgils vilde lade Sagen mod hende fare; men Thorgils paastod hun skulde have sin Straf. Da Sigurd nu saae, at Thorgils ei vilde høre hans Bøn, sprang han op, trak Sværdet, og bød ham kun gribe an. Da nu Thorgils saae, at Sigurd vilde forsvare Konen med Vaaben, og saae Mandens strænge Mine, aner han hvo han monne være, afstaaer fra videre at forfølge Konen og gav hende Fred. Der vare flere udenlandske Mænd, men Sigurd gjorde mindst Væsen blandt disse. Een Dag, da Sigurd kom i Stuen, spillede en Nordmand, som førte sig prægtig op i Klæder og Væsen, Skak med en af Thorgils's Huusfolk. Nordmanden kaldte paa Sigurd, og bad ham være paa Raad med sig i Spillet; men da Sigurd saae derpaa, mærkede han at Spillet var tabt. Den Mand, som spillede med Nordmanden, havde en saar Fod, saa hans ene Taa var truten og der fløb Vaag deraf. Sigurd, som sad paa Bænken, tager et Straa, og trækker langs ad Gulvet, hvorpaa der sprang nogle Kattekillinger. Han trækker Straaet bestandig foran dem, indtil de kom nær Huuskarlens Fod, hvorpaa denne springer op med et Skrig; men Brikkerne kom i Ulave, og de kom op at trættes om hvorledes Spillet stod. Dette anføres som et Beviis paa Sigurds List. Folk vidste ikke, at han hørte til den geistlige Stand, førend Løverdagen før Paaske, da han ved Sang indviede Vandet, og jo længere han var

Stadarhóll i Saurbæ i Dølum (Dale-Syssel) paa Vestlandet i Island.

der, jo mere blev han agtet. Sommeren efter sagde Sigurd til Thorgils før de skiltes ad, at han i al Fortrolighed kunde sende Mænd til Sigurd Slembe. Da spørger Thorgils, hvor nær han var ham beslægtet, hvorpaa han svarer: „jeg er Sigurd Slembi-Degn, en Søn af Kong Magnus Barfod.“ Siden forlod han Island.

Capitel 14. Om Sigurd Slembe-Degn. I den Tid var Harald Enekonge i Norge, og det var Folkes Tale, at han ingen forstandig Mand var; men heller ikke saa grum som hans Frænde Kong Magnus Sigurdsson. Da Harald Gille havde været 6 Aar Konge i Norge, kom Sigurd til Norge, og da gave Mange ham det Raad, at han skulde fare til Kong Harald, aabenbare ham deres Frændskab og forsøge hvorledes det da vilde gaa ham. Sigurd søgte nu sin Broder Kong Harald, og traf ham i Bergen. Han overgav sig i Kongens Vold, aabenbarede ham, hvo hans Fader var, og bad ham erkjende deres Frændskab. Kongen gav ham ikke noget hurtigt og bestemt Svar, men forelagde sine Venner siden Sagen i en Samtale og et Stævnemøde. Da Kongens Raadgivere finge dette at vide, sagde de, at dersom Sigurd blev sat over Riget, vilde han vorde dem for stor, som Kong Magnus havde været, medens de nu sadde ganske i Rolighed, og Lendermændene næsten ene styrede Riget; thi raadede de Kongen til at anlægge Livs-Sag mod Sigurd og lade ham dræbe. Efter denne Samtale blev det saaledes bekjendt, at Kongen lagde Sag an mod Sigurd, fordi han havde været med at tage Thorkel-Fostre af Dage i Vesterlandene. Thorkel havde fulgt Harald til Norge, da han først var kommen til Lands, og Thorkel havde været Haralds bedste Ven. Saa strengt blev denne Sag forfulgt, at der blev anlagt Livs-Sag mod Sigurd for dette, og efter Lendermændenes Raad blev den fremmet saaledes, at nogle Gjester[1] en Aften silde gik til Sigurd og kaldte ham til sig. Derpaa toge de en Skude og roede bort med Sigurd fra Byen nord forbi Holdhella. Sigurd sad paa en Kiste bag i Skibet, og havde Mistanke om, at der laa Svig under. Han var saa klædt, at han havde blaa Buxer og over Skjorten en Kofte, som var bunden med Baand, og tjente ham som Kappe. Han saae ned for sig og holdt paa Kappebaandene, og trak dem stundom over Hovedet, stundom lod han dem falde ned igjen. Da de nu vare komne Næsset forbi, og næsten til Mjolkeraa (Mælke-Aaen), vare de deels drukne og lystige, deels roede Nogle saa ivrigen, at de ikke toge sig vare for nogen Ting. Da stod Sigurd op og gik hen til Boven af Skibet; men de to Mænd, som vare satte til at holde Vagt paa ham stode op, fulgte ham til Skibsborde og toge Kappen til Side, som Skik er at gjøre ved fornemme Folk. Da han nu frygtede for, at de vilde holde i flere af hans Klæder, greb han fat i dem begge og styrtede sig overbord med dem. Skuden løb imidlertid langt frem, og det blev seent for dem som vare ombord at vende Skibet, ligesom det og varede længe inden de kunde faae deres Mænd tagne ombord igjen. Men Sigurd dukkede under Vandet og svømmede saa langt bort, at han kom før paa Land end de finge Skuden vendt efter ham. Sigurd, som var meget rap paa Foden, stævner op til Fjeldet; men Kongens Mænd fore hele Natten for at lede efter ham, uden at finde ham. Han lagde sig ned i en Bjergkløft, og da han blev meget kold, tog han Buxerne af sig, skar et Hul i Bagstykket, smygede sit Hoved derigjennem, og stak Armene gjennem Buxe-Aabningerne, og saaledes slap han derfra med Livet den Gang. Men Kongens Mænd fore tilbage og kunde ei dølge deres uheldige Færd.

1) Kongens før omhandlede Embedsmænd.

Cap. 14. Holdhella, nu Hellen, et Næs imellem Bergen og Eidsvaag. Længere nordlig, omtrent en Miil fra Bergen, ligger Gaarden Mjólkrá (nu Mølkeraaen) i Aasen Sogn, der formodentlig har Navn af den forbiløbende hvidskummende Elv.

Capitel 15. Forræderi mod Kong Harald.

Sigurd syntes nu at finde, det ei var ham til nogen Hjælp oftere at søge Kong Harald; thi holdt han sig i Skjul hele Høsten og Begyndelsen af Vinteren. Han var hemmeligen i Bergen hos en Præst. Kong Harald var ogsaa der i Byen og mange mægtige Mænd med ham. Nu undersøgte Sigurd, hvorledes han med sine Venners Hjælp kunde komme til at forraade Kongen og tage ham af Dage. Mange Mænd toge Deel i dette Raad, og deriblandt Nogle, som da vare Kong Haralds Hirdmænd og Kammersvende, og forhen havde været Magnus Konges Hirdmænd. De stod den Gang i stor Yndest hos Kong Harald, og Nogle af dem sadde bestandig ved Kongens Bord. St. Luciæ Dag om Qvælden, da de agtede at udføre denne Svig, sadde to Mænd ved Kongens Bord og talede sammen, og den Ene af dem sagde til Kongen: „Herre, nu have to Bordfæller skudt vor Trætte under Eders Dom, og gjort et Væddemaal af en Æske Honning om hvo af os der siger sandt. Jeg siger, at I sover i Nat hos Jeres Dronning Ingegerd; men han siger at I monne sove hos Thora Guttorms-Datter. Da svarede Kongen leende, uden at vide det Mindste om, at der laa saa megen Svig under dette Spørgsmaal, at han som spurgte tabte Væddemaalet, og deraf kunde de vide hvor han var at finde den Nat. Men Hovedvagten var udenfor det Herberge, hvori de Fleste troede Kongen monne sove, og som Dronningen var i.

Capitel 16. Kong Haralds Mord.

Sigurd Slembe og nogle Mænd, som vare paa Raad med ham, kom om Natten til det Herberge, hvori Kong Harald sov, dræbte først Vagtmændene, brøde siden op Døren og ginge ind med dragne Sværd. Ivar Kolbeinsson gjorde det første Angreb mod Kong Harald, men fordi Kongen havde været drukken da han lagde sig, sov han fast, og vaagnede først da Mændene hug til ham. Da sagde han i Ørske: „haardt handler Du nu med mig, Thora;“ men hun sprang op og sagde: „de handle haardt med Dig, som ville Dig værre end jeg.“ Der lod Kong Harald sit Liv. De Mænd som ginge ind til Kongen med Sigurd vare: Ødmund, en Søn af Thrand **Skage**, Kolbein Thorliotsson af **Batalder** og Erlend Islænder. Derpaa gik Sigurd bort med sine Hjælpere og lod de Mænd kalde til sig, som havde lovet ham deres Bistand, om han fik Harald Konge taget af Dage. Sigurd og hans Mænd ginge derpaa bort, toge en Skude, satte sig ved Aarerne og roede ud paa Vaagen foran Kongsgaarden, og da begyndte det just at lyse af Dagen. Nu stod Sigurd op, talede til dem som stode paa Kongs-Bryggen, gjorde dem vitterlig Kong Haralds Mord ved sin Haand og begjærede, at de vilde modtage ham og udvælge ham til Høvding efter hans Byrd. Nu stimlede mange Mennesker ned til Bryggen fra Kongsgaarden og svarede Alle med een Mund, at de aldrig vilde vise den Mand Lydighed eller Tjeneste, som havde myrdet sin egen Broder, „og er Du ikke hans Broder, da har Du ingen Æt til at være Konge.“ De sloge derpaa deres Vaaben sammen og dømte alle Morderne landflygtige og fredløse. Nu blev blæst i Kongeluren, og alle Lendermænd og Hirdmænd sammenkaldtes. Men Sigurd og hans Mænd ansaae det da for bedst for sig at rømme, og han holdt nordefter til Nord-Hordaland, hvor han holdt Thing med Bøn-

---

Cap. 16. **Skagi** er udentvivl et Stedsnavn, og formodentlig Gaarden Skagen i Fortuns Sogn til Lysters Præstegjæld i Indre-Sogn.

Batalldr. Naar dette Sted siges at ligge paa Hadeland (see det følgende 6te Cap. af Sig., Inge og Eyst. Saga), saa maa det være en Vildfarelse, som dog ei findes i den Codex af Morkinskinna, hvoraf den i 7de Bind af Fornm. Søgur indførte Fortælling om Sigurd Slembedegn er tagen. At det derimod er Gaarden **Batalden** paa Øen af samme Navn i Kins Sogn og Præstegjæld i Søndfjord, saavidt vides, den eneste Gaard af dette Navn i Landet, derom kan neppe være Tvivl.

Om Nord-hordaland og Sogn, see 1 B. S. 43 og 50.

derne, som underkastedede sig ham og gave ham Kongenavn. Derfra foer han ind i Sogn, holdt ogsaa der Thing med Bønderne, og blev udnævnt til Konge. Derpaa foer han nord over Fjeldet, hvor de Fleste understøttede hans Sag. Saa siger Ivar Ingemundsson:

Sogn- og Hørde-Folk,
Da Harald faldt,
Milde Magnus's Søn
Til Konge toge;
Og paa Thinget
Mange føre
Til Budlungs Søn
I Broders Sted.

Kong Harald blev begraven i den gamle Krist-Kirke.

Af Udtrykket „nørdr um fjall" (Nord over Fjeldet), kan det neppe antages, at Passagen over Vadem til Søndfjord skulde være meent, da man ad denne Vei undgaaer at reise over noget Fjeld; men snarere maa her være meent enten den Fjeldvei, som fører over Svære-Skaret i Tjugums Sogn i Yttre Sogn til Søndfjord, eller Veien over Justedals-Bræen til Op-Stryen i Nordfjord.

XIV.

Sigurds, Inges og Eystein Haraldssønners Saga.

Regjerede fra 1136–1157.

Capitel 1. Begyndelsen til Kongerne Sigurds og Inges Historie.

Dronning Ingirid og med hende Lendermændene, tilligemed den Hird, som Kong Harald havde havt, besluttede at sende en Løbeskude nord til Throndhjem, for at berette Kong Haralds Fald og tillige begjære af Thronderne, at de skulde tage Kong Haralds Søn Sigurd, som da var der Nord og opfostredes hos Gyrder Baardsson, til Konge. Dronning Ingerid selv foer strax øster til Viken. Der var hendes og Haralds Søn Inge til Opfostring hos Amund Gyrdersson, Sønnesøn af Løgberse. Da de kom til Viken, blev strax sammenkaldt Borgar-Thing, hvor Inge, som da var i sit 2det Aar, blev valgt til Konge. Dette Raad understøttede Amund og Thjostolf Alesson tilligemed mange andre store Høvdinger. Da nu den Tidende kom Nord til Throndhjem, at Harald Konge var tagen af Dage, toge Thrønderne Sigurd, Kong Haralds Søn, som da var paa 4de Aar, til Konge paa Øre-Thing, og dette Raad understøttede Ottar Birting, Peter Sauda-Ulfsson, Brødrene Guttorm af Reine og Ottar Balle Asolfsson tilligemed mange andre store Høvdinger og meget andet Folk. Siden underkastede næsten hele Almuen sig Brødrene, mest fordi deres Fader ansaaes for hellig; thi blev Landet saaledes tilsvoret dem, at Kongedømmet ikke skulde komme under Nogen anden Mand, saa længe nogen af Kong Haralds Sønner vare i Live.

Capitel 2. Om Sigurd Slembe-Degn.

Sigurd Slembe seilede nord om Stadt, og da han kom til Nordmør, var der alt kommen før ham Brev og Fuldmagts-Beviser fra de Forstandere, som havde vendt sig til Lydighed mod Kong Haralds Sønner, saa han der ingen Modtagelse eller Hjælp fik. Da nu Sigurd selv kun havde faa Folk med sig, besluttede han med dem at stævne ind til Throndhjem og opsøge Magnus Blinde; thi han havde allerede forud sendt Bud for sig derind til sine og Magnus's Venner. Da var Kong Sigurd Haraldsson i Byen, og med ham mange mægtige Mænd, saa det ei var let for Sigurd Slembe at søge did. Han havde den Gang hos sig mange af sine og Magnus Blindes Venner. Da han nu kom til Kjøbstaden, roede de op i Nid-Elven, for at træffe Kong Magnus, og fæstede Landtoug i Land ved Kongsgaarden; men de maatte strax rømme; thi alt Folket stod op imod dem. siden lande de ved Munkholmen og toge Magnus Sigurdsson den Blinde ud af Klosteret mod Munkenes Villie, eftersom han før var bleven indviet til Munk. Der fortælles af Flere, at Magnus godvilligen fulgte med, endskjønt noget Andet udbredtes for at forbedre hans Sag. Strax efter Julen forføiede Sigurd sig bort med sit Følge, og ventede Hjælp af sine Frænder og Magnus's Venner, hvilken de og fik. Sigurd seilede med sit Følge ud efter Fjorden, og dem fulgte siden Bjørn Egilsson, Gunnar af Gimse, Haldor Sigurdsson, Aslak Hakonsson, Brødrene Benedict og Erik tilligemed den Hird, som før havde væ-

---

Cap. 1. Borgar-Þing, see 1 B. S. 90.
Cap. Gimsar, nu Gimse eller Gjemse, see 1 B. S. 141.

ret hos Magnus Konge, og mangfoldige Andre. Med denne Skare fore de før til Møre og heelt ned til Mundingen af Raumsdals-Fjorden. Der skiftede Sigurd og Magnus deres Mandskab, og Sigurd Slembe foer strax om Vinteren vesterud over Havet. Kong Magnus derimod foer til Oplandene, hvor han ventede megen Hjælp og Styrke, som han og fik. Der var han om Vinteren og hele Sommeren og havde meget Folk hos sig. Men Kong Inge foer imod ham med hele sin Skare, og de mødtes paa et Sted, som heder Mynne. Der blev et stort Slag, hvori Kong Magnus havde flere Folk. Der fortælles at Thjostolf Alesson bar Kong Inge i sit Bælte, saa længe Slaget stod, og gik under Mærket; men Thjostolf kom i stor Nød formedelst Arbeide og Strid, og det er almindeligt Sagn, at Kong Inge da fik den Vanhelse, som han siden beholdt saa længe han levede, at hans Ryg knyttede sig i en Pukkel, og den ene Fod blev kortere end den anden; derhos var han saa vanmægtig, at han ilde kunde gaa, saa længe han levede. Da begyndte Nederlaget at vende sig paa Magnus og hans Mænds Side, og i forreste Række af hans Fylking faldt Thorkel, Haldor Sigurdsson, Bjørn Egilsson, Gunnar af Gimse og en stor Deel af hans Mandskab, før han vilde ride undaf. Saa siger Kolle hiin Prude:

Du Pilestorm mod Osten
Ved Mynne-Stranden reiste,
Krigerrække brødes,
Og hjelmudrustet Helt
Ravn med Sværd gav Brad.
Skjold I sammenstøde,
Men Brynjen tappert kasted' —
Kongemand værger Land.

Før vaabenkjække Helt,
Mod Himlen gavmild Konge,[1]
Derfra vilde romme,
Hans hele Vagt paa Volden laa.
Du kamplystne Thrønder-Konning!
Kløved Krigerhærens Skrift;[2]
Men dobbelt Priis Du fik
O! Gram,[3] fremfor Kongemand.[4]

Magnus flygtede derfra øster til Gøtland til Jarlen Karl Sonesson, som var en mægtig, men gjerrig, Mand. Magnus Blinde og hans Mænd, sagde, hvor de traf paa Høvdinger, at Norge laa ganske aabent for de store Høvdinger, som vilde angribe det, da man vel kunde sige, der ingen Konge var i Landet og Riget kun bestyredes af Lendermænd, og de blandt disse, som mest raadede, vare af Avind uenige indbyrdes. Da nu Karl var begjærlig efter Magt og gjerne lyttede til deres Tale, samler han Mandskab og rider østenfra til Viken, hvor mange Folk af Frygt underkastede sig ham. Da Thjostolf Alesson og Amund spørge dette, fore de mod ham med det Mandskab, som de kunde faae fat paa, og toge Kong Inge med sig. De traf Karl Jarl og Gøternes Hær øster paa Krogskoven, hvor de holdt et stort Slag; der blev et stort Nederlag, men Kong Inge fik Seier. Der faldt Munan Ogmundsson, Karl Jarls Morbroder. Ogmund, Munans Fader, var en Søn af Jarlen Orm Eilifsson og Sigrid, en Datter af Jarlen Finn Arnesson. Astrid Ogmunds-Datter var Moder til Karl Jarl. Mange andre af Gøternes Mænd faldt paa Krogskoven; men Jarlen flygtede østerover fra Skoven. Kong Inge forfulgte dem heelt østerud fra sit Rige, og denne deres Færd blev dem til stor Skam, saa siger Kolle:

1) Saa kaldes Magnus fordi han var gaaet i Kloster. 2) Skjoldet. 3) Inge. 4) Magnus.

Raumsdals-mynni, d. e. Mundingen af Romsdals-Fjorden.

Mynni, d. e. Mundingen, nu Gaarden Minde, paa den venstre Side af Floden Vormens Udløb af Mjøsen i Eidsvolds Præstegjæld paa øvre Romerige.

Króka-Skógr har man feilagtigen antaget for Krogskougen imellem Bærum og Ringerige, da det dog er aldeles utvivlsomt, at den Skov, hvorom her er Tale, maa være at søge i Bahuus-Lehn, og formodentlig nærmest imellem Grinnerød i Frækne-Herred og Herregaarden Strøm i Hjærtums Sogn og Torpe-Herred, cfr. Mag. Erl. Saga Cap. 36 og 37.

Lyse[1] mon jeg vel, at Gram
Klaren Saar-Jis[2] farved;
Ravn ludede mod Gøters Been,
Ørn ei sjelden fyldes.
De, som hærded' Sværdeglam,
Paa Krogskov bøde maae,
Da i Slag de strede;
Magt prøves, som Du øver.

Magnus Blinde foer derpaa til Danmark til Kong Erik Eimund, hvor han blev vel modtagen. Han tilbød Kongen at følge ham, om han med en Danerhær vilde fare til Norge og underlægge sig Landet, sigende, at om han kom til Norge med sin Hærmagt, vilde ingen Mand i Norge vove at skyde et Spydskaft imod ham. Kongen lod sig bevæge ved Magnus's Overtalelser, udbød Leding og foer Nord til Norge med 200 Skibe, paa hvilket Tog Magnus Blinde og hans Mænd vare med ham. Da de nu kom til Viken, fore de nogenlunde fredelig og sagtmodig frem østenfor Fjorden; men da Flaaden naaede vester til Tunsberg, kom der en stor Forsamling af Kong Inges Lendermænd imod dem. Disses Formand var Vatn-Orm Dagsson, en Broder af Gregorius. Der kunde Danerne ei komme i Land for at hente Vand, men Mange af dem bleve dræbte; thi lagde de ind efter Fjorden til Oslo, hvor Thjostolf Alesson var imod dem. Der fortælles, at de vilde bære den hellige Halvards Kiste udaf Byen om Aftenen, da de bleve Flaaden vaer, og saa mange, som kunde komme til dermed, toge fat derpaa; men Kisten var saa tung, at de ikke kunde bære den længere end ud paa Kirkegulvet. Morgenen efter derimod, da de saae Flaaden seile ind mod Hovedøen, bare tre Mænd Kisten ud af Byen, og Thjostolf med alt Byfolket fulgte den. Den blev ført op til Fors paa Raumarige og blev der i 3 Maaneder. Capitel 3. Kong Eriks Færd til Norge.

Kong Erik og hans Hær rykkede op imod Byen, og da Thjostolf gjorde Holdt udenfor Byen, ilede Eriks Mænd efter Thjostolf og hans Skare, dog var hans Stavnbo, som hedte Askel, den hurtigste. Thjostolf skjød et Spyd mod ham, der traf ham under Struben, saa at Spydsodden stod igjennem Nakken, og Thjostolf syntes aldrig at have gjort et bedre Skud; thi der var intet bart paa ham uden dette Sted. Thjostolf foer op til Raumarige, og samlede Mandskab der om Natten, hvormed han kom ned til Byen om Morgenen. Imidlertid lod Kong Erik lægge Ild paa Halvardskirken og vide om i Byen, som ganske opbrændte. Kort efter kom Thjostolf ned med det samlede Mandskab til Byen, Capitel 4. Oslo By afbrændes

1) Gjøre vitterlig. 2) Det blanke Sværd.

Cap. 3. Vatn. Formodentlig er det Vatne, en af de største Gaarde i Vanse Sogn paa Lister, hvorefter Orm Dagsson findes nævnt; at det skulde være den bekjendte Gaard af samme Navn paa Stord-Øen i Søndhordland, synes mindre rimeligt.

Høfudøy, nu Hovedøen ved Christiania, bekjendt af et Cistercienser-Kloster, som der blev funderet omtrent samtidig med Lyse-Kloster ved Bergen, nemlig i Midten af 12te Aarhundrede (1148?). Det blev senere, formodentlig sidst i 14de eller først i 15de Aarhundrede, maaskee paa samme Tid som Munkelif Kloster i Bergen, forandret til et Birgitiner-Kloster — følgelig saavel for Nonner, som Munke. K. Hakon Vs Datter, Hertuginde Ingeborg, gav hertil i Aaret 1352 en Deel af sit Arvegods, blandt andet Bygdøy, nu Ladegaardsøen ved Christiania, cfr. Script. r. Dan. T. IV. p. 417.

Fors har man antaget at være den Gaard Fos, paa hvis Grund Blakjærs Kirke er opført, beliggende paa den østre Side af Glommen i Urskougs Præstegjæld; men da der i Middelalderen ogsaa stod en Kirke paa Gaarden Fors (nu Fos) i Holter Annexsogn til Nannestads Præstegjæld, saa synes det rimeligere, at St. Halvards Skrin er bragt til denne Kirke, der var helliget hans Fætter Kong Olaf, end til Blakjær Kirke, som var dediceret til St. Laurentius.

da seilede Erik bort med sin Flaade, og kunde ingensteds komme i Land paa den Kant af Fjorden, fordi Lendermændenes Skarer overalt kom imod dem, og hvorsomhelst de forsøgte Landgang, bleve 5 eller 6 eller Flere liggende paa Stranden. Kong Inge og hans Fosterfader Amund Gyrdersson, kom med en stor Folkemagt i Hornbore-Sund, hvor de sloges med Kong Erik og dræbte mange af hans Folk; men han flyede undaf og vendte om førefter til Danmark igjen. Kong Inge forfulgte ham og tog fra ham alle de Skibe han kunde faa, og det var en almindelig Tale blandt Folk, at aldrig slettere Tog var gjort i anden Konges Vælde med saa stor en Hærmagt. Kong Erik var dermed ilde tilfreds, og syntes at Magnus Konge med hans Følge havde drevet Spot med ham, idet han havde formaaet ham til denne Færd; thi erklærede han aldrig herefter at ville være deres Ven, som tilforn. Nu maa vi fortsætte Fortællingen om Haralds Sønner og Sigurd Slembe, efter hvad den vise og skjønsomme Mand Erik Oddsson[1] haver fortalt, og denne Fortælling skriver sig fra Lendermanden Hakon Mage, som selv var tilstede, og fortalte disse Begivenheder, da de første Gang nedtegnedes. Baade han Selv og hans Sønner vare med paa alle disse Tog og i alle disse Slag, og vidste og fuld Besked om de andre Tog.

Capitel 5. Om Sigurd Slembe-Degn.

Sigurd Slembe kom den Sommer fra Vesterhavet til Norge, hvor han spurgte sin Frændes, Magnus Konges, uheldige Tog; thi ventede han ikke stor Trøst i Norge; men seilede udenskjærs før forbi Landet, satte over til Danmark og holdt ind ad Øresund. Søndenfor Øren stødte han paa nogle Vendesnekker, gav sig i Strid med dem og vandt Seier. Der ryddiggjorde han otte Skibe, dræbte Mange af Mandskabet og hængte Nogle. Sigurd flakkede en Tid om i Sørlandene, fordi han vidste at der ingen Hjælp i Norge var at faa for ham, mest formedelst Thrøndernes og Mørernes Modstand. Saa siger Ivar:

Thrønder og Mører
Opstod mod Konge,
Som kom fra Vest;
Sit Gavn ei vide;
Og mangen Mand
Forandred' Sind
Mod Magnus's Søn,
Den kjærlig milde.

Og det fortæller han, at da Sigurd foer fra Norge, kom han til Sveakongens Rige:

I Tapperhed
Kongens Mænd prøves;
De iled til Takkel
I Storm og Uveir.
Og Skibsfolket
Agted' paa Seil;
Øses der maatte;
Svalt var det paa Sø.

1) Erik Oddsson er Forfatter til Hryggjar Stikka, som indeholder Harald Gilles, Magnus Blindes og Sigurd Slembes Levnetsbeskrivelse.

Cap. 4. Hornborusund, nu Homborg-Sund ved Homborg-Ø i Eids Sogn og Landviks Præstegjæld i Nedenæs Fogderi. At det er dette, og ei et Sund af samme Navn i det nordlige Bahuus-Lehn, det slutter man uden Vanskelighed af Sammenhængen; thi Vikfiden østenfor Folden-Fjord, endog lige til Tunsberg og Oslo, havde K. Erik nemlig allerede hjemsøgt; det er altsaa ganske naturligt, at Toget dernæst gik til Agder, hvor han først stødte paa Kong Inges Flaade, blev slaaet og nødt til at flygte tilbage til Danmark igjen.

Cap. 5. Eyri. Herved forstaaes uden Tvivl det samme som Skáneyri, det nuværende Skanør ved Øresund i Skaane.

Hvast randt Skibet
I flyvende Storm,
Paa Bølgen det reed
I brusende Strøm.
Ætstore Konges
Folk lagde til Ankers
Skibet det Lange
Ved Kalmarnæs-Strand.

Da var han kommen til Danakongens Rige, hvor han gjorde sig mange Høvdinger til Venner, og Kongen fremfor Alle, som her siges:

Han, som farved
Ørnens Fodblad rødt,
Slutted' gode Fred
Med Joters Gram.

Han holdt og et Slag med Venderne ved Møen, hvori han vandt Seier. Siden holdt han søndenfra og lagde op i den østre Arm af Gøt-Elven, hvor han vandt 3 Skibe af Thorer Hvinantordas og hans Søstersøn Olafs, en Søn af Harald Kesies, Flaade. Olafs Moder var Ragnhild, Kong Magnus Barfods Datter. Olaf jog ham op paa Land. Saa siger Ivar:

Kongen i Gøt-Elv
Strids-Stær[1] gav Brad,
Hvor Slaget han holdt
For Fædrene-Arv;
Pile skjælved,
Skud forøges,
Og Stridsmænd vige
Paa begge Sider.

Da var Tjostolf i Konghelle, og havde samlet Folk, der skulde værge for Landet, og did styrede Sigurd med sin Flaade. De skjøde paa hverandre; men han kunde ei komme paa Land, og paa begge Sider faldt Mange, og Mange bleve saarede. Der faldt Ulfhedin Søxolfsson, Sigurds Stavnbo, en Islænder fra Nordfjerdingen, og derpaa seilede Sigurd sin Vei, holdt nordefter til Viken og røvede vide omkring. Da nu Sigurd laa i en Havn, som heder Portyria, paa Lungards-Siden, og lurede paa de Skibe, som fore til eller fra Viken, og plyndrede dem, samlede Tunsbergsmændene en Krigsmagt mod ham og kom uforvarendes paa dem, medens Sigurd og hans Mænd var paa Land og deelte deres Bytte. Nogle af Mandskabet kom ned fra Landet, men Nogle lagde sig med deres Skibe tværs over Havnen udenfor dem. Der faldt Mange af Sigurds Folk, hvoriblandt Finn Geit og Askel Smidsson; men Sigurd løb op paa sit Skib og roede ud imod dem. Vatn-Orms Skib, var det nærmeste og han lod sit Skib skaate tilbage; men Sigurd roede dem lige forbi, og undkom saaledes med et Skib, efterat Mange vare faldne. Da digtedes dette:

Vatn-Orm i Portør ei
Modig Slaget udholdt.

1) Slagets Stær er Ravnen.

Kalmarnes, see 1 B. S. 312.
Maun (Møn), nu Øen Møen ved Sjæland i Danmark.
Portyrja á Lungardssida (Sinus Porturia hos Saxe), nu Porter eller Portør, endnu en meget søgt Havn, beliggende 3/4 Miil i Syd fra Kragerø, cfr. om Grænmar 1 B. S. 61.

Capitel 6. Beinteins Mord.

Derpaa seilede Sigurd Slembe-Degn sør til Danmark, og da omkom en Mand paa hans Skib, som hedte Kolbein Thorliotsson fra Batalder paa Hadaland. Han sad i en Baad, som var bunden fast til Skibet, fordi de seilede stærkt. Da de kom sør til Danmark forliste Sigurds Skib; men han Selv var om Vinteren i Aalborg. Sommeren efter seilede Magnus og Sigurd, begge sammen, sørfra med 7 Skibe og kom uforvarendes om Natten til Lister, hvor de lagde til Lands med deres Skibe. Der var Beintein Kolbeinsson, Kong Inges Hirdmand, en overmaade tapper Mand, tilstede. Sigurd og hans Mænd sprang op paa Land i Dagningen, kom uforvarendes paa dem, omringede Huset og vilde stikke Ild paa Gaarden; men Beintein kom ud i et Madbur med sine Krigsvaaben, vel bevæbnet, og stod indenfor Døren med draget Sværd, havde Skjold for sig, Hjelm paa Hovedet og færdig til at forsvare sig. Døren var noget lav. Sigurd spurgte, hvo af hans Svende havde mest Lyst til at gange ind mod Beintein, hvilket han kaldte gild Mands Verk; men Ingen var dertil meget hurtigen færdig. Beintein, som hørte hvad de talede, siger: „hvo af Eder, som ganger ind, skal finde Vaaben for sig." Det var mørkt i Madburet og han stod ved Døren med draget Sværd. Da Sigurd, som stod noget fra Døren, mærkede at Ingen var færdig til Angreb, tog han et Graaskind og snoede om Haanden, trak sit Sværd og vendte sig mod Huset. Da var han i Skjorten og havde intet paa Hovedet. Han løb ind i Huset saa hurtig som en Piil forbi Beintein, og kom strax ind. Beintein hug efter ham, men ramte ham ikke; men Sigurd vendte sig strax mod Beintein, og de vexlede nogle faa Hug med hinanden, før Sigurd gav ham Banehug, og kom derpaa ud med Hovedet i Haanden; da viste det sig hvor besynderlig rask, hurtig og mandig Manden var. Saa siger Ivar:

Modige Konge
Styred mod Lister
Østenfra Næs
Ved Agde-Side.
Herseslægt faldt;
Hær var i Landet;
For Konningen
Bygderne brændte.

Landmænds Skarer
Flygted til Skoven
For Skjoldungens Magt,
Da Luerne brændte.
Heltene lokked'
Med Spydene rød'
Blodet af Beintein,
Før Bane han fik.

De toge alt det Gods, som paa Gaarden var, fore derpaa til deres Skibe og seilede bort. Da Kong Inge og hans Venner, saavelsom Kolbeins Sønner, Sigurd og Gyrder, Beinteins Brødre, spørge Beinteins Drab, sendte Kongen meget Mandskab mod Sigurd Slembe og hans Følge, reiste ogsaa Selv, og tog et Skib fra Hakon Paulsson Pungilt, som var en Dattersøn af Aslak, en Søn af Erling Skjalgsson fra Sole og Hakon Mages Sødskendebarn. Kong Inge jog Hakon og hans Følge op paa Land, og tog alle deres Skræpper. Sigurd Stok, en Søn af Endrid i Gautdal og hans Broder Erik Hæl, samt Andreas Kelduskid, Grims Søn fra Ord, flygtede Alle undaf ind i Fjordene. Men Sigurd Slembe, Magnus Blinde og Thorleif Skjeppe seilede udenskjærs med 3 Skibe nord til Halogaland, og Magnus var om Vinteren nord i Bjarkø hos Vidkun Jonsson,

---

Álaborg, nu Stiftsstaden Aalborg i Nørre-Jylland i Danmark.
Listi, nu Lister, see Agder, 1 B. S. 38.
Sóli, Sole paa Jæderen, see 1 B. S. 168.
Gautdalr, nu Gutdal, en stor Gaard i Op-Strynens Sogn og Indvikens Præstgd. i Nordfjord.
Ord (Vist-Ord), nu Orten, en Ø med en temmelig betydelig Gaard af samme Navn i Mundingen af Romsdals-Fjorden (Raumsdals-mynni) i Agerø Præstegjæld.
Bjarkøy, nu Bjerkø i Senjen, see 1 B. S. 258.

Knuts Brodersøn. Men Sigurd lod hugge Stavnen af sit Skib, hug Hul deri og sænkede det ned i den indre Ægisfjord, hvorefter han om Vinteren sad ved Tjeldesund ved Gljufrafjord i Hinn. Langt inde i Fjorden er en Hule i Bjerget; paa dette Sted i Finmarken sad Sigurd med sit Følge, der bestod af meer end 20 Mand, hemmeligen, og hængte et Teppe for Aabningen af Hulen, saa ingen Mand kunde see den fra Stranden. Thorleif Skjeppe, Einar Øgmundsson fra Sand og Gudrun, Einar Aressons Datter fra Reikjaholar, skaffede Sigurd Kost om Vinteren. Der fortælles, at Sigurd lod Finnerne den Vinter gjøre sig to Skuder inde i Fjorden, som vare sammenbundne med Dyre-Sener uden Søm, og Vidjer i Stedet for Knæer, og ombord paa hver Farkost var 12 Mand. Sigurd var hos Finnerne da de gjorde Skuderne, og Finnerne havde godt Øl, hvormed de beværtede Sigurd. Da qvad Sigurd dette:

Godt var i Finnegam,[1]
Hvor vi glade drak,
Og glad gik Kongesøn
Imellem Bænke;
Og ei Gammen fattes
Ved lystigt Drikkebord,
Mand glæded Mand,
Hvor ved Land jeg var.

Disse Skuder vare saa lette, at intet Skib kunde opjage dem paa Vandet, som det heder i Visen:

Faa følge kan
Haleyske Furu,[2]
Senebundet[3] Skib
Svip[4] er under Seil.

Sigurd og Magnus fore derpaa nordfra med de samme Skibe, som Finnerne havde gjort; men da de kom til Vaagen, dræbte de Svend Præst med to af hans Sønner.

Derpaa seilede Sigurd sørud til Vikar, hvor de grebe Kong Sigurds Lendermænd, Vilhelm Skinnar og Thorald Kjest, og dræbte dem begge. Derpaa foer Sigurd sørefter langs med Landet, hvor han mødte Styrkar Glæserofa sør ved Byrda, da han kom søndenfra Kjøbstaden, og dræbte ham. Da nu Sigurd kom sør til Valsnæs, traf han Svinegrim udenfor Næsset, og lod hugge den høire Haand af ham. Derpaa foer han sør til Møre, forbi Mundingen af Throndhjems-Fjord, hvor de toge Hedin Hirdmaga og Kalf Capitel 7. Om Sigurd Slembes Hærtog.

1) Finne-Hytte. 2) Skib fra Halogaland. 3) Med Dyresener sammenbundet. 4) I en Hast.

Ægisfjørdr (Egisfjørdr), nu Ogs-Fjord, i den sydlige til Saltens Fogderi hørende Deel af Hind-Øen.

Tjalldasund, nu Tjellesund, og **Hinn** nu Hind-Øen, hvorom see Hálogaland 1 B. S. 24.

Gljúfra- eller **Glufr-fjørdr** er maaskee nuværende Grundvold-Fjord ved nysnævnte Tjellesund; at den siges at ligge i Finmarken er naturligviis en Vildfarelse, cfr. 1 B. S. 24.

Sandr, nu Gaarden Sand ved Tjellesund.

Reikjahólar, en Gaard paa Reykjanes i Bardastrands-Syssel paa Vestlandet i Island.

Vágar, nu Vaagen eller Kirkevaage, hvorom see S. 276.

Cap. 7. Víkar, nu Gd. Vik, paa hvis Grund staaer Annexkirken til Brønø Præstegjæld i Helgelands Fogderi. Den forekommer ogsaa i Diplomer og Asl. Bolts Jordeb., ligesom her i Flertals-Formen, cfr. 1 B. S. 24.

Byrda, Børø, see 1 B. S. 53.

Valsnes (Hvalsnes), nu Valsnæs, d. e. det nordre Næs ved Mundingen af Vals-Fjord i Næs Sogn til Ørlandets Præstgd. og Fosens Fogderi.

Kringle-Øie. Hedin slap han løs, men Kalf dræbte de. Da Kong Sigurd og hans Fosterfader Saada-Gyrder spurgte til Sigurd Slembe-Degns Færd og hvad han tog sig for, sendte de Folk, som skulde opsøge ham, hvis Formænd vare Jon Kauda, en Søn af Kalf Vrange, Biskop Ivars Broder, og desuden Præsten Jon Smyril (Spurve-Høg). De bestege Skibet Renen, som havde 22 Rum og var den hurtigste Seiler, og fore afsted for at opsøge Sigurd, men da de ikke fandt ham, vendte de tilbage nordefter, sig til liden Priis; thi Folk sagde, at de saae Sigurd og hans Folk, men turde ei binde an med dem. Siden foer Sigurd sørefter langs med Landet og gjorde allesteds stor Skade. Han drog syd til Hordaland og kom til Herdla, hvor Einar, en Søn af Laxe-Paal, havde en Gaard, og var da faren ind til Hamars-Fjord til Gangdaga-Thing.[1] De toge alt det Gods som paa Gaarden var, og et Langskib paa 25 Rum, som tilhørte Einar, tilligemed hans 4aarsgamle Søn, som laa hos en af hans Arbeidsfolk. Nogle vilde dræbe Gutten, men Andre toge ham bort med sig. Arbeidsmanden sagde til dem: „det vil ikke være Eder til Held at dræbe Gutten, eiheller til nogen Nytte at føre ham bort; thi det er min Søn og ikke Einars," og paa hans Ord lode de Gutten blive tilbage og fore Selv bort. Da Einar kom hjem, gav han Arbeidsmanden Penge til to Ører Gulds Værdi, takkede ham for hans snilde Paafund og lovede ham herefter sit bestandige Venskab. Saa siger Erik Oddsson, som først nedskrev denne Fortælling, at han hørte i Bergen Einar Paalsson fortælle denne Begivenhed. Derpaa foer Sigurd sørefter langs med Landet heelt øster til Viken, og traf Finn, Sauda-Ulfs Søn, øster paa Kvilde, da han var i Færd med at indkræve Kong Inges Skyld, og lod hænge ham. Derefter seilede de ned til Danmark.

Capitel 8. Om Kong Inges Brevsending.

Vikværingerne og Bergensmændene sagde, det var usømmeligt, at Kong Sigurd og hans Venner sadde roligen nord i Kjøbstaden, medens hans Fadermorder foer omkring i Farvandet udenfor Mundingen af Throndhjems-Fjord, hvorimod Kong Inge og hans Folk sad i Viken midt i Faren, værgede Landet og holdt mange Slag. Da sendte Kong Inge et Brev nord til Kjøbstaden, hvori stode disse Ord: „Kong Inge Haraldsson sender sin Broder Kong Sigurd, saavelsom Saada-Gyrder, Øgmund Svipte, Ottar Birting og alle Lendermænd, Hirdmænd, Huuskarle med hele Almuen, Rige og Fattige, Unge og Gamle, Guds og sin Hilsen. Alle Mand er vitterlig den Vaande, hvori vi ere stedte, saavelsom vor Barndom, da Du er 5 Aar gammel og jeg er 3, saa at vi Intet kunne foretage uden vore Venners og gode Mænds Raad. Nu tykkes jeg og mine Mænd, at vi stande Faren og begges vores Nød nærmere end Du eller Dine Venner; thi gjøre Du nu saa vel, at Du farer til mig saasnart Du kan, og saa mandstærk som muligt, paa det vi kunne være samlede, hvad saa end monne indtræffe. Nu er den vor bedste Ven, som gjør Sit til, at vi ere mest enige og holde jævnligst sammen i alle Dele. Men dersom Du undslaaer Dig og ei vil fare, efter det Bud jeg i Nøden sender Dig, som Du før haver gjort, da maa Du gjøre Dig beredt paa, at jeg farer imod Dig med en Krigsmagt, og da skifte Gud imellem

[1] Gangdage kaldtes de 4 Dage før Christi Himmelfarts Dag, saa kaldte fordi Præsterne de Dage gik omkring paa Enge og Agre, stænkede Vie-Vand overalt, og sang Hymner og holdt tillige Taler. Denne Uge efter Paaske kaldtes Gangdags-Ugen, og det Thing som holdtes i denne Gangdags-Thing.

Herdla (Herdsla, Herna), nu Herlø i Nordhordland.

Hamars-fjørdr, Hammer-Fjord, d. e. Fjorden ved Hammer eller det vestlige Sogn af Øster-Øen i Nordhordland.

Gángdaga-þíng, har Navn af de Dage, paa hvilke det holdtes, nemlig Gangdagene, eller Dagene i Himmelfarts-Ugen, d. e. den anden Uge før Pintstid.

Kvilldir (Qvildrir), nu Qville i Herredet eller Præstegjældet af samme Navn, i den nordlige Deel af Bahuus-Lehn, see Ránríki 1 B. S. 63.

os; thi ikke ere vi længere i Stand til at sidde med saa stor Bekostning og saa talrigt et Mandskab, som formedelst Ufreden her behøves, da desuden meget Andet tiltrænges. Dertil med haver Du al Landskyld og andre Indtægter i Norge. Lev i Guds Fred."

Capitel 9. Ottar Birtings Tale.

Da stod Ottar Birting op paa Thinget og svarer først af Alle saalunde: „Det er Kong Sigurds Svar til sin Broder, Kong Inge, at Gud vil lønne ham for hans gode Hilsen, samt for den Møie og Besvær, som Du og Dine Venner have i Dit Rige i et Nøds-Tilfælde, som angaaer os begge. Endskjøndt nu Somt synes noget skarpt i Kong Inges Ord til sin Broder Sigurd, da haver han mangenlund dertil gyldig Aarsag. Nu vil jeg gjøre Eder min Mening vitterlig, og høre om Kong Sigurd med de øvrige mægtige Mænd deri ville samtykke, at Du, Kong Sigurd, gjør Dig færdig med alt det Folk, som vil følge Dig, til at værge Dit Land, og saa mandstærk muligt farer til Din Broder Kong Inge, det første Du kan, for at styrke hinanden i alle Ting, som kunne være Eder til Gavn; men Gud den Almægtige styrke Eder begge. Nu ville vi høre Dine Ord, Konge." Peter, en Søn af Sauda-Ulf, som siden blev kaldet Peter Byrdar-Svend, bar Kong Sigurd paa Thinget. Da sagde Kongen: „det maa I vide alle Mænd, at, om jeg skal raade, vil jeg fare til min Broder Kong Inge saa fort jeg kan." Da talede og Andre, En efter den Anden; men endskjøndt Enhver begyndte sin Tale paa sin Viis, endte den dog overeensstemmende med hvad Ottar Birting havde foreslaaet, og det blev aftalt, at kalde Krigsmagten sammen og fare øster paa Landet. Derefter foer Kong Sigurd med en stor Krigsmagt øster til Viken, hvor han traf sin Broder Kong Inge.

Capitel 10. Slaget ved Holmengraa.

Samme Høst kom Sigurd Slembe og Magnus Blinde sør fra Danmark med 30 Skibe, bemandede baade med Daner og Nordmænd. Det var nær mod Vinternat. Da nu Kongerne og deres Folk spørge dette, fare de øster imod dem. De mødtes i Hvaler ved Holmengraa næste Dag efter Mortens-Messe, som var en Søndag. Kong Inge og Kong Sigurd havde 20 Skibe, som alle vare store. Der blev et stort Slag; men efter det første Anfald flygtede Danerne med 18 Skibe hjem til Danmark. Derpaa ryddedes Sigurds og Magnus's Skib, og da det sidste var saa godt som blottet for Mandskab, laa Magnus endnu i sin Seng, og Hreidar Griotgardsson, som længe havde fulgt ham og været hans Hirdmand, tog Magnus Konge i sit Fang og vilde løbe med ham ombord i et andet Skib. Da blev Hreidar skudt med et Spyd, som gik imellem Skuldrene, og Folk sagde, at Magnus fik sin Bane af det samme Spyd. Reidar faldt baglænds paa Dækket og Magnus ovenpaa ham, og hver Mand talede om hvor hæderligen han havde fulgt sin Herre og rette Drot. Vel den, som faar slig Priis! Der faldt paa Magnus Konges Skib Lodin Sauprud af Linastad, Bruse Thormodsson, Sigurd Slembedegns Stavn-

---

Cap. 10. Hválir (á Hvolum), nu Hvaløerne ved Sydkysten af Smaalehnenes Amt (see Víngulmørk 1 B. S. 38), hvortil ogsaa Hólminn grá (Hólmrinn grá), nu Holmengraa, en liden Ø eller Holme beliggende vestenfor Strømstad, fordum sees at være henregnet. Ogsaa ved Hesnæs paa Agder findes en liden Holme af samme Navn, og vestenfor denne nogle smaa Øer, som ogsaa kaldtes Hválir, nu Valøerne (cfr. Hakon Hak. S. Cap. 140), hvilket har givet Anledning til den Paastand, at det var her det omhandlede Slag stod; men naar man kun lægger Mærke til, at Kongerne, som vare i Viken (ventelig i Tønsberg), da de erfarede Sigurds og Magnus Blindes Ankomst søndenfra, droge „autr í móti þeim" (østerud dem imøde, eller øster imod dem), saa vil allerede denne Paastands Urigtighed være iøinefaldende. — Den Kirke, til hvilken Sigurd først blev henbragt, maa have været Skeidihofs (nu Skee) Kirke i Vette-Herred i den nordlige Deel af Bahuus-Lehn, cfr. S. 63.

Línostadir (Línastadir), nu Linstad i Stange Sogn og Præstegjæld paa Hedemarken, hvilken betydelige Gaard i Middelalderen havde en Kirke. Gd. Lindestad i Ramnæs Sogn og Jarlsbergs Fogderi kan hermed ei være meent.

boer, Ivar Kolbeinsson, og Halvard Fæger, som havde været i Sigurd Slembes Forrum. Denne Ivar havde været den første, der om Natten var gaaet ind til Koug Harald og havde lagt Haand paa ham. Der faldt en stor Deel af Magnus Konges og Sigurd Slembes Mandskab; thi Inges Mænd lod ikke nogen Mand undkomme, som de kunde faa fat paa, endskjøndt faa her ere nævnede. De dræbte paa en Holme mere end 40 Mand, hvoriblandt to islandske Mænd, Præsten Sigurd Bergthorsson, Sønnesøn af Maard, den anden Clemet, en Søn af Are Einarsson; men tre Islændere beholdt Livet, nemlig Ivar Skrauthank, en Søn af Kalf den Vrange, der siden blev Biskop i Throndhjem, og Fader til Erik Erkebisp. Ivar havde stedse fulgt Kong Magnus, og han undkom paa sin Broders, Jon Kaudes, Skib. Jon var gift med Cecilia, en Datter af Gyrder Baardsson, og var da i Kong Inges og Sigurds Hær. De vare i alt tre, som slap ombord paa Jons Skib; den anden var Arnbjørn Ambe, som siden blev gift med Thorsteins Datter i Audsholt;[*] den tredie var Ivar Dynte, en Søn af Starre, men en Thrønder af Mødrene-Æt, og en overmaade væn Mand. Da nu Krigsfolket fik at vide at disse tre vare der ombord, gribe de til deres Vaaben og anfalde hans Skib. De skiftede nogle Hug, og det var nær ved, at hele Hæren var kommen i Slag; men det kom dog til det Forlig mellem dem, at Jon udløste sine Brødre Ivar og Arnbjørn mod bestemte Løsepenge, som siden bleve ham eftergivne. Men Ivar Dynte blev ført paa Land og halshuggen; thi Sigurd og Gyrder, Kolbeins Sønner, vilde ei tage Penge for ham, da de vidste, at han havde været med ved deres Broders Benteins Mord. Det sagde Ivar Biskop, at aldrig var Noget rammet ham, der var gaaet ham saa nær, som da Ivar blev ført paa Land under Øren, og vendte sig om til de Andre med det Ønske, at de maatte mødes Hisset med Glæde. Gudrid Bergsdatter, en Søster af Erkebiskop Jon, fortalte Erik Oddsson, at hun hørte Ivar Biskop sige dette.

Capitel 11 Sigurd Slembe tages til Fange. En Mand, ved Navn Thrand Gjaldker (Skatmester), var Styrmand paa Kong Inges Skib. Da var det kommen saa vidt, at Inges Mænd roede paa Smaabaade imellem Skibene efter dem, som svømmede paa Vandet, og dræbte hvem de kunde faa fat paa. Sigurd Slembe kastede sig overbord, efterat hans Skib havde mistet sit Maudskab, krængede Brynien af sig under Vandet og svømmede siden med Skjoldet over sig. Nogle Mænd fra Thrands Skib toge en Mand, som svømmede paa Vandet, fangen og vilde dræbe ham; men han bad for sig, og tilbød at ville sige dem, hvor Sigurd Slembe var, og derpaa indgik de. Men Skjolde og Spyd, døde Mænd, Vaaben og Klæder fløde vide om paa Søen ved Skibene. „I monne vel see," sagde han, „et rødt Skjold flyde paa Vandet, derunder er han." Did roede de derpaa, toge ham og førte ham ombord paa Thrands Skib. Nu sendte Thrand Bud til Thjostolf, Ottar, Aasmund og Gyrder. Sigurd Slembe havde et Fyrtøi hos sig, og Knusken var i en Valnødskal, hvorom der var puttet Vox. Dette fortælles fordi det synes at være en sindrig Maade at forvare det paa, saa det aldrig kunde blive vaadt. Derfor svømmede han med Skjold over sig, fordi Ingen kunde kjende det ene Skjold fra det andet, da saa mange flode om paa Søen, og de sagde selv, at de aldrig havde hittet ham, naar det ei var bleven dem sagt hvor han var. Da Thrand kom til Lands med Sigurd, og det blev Krigsfolket sagt at han var fangen, slog Hæren op et stort Skrig af Glæde. Da Sigurd hørte dette, sagde han: „mangen ond Mand vil glædes ved mit Hoved i Dag." Da gik Thjostolf Alesson didhen hvor Sigurd sad, strøg en med Sølv-Fryndser besat Silkehue af hans Hoved og sagde: „hvi var Du, Trælle-Søn, saa djærv, at Du vovede at kalde Dig Kong Magnus Barfods Søn?"

---

[*] Audsholt i Árness-þing i Nærheden af Bispesædet Skalholt paa Sønderlandet i Island.

Sigurd svarede: „ikke tør Du ligne Fader min med en Træl; thi lidet var Din Fader værd imod min.“ Hall, en Søn af Lægen Thorgeir Steinsson, Kong Inges Hirdmand, var nærværende ved denne Begivenhed, og fortalte den til Erik Oddsson, som derefter nedtegnede Fortællingen i en Bog, som kaldes Rygstykke. I denne Bog fortælles om Harald Gille og hans Sønner, om Magnus Blinde og Sigurd Slembe, alt indtil deres Død. Erik var en forstandig Mand, som den Tid var længe i Norge. Noget af Fortællingen nedskrev han efter Hakon Mages Udsagn, som var Haraldssønnernes Lendermand, der tillige med sine Sønner var med i hele denne Strid og disse Raadslutninger. Erik nævner endnu flere forstandige og sanddrue Mænd, som fortalte ham disse Tidender, og vare saa nær, at de saae eller hørte Alt hvad som skede. Noget nedskrev han efter hvad han Selv havde hørt eller seet.

Capitel 12. Sigurd Slembe-Degns Pinsler.

Hall siger, at Høvdingerne vilde strax lade Sigurd dræbe; men de Mænd, som grummeste vare, og syntes at have sin Harme paa ham at hevne, tilraadede hans Pinsel, og dertil udnævnedes Beinteins Brødre, Sigurd og Gyrder Kolbeinssønner; Peter Byrdar-Svend vilde ogsaa hevne sin Broder Finn. Men Høvdingerne og den største Deel af Folket gik deres Vei. De brøde hans Skindebeen og Arme i sønder med Øxehammere. Siden klædte de ham nøgen og vilde flaae ham levende; men da de vilde flaae Huden af hans Isse, kunde de ikke komme til for Blodraset. De toge saaledes Læderpidske og sloge ham saalænge, indtil Huden var saa ganske af ham, som om han var flaaet. Derpaa stødte de en Stok i Ryggen paa ham saa den gik isønder, slæbte ham derpaa hen til et Træ, hængte ham, hug siden Hovedet af ham, og droge Hovedet og Legemet hen til en Steenrøise og nedgrove det der. Det paastaae Alle, baade hans Venner og Uvenner, at ingen Mand i Norge, som kunde erindres af de Levende, har været mere begavet og i alle Fuldkommenheder mere øvet end Sigurd; men i nogle Dele var han en ulykkelig Mand. Hall sagde, at han talede lidet, og svarede kun Faa med enkelte Ord under sine Pinsler, endskjøndt de tiltalede ham. Videre siger Hall, at han aldrig rørte sig mere, da de pinede ham, end som om de sloge paa Stok eller Steen. Dette anførte Hall som et Beviis paa, at han var en dygtig Helt, der havde Mod til at udholde Pinsler, at han stedse holdt Munden lukket og rørte sig ei af Stedet. End videre sagde han, at han ikke forandrede det mindste sit Mæle, og talede med saa megen Lethed, som om han sad paa Ølbænken; hverken talede han høiere eller lavere eller mere skjælvende end han pleiede. Han talede alt indtil han opgav Aanden, og sang derimellem af Psalmebogen, hvilket syntes Hall at være over andre Mænds Evne og Styrke. Men den Præst, som havde sin Kirke der i Nærheden, lod føre Sigurds Legeme did til Kirken. Denne Præst var en Ven af Haralds Sønner; men da de spurgte dette, kastede de Vrede paa ham, og lode Liget føre tilbage, hvor det havde været, og Præsten maatte betale Bøder. Sigurds Venner fore siden sør fra Danmark med et Skib efter hans Liig, førte det til Aalborg og begrove det i Mariæ-Kirken der i Byen. Saa sagde Provst Ketil, der som Præst forrettede ved Mariæ-Kirken, til Erik, at Sigurd der var begraven. Thiostolf Alesson lod føre Magnus Blindes Liig til Oslo og begrave det i Halvards-Kirken hos Kong Sigurd, hans Fader. Lodin Sauprud, Thorleif Brynjolfsson og Kolbein lode de føre til Tunsberg; men det øvrige faldne Mandskab blev begravet paa Stedet.

Capitel 13. Eystein Haraldsson kommer til Norge og Magnus Haraldssons Begyndelse.

Da Kongerne Sigurd og Inge havde raadet over Norge i 6 Aar, kom Eystein, som var en Søn af Kong Harald Gille, den Vaar vestenfra Skotland. Arne Sturlesson, Thorleif Brynjolfsson og Kolbein Ruge havde seilet vester over Havet efter Eystein, fulgte ham til Landet og seilede strax nord med ham til Throndhjem. Thronderne toge mod ham, og han blev paa Gangdage-Thinget paa Øren udvalgt til Konge, saaledes at han skulde have

den tredie Deel af Norge med sine Brødre Sigurd og Inge. Disse vare den Gang øster i Landet, og da fore Mænd imellem Kongerne, der saaledes forligtes, at Eystein skulde have en Trediedeel af Riget. Der blev fæstet Tro til hvad han forebragte om sin Fædrene-Slægt, fordi Kong Harald Selv havde bevidnet det. Kong Eysteins Moder hedte Bjadøk og fulgte ham til Norge. Magnus hedte Kong Harald Gilles fjerde Søn, der blev opfostret af Orm Kyrping. Han blev og valgt til Konge, og fik en Fjerdedeel af Landet. Magnus var skral i Foden, levede kun kort, og døde paa Sotteseng. Ham omtaler Einar Skulesson:

Eystein Folket Penge gi'er;
Men Sigurd volder Slagets Gjald,
Inge lader Vaaben synge;
Magnus hegner Folkets Fred.
Gilde Bragaheltens Slægt
Farver Stridens Telt[1] med Blod,
Og gjæver' under Solen
Fire Brødre aldrig vare.

Capitel 14. Ottar Birtings Drab.

Efter Kong Harald Gilles Fald, blev Dronning Ingerid gift med Ottar Birting, der var Lendermand, stor Høvding og Thrønder af Æt, som styrkede Kong Inges Regjering meget, medens han var mest i Barndommen. Kong Sigurd var ingen stor Ven af Ottar, som han syntes bestandigen holdt sig paa Kong Inges Side. Ottar Birting blev dræbt nord i Kjøbstaden[2] i et Overfald om Qvælden, da han gik til Aftensang. Da han hørte Hvinet af Hugget, holdt han med Hænderne Kappen op mod Hugget, i den Tanke at der blev kastet Sneebal efter ham, som Unggutterne pleie at gjøre. Ottar faldt ved Hugget; men hans Søn Alf Røde, som just kom gaaendes i det Samme ind paa Kirkegaarden, saae sin Faders Fald, og saae at den Mand, som havde dræbt ham, løb øster om Kirken. Alf løb efter ham og dræbte ham paa Hjørnet af Sanghuus-Hjørnet,[3] og Folk sagde, at han havde god Lykke til at hevne sin Fader, hvorover han siden agtedes meget meer end tilforn.

Capitel 15. Kong Eystein Haraldssons Begyndelse.

Kong Eystein Haraldsson var inde i Throndhjem, da han spurgte Ottars Fald, og stævnede derpaa til sig Bondehæren, hvormed han foer ud til Byen og var meget mandstærk. Men Ottars Frænder og andre Venner beskyldte Kong Sigurd, som var i Byen, for at dette var skeet efter hans Raad, og Bønderne vare meget ophidsede mod ham. Men Kongen tilbød at underkaste sig Renselse ved Jærnbyrd, for at bekræfte Sandheden af hans Udsagn, og derom blev der gjort Forlig. Derefter foer Kong Sigurd sør i Landet; men denne Renselse blev siden aldrig fremmet.

Capitel 16. Orm Kongebroders Begyndelse.

Dronning Ingerid fik en Søn med Ivar Sneis, som blev kaldet Orm, og fik Tilnavnet Kongebroder. Han var en vakker Mand af Udseende, og blev en stor Høvding, som siden skal omtales. Derefter blev Ingerid gift med Arne paa Stodreim, der siden blev kaldet Kongs-Maag, og deres Børn vare Inge, Nicolaus, Philippus i Herdsla og Margret, som først var gift med Bjørn Buk, og siden med Simun Kaaresson.

1) Skjoldet. 2) Derved forstaaes stedse Throndhjem. 3) Chor-Hjørnet.

Cap. 13. Staudla (Stodla, Studla), nu Gd. Støle i Etne Sogn og Præstegjæld i Søndhordland (see 1 B. S. 50), var Orm Kyrpings og hans Søns, Jarlen Erling Skakkes, Bopæl. Her var det altsaa, at K. Harald Gilles Søn Magnus blev opfostret.

Cap. 16. Sneis (i „den røde Bog“ Snæis), en Gaard i Nordby Sogn og Aas Præstegd. paa Folloug. Hvis Ivars Navn, „Sneis,“ har Hensyn til nogen Gaard, da er det maaskee denne.

Stodrheimr (Stodreimr, Stofrheimr), nu Stareim eller Staareim i Sognet af samme Navn og Eids Prgd. i Nordfjord, see Saml. t. d. N. F. Spr. og Hist. 1 B. S. 271 og 4 B. S. 554.

Herdsla, see foran S. 160.

Capitel 17. Erling Skakkes og Ragnvald Jarls Reise til Udlandet.

Orm Kyrping og Ragnhild, en Datter af Sveinke Steinarsson, havde en Søn, som hedte Erling. Kyrpinge-Orm var en Søn af Svend Svendsson, der var en Søn af Erling fra Gerde. Orms Moder var Ragna, en Datter af Jarlen Orm Eilifsson og Sigrid, en Datter af Jarlen Finn Arnesson. Orm Jarls Moder var Ragnhild, en Datter af Hakon Jarl den Mægtige. Erling var en forstandig Mand og en stor Ven af Kong Inge, og det var ved hans Raad og Hjælp at Erling fik Christine, en Datter af Kong Sigurd Jorsalafar og Dronning Malmfrid. Erling eiede en Gaard paa Stødle i Søndhordland. Erling foer ud af Landet, og med ham Endrid Unge tilligemed flere Lendermænd, der havde vakkert Mandskab med sig. De agtede at gjøre en Jorsala-Færd, og tage over Vesterhavet til Orkenøerne. Derfra foer Ragnvald Jarl, Kale kaldet, og Vilhelm Biskop i Følge med dem; de havde i Alt 15 Langskibe fra Orkenøerne, hvormed de først seilede til Syderøerne, derfra vester til Valland, og siden den samme Vei, som Kong Sigurd Jorsalafar havde seilet ud til Nørvasund, og hærjede vide om i det hedenske Spanien. Kort efter at de havde seilet igjennem Sundet, skiltes Endrid Unge med hans Følge tilligemed 6 Skibe fra dem, og siden fore hver for sig. Ragnvald Jarl og Erling Skakke traf i Søen paa en stor Lastdrager, som kaldes Dromund, og gave sig i Slag med den med 9 Skibe. Tilsidst lagde de deres Snekker lige under Dromunden, og da kastede Hedningerne ned paa dem baade Vaaben og Stene samt Gryder fulde af Beeg og sydende Olie. Erling lagde sit Skib tæt under Dromunden, saa Hedningernes Skud faldt udenfor Skibet. Derpaa hug Erling og hans Mænd Hul paa Dromunden, Nogle under Vandgangen, Andre over den, saa de trængte ind i Skibet. Saa siger Thorbjørn Skakke-Skald i Erlings Drapa:

Kjække Nordmænd hugg' uden Frygt
Glug med Ox-Eg under Vand[1])
Paa Skibets nye Side —
Det var til rette Tid.
De, som stille Ørne-Sult,
Saae Eders listig' Raad.
Paa Bugte-Fugl I sloge
Stridshul for skarpe-Spyd.

Audun Rode, Erlings Stavnbo, var den Mand, som først besteg Dromunden. Derpaa erobrede de den og dræbte en utallig Mængde Folk, gjorde et overmaade stort Bytte og vandt en berømmelig Seier. Ragnvald Jarl og Erling Skakke kom paa dette Tog til Jorsalaland, og heelt ud til Jordans Aa. Derpaa vendte de om, først til Miklagaard, hvor de efterlode deres Skibe, fore søndenfra Landveien og kom i god Behold til Norge, hvor deres Reise blev overmaade priset. Erling syntes nu at være langt større Mand end tilforn, baade formedelst sin Reise og sit Giftermaal; desuden var han en klog og forstandig Mand, riig, ætstor, veltalende, og var Kong Inge med alt Venskab hengiven, fremfor de øvrige Kongebrødre.

Capitel 18. Hakon Herdebred fødes.

Kong Sigurd for til Gjæstebuds øster i Viken med sin Hird, og red forbi en Gaard, der tilhørte en mægtig Mand ved Navn Simun. Da Kongen red gjennem Gaarden, hørte han inde i Huset en saa fager Sang, at han blev ganske indtagen deraf, red til Huset

1) Hug Hul i Skibet under Vandet med Øxen.

Cap. 17. Gerdi, en stor Gaard, hvorpaa Gjerde Annexkirke til Etne i Søndhordland nu staaer, omtrent ¼ Miil søndenfor Slaudla (Støle).

og saae at en overmaade fager Pige stod ved en Qværn og mol. Kongen steeg af Hesten, gik ind til Pigen og havde Omgang med hende. Da Kongen foer bort, fik Simun Bonde vide i hvad Ærende Kongen havde været der. Pigen hedte Thora, og var Simun Bondes Tjenestepige. Siden pleiede Simun hende vel, og derefter fødte Pigen et Gutte-Barn, som fik Navnet Hakon, og ansaaes for Kong Sigurds Søn. Hakon fødtes op hos Simun Thorbergsson og hans Kone Gunhild. Der opfødtes ogsaa deres Sønner, Simun, Ønund og Andreas, og alle bleve de Hakon saa kjære, at Intet uden Døden kunde skille dem ad.

Capitel 19. Om Eystein og Hisings-Bønderne.

Da Kong Eystein Haraldsson opholdt sig øster i Viken, nær Landsenden, blev han uenig med Bønderne paa **Reine** og Hisingboerne, som samlede sig imod ham; men han holdt et Slag med dem paa et Sted som heder **Leikberg**, hvorefter han brændte vide om paa Hising. Siden gave Bønderne sig over, betalte Kongen store Bøder, og han tog Gidsler af dem. Saa siger Einar Skulesson:

Konge milde
Vikværing vilde
Gjengjælde Raad
Med Seiers Daad.
Fleest Folk var rædd'
Før de fik Fred;
Han Gidsler tog
Og Skatter krov.

Og end videre:

I Strid Gram farer
Med kjække Skarer
Ei langt fra Leikberg;
Han Folk er kjær.
Riner fly langt bort,
Udrede fort
Med trofast Haand
Grams Skat paa Land.

Capitel 20. Kong Eystein Haraldssons Krigstog.

Kort efter begyndte Kong Eystein sin Reise ud af Landet vester over Havet, og seilede først til Katanæs. Der spurgte han at Jarlen Harald Maddadsson laa i **Thorsaa** med et Skib paa 30 Roerbænke og nær 80 Mand. Han lagde ogsaa til der med 3 Smaaskuder, og kom uforvarendes paa dem, og da de vare uforberedte, besteg Kong Eystein med sine Folk strax Skibet. Saaledes toge de Jarlen fangen og bragte ham ombord med sig; men han udløste sig med 3 Mærker Guld, og derpaa skiltes de ad. Saa siger Einar Skulesson:

Cap. 19. **Reinir** er maaskee den nordøstlige Deel af Øen Hisingen, eller det nu saakaldte Røbo Sogn, hvilket er henlagt til Kongelfs Kirke. See herom meldes noget i Saml. t. d. N. Folks Spr. og Hist. 5 Bind.

Leikberg, synes vel nærmest at maatte søges paa selve Hisingen, men kan dog ogsaa gjerne have været i Nærheden deraf. Paa Øen Hisingen findes, saavidt vides, intet Sted af dette Navn; man tør derfor med Rimelighed antage det at være den noget nordenfor ved Hake-Fjorden i Holte eller nu Hålta Sogn og Solberg Præstegjæld liggende Gaard Løkeberg.

Cap. 20. **Þórsá á Kátanesi**, nu Landsbyen Thurso paa Caithneß, den nordligste Deel af Skotland.

Der stod otti Mænd
Ved Maddad-Sønnens Side.
Sognehelt,[1] som vækker
Saarmaagens[2] Sult, fremstiger.
Han, som driver Bølge-Hest,[3]
Tog Jarl med Skuder tre;
Han, som Liig-Ravn Niste gav,
Giver Jarlen Livet.

Derfra seilede Kong Eystein førefter til den østre Kant af Skotland, og lagde til ved en Kjøbstad paa Skotland, som heder Apardion, hvor han dræbte mange Folk og plyndrede Staden. Saa siger Einar Skulesson:

Det kom for Øren min',
Folk faldt ved Apardion;
Kongen Freden bryder
Klang af Slag-Iis[4] lyder.

Det andet Slag holdt han før ved Hjartapol med en Rytterskare, som han jog paa Flugt. Der ryddiggjorde han og nogle Skibe. Saa siger Einar Skulesson:

Skarpt var Budlungs[5] Sværd,
Blodet faldt paa Spær;
Hirdmænds troe Skarer
Ved Hjartpol fylkte vare.
Valens[6] varme Flod
Ravnen frydes lod;
Ulve-Vinen strømte,
Da Angler Skibet rømte.

Da styrede han atter før til England og holdt det tredie Slag ved Hvitaby, fik Seier og afbrændte Byen. Saa siger Einar:

Gram øged Krigens Storm,
Da gungred' Sværdets Larm,
Og Hildurs Sky
Brast i Hvitaby.
Fyreskovens Hund
Slikked Husets Rand;
Elgetanden[7] rødes,
Folk i Vrede mødes.

Derefter feidede han vide om paa England, hvor Stefner da var Konge. Dernæst holdt Kong Eystein et Slag ved Skarpaskjær med nogle Ryttere. Saa siger Einar:

1) Sogn for Norge. 2) Ravnen. Billedet paa en Kriger. 3) Skibet. 4) Slagets Iis er Sværdet, enten fordi det er blankt, eller fordi det volder Dødens Kulde. 5) Kongens. 6) Valpladsens. 7) Elsdyr staaer for Ulv.

Apardjon (Pardjon), nu Staden Aberdeen i det østlige Skotland.
Hjartapollr (Hjartarpollr), nu Hartlepool i Durham-Shire i det nordøstlige England.
Hvítabýr eller Hvítabær, nu Whitby i North-Riding i York-Shire.
Skarpasker (Skørposker), er formodentlig nogle Skjær ved Scarborough (Skardaborg) i Cliveland i nysnævnte York-Shire.

Strænge-Regnen[1] føg,[2]
Modig Konge slog
Skjoldøvet Hær
Ved Skarpe-Skjær.

Dernæst sloges han ved Pilavik og vandt Seier. Saa siger Einar:

Gram mandig stred;
Ulveflokken sled
Kække Parters Liig
I Pilavik.
Ved Vesterhavets Salt
Gram brændte overalt.
Af Sværd Brynie gnistred
Ild om Langtun knistred.

Der brændte de den store Torp Langatun, og Folk sige, at den efter den Dag fik kun liden Opreisning. Derefter foer Kong Eystein bort fra England om Høsten tilbage til Norge, men Folk talede forskjelligen om denne Færd.

Capitel 21. Om Haralds Sønner.

Der var god Fred i Norge i de første Aar af Haraldssønnernes Regjering, og saalænge deres gamle Raadgivere levede var der nogenlunde Enighed imellem dem. Medens Inge og Sigurd vare i Børnealderen havde de begge een Hird; men Eystein som var kommen til moden Alder havde en Hird for Sig. Men da Inges og Sigurds Raadgivere vare døde, nemlig Sauda-Gyrder Baardsson, Ottar Birting, Amund Gyrdersson Thjostolf Alesson, Øgmund Svipter og Øgmund Dreng, en Broder af Erling Skakke (Erling var ei meget anseet, saalænge Øgmund levede), skilte Inge og Sigurd deres Hird ad. Da fik Kong Inge stor Hjælp af Gregorius Dagsson, en Søn af Dag Eilifsson og Ragnhild, en Datter af Skopte Øgmundsson. Gregorius havde megen Formue, og var selv en driftig og myndig Mand. Han forestod Landets Styrelse med Kong Inge, og Kongen tillod ham at benytte sine Eiendomme efter eget Tykke.

Capitel 22. Haraldssønnernes Skikke og Sæder.

Da Kong Sigurd voxte op, blev han en overmaade uregjerlig og urolig Mand i alle Dele, og saa var baade Kong Eystein og han; dog var Eystein noget rimeligere. Kong Sigurd blev en stor og stærk Mand og rask af Udseende; han havde lysebrunt Haar, en styg Mund, men forøvrigt et velskabt Ansigt; han var snild i sin Tale fremfor nogen Mand, og vel øvet i alle Færdigheder. Derom taler Einar Skulesson:

Snilde Sigurd viser Magt,
Naar han svare Saarflods Ild[3]
Farver med det røde Blod;
Gud Selv ham Seier gav.
Naar Raumers[4] Konge taler,
Ordet let paa Tungen er,
Og Andre synes tie.
Ordmuntre Gram i Daad er stor.

Kong Eystein var sort og mørkladen af Ansigt, middelmaadig høi, derhos en forstandig og skjønsom Mand. Men det berøvede ham mest sin Magt og Anseelse, at han var karrig

1) Pilene. 2) Foer om som i Snefog. 3) Sværdet. 4) Romeriges, d. e. Norges Konge.

Pilavík, er formodentlig nuværende Filey-Bay, noget søndenfor Scarborough.
Lángatún, maa vel være enten den i Sydvest for Filey-Bay liggende Landsby Langtoft, eller det længere i Vest, i Nærheden af Dervent-Floden, liggende Lanton.

og gjerrig. Han var gift med Ragna, en Dattter af Nikolaus Masa. Kong Inge var den vakkreste blandt dem af Ansigt; han havde guult, men noget tyndt, Haar, som var meget krøllet. Hans Opvæxt var liden, og han havde Vanskelighed ved at gaa alene, da hans ene Fod var vissen, og han havde en Pukkelknude baade paa Ryggen og i Bringen. Han var blidtalende og venlig mod sine Venner, derhos gavmild, og lod andre Høvdinger raade med sig i Landets Styrelse. Han var vennesæl mod Almuen, og alt dette trak Riget og Mængden af Folket paa hans Side. Kong Harald Gilles Datter, Brigida, var først gift med Sveakongen Inge Halsteinsson, men siden med Jarlen Karl Sonesson i Gotland, og dernæst med Sveakongen Magnus. Hun og Kong Inge Haraldsson vare Sødskendebørn paa Mødrene Side. Tilsidst blev Brigida gift med Jarlen Birger, Brose, og de havde 4 Sønner sammen, nemlig Jarlen Philippus, Jarlen Knud, Folke og Magnus. Deres Døttre vare: Ingegerd, som blev gift med Sveakongen Sørkver, og deres Søn var Kong Jon; deres anden Datter hedte Christine, den tredie Margret. Maria hedte Kong Harald Gilles anden Datter, som blev gift med Simun Skalp, en Søn af Halkel Huk, og deres Søn hedte Nikolaus. Margret hedte Kong Harald Gilles tredie Datter, som blev gift med Jon Halkelsson, en Broder af Simun. Nu forefaldt mange Ting mellem Brødrene, som afstedkom Splid; men alene det vil jeg omtale, som synes mig at have fremledt de vigtigste Begivenheder.

Capitel 23. Kardinal Nikolaus kommer til Landet.

I Haraldssønnernes Dage kom Kardinal Nikolaus fra Romaborg til Norge, og Paven havde sendt ham did. Kardinalen havde lagt Brødrene Sigurd og Eystein megen Vrede til, og de bleve nødte til at indgaae Forlig med ham, derimod stod han i den kjærligste Forstaaelse med Kong Inge, som han kaldte sin Søn. Da de nu Alle vare blevne forligte med ham, føiede han dem i at indvie Jon Birgisson til Erkebiskop i Throndhjem, og gav ham det Klædebon, som kaldes Pallium, og bestemte derhos, at Erkebispe-Stolen skulde være i Nida-

---

Cap. 23. Norges Bispedømmer i Middelalderen. Kong Olaf Kyrre synes at have lagt den første Grund til en Diøcesan-Indretning i Norge (cfr. Saml. t. d. N. F. Spr. og Hist. I. 266, 303—4), hvilken nøiere ordnedes under K. Sigurd Jorsalfarer, i hvilken Konges Tid Landet havde fire Bispestole, nemlig i **Nidarós**, **Bjørgvin**, **Stafángr** og **Oslo**. Da den førstnævnte under den pavelige Legat Cardinal Nicolaus Brekspeares Nærværelse her i Aaret 1152 ophøiedes til et Erkebispe-Sæde, og en ny og femte Bispestol i **Hamar** (nu Stor-Hammer paa Hedemarken) oprettedes, modtog endelig Norges Diøcesan-Indretning sin fulde Udvikling, og ethvert Bispedømme gaves sine bestemte Grændser. 1, Nidaros Erkebispedømme var underlagt de 8 Fylker i Thrøndelagen, samt Halogaland, Numedal, begge Mørerne og Romsdal. Hvorledes Forholdet i geistlig Henseende har været med Jæmteland paa den Tid, lader sig ikke med Bestemthed afgjøre; men da Bispestolen i (Gammel) Upsala ei blev oprettet førend 1128, og Upsala Erkebispestol først stiftedes 1163 (Dalin II. 64, 73, Pontopp. Ann. I. 388), saa tør man vel antage, at Jæmteland i den første Tid har hørt til Nidaros Bispedømme, hvorimod denne Provinds i 14de Aarhundrede og senere var henlagt under Upsala Erke-Bispedømme i det Geistlige (see 1 B. S. 68). Herjedalen lød derimod, idetmidste til Midten af 15de Aarhundrede, under Nidaros Erkebispestol. Til samme Bispedømme hørte, nogle Decennier før Reformationen idetmindste, den nordligste Deel af Østerdalen, nemlig nuværende Qvikne, Tolgens og Tønsæts Præstegjælde. 2, Bergens Bispedømme indbefattede: Fjorda-Fylke, Sogn og Horda-Fylke. 3, Stavangers Bispedømme indbef.: Rygia-Fylke, Agder med Raabygdelaget (Egda-Fylke) samt de østenfor Fille- og Hardanger- eller Halne-Fjeldene liggende Landskaber Hallingdal og Valders. Paa Visitations-Reiserne til disse Provindser, tog Stavangers Biskop Veien over Fjeldene fra Eidfjord i Hardanger til Hallingdal og videre over Hemsedal til Valders. For at lette ham Befordringen paa denne besværlige Fjeldreise, blev ovenmeldte Eidfjord Sogn henlagt til Stavangers Bispedømme, imod at Sveens Sogn til Vederlag blev afstaaet til Bergens Bispestol (P. Claussøns Norg. Bskr. S. 74). Eidfjord udgjorde derfor endog over et halvt Aarhundrede efter at Hallingdal og Valders i Aaret 1631 vare komne unde Oslo Stift, et eget Præstegjæld. 4, Hammers Bispedømme indbefattede Hedemarken (hvortil regnedes Birid og Vardal), Østerdalen, idetmindste til og med Tyldalen i Nord. Til denne Provinds hørte nuværende Serna Præstegjæld, der var annecteret til Elverums Præstegjæld i Østerdalen, indtil det 1644 kom under

ros i Christkirken, hvor Kong Olaf den Hellige hviler. Før den Tid havde der kun været Lyd-Biskopper i Norge. Kardinalen indførte og den Orden, at ingen Mand ustraffet skulde bære Vaaben i Kjøbstaden uden de **12** Mænd, som holdt Følge med Kongen. Han forbedrede og mange af Nordmændenes Sæder, medens han var i Landet. Aldrig nogensinde kom en Udlænding til Norge, som alle Mand agtede saa høit, eller som kunde raade saaledes med Almuen som han. Efter en Tids Forløb foer han sørefter med store Vennegaver, og erklærede sig siden for at være Nordmændenes største Ven. Men da han kom sør til Romaborg, døde den forrige Pave en brat Død, og da hele Romaborgs Folk vilde have Kardinal Nikolaus til Pave, blev han dertil indviet under Navnet Adrianus, og saa sagde de Mænd, som i hans Dage kom til Romaborg, at aldrig havde han et saa nødven-

---

Sverige (cfr. 1 B. S. 315). Videre Gudbrandsdalen, Thoten, Hadeland, Land, Ringerige, Modum med Sigdal, Numedalen og af Øvre-Thelemarken: Vinje, Laurdals, Sillegjords, Tins og Hjerdals Præstegjælde, samt Lilleherreds Annexsogn til Hitterdals Præstegjæld i Nedre-Thelemarken. 5, Oslo Bispedømme indbefattede Resten af Øvre-Thelemarken, eller Mo, Molands, Nissedals og Hvidesø Præstegjælde, samt Hitterdals Hovedsogn og Tørrisdals Annexsogn, som fordum henregnedes til denne Egn (see 1 B. S. 68); nuværende Nedre-Thelemarken- og Bamble-Fogderi, med Undtagelse af Lilleherred; Vestfold eller Jarlsberg- og Laurvigs Amt med Sandsver og Eker; Oslo-Syssel eller nuværende Agers og Follougs Fogderi med Mossedal samt Lier, Røken og Hurums Præstegjælde; Romerige med Odalen og Soløer; Borgesyssel, Ranrige og Elvesyssel eller nuværende Bahuus-Lehn. I Reformations-Aaret 1537 bleve de tvende sidstnævnte Bispedømmer forenede og Hammer Bispestol nedlagt. Foruden de indenlandske Bispedømmer, løde under Nidaros Erkestol: Færøernes, Orkenøernes og Mans Bispedømmer paa de i Vesterhavet liggende Øer (see 1 B. S. 68), samt de tvende Bispedømmer Skalholt og Holar paa Island, og endelig Grønland, cfr. 1 B. S. 165.

Hamar (**Hamar-kaupángr, Biskups-hamar, Hamar-mikle**). Staden Hammer blev anlagt ved Midten af 12te Aarhundrede paa nuværende Gaard Stor-Hammers Grund ved Mjøsen i Vangs Sogn i de Gamles **Ridabú**, og i Midten af den frugtbare og folkerige Provinds Hedemarken. Allerede 1152 blev den Sæde for en Biskop, og tiltog hurtig i Velstand og Størrelse. Hammer skal i dens blomstrende Periode have strakt sig fra Fjorden i Syd ¼ Miil indtil Furuberget i Nord, derfra østlig henimod Gaarden Alangs Eiendele og videre til Flagstad-Bro, fra denne langs Flagstad-Elven indtil Aspholmen og Kyrholmen i Øst for Hammer Gaard; den havde saaledes ogsaa paa søndre Side en Udstrækning langs Fjorden af mere end ¼ Miil. En Deel af det Terrain, som Staden indtog, skal dog senere være opslugt af Mjøsen. Som Hammers Hovedgader nævnes Klosterstrædet, Grønnegaden og Bispestrædet. Af offentlige Bygninger havde Staden: Hammer-Gaard eller Kongsgaarden ogsaa kaldet Hammerhuus, en vidtløftig, befæstet og med et høit Taarn prydet Muurbygning, hvor de kongelige Befalingsmænd (Sysselmænd) residerede; Bispegaarden; Raadhuset, som var opført ved Stadens Torv. Over dets Indgang saaes Stadens Vaaben, en Orhane med udslagne Vinger i Toppen paa et grønt Furretræ. Med Raadhuset var et Aresthuus og en Daarekiste forenet. Cannikernes Kommunshuus o. s. v. Af Kirker og Klostere havde Hammer: 1, Domkirken (Hellig-Trefoldigheds- ogsaa Christ-Kirken kaldet), en stor og skjøn, af hugne Steen opført, Bygning, der først skal være bleven fuldfærdig ved Aar 1278, hvilken Kirke havde 7 Altere og 8 Præbender. 2, Korskirken, ligeledes en skjøn Bygning, opført af Teglsteen og beliggende i Grønnegade, omtrent 800 Skridt fra Domkirken. 3, St. Jørgens Kirke, en Træbygning. 4, St. Olafs Kloster, der laa ved Domkirken. 5, St. Antonius's Kloster, der var beliggende nedenfor Grønnegade og søndenfor Bispegaarden imod Stranden. Det synes vist, at Staden endnu har havt et Nonne-Kloster, som venteligen har ligget ved det derefter benævnte Klosterstræde. I Hammer boede, idetmindste først i 14de Aarhundrede, Lagmanden i Oplandene; desuden havde Staden en Byfoged. I Begyndelsen af 14de Aarhundrede var Hammer i sin største Flor, og havde da 1800 vaabendygtige Borgere, hvilket Antal ved Udgangen af samme Aarhundrede, efter at den sorte Død havde givet Staden dens første Stød, var gaaet ned til 900. Den uheldbringende Calmar-Union, men fornemmelig Tabet af Rigets Selvstændighed i Aaret 1537 og det deraf følgende forandrede politiske System, Nedlæggelsen af Bispestolen (see ovenfor), nedtrykte den stedse mere, indtil den omsider ganske tilintetgjordes i den syvaarige Ødelæggelses-Krig under Frederik den Anden 1567, da et stærk svensk Corps under Johan Siggeson (Bure) ankom til Staden den 10de Februar, overvældede efter tre Dages Modstand den svage Besætning, og lagde ved samme Leilighed den hele Stad i Aske. Efter denne totale Ødelæggelse reiste den sig aldrig mere. See videre om denne Stad Thaarups Magaz. 2 B. S. 207 ff. og Krafts Norg. Beskr. 1 B. S. 650 ff.

digt Ærende at afgjøre med andre Mænd, at han jo bestandigen først talede med de Nordmænd, som ønskede at faae ham i Tale. Han var ikke længe Pave, og kaldes nu en hellig Mand.

Capitel 24. Kong Olafs Jertegn.

I Harald Gilles Sønners Levedage hændte det sig, at en Mand ved Navn Haldor faldt i Vendernes Hænder, som toge ham, lemlæstede ham, skare ham op under Halsen, toge Tungen ud derigjennem, og skare Tunge-Roden ud. Siden søgte han til den hellige Kong Olaf, satte sin faste Hu til den hellige Mand og bad Kong Olaf grædende, at forlæne sig Mæle og Hilsen. Derpaa fik han sit Maal igjen af denne gode Konges Miskundhed, gav sig strax i hans Tjeneste alle sine Levedage, og blev en herlig og trofast Mand. Dette Jertegn skede en halv Maaned før den sidste Olafs Messe paa den Dag da Kardinal Nikolaus satte Fod i Land i Norge.

Capitel 25. Olafs Jertegn med Rikard.

Paa Oplandene vare tvende Brødre, ætstore og formuende Mænd, Einar og Andreas, Sønner af Guttorm Graabard, og Kong Sigurd Haraldssøns Morbrødre, som der havde store Eiendomme og Odelsgods. De havde en Søster, som vel var vakker af Udseende, men tog sig ikke i Agt for onde Menneskers Omtale, som siden prøvedes. Hun stod i venlig Forstaaelse med en engelsk Præst, som hedte Rikard, der havde Tilhold hos hendes Brødre, og formedelst sin Godhed for ham, gjorde hun ham mangt til Villie, og ofte megen Gavn; men det faldt saa slet ud, at der fløi et fælt Rygte om denne Pige. Da dette kom i Folkemunde, gave alle Mænd Præsten Skyld derfor. Dette gjorde og hendes Brødre og yttrede, saasnart de mærkede dette, for Almuen, at de troede ham snarest dertil. Det store Venskab, som var mellem Præsten og Pigen, blev dem siden til stort Uheld, som ei var uventendes, da Brødrene taug med deres hemmelige Anslag, uden dermed at lade sig mærke. Men een Dag kaldte de Præsten for sig, som ei ventede andet end Godt af dem, lokkede ham hjemme fra med sig og sagde, at de agtede at fare til et andet Herred, hvor de havde noget Nødvendigt at udrette, og bade ham følge med sig. De havde med sig en Gaardskarl, som kjendte deres Anslag. De fore til Skibs langs med Stranden af et Vand, som heder Rønd, og landede ved et Næs, som heder Skiftesand; der ginge de paa Land og legede en Stund. Derpaa ginge de til et afsides Sted, hvor de befalede deres Tjenestekarl at slaa Præsten med en Øxhammer. Han slog Præsten saa hart, at han faldt i Svime; men da han vaagnede sagde han: „hvi lege I saa hart med mig?“ De svarede: „endskjøndt Ingen før har sagt Dig, det skal Du nu finde, hvad Du har gjort.“ Derpaa gjorde de ham Beskyldninger, men han negtede dem, og bad Gud og den hellige Kong Olaf dømme dem imellem. Derefter sønderbrøde de hans Skinnebeen og slæbede ham bagbunden med sig til Skoven. Siden lagde de en Snor om hans Hoved og et Bræt under hans Skuldre og Hoved, gjorde en Løkke paa Snoren og bandt Hovedet fast paa Brættet. Da tog den ældre Broder Einar en Kile og satte paa Præstens Øie, og Tjeneren, som stod hos ham, slog derpaa med en Øxe, saa at Øiet fløi ud og faldt ned paa Skjægget. Da satte han Krogen paa det andet Øie og sagde til Tjeneren: „slaae nu mere sagte.“ Det gjorde han, og Kilen sprang af Øiestenen og

---

Cap. 25. Rønd, nu Rands-Fjorden, see 1 B. S. 42. Ved denne Fjord laa et Næs kaldet Skiptisandr, hvorved man maa tænke paa Skiftestedet Sand, søndre og nordre, i Hofs Sogn i Land. At Navnet kunde reise sig deraf, at man allerede paa hiin Tid har skiftet Befordring paa disse Gaard, kan vel ikke siges at være urimeligt. En anden Gaard ved samme Vand hedte Sæheimsrod, et Navn, som nuværende Sinderud, en god Miils Vei søndenfor Sand, i Brandbo Sogn paa Hadeland, af alle hosliggende Gaarde nærme sig mest til. Der er i alt Fald ligesaa megen Overeensstemmelse imellem disse Navne, som imellem nuværende Sifferud og Sjofjørrud, som (ifølge Diplom.) var denne i samme Egn liggende Gaards Navn i 14de Aarhundrede.

rev Øielaaget løs. Derpaa tog Einar Øielaaget op med Haanden, og saae at Øiestenen var der endnu. Derpaa satte han Kilen lige ved Kinden, og da Tjeneren slog derpaa, sprang Øiestenen ud paa den øverste Deel af Kindbenet. Derpaa aabnede de hans Mund, toge Tungen ud og skare den af, hvorpaa de løste hans Hænder og Hoved. Saasnart han kom til sig selv, faldt han paa at lægge Øiestenene paa deres Plads under Øielaagene og trykkede med begge Hænder derpaa alt hvad han kunde. Derpaa bare de ham ombord og fore til en Gaard, som heder Sæheimrod, hvor de landede. De sendte Folk op til Gaarden for at sige, at der laa en Præst paa Skibet ved Stranden. Medens Budet foer op til Gaarden spurgte de, om Præsten kunde tale; men han bladrede med Tungen og vilde forsøge at tale. Da sagde Einar til sin Broder: „dersom han kommer sig og Tungestumpen groer til, da er jeg bange for, at han faaer sit Mæle igjen.“ Derpaa klippede de Tungestumpen med en Tang, trak derpaa i den, skar den af to Gange, og tredie Gang i Tungeroden, hvorpaa de lode ham ligge halvdød. Huusfruen paa Gaarden var fattig, men dog ilede hun afsted med sin Datter, og de bare Præsten hjem i deres Kaaber til Gaarden. Siden hentede de en Præst, og da han kom did, forbandt han alle hans Saar, og de sørgede for hans Beqvemmelighed hvad de formaaede. Saaledes laa den saarede Præst, ynkeligen tilredt, stolende stedse paa Guds Naade, og tvivlede ei derpaa; men endskjøndt maalløs bad han til Gud i Tankerne med et sorrigfuldt Sind, med desto større Tillid jo sygere han var. Han vendte og sin Hu til den milde Konge Olaf den Hellige, Guds dyrebare Yndling, om hvis herlige Gjerninger han havde hørt saa meget fortælle, og troede desto ivrigere paa ham af al sit Hjærte, til Hjælp i hans Nød. Som han nu laa der lam og betagen al Kraft, græd han saarligen, stønnede og bad med saart Bryst den dyrebare Kong Olaf hjælpe sig. Da nu hiin saarede Præst sovnede efter Midnat, syntes han at see en gjæv Mand komme til sig og tale disse Ord: „ilde er Du tilredt, Fælle Rikard, og jeg seer, at Din Kraft ikke er stor.“ Dette syntes han at sande. Da tiltalede hiin ham atter saalunde: „Du behøver Miskundhed.“ Præsten svarer: „jeg behøver den almægtige Guds og den hellige Kong Olafs Miskundhed.“ Han svarer: „den skal Du faa.“ Derpaa trak han saa haardt i Tungestumpen, at det gjorde Præsten ondt. Dernæst strøg han med Haanden over hans Øine og Been, saavelsom over de andre saarede Lemmer. Da spurgte Præsten hvo han var? Han saae paa ham og sagde: „Olaf er kommen hid nord fra Throndhjem,“ og derpaa forsvandt han. Men Præsten vaagnede aldeles karsk og tog saaledes til Orde: „Sæl[1] er jeg nu, den almægtige Gud og den hellige Kong Olaf være Tak, som haver helbredet mig.“ Saa elendigen tilredt som han var, saa hastigen helbredes han efter denne Ulykke, og det syntes ham som han hverken havde været saar eller syg. Hans Tunge var heel, begge hans Øine vare komne i Lag og bleve klartseende, Beenbrudet og hvert andet Saar blev tilgroet eller smertefrit, kort han havde faaet den bedste Helse. Men til Beviis paa at hans Øine havde været udstungne, da blev der et hvidt Ar paa hvert Øielaag, paa det hiin dyrebare Konges Herlighed kunde aabenbares paa den Mand, der havde været saa ynkeligen tilredt.

Capitel 26. Kongerne Inge og Sigurd holde Thing paa Holmen.

Kong Eystein og Kong Sigurd vare blevne uenige, fordi Kong Sigurd havde dræbt Kong Eysteins Hirdmænd, Harald hiin Vikværske, som havde Huus i Bergen, og Præsten Johan Tabardsson og Bjarne Sigurdsson. For den Sags Skyld satte de hverandre Forligsstævne om Vinteren paa Oplandene. Længe sadde de to i Samtale; men saa

1) Lyksalig.

Cap. 26. Hólmin i Bergen, see foran S. 85.

meget blev bekjendt af deres Samtale, at alle Brødre skulde mødes Sommeren efter i Bergen. Der tilføiedes deres Beslutning, at Kong Inge skulde have 2 eller 3 Gaarde og saa stor Indtægt dertil, at han kunde holde 30 Mand hos sig, idet de yttrede, han ikke havde Helse til at være Konge. Da Kong Inge og Gregorius spurgte denne Tidende, fore de til Bergen med mange Folk. Kong Sigurd kom der lidt senere, og var ei nær saa mandstærk. Da havde Sigurd og Inge været 19 Aar Konger over Norge. Kong Eystein kom senere østenfra Viken, end de nordenfra. Da lod Kong Inge ved Luren sammenkalde et Thing paa Holmen, og der kom Sigurd og Inge med en stor Mængde Folk. Gregorius havde 2 Langskibe og vel 90 Mand, som han holdt i Kost. Han holdt sine Huuskarle bedre end andre Lendermænd; thi aldrig tog han Deel i noget Sammenskudslag, at jo alle hans Huuskarle drak med ham. Han gik nu paa Thinget med guldbeslagen Hjelm, og alle hans Folk havde ligeledes Hjelm paa. Nu stod Kong Inge op og fortalte Forsamlingen hvad han havde spurgt, hvorlunde hans Brødre vilde behandle ham og sætte ham fra Riget, og bad dem om Hjælp. Den forsamlede Almue gjorde god Beskeed paa hans Tale og sagde, at de vilde følge ham.

Capitel 27. Om Gregorius Dagsson.

Da stod Kong Sigurd op og sagde, at det var usandt hvad Kong Inge beskyldte ham og hans Broder for, og paastod, at Gregorius digtede Sligt, og yttrede, at det ei skulde vare længe, om han maatte raade, inden de skulde mødes saaledes, at den forgyldte Hjelm skulde komme til at hælde, og endte sin Tale saa, at han paastod de ei begge længe skulde leve tilhobe. Gregorius svarede: at han ei behøvede at stunde saa meget derefter og erklærede sig færdig dertil naar det skulde være. Faa Dage senere blev en af Gregorius's Huuskarle dræbt ude paa Gaden, og det var Sigurds Huuskarl, som dræbte ham. Da vilde Gregorius angribe Kong Sigurd og hans Folk; men Kong Inge og mange Andre holdt ham tilbage. Men en Qvæld, just som Dronning Ingerid, Kong Inges Moder, gik fra Aftensang, kom hun forbi hvor Sigurd Skrudhyrne, Kong Inges Hirdmand, var bleven dræbt. Han var da gammel, og havde tjent mange Konger. Kong Sigurds Hirdmænd, Halvard Gunnarsson og Sigurd, en Søn af Eystein Trapala havde dræbt ham, og Folk meente det var skeet efter Kong Sigurds Befaling. Da gik hun strax til Kong Inge og sagde, at han længe vilde blive en liden Konge, dersom han ei tog sig af, at hans Hirdmænd bleve dræbte, en efter den anden, som Sviin. Kongen blev vred over hendes Tale; men medens de kivedes herom, kom Gregorius gaaendes i Hjelm og i Brynje og bad Kongen ei vredes, da hun kun talede hvad sandt var: „end er jeg nu," siger han, „kommen til Din Hjælp, om Du vil angribe Kong Sigurd, og her ere vi nu mere end 100 Mand med Hjelm og med Brynje, og med dem ville vi gjøre Angreb der, hvor Andre synes det er værst." Men de Fleste fraraadede dette, menende, at Sigurd vilde bøde for den tilføiede Ulempe. Da nu Gregorius saae, at der ei blev noget af Angrebet, tiltalede han Kong Inge saalunde: „saaledes skræmme de Dine Mænd fra Dig. For nyligen dræbte de først min Huuskarl og nu Din Hirdmand, siden ville de jage efter mig eller en anden af Dine Lendermænd, som Du synes størst Savn i, naar de see, at Du ikke ændser nogen Ting. Omsider, efterat Dine Venner ere dræbte, tage de Kongedømmet fra Dig. Hvad som helst nu end Dine andre Lendermænd ville gjøre, saa vil jeg ikke bie længere som et Nød paa at vorde slagtet; men Sigurd Konge og jeg monne gjøre en Handel med hverandre i Nat, hvordan den end falder ud. Sandt er det, at der er lidet Tag i Dig formedelst Din Vanhelse; men endda tænker jeg, at Villien er mindre til at holde Haand over Dine Venner; thi er jeg nu fuldfærdig til at gange Sigurd i Møde herfra, og mit Mærke er ude paa Gaarden." Da stod Kong Inge op, forlangte sine Vaaben og befalede hver Mand,

som ham følge vilde, at gjøre sig færdig, erklærede det ei kunde nytte at raade ham fra dette, da han længe nok havde veget undaf, og nu maatte Staalet dømme dem imellem.

Capitel 28. Kong Sigurds Fald.

Kong Sigurd sad og drak i Sigrid Sætes Gaard færdig til Kamp, endskjøndt Folk troede der ei blev noget af Angrebet. Da kom Kong Inge med sit Mandskab ned fra Smedeboderne mod Gaarden. Arne, Kongens Svoger, kom udenfra Sandbro, Aslak Erlendsson fra sin Gaard; men Gregorius fra Strædet, hvor Alle syntes Angrebet var værst. Kong Sigurd og hans Mænd gave mange Skud fra Loftgluggerne, brøde Ovnene ned og kastede Stene paa dem. Gregorius og hans Folk hug Gaardsporten op, og der i Porten faldt Einar, en Søn af Laxe-Paal, som var af Sigurds Folk, tilligemed Halvard Gunnarsson, der blev skudt paa et Loft, uden at Nogen sørgede over hans Død. De hug Husene ned; men mange af Kong Sigurds Folk forlode ham og overgave sig paa Naade. Da gik Sigurd op paa et Loft og forlangte at blive hørt. Han havde et forgyldt Skjold, hvorpaa de kjendte ham; men de vilde ikke høre paa ham og skjøde Pile paa ham saa tykt, som Sne i Snefog, saa han ikke kunde blive der. Da hans Mandskab nu havde forladt ham, og Husene fremdeles bleve nedhugne, gik han ud derfra, og med ham hans Hirdmand, Thord Huusfreya fra Viken. De vilde did, hvor Kong Inge var at finde, og Sigurd raabte til sin Broder Kong Inge og bad ham give sig Liv og Fred; men baade Thord og Sigurd bleve strax dræbte, og der faldt Thord med stor Berømmelse. Kong Sigurd blev begraven i den gamle Krist-Kirke ude paa Holmen. Kong Inge gav Gregorius det Skib, som Kong Sigurd havde eiet. Der faldt mange Mænd af Kong Sigurds og Kong Inges Mandskab, endskjøndt jeg nævner Faa; men af Gregorius's Folk faldt 4 Mand, og tillige Nogle, som ikke hørte til noget Parti, men bleve skudte nede paa Bryggerne eller ude paa Skibene. De sloges 14 Dage før St. Johannes Baptistæ Dag, paa en Fredag. To eller tre Dage senere kom Kong Eystein østenfra med 30 Skibe, og havde i Følge med sig sin Brodersøn Hakon, en Søn af Kong Sigurd. Eystein foer ikke til Byen, men laa i Florevaag, og der fore gode Mænd imellem dem, som vilde stifte Forlig. Men Gregorius vilde, at de skulde fare ud imod dem, menende, at der siden ei vilde gives bedre Leilighed, og tilbød sig selv at være deres Anfører; „men Du, Konge, skal ikke fare; det skorter os ikke paa Folk." Men Mange fraraadede denne Færd, saa der ei blev Noget deraf. Kong Eystein foer nu tilbage øster til Viken, men Kong Inge nord til Throndhjem, og de vare paa en Maade forligte, endskjøndt de ikke selv traf hinanden.

Capitel 29. Om Gregorius Dagsson.

Lidt senere end Kong Eystein foer Gregorius Dagsson øster og var paa sin Gaard **Bratsberg** i **Høfund**; men Kong Eystein var inde i Oslo og lod trække sine Skibe

Cap. 28. **Smidabúdir** (Smidjubúdir), Smedeboderne, beliggende ved Øvre-Gaden i Bergen.

Sandbrú (Sandbro) laa strax udenfor den nærværende Drægs-Alminding henimod Bradbænken, hvor Vandet fordum gik saa høit op, at en Bro var fornøden imellem Bryggens nordre Ende og Kongsgaarden, see Berg. Beskr. af Sagen og Foss S. 15.

Flóruvâgar, see foran S. 142.

Cap. 29. **Høfund** (Hofund, Hafund), kaldtes ford. Gjerpens Præstegjæld, og, som det synes, den Ø, der efter Gimsø Kloster benævnes Klosterøen, i Solum Sogn. Muligt er det vel, at noget mere af dette Sogn, ligesom og Sleimdalr (nu Slemdal), kan have været henregnet til Høfund, men beviisligt er det ikke. I Gjerpens Sogns nuværende Inddeling i **Op-Haugen** og **Ud-Haugen** er en Levning af det gamle Navn, og peger hen til den samme Deling i Fortiden. I „den røde Bog" (1398) skrives det Hofwndh, i Diplomer fra 1456, 1465, 1477 og 1558 Hofun, Hoghund, Haafwndh, Hoffuen, og endelig i et Diplom fra 1560 nævnes Gaarden „Øfre Berge y Gerpene S. paa Uthogun" (see og Ann. f. Nord. Oldk. 1 B. S. 67 f.).

Brattzberg (Brattaberg), nu Gd. Bratsberg i Gjerpens Præstegjæld ved Skien. Den forekommer senere som Kongsgaard og Sæde for Kongens Befalingsmænd over det efter denne Gaard benævnte Bratsberg-Lehn, der forhen havde havt Navn af Skiens-Syssel, see 1 B. S. 66, 90.

mere end to Mile over Sø-Isen; thi der var megen Iisgang i Viken. Kong Eystein foer op til Høfund og vilde tage Gregorius; men han fik Nys derom og undkom til Thelamark med 90 Mand, derfra nord over Fjeldet, kom ned i Hardanger og siden til Stodla i Etne til Erling Skakkes Gaard. Erling selv var reist nord til Bergen; men hans Kone Kristine, en Datter af Kong Sigurd, var hjemme og tilbød Gregorius al den Hjælp han vilde have, ligesom han og der blev vel modtagen. Der fik han et Langskib, som tilhørte Erling, og Alt hvad han forøvrigt behøvede. Gregorius takkede hende venligen, og tilstod at hun havde opført sig høimodigen, som ogsaa af hende kunde ventes. Derpaa foer Gregorius til Bergen, hvor han traf Erling, der syntes at Kristine havde vel gjort.

Capitel 30. Kongerne Eysteins og Inges Forlig.

Siden foer Gregorius nord til Throndhjem, og kom der før Juul. Kong Inge blev saare glad ved hans Komme, og bød ham bruge af sine Eiendomme hvad han vilde. — Kong Eystein brændte Gregorius's Gaard og slagtede hans Buskab. Ogsaa de Skibs-Nøster, som Kong Eystein den Ældre havde ladet gjøre nord i Kjøbstaden Nidaros, og som vare overmaade kostbare, bleve brændte den Vinter tilligemed nogle gode Skibe, som tilhørte Kong Inge. Dette Verk tilskreves Kong Eystein og Philippus Gyrdersson, Kong Sigurds Fosterbroder, og opvakte meget Had og Misnøie. Sommeren efter foer Kong Inge nord fra med et overmaade talrigt Mandskab, men Kong Eystein kom søndenfra og samlede ligeledes Folk. De mødtes øster i Sælø, nordenfor Lindande; men Kong Inge var langt mere mandstærk. Nær var det kommen til Slag; men omsider bleve de dog saaledes forligte, at Kong Eystein forbandt sig til at betale 45 Mark Guld, hvoraf Kong Inge skulde have 30 Mark, fordi Kong Eystein havde ladet Nøstene og Skibene brænde; desuden skulde Philippus og alle de, som havde været med ved Branden, være fredløse. Ogsaa de Mænd skulde forvises Landet, som kunde overbevises om, at have givet Kong Sigurd Hug og Saar; thi Kong Eystein beskyldte Kong Inge for at han beskyttede disse Mænd. Men Gregorius skulde have 15 Mark Guld, fordi Kong Eystein havde brændt for ham. Kong Eystein var hermed ilde tilfreds og ansaae det for et Tvangs-Forlig. Fra dette Møde foer Kong Inge øster til Viken, men Kong Eystein nord til Throndhjem. Siden var Kong Inge i Viken, men Kong Eystein i Throndhjem, og omgikkes ikke hinanden; ei heller vare de Ord, som fore imellem dem meget forligelige, ligesom de paa begge Sider lode hinandens Venner dræbe. Desuden betalte Kong Eystein ikke Pengene, og den Ene beskyldte den Anden for, at han ei holdt hvad han havde lovet. Kong Inge og Gregorius lokkede mange Folk fra Kong Eystein, deriblandt Baard Standal Brynjolfsson, Simun Skalp, en Søn af Halkel Huk, Haldor Brynjolfsson, Jon Halkelsson og mange andre Lendermænd, endskjøndt vi ei nævne dem.

Capitel 31. Om Eystein og Inge.

To Aar efter Kong Sigurds Fald, samlede begge Kongerne en Krigsmagt sammen; nemlig Kong Inge øster paa Landet, hvor han fik 80 Skibe, og Kong Eystein nord paa, hvor han fik 45 Skibe. Da havde han den store Drage, som Kong Eystein Magnusson havde ladet bygge efter Ormen Lange, og de havde paa begge Sider meget og vakkert Mandskab. Kong Inge laa med sine Skibe før ved Moster; men Kong Eystein lidt

---

Stodla eller Staudla í Edni, Støle i Etne Præstegjæld, see 1 B. S. 50.
Cap. 30. Seløyjar eller Sæløyjar, see 1 B. S. 321.
Lidandi, d. e. den i Spangereid Sogn og Mandals Fogderi liggende Halvø, hvis sydligste Odde danner det bekjendte Lindesnæs (Lidandisnes), Norges sydligste Forbjerg.
Standalr, see Magn. Erl. S. Cap. 26 i det Følgende.
Cap. 31. Mostr, Moster-Ø i Søndhordland, see 1 B. S. 81.

nordligere i Grønningesund. Kong Eystein sendte den unge Aslak Jonsson og Arne Sturlesson, en Sønnesøn af Snæbjørn, med et Skib Kong Inge i Møde; men da Kong Inges Mænd kjendte dem, angrebe de dem, dræbte mange af deres Folk og toge alt hvad paa Skibet var tilligemed deres Tøi. Men Aslak og Arne, tilligemed nogle Flere, kom undaf op paa Land, fore til Kong Eystein og sagde ham hvorledes Kong Inge havde modtaget dem. Derpaa holdt Kong Eystein Huusthing og fortalte sine Mænd, hvor ufredeligen Kong Inge havde behandlet hans Mænd, og bad Krigsfolket følge sig. „Vi have," siger han, „saa meget og vakkert Mandskab, at jeg ingenlunde agter at fly, om I ville følge mig." Men denne Tale blev ei optagen med stort Bifald. Halkel Huk var der; men begge hans Sønner, Simun og Jon vare med Kong Inge. Halkel svarer saa høit, at Mange kunde høre det: „følge Dig nu Dine Guldkister og lad dem værge Dit Land."

Capitel 32. Kong Eysteins Drab.

Om Natten roede mange af Eysteins Skibe hemmeligen bort, hvoraf Nogle forenede sig med Kong Inge; men Nogle fore ind til Bergen, Nogle ind i Fjordene, saa at, da det blev lyst om Morgenen, laa Kongen alene tilbage med 10 Skibe. Da lod han den store Drage, som var tung paa Aarerne, tilligemed flere Skibe, blive tilbage, lod Dragen meget forhugge, styrtede deres Øl ud, og ødelagde Alt, hvad de ikke kunde føre med sig. Kong Eystein gik ombord paa Eindrids Skib, en Søn af Joan Mørnef, seilede nordefter ind til Sogn, og derfra foer han Landeveien øster til Viken. Kong Inge tog Skibene og seilede med dem udenskjærs til Viken. Kong Eystein var da kommen øster til Folden, og havde nær 1200 Mand; men da de saae Kong Inges Krigsmagt, syntes de ikke at være mandstærke nok til at gjøre ham Modstand, og rømte undaf til Skoven. Hver flygtede sin Vei, saa Kongen blev selv anden tilbage. Kong Inge og hans Folk bleve Kong Eysteins Flugt vaer, og tillige at han havde faa Folk hos sig, og fore afsted for at opsøge ham. Simun Skalp traf Kongen, just som han kom ud af en Riisbusk dem imode. Simun hilsede ham: „hil være Dig, Herre," sagde han. Kongen svarede: „jeg veed ikke, om Du ei nu synes at være min Herre." Simun svarede: „det er nu som det falder." Kongen bad ham nu at forstikke ham og sagde, at dette var tilbørligt; „thi længe har der været Venskab imellem os, endskjøndt det nu er gaaet en anden Vei." Simun sagde, at der blev Intet af. Derpaa bad Kongen, at han maatte høre Messe før han døde, og saa skede. Siden lagde Eystein sig næsegrus ned, udstrakte sine Hænder fra sig og bad dem hugge til ham i Kors mellem Skuldrene, og da skulde de prøve om han kunde taale Jærn eller ikke, som Kong Inges Tilhængere havde sagt. Simun sagde til ham, som skulde hugge Kongen, at han skulde hugge til, og at Kongen længe nok havde krøben om i Lyngen. Da blev han huggen og syntes at tee sig mandigen. Hans Liig blev ført til Fors, og stod om Natten under Bakken søndenfor Kirken. Kong Eystein blev begraven i Fors Kirke, og hans Leiested er midt paa Kirkegulvet, hvor et frønset Teppe bredtes derover, og han blev anseet for hellig. Der hvor han blev huggen, og hans Blod randt ned paa Jorden, sprang en Kilde op, og en anden under den Bakke, hvor hans Liig stod om Natten. Af begge disse Vande tykkedes Mange at have faaet Helbredelse for sine Meen og Svagheder. Det er Vikværingernes Sagn, at der blev gjort mange Jertegn ved

---

Græningjasund eller Grøningasund, som man feilagtigen har antaget at maatte være ved den lille ubeboede Ø Grønningen, ved Nordsiden af Øen Hofteren — kaldtes (ifølge Munkelif Klosters Jordebog) Fjorden imellem Store-Sartor-Øen og Fastlandet, omtrent fra Grimstad-Pold og indtil Kors-Fjord, søndenfor Bergen i Nordhordland, see 1 B. S. 50.

Cap. 32. Fors, nu Foss Kirke i Ranrige i Viken, eller nu Bahuus-Lehn, ikke paa Romerige, som man har meent; hvilket bedst skjønnes af „Vikværingernes" Sagn om de mange Jertegn, som skedte ved Kong Eysteins Grav; cfr. S. 137.

Kong Eysteins Grav, indtil hans Uvenner sloge kogt Hundekjøds Suppe paa Graven. Simun Skalp blev meget forhadt formedelst dette Verk, som almindeligen tilskreves ham; men Nogle sagde, at da Kong Eystein var fangen, sendte Simun Bud til Kong Inge; men Kongen befalede at Eystein ei maatte komme for hans Øine. Saa haver Kong Sverre ladet nedtegne; men Einar Skulesson siger saaledes:

Men ondskabsfulde Simun Skalp,
Som, vant til Mord, Kongen sveg,
Af slige onde Raad
Sildig hjulpen bliver.

XV.

Var Konge fra 1157–1162.

Hakon Herdebreds Saga.

Capitel 1. Hakon Herdebreds Begyndelse.

Hakon, Kong Sigurds Søn, blev udvalgt til Høvding over den Skare, som havde fulgt Kong Eystein, og hans Tilhængere gave ham Kongenavn. Dengang var han 10 Aar gammel. Paa den Tid var der hos ham baade Sigurd, en Søn af Haavard Høld af Røyr, Andreas og Ønund, Kong Hakons Fosterbrødre, Simuns Sønner, og mange andre Høvdinger, Kong Eysteins og Kong Sigurds Venner, og disse forføiede sig først op til Gøtland. Kong Inge underkastede sig alle de Eiendomme, som de havde efterladt sig i Norge, og gjorde dem selv landflygtige. Derpaa foer Kong Inge nord paa til Viken, og var der, men stundom ogsaa nord i Landet. Gregorius Dagsson var i Konghelle, hvor Faren var størst, og havde hos sig stort og vakkert Mandskab, hvormed han værgede Landet.

Capitel 2. Om Gregorius Dagsson.

Sommeren efter kom Hakon med sine Mænd fra Gøtland, og foer til Konghelle med et talrigt og vakkert Mandskab. Gregorius var der i Byen og stævnede Bønder og Bymænd til et talrigt Thing, hvorpaa han forlangte Hjælp af dem; men han syntes at Folket hørte ham ikke med stort Bifald, hvorfor han troede dem ilde. Da foer Gregorius bort med to Skibe til Viken, og var meget uglad. Han agtede der at møde Kong Inge, som han havde spurgt kom nord fra med en stor Hær til Viken. Da nu Gregorius var kommen et kort Stykke paa Veien nordefter, mødte han Simun Skalp, Haldor Brynjolfsson og Gyrder Amundsson, Kong Inges Fosterbroder. Gregorius blev meget glad ved dette Møde, og vendte om igjen tillige med dem alle tilhobe, med 11 Skibe i det Hele. Da de roede op til Konghelle, holdt Hakon med sit Følge Thing udenfor Byen og saae deres Ankomst. Da sagde Sigurd af Røyr: „nu er Gregorius feeg, da han farer os i Hænderne med saa lidet Mandskab.“ Gregorius lagde i Land lige overfor Byen og vilde bie paa Kong Inge; thi han var ventendes; men han kom ikke. Kong Hakon gjorde sig i Stand i Byen, og satte Thorliot Skaufoskald, der var en Viking og Ransmand, til Høvding over Mandskabet paa Kjøbmandsskibene, som fløde paa Vandet foran Byen. Kong Hakon derimod og Sigurd med alt Folket var inde i Byen og fylkede Mandskabet paa Bryggerne; thi alle Bymændene havde underkastet sig Kong Hakon.

Capitel 3. Kong Hakons Flugt.

Derpaa roede Gregorius op efter Aaen, og lod Skibene drive ned for Strømmen imod Thorliot. De skjødes en Stund indtil Thorliot med sine Fæller sprang overbord og Nogle bleve dræbte, Andre slap op paa Land. Derpaa roede Gregorius til Bryggerne, og lod strax en Brygge kaste i Land lige for Fødderne af Hakons Mandskab. Da faldt den

---

Cap. 1. **Reyr** (i Dipl. a **Røyre**), nu Rør, en stor og skjøn Gaard i Ringsagers Præstegjæld paa Hedemarken, senere bekjendt som Residents for Oplandenes Lagmænd. At det gamle Jarlesæde **Reyr** ikke er nogen anden Gaard end denne, sees af **Sturlúnga Saga II. Þ. Cap. 40**, hvor det siges at ligge „**skamt frá Hamarkaupángi**“ (ikke langt fra Staden Hammer). Det er altsaa feilagtigt naar man antager det at have været nuværende Ramnæs Præstegaard i Jarlsberg Fogderi, som man har paastaaet hedte **Re**, hvilket, som forhen (1 B. S. 39) viist, var Sognets Navn, der desuden er gandske forskjelligt fra **Reyr**.

Mand, som bar hans Mærke, just som han agtede at stige paa Land. Gregorius befalede da Hall, en Søn af Audun Hallsson, at optage Mærket. Saa gjorde han, og bar siden Mærket op paa Bryggen. Nu gik Gregorius strax efter ham, skjød Skjoldet over hans Hoved og beskyttede baade ham og sig selv. Saasnart Gregorius kom paa Bryggen og Hakons Mænd kjendte ham, vege de tilbage og gave Rum paa begge Sider. Efterhaanden kom flere Folk i Land fra Skibene, og da gjorde Gregorius med sit Mandskab et haardt Ansald; men Hakons Mænd vege først tilbage, derpaa løb de op i Byen. Gregorius forfulgte dem ivrigen, drev dem to Gange fra Byen og dræbte Mange af dem. Efter Menigmands Udsagn, kunde ingen Færd være hæderligere end denne Gregorius's; thi Hakon havde mere end 4000 Mand, men Gregorius ikke fulde 400. Efter Slaget sagde Gregorius til Hall Audunsson: „mange Mænd synes mig at være smidigere i Slaget end I Islændere; thi I ere mere usvede end vi Nordmænd; men Ingen tykkes mig at være vaabendjærvere end I." Kort efter kom Kong Inge og lod dræbe mange Mænd, som havde holdt med Hakon, Nogle lod han betale Bøder, brændte Gaardene for Nogle, og Nogle jog han ud af Landet eller handlede meget ilde med dem. Hakon flygtede først op til Gøtland med hele sit Mandskab; men Vinteren efter foer han den øvre Vei til Throndhjem, og kom der før Paaske. Thrønderne toge vel imod ham; thi de havde stedse tjent under det Skjold. Der fortælles, at Thrønderne toge Hakon til Konge saaledes, at han med Inge skulde have den Trediedeel af Norge, som var hans Fædrenearv. Kong Inge og Gregorius vare i Viken; men Gregorius vilde gjøre et Tog mod dem der nord, dog blev der Intet af den Vinter, fordi Mange fraraadede det.

Capitel 4. Gyrders og Haavards Drab.

Kong Hakon foer nord fra Throndhjem om Vaaren med næsten 30 Skibe, og hans Mænd seilede forud med 7 Skibe og hærjede paa begge Mørerne. Ingen Mand kunde mindes, at der før var bleven hærjet mellem Kjøbstæderne. Jon, Halkel Huks Søn, samlede Bondehæren, hvormed han foer imod dem, tog Kolbein Ode (den Gale) til Fange, og dræbte hvert Mands Barn paa hans Skib. Siden opsøgte han de Andre, fandt dem Alle samlede paa 7 Skibe og sloges med dem; men da hans Fader Halkel ikke kom ham til Hjælp efter Aftale, faldt mange gode Bønder og Jon selv blev saaret. Hakon foer før til Bergen med sit Mandskab; men da de kom til Stjorvelta, spurgte de, at Kong Inge og Gregorius vare saa Nætter før komne østenfra til Bergen, og vovede derfor ei at styre did. De seilede derfor det ydre Løb før om Bergen, og traf 3 Skibe af Kong Inges Følge, som vare sinkede paa Reisen østenfra. Der ombord var Gyrder Amundsson, Kong Inges Fosterbroder, der var gift med Gyrid, en Søster af Gregorius; end videre Lagmand Gyrder Gunhildsson, og den tredie var Haavard Klining. Kong Hakon lod da Gyrder Amundsson og Haavard Klining dræbe, men tog med sig Lagmand Gyrder sydefter og foer siden øster til Viken.

Capitel 5. Der holdes Raad.

Da Kong Inge spurgte dette, seilede han øster efter dem, og de mødtes øster i Elven. Kong Inge lagde op i den nordre Arm af Elven og sendte Speidere forud for at faa Nys om Hakon og hans Flaade; men selv landede han ved Hising og biede sine Speidere. Da nu Speiderne kom tilbage, ginge de til Kongen og sagde, at de havde seet Kong Hakons Krigsmagt og alle hans Skibe, som laae ved Pælene, og havde bundet Skudestavnene fast ved dem. De havde to store Østfarere, som de havde lagt yderst i Flaaden, og paa

---

Cap. 4. Stjórvellta, en Havn nordenfor Bergen, men hvis Beliggenhed ikke nøiere angives. Maaskee ved Staurholmene? i Vest for Alv-Øen i den ydre Skjærgaard ved det nordre Led til Bergen.

begge disse vare i Stavnene høie Trækasteller.[1] Da Kong Inge spurgte hvad Tilberedelser de havde gjort, lod han hele Mandskabet blæse sammen til Huusthing, og da Thinget var sat, spurgte han sine Mænd til Raads og henvendte sig især til Gregorius Dagsson, sin Svoger Erling Skakke, og andre Lendermænd og Skibsstyrere, hvilke han fortæller Hakons og hans Mænds Tilberedelser. Da svarer Gregorius Dagsson først og gjorde sin Mening vitterlig i følgende Ord: „nogle Gange mødtes Hakon og vi, og som oftest have de havt meget Mandskab, men kom ikke desto mindre til kort i Striden med os. Nu have vi derimod langt større Krigsmagt, og det vil synes de Mænd rimeligt, som for kort siden formedelst dem mistede gjæve Frænder, at her nu bærer godt til at faa Hevn over dem; thi nu have de længe i Sommer flyet undaf os, og vi have ofte sagt, at om de biede os, som nu siges at monne skee, da vilde vi vove en Dyst med dem. Nu vil jeg sige min Mening, at jeg vil lægge mig i Slag med dem, om det ei er imod Kongens Villie; thi jeg tænker, at det vil gaae end som før, at de monne vige for os, dersom vi modigen angribe dem, og stedse skal jeg lægge til der, hvor det synes Andre vanskeligst." Denne Tale af Gregorius blev optagen med stort Bifald, og Alle erklærede sig rede til at lægge sig i Slag mod Hakon. Derpaa roede de med alle Skibene op i Elven, indtil de kom hverandre i Sigte, og da dreiede Kong Inge af fra Elve-Strømmen op under Øen. Nu tiltalede Kongen atter alle Styrmændene og bad dem gjøre sig færdig til Angreb. Især henvendte han sig til Erling Skakke og sagde, som Sandt var, at ingen Mand i Hæren var forstandigere eller mere kyndig i Strid, omendskjøndt Nogle vare mere hidsige. Siden vendte Kongen Talen til flere Lendermænd, nævnede Nogle ved Navn; men endte Talen med Begjæring om, at Enhver vilde sige sin Mening og yttre hvad ham syntes gavnligt, men derefter handle Alle i Samdrægtighed.

Capitel 6. Erlings Tale.

Erling Skakke svarer saalunde paa Kongens Tale: „det er min Skyldighed, Herre, ikke at tie til Eders Tale, og om I vil vide mit Raad, da skal jeg lade Eder det høre. Den Beslutning, som nu er tagen, er tværsimod mit Sind; thi det kalder jeg forvovent at slaaes med dem under disse Omstændigheder, endskjønt vi have meget og vakkert Folk. Dersom vi skulle gjøre Angreb paa dem og ro imod denne Elvestrøm, da maa en af de tre Mænd som ere i Halvrummet, een ro og en anden beskytte den som roer, og hvad have vi da at slaaes med uden den tredie Deel af vort Mandskab? Det synes mig, at de kun ville gjøre liden Nytte i Striden, som sidde ved Aarerne og vende Ryggen til sine Uvenner. Giver mig nu en Tidsfrist til Betænkning, og jeg lover Eder derimod, at jeg førend tre Dage ere forledne, skal finde paa et Raad, saa vi mageligen skulle komme i Slag med dem." Det fandtes tydeligen i Erlings Ord, at han fraraadede Angrebet; men ikke destomindre skyndede Mange dertil og meente, at Hakon nu som før vilde løbe paa Land, „og da faae vi ikke fat paa dem," sagde de; „men nu have de lidet Mandskab og vi have deres Skjæbne ganske i vor Haand." Gregorius udelod sig ikke Meget derom, men stiklede dog paa, at Erling fraraadede Angrebet mere fordi han vilde gjøre det Raad til Intet, som Gregorius havde givet, end fordi han indsaae denne Sag bedre end alle Andre.

Capitel 7. Om Hakons Flaade.

Da sagde Kong Inge til Erling: „nu ville vi følge Dit Raad, Svoger, med Hensyn til Maaden hvorpaa Angrebet skal skee; men fordi mine Raadgivere skunde saa meget dertil, skulle vi i Dag angribe dem." Erling svarede: „alle de Skuder og lette Skibe, som vi have, skulle roe udenom Øen og op i den østre Arm af Elven, derpaa ned mod dem,

[1] Et Taarn eller Stillads af Tømmer anbragt paa Skibenes Dæk og fæstet til Masten ved Touge, hvilket Taarn tjente deels til at beskytte sig mod Fiendens Skud, deels til derfra, beskyttet af dette Værn at kunne skyde paa Fienden.

og forsøge om de kunne løse dem fra Pælene. Da skulle vi med Storskibene roe nedenfra imod dem, og da kan jeg ikke vide, førend det er prøvet, om de, som nu ere saa rasende hidsige, ere saa meget raskere til Angreb end jeg." Dette Raad syntes Alle vel om. Der gik et Næs frem mellem Hakons og deres Flaade, saa de ei kunde see hverandre. Da nu Hakon og hans Mænd, som havde holdt Raad med hverandre i en Samtale, saae denne Skudehær ro ned efter Elven, meente Nogle at Kong Inge vilde lægge til i Slag med dem, men Mange troede, at de ei dristede sig dertil; thi det lod som der blev sinket med Angrebet, hvorimod de selv stolede meget paa deres Tilberedelser og Folk. Med Hakon vare da mange Stormænd; der var Sigurd af Reyr og Simuns Sønner, Ønund og Andreas, Nikolaus Skjaldvarsson, Eindrid, en Søn af Jon Mørnef, som var den gjæveste og vennesæleste Mand i Thrøndelagen, tilligemed mange andre Lendermænd og Krigshøvdinger. Da de nu saae at Kong Inges Mænd med mange Skibe roede ud efter Elven, troede Hakon og hans Folk, at Inge-Mændene vilde fly; thi kappe de Landtougene, hvormed de laae fast til Pælene, grebe til Aarerne, roede efter dem og vilde forfølge dem. Skibene løb fort ned ad Strømmen; men da de kom længere ned i Elven lige for Næsset, saae de Kong Inges Hovedstyrke ligge stille ved Øen Hising. Kong Inges Folk saae nu ogsaa Hakons Skibe i Fart, og troede at de vilde angribe dem; thi blev der nu en stor Bulder og Vaabenbrag, idet de eggede hverandre og sloge op et stort Hærskrig. Hakon med sin Flaade dreiede mod Nord ind ad Landet med deres Skibe, hvor der var en Vending i Bugten, og hvor der var ingen Strøm. De gjorde sig nu slagfærdige, førte Landtouge i Land, vendte Forstavnene udad paa deres Skibe og bandt dem alle sammen. De store Østfarere lagde de udenfor de andre Skibe, det ene ovenfor det andet nedenfor, og bandt dem til Langskibene. Midt i Flaaden laa Kongeskibet, og dernæst Sigurds Skib; men paa den anden Side af Kongeskibet laa Nikolaus, og dernæst Eindrid Jonsson. Alle smærre Skibe laae yderligere, og alle deres Skibe vare næsten ladede med Vaaben og Steue.

Da holdt Sigurd af Reyr følgende Tale til Folket: „nu er der Haab om, at den Tid er kommen, som længe i Sommer har været os lovet, at vi skulle mødes med Kong Inge i Strid. Meget længe have vi nu og dertil beredt os, og Mange af vore Fæller have pralet af, at de ei ville fly eller falme for Kong Inge og Gregorius, og nu var det godt, om de mindedes deres Ord; men vi Andre, som have været noget tandsaare i vor Strid med dem, kunne med mindre Tillid tale om dette; thi det er gaaet, som hver Mand har hørt, at vi meget ofte have gjort Skamsfærd imod dem. Men ikke destomindre er det nu fornødent, at vi stride paa det mandigste og stande paa det fasteste; thi dette er den eneste Udvei for os til Seier. Endskjøndt vi have noget færre Folk end de, raader dog Lykken for hvo der skal gaae af med Fordelen, og det er det bedste Haab i denne vor Sag, at Gud veed Retten er paa vor Side. Inge haver nu før nedhugget sine tvende Brødre, og det er ikke blindt for nogen Mand, hvilken Faderbod han haver tiltænkt Hakon Konge, nemlig at han vil hugge ham ned som andre sine Frænder, hvilket vil vise sig i denne Dag. Kong Hakon begjærede fra Begyndelsen ei meer af Norge end en Trediepart, som hans Fader havde havt, hvilken blev ham formeent, og dog har, efter mit Skjøn, Hakon Konge bedre Ret til at tage Arv efter sin Farbroder, Kong Eystein, end Inge eller Simun Skalp eller andre Mænd, som toge Eystein af Dage. Det maatte synes Mange blandt dem, som vilde frelse deres Sjel, og havde besmittet deres Hænder med slige store Ugjerninger som Inge, at de ei turde vove for Gud at lade sig kalde med Kongenavn, og det undrer mig, at Gud taaler denne hans overvættes Djærvhed; men det monne være Guds Villie, at vi skulle nedstøde ham. Thi lader os stride mandeligen, og Gud vil give os Seier; end

Capitel 8. Sigurd af Reyrs Tale.

om vi falde, da monne han vederlægge os med mangfoldig Glæde, at han nu giver andre onde Mænd Magt til at gange over os. Farer frem i Rolighed og forfærdes ikke, naar Slaget begynder. Enhver vogte vel sig og sin Stridsfælle, men Gud beskjærme os Alle!" Der gik et godt Ord af denne Sigurds Tale, og Alle lovede Godt og at gjøre sin Pligt. Kong Hakon gik ombord paa den store Østfarer, og der blev sat en Skjoldborg om ham; men hans Mærke var paa Langskibet, hvor det før havde været.

Capitel 9. Om Kong Inges Mænd.

Nu er at fortælle om Kong Inge og hans Mænd. Da de saae, at Kong Hakons Mænd vare slagfærdige, og Elven alene var imellem dem, sendte de en let Farkost for at kalde den øvrige Flaade, som var roet bort, tilbage; imidlertid biede Kongen og hans Mænd paa dem og ordnede Mandskabet til Angreb. Derpaa talede Høvdingerne for Hæren og sagde den deres Agt, først hvilke Skibe, der skulde ligge Fienden nærmest, og dernæst hvor Enhver skulde angribe. Gregorius tog saalunde til Orde: „vi have meget og vakkert Folk, og nu er det mit Raad, at I, Kong Inge, ikke er med i Angrebet; thi da er Alt i Behold naar I er det, og Ingen veed hvor Pilen, endog i den slette Skyttes Haand, farer hen; thi de have sat sig saaledes i Stand, at Skud og Stene kan kastes fra den høie Stillads paa Kjøbmands-Skibet, saa der er mindre Fare for dem, som fjernere ere. De have ikke meer Mandskab, end at vi Lendermænd nok kunne vove Slag med dem. Jeg skal lægge mit Skib ved deres største Skib, og jeg venter, at Striden mellem os kun skal være kort; thi saa haver det som oftest været i vort Møde, endskjøndt der har været langt anden Folkemon end nu er." Alle syntes vel om hvad Gregorius sagde, at Kongen selv ei skulde lægge til i Slaget. Da sagde Erling Skakke: „det Raad samtykker jeg ogsaa, at I, Konge, ei gaar i Slag. Mig synes deres Forberedelse saa, at vi behøve al Forsigtighed, at vi ei skulle lide stort Nederlag af dem; thi hele Lemmer læges bedst. I det Raadslag, som vi holdt før i Dag, sagde Mange mig imod i hvad jeg talede, og I sagde da, at jeg ei vilde slaaes; men nu synes mig, at Sagen har vendt sig til vor store Fordeel, da de ere halede bort fra Pælene, og nu er det kommen dertil, at jeg ikke længer fraraader at lægge til Slag; thi jeg indseer, hvad Alle vide, hvor nødvendigt det er at standse det Skarnspak, som haver faret over hele Landet med Rov og Ran, saa at Folket herefter kan bygge dette Land i Fred, og tjene en Konge, saa god og retfærdig som Kong Inge er, der længe nok haver havt Møie og Fortræd af sine Frænders Overmod og urolige Sind, endskjøndt han haver været et Bryst for hele Almuen, og lagt sig i mangfoldig Fare, for at frede Landet." Erling talede længe og snildt saavelsom flere Høvdinger; men Alt gik ud paa det Samme, at alle Høvdinger eggede til Angreb. Imidlertid biede de indtil hele Flaaden var samlet. Kong Inge havde Skibet Beikesuden, og efter sine Venners Bøn lagde han sig ikke i Slag, men laa stille ved Øen.

Capitel 10. Slagets Begyndelse.

Da Hæren var færdig, roede de hurtigen frem mod Fienden, og paa begge Sider reistes Hær-Skriget. Inges Mænd bandt ikke deres Skibe sammen, men de vare løse; thi de roede tværs over Strømmen, hvorved Storskibene svaiede meget. Erling Skakke lagde til Kong Hakons Skib, og stak Stavnen mellem hans og Sigurds Skib, og dermed begyndte Slaget. Men Gregorius's Skib svingede paa Grund og hældede meget, saa det i Forstningen ei kunde komme med i Anfaldet. Da Hakons-Mændene saae dette, lægge de til og angribe Gregorius's Skib fra alle Kanter. Ivar, Hakon Mages Søn, halede og derhen, og Skandserne svingede mod hverandre. Ivar fik en Stavnlee krækket om Gregorius, paa det Sted af Kroppen, hvor han var smallest, og rykkede ham til sig, hvorved Gregorius snublede hen imod Skibsrelingen; men Leen dreiede sig efter Siden, og Gregorius var nær slæbt overbord. Dog blev Gregorius kun lidet saaret; thi han havde en

Spange-Brynje. Ivar raabte til ham, at han havde en tyk Barkholt om sig. Gregorius svarede, at Ivar gik saaledes frem, det nok kunde behøves, og der var Intet tilovers. Da var det nær ved at Gregorius med sit Mandskab var sprungen overbord, førend Aslak Unge kastede et Anker i deres Skib og trak det af Grunden. Derpaa lagde Gregorius sig imod Ivars Skib, og de sloges en lang Stund; men da Gregorius's Skib var baade mere høibordet og mandstærkere, faldt mange Folk paa Ivars Skib og Nogle sprang overbord. Ivar blev saa haardt saaret, at han ei kunde tage mere Deel i Slaget. Da hans Skib var blottet for Mandskab, lod Gregorius Ivar føre til Lands saa han undkom, og siden den Tid vare de bestandige Venner.

Capitel 11. Kong Hakons Flugt.

Da Kong Inge og hans Mænd saae at Gregorius var paa Grund, opmuntrede han sit Mandskab til at ro dem til Hjælp. „Det var," siger han, „det uklogeste Raad, at vi skulle blive liggende her, medens vore Venner fore til Slag; thi vi have det største og bedste Skib i hele Flaaden. Men nu jeg seer at Gregorius, den Mand, som jeg skylder den største Løn, behøver Hjælp, da monne vi ile til Slaget, hvor det er skarpest. Det er og rettest at jeg er med i Slaget; thi jeg vil at Seieren, om den vindes, skal høre mig til. Og vidste jeg end forud, at vore Mænd ingen Seier vandt, var der dog for os intet Andet, end at være der, hvor vore Venner ere; thi jeg kan Intet udrette, dersom jeg mister de Mænd, som retteligen kaldes Landets Bryst, som modigst ere, og længe have styret for mig og mit Rige." Derpaa befalede han dem at sætte Mærket op, og saa blev gjort, hvorpaa de roede over Elven. Da blev Slaget mest rasende, og Kongen fik ikke Rum til Angreb, saa trangt laae Skibene i Veien for ham. Da lagde de sig under Østfarer-Skibet, og derfra nedkastedes paa dem Spyd, jærnbeslagne Pæle og saa store Stene, at det var umuligt for dem at holde sig der længere, men de maatte hale derfra. Da Kongens Folk nu saae, at han var kommen, gjorde de Rum for ham, og derpaa lagde han sig paa Siden af Endrid Jonssons Skib. Nu rømte Hakons Folk Smaaskibene og gik ombord paa den store Kjøbmandsskude, men Nogle sprang paa Land. Erling Skakke og hans Mænd havde en haard Dyst. Erling selv var paa Forskandsen, kaldte paa sine Stavnboere og befalede dem at entre Kongeskibet; men de svarede, at det var ingen let Sag, da der vare Bjælker beslaaede med en Jærnkam i Boven. Da gik Erling selv foran i Stavnen og opholdt sig der en kort Stund, indtil det lykkedes dem at komme ombord paa Kongeskibet, da blev Skibet blottet for Mandskab mellem Stavnene, og nu begyndte hele Hæren at flye. Mange sprang til Havs, Mange faldt; men den større Mængde kom paa Land. Saa siger Einar Skulesson:

Mangen Mand faldt overbord
Fra blodrød Havblaks[1] Stavn,
Nok Føde Troldhest[2] fik;
Liig svømmede i Strømmen.
Kolde Elv rødfarvet blev
Af hede Saarets Hav,[3]
Og Ravnens varme Drik[4]
Væltes i Karmtens Vælte.

Mangt et Skib med blodig Stavn
Øde flød i stride Elv;
Krigsmanden Buen krummed.
Rødt Staal fløi mod slidte Hjelm.
Og Hakons Skare blev
I Slagets Storm medtaget,
Før gjæve Mand til Land
Fly'r bort fra Havets Dyr.[5]

Einar digtede en Vise om Gregorius Dagsson, som blev kaldet Elve-Visen. Kong Inge skjænkede Nikolaus Skjaldvarsson Liv og Fred, da hans Skib blev forladt, og derpaa gik han til Kong Inge, hos hvem han blev saa længe Kongen levede. Endrid Jonsson sprang ombord paa Kong Inges Skib, da hans eget var ryddet, og bad om Livet.

1) Skibets. 2) Ulven. 3) Blod. 4) Blod. 5) Skibene.

Dette vilde Kongen skjænke ham; men Haavard Klinings Søn sprang til og gav ham Banehug, hvilket blev meget lastet; men han sagde, at Endrid havde været Aarsag til hans Faders Død. Over Endrids Død var stor Sorg, dog mest i Throndelagen. Der faldt Mange af Hakons Folk, men ikke flere Høvdinger. Faa faldt af Kong Inges Folk, men Mange bleve saarede. Kong Hakon flygtede op paa Land; men Kong Inge foer nord til Viken med sin Krigsmagt, og han saavelsom Gregorius blev i Viken om Vinteren. Da Kong Inges Mænd, Bergliot og hans Brødre, Ivar af Elda's Sønner, kom fra Slaget til Bergen, dræbte de Nikolaus Skjæg, som havde været Hakons Skatmester, og fore derpaa nord til Throndhjem. Kong Hakon kom Nord før Juul; men Sigurd var stundom hjemme paa Reyr. Gregorius havde skaffet ham Liv og Fred af Kong Inge, saa at han skulde beholde alle sine Eiendomme; thi Gregorius og Sigurd vare nærbeslægtede. Kong Hakon var i Kjøbstaden Nidaros i Julen, og en Aften i Begyndelsen af Julen sloges hans Mænd i Hirdstuen, i hvilken Strid 8 Mænd fik deres Bane, og Mange bleve saarede. Ottende Dag Juul derefter, fore Kong Hakons Mænd, Alf Rode, Ottar Birtings Søn, med næsten 80 Mand ind til Elda, og kom først paa Natten uforvarendes paa de Andre, som vare meget drukne, og lagde Ild paa Stuen; men de gik ud og værgede sig tappert. Der faldt Bergliot, Ivars Søn, og Øgmund hans Broder og mange Andre. De havde været nær 30 i Tallet. Om Vinteren døde nord i Kjøbstaden Andreas Simunssøn, Kong Hakons Fosterbroder, og hans Død blev høiligen beklaget. Erling Skakke og Inges Mænd, som vare i Bergen, ymtede om, at de om Vinteren vilde drage mod Hakon og hans Mænd; men der blev dog Intet af. Gregorius sendte de Ord østenfra Konghelle, at om han sad saa nær som Erling og hans Folk, vilde han ei sidde rolig i Bergen, naar Hakon lod dræbe Kong Inges Venner og deres Stridsfæller nord i Throndhjem.

Capitel 12. Slaget paa Bryggen.

Kong Inge og Gregorius fore østenfra om Vaaren til Bergen; men saasnart Hakon og Sigurd spurgte, at Inge havde forladt Viken, fore de Landeveien øster derhen. Da Kong Inge med sit Følge kom til Bergen, blev der Uenighed mellem Haldor Brynjulfssøn og Bjørn Nikolaussøn. Bjørns Huuskarl spurgte Haldors, da de mødtes nede paa Bryggen, hvi han var saa bleg? Han svarede, at han havde aareladt sig. — „Ikke kunde jeg blive saa bleg af Aareladning,“ svarede han, — „og jeg tænker derimod, sagde hiin, at Du vilde have teet Dig værre og umandigere.“ — Anderledes var Begyndelsen ikke til deres Trætte. Siden tog det ene Ord det andet, indtil de først kom op at klamres, dernæst at slaaes. Da blev det sagt Haldor Brynjolfssøn, som sad der i Gaarden og drak, at hans Huuskarl var bleven saaret nede paa Bryggen, og han gik strax derhen. Men Bjørns Huuskarle vare komne der i Forveien, og da Haldor syntes at hans Huuskarl havde lidt Uret, stødte han til dem og slog dem, og det blev sagt Bjørn Buk, at Vikværingerne sloge hans Huuskarle paa Bryggen. Derpaa greb Bjørn med sine Folk deres Vaaben, ilede derhen og vilde hevne sine Mænd, og da begyndte en blodig Strid. Det blev nu sagt Gregorius, at hans Svoger Haldor behøvede Hjælp, og at hans Huuskarle blev nedhuggede nede paa Gaden, hvorpaa Gregorius og hans Mænd løb derhen i Brynjer. Nu blev det Erling Skakke fortalt, at hans Søstersøn Bjørn sloges med Gregorius og Haldor nede paa Bryggen, og at han behøvede Hjælp. Da foer han did meget mandstærk, og bad Folk staae sig bi, sigende, at det var en stor Klik paa dem, som aldrig vilde udslettes, om en vikværsk Mand skulde træde dem under Fødder paa deres eget Fødested.

Cap. 11. Ellda, nu Gaarden Eilden i Sognet af samme Navn paa Elldeid (Ellidaeid, nu Numedals-Eid), som for nærværende er henlagt til Numedalen, men hørte fordum til Oyna-Fylke i Throndelagen, cfr. 1 B. S. 52.

Der faldt **13** Mand, hvoraf **9** døde paa Stedet, men **4** siden af deres Saar, og Mange bleve saarede. Da de Ord kom for Kong Inge, at Gregorius og Erling sloges nede paa Bryggen, ilede han til, og vilde skille dem ad; men udrettede Intet, saa rasende vare de paa begge Sider. Derpaa raabte Gregorius til Inge, og bad ham fare derfra, da han forgjæves lagde sig imellem, som Sagerne nu stode. Han sagde, at det vilde være den største Skade om Kongen kom noget til, fordi han ei kunde vide, om der ei gaves den, som var i Stand til at gjøre en Ulykke, om Leilighed gaves. Derpaa gik Kong Inge bort; men da den største Tummel var forbi, gik Gregorius med sit Mandskab til Nikolaus Kirke, og Erling bagefter, raabende til hinanden. Da kom Kong Inge anden Gang til, og forligte dem; thi begge samtykkede i at han mæglede mellem dem. Da nu Kong Inge og Gregorius spurgte at Kong Hakon var i Viken, fore de øster med mange Skibe; men da de kom Øster, undflyede Kong Hakon dem, og der blev intet Slag af. Da foer Kong Inge ind til Oslo, men Gregorius var i Konghelle.

Kort efter spurgte Gregorius, at Hakon og hans Mænd vare paa en Gaard som hedder S a u r b ø, der ligger oppe ved Skoven. Gregorius ilede did, kom der om Natten, og da han troede, at Kong Hakon og Sigurd vare paa den største Gaard, stak de Ild paa Husene der. Men Hakon og hans Mænd, som vare paa den mindre Gaard, fore til da de saae Ilden, og vilde hjælpe deres Folk. Der faldt Munan, en Søn af Ale Oskein, en Broder af Kong Sigurd, Hakons Fader. Gregorius og hans Mænd dræbte ham, da han vilde hjælpe dem som brændte inde. Nogle slap ud, men Mange bleve dræbte. Asbjørn Jalde, som havde været en meget stor Viking, undkom fra Gaarden, men var bleven meget saaret. En Bonde mødte ham, og han bad Bonden lade ham slippe bort, hvorfor han bød ham Penge; men Bonden svarede, at han vilde gjøre det som han havde større Lyst til, og tilføiede, at han ofte havde gaaet ræd for ham, hvorpaa han slog ham ihjel. Kong Hakon og Sigurd undkom, men mange af deres Folk bleve dræbte. Derefter foer Gregorius hjem til Konghelle. Kort efter fore Kong Hakon og Sigurd til Haldor Brynjolfssons Gaard i V e t t a l a n d, satte Ild paa Huset og brændte det op. Haldor gik ud og blev strax nedhuggen med sine Huuskarle, og der blev i Alt dræbt næsten **20** Mand. Sigrid, Haldors Kone, var en Søster af Gregorius, hende lode de undkomme til Skoven i bare Natsærken. Der toge de med sig Amund, som var en Søn af Gyrder Amundsson og Gyrid Dagsdatter, og en Søstersøn af Gregorius, som da var 5 Aar gammel. Capitel 13. Munans Død.

Da Gregorius spurgte denne Tidende, tog han den sig meget nær, og spurgte omhyggeligen efter hvor de vare. Gregorius foer fra Konghelle seent hen i Julen og kom til Fors 13de Dag Juul, hvor han blev een Nat, hørte derpaa Ottesang den sidste Dag Juul, som var en Løverdag, og Evangelium blev læst for ham. Da Gregorius og hans Følge saae Kong Hakons og Sigurds Mandskab, syntes dem at det var meget mindre end deres eget. Der var en Aa ved Navn B e f i a imellem dem, der hvor de mødtes. Der var falsk Iis paa Aaen; thi der gik en Strøm under Isen udenfra. Kong Hakon og hans Mænd havde hugget en Vaag i Isen og maaget Snee over den, saa Ingen kunde see den. Capitel 14. Gregorius Dagssons Fald.

Cap. 13. S a u r b ø a r (Saurbæir), nu Sørbø i Krokstad Sogn. Ved Navnet Saurbøar betegnedes fordum ikke alene denne Gaard, men hele det nuværende Sørbygdens-Herred i det nordøstlige Bahuus-Lehn, cfr. 1 B. S. 63.

V e t t a l a n d, nu Vättland i Skee Sogn i Vätte-Herred, en halv Miils Vei i Sydvest for Strømstad i Bahuus-Lehn.

Cap. 14. Fors, see ovenfor.

B e f j a, nu Bäfverå, som løber gjennem Bäfve (ford. Befja) Sogn og Staden Uddevalla og falder ud i Sunnviken i Lane-Herred i Bahuus-Lehn, cfr. Ränrike 1 B. S. 63.

Da Gregorius kom til Isen paa Aaen, sagde han at Isen forekom ham falsk, og gav dem det Raad at fare til Broen, som var tæt ovenfor Aaen. Bondefolket svarede, at de ei kunde vide, hvi han frygtede for at angribe over Isen, ikke flere Folk end Hakon havde, og at Isen var god nok. Gregorius svarede, at det sjeldent gjordes fornødent at opmuntre ham til at vise Mod, og ikke heller skulde det nu saa være. Derpaa lod han dem følge sig, og ikke stande paa Land, naar han gik ud paa Isen, og sagde, det var deres Raad at gange ud paa den farlige Iis, hvortil han ingen Lyst havde; „men jeg vil ei lade mig mane af Eder", sagde han. Derpaa befalede han dem at bære Fanen frem, og gik strax ud paa Isen med Mandskabet. Saasnart nu Bondefolket fandt at Isen var falsk, vendte de om. Gregorius faldt i Isen; dog ei meget dybt, og befalede sine Mænd at tage sig i Agt. Der gik ikke mere end nær 20 Mand med ham, det øvrige Mandskab vendte tilbage. En Mand af Kong Hakons Skare skjød en Piil mod Gregorius, som traf ham under Struben, og saaledes endte han sit Liv. Der faldt Gregorius og 10 Mand med ham. Det er alle Mands Tale, at han har været den ypperste Lendermand i Norge, i de da levende Mænds Minde, ligesom han og opførte sig bedst mod os Islændere siden Kong Eystein den Ældre døde. Gregorius's Liig blev ført op til Høfund og begravet paa Gimsø i et Nonnekloster, som der er, og hvor Gregorius's Søster, Bøgeid, da var Abbedisse.

Capitel 15. Kong Inge sperger Gregorius's Fald.

To Fogder fore til Oslo, for at bringe Kong Inge denne Tidende. Da de kom der, forlangte de Kongen i Tale, og han spurgte hvad Tidende de havde at bringe? „Gregorius Dagssons Fald," svarede de. „Hvi bar saa ilde til?" spurgte Kongen. Da de havde fortalt ham hvorledes det var tilgaaet, svarer Kongen: „de raadede, som mindst forstode." Der fortælles, at dette gik ham saa nær, saa han græd som et Barn. Men da han igjen fattede sig, sagde han: „jeg vilde fare til Gregorius saasnart jeg hørte Haldors Drab; thi da tykkedes jeg vide, at Gregorius ei længe monne sidde saa uden at tænke paa Hevn. Men dette Folk lod sig Intet være saa magtpaaliggende som deres Jule-Drikke, og Intet kunde bringe dem derfra; thi jeg veed vist, at om jeg havde været der, vilde han enten have faret forsigtigere frem, eller Gregorius og jeg monne baade have faret til eet Herberge. Nu er den Mand faren heden, som haver været min bedste Ven, og mest haver holdt Landet i mine Hænder; men det tænkte jeg stedse, at det vil vorde kort imellem os. Nu gjør jeg den Ed, at fare mod Hakon, og da skal een af Delene skee, at enten skal jeg faae min Bane, eller stige over Hakon og hans Folk; men ikke er slig Mand, som Gregorius var, noksom hevnet, om end Alle maatte bøde Livet for ham." Der var en Mand som svarer, at han ei behøvede at lede efter dem; thi de agtede at opsøge ham. Christine, Kong Sigurds Datter og Kong Inges Søskendebarn, var der i Oslo. Kongen hørte, at hun agtede sig bort, og sendte Bud efter hende og lod hende spørge, hvi hun vilde bort fra Byen; men hun meente det var farligt og usikkert for en Qvinde at være der. Kongen lod hende ei fare bort; „thi gaaer det mig godt, som jeg haaber, vil Du her faa det godt, end falder jeg, monne mine Venner ei faae Lov til at pynte mit Lig; men dertil skal Du bede om Tilladelse, og da lønner Du bedst, hvad jeg haver gjort imod Dig; thi Dig vil det ei vorde negtet."

Capitel 16. Om Kong Inge.

St. Blasie Dag om Qvælden bragte Kong Inges Speidere ham den Tidende, at Kong Hakon var ventendes til Byen. Derpaa lod Inge ved Krigsluren hele Hæren sammenkalde oppe fra Byen, og da han fylkede den, kunde han tælle nær 4000 Mand. Kongen lod Fylkingen være lang og ikke mere end 5 Mand høi. Da sagde Nogle til Kon-

---

Gimsøy (Gimbisøy), et af Dag Eilifsson, Gregorius's Fader, stiftet Nonne-Kloster ved Staden Skien, nu Gjemsø Klosters Gaard.

gen, at han ei skulde være med i Slaget, da de meente, at dette var for voveligt; men at hans Broder Orm skulde være Høvding for Hæren. Kongen svarer: „det tænker jeg, at om Gregorius levede og var her nu, men jeg var falden og skulde hevnes, vilde han ikke lægge sig i Skjul, men være Selv med i Slaget. Endskjøndt jeg, formedelst min Vanhelse, ikke er saa skikket til Strid, som han var, vil jeg dog vise ligesaa god Villie, som han; thi er det ikke at vente, at jeg ei skulde være med i Slaget.“ Folk fortælle, at Gunhild, som var gift med Simun, Kong Hakons Fosterbroder, lod en Troldkone vaage om Natten[1)] for at skaffe Hakon Seier; men at det Svar blev dem givet, at de skulde slaaes med Kong Inge om Natten, og aldrig om Dagen, og da vilde Udfaldet blive godt. Den Kone, som man sagde sad ude, kaldtes Thordis Seggja; men ikke veed jeg, hvad Sandhed der er deri. Simun Skalp var gaaen til Byen og havde lagt sig til at sove, men vaagnede ved Krigsraabet. Da det leed ud paa Natten, kom Inges Speidere til ham og sagde ham, at Kong Hakon med sin Hær kom udenfra over Aasen; thi Isen laa heelt fra Byen ud til Hoved-Øen.

Derpaa gik Kong Inge med sin Hær ud paa Isen og stillede den i Slagorden foran Byen. Simun Skalp var paa den Arm af Fylkingen, som vendte ud til Trælaberg; men paa den anden Fløi, som vendte mod Nonnesædet, var Gudrød, Syderøernes Konge, en Søn af Olaf Bitling og Jon, en Søn af Sven, Bergthor Buks Søn. Da Kong Hakon og hans Hær kom i Nærheden af Kong Inges Fylking, reiste de Krigsskrig paa begge Sider. Gudrød og Jon gave Kong Hakon og hans Mænd et Tegn, og lode dem vide, hvor de vare. Saasnart derpaa Hakons-Mændene vendte sig did, flygtede Gudrød strax med 1500 Mand; men Jon, og en stor Skare med ham, løb over i Kong Hakons Hær og hjalp ham at stride. Da dette blev Kong Inge sagt, svarede han: „saa stor Forskjel er der paa mine Venner; aldrig monne Gregorius have gjort Sligt medens han levede.“ Da vare der Nogle, som bade Konge stige til Hest og ride bort fra Slaget op til Raumarige, „der kan Du,“ sige de, „faae Hjælp nok endnu i denne Dag.“ Kongen svarer: „dertil stander ei min Hu. Ofte har jeg hørt Eder sige, som og tykkes mig sandt, at det nyttede min Broder Kong Eystein lidet, da han gav sig paa Flugt, og dog var han en udmærket Mand i mange Dele, som pryde en Konge. Nu kan jeg, som lider under saa stor en Vanhelse, vel indsee, hvor slet min Skjæbne vilde vorde, om jeg vilde tage mig til det, som blev saa saare uheldig for ham, saa stor en Forskjel som der er mellem vor Adfærd, Helse og Kræfter. Jeg var paa andet Aar, da jeg blev valgt til Konge i Norge; men nu er jeg vel 25, og mig synes, at jeg haver havt Uheld og Bekymring under mit Kongedom, heller end Skjæmt og rolige Dage. Jeg haver holdt mange Slag, stundom med flere, stundom med færre Folk, og det har været mit største Held, at jeg aldrig haver taget Flugten. Gud raader for mit Liv, hvor langt det skal være; men aldrig vil jeg lægge mig paa Flugt.“

Capitel 17. Kong Inges Tale.

Da nu Jon og hans Skare havde brudt den ene Arm af Kong Inges Fylking, flygtede og Mange af dem, som stode dem nærmest, hvorved Fylkingen skiltes ad og kom i Uorden. Men Hakon og hans Hær gik raskt frem, og nu nærmede det sig Dagningen. Da blev der gjort et Anfald mod Kong Inges Mærke, og i denne Tummel faldt Kong Inge selv; men hans Broder Orm fortsatte Slaget, medens Mængden af Hæren flygtede op til Byen. To Gange foer Orm til Byen efter Kongens Fald, og opmuntrede Folket, og

Capitel 18. Kong Inges Fald.

1) Denne Skik havde Hensyn til de Gamles Trolddoms-Væsen. Qvinder sadde ude om Natten, og henvendte sig med Spørgsmaal til de Afdødes Manes for at faae at vide hvad der skulde skee.

Cap. 17. Þrælaberg (Þrælaborg), nu Allunverket. Nunnusetr (Nonne-Klosteret), var beliggende paa Leret, hvor Opslo Præstegaard nu er, hvilken forhen blev kaldet Munke-Klosters-Gaard, see om Oslo S. 55.

begge Gange gik han ud paa Isen igjen for at fortsætte Slaget. Derpaa angrebe Hakons Mænd den Arm af Fylkingen, som Simun Skalp anførte, og i dette Angreb faldt af Kong Inges Folk Gudbrand Skafhaugsson, Kongens Svoger. Men Simun Skalp og Halvard Hikre ginge mod hinanden og sloges med deres Skarer, idet de efterhaanden trak sig tilbage forbi Trælaberg, og i denne Strid faldt de omsider, baade Simun Skalp og Halvard. Orm, Kongens Broder, indlagde sig der stor Berømmelse, men dog flygtede han omsider. Orm havde Vinteren før holdt Trolovelse med Ragna, en Datter af Nikolaus Masa, som havde været gift med Kong Eystein Haraldsson, og Brylluppet var bestemt til Søndagen efter Blasius-Messe, som var paa en Fredag. Orm flygtede øster til Svithjod til sin Broder Magnus, som da var Konge der; men deres Broder Ragnvald var derimod Jarl paa den Tid. De vare Sønner af Dronning Ingerid og Henrik Halte, der var en Søn af Danakongen Sven Svensson. Kongedatteren Christine sørgede for Kong Inges Liig, der blev nedsat i Steenmuren i Halvards-Kirken paa den søndre Side udenfor Choret. Da havde han været Konge i 23 Aar. I dette Slag faldt Mange paa begge Sider, men dog flest af Kong Inges Folk. Af Kong Hakons Folk faldt Arne Fridriksson. Hakons Mænd toge og al Gjæstebuds-Kosten til Brylluppet, og desuden et stort Bytte.

Capitel 19. Om Kong Hakon og Dronning Christine.

Derpaa lagde Kong Hakon hele Landet under sig, og uddeelte alle Sysler paa Landet og i Kjøbstæderne til sine Mænd. Kong Hakon og hans Mænd havde deres Stævnemøde i Halvards-Kirken, hvori de gjorde Aftale om Landets Bestyrelse. Christine Kongedatter gav den Præst, som gjemte Kirkens Nøgle, mange Penge, for at skjule en af hendes Mænd i Kirken, saa han kunde høre Hakons og hans Raadgiveres Tale. Da hun havde erfaret hvad de talede, sendte hun en Mand til Bergen til sin Huusbonde, Erling Skakke, med det Bud, at han aldrig skulde tro Hakon eller hans Mænd.

Capitel 20. Kong Olafs Jertegn hos Væringerne.

Det hændte sig i Grækenland, da Kyrialax der var Konge, at han gjorde et Krigstog til Blakmændenes Land. Men da han kom til Petzinavoldene, kom en hedensk Konge mod ham med en umaadelig Hær. De førte med sig did Hestfolk og meget store Vogne, hvori vare anbragte store Skydehuller. Da de nu beredte sig Natteleie, opstillede de deres Vogne den ene ved Siden af den anden udenfor deres Krigstelte, og grove et stort Dige udenfor, hvilket alt var et Værn saa fast som en Borg. Den hedenske Konge var blind. Da nu den græske Konge kom, opstillede Hedningerne deres Fylking paa Sletterne foran Vognborgen. Grækerne satte derimod deres Fylking, og de ride paa begge Sider mod hverandre til Slag; men det gik saa ilde og ulykkelig til, at Grækerne maatte fly efterat have lidt et stort Nederlag, og Hedningerne finge Seier. Da opstillede Kongen en Fylking af Franker og Flandrer, der siden rede mod Hedningerne og sloges med dem; men det gik dem som hine, at Mange bleve dræbte, og Alle, som undkom, toge Flugten. Da blev Græker-Kongen meget vred paa sine Krigsfolk, men de svarede ham med den Begjæring, at han nu skulde tage til sine Viinbælge, Væringerne. Kongen siger, at han saaledes ei vilde forspilde sine Kostbarheder og føre saa faa Mænd, hvor kjække de end vare, mod saa stor en Hær. Da svarer Thorer Helsing, som den Gang var Væringernes Anfører, saalunde paa Kongens Ord: „Om der endog var brændende Ild i Veien, monne jeg og mine Folk strax løbe deri, naar jeg vidste, at Kongens Fred kunde kjøbes derved.“ Nu svarer Kongen: „paakalder

---

Cap. 20. Bløkkomannaland (Blakkamannaland), nu Walakiet; Indbyggerne kaldtes Bløkumenn (Walakker).

Petzina-, Pezina- eller Peizinja-vellir, maae vel være Sletterne eller Landet om Floden Bitzina i Walakiet.

Frakkar, Flæmingjar og Væringjar, see 1 B. S. 129, 133.

da hiin hellige Kong Olaf til Eders Hjælp og Styrke." Væringerne, som vare 450 Mand, gjorde det Løfte med Haand og Mund, at reise en Kirke i Miklagaard paa egen Bekostning og med andre gode Mænds Hjælp, og lade denne Kirke indvie til Hæder og Priis for den hellige Kong Olaf, og derpaa styrtede Væringerne frem paa Volden. Da Hedningerne saae dette, sagde de til deres Konge, at der kom endnu en Skare af Græker-Kongens Hær løbendes ud paa Sletten, men tilføiede, at det kun var en Haandsuld Folk. Da svarer Kongen: „hvo er den ærværdige Mand, som rider paa den hvide Hest foran deres Hær?" — „Ikke see vi ham," svarede de. Der var saa stor Folkemon mellem dem, at der var 60 Hedninger til hver christen Mand; men ikke destomindre ginge Væringerne djærveligen i Slag. Saasnart de stødte sammen, slog Frygt og Rædsel i Hedningernes Hær, saa de strax begyndte at fly; men Væringerne forfulgte dem og dræbte snart en stor Mængde. Da nu Grækerne og Frankerne, som før havde flygtet for Hedningerne, saae dette, ilede de til og forfulgte de Flygtende med de Andre. Da vare Væringerne komne op paa Vognborgen, hvor det største Nederlag skede. Under Hedningernes Flugt blev den hedenske Konge fangen, og Væringerne førte ham bort med sig, hvorefter de Christne indtoge Hedningernes Leir og Vognborgen.

Det skede i Slaget paa Stiklastad, som før er fortalt, at Kong Olaf kastede fra sig Sværdet Hneitir, da han blev saaret; men en svensk Mand, som havde knækket sit eget Sværd, tog op Sværdet og hug dermed. Da denne Mand undkom af Slaget med de øvrige Flygtende, kom han til Svithjod, og foer hjem til sin Gaard. Fra den Tid beholdt han Sværdet alle sine Dage, derpaa hans Søn, og siden Frænde efter Frænde, og naar Sværdet skiftede Eier, sagde den Ene den Anden Sværdets Navn, og hvorfra det var kommet. Meget længe derefter i Kyrialaxes, Miklagaards Keisers, Dage, da der var en stor Skare af Væringer i Staden, hændte det sig en Sommer, at Keiseren var paa et Krigstog, og laa med sin Hær i Leir. Væringerne, som holdt Vagt og vaagede over Kongen, laae paa den slette Vold udenfor Leiren. De skiftede Vagt med hverandre om Natten, og de som før havde vaaget, lagde sig ned at sove; Alle fuldtbevæbnede. Det var deres Skik, naar de lagde sig til Søvns, at Enhver havde Hjelm paa Hovedet, Skjold over sig, Sværd under Hovedet, og lagde den høire Haand paa Sværdfæstet. En af disse Stridsfæller, i hvis Lod det faldt at vaage den sidste Deel af Natten, sovnede ind,[1] og da han vaagnede mod Dagningen, var hans Sværd borte. Da han nu ledte derefter, saae han det ligge paa slette Volden langt fra sig. Han stod op og tog Sværdet i den Tanke, at hans Kammerater, som havde vaaget, havde taget Sværdet fra ham for at gjække ham; men de negtede dette aldeles. Samme Hændelse skede 3 Nætter. Da undredes han selv, saavelsom de der det saae og hørte, derover, og Folk spurgte ham, hvorledes det kunde gaa til? Da sagde han, at dette Sværd hedte Hneitir, og havde tilhørt Kong Olaf den Hellige, som selv havde baaret det i Slaget paa Stiklastad, ligesom han og fortalte, hvorledes det siden var gaaet med Sværdet. Derefter blev dette Stolkongen fortalt, der kaldte Manden til sig, som bar Sværdet, og gav ham 3 Gange saa meget Guld, som Sværdet var værd; men Sværdet selv lod han bringe til St. Olafs Kirke, som Væringerne vedligeholdt, hvor det siden var over Alteret. Der var en Lændermand i Norge, medens Harald Gilles Sønner, Eystein, Inge og Sigurd levede, som hedte Eindrid Unge, og han var i Miklagaard, da denne Tildragelse indtraf. Han fortalte dette Sagn i Norge, efter hvad Einar Skulesson siger i Vattardrapa, som han digtede om Kong Olaf den Hellige, og hvori denne Tildragelse besynges. Capitel 21. Om Olafs Jertegn.

1) Denne Mellemsætning er udeladt i Texten; men maa tilføies for Sammenhængens Skyld.

XVI.

Magnus Erlingsson regjerede fra 1162—1184.

Magnus Erlingssons Saga.

Capitel 1. Kong Magnus Erlingssons Begyndelse.

Da Erling siden fik Visхed om, hvad Raadslutning Hakon og hans Raadgivere havde taget, sendte han Bud til alle de Høvdinger, som han vidste havde været Kong Inges trofaste Venner, saavelsom hans Hirdfølge og haandgangne Mænd, som havde reddet sig ved Flugten, samt alle Gregorius's Huuskarle, og sammenkaldte dem til et Stævnemøde. Da de mødtes og kom hverandre i Tale, aftalte de strax, at de skulde holde deres Folk samlet, hvortil de ved Ed og Haandtag forbandt sig. Siden talede de om, hvem de skulde tage til Konge. Da talede først Erling Skakke, og undersøgte, om det var Høvdingernes og andre mægtige Mænds Raad, at Simon Skalps Søn og Kong Harald Gilles Dattersøn skulde vælges til Konge, og Jon Halkelsson forbindes til at styre Hæren; men Jon undslog sig. Derpaa undersøgtes om Nikolaus Skjaldvarsson, en Søstersøn af Kong Magnus Barfod, vilde sætte sig i Spidsen for Hæren; men han svarede saalunde: det var hans Raad at udvælge ham til Konge, som var kommen af Konge-Æt, og ham til Formand for Flokken, hos hvem der kunde ventes Hjælp og Forstand, og da vilde det være lettere for dem at samle Krigsmagt. Nu forsøgtes med Kongens Svoger Arne, om han vilde lade nogen af sine Sønner, Kong Inges Brødre, udvælge til Konge. Arne svarer, at Kristines, Kong Sigurd Jorsalafars Datters, Søn, var nærmest ætbaaren til Kongedom i Norge, og her er og en Mand til at være paa Raad med ham, hvis Pligt det er at have Omsorg for ham og for Riget, og det er hans Fader Erling, som baade er forstandig, tapper, prøvet i Slag og dygtig Mand til at styre Riget; ham fattes ikke Evne til at fremme dette Raad, naar Lykken føier." Mange syntes vel om dette Raad. Erling svarer: „saavidt jeg seer og hører, ville de Fleste i denne Raadslutning helst undslaae sig for at paatage sig denne vanskelige Sag. Nu synes det mig aldeles uvist, dersom vi begynde med dette, om han vinder Ære, som sætter sig i Spidsen for denne Flok, eller det gaaer den Vei, som ofte før, naar Nogen har paataget sig saa store Ting, at de derover have mistet alle deres Eiendele, ja Nogle endog Livet. Men om dette Raad har Fremgang, da kunde der vel være de, som vilde paatage sig at udføre det, dog maa han, som underkaster sig dette, af al Magt søge at forebygge al Modstand og Fiendskab af dem, som nu ere i dette Raad." Alle bekræftede at ville indgaae denne Forening med fuldt Troskab. Da sagde Erling: „Det kan jeg sige om mig selv, at det vilde næsten blive min Død at tjene Kong Hakon, og hvor høist farligt det end kan være, vil jeg heller vove at lade Eder raade og paatage mig at anføre denne Flok, om det er Eders Alles Villie, Raad og Lyst, og I Alle dertil ved Ed ville binde Eder." Deri samtykkede Alle, og i dette Møde aftaltes, at de skulde tage Erlings Søn, Magnus, til Konge. Siden holdt de Thing i Byen, og paa dette Thing blev Magnus Erlingsson, som da var 5 Aar gammel, udvalgt til Konge over hele Landet. Alle

J Flintoe del.

VED TOENSBERG.

Carlsruhe, Kunst-Verlag.

de, som havde været Kong Inges haandgangne Mænd, gik i hans Tjeneste, og Enhver af dem beholdt det Embede og den Værdighed, som de før under Kong Inge havde havt.

Capitel 2. Kong Magnus's Færd til Danmark.

Erling Skakke gjorde sig reisefærdig, udrustede Skibe, og havde med sig Kong Magnus, tilligemed de haandgangne Mænd, som der vare tilstede. I denne Færd var Konge-Svogeren Arne, Ingerid, Kong Inges Moder, med hendes to Sønner, desuden Jon Kurteisa, en Søn af Sigurd Stork, Erlings Huuskarle, saavelsom de der havde været Gregorius's Huuskarle, og de havde i Alt 10 Skibe. De fore først til Danmark til Kong Valdemar og Buris Henriksson, en Broder af Kong Inge. Kong Valdemar var Kong Magnus's beslægtede Frænde. Kong Haralds Døttre østenfra Gardarige, nemlig Ingeborg, Moder til Kong Valdemar, og Malmfrid, Moder til Kristine; Kong Magnus's Moder, vare Søskende. Harald var en Søn af Valdemar og Sønnesøn af Jarisleif. Danakongen tog vel imod dem, og han og Erling havde hemmelige Stævnemøder og Raadslag, og saa meget blev bekjendt af deres Samtale, at Kong Valdemar skulde yde Kong Magnus den Hjælp, som han behøvede fra hans Rige, til at vinde Norge og siden beholde det. Derimod skulde Kong Valdemar have det Rige i Norge, som hans henfarne Frænder, Harald Gormsson og Svend Tveskjæg havde havt, nemlig hele Viken alt nord til Rygjarbit. Denne Raadslutning blev med Ed og fast Forbund befæstet. Derpaa gjorde Erling og Magnus Konge sig færdige til at reise fra Danmark og seilede Skagen ud.

Capitel 3. Slaget i Tunsberg.

Kong Hakon foer strax om Vaaren efter Paaske-Ugen nord til Throndhjem, og havde med sig den hele Flaade, som Kong Inge havde havt. Der i Kjøbstaden holdt han Thing, og blev udvalgt til Konge over hele Landet. Da gjorde han Sigurd af Reyr til Jarl og gav ham Jarledømme. Siden foer Kong Hakon med sit Følge tilbage sørefter, heelt øster til Viken. Kongen foer til Tunsberg; men sendte Sigurd Jarl øster til Konghelle for at værge Landet med en Deel af Krigsmagten, om Erling kom søndenfra. Erling og hans Flaade kom til Agder, og holdt strax nord til Bergen; der dræbte de Arne Brigide-Skald, Kong Hakons Sysselmand, og fore strax øster tilbage imod Kong Hakon. Sigurd Jarl, som Intet havde mærket til Erlings og hans Følges Reise søndenfra, var den Gang øster ved Elven, men Kong Hakon var i Tunsberg. Erling lagde til ved Rossanæs, og laa der i nogle Nætter. Imidlertid rustede Kong Hakon sig i Byen. Da Erling og hans Flaade lagde ind til Byen, toge de en Lastdrager, ladede den med Veed og Halm og stak Ild paa den, og da Vinden bar ind mod Byen, drev Lastdrageren ind mod Bryggerne. Erling lod to Kabbeltouge bringe ombord i Lastdrageren, som han gjorde fast i to Skuder, og lod dem ro efter, som Lastdrageren drev forud. Da nu Ilden var kommen næsten lige til Byen, da holdt de, som paa Skuderne vare, Lastdrageren tilbage med Tougene, saa at Byen ei kunde brænde; men en saa tyk Røg lagde sig over Byen, at man ei fra Bryggerne kunde see hvor Kongens Fylking stod. Siden halede Erling hele Flaaden indefter, hvor Vinden bar Ilden paa, og skjød paa dem. Da nu Bymændene saae at Ilden nærmede sig deres Huse, og Mange bleve saarede af Skuddene, besluttede de at sende Hroald Præst den Langtalende til Erling, for at bede om Skaansel for sig og Byen, og opløste Kongens Fylking, saasnart Hroald sagde dem, at deres Bøn var dem tilstaaet. Da nu Bymændenes Hær var faren bort, tyndedes Mandskabet paa Bryggerne; men dog eggede Nogle Hakons Mænd til at gjøre Modstand, og da sagde

---

Cap. 2. Gardar eller Gardariki, see 1 B. S. 6.
Rygjarbit, Gjernæstangen, see 1 B. S. 34, 60, 61.
Vendilskaga, see 1 B. S. 22.
Cap. 3. Hrossanes eller Rossanes, det nordligste Næs af Nøtter-Øen ved Tønsberg.

Ønund Simunsson, som havde mest at sige over Hæren: „ikke monne jeg slaaes for Sigurds Jarls Rige, naar han selv ikke er tilstede." Derpaa flygtede Ønund og dernæst hele Hæren med Kongen selv, og ilede op paa Landet. Der faldt Mange af Hakons Folk. Saa blev qvædet:

Ønund siger, at han ikke
Vil i Striden gange,
For seilede fra Syd
Sigurd Jarl med Huuskarl.
Kong Magnus' mægtig Skare
Op mod Strædet fore;
Men Hakons raske Høge
Fort sig skynded' bort.

Thorbjørn Skakkeskald sagde saa:

Jeg spør': i vide Tunsberg
Folk sig til Dig vendte;
Og trau er ikke Folkedrot
Til Ulvetand at farve.
Da ræddes Byens Mænd
For blanke Landsers Fart;
Malmklædte Kriger bæver
For Lue og krumme Bue.

Hakon Konge foer Landeveien nord op til Throndhjem; men da Sigurd Jarl spørger dette, foer han med alle Skibe, som han kunde faa, Søveien nordefter for at møde Hakon.

Capitel 4. Om Erling og Hakon.

Erling Skakke tog alle de Skibe i Tunsberg, som Kong Hakon eiede, og der fik han og Beikesuden, som havde tilhørt Kong Inge. Siden foer Erling videre frem og underlagde Kong Magnus hele Viken, og ligesaa hele Landet nord efter, hvor han foer frem, indtil Bergen, og der sad han om Vinteren. Da lod Erling dræbe Ingebjørn Sepil, Kong Hakons Lendermand, nord i Fjordene. Om Vinteren sad Kong Hakon i Throndhjem; men Vaaren efter udbød han Leding og rustede sig til at fare mod Erling. Han havde med sig Sigurd Jarl, Jon Svensson, Eindrid Unge, Ønund Simunsson, Philippus Petersson, Philippus Gyrdersson, Ragnvald Kunta, Sigurd Kaapa, Sigurd Hjupa, Fridrik Keina, Asbjørn af Aurland, Thorbjørn, en Søn af Gunnar Skatmester, og Strad-Bjarne.

Capitel 5. Om Erlings Folk.

Erling var i Bergen med en stor Krigsmagt, og besluttede at lægge Farban[1] paa alle de Kjøbmandsskibe, som vilde fare nord til Kjøbstaden, fordi han vidste, at Kong Hakon meget hastigen vilde faa Nys om ham, naar Skibene fore derimellem. Desuden foregav han, at det var bedre Bergen senere fik det Gods, som var paa Skibene, om end Ladningernes Eiere maatte sælge dem billigere end de ønskede, end at de skulde føres i Fienders og Uvenners Hænder, dem til Styrke. Nu samledes en Mængde Skibe i Bergen; thi mange kom hver Dag, men ingen foer bort. Derpaa lod Erling nogle af de Skibe, som lettest vare, sætte paa Land, og udbredte det Rygte, at han vilde bie Hakon der, og med sine Venners og Frænders Hjælp der modtage sine Uvenner. Derefter lod han en Dag blæse til Styrmands-Stevne, og gav alle Kjøbmandsskibe og Styrmænd Lov til at fare hvor de vilde. Da de Mænd, som raadede for Ladningen, og i Mængde-

1) I vort Sprog Embargo.

Cap. 4. Firdir, Firda-fylke (Fjordene), see 1 B. S. 57.
Aurland eller Ørland, nu Urland i Sogn, see S. 92.

viis laa seilklare for at afseile med deres Varer, Nogle paa Kjøbmandsskab, Nogle i andre Ærender, havde faaet Lov af Erling Skakke at drage afsted, blev der en sagte og føielig Vind til at seile nordefter langs med Landet. Før Eftermiddagen kom, havde Alle, som færdige vare, sat Seilene til, og ilede afsted saa fort de kunde, eftersom deres Skibe skjøde største Fart, da den Ene kappedes med den Anden. Da denne samlede Flaade kom Nord til Møre, var Hakons Flaade kommen der forud. Selv var han der ogsaa, i fuldt Arbeide med at samle Folk, og stævnede til sig Lendermænd og Ledingspligtige, uden at han i lang Tid havde spurgt noget søndenfra Bergen. Men nu fik de den ganske nye Tidende af alle de Skibe, som kom søndenfra, at Erling Skakke havde sat sine Skibe op i Bergen, og der kunde de finde ham, ligesom de og sagde, at han havde stort Mandskab. Derfra seilede Kong Hakon ud til Veø, og sendte sine Mænd, Sigurd Jarl og Ønund Simunsson, til Raumsdalen for at samle Folk og Skibe, ligesom han og sendte fra sig Mænd til begge Mørerne. Efterat Kong Hakon havde opholdt sig faa Dage i Kjøbstaden (paa Veø), seilede han videre, og styrede noget længere syd paa, fordi han syntes saaledes bedst at kunne paaskynde sin Færd og Krigsmagten snarere komme til ham. Om Søndagen havde Erling Skakke givet alle Kjøbmændene Lov til at forlade Bergen, men Tirsdagen efter, da Fromessen var endt, lod han blæse i Kongeluren, stævnede til sig Krigsfolket og Byens Mænd, og lod de Skibe, som vare lanbsatte, skyde paa Vand. Derpaa holdt Erling Huusthing med sit Mandskab og Ledingsfolket, fortalte dem sin Hensigt, udnævnede Skibsstyrere og lod oplæse deres Navn, der vare opskrevne til at være ombord paa Kongens Skib. Dette Thing endtes saa, at Erling befalede hver Mand at gjøre sig færdig i sit Rum, hvorsomhelst Plads var ham anviist, og erklærede, at han skulde straffes paa Liv og Lemmer, som blev tilbage i Byen naar han lagde Beikesuden ud. Orm Kongebroder lagde sine Skibe strax om Qvælden ud af Havnen og mange Andre; men største Mængden flød allerede forud paa Vand.

Onsdagen før Messe var sungen i Byen, seilede Erling fra Bergen med hele sin Flaade, som bestod af **21** Skibe, og der var en strygende Bør til at seile nordefter langs Landet. Erling havde med sig sin Søn Kong Magnus, og der vare mange Lendermænd, som havde det vakkreste Folk med sig. Da Erling kom nord lige for Fjordene, sendte han en Skude ind til Lands til Jon Halkelssons Gaard og lod tage Nikolaus, en Søn af Simun Skalp og af Marie, Harald Gilles Datter, og førte ham med sig ud til Flaaden ombord paa Kongens Skib. Om Fredagen, strax i Otten, seilede de til Steinavaag. Der laa Kong Hakon i Nærheden i Havn med **13** Skibe. Han Selv og hans Mænd vare oppe paa Øen paa Leeg, men hans Lendermænd sadde paa en Høi. De saae en Baad komme roendes søndenfra Øen med to Mand i, der bøiede sig dybt ned mod Kjølen, og gjorde hurtige Aareslag. Da de kom til Lands belagde de ikke Baaden, men løb begge afsted. Da Stormændene saae dette, talede de med hverandre om, at disse Mænd monne have Tidender at sige, stode op, og ginge dem i Møde. Saasnart de mødtes, spurgte Ønund Simunsson: „have I Noget at fortælle om Erling Skakke eftersom I fare saa hurtigen afsted?“ Da svarede han, som formedelst Andpustenhed først kunde faa Ordene frem: „her kommer Erling seilendes søndenfra mod Eder med **21** Skibe, eller saa nær, af hvilke mange ere meer end store nok, og nu kunne I snart see deres Seil.“ Da svarede Endrid Unge: „for nær Næsen,“ sagde Bonden, „han blev skudt i Øiet.“ Skyndeligen ginge

Capitel 6. Om Erling Skakke.

Cap. 5. Veøy, nu Vedø i Romsdalen, see 1 B. S. 56.
Cap. 6. Steinavágr, nu Steenvaag paa Søndmør, see 1 B. S. 325.

de nu derhen, hvor Legen var, og strax klang Kongens Luur, og ved Krigsblæst blev alt Folket blæst sammen til Skibene i største Hast. Det var just paa den Tid af Dagen, da Maden var næsten færdig. Alt Mandskabet stævnede til Skibene, og Enhver løb op paa det Skib, som var ham nærmest, hvorved Skibene bleve ulige bemandede. Nogle grebe til Aarerne, Nogle reiste Masten, vendte Skibene nordefter og stævne til Veø, hvor de ventede megen Hjælp af Bymændene.

Capitel 7. Kong Hakons Fald. Kort efter saae de Seilene af Erlings Flaade, og begge Flaader kom hinanden i Sigte. Endrid Unge havde et Skib, som hedte Draglon, der var et stort Busse-Langskib, men som kun havde lidet Mandskab, da de som før havde været ombord paa dette Skib, vare løbne ombord i andre Skibe, og blev derfor bagerst iblandt Hakons Skibe. Da Endrid kom lige for Øen Sek, kom Beikesuden, som Erling Skakke styrede, efter den, og disse to Skibe bleve sammenbundne. Kong Hakon med sit Følge var kommen i Nærheden af Veø; men da de hørte Luurgangen, vendte de igjen og vilde kommme Endrid til Hjælp. Nu lagde de sig paa begge Sider i Slag eftersom de bedst kunde komme til. Mange af Seilene faldt ned tværskibs, og intet af Skibene blev sammenbundet til et andet, men lagde sig Side om Side paa hverandre. Denne Strid var ei lang, førend der kom Uorden paa Kong Hakons Skib, og Nogle faldt, Andre sprang overbord. Hakon kastede over sig en grov Kappe og sprang over paa et andet Skib; men da han havde været der en kort Stund, tykkedes han vide, at han var kommen iblandt sine Uvenner, og da han saae sig om, saae han Ingen af sine Mænd eller sine Skibe i Nærheden; thi gik han ind paa Beikesuden, frem til Stavnefolket og bad om Fred. Stavnboerne toge ham i deres Vold og skjænkede ham Livet. I dette Anfald var der skeet et stort Nederlag, dog mest paa Hakons Folk. Paa Beikesuden var da falden Nikolaus, Simun Skalps Søn, og Erlings Mænd beskyldtes for selv at have dræbt ham. Derpaa blev der en Hvile i Slaget, og Skibene skiltes ad. Det blev nu sagt Erling, at Hakon var ombord paa hans Skib, at Stavnboerne havde taget ham til sig og truede med at ville med Vaaben forsvare ham. Erling sendte Mænd frem fra Skibet, som skulde bringe Stavnboerne hans Befaling, vel at passe paa Hakon, saa han ei kom bort. Tillige lod han sig forlyde med, at han Intet skulde have mod at Kongen fik Liv og Fred, dersom det var de andre Høvdingers Raad, og derved Forlig kunde bringes i Stand. Alle Stavnboerne ønskede deres Høvding største Held for disse Ord. Derpaa lod Erling gjøre nogle stærke Stød i Luren og befalede sine Mænd, at lægge til de Skibe, som endnu ei havde mistet deres Mandskab, sigende, at de aldrig monne faa bedre Leilighed til at hevne Kong Inge. Derpaa reiste de alle Hærskrig, ophidsede hverandre og stormede til Angreb. I denne Tummel fik Kong Hakon sit Banesaar. Da hans Mænd bleve hans Fald vaer, roede de af al Magt mod Fienden, kastede deres Skjolde, hug med begge Hænder, og skjøttede ei om Livet. Denne Hidsighed og Overmod blev dem dog snart til stor Skade, da Erlings Mænd saae de blotte Steder paa deres Krop, hvor deres Hug kunde ramme dem. Der faldt den største Deel af Hakons Mænd, som vare tilbage, hvilket kom mest deraf, at der var saa stor Folkemon, og Hakons Mænd lidet beskyttede sig selv. Ikke heller turde disse nævne Fred, uden de alene, som Høvdingerne toge i deres Vold og forbandt sig til at løse. Disse Mænd faldt af Kong Hakons Folk: Sigurd Kaapa, Sigurd Hjupa og Ragnvald Kunta; men nogle Skibe rømte undaf, roede ind i Fjordene og reddede saaledes deres Liv. Hakons Lig blev ført ind til Raumsdal og der begravet. Men siden lod hans Broder, Kong Sverrer, Kong Ha-

Cap. 7. Sekr, nu Øen Sekken i Veds Præstegjæld i Romsdalen.

kons Liig føre nord til Kjøbstaden Nidaros og lægge i Steenmuren i Kristkirken søndenfor Choret.

Capitel 8. Om Kong Hakons Krigshøvdingers Flugt.

Sigurd Jarl, Endrid Unge, Ønund Simunsson, Friderik Keina og end flere Høvdinger holdt Flokken sammen, efterlode Skibene i Raumsdalen og fore siden til Oplandene. Kong Magnus og Erling, hans Fader, seilede med deres Krigsmagt nord til Nidaros i Throndheim, og underlagde sig Landet, hvor de fore frem. Derpaa lod Erling sammenkalde Øre-Thing, paa hvilket Kong Magnus blev udnævnt til Konge over hele Norge. Der opholdt Erling sig kun en kort Stund; thi han syntes, at Thrønderne ei vare ham og hans Søn troe og hengivne. Da blev Kong Magnus kaldet Konge over hele Landet. Kong Hakon havde været en vakker Mand af Udseende, vel voxen, høi og smal, men noget skulderbred, hvorfor han af sine Mænd kaldtes Herdebred. Saasom han var ung af Alder, styrede Lendermændene for ham. Han var munter og venlig i sin Tale, spøgende og havde unge Mænds Væsen, og var afholdt af Almuen.

Capitel 9. Kong Sigurds Begyndelse.

Der var en oplandsk Mand, som hedte Markus paa Skog, og var en Frænde af Sigurd Jarl. Markus opfostrede en Søn af Kong Harald Sigurdsson, som ogsaa hedte Sigurd. Denne Sigurd blev af Oplændingerne udvalgt til Konge, efter Sigurd Jarls og andre Høvdingers Raad, som havde fulgt Hakon Konge. De havde endnu en stor Krigsmagt, og Flokken deelte sig stedse i to, saa at Kongen og Markus var mindre der hvor noget var paa Færde; men Sigurd Jarl med sin Skare saavelsom Lendermændene stode mest for Faren. De fore med deres Flok mest om i Oplandene, men stundom nede i Viken. Erling Skakke havde stedse med sig sin Søn Kong Magnus, ligesom han og havde hele Skibsflaaden og Landeværnet under sig. Han var i Bergen en Stund om Høsten, men foer derfra øster til Viken, hvor han nedsatte sig i Tunsberg, beredte sig der et Vintersæde, og samlede der i Viken al den Skat og Skyld, som tilkom Kongen, ligesom han og der havde meget og vakkert Folk. Da nu Kong Sigurd havde lidet af Landet, men en stor Mængde Folk om sig, fattedes dem snart Penge, og hvor ingen Høvdinger var i Nærheden, maatte de søge Penge ulovligen, Nogle ved uforskammede Beskyldninger, Nogle ved aabenbar Ran.

Capitel 10. Sigurd Jarl fordømmes.

I den Tid stod Norges Vælde i stor Blomstren. Bondefolket var rigt og mægtigt, uvant til Ufred eller Tvang og omvankende Skarers Voldsomhed, saa der blev snart megen Omtale og store Fortællinger, naar der blev røvet og ranet. Vikværingerne vare fuldkomne Venner af Kong Magnus og Erling, mest formedelst Kong Inge Haraldssons Vennesælhed; thi Vikværingerne havde med deres Styrke stedse tjent under hans Skjold. Erling lod holde Vagt i Byen, og hver Nat vaagede der 12 Mand. Jævnligen holdt Erling Thing med Bønderne, hvorpaa der ofte blev talet om Sigurd-Folkets Ustykker, og efter Erlings og hans Tilhængeres Overtalelser, formaaedes Bønderne til eenstemmigen at ansee det for et Lykkes-Verk, om man aldrig lod hiin Flok trives med Held. Arne Kongs-Maag talede længe og snildt om denne Sag, tilsidst endog haardt, og begjærede af alle dem, som paa Thinget vare, baade Krigsmænd, Bønder, Bymænd og Kjøbmænd, at Folket under Vaabentag skulde beslutte at fordømme efter Loven Sigurd Jarl med sin hele Flok, og overgive dem til Satan baade levende og døde. Formedelst Folkets Hidsighed og Ustyr-

---

Cap. 9. Skogr, nu Skoug, en smuk Gaard beliggende ved Mjøsen i Brottum Sogn og Ringsagers Præstegjæld paa Hedemarken, ved Grændsen af Faaberg. Da foruden denne, ingen Gaard af dette Navn findes i Oplandene, og den desuden er beliggende i samme Egn som Reyr, saa kan der saa meget mindre være nogen Tvivl om, at det er den paa hvilken Sigurd Sigurdsson blev opfostret.

lighed, samtykkede Alle deri, og saaledes blev denne uhørte Gjerning udført og ved Ed befæstet, som om der paa Thinget var falden Dom i denne Sag efter Loven. Præsten Hroald Langtale, som var en meget veltalende Mand, talede om denne Sag; men hans Tale gik ud paa det Samme, som Andre før havde talt om. Erling gav Gjæstebud i Tunsberg i Julen, men uddelede Krigssold der ved Kyndelmesse.

Capitel 11. Om Erling.

Sigurd Jarl foer med sit vakkreste Folk ned i Viken, hvor mange Folk gik under ham formedelst Overmagten, og Mange maatte betale Penge. Saaledes foer han og vide omkring høiere op i Landet og trængte ind paa forskjellige Steder. Dog vare der nogle i Flokken, som begjærede hemmeligen Fred af Erling; men de fik det Svar tilbage, at Alle dem, som bade om Livet, vel skulde skjænkes det, men kun de faa Lov til at forblive i Landet, som ikke høiligen havde forbrudt sig mod Erling. Og da Sigurds Tilhængere hørte, at de ei maatte forblive i Landet, holdt hele Flokken mestendeels sammen; thi der vare Mange blandt dem, som vidste med sig selv for sandt, at Erling vilde ansee dem for meget sagskyldige. Philippus Gyrdarsson indgik Forlig med Erling, fik sine Eiendomme tilbage og foer hjem til sine Gaarde; men kort efter kom Sigurds Mænd did og dræbte ham. Mange Voldsomheder udøvede de mod hverandre under denne Forfølgelse, og mange Mænd kom af Dage; men her nedtegnes kun hvad der øvedes af Høvdingerne.

Capitel 12. Erling faaer Nys om Sigurd Jarl

Det var i Begyndelsen af Fasten, at der kom Nys til Erling om at Sigurd Jarl agtede at opsøge ham, og der blev spurgt til ham her og der, stundom nærmere, stundom fjærnere. Erling sendte da Speidere allevegne omkring for at erfare, hvor de færdedes. Hver Qvæld lod han alt Krigsfolket ved Luren kalde op fra Byen, og de laae der længe om Vinteren samlede hver Nat, efterat Alt var forud beredt til at stille dem i Fylking. Da fik Erling Nys om, at Sigurd med sit Følge var ikke langt derfra oppe paa Re. Erling begyndte derpaa sin Færd ud af Byen, og tog med sig alt Byfolket, som var vaabendygtigt og væbnet, samt Kjøbmændene, og lod kun **12** Mand blive tilbage for at holde Vagt ved Byen. Erling foer ud af Byen Tirsdag Eftermiddag i den anden Faste-Uge, og hver Mand havde med sig to Dages Kost. De fore om Natten, og det blev seent, førend de kom ud af Byen med Mandskabet. To Mand vare om et Skjold og en Hest. Da Folket var mønstret, var der nær **1300** Mand. Da de traf deres Speidere, blev dem fortalt, at Sigurd var paa Re, paa en Gaard, som heder Ramnæs, med **500** Mand. Derpaa lod Erling Mandskabet kalde sammen og fortalte dem den Tidende, han havde spurgt, og Alle opmuntrede til at paaskynde Færden, overfalde dem i Husene eller strax slaaes med dem om Natten. Erling svarede saalunde: „det er rimeligt, at Sigurd Jarl og vi snart ville mødes. Der er og mange Mænd i denne Flok, hvis Hænders Gjerning maa staae i vort Minde, saasom de nedhuggede Kong Inge, og saa mange andre af vore Venner, som det vilde være seent at opregne. Disse Verk gjorde de med Djævelens Magt, Trolddom og Niddingsskab; thi det stander her i vor Lov og Landsret, at ingen Mand haver saa høiligen forbrudt sig, det jo skal hede Niddingsverk, eller lumskt Drab, naar en Mand dræbes om Natten. Denne Flok haver saaledes søgt sit Held, efter troldkyndige Mænds Anviisning, i at slaaes om Natten, og ei under Solens Lys, og ved slig Fremfærd have de seierrige kunnet stige over slige Høvdingers Hoved, som de have lagt paa Jorden. Nu have vi det ofte sagt og viist, hvor

---

Cap. 12. **Ramnes** (**Ramnfnes, Rafnsnes, Hrafnsnes**) **á Re** eller **Ré**, nu Gaarden Ramnæs, paa hvis Grund Kirken staaer i Ramnæs Sogn (ford. **Re**), omtrent $\frac{5}{4}$ Miil i Nordvest for Tønsberg, see Vestfold 1 B. S. 34 og **Reyr** ovenfor.

usømmelig og utilbørlig den Skik er at gaae i Slag om Natten; thi skulle vi hellere have hine Høvdingers Exempel for Øie, der er os bedre bekjendte og mere fortjene at efterlignes, og slaaes den lyse Dag med fylket Hær; men ei stjæle os paa sovende Mænd ved Nattetid. Folk nok have vi imod dem, ei flere end de ere. Lader os derfor bie Dag og Lysning, og holde sammen i Fylkning, om de ville angribe os." Derefter satte hele Hæren sig ned; Nogle opløste Hø-Knipper og gjorde sig deraf et Leie, Nogle sadde paa sine Skjolde og biede saalunde Lysningen. Veiret var svalt, og der var en vaad Sneedrev.

Capitel 13. Om Sigurd Jarls Fylking.

Sigurd Jarl fik først Nys om Erlings Hær, da den var kommen nær til Gaarden. Da stod hans Mænd op og væbnede sig; men da de ikke grant vidste, hvor meget Mandskab Erling havde, vilde Nogle flye, dog vilde de Fleste bie. Sigurd Jarl var en forstandig Mand, og snild i sin Tale; men ansaaes vist ikke for at være dristig nok til at fatte en Beslutning, ligesom og Jarlen da havde større Lyst til at flye, hvorfor han fik mangt et stiklende Ord af sine Krigsfolk. Da det nu lyste af Dagen, begyndte de paa begge Sider at fylke deres Hær. Sigurd Jarl opstillede sin paa Kanten af en Brink, mellem Elven og Gaarden paa et Sted, hvor der falder en liden Aa i den. Erling og hans Folk opstillede deres Fylking paa den anden Side af Elven; men i Ryggen af hans Fylking vare Mænd til Hest vel væbnede, som havde Kongen med sig. Da Sigurd Jarls Mænd saae, at der var saa stor en Folkemon, holdt de Raad om at tage Skoven fat. Da svarer Sigurd Jarl: „I sige, at jeg har intet Mod, men nu skal det prøves; Enhver vogte sig, at han ei flyer eller falmer før jeg. Vi have en god Kampplads, lader dem gaae over Broen; men naar Mærket kommer derover, lader os da styrte os ned af Bakken, og Ingen flye fra den Anden." Sigurd Jarl havde en rødbrun Kjortel og en rød Kappe, hvis Skjød vare opbundne og kantede, Skoe paa Benene, han havde Skjold og et Sværd, som hedte Bastard. Jarlen sagde: „det veed Gud, at jeg heller vilde naa Erling Skakke med et Hug af Bastard, end modtage meget Guld."

Capitel 14. Sigurd Jarls Fald.

Erling Skakkes Hær vilde gange frem til Broen; men Erling bød dem vende op efter langs med Aaen, som var liden og ei vanskelig at komme over, da dens Bredder vare flade, og saa blev gjort. Sigurd Jarls Fylking foer op efter Bakken lige over for dem; men da Bakken ophørte og det var godt og slet over Aaen, sagde Erling, at hans Mænd skulde synge Paternoster, og bede Gud give dem Seier, som den bedst gavnede. Da sang de alle høit Kyrie Eleison og sloge med Vaabnene paa deres Skjolde. Men ved denne Gny smuttede 300 Mand af Erlings Folk bort og flygtede. Derpaa gik Erling og hans Folk over Aaen, men Jarlens Mænd reiste Krigsraabet. Dog blev der Intet af Angrebet fra Brinken ned imod Erlings Fylking, men Slaget begyndte paa Bakken selv. Først brugte de Spydene, dernæst Hug-Vaaben, og Jarlens Mærke veeg snart saa meget tilbage, at Erling og hans Mænd kom op paa Brinken. Slaget varede kun kort, førend Jarlens Mænd flygtede til Skoven, som de havde i Ryggen. Dette blev Sigurd Jarl sagt, og hans Mænd bade ham flye; men han svarer: „lader os gange frem medens vi kunne." Da ginge hans Mænd heel modigen frem og hug til begge Sider. I denne Tummel faldt Sigurd Jarl og Joan Sveinsson med nær 60 Mand. Erling tabte faa Mænd og forfulgte de Flygtende til Skoven. Der standsede Erling Mandskabet, og vendte saa tilbage. Han kom just til, da Kongens Trælle vilde flette Klæderne af Sigurd Jarl, som ei var ganske uden Liv, men uden al Bevidsthed. Han havde stukket sit Sværd Bastard i Skeden, og det laa ved hans Side. Erling tog det, slog Trællene dermed og bød dem pakke sig. Derefter vendte Erling tilbage med sin Hær og slog sig ned i Tuns-

berg. Syv Dage efter Sigurd Jarls Fald, toge Erlings Mænd Eindrid Unge til Fange og dræbte ham med hele sit Skibsmandskab.

Capitel 15. Om Markus paa Skog og Sigurd Sigurdsson.

Markus paa Skog og Kong Sigurd, hans Fosterson, rede ned i Viken mod Vaaren, og fik sig der et Skib. Men da Erling spurgte dette, foer han øster imod dem, og de mødtes i Konghelle. Markus flygtede med sit Følge op til Øen Hising, og da stimlede Landsfolket fra Hising ned og stillede sig under Markus's og Sigurds Fylking. Erling og hans Mænd roede til Landet, men Markus-Mændene skjøde paa dem. Da sagde Erling til sine Folk: „lader os tage deres Skibe og ikke gange op og slaaes med Landshæren. Hisingerne ere slemme Folk at hjemsøge, haarde, men uforstandige; kun en liden Stund monne de beholde denne Skare hos sig; thi Hising er et lidet Land.“ Saa blev gjort; de toge Skibene og førte dem over til Konghelle. Markus og hans Mænd fore op i Skovbygden hvorfra de agtede at gjøre Angreb, og de havde Speidere paa begge Sider. Erling havde meget Krigsfolk hos sig, som han udtog af Herrederne, og de gjorde indbyrdes Anfald paa hverandre.

Capitel 16. Erkebisp Eysteins Begyndelse.

Eystein, en Søn af Erlend Himald, blev kaaret til Erkebiskop efter Joan Erkebiskops Død, og blev indviet samme Aar Kong Inge faldt. Da nu Eystein Erkebiskop kom paa Bispestolen, blev han yndet af alt Landfolket, som en herlig, driftig og ætstor Mand. Især toge Thrønderne imod ham med Glæde; thi de fleste Stormænd i Thrøndelagen vare forbundne med Erkebiskoppen ved Frændskab eller andre Baand, og alle vare desuden hans fuldkomne Venner. Erkebiskoppen fremsatte en Begjæring for Bønderne i en Tale, hvori han først talede om Bispestolens Pengetrang, og dernæst om hvor stor Forbedring den tiltrængte, om den skulde vorde saa meget sømmeligere vedligeholdt, som den nu var bleven anseligere end før, da Erkebispe-Stolen der var sat. Han begjærede af Bønderne, at de skulde give ham i Sagefald en Øre Sølv-Værdi, da de før kun havde givet ham den Slags Sagefalds Øre, som betaltes Kongen i Sagefald; og Forskjellen imellem disse Ører var saa stor, at den Øre, som han forlangte, var en halv Gang større end hiin. Ved Hjælp af Erkebiskoppens Frænder og Venner, og formedelst hans egen Driftighed gik dette for sig, og blev saaledes bestemt ved Lov over hele Thrøndelagen, samt alle de Fylker, som vare i hans Erkebispedømme.

Capitel 17. Om Markus og Sigurd Konge.

Da Sigurd og Markus havde mistet deres Skibe i Elven[1] og saae, at de ingen Bugt kunde faae med Erling, vendte de om til Oplandene, og fore Landveien nord til Throndhjem. Der blev Sigurd modtagen med Glæde og udvalgt til Konge paa Øre-Thing, og mange gjæve Mænd med deres Sønner sloge sig paa deres Parti. Da udrustede de Skibe, taklede dem til i en Fart, og fore, saasnart det blev Sommer, sør til Møre, hvor de og toge alle de kongelige Indtægter der, hvor de fore frem. Den Tid vare disse Lendermænd i Bergen satte til Landets Værn: Nikolaus Sigurdsson, Nokve Paalsson og end flere Krigshøvdinger, saasom Thorolf Dryll, Thorbjørn Skatmester og mange Andre. Da Markus og Sigurd seilede nordenfra, spurgte de, at Erlings-Mændene havde et talrigt Mandskab i Bergen, og seilede derfor udenskjærs sørefter Bergen forbi. Det blev almindeligen sagt, at Markus-Mændene havde Bør, hvor de vilde seile.

Capitel 18. Kong Sigurd og Markus dræbes.

Saasnart Erling Skakke spurgte, at Sigurd og Markus vare seilede nordenfra, ilede han nord til Viken og drog en Krigsmagt sammen, saa han snart blev meget mandstærk og havde mange og store Skibe. Men da han kom længere frem i Viken, fik han stærk Modvind og laae her og der i Havn hele Sommeren over. Da nu Sigurd og Markus

1) Gøta-Elven.

kom øster til Lister, spurgte de, at Erling havde en ustyrtelig Krigsmagt i Viken, og vendte derpaa nordefter igjen. Men da de kom til Hordaland, i den Agt at seile til Bergen, og kom udenfor Byen, roede Nikolaus med sit Mandskab imod dem mandstærkere og med større Skibe. Sigurd og Markus saae nu ingen anden Udvei, end at roe undaf forefter, og Nogle stikke tilsøes, andre før til Sund, og Nogle ind i Fjordene. Markus og nogle Folk med ham sprang ind paa en Ø, som heder Skarpa. Nikolaus og hans Mandskab toge deres Skibe, gave Jon Halkelsson tilligemed Nogle Andre Liv og Fred, men dræbte de Fleste af dem, som de kunde faae fat paa. Nogle Dage senere fandt Eindrid Heidafyla Sigurd og Markus, og de bleve førte til Bergen. Sigurd blev halshugget udenfor Gravdal, men Markus med en anden Mand blev hængt paa Hvarfsnæs. Dette skede ved Michaelsdags Tid, og derefter adsplittedes den Flok, som havde fulgt dem.

Capitel 19. Om Erling og Hisingerne.

Fridrik Keina og Biarne den Onde, Ønund Simonsson og Ørnolf Skorpa vare roede ud tilsøes med nogle Skibe, og seilede udenskjærs øster ud langs Landet. Hvorsomhelst de kom tillands røvede de og dræbte Erlings Venner. Da nu Erling spurgte, at Sigurd og Markus vare dræbte, gav han Lendermændene og Ledingsfolket Hjemlov, men satte selv med sit Mandskab Kursen østerover Folde-Fjord; thi der spurgde han til Markus-Mændene. Erling seilede til Konghelle, hvor han forblev om Høsten, og den første Vinter-Uge, da foer Erling ud til Øen Hising med sit Mandskab og kaldte Bønderne til Thing. Da Hisingboerne kom ned til Thinget, lagde Erling Sag an mod dem, fordi de vare løbne i Markus's og Sigurds Flok og havde opstillet Mandskab mod ham. Øzur hedte en af de mægtigste Bønder paa Øen, og han talede imod ham paa de Øvriges Vegne. Thinget var langvarigt; men til Slutningen voldgave Bønderne Erling deres Sag, og han satte dem Stævne til at møde i Byen efter en Uges Frist, og udnævnede 15 Bønder til der at indfinde sig. Da de nu kom, tildømte han dem at bøde 300 Nød, og Bønderne fore hjem ilde tilfredse med deres Bod. Kort efter lagde der sig Iis paa Gøta-Elven, og Erlings Skibe frøse inde; thi holdt nu Bønderne Mulkten tilbage, og laae forsamlede en Stund. Erling gjorde et Jule-Gjæstebud istand i Byen, men Hisingerne havde Sammenskuds-Gilde og holdt sig samlede under Vaaben i Julen. Natten efter 5te Dag Juul foer Erling op til Hising, omringede Øzurs Huus og brændte ham inde. I alt dræbte han 100de Mand, brændte tre Gaarde, og foer derpaa tilbage til Konghelle. Siden kom Bønderne efter Aftale og udredede Mulkten.

Capitel 20. Fridrik Keina og Biarne Ond

Erling Skakke gjorde sig seilklar om Vaaren, saasnart han kunde faae sine Skibe flot for Isen, og seilede fra Konghelle; thi han havde spurgt, at de, som forhen havde været Markus's Mænd, hærjede Nord i Viken. Erling sendte Speidere ud for at erfare deres Færd, opsøgte dem og traf dem liggende i en Havn. Ønund Simunsson, og Ørnolf Skorpa kom undaf; men Fridrik Keina og Biarne den Onde bleve fangne, og Mange af de-

---

Cap. 18. Listi, Lister, see 1 B. S. 38 og foran S. 87.

Sund. Herved menes uden Tvivl nuværende Sunds Præstegaard paa Sydøst-Siden af Sartor-Øen, hvor Sunds Kirke staar, omtrent 2½ Miil søndenfor Bergen.

Skarpa, nu Skorpa, en Ø paa Sydsiden af Kors-Fjord i Østervold Sogn, ved Grændsen af Nordhordland og en Miil søndenfor ovennævnte Sund.

Grafdalr, nu Gd. Gravdal, beliggende ½ Miil sydvest for Bergen.

Hvarfsnes, nu Qvarven, et Næs beliggende strax i Nordvest for nysnævnte Gravdal.

Cap. 19. Skorpa. Hvis dette Ørnolfs Navn har Hensyn til noget Sted, saa er det formodentlig Øen Skorpa eller Skorpø i Kinds Sogn i Søndfjord.

Hising, Øen Hisingen i Bahuus-Lehn, 1 B. S. 63.

res Følge bleve dræbte. Erling lod Fridrik binde til et Anker og kaste overbord, og for dette Verk blev Erling meget forhadt i Thrøndelagen; thi de mægtigste Mænd der vare Fridriks Frænder. Erling lod Bjarne hiin Onde hænge, og, som han pleiede, brugte han mange ublue Ord før han blev hængt. Saa siger Thorbjørn Skakkeskald:

Erling gjorde Urdas[1]) Færd
Fra østlig Fjord mod Viking;
Meen fik mange Mænd af Keine[2]),
Da han monne færdes did.
Mellem Fridriks Skuldre drives
Den spidse Ankerflig;
Paa Træet[3]) dingler onde Bjarne,
Stor Skade Folk han gjør.

Capitel 21. Erling Skakkes og Erkebisp Eysteins Samtale.

Ønund og Ørnolf med den Skare, som var undkommet, flygtede til Danmark; men vare stundom i Gautland eller i Viken. Erling Skakke seilede siden til Tunsberg og opholdt sig der meget længe om Vaaren; men da Sommeren kom, holdt han Nord til Bergen, hvor der paa den Tid var en stor Mængde Folk forsamlede. Der var da Legaten Stephanus fra Romaborg, Eystein Erkebiskop og andre indenlandske Biskopper. Der var og Biskop Brand, som blev indviet til Biskop paa Island, og Jon Loptsson, Kong Magnus Barfods Dattersøn, og da havde Kong Magnus og Jons andre Frænder erkjendt deres Slægtskab med ham. Ofte talede Erkebiskop Eystein og Erling Skakke sammen i Eenrum, og blandt Andet spurgte Erling en Gang: „er det sandt, Herre, som Folk sige, at I haver forøget Øre-Beregningen i Eders Sagefald for Folket Nord i i Throndhjem.“ Erkebiskoppen svarer: „det er vist sandt, at Bønderne have tilstaaet mig en Forbedring af Sagefalds-Øren; men de have gjort det godvilligen, uden nogensomhelst Tvang, og derved forøget Guds Ære og Bispestolens Rigdom.“ Erling svarer: „er dette efter Olaf den Helliges Lov, eller har I egenmægtigere gaaet frem i denne Sag end som skrevet er i Lovbogen?“ Erkebiskoppen svarer: „Saa haver Kong Olaf den Hellige sat Loven, som han fik Almuens Samtykke og Jaord til, men ikke findes det i hans Lov, at det er forbudet at forøge Guds Ret.“ — Erling: „Vil I forøge Eders Ret, da maa I styrke os til ligesaa meget at forøge Kongens Ret.“ Erkebiskoppen: „Du haver tilforn noksom forøget Din Søns Navn og Rige, og om jeg haver udenfor Loven taget Øre-Tillæg af Thrønderne, da mener jeg, at det er et langt større Brud paa Loven, at den er Konge over Landet, som ei er Kongesøn, hvilket hverken har Medhold i Loven eller i Exempler her i Landet.“ — Erling: „da Magnus blev valgt til Konge over Norge, blev det gjort med Eders Vidende og Raad, saavelsom med alle andre Biskoppers her i Landet.“ Erkebiskoppen: „det lovede Du da, Erling, at Du, dersom vi med Dig gave vort Samtykke til Kong Magnus's Kongevalg, skulle styrke Guds Ret allenstad og af al Kraft.“ Erling: „Vel maa jeg sige ja til det, at jeg haver lovet at holde og styrke Guds Bud og Landets Lov af al min Kraft og med Kongens Styrke; men nu anseer jeg det for raadeligere, hellere end at gjøre hinanden Beskyldning for Brud af vore Løfter, at holde ubrødeligen den imellem os indgangne Forening. Styrker I Magnus i hans Rige, som I haver lovet, og jeg skal igjen styrke Eders Magt i Alt hvad der kan være Eder til Held og Gavn.“ Nu fik deres Samtale en venligere Gang. Da sagde Erling: „dersom Magnus ikke er

1) Den fornemste blandt Nornerne (Skjæbnens Gudinder), hvis Bud Ingen kan modstaa. Her siges Erling at bringe sine Fiender Skjæbnens Bud til Død i Krigen. 2) De som vare paa Fridrek Keines Side. 3) Galgetræet.

valgt til Konge saalunde, som gammel Sædvane haver været her i Landet, da kan I med Eders Magt give ham Konge-Vielse, eftersom Guds Lov tilholder at salve Kongen til Vælde. Og er jeg end ikke Konge eller af Konge-Æt, saa have dog de fleste Konger, som nu ere i vort Minde, ei kjendt saavel Lov og Landsret, som jeg. Desuden er Kong Magnus's Moder Datter af en Konge og Dronning født i lovligt Ægteskab, ligesom Magnus er Søn af en Dronning og ægteviet Kone. End om I ville give ham Kongevielse, da kan Ingen siden med Rette tage Kongedømmet fra ham. Ikke var Vilhelm Bastard Kongesøn, og blev dog indviet og kronet til Konge over England, og siden er Kongedømmet i England forblevet i hans Æt, og alle ere blevne kronede. Ikke var Svend Ulfsson i Danmark Kongesøn, og dog blev han kronet Konge der, og siden hans Sønner, hvilke Frænder alle, En efter Anden, ere blevne kronede. Nu er her i Norge Erkestol, til stor Hæder og Ære for vort Land, og lader os nu forøge denne Hæder med gode Ting; lader os have kronet Konge, ikke mindre end Danerne og Engelskmændene." Siden talede Erling og Erkebiskoppen ofte om denne Sag, og bleve i alle Dele vel forligte. Derpaa foredrog Erkebiskoppen Sagen for Legaten, og fik ham letteligen vendt til at give sit Samtykke. Derefter sammenkaldte Erkebiskoppen Lydbiskopperne og andre lærde Mænd, og frembar denne Sag for dem. Alle svarede sammelund, at de vilde følge Erkebiskoppens Raad, og Alle opmuntrede til at fremme Indvielsen, saasnart de fandt, at Erkebiskoppen saa vilde.

Capitel 22. Kong Magnus's Indvielse.

Erling Skakke lod derpaa et stort Gjæstebud berede i Kongsgaarden. Den store Sal blev overtrukken med kostbare Tøier og Tapeter, og udpyntet med megen Bekostning. Hirdmændene og alle haandgangne Mænd bleve der beværtede, og der vare mangfoldige Gjæstebudsmænd og mange Høvdinger. Da fik Kong Magnus Kongevielse af Erkebiskop Eystein, og ved Vielsen vare 5 andre Biskopper og Legaten, foruden en Mængde andre Geistlige. Erling Skakke og med ham 12 Lendermænd svore Kongen Lovens Ed, og den Dag da Vielsen var, havde Kongen og Erling Legaten og Erkebiskoppen og alle andre Biskopper til Gjæst; Gjæstebudet var overmaade prægtigt, og Fader og Søn uddeelte der mange Storgaver. Da var Kong Magnus 8 Aar, og havde da været Konge i tre Aar.

Capitel 23. Om Kong Valdemars Sendemænd.

Da Danakongen Valdemar havde spurgt de Tidender fra Norge, at Magnus var bleven Konge over hele Landet, og alle andre Flokke der i Landet vare ryddede af Veien, sendte han sine Mænd med Brev til Magnus Konge og Erling, og mindede dem om den Forening, som Erling under Ed havde indgaaet med Kong Valdemar, hvorom forhen er talt: at nemlig Viken østenfra til Rygjarbit skulde underlægges Valdemar, om Magnus blev Enekonge over Norge. Men da Sendemændene naaede frem og viiste Erling Danakongens Brev, og han skiller Danakongens Fordring paa Norge, bærer han dette for de andre Mænd, under hvis Raad han sædvanligen skjød sig. Men Alle som Een svarede, at aldrig skulde Danerne tildeles det Mindste af Norge, thi aldrig havde Tiderne været værre i Landet, end da Danerne havde Magten i Norge. Danakongens Sendemænd dreve paa Sagen for Erling, og begjærede hans endelige Svar; men Erling bad dem fare øster med sig til Viken og sagde, at han vilde give sit endelige Svar, naar han havde truffen de Mænd i Viken, som forstandigste vare.

Capitel 24. Om Erling og Vikværingerne.

Erling Skakke foer om Høsten til Viken, og opholdt sig i Tunsberg. Han sendte Mænd over til Sarpsborg og lod stevne til 4re Fylkers Thing, og derpaa foer Erling bid

---

Cap. 23. Rygjarbit, see ovenfor.
Cap. 24. Borg og Borgarþing, see 1 B. S. 90, 216.

med sit Mandskab. Da Thinget var sat, holdt Erling en Tale, hvori han omhandlede den Raadslutning, som var stadfæstet imellem Danakongen og ham, da han første Gang havde samlet Folk mod sine Fiender. „Jeg vil," sagde Erling, „troligen holde det Forlig, som vi den Gang indgik med Kongen, om det er Eders Villie og Samtykke, I Bønder, heller at tjene Danakongen, end den Konge, som nu er viet og kronet til Konge i dette Land." Bønderne svarede saalunde paa Erlings Tale: „ingenlunde ville vi vorde Danakongens Mænd, saalænge Een af os Vikværinger er i Live." Derpaa stormede hele Almuen til med Raab og Skrig, og bad Erling holde sin Eed, som han havde svoret Landsfolket, at værge sin Søns Land; — „end skulle vi Alle følge Dig." Derpaa hævedes Thinget. Siden fore Danakongens Sendemænd førefter hjem til Danmark og fortalte Enden paa deres Ærinde. Danerne lastede Erling og alle Nordmændene høiligen og paastode, at kun Ondt prøvedes af dem, og da udbredtes det Ord, at Danakongen siden om Vaaren vilde udsende sin Hær og hærje i Norge. Erling foer om Høsten Nord til Bergen, sad der om Vinteren og uddeelte Sold til sine Folk.

Capitel 25. Om Thrønderues Breve.

Samme Vinter fore nogle danske Mænd Landeveien om Oplandene og sagde, at de, som almindeligt var paa den Tid, vilde fare til den hellige Kong Olafs Fest. Men da de kom til Throndhjem, traf de mange mægtige Mænd, som de fortalte deres Ærende: at Danakongen havde sendt dem for at søge deres Venskab og deres Modtagelse, om han kom til Landet, hvorimod han lovede at give dem baade Magt og Penge. Med denne Ordsending fulgte Danakongens Brev og Segl og tillige det Bud at Thrønderne skulde sende deres Brev og Segl tilbage. De gjorde saa, og de Fleste toge vel imod Danakongens Ordsending, hvorefter Sendemændene fore tilbage, da det led ud i Fasten. Erling sad i Bergen; men da det begyndte at vaares, fortalte Erlings Venner ham det løse Rygte, som de havde hørt af nogle Lastdragere, der vare komne Nord fra Throndhjem, at Thrønderne vare i aabenbart Fiendskab mod ham, og at de lyste paa Thinge, at om Erling kom til Throndhjem, skulde han aldrig komme med Livet forbi Agdanæs. Erling sagde, at Sligt var bare Snak og Fjas. Erling gjorde nu vitterlig, at han vilde fare før til Onarheim til Gangdaga-Thing, og lod tiltakle en Snekke paa 20 Roerbænke, en Skude paa 15 Bænke og et Kost-Skib. Da Skibene vare seilklare, reiste sig et hvast Søndenveir. Tirsdagen i Gangdagene lod Erling sit Folk blæse sammen til Affeiling; men Mandskabet var trau til at forlade Byen, og syntes ilde om at roe mod Vinden. Erling lagde sine Skibe i Biskopshavn. Da sagde Erling: „eftersom I saa nødigen ville roe imod Vinden, saa reiser nu Masten, heiser Seilene og lad Skibet gange nordefter." De gjorde saa, og seilede nordefter om Dag og om Nat. Onsdagen mod Qvælden seilede de ind om Agdanæs, hvor de traf en samlet Flaade af mange Lastdragere, Roefærger og Skuder, som alle fore ind til Byen for at høitideligholde Festen, nogle foran dem, nogle bag efter, saa Byfolkene ei lagde Mærke til Langskibenes Seilads.

Capitel 26. Om Erling og Thrønderne.

Erling kom til Byen just som Ottesangen var sungen i Christkirken. Han og hans Folk løb op i Byen, hvor det blev dem sagt, at Lendermanden Alf Røde, en Søn af Ottar Birting, sad endnu ved Bordet og drak med sine Mænd. Erling overfaldt dem, og Alf blev dræbt med næsten hele sit Følge. Faa andre Mænd faldt i Byen, thi de Fleste vare

Cap. 25. Agdanes ved Indløbet til Throndhjems-Fjorden, see 1 B. S. 80.

Ønarheimr (Unarheimr), nu Onereim, og uden Tvivl Gaarden af dette Navn paa Tysnæs-Øen, i Onereims Sogn i Søndhordland, cfr. 1 B. S. 50.

Biskupshøfn, nu Bispehavn, noget over 1/4 Miil i Nord for Bergen.

gangne i Kirken, da dette skede Natten før Christi Himmelfartsdag. Strax om Morgenen lod Erling ved Luren alt Folket sammenkalde til Thing ude paa Øren. Paa Thinget lagde Erling Sag an mod Thrønderne og beskyldte dem for, at de vilde forraade Landet fra Kongen, og navngav saalunde Baard Standal, Paal Andresson og Raza-Baard, som da forestod Byens Tarv, og mange Andre. Da de i deres Tilsvar fralagde sig Beskyldningen, stod Erlings Skriver op, foreviste mange Breve med Segl og spurgte, om de vedkjendte deres Segl, som de havde sendt Danakongen, hvorefter Brevene bleve oplæste. Der var og de danske Mænd med Erling, som havde faret med Brevene om Vinteren, og som Erling til den Ende havde ved Haanden. Disse sagde for Almuen de Ord, som af Enhver af dem vare blevne talt. „Saa sagde Du, Raza-Baard, og slog Dig for Brystet, — vare deres Ord — af dette Bryst ere alle disse Raad oprundne.“ Baard svarede: „ør var jeg i Hovedet, Herre min, da jeg talede Sligt.“ Der blev nu intet andet Raad, end at voldgive hele Sagen ubetinget aldeles til Erlings Dom. Da tog han en ustyrtelig Hob Penge af mange Mænd, og dømte alle dem som dræbte vare, for ugilde, der laae paa deres Gjerninger. Siden foer Erling tilbage til Bergen.

Capitel 27. Om Kong Valdemars Tog til Norge.

Danakongen Valdemar samlede den Vaar en stor Hær i Danmark og førte den Nord til Viken. Saasnart han kom i Norges Kongens Vælde, havde Bønderne forsamlet sig med en stor Mængde Folk. Kongen foer fredsommeligen og spagfærdigen frem, men hvor de kom til Fastlandet, skjød Folk paa dem, omendskjøndt der ikke var mere end to eller tre samlede, hvoraf Danerne fuldtvel mærkede Landsfolkets onde Villie mod sig. Da de nu kom til Tunsberg, stævnede Kong Valdemar til Hauga-Thing; men Ingen fra Herrederne mødte. Da talede Valdemar saalunde til sin Hær: „det er let at see, at alt Landsfolket stander os imod, og nu have vi tvende Kaar for Haanden: det ene er at fare med Hærskjold over Landet og spare hverken Folk eller Fæ, det andet er at fare tilbage med uforrettet Sag, og det er nu meer efter mit Sind, heller med Hæren at fare østerleden til hedenske Lande, hvoraf der ligger nok for os, end at dræbe christne Folk, endskjøndt de vel havde det forskyldt.“ Alle de Andre havde større Lyst til Feide; men dog raadede Kongen, og de fore tilbage til Danmark med uforrettet Sag. Alligevel blev der røvet vide omkring paa Udøerne og overalt hvor Kongen selv ei var i Nærheden. Siden fore de sør til Danmark, uden at noget videre tildrog sig.

Capitel 28. Erlings Færd til Jylland.

Saasnart Erling spurgte, at der var kommen en Danahær til Viken, udbød han en Hær af Almuen i hele Landet, baade af Folk og Skibe, saa der var et stort Sammenløb af Krigsfolk, og med denne Krigsmagt seilede han øster langs med Landet. Men da han kom til Lidandesnæs, spurgte han at Danahæren var faren tilbage sørefter til Danmark, og havde plyndret vide omkring i Viken. Da gav Erling alt Ledingsfolket Hjemlov; men han selv og nogle Lendermænd med ham seilede med mange Skibe sørpaa efter Danerne til Jylland. Da de kom til et Sted som hedte Dyrsaa, laae de Daner, som vare komne

---

Cap. 26 Standalr. Fra denne Gaard var den bekjendte Standala-Æt, til hvilken Peter af Husastad hørte, som blev Erkebiskop 1224. Da Baard Brynjulfsson var en Thrønder, saa kan følgelig den Gaard hvortil han skrives, ei være Standal i Jørgenfjord Sogn paa Søndmør, som man har antaget; men den maa være beliggende i Thrøndelagen, og kan da neppe være nogen anden end den i Strinden, 3/8 Miil søndenfor Throndhjem, liggende Gaard Stendal, som i et Diplom fra 1483 skrives „Stændal“, en betydelig og meget god Gaard, hvorom see Kraft Norg. Beskr. V. 620. Noget andet Sted af dette eller lignende Navn søger man nu forgjæves inden for Agdenæs.

Cap. 27. Hauga-Þing ved Tønsberg, see 1 B. S. 90.

Cap. 28. Dyrsá (hos Saxe Djursa fluvius). Det er den gjennem Landskabet Dyrsø i Randers Amt i Nørre-Jylland løbende Aa, der fordum skal have været langt større end nu, og seilbar. Den ommeldte Kjøbstad er altsaa nuværende Grenaa.

fra Ledingen, der med mange Skibe. Erling lagde sig i Slag med dem og sloges. Danerne flygtede brat og mistede mange Folk, hvorpaa Erling og hans Følge plyndrede Skibene og Kjøbstaden, gjorde et stort Bytte og vendte derpaa tilbage til Norge. Derefter var der en Tid Ufred imellem Norge og Danmark.

Capitel 29. Erlings Færd til Danmark.

Kongedatteren Kristine foer om Høsten før til Danmark for at besøge sin Frænde Kong Valdemar, som var hendes Sødskendebarn. Kongen tog overmaade vel imod hende og gav hende Forlehninger i sit Rige, saa hun kunde holde sine Mænd vel der. Ofte talede hun med Kongen, som var overmaade blid imod hende. Vaaren derpaa sendte Kristine Mænd til Erling, og bad ham gjøre Danakongen et Besøg for at indgaae Forlig med ham. Sommeren efter var Erling i Viken, hvor han udrustede et Langskib, bemandede det med sine raskeste Gutter, og seilede eenskibs over til Jylland. Da han spurgte, at Danakongen Valdemar var i Randarós, seilede Erling did, og kom til Byen just som Kongen sad ved Spisebordet og de fleste Folk fik sig Mad. Da de havde gjort sig istand som Erling vilde, tæltet og landsæstet Skibet, gik Erling paa Land med 12 Mand, Alle i Brynie, med Hatte over Hjelmene og Sværd under Kapperne. De ginge til Kongens Herberge, hvor Døren stod aaben og Retterne indbares. Erling og hans Folk ginge strax ind og stillede sig for Høisædet. „Erling sagde: „Fred og Leide ville vi have, Konge, baade her og til Hjemfærd." Kongen saae til ham og svarede: „er Du der, Erling?" — Han svarer: „her er Erling, og siig os fort, om vi skulle have Fred og Leide." Der var 80 af Kongens Mænd inde i Stuen, som alle vare vaabenløse. Kongen svarer: „Fred skulle I have, Erling, som Du begjærer; thi mod ingen Mand øver jeg Vold og Nid, naar han kommer for at besøge mig." Da kyste Erling Kongens Haand, gik derpaa ud og ned til sit Skib. Erling forblev der en Tid hos Kongen, og de talede om Forlig mellem sig og Landene. Omsider bleve de enige om, at Erling skulde sidde som Gidsel hos Danakongen; men Asbjørn Snare, Biskop Absalons Broder, foer til Norge, som Gidsel derimod.

Capitel 30. Kong Valdemars og Erlings Samtale.

I en Samtale, som Kong Valdemar og Erling engang havde sammen, sagde Erling: „Herre, det synes mig rimeligt at lede til et Forlig mellem Landene, at I faaer al den Deel af Norge, som Eder var lovet i vort Forbund; men om saa skeer, hvilken Høvding vil I sætte derover, mon en Dansk?" — „Nei, svarer Kongen, ingen Danahøvding vilde fare til Norge, hvor de saae at bestille med et haardt og halstarrigt Folk, saa fuldgodt som de have det hos mig." — Erling: „derfor foer jeg hid for at besøge Eder, fordi jeg for Intet i Verden vilde undvære Eders Venskab. Andre Mænd, Hakon Ivarsson og Finn Arnesson fore ogsaa i fordums Tid fra Norge til Danmark, og Eders Frænde Kong Svend gjorde dem begge til sine Jarler. Nu er jeg ikke mindre Magtens Mand i Norge end de da vare, og raader ei over mindre end de, og dog gav Kongen dem Halland at raade over, hvilket Rige han tilforn havde og aatte. Nu tykkes mig, Herre, at I, om jeg vorder Eders haandgangne Mand, kan unde mig af Eder at modtage det Lehn, som min Søn Magnus ikke negter mig, hvorimod jeg vil være redebon og pligtig til al den Tjeneste, som hører saadant Navn til." Sligt og mangt Andet ligt dette talede Erling, hvorved det omsider kom dertil, at han blev Valdemars haandgangne Mand, og Kongen ledte Erling en Dag til Jarle-Sæde, gav ham Jarlenavn og Viken til Lehn og Overbestyrelse. Derefter foer Erling Jarl til Norge, og var siden Jarl saalænge han levede, ligesom Forliget med Danakongen siden bestandig holdtes vel. Erling Jarl havde 4

Cap. 29. Randarós, nu Kjøbstaden Randers i Nørre-Jylland i Danmark.

Sønner med sine Friller; den ene hedte Reidar, den anden Øgmund, og disse havde hver sin Moder, den 3die hedte Finn, den 4de Sigurd, disse vare yngre, og deres Moder var Asa hiin Lyse. Kongedatteren Kristine og Erling Jarl havde en Datter, ved Navn Ragnhild, som blev gift med Joan Thorbergsson af Randaberg. Kristine foer bort af Landet med en Mand, som hedte Grim Rusle, og de fore til Miklegaard, hvor de vare en Tid og havde nogle Børn sammen.

Olaf, en Søn af Gudbrand Skafhaug og Maria, en Datter af Kong Eystein Magnusson, blev opfostret hos Sigurd Agnhatt i Oplandene. Medens nu Erling Jarl var i Danmark, samlede Olaf og hans Fosterfader en Flok sammen, og mange Oplændinger sloge sig til dem, ligesom Olaf der blev udvalgt til Konge. De fore med deres Skare over Oplandene og stundom til Viken, stundom øster til Skovbygderne, men kom ikke paa Skibe. Da nu Erling Jarl fik Nys om denne Flok, ilede han med sin Krigsmagt til Viken, og var om Sommeren paa sine Skibe, men om Høsten i Oslo, og holdt der sin Juul. Han lod holde Speidere oppe i Landet efter denne Flok, og foer selv tilligemed Kongebroderen Orm op i Landet, for at lede efter dem. Da de nu kom til et Vand i Svearige, som heder Vænern, toge de alle de Skibe, som ved Vandet vare. Capitel 31. Olafs Begyndelse.

Den Præst, som forestod Gudstjenesten paa et Sted, som heder Rydjøkul, tæt ved Vandet, indbød Jarlen til et Gjæstebud til Kyndelsmesse. Jarlen lovede at komme, og da han syntes det var godt at høre Messe der, roede han med sit Følge over Vandet Aftenen før Kyndelsmesse-Dag. Men Præsten havde et andet Raad forhaanden. Han sendte Mænd for at bringe Olaf Nys om Erling Jarls Ankomst. Præsten gav Erling stærk Drikke om Qvælden, og lod ham nyde overmaade meget deraf. Da Jarlen vilde lægge sig til at sove, vare deres Senge opredte i Drikkestuen; men da de havde sovet en kort Stund, vaagnede Jarlen og spurgte, om det monne være Ottesangs-Tid? Præsten svarede, at kun en liden Deel af Natten var leden, og bad dem sove i Ro. Jarlen svarer: „Mangt drømmer jeg i Nat og ilde sover jeg.“ Han sovnede anden Gang, men vaag- Capitel 32. Om Erling.

Cap. 30. **Randaberg**, nu Ranneberg i Sognet af samme Navn, paa Tungenæs, en Miil i Nordvest for Stavanger.

Rusli. Har dette Navn Hensyn til et Sted, da kan det neppe være noget andet end nuværende Rutle i Evenviks Sogn i Yttre-Sogn, cfr. **Rúslir** i Sver. Saga Cap. 82.

Cap. 31. **Markir**, Marker (ɔ: Skovene), see 1 B. S. 38.

Istedetfor (**Vænir i Svíariki**, Soen Væneren i Sverige) skal her vistnok staae „**Eyni** (eller **Øyjar**) **á Raumaríki**.“

Cap. 32. **Rydjökull** (**á Rydjökli**). Var Snorres Angivelse rigtig, saa vilde man med god Grund kunne antage **Rydjökul** at ligge etsteds ved den vestlige Kyst af Veneren, eller den Deel af samme, som kaldes Dalbo-Søen, altsaa i Dalsland; men her søger man forgjæves et Sted af dette eller lignende Navn, og efter Fortællingens Sammenhæng synes ogsaa dets Henlæggelse ved Veneren ganske urimelig. Erling Jarl var nemlig i Oslo, „lod holde Speidere oppe i Landet,“ og da han paa denne Maade havde faaet Kundskab om Flokken, er det at han drager efter den, kommer til et Vand, hvor han bemægtiger sig alle overkommelige Fartøier, bliver buden til Gjæst paa **Rydjökull** — og „roer over Vandet derhen“ o. s. v.; og endelig efter Beretningen om Striden paa dette Sted, tilføies det, at Hættesvendene „droge med deres Flok om Oplandene ligesom tilforn.“ Det forekommer os saaledes rimeligt, at Forfatteren af den troværdige Sturlunga Saga i II. That. 40 Cap. har været bedre underrettet; thi af hans detaillerede Beretning om denne Affaire, fremgaaer det tydelig, at Stedet ei laa langt fra Erling Jarls Opholdsted (Oslo) i Viken. Det ommeldte Vand er da formodentlig den et Par Mile i Øst for Oslo liggende store Indsø Øyeren, og **Rydjökul** den Gaard, som i Diplomer fra 14de Aarhundrede skrives **Rjodokul** (**á Rjodokli** og **Rodokli**), og angives beliggende i Nærheden af Gd. **Bingen** i **Sudrheims** (Sørums) Sogn paa Romerige, hvilken Gaard nu ei findes opført i Matriculen, men antages forlængst at være forenet enten med Bingen, eller hvad der er rimeligst, med den hosliggende gamle Herregaard Sørum, paa hvis Grund Kirken staar. Floden Glommen gaar, som bekjendt, bred og seilbar her forbi lige ned i Øyeren.

nede strax igjen, og bad Præsten stande op og synge Messe. Præsten bad Jarlen sove og sagde, at det var Midnat. Derpaa lagde Jarlen sig ned og sov en liden Stund, sprang derpaa ud af Sengen, og befalede sine Mænd at klæde sig paa. De gjorde saa, toge deres Vaaben, ginge til Kirken, og lagde Vaabnene udenfor, medens Præsten sang Ottesang.

Capitel 33. Slaget ved Rydjøkul.

Da Olaf fik Bud om Qvælden, ginge de om Natten 6 Miles Vei, hvilket Folk ansaae for at være overmaade langt faret. De kom til Rydjøkul medens Præsten endnu messede, og det var ganske bælmørkt. Olaf og hans Mænd ginge til Stuen, reiste Hærskrig og dræbte nogle af Jarlens Mænd, som ikke vare gangne til Fromessen. Da nu Erling og hans Mænd hørte Krigsraabet, løb de til deres Vaaben og ilede ned til Skibene. Olaf og hans Mænd mødte dem ved et Gjærde, hvor der blev et stort Slag. Erling og hans Mænd vege undaf langs Gjærdet, som beskyttede dem. Erling havde meget færre Folk, og Mange af dem faldt, men Flere bleve saarede. Det hjalp Erling Jarl og hans Mænd mest, at Olafs Mænd ikke kunde kjende dem, saa mørkt var det; men Jarlens Mænd søgte bestandig ned til Skibene. Der faldt Are Thorgeirsson, Biskop Gudmunds Fader, og mange Andre af Erlings Hirdmænd. Erling blev saaret i den venstre Side, og Nogle sige, at han gjorde det selv, da han trak Sværdet ud. Orm Kongebroder blev og stærkt saaret, og med Nød og neppe undkom de til Skibene, og lagde strax fra Land. Dette blev almindeligen anseet for et høist uheldigt Møde for Olafs Mænd, eftersom Erling Jarl syntes at maatte være solgt, dersom Olaf og hans Følge havde faret klogere frem. Siden kaldte man ham Olaf Ulykke, men andre kaldte ham og hans Folk Hættesvende. De fore med deres Flok omkring i Oplandene som tilforn; Erling derimod ud til Viken til sine Skibe, hvor han forblev om Sommeren. Olaf var i Oplandene, og stundom øster i Skovbygderne, hvor han med sin Skare forblev næste Vinter.

Capitel 34. Slaget paa Stanger.

Anden Vaar efter fore Hættesvendene ned i Viken, hvor de vide omkring hævede Kongens Skatte, og dvælede længe der om Sommeren. Da Erling Jarl spurgte dette, ilede han dem med sin Hær i Møde i Viken, og traf dem østenfor Fjorden paa et Sted, som heder Stanger, hvor der blev et stort Slag, og Erling Jarl seirede. Der faldt Sigurd Agnhat med mange Flere af Olafs Mænd; men Olaf undkom ved Flugten, foer siden sør til Danmark, og var om Vinteren i Aalborg i Jylland. Vaaren efter faldt Olaf i en Sygdom, som blev hans Død; han blev begraven i Mariekirken, og Danerne kalde ham hellig.

Capitel 35. Haralds Drab.

Magnus Konge havde en Lendermand, som hedte Nikolaus Kufung, og var en Søn af Paul Skoptesson. Han tog Harald til Fange, som kaldte sig en Søn af Kong Sigurd Haraldssøn og Kristine Kongedatter, og en Broder af Kong Magnus paa mødrene Side. Nikolaus førte Harald til Bergen og overgav ham i Erling Jarls Hænder. Det var Erlings Vane, naar hans Uvenner kom for ham, at han enten talede Intet til dem eller og kun Lidet, og det i al Rolighed, naar han havde besluttet at lade dem dræbe; men rakkede dem værst til med Ord, naar han vilde lade dem beholde Livet. Erling talte kun lidet med Harald, hvoraf Mange fattede Mistanke til hans Hensigt. Da bade Nogle Kong Magnus, at han vilde lægge et godt Ord for Harald hos Jarlen, og saa gjorde

Cap. 34. Stángir, et Sted, som man har antaget at ligge i Stangenæs-Herred i Bahuus-Lehn, hvor dog ingen Gaard af dette Navn findes. Denne Mening er desuden stridende mod Angivelsen af Stedets Beliggenhed „østenfor Fjorden“ (nemlig Folden- eller nu Christiania-Fjord), en Udtryksmaade, man aldrig vil finde brugt, naar Talen er om et i Ranrige eller Bahuus-Lehn liggende Sted. Man tør derfor med fuld Vished antage, at Stángir er Gaarden Stanger, noget østenfor Vaaler Kirke, ved den store Landevei, som fører her forbi til Svendal og Skibtvet Sogne i Borgesyssel.

Kongen. Jarlen svarer: „Sligt raade vel dine Venner Dig; men kun kort Stund vilde Du styre frit og frelst Dit Rige, naar Du allene fulgte Hjærtets Raad.“ Derefter lod Erling Jarl føre Harald over til Nordnæs, hvor han blev halshugget.

Capitel 36. Om Eystein Eysteinsson og Birkebenerne.

Der var en Mand, som hedte Eystein, der gav sig ud for en Søn af Kong Eystein Haraldson; han var paa den Tid ung og ei ganske fuldvoxen. Om ham fortælles der, at han en Sommer traadte frem øster i Sveavælde, og foer til Jarlen Birger Brose, som da var gift med Eystens Faster, Brigida, en Datter af Koug Harald Gille. For dem frembar Eystein sit Ærinde og bad om deres Hjælp. Baade Birger Jarl og hans Hustru hørte venligen paa hans Tale og lovede ham deres Trøst, hvorefter han blev der en Stund. Birger Jarl gav Eystein nogen Folke-Hjælp, samt gode Reisepenge, og begge lovede ham, efter en venlig Afsked, deres Venskab. Derpaa foer Eystein Nord til Norge, og da han kom ned i Viken, stimlede Folk til ham i en stor Skare, der tog Eystein til Konge og forblev i Viken om Vinteren. Fordi de nu vare pengearme, røvede de vide omkring, hvorfore Lendermændene og Bønderne samlede Mandskab imod dem, og da de saaledes bleve overmandede, flygtede de bort i Skovene og i øde Marker, hvor de længe opholdt dem. Saalunde ginge Klæderne af dem, saa at ve spændte Næver om deres Skinnebeen, hvorfore Bønderne kaldte dem Birkebener. Ofte løb de frem i Bygderne, trængte sig frem her og der og gjorde strax Angreb, naar de ikke stødte paa mange Folk. De holdt nogle Slag med Bønderne med forskjelligt Held. Tre Slag holdt Birkebenerne i en ordentlig Fylking, og vandt Seier i dem alle. Paa Krogskoven havde de nær gjort en uheldig Færd; thi der samledes en Mængde Bønder og Krigsmænd imod dem; men Birkebenerne fældede Braater i Veien, og trak sig tilbage til Skovene. De vare 2 Aar i Viken, uden at komme nord i Landet.

Capitel 37. Om Birkebenerne, Magnus Konge og Erling Skakke.

Magnus havde været 13 Aar Konge, da Birkebenerne begyndte at vise sig. Den 3die Sommer skaffede de sig Skibe, hvormed de seilede langs Landet, og skaffede sig Gods og Mandskab. De vare først i Viken; men der det leed ud paa Sommeren, stævnede de Nord i Landet, og fore saa skyndeligen, at intet Nys gik foran dem, førend de kom til Trondhjem. Birkebenernes Skare bestod mest af Markemænd og Elvegrimer, ligesom de og havde Mange fra Thelemarken, og Alle vare vel bevæbnede. Deres Konge Eystein var en vakker Mand, med et lidet, men fagert, Ansigt, ikke heller var han stor Mand af Væxt; thi blev han af Mange kaldet Eystein Meyla. Magnus Konge og Erling Jarl sadde i Bergen, da Birkebenerne seilede nordefter der forbi; men de bleve dem ei vaer. Erling Jarl var en mægtig og forstandig Mand, en ypperlig Krigsmand i Ufredstid, en god og forstandig Rigs-Styrer; men havde Ord for at være grum og streng. Aarsagen dertil var mest den, at han ei tillod sine Uvenner at blive i Landet, om de end bade ham om Naade, hvorfore Mange slog sig til de Skarer, som samlede sig imod ham. Erling var en høi og stærkvoxen Mand, noget korthalset, havde et langt og skarpt Ansigt af lys Let, og blev meget graahaaret. Sit Hoved bar han noget paa Skakke, men var fri og anstændig i sine Lader. Han bar gammeldags Klædedragt, lange Livstykker og lange Ermer paa Kjolen, valske Kapper og høie Skoe. Slig Dragt lod han og Kongen bruge, medens han var ung; men da han blev sig selv raadig, klædte han sig meget stadselig. Magnus Konge var af et let Sind, spøgefuld, en stor Glædens Ven, men ikke mindre qvindekjær.

Cap. 35. Nordnes i Bergen, see foran.
Cap. 36. Krókaskógr i Bahuus-Lehn, see Sigurd, Inge og Eyst. S. 154.

Capitel 38. Om Nikolaus.

Nikolaus, en Søn af Sigurd Hranesson, var en Søn af Skjaldvør, en Datter af Brynjolf Ulfalde, men Søster af Haldor Brynjolfsson paa fædrene, og af Kong Magnus Barfod paa mødrene Side. Nikolaus var en udmærket Høvding, der havde en Gaard paa Aungul i Halogaland, som kaldtes Steig. Nikolaus havde ogsaa Gaard i Nidaros neden for Joans-Kirken, hvor Thorgeir Skriver nyligen havde boet. Nikolaus var ofte i Kjøbstaden, og var Formand for alle Bymændene. Skjaldvør, Nikolaus's Datter var gift med Erik Arnesson, som og var Lendermand.

Capitel 39. Om Erik og Nikolaus.

Da Folk i Byen gik fra Ottesang den sidste Dag af Marie-Messen, gik Erik til Nikolaus og sagde: „Svoger, her er nogle Fiskere komne udenfra Søen, som sige, at der seile Langskibe ind efter Fjorden, og Folk gjette paa, at det monne være Birkebenerne; thi er det raadeligst, Svoger, at kalde alt Byfolket sammen ved Krigsluren til at møde med Vaaben ude paa Øren. „Nikolaus svarer: „ikke farer jeg, Svoger, efter Fisker-Rygter; jeg skal sende Speidere ud i Fjorden, men imidlertid holde Thing i Dag." Erik gik hjem, men da det ringede til Høimesse og Nikolaus gik i Kirken, kom Erik atter til ham, og sagde: „jeg troer nu vist, Svoger, at Tidenden er sand; thi her er nu de Mænd, som sige, at de have seet dem under Seil; thi tykkes det mig raadeligst, at ride af By og samle Krigsfolk, eftersom det synes mig kun at være faa Folk i Byen. „Nikolaus svarer: „Du qvækker Alt i et, Svoger, lader os først høre Messen, og siden tage vor Beslutning. Derpaa gik Nikolaus i Kirken." Da nu Messen var sjungen, gik Erik til Nikolaus, og sagde: „Svoger, nu ere mine Heste opsadlede, jeg vil ride bort." Nikolaus svarer: „Farvel da, Svoger, vi ville holde Thing paa Øren i Dag, og undersøge, hvad Mandskab der er i Byen." Derpaa reed Erik bort; men Nikolaus gik til sin Gaard og derpaa til Bords.

Capitel 40. Nikolaus's Død.

Neppe var Maden sat paa Bordet, før der kom en Mand ind i Gaarden, som sagde Nikolaus, at Birkebenerne roede ind i Aaen. Da raabte Nikolaus til sine Mænd, at de skulde tage deres Vaaben. Da de vare væbnede, befalede Nikolaus dem til at gange op paa Loftet; men dette var det uklogeste Raad; thi dersom de vare blevne i Gaardeu, kunde Byfolket have kommet dem til Hjælp; men nu opfyldte Birkebenerne hele Gaarden, og stimlede derpaa fra alle Kanter op til Loftet. De raabte til Nikolaus, og tilbøde ham Fred, men han afslog den. Derpaa angrebe de Loftet; Nikolaus og hans Mænd værgede sig med Bueskud, Haandskud, og Ovnstene; men Birkebenerne huggede Husene ned, brøde Loftet op og skjøde Skud paa Skud. Nikolaus havde et rødt Skjold, hvori vare forgyldte Søm, og hvorom der gik en Rand af Stjerner. Birkebenerne skjøde saa at Pilene trængte ind til Pilebaandet. Da sagde Nikolaus: „sviger mig nu Skjoldet?" Der faldt Nikolaus, og en Mængde af hans Folk, og Nikolaus's Død beklagedes høiligen. Birkebenerne gav alle Bymændene Liv og Fred.

Cap. 38. Aungløy eller Aungull paa Halogaland, nu Engel-Ø i Saltens Fogderi. Her ligger den historisk mærkværdige Gaard Steig (nu Stegen), hvor ifølge Landnamab. P. III. Cap. 17, Kong Sigar, Signes Fader, boede. „Her var Signes-Brønd paa Hagbards holm," der endnu har sammme Navn. Hvis Historïen om Hagbards og Signes trofaste, men ulykkelige Kjærlighed, som alle tre nordiske Nationer have tilegnet sig, er en i vort Norden passeret Tildragelse, og ikke snarere et Sagn indbragt og omplantet ved vort Folkefærd — da er der god Grund til at antage, at den maa være foregaaet paa Steig i Halogaland. — Paa denne Gaard boede i Harald Haarfagers Tid Lodin Aungul, som bestemt til at forlade Landet og nedsætte sig paa Island, døde paa Overreisen; efter ham har maaskee Øen Navn, eller omvendt. Kjæmpehøie og Bautastene minde endnu om Stedets historiske Fortid. Steig er senere bekjendt som Residents for Nordlandenes og Finmarkens Lagmænd, see 1 B. S. 90.

Capitel 41. Eystein udnævnes til Konge i Nidaros.

Siden blev Eystein udnævnt til Konge, og alt Folket gik under ham. Han opholdt sig en Stund i Byen, og foer siden ind til det Throndhjemske, hvor der kom meget Folk til ham, og iblandt disse Thorfinn Svarte af Snaus med en Skare af Folk. Da Birkebenerne i Vinterens Begyndelse igjen fore til Byen kom Gudruns Sønner fra Saltnæs, Jon Kettling, Sigurd og Vilhelm, til dem. Derpaa fore de op fra Nidaros til Orkadal, og kunde da tælle nær **2000** Mand. Siden fore de til Oplandene, saa ud om Thoten og Hadaland, derpaa til Ringarige, og lagde Landet under sig, hvor de kom frem.

Capitel 42. Kong Eysteins Fald.

Magnus Konge foer Øster til Viken om Høsten med en Deel af sit Mandskab, og med ham Orm Kongebroder; men Erling Jarl blev tilbage i Bergen for at møde Birkebenerne, om de toge Søveien. Magnus Konge foer til Tønsberg, hvor han og Orm tog Stade, og der holdt Kongen Juul. Da Magnus Konge spurgte, at Birkebenerne vare oppe paa Re, foer Kongen og Orm med deres Mandskab derop. Der var megen Snee, og det var forfærdelig koldt. Da de kom til Gaarden ginge de af Tunet ud paa Veien, opstillede deres Fylking uden for Gjærdet, og traadte sig en Vei i Sneen med deres Mandskab, der udgjorde ikke fulde **1500** Mand. Birkebenerne vare fordeelte hist og her paa andre Gaarde, Nogle i hvert Huus. Da de nu bleve Magnus Konges Hær vaer, samlede de sig og stillede sig i Orden, og som de synes see at deres Mandskab var større end hans, hvilket og virkelig var saa, besluttede de strax at slaaes. Men da de ilede frem ad Veien kunde blot Faa ad Gangen komme frem; saaledes brødes deres Fylking, og de faldt, som først gik frem paa den brudte Vei. Da blev Birkebenernes Mærke nedhugget; de som nærmest vare, vege tilbage, men Nogle gave sig paa Flugt. Magnus Konges Mænd forfulgte dem, og dræbte Een efter den Anden, efter som de naaede dem. Saaledes kunde Birkebenerne ikke komme til at stille sig i Fylking, og, udsatte for Fiendens Vaaben, faldt en Mængde af dem, og Mange flygtede. Da skede det, som saa ofte hænder, endskjønt Folk ere modige og tappre, at de, naar de engang have lidt et stort Nederlag, og ere komne paa Flugten, ikke let igjen vende om. Thi begyndte nu Birkebenernes Hovedstyrke at flye, og en Mængde faldt, fordi Magnus Konges Mænd dræbte alle dem de kunde faae fat paa, og ingen af disse skjænkedes Liv og Fred; men den hele Skare spredtes ad vide Veie. Paa sin Flugt kom Eystein springendes ind i et Huus, hvor han bad om Livet, og at Bonden vilde skjule ham; men Bonden dræbte ham, og foer derpaa til Kong Magnus, som han fandt paa Ramnæs, hvor Kongen var inde i Stuen og varmede sig ved Ilden, tillige med mange Folk. Derpaa fore Nogle efter Liget, og bare det ind i Stuen, hvor Kongen bad Folk komme til for at tage Liget i Øiesyn. Der sad en Mand paa en Bænk i Krogen, og det var en Birkebener, som Ingen havde lagt Mærke til; men da han saae og kjendte sin Høvdings Liig, sprang han op fort og haardt, løb ind paa Gulvet, og med en Øxe, som han havde i Haanden, hug han til Magnus Konge i Halsen imellem Skuldrene. En Mand saae Øxen svinges og skjød Kongen tilside, hvorved Øxen vendte sig ned i Skuldrene, saa det blev et stort Saar. Derpaa hævede han Øxen anden Gang, og hug til Orm Kongebroder, som laa paa Bænken, og Hugget stævnede

---

Cap. 41. **Snaus.** Da hermed øiensynligen er meent en Gaard, men ei den bekjendte Egn i Inderøens Fogderi, som nu heder Snaasen, og i et Diplom fra 14de Aarhundrede skrives Snos, saa kan det neppe være nogen anden end den nuværende, vistnok lidet betydelige, Gaard Snaasen i Stiklestads Hovedsogn i Værdalen, see 1 B. S. 52.

Saltnes, nu Gaarden Saltnæs i Budvikens Sogn og Bynæssets Præstegjæld i Sydvest for Throndhjem.

Cap. 42. Om **Re** og **Ramnes** paa Vestfold, see 1 B. S. 34 og foran S. 178.

mod begge hans Skinnebeen; men da Orm saae, at Manden vilde dræbe ham, rykkede han i en Fart Fødderne til sig, og kastede dem over Hovedet, hvorved Hugget kom i Bænkestokken, og Øxen blev siddende fast; men der stode saa tykt af Vaaben paa Birkebeneren at han med Nød og Neppe kunde falde. De saae at han havde slæbt Indvoldene efter sig over Gulvet, og denne Mands Mod blev høiligen priset. Magnus Konges Mænd forfulgte længe de Flygtende, og dræbte saa Mange de orkede. Der faldt og Thorfinn af Snaus med mangfoldige andre Thrønder.

Capitel 43. Om Birkebenerne.

Den Skare, som kaldte sig Birkebener, havde samlet sig i stor Mængde. Det var et haardt Folk og de vaabendjærveste Mænd; men derhos vilde, og fore stormende og rasende frem, saasnart de havde en stærk Folkemængde. De havde faa Mænd i deres Skare, som vare gode Raadgivere, eller vante til at styre Land eller Lov, eller anføre en Hær; og var der endog Nogle iblandt dem, som vare mere kyndige, vilde dog Mængden ene have det frem, som de selv syntes om, stolende paa deres Folkemængde og Mod. Af det Mandskab, som undkom, vare Mange saarede, og havde tabt baade Vaaben og Klæder, ligesom de Alle vare pengeløse. Nogle søgte øster til Marker, de Fleste til Thelemarken, som der havde deres Æt, men Nogle fore heelt øster til Sveavælde. Alle toge Flugten, thi de havde kun lidet Haab om at faae Liv og Fred af Magnus Konge eller Erling Jarl.

Capitel 44. Om Kong Magnus Erlingsson.

Kong Magnus foer derpaa tilbage til Tønsberg, og fik stor Berømmelse af denne Seier; thi før var det i Alles Munde, at Erling Jarl var et Bryst og Værn for sig og sin Søn. Men efter at Kong Magnus havde vundet Seier over saa stærk og talrig Flok, med mindre Mandskab, tykkedes Alle, at han overgik alle Andre, og at han vilde vorde saa meget større Krigsmand end hans Fader Erling Jarl, som han var yngre end han.

* * *

I det første Hefte af dette Verk blev, i Olaf Tryggvessons Saga, forbigaaet 8te Capitler, nemlig fra det 105te til det 113de Capitel. Dertil havdes en dobbelt Grund: først fordi disse Capitler ansees for ei at være forfattede af vor **Snorre**, men indskudte i hans Verk af den første nordiske Udgiver, den svenske Peringskjold; dernæst for ei at afbryde Olaf Tryggvessons Historie, som just da denne Episode indsattes, havde naaet sit vigtigste Tidspunkt. Snorres Skrift behøver ingen fremmed Glands, og det syntes passende, at afsondre et Arbeide, som ei ansees for hans, fra hans store Verk[1]). Imidlertid have vi ikke villet unddrage vore Landsmænd, som ønske at gjøre sig bekjendt med vor Oldtids Historie, dette Saga-Stykke, som indeholder saa interessante Efterretninger om vore Forfædres Forhold til den fjerde Verdensdeel, der med saa stor Kjæmpestyrke fremtræder paa Jordens Skueplads. Den Iver, hvormed Nationerne tilegne sig den Ære, at have lagt den første Grundsteen til et Lands Bebyggelse, eller i den fjerne Oldtid at have blandet sig iblandt dets Beboere, maa ikke miskjendes, aldenstund den tillige har bidraget til at oplyse Historiens Mørke, og dannet vigtige Sammenføiningsled imellem den ældre og nyere Tid. Den rolige og upartiske Grandsker skjelner let mellem factiske, paa Sandhed grundede, Omstændigheder, og mellem Phantasiens Spil, og den stundom altfor store Iver, hvormed Historiegrandskerne søge at hævde deres Fædrelands Ære. Et lykkeligt Tilfælde, forenet med Sømands-Mod, gjorde vore Fædre til nogle af Amerikas første Landnamsmænd iblandt Europæerne, og det er en simpel, med Sandhedens Stempel prydet, Fortælling herom, som indeholdes i de her forelagte Capitler.

Fortællingen om vore Fædres Opdagelses-Reiser til Amerika grunde sig i Hovedsagen paa tvende Sagaer, som rimeligviis til forskjellige Tider ere forfattede af forskjellige Sagaskrivere; men begge bære de indvortes Mærker paa den Troværdighed, der smykker Hovedsagen af vor Sagaskrift. Erik Rødes og Thorfinn Karlsefnes Sagaer stemme i Hovedbegivenhederne overeens med hinanden; men den sidste gjør Karlsefnes Liv til Hovedgjenstanden for sin Fortælling, medens den første fortæller vidtløftigere, hvad der angaaer Erik Røde og hans Slægt. De Capitler, som findes her i vore Blade, ere hentede fra en Afdeling af Erik Rødes Saga, nemlig Thatten[2]) om Grønlænderne, og vi have ikke betænkt os paa at foretrække denne for hiin, ikke alene fordi vore Læsere ere vante til at finde disse Capitler i Snorres Verk, men fordi de i alle Henseender have meer Lighed med Snorres Konge-Sagaer end Karlsefnes Saga. Er saaledes Snorre ikke Forfatter til hine Capitler, saa har

1) Vi ville her ikke indlade os i at undersøge, hvorvidt Præsten Styrmer Frode, Snorres Ven, Medarbeider og Haandskriver, der ogsaa havde en vigtig Deel i Bearbeidelsen af Landnama, og kiendte vel de Sagaer, der handle om Grønland og Vinland, har indsat disse derom handlende Capitler om Erik Rødes Saga i det Tidspunkt af Olaf Tryggvessons Liv, da de omtrent ere forefaldne.

2) Thattur, egentligen en Fletning eller, som det endnu heder, en Tot, saasom Hørtot, Haartot o. s. v.; men uegentligen er det en Afdeling, et Brudstykke eller Uddrag af et større Verk. Undertiden betyder det en Fortælling om enkelte Begivenheder.

dog deres Forfatter tilegnet sig Snorres historiske Aand, og har tegnet Begivenhederne med hans herlige Pensel. Vi læse dem som den øvrige Deel af Kongesagaerne, og hvad enten vi betragte denne Afdelings Ordbygning, correcte Stiil og træffende Skildringer, eller vi henvende os til Fortællingens Materie, til Forfatterens Konst i at fremlede Begivenhedernes Orden, hans Forsigtighed i at fremstille vidunderlige, med Tidens Overtro sammenhængende, Begivenheder, gjenfinde vi et tro Billede af vor Snorres historiske Konstfærdighed, saavelsom af den, der udmærkede Nordens Historieskrivere i det 12te og 13de Aarhundrede[1]). — Om den egentlige Forfatter til Erik Rodes Saga tier Oldgranskerens Gisning; men den ansees for at være forfattet paa Grønland selv, og en rum Tid derefter at være forplantet til Island. Som Forfatter til Karlsefnes Saga, nævner derimod en rimelig Gisning en af trende Karlsefnes Efterkommere, nedstammende fra hans Søn, Snorre, som blev født i Vinland, nemlig en af de tvende Biskopper, Thorlak, Brand eller Bjørn, som levede i det 11te og 12te Aarhundrede. Efter en rimelig Gisning er Karlsefnes Saga oprindeligen, i det mindste i Hovedsagen, forfattet i Vers, og saaledes mere skikket til uforvansket at gjemmes i Hukommelsen og til Efterslægten forplantes[2]). Men disse tvende Hovedsagaer, som behandle Fortællingen om Vinlands Opdagelse, bekræfte hinanden ikke alene indbyrdes ved Overeensstemmelsen mellem de, af forskjellige Forfattere, afmalede Hovedbegivenheder; men deres Sandhed bestyrkes af de troværdigste Sagafortællere, som fra Oldtiden ere komne i vore Hænder. Selv udenlandske Forfattere, der efter Sagens Beskaffenhed sædvanligen dømme mere upartiskt om slige Begivenheder, have bidraget til at bekræfte Sandheden af denne Opdagelses-Historie.

Historiens Gang i denne Fortælling om Vinlands Opdagelse er omtrent følgende. Erik Rode, som nedstammede fra den i Laxdæla-Saga berømmeligen omtalte Ørne Thorer, Herse i Viken[3]), maatte tilligemed sin Fader Thorvald, forlade Jæderen formedelst en Mordsag, og udvandrede til Island, som allerede den Gang var vidtløftigen bebygget. Der giftede Erik sig, og blev Fader til Leif, Aaret 965. Men Erik maatte atter, formedelst Drabssag, flytte fra Sted til Sted paa Island, og erklæredes tilsidst landflygtig paa Thorsnæs Thing 982. Han opsøgte nu Grønland, hvis Opdagelse af andre Reisende af Rygtet var ham bekjendt, og landede i Eriksfjord. Landet selv kaldte han Grønland, mere i Haab om at lokke Colonister derhen, end formedelst Landets smilende Beskaffenhed. Sexten Aar efter at Erik havde nedsat sig paa Grønland, drog Eriks Søn Leif til Norge 999, og blev med alle sine Skibsfolk døbt ved Kong Olaf Tryggvessøns Hof. Imidlertid gjorde Erik Rode flere Reiser mellem Grønland og Island; men havde fast Bopæl paa Brattelid ved Eriksfjord i Grønland, og paa disse Reiser ledsagedes han af Herjulf Baardssøn, der nedstammede fra en af Islands Landnamsmænd, Ingolf. Herjulfs Søn, Bjarne, der ofte ledsagede Faderen paa disse Søtoge, fik tidligen Lyst til Udvandring, og var snart udenlands, snart med sin Fader. Engang, da Bjarne vilde opsøge sin Fader paa Grønland, paakom ham en stærk Nordenvind

---

1) Denne Overeensstemmelse i Behandlingen lader sig saa meget lettere forklare, dersom vi tør troe, at Styrmer, der var Snorres tro Medhjælper i at behandle Heimskringla, og som tillige havde sin Deel i Landnama, hvoraf vor Thatt udgjør et Stykke, tillige kan ansees for at have sat disse Capitler i Stiil. Styrmers lærde Haand gaaer uden Tvivl igjennem den vigtigste Deel af vore Kongesagaer, ligesom Are Frodes og hans gjennem Landnams-Skrifterne.

2) See herom Grønlands historiske Mindesmærker udg. af det nordiske Oldskrift-Selskab, 1ste D. Pag. 290 fgg.

3) En Gisning anviser denne Ørne-Thorer sin Bopæl i Ørefjorden, der siden blev saa mangen stolt Sømands Vugge. I Laxdæla-Saga, Pag. 122, siges han at have været Herse i Viken, og være kaldet Ørne-Thorer, fordi han eiede 3 Øer med 80 Ørner paa hver Ø, hvoraf han foræredede Norges Konge een. Efter Landnamabog boede Ørne-Thorer paa Agdesiden, hvor han eiede 3 Øer, som vel kunde være Borøen, Sandøen og Askerøen, som i den Ø-Gruppe, der udgjør Ørefjorden, ere store nok til at give deres Eier Navn af en rig Mand.

og Taage, som slog Skibet ud af sin Kaas og førte det over til den amerikanske Kyst, der fortonede sig for vore Reisende under forskjellige Skikkelser. Bjarne vilde ei føie sine Skibsfolk i at lægge til Lands; men vedblev stedse at opsøge Grønland, hvor han ogsaa omsider landede just ved sin Faders Gaard. Denne ubestemte Opdagelse gav Anledning til nye Udrustninger af mere virksomme Eventyrere, og til den endelige Opdagelse af Vinland af Leif og Reisefæller, og siden af Karlsefne, i hvilken Henseende vi henvise Læseren til den interessante Saga-Fortælling.

En anden Bekræftelse paa vore Fædres Besøg i Amerika findes i Sagaen om Bredvigs-Kjæmpen, en af de islandske Helte, hvis Minde Sagapennen har fundet det værd at forevige. Vor gamle Sagaskrift har sædvanligen den samme Tone, med Hensyn til de indflettede Begivenheder, og Heltens Færd, som beskrives. En lang Linie af berømte Forfædre giver hans Navn en vis Glands; tidligen modnes Lysten til at udvandre til fremmede Lande, og samle Hæder og Rigdom ved daadrige Vikingetog; men førend Afreisen knytter han gjerne et Kjærligheds Baand med en af Hjemstavnens Skjønheder. Mestendeels give disse Kjærligheds-Scener Sagaskriveren Stof til interessante Mellem-Scener; thi sædvanligen lægges Hindringer i Veien for den kjærlige Forbindelse, og Heltens Mod og den Fornærmedes Hevngjerrighed fremlede Drabsscener, som endes med Sagaheltens Undergang — saaledes ogsaa Bjørn. Han fattede Godhed for en islandsk Skjønhed Thuride, som var gift med Thorodd Tykke, og blev formedelst sine paatrængende Besøg sat efter Livet. Imidlertid lykkedes det ham at dræbe Nogle af sine Modstandere; men maatte formedelst disse Drab gaae i 3 Aars Landflygtighed. Bjørn drog over til Danmark og Jomsborg, hvor han ved sin Tapperhed skaffede sig Navn af Helt og Kjæmpe. Ved Tilbagekomsten til Island fremtraadte Bjørn med den Pragt og Anseelse, hvortil hans udenlandske Tog satte ham i Stand; men den gamle utilladelige Forbindelse knyttedes paa ny med Thuride. Derved vaktes nye Stridigheder mellem den fornærmede Mand og Familie og Bjørn, som endte dermed, at Bjørn forviiste sig selv af Landet. Han gik om Bord paa et Skib, som gik til Søes med Nordostvind, der blæste længe om Sommeren, og til dette Skib spurgtes ikke i lang Tid. — Mange Aar derefter foretog en Islænder, Gudleif Gudløgsson en Handelsreise til Irland; men blev af Nordostvind dreven ud i Havet, og kom i Land paa en vestlig Kyst, som efter Sagaens Fortælling maatte være Amerika, og rimeligviis Florida. Han og hans Mandskab overfaldes og bindes af tilstrømmede Indbyggere, som føre dem ind i Landet, paa det deres Skjebne i en Raadsforsamling kunde vorde afgjort. I dette Raad fremtræder en Olding, som Formand, og tiltaler Fangerne paa norsk. Manden, som var bedaget af Alder, og stod aabenbar i stor Anseelse hos Landets Indfødte, lader nogle Ord falde, som vise, at han ingen Anden kan være, end den Bjørn Bredvigs-Kjæmpe, som forlod sit Fædreland for mange Aar siden, og forsloges, under en vedvarende Nordostvind, til Amerikas Kyst. Han befrier sine Landsmænd; men tilraader, ikke oftere at forsøge slige Eventyr, da ikke stedse en Frelser, som han, kunde være ved Haanden, for at befrie dem.

Saa meget, for at gjøre vore Landsmænd bekjendte med de nordiske Mænds Herkomst, som i Følge vore Sagabøger først nedsloge sig paa den amerikanske Kyst. Nu ville vi korteligen forsøge noget nøiere at bestemme de Punkter, som disse nordiske Mænd berørte, og som bragte dem i Forbindelse med Amerika, længe før det siden af Columbus opdagedes. Vi følge i denne Henseende Forfatteren af **Antiqvitates americanæ**[1]), som ved at samle alle didhørende Saga-Efterretninger, bestemme nøie de besøgte Steder, og hæve Historiens Tvivl til klar

1) Udgivet i Kjøbenhavn af Oldskrift-Selskabet 1837, og bearbeidet af dets Secretair, Professor Rafn.

Sandhed, visseligen har fuldbyrdet en af de interessanteste Undersøgelser, som Oldgrandskningen i vore Dage har iverksat. Udgiveren af hiint Verk er bleven understøttet ved Meddelelser af flere Lærde her i Europa og i Amerika, ligesom Verket selv, herligen udstyret, skylder et Selskab sin Tilværelse, som ei viser Sparsomhed, naar det gjælder at udbrede Lys over antiqvariske Gjenstande.

I Følge de Bestemmelser, som findes i vore ældste og paalideligste Sagaer, befindes det, at vore Forfædre regnede et Døgns[1]) Seilads til en Afstand af 27 til 30 Sømile. Fra Helluland til Herjulfsnæs paa Grønland seilede Bjarne, i en Storm af føielig Bør, i fire Dage. Afstanden mellem disse Stedet er 150 Sømile, og det er saaledes meer end Rimeligt, at Hellulands-Øen, siden kaldet litla Helluland, som var Vendepunktet for vore nordiske Sømænds første Opdagelses-Reise, er det senere kaldte Newfoundland. Bjarne gjorde imidlertid intet Udbytte af Opdagelser paa denne Reise, fordi han stundede efter at opsøge sin Fader; men desto meer Anledning gav han til følgende Opdagelses Reiser. Leif, Erik Rødes Søn, kjøbte Skibet af Bjarne, og begav sig paa Reisen med 35 Mand, hvoraf formodentligen Nogle havde været med Bjarne. Han stilede lige til Helluland, som han kaldte saaledes efter Landets Udseende og Beskaffenhed, der af senere Reisende er fundet fuldkommen overeensstemmende med Newfoundland[2]). Derfra gik Leif videre sydpaa, og kom efter 3 Døgns Seilads til et Land, som han formedelst dets store Skove kaldte Markland. Dette Lands Beskrivelse, dets lave Strandbred, hvide Sandklinter og skovrige Egne, svarer fuldkommen til Ny-Skotland, Ny-Brunswick, og det, formedelst sin stærke Tømmer-Udskibning, noksom bekjendte Nedre-Canada. Herfra kom Leif efter to Dages Seilads til Viinland, som altsaa laa 50 til 60 Mile sydligere, og denne Landstrækning af Amerika svarer aldeles til Leifs Beskrivelse derover. Landet var nemlig uden Fjelde, bevoxet med Skov og beklædt med smaa Høie. Leif anlagde sine Boder ved Mount-Hope-Bay, hvorigjennem Taunton-Floden falder, som dernæst har sit Udløb i Havet ved Pynten Seaconnet. Sagaskriveren gjør en astronomisk Bemærkning, som veileder os til at finde det Punkt, hvor Leifs Boder bleve anlagte. Han siger, at paa den korteste Dag stod Solen op om Morgenen Kl. 7½ og gik ned Klokken 4½, eller at Dagen var 9 Timer lang. Derefter lader Stedets geographiske Brede sig bestemme til 41° 24′ 10″, og dette passer til den omtalte Seaconnets-Point og Indløbet til Mount-Hope-Bay. De Landsprodukter, som forefandtes af Leif, ere de samme som endnu berige disse paradisiske Egne. Vindruer voxte i Mængde uden Dyrkning, saavelsom Mais, der i Beskrivelsen kaldes Hvede. Kreaturerne fandt sin Føde i Marken til alle Aarets Tider, hvilket endnu tildeels er Tilfældet[3]). Skov og Hav vrimlede af samme Dyr og Fisk, som nuomstunder, og herlige Træsorter findes der, hvoriblandt vist ogsaa hører det af vore Fædre kaldte Møsur[4]).

I denne Henseende er den Correspondents, som er ført imellem Secretairen for det nordiske Oldskrift-Selskab i Kjøbenhavn, og Secretairen for det historiske Selskab for Rhode-Island i Providence i Amerika, høiligen interessant. De Spørgsmaal, som ere forelagte de ameri-

1) Det Udtryk, som Sagaen benytter sig af bruges vel paa Island almindelig kun om en Dag, 12 Timer, men oprindeligen er det mest brugt for Døgn, 24 Timer, hvorpaa og Sammensætningen her hentyder.

2) „Det var høit, bergigt og der fandtes sneebedækte Fjælde," siger Sagaskriveren. En nyere Reisebeskriver, Anspach, siger at det Indre af Landet bestaaer af nøgne, meer eller mindre udbredte Klippeflader (Heller), hvor ingen Busk voxer.

3) Af Forsigtighed bringe vel Landmændene nu deres Qvæg i Stald, men i sædvanlige Vintre kunne de gaae løse, overladte til sig selv.

4) Det var formodentligen ogsaa dette Træ, som gav Adamus Bremensis, en Kannik i Bremen, som udgav en Beskrivelse over de nordiske Lande 1073, Anledning til at omtale Viinland. En Bremer kjøbte nemlig for dyre Penge af Karlsefne et Huusstykke, som var gjort af dette Træ. Adam forsikkrer iøvrigt at have paalidelig Visshed om Viinlands Opdagelse, og da han levede den saa nær, maatte han vel staae til Troende.

kanske Lærde til Besvarelse, sigte til at bestemme det Punkt, hvorpaa Leifs Boder bleve anlagte, og til at undersøge Overeensstemmelsen mellem det af vore Forfædre beskrevne Lands Beskaffenhed med det nærværende, og Besvarelsen levner ikke Tvivl om Rigtigheden af den danske Lærdes Formening. Da vore Fædre opførte deres Bopæle og huuslige Beqvemmeligheder af Træ[1]), og kun hellige Bygninger af Steen, findes ikke Minder af den Art om deres Gjerninger, og Mindet om deres Ophold i Amerika for 900 Aar siden vilde være forsvundet, naar ikke den gamle Historie havde indskrevet den paa sin Tavle, og den nye Histories Flid ikke havde draget Kjendsgjerninger for Dagens Lys, som bekræfte de gamle Sagn. Deres Nedsættelse paa den amerikanske Strand falder i en Tid, da ikke saa varige Bygninger opførtes, som de paa Grønland, hvis stolte Ruiner endnu vække Beundring. Disse ere sikkerlig opførte henved 3 Aarhundreder sildigere.

Imidlertid er Mindet om de nordiske Mænds Besøg i Amerika mod Slutningen af det 10de Aarhundrede og fremdeles, ikke heller i denne Henseende sporløs forsvundet. Foruden at Historien, igjennem en umiskjendelig Overeensstemmelse mellem gamle og nye Forhold, har ledet os til at bestemme de Steder, hvor vore Fædre nedsloge sig i Amerika, har det lykkes nyere Oldgrandskeres Flid, at opdage paa Stederne selv saadanne Spoer af nordiske Mænds Ophold der, som have saa godt som hævet alle Tvivl, og udbredt et Lys over denne Gjenstand, som sjeldent paa denne Maade har opklaret en antiqvarisk Undersøgelse. I Nærheden af de Steder, hvor nordiske Mænd, ifølge omtalte Sagaer have nedslaaet sig, ved Bredden af Floden Cohannet (nu kaldet Taunton), ved Assonet-Pynten, i Nærheden af Byen Berkley i Bristol-District i Staten Massachusetts, findes en stor Steen under en Brede af 41° 45′ 30″, som øiensynligen bærer Spor af nordiske Mænds Indgravninger. Det maa i Almindelighed bemærkes, at Amerikas Stamme-Beboere hverken kjendte Brugen af Jærn, eller havde for Skik paa Steen at forevige Mindet om forbigangne Tildragelser. I Norden derimod findes flere Indgravninger af Dyr, Træer og andre Billeder, ikke at tale om den Rigdom af Runestene, som findes overalt i de nordiske Riger, især i Sverige, hvor de fundne Runer række indtil Tusindtallet, og hvoraf findes Spor paa Grønland selv nærmest Amerikas Grændser[2]). Naar dette finder mindre Sted i Norge end i Sverige, da har dette rimeligen sin Grund, foruden i Steenarterne selv, fornemmeligen deri, at vore Fædre, som den nærværende Slægt, øvede mere deres Behændighed i at skjære i Træ end i Steen, hvilke Oldtidsminder af Træ, Tidens Ødelæggelse har udslettet. Denne Færdighed er nedarvet til vore Dage, og der findes mærkelige Spor af den hos den nu levende Slægt. Det Hang til at overmale Vægge og Huuskar med underlige, tildeels ufuldkomne Figurer, findes endnu udtrykt paa ældre Huse og i Fjeldstuer. Disse ældgamle Stuer, som dog dagligen blive sjeldnere, og tilhøre svundne Aarhundreder, ere stundom oversmurte med ufuldkomne Billeder af Dyr og andre Gjenstande. Imidlertid findes ogsaa i Norge Spor af Indgravninger i Steen af Runebogstaver og Figurer, ikke ulige dem, som findes paa den amerikanske Steen, og som have givet Anledning til interessante Undersøgelser[3]).

---

1) Eller og, under korte Ophold, beskyttede sig under Telte.

2) Fra den ældste Tid indtil vore Dage finde vi Spor af Indgravninger i Steen og Træ, ufuldkomne Malerier paa Vægge, Skabe og Kar, der visseligen ei kunne betragtes som noget Konstens Mesterstykke; men som fremstille Figurer og Streger, ei ulige dem, som findes paa vor amerikanske Steen. De gamle Sagaer omtale slige Rids og Indgravninger, og de stilles dagligen for vore Øine paa Kirkegaarde og Fjeldegnenes Husebygninger og Meubler.

3) En saadan Steen er Dynna-Stenen i Grans Præstegjæld paa Hadeland og en lignende paa Alfstad Gaard paa Toten. Paa begge disse findes ufuldkomne Figurer af Dyr og Mennesker, foruden Runeinscriptioner.

Naar vi saaledes paa den amerikanske Strand, som ingen Minder har at fremvise om Stammebeboernes Fordums Gjerninger, finde nordiske Billeder, Middelalderens Tal, enkelte Runebogstaver, tilligemed et karakteristisk Bogstav i det islandske Alphabet, ja endog den nordiske Mands Navn, som Historien fremstiller som Landnamsmanden selv, da have vi vel Aarsag til at indflette denne Steen blandt vore historiske Minder, og sætte dens Runer i Forbindelse med vor Fortids Historie. En saadan Steen er den saakaldte Digthon Writing Rock[1]), som findes paa det omtalte Sted. Da den er af en Bjergart, forskjellig fra den der findes i Nærheden, maa den vistnok være en Rullesteen, som under Bjergnaturens store Omvæltninger er henflyttet til sit nærværende Stade; men den bærer umiskjendelige Vidnesbyrd om, at den har, fra hiin Tid indtil vore Dage, været urokket paa den Plads, hvor den af nordiske Hænder modtog sine ufuldkomne, men høist mærkelige Prydelser. Den bestaar af en blaagraa fiin Graavakke, og det er baade denne Steens særegne Materie, saavelsom dens passende Form, der gjorde den til en Tavle for vore Fædres Gravstikke, og der er ingen Steen i Nærheden, som var saa skikket til at modtage den nordiske Skrift.

Stenens Forside er 11½ engelske Fod lang, dens Høide er omtrent 5½ Fod og dens øverste Flade danner en Skraaplan af 60° med Vandlinien. Den hele Steen er fuld af ufuldkomne Figurer, Bogstaver og Streger, som tildeels have Lighed med Runer, og som uden bestemt Orden ere indgravne i den; men de bære tydelige Spor af de Jærnredskaber, hvormed Menneskehaand med Møie har udpikket de underlige Figurer i Stenen. I Tidens Løb, gjennem en Række af ni Aarhundreder, har imidlertid vistnok Udseendet af dens Indgravninger noget forandret sig, og de indgravne Træk ere blevne noget forvanskede; men lykkeligviis er den meest karakteristiske Deel endnu læselig. Stenen er fra 1680 indtil vore Dage bleven undersøgt af flere Lærde. Nogle af dens første Beskrivelser ere maaskee skete med mindre Flid; men, da de ligge en mindre Forvanskningsperiode nærmere, indeholde de enkelte Gjenstande, hvis Spor er udslettet af den gnavende Tid[2]). Men lykkeligviis er dette Minde i den senere Tid falden i flittige og indsigtsfulde Hænder, som have undersøgt den med stor Omhyggelighed, og med varm Interesse for Sagen selv.

De Gjenstande, som paa denne Steen have tiltrukket sig vor Opmærksomhed ere følgende. Omtrent midt paa Stenen findes temmelig tydeligen paa fast alle Aftegninger, gjennem meer end 150 Aars Løb, Tallene CXXXI.[3]). Nu finde vi i Karlsefnes Saga, at 160 Mand med Karlsefne foretoge dette Tog, og at 9 blandt disse skilte sig fra deres Reisefæller, for at foretage en anden Opdagelses-Reise. Naar vi saaledes antage et Hundrede (C) efter vore Fædres Vane for et stort Hundrede, eller 120, saa finde vi netop det Tal, som udgjorde Karlsefnes Skibsmandskab[4]). Christendommen var paa den Tid indført paa Grønland[5]), og Karlsefne og hans Mandskab kunde saaledes benytte de romerske Tal, som med Christendommen indførtes. Tæt ved disse Tal findes temmelig tydelig paa flere Aftegninger det sammentrukne Ord Nam, der, som bekjendt, betyder, at Landet af Opdagerne blev taget i Besid-

1) Den har sit Navn af de derpaa skrevne Billeder og Bogstaver, og kaldes saaledes, fordi dens Hieroglypher i en Afstand bedst sees fra den lige overfor liggende Strand, som kaldes Dighton.

2) Saaledes findes paa den Tegning, som blev gjort af nogle Lærde 1790, en Fugl, der ligner en Hane, som ikke meer findes paa den sidste af det amerikanske lærde Selskab 1830 tagne Tegning.

3) Det forreste Bogstav maa vel paa Stenen og Tegningen antages for et Γ, men man har fundet, at dette Tegn i Middelalderen svarer til Romernes C eller Hundredetallet. Denne Skrivemaade brugtes endnu til det 16de Aarhundrede, samt bruges endnu (med ubetydelig Tilsætning) paa Island.

4) I vort oversatte Sagn findes vel kun 60 Mand og 5 Qvindfolk; men vor Saga anfører kun eet Skibsmandskab, nemlig Karlsefnes eget, da der egentligen var 3, som gjorde Toget. I Alt hvad der angaar Karlsefnes Historie maa desuden Karlsefnes Saga ansees for troværdigst.

5) Karlsefnes Ophold i Viinland var 1008.

delse, og hvoraf dannedes Ordet Landnamsmænd, som betegnede et Lands første Opdagere.[1]) Lige under Tallet findes tydeligen Bogstaverne ◇RFIN⋝ som har alt for megen Lighed med Landnammandens, Thorfinn Karlsefnes Navn, til at det kan undgaa vor Opmærksomhed. Navnet findes ogsaa i den Aftegning, som er gjort over Stenen 1807, med Undtagelse af Bogstavet F, som findes paa den sidste Aftegning. Paa Stenen, længst mod Vest, findes temmelig tydelig det islandske Þ (Th). Det Dyr, som findes under Navnet, og som har givet Anledning til flere Fortolkninger og Gisninger, er formodentligen den Stud, som ved sin Brølen bortskræmte Skrællingerne, der nærmede sig vore Reisende. Den har rimeligviis været flækket, siden den er afmalet med Striber og Punkter. Den findes næsten paa alle Afbildninger. Den Figur, der ligner et liggende Skjold, som findes ovenfor Tallene, og følger alle Aftegninger, betyder vel intet Andet, end at det var Krigsmænd, som gjorde denne Reise. Mod Vesten findes næsten paa alle Tegninger en qvindelig Figur, af anseelig Størrelse, med et lille Barn ved Siden, og da Historien fortæller, at Karlsefnes Kone fødte ham en Dreng, Snorre, under Opholdet ved Leifsboderne, maae vi ikke undre os over at finde ham blandt Indhugningerne. Længst mod Østen finde vi menneskelige Figurer afbildede, hvorved vi maa forestille os de Skrællinger, som ilede ned mod vore Reisende. Der gives endnu andre Figurer paa Stenen, over hvilke Antiqvarerne have commenteret; men deels troe vi at have sagt nok, for at bevise Indhugningens sande Oprindelse, deels vil Stenen herefter rimeligviis vorde Gjenstand for videre Undersøgelse[2]).

Sammenligne vi saaledes det historiske Sagn, hvis Begivenheder ere saa ofte gjentagne og bekræftede i de paalideligste Sagaer, at deres Sandhed ei kan omtvivles, med det af nordiske Mænd opdagede Lands physiske Beskaffenhed, saa kunne vi ikke betænke os paa at indsætte vore Fædres Besøg i den mildere Deel af Nordamerika, som en sikker Kjendsgjerning i dette Lands Historie. Og, bliver endnu nogen Tvivl tilbage, maa den forsvinde, naar vi see Sporet af vore Fædres Indhugninger i Stene, som findes paa de Punkter, hvorhen Opdagelsens Historie peger. Begivenheden er indskreven paa vore troværdigste Sagablade, og indhuggen i en Bautasteen, som knytter Fortid og Nutid til hinanden. Ligesaa ere vi vel berettigede til den Formodning, at Columbus, ved Bekjendtskab med Leifs og Efterfølgeres Opdagelser er bleven styrket i sit Haab om at finde en fjerde Verdensdeel[3]). Det er nemlig bekjendt, at han gjorde en Søreise til Island, hvor han opholdt sig i nogen Tid. Paa Island blomstrede Sagaskriften, og de forskjellige Sagaer gik fra Haand til Haand i forskjellige Afskrifter, tjenende da, som nu, men i en høiere Grad, til at forkorte den lange Vinteraften. Vor gamle Sagaskrift, tændte saaledes vistnok et Lys i hans dunkle Gisninger, og dette maatte være saa meget mere veiledende, som det var nærmere Begivenheden selv, og kunde tildeels tages af deres Mund, som i nedstigende Linie var Opdagernes Frænder.

Norden har saaledes vistnok største Aarsag til Erkjendtlighed mod det nordiske Oldskrift-Selskab, og især Professor Rafn, som med saa utrættelig Flid, Sagkundskab og kritisk Skarp-

1) Et Par andre Bogstaver lige under Stenen, med en utydelig Figur som Mellemled, er af Runologerne forklaret: „nordiske Mænd“ og Figuren gjort til et nøgent Skibsskrog; men de findes ikke paa Stenen efter den sidste Undersøgelse, og maa saaledes være forgaaet med Tiden.

2) For at give vore Læsere et tydeligt Begreb om denne mærkværdige Inskription have vi tilføiet 3 lithograferede Tegninger efter hiint ovenfor citerede Verk, hvoraf den første forestiller Writing Rock saaledes som den findes paa sit Stade i Amerika, og de to sidste de Aftegninger, som ere gjorte af Baylies og Goodwin 1790, og af de amerikanske Antiqvarer 1830.

3) Robertson fortæller i hans history of America 1ste Deel Pag. 84, at Columbus 1467 (hvilket vel er en Feiltagelse for 1177), giorde en Reise til Island, som den Gang tiltrak sig Englands Opmærksomhed formedelst sit Fiskeri, men at han foretog sig denne Reise mere for at udvide sin Kundskab om Søvæsenet, end for at forøge sin Formue. En meget interessant Afhandling om Englændernes Handel paa Island, har den flittige Oldgrandsker, Finn Magnusen indrykket i nordisk Tidskrift for Oldkyndighed.

sindighed, har oplyst en hidtil dunkel, men høist interessant Punkt i den gamle Historie. Ligesaa maa det glæde Nordboeren, naar Amerikas Lærde selv gaae Nordens Oldgrandskere imøde med den beredvilligste Iver for at finde det rigtige Resultat af disse Undersøgelser. Vi maae ogsaa i denne Henseende henvise til hiint store Verk, og til den Brevverling, som er ført imellem dets Forfatter og amerikanske Lærde. Enhver Linie aander, paa den ene Side, upartisk Iver for at opdage Sandheden, paa den anden, Attraa efter at meddele Alt, hvad der kan tjene til Sagens Oplysning, og det er under saa lykkelige Omstændigheder ikke at undres over, at der i senere Tid er opgaaet et Lys i denne mørke Deel af vor Historie.

Undersøgelsen er iøvrigt visseligen ikke endt; thi vore Fædre have besøgt flere Steder af den amerikanske Kyst. I ethvert Aarhundrede, fra den første Opdagelse af Leif indtil Columbus, er Amerika bleven besøgt af Nordmænd. Andre Sagaskrivere, og de flittige islandske Annalister, have derom hyppige Antegnelser. Men vore Fædres Ophold paa disse Høider maatte være kort, aldenstund de ikke der fredeligen kunde nedsætte sig. Der laa ikke den Kraft og Ødelæggelse i deres Angrebsvaaben, som i de senere Opdageres. Mand for Mand maatte slaaes som i en Enekamp, og den udskudte Piil ramte kun enkelt Fiende. De overvældedes derfor eller forjoges saa meget lettere af den tililende Mængde af Vilde, som disse Landnamsmænd kun i lidet talrige Skarer bestege den fremmede Kyst. Det var først da Europæernes Krudtvaaben nedlagde hele Rækker af Indianere, at Europæerne satte fast Fod paa den fremmede Kyst, der vædedes med Strømme af de Indfødtes Blod. Vore Fædre vare just heller ikke Fredens Mænd; men her bød Klogskab og Nødvendighed dem at plante den hvide Fane, og Sagnet taler mere om et fredeligt Samqvem end et blodigt Møde med de Indfødte.

Den beskrevne Steen er heller ikke det eneste Spor, som Amerika har at fremvise om vore Fædres Fjed i dets Lunde. Der ere fundne flere, vistnok mindre tydelige, men stedse mærkværdige Spor af nordiske Mænds Ophold der; men slige Minder blive der, som her, med hvert Aar sjeldnere. Menneskets Hænder ødelægger meer af den Art, end Tiden selv. De nye Konstverker skjule de gamle Bautastene, og gjøre deres Skrift ulæselig[1]). Saalunde gaar det og til hos os selv. Begraves ikke vore Runeminder under Konstverker, saa henslænges de i Mure og Gjærder. I Fædrelandet er i denne Henseende et nyt Tidsrum oprundet. Oldgrandskere og Antiqvitetselskere søge i oprettede Musæer at redde, hvad reddes kan, af hvad der endnu ei er os berøvet og henflyttet i andre Oldsamlinger, eller bortryddede af den flittige Agerdyrker og den for Oldminder ligegyldige Bygmester. Det er rimeligt og ønskeligt, at vore Oldgrandskeres Opmærksomhed, i de danske Lærdes Spor, ogsaa vil flyttes til hine Egne, for at opdage nye Historiens Bidrag, eller nedskrive det allerede Fundne med tydeligere Bogstaver i Historiens Aarbog. Betragte vi nøiere den i det gamle Viinland fundne Steen, gives der endnu Stof til videre Grandskning. Hovedtrækkene henpege tydeligen til gamle Sagn, og bestyrke deres Troværdighed; men flere Træk ere deels blevne ulæselige ved Tidens Paavirkning, deels kunne de modtage flere Fortolkninger. Forfatteren heraf har fuldeligen opfyldt Hensigten af at indflette disse Capitler i Kongesagaernes Krands, dersom han har henledet sine oldgrandskende Landsmænds Opmærksomhed paa hiin Bautasteen i den nye Verden, og paa det Verk, som saa herligen oplyser denne Deel af vor Oldhistorie — et Verk, hvis Gjennemlæsning har skaffet ham nogle af de behageligste Timer, som han paa Oldgrandskning har anvendt.

1) Saaledes er i Amerika, i Følge amerikanske Lærdes Klage, flere af disse runebeskrevne Stene blevne lagte i Fyldekar ved Broer og brugte til Veifylding.

XVII.

Om Viinlands Opdagelse.

Herjulf var en Søn af Baard Herjulfsson, og en Frænde af Landnam-Manden[1] Ingolf. Ingolf gav denne Herjulf Land imellem Vog og Reykjanæs. Herjulf boede først paa Drepstok; hans Kone hedte Thorgerd, og Bjarne deres Søn, som var en saare haabefuld Mand. Strax i hans unge Alder stod hans Hu til Udlandet, hvor han havde godt for at samle sig Formue og Agtelse blandt Folk. Een Vinter af Gangen var han udenlands, en anden hos sin Fader. Snart fik Bjarne sit eget Skib at føre, og den sidste Vinter, da han var i Norge, rustede Herjulf sig til en Grønlandsfærd med Erik og forlod sin Gaard. Med Herjulf var en Christen-Mand fra Syderøerne, som digtede Hafgerdingar-Drapa[2], hvori dette Stef[3] forekommer: Capitel 1. Bjarne Herjulfssons Seilads.

Jeg beder meenløs Munkeprøver[4])
Mig Hjælp til Færden yde,
Herren holde over mig
Jordens Hat[5]) med Høgesæde![6])

Herjulf boede paa Herjulfsnæs og var en overmaade gjæv Mand. Erik Røde boede i Brattelid; der sad han i den største Værdighed, og Alle bøiede sig for ham. Disse vare Eriks Børn: Leif, Thorvald og Thorstein, tilligemed Datteren Freydis, der var gift med en Mand ved Navn Thorvald og boede med ham i Gardar[7], hvor nu Bispestolen er. Hun var en meget stolt Kone, men han var en ringe Mand, og hun blev ham given mest formedelst hans Formue. Paa den Tid var Folket paa Grønland hedensk. Bjarne kom med sit Skib til Øre samme Sommer da hans Fader var seilet bort om Vagren, og denne Tidende ansaae Bjarne for saa vigtig, at han ei vilde losse sit Skib. Da hans Mandskab spurgte, hvad han nu havde i Sinde, svarede han, at han agtede at holde sin gamle Skik og tage Vinterkost hos sin Fader; „thi vil jeg styre mit Skib til Grønland, om I ville gjøre mig Følge." Alle som Een lovede at ville følge hans Raad. Da sagde Bjarne: „uforstandig monne vor Færd tykkes, eftersom Ingen af os før er kommen paa Grønlands Hav." Dog stak de til Søes, saasnart de vare seilklare, og seilede i 3 Dage indtil Landet kom dem af Syne under Vandet; men da Børen tog til at minke, blæste der op en Nordenvind med Taage, saa de vidste ei hvor de seilede, hvilket varede i mange Dage. Derefter saae de Solen og kunde skjelne Himmelhjørnerne. Nu heisede de Seilene og seilede et heelt Døgn, forend de saae Land. Da de talede mellem sig om hvad Land det vel monne være, sagde Bjarne, at det i hans Tanker ei monne være Grønland. Paa deres Spørgsmaal, om han vilde seile hen imod dette Land, svarede han: „det er mit Raad at seile tæt ind ved Landet." Saa gjorde de, og de saae snart, at Landet var uden

1) Saa kaldtes de første Nordmænd, som nedsatte sig paa Island. 2) Havgerdinger, et stærkt Bølgefraad, der ligesom med et Gjærde omspænder en vis Søstrækning, og sætter Skibet, som deri befinder sig, i Fare. 3) Omqvæde. 4) Christus. 5) Himlen. 6) Høgens eller Falkens Sæde er Haanden. „Gud holde sin Haand over mig! Munkene forestilles som de bedste og reneste Mennesker og Gud kjærest. 7) Som var paa Grønland et almindeligt Thingsted, før Bispestolen der blev oprettet, see 1 B. S. 112.

Cap. 1. Herjólfsnes angives at have ligget østligst i Grønland, imellem Hvarf og Snefjeldet Hvítserk.

Fjelde, skovbevoxet, og at der var smaa Høie paa Landet. De lode Landet paa Bagbordsiden, og deres Seilskjød vendte mod Landet. Siden seilede de i to Døgn, førend de fik et andet Land i Sigte. Atter spørge de Bjarne, om han troede at dette var Grønland; men han yttrede atter den Formodning, at dette Land var ligesaalidt Grønland, som det forrige; „thi paa Grønland siges der at være store Sneebjerge." Snart nærmede de sig dette Land og saae, at det var slet[1] Land og skovbevoxet. Da nu Vinden lagde sig, talede Skibsfolket om, at det var raadeligt der at lægge til Land; men det vilde Bjarne ikke. De syntes at trænge baade til Veed og Vand: „ingen af Delene behøve I, siger Bjarne;" dog fik han derfor Mandskabets Paatale. Nu bød han dem heise Seilene, og saa skede. De vendte Forstavnen fra Landet og holdt Søen i 3 Døgn med en Kuling af Sydvestvind. Da saae de et tredie Land, som var høit og bjergigt med store Snefjelde. De spørge da Bjarne, om han vilde lande der; men han negtede det aldeles; „thi mig synes at dette Land ei er os tjenligt." Nu lode de Seilene staae, holdt langs med Landet og saae at det var en Ø. Atter vendte de fra Land og stak tilsøes med samme Bør, men da Veiret tog til, befalede Bjarne at stikke Rev i Seilene, og ikke seile haardere end deres Skib og Redskab vel kunde taale. Efterat have seilet i tre Døgn saae de det fjerde Land, og da de spurgte Bjarne om han troede dette var Grønland eller ikke, svarer Bjarne; „dette er ligest hvad der er mig sagt om Grønland, og her ville vi holde til Land." Saa gjorde de, og toge qvælddags Land under et Næs, hvorpaa der fandtes en Baad. Paa dette Næs boede Bjarnes Fader Herjulf og deraf blev det siden kaldet Herjulfsnæs. Bjarne foer til sin Fader, lader al Seilads fare, og bliver hos sin Fader Herjulf saa længe han levede, ligesom han boede der efter sin Faders Død,

Capitel 2. Om Land, der opdages af Leif Eriksson.

Dernæst er at fortælle om, at Bjarne Herjulfsson kom over fra Grønland til Norge i Besøg hos Erik Jarl, som tog vel imod ham. Bjarne fortæller om sin Færd, paa hvilken han havde seet fremmede Lande, og Folk syntes at han ei havde været videbegjærlig, der Intet vidste at sige om disse Lande, hvilket blev ham noget lagt til Last. Bjarne blev Jarlens Hirdmand, og foer Sommeren efter ud til Grønland, hvorefter der blev megen Tale om at opdage fremmede Lande. Leif, en Søn af Erik Røde fra Brattelid, foer til Bjarne Herjulfsson og kjøber Skib af ham, hvilket han saalunde bemander, saa de vare i alt 35 Mand ombord. Leif bad sin Fader Erik, nu at være Færdens Formand; men han undslog sig, i det han sagde nu at drage paa Alder, og være mindre skikket end fordum til at taale en Søreises Besværligheder. Leif paastod at han blandt sine Frænder monne have mest Held til at styre slig Færd, hvorefter Erik føier Leif og rider hjemme fra, da de alle havde gjort sig reisefærdige; men ikke langt fra Skibet snubler den Hest, hvorpaa Erik reed, saa han falder af Hesten og kommer til Skade paa Foden. Da sagde Erik: „ei monne det være mig bestemt at opdage flere Lande end det, hvori vi bygge og boe, og nu monne vi ei længer følges ad i en Hob. Erik foer hjem til Brattelid; men Leif, tilligemed sine Kammerater, i Alt 35 Mand, taklede Skibet til. Der var en sørlandsk Mand med paa denne Færd, som hedte Tyrke. Nu gjorde de Skibet i Stand, og stak i Søen da de vare færdige. De fandt først det Land, som Bjarne sidst havde opdaget, seilede ind imod Landet, kastede Anker, skjøde Baaden ud, og fore til Lands, men saae intet Græs der. Der vare store Sneefjelde oppe i Landet; men heelt fra Søen op til Sneebjergene var hele Landet som en eneste Sneehelle, og dem syntes Landet at være uden al Herlighed. Da sagde Leif; „det er ikke gaaet os med dette Land som Bjarne, at vi ikke ere komne derpaa; thi vil jeg nu give Landet Navn, og kalde det Helleland." Siden gik de igjen ombord,

1) Fladt.

stak til Søes og fandt et andet Land. Atter seilede de ind mod Landet, kaste Anker, skyde Baad ud og gange paa Land. Landet var slet og skovbevoxet, vide omkring bestod Stranden af hvid Sand, hvor de fore frem, og var lav mod Søen til. Da sagde Leif: „dette Land skulle vi give Navn efter dets Art, og kalde det Markland[1]. Derpaa ile de ned til deres Skibe, gaae til Søes igjen med en Landvind af Nordost og vare ude i to Døgn, førend de saae Land. De seilede ind mod dette og kom til en Ø, som laa nordenfor Landet, hvor de ginge paa Land, saae sig om i godt Veir og fandt, at der var Dug paa Græsset. Hændelsesviis toge de noget af Duggen med Haanden og stak den i Munden, og aldrig syntes dem at have smagt noget saa sødt, som dette var. Derpaa gik de atter ombord, seilede ind i et Sund, som laa mellem Øen og et Næs, som gik nord ud fra Landet, og stævnede vester ud Næsset forbi. Der var meget grundt Vande i Ebbetiden, saa deres Skib blev staaende tørt, og der var langt fra Skibet til Søen. De vare saa begjærlige efter at komme til Lands, at de ei ville bie til deres Skib blev flot; men sprang i Land paa et Sted, hvor en Aa faldt ud af et Vand. Saasnart deres Skib blev flot, toge de Baaden, roede til Skibet, buxerede det op i Aaen, og derfra op i Vandet, hvor de kastede Anker, bare deres Køier fra Skibene og gjorde der Telteboder. Siden besluttede de at gjøre i Stand for sig der til Vinteren, og opførte der et stort Huus. Hverken skortede der paa Lax i Aaen eller Vandet, og det større Lax end de før havde seet. Landets Art der var saa god, at dem syntes ei fornødent at samle Foder til Qvæget for Vinteren; der kom ingen Frost om Vinteren, og Græsset visnede ikke stort. Dag og Nat var mere jævnlang end paa Grønland og Island; thi den korteste Dag var Solen paa Himmelen mellem Øgtedags Tid og Davremaal[2]. Da de nu vare færdige med deres Huusbygning, sagde Leif til sine Reisefæller: „nu vil jeg skifte Mandskabet i to Hobe, og lade Landet undersøge; Halvdelen skal være hjemme ved Skaalen,[3] men den anden Halvdeel skal undersøge Landet; dog skulle de ei fare længere bort, end at de kunne komme hjem om Qvælden, og ikke maae de skilles ad. Saaledes gjorde de nu en Tid lang. Leif selv vexlede om, og var snart med dem, snart hjemme ved Skaalen. Leif var en stor og stærk Mand af et mandigt Udseende, derhos forstandig og maadeholden Mand i alle Dele.

Capitel 3. Leif overvintrer der i Landet, seiler derfra hjem til Grønland og redder der et Skibsly.

En Aften hændte det sig, at der savnedes en Mand af Mandskabet, og det var den sørlandske Mand, Tyrker. Dette gik Leif meget nær; thi Tyrker havde længe været hos hans Fader og ham, og elsket Leif meget i sin Barndom. Nu talede Leif sine Reisefæller haardt til, og beredte sig med 12 Mand til en Færd for at opsøge ham; men kun et kort Stykke vare de komne fra Skaalen, før Tyrker kom dem i Møde, og med Glæde blev han modtagen. Snart fandt Leif at hans Fosterfader var lystig i Sind. Tyrker havde en høi Pande, flygtige Øine, var frægnet i Ansigtet, liden af Væxt og uanselig, men især behændig i alskens Idrætter. Da sagde Leif til ham: „hvi var Du saa seen, Fosterfader min, og skiltes fra dit Følge?“ Han talede først længe paa tydsk, dreiede Øinene mangenlund i Hovedet og rynkede Panden, men de skillede ikke hvad han sagde. Efter en Stunds, og

1) Skovland. 2) Øgtedag og Davremaal bruges endnu om Arbeidsmandens Hviletid Formiddag og Eftermiddag; men gaves af vore Forfædre et bestemtere Begreb om Dagens Længde, nemlig fra 7½ om Morgenen til 4½ om Eftermiddagen. 3) Husebygningen.

Cap. 2. **Helloland**, der antages at have været Øen Newfoundland, kaldtes senere Litla-Helloland til Forskjel for de nordenfor liggende Kyster af Labrador op imod Hudsons-Strædet, som kaldtes Helloland it mikla.

Markland, som laa tre Dages Seilads i Sydvest for Helloland, maa være nuværende Ny-Skotland (Nova-Scotia), der fuldkommen svarer til de Gamles Beskrivelse.

Forløb sagde han paa norsk: „jeg var ikke gaaen meget længere end de, og dog har jeg noget ganske Nyt at fortælle; thi jeg fandt Viintræer og Viindruer.“ — „Er det sandt, Fosterfader min?“ sagde Leif. — „Ja vist er det sandt,“ svarede han; „thi jeg er fød der hvor der hverken skorter paa Viinranker eller Viindruer.“ Nu sove de den Nat; men Morgenen efter sagde Leif til sit Mandskab: „nu skulle twende Sysler fremmes, og hver Dag sin; nemlig at samle Viindruer eller hugge Viinranker, og fælde Ved i Skoven til Ladning for mit Skib,“ og dette Raad blev fulgt. Der fortælles, at deres Storbaad var fuld af Viindruer, og nu blev der hugget en Ladning til Skibet. Der vare og selvsaaede Hvede-Agre og et Træ, som heder Masur. Af alt dette toge de nogle Prøver med sig, og nogle Træer vare saa store, at de bleve lagte i Huse. Da det vaaredes, gjorde de sig i Stand og seilede bort; men Leif gav Landet Navn efter dets Frembringelse og kaldte det Viinland. Derpaa gik de til Søes, og de havde god Bør indtil de saae Grønland og Fjeldene under de snetækte Toppe. Da tiltalede en Mand Leif saalunde: „hvi styrer du Skibet saa meget under Vinden?“ Leif svarede: „vel agter jeg paa mit Roer; men og paa andre Ting, eller see I ikke nu noget Nyt?“ De svarede, at de Intet saae, som var værd at fortælle. „Jeg veed ikke,“ siger Leif, „om det er et Skib eller Skjær jeg seer.“ Nu see Alle did hen, og sagde at det var et Skjær. Saa meget skarpere saae han end de, at han kunde see Folk paa Skjæret. „Nu vil jeg vende Skibet mod Vinden,“ siger Leif, „saa at vi kunne naae dem, om det er Folk der trænge til vort Møde og behøve vor Hjælp; men ere de ikke Fredens Mænd, da staaer det i vor Magt at gjøre hvad vi ville, men ei i deres.“ Nu søge de under Skjæret, lade Seilet falde, kaste Anker og skjøde ud i Vandet en anden liden Baad, som de havde havt med sig. Da spurgte Tyrker, hvo Mandskabets Formand var? Han kaldte sig Thorer, og sagde, at han var norsk af Æt; „men hvad er Dit Navn?“ Leif nævnede sit Navn. „Er Du en Søn af Erik Røde fra Brattelid?“ spørger han. Leif svarede, at det var saaledes. „Nu vil jeg,“ siger Leif, „indbyde Eder Alle ombord paa mit Skib med alt det Gods, som Skibet kan tage imod.“ De toge mod Tilbudet, og seilede siden til Eriksfjord indtil de kom til Brattelid, hvor de lossede Ladningen. Siden tilbød Leif Thorer, tilligemed hans Kone Gudrid og tre andre Mænd, Huusvære hos sig, men skaffede det øvrige Skibsly, baade Thorers og sine egne Søfolk, anden Værestad. Leif tog 15 Mand paa Skjæret, og blev siden kaldet Leif den Lykkelige. Leif voxede siden i Formue og Anseelse. Den Vinter kom der Sygdom iblandt Thorers Mandskab, og han selv, tilligemed en stor Deel af hans Mandskab, døde deraf. Den Vinter døde ogsaa Erik Røde. Nu blev der megen Tale om Leifs Viinlands-Færd, og hans Broder Thorvald syntes, at Landet paa alt for faa Steder var blevet undersøgt. Da sagde Leif til Thorvald: „nu skal Du, Broder, fare til Viinland med mit Skib, om Du vil; dog vil jeg først lade Skibet fare efter det Tømmer, som Thorer har efterladt paa Skjæret.“ Og saa blev gjort.

Capitel 4 Om Leifs Broder Thorvald Eriksson og Skrællingerne i Viinland.

Nu gjorde Thorvald sig færdig til denne Reise med 30 Mand, efterat have gaaet paa Raad med sin Broder Leif. De taklede Skibet til og stak i Søen. Der er Intet bleven fortalt om deres Færd, førend de kom til Viinland, til Leifs Boder, hvor de forsynede Skib og Redskab, sadde der roligen om Vinteren, og levede af Fiskeri. Vaaren efter sagde Thorvald, at de skulde takle Skibet til; men nogle Mænd skulde med Storbaaden fare vesterud langs Landet og undersøge det om Sommeren. Dem syntes Landet at være fagert og skovrigt, kort mellem Skoven og Søen og Stranden fuld af hvid Sand.

Cap. 3. Kjalarnes antages rimeligen for nuværende Cap Cod.

Der var og mange Øer og meget grundt Vande. De fandt hverken Værested for Folk eller Dyr; men paa en Ø mod Vesten fandt de et Korn-Skuur af Træ. Andet Mandsverk fandt de ikke, og fore om Høsten tilbage til Leifs Boder. Den næste Vaar foer Thorvald med Kjøbmandsskibet øster paa og nordefter, langs Landet. Udenfor et Forbjerg paakom der dem et hvast Veir; der dreve de i Land, brøde Kjølen fra sig, og tøvede længe der for at sætte Skibet i Stand. Da sagde Thorvald til sine Kamerater: „nu ville vi reise Kjølen her op paa Næsset, og kalde Stedet Kjalarnæs," og saa gjorde de. Siden seile de bort derfra øster om Landet, som overalt var bevoxet med Skov. Der fortøjede de Skibet og skjøde Brygge i Land, hvorpaa Thorvald med sit hele Skibsly steeg i Land. Han sagde: „her er fagert og her vilde jeg gjerne reise min Gaard. Siden ginge de ombord, og saae paa Sanden trende Høie indenfor Pynten; did fore de og bleve 3 Skindbaade vaer, med 3 Mand under hver Baad. De deelte nu Mandskabet, og toge Alle til Fange, uden Een, som undkom med sin Baad. De dræbte otte deraf, og ginge siden tilbage til Pynten, hvor de saae sig om. Inde i Fjorden saae de nogle Høie, som de ansaae for at være Bygder. Derefter paakom der dem saa stor en Søvn-Tyngde, at de ikke kunde holde sig vaagen, men sovnede Alle ind. Da kom der et Skrig over dem, saa de Alle vaagnede. I Skriget høres de Ord: „vaagn op Du Thorvald, med Dit hele Følge, om Du vil beholde Livet; far ombord paa Dit Skib med alle Dine Mænd og seiler fra Land saa fort I kan." I samme Øieblik ilede inde fra Fjorden en utallig Mængde Skindbaade, som lagde dem paa Siden. Da sagde Thorvald: „vi skulle opføre Stridsskjærme langs Skibsborde og værge os det bedste vi kunne; men ikke meget bruge vore Vaaben imod dem." Saa gjøre de. Skrællingerne skjøde en Stund paa dem, men flygtede derpaa afsted det forteste de kunde, hvor Veien var dem aaben. Da spurgte Thorvald sine Mænd, om de vare noget saarede, og da de svarede, at de intet Saar havde faaet, siger han: „jeg haver faaet et Saar under Armen; der fløi en Piil mellem Skibsborde og Skjoldet under min Arm; her er Pilen, og dette vil lede mig til min Bane. Nu raader jeg Eder til, at I gjøre Eder i største Hast færdige til at vende tilbage; men mig skulle I føre ud paa den Pynt, som syntes mig saa beqvem til Bopæl. Det kan være, at der kom mig et sandt Ord i Munden, da jeg ønskede at bo der en Stund. Der skulle I begrave mig, og sætte et Kors ved mit Hoved og mine Fødder, hvorefter I siden skulle kalde Stedet Korsnæs." Grønland var da christnet, dog døde Erik Røde før Christendommen blev indført. Nu døde Thorvald, og de gjorde Alt eftersom han havde sagt. Siden fore de hen og opsøgte deres Reisefæller og fortalte hverandre de Tidender, som de vidste. De forbleve boende der om Vinteren, og samlede Viinranker og Viindruer til deres Skibe. Om Vaaren gjorde de sig færdige til at vende derfra tilbage til Grønland, hvor de landede med deres Skib i Eriksfjord, og kunde bringe Leif vigtige Tidender.

Imidlertid var det indtruffen paa Grønland, at Thorstein i Eriksfjord var bleven gift, og havde faaet Gudrid, Thorbjørns Datter, der havde været gift med Thorer Nordmand, som før fortalt. Nu stundede Thorstein Eriksson efter at fare til Viinland, efter sin Broder Thorvalds Liig. Han taklede det samme Skib til, og valgte dertil store og stærke Folk. Han havde med sig 25 Mand og sin Kone Gudrid, og saasnart de vare seilklare, gik de til Søes og tabte Land af Sigte. De dreve om paa Havet hele Sommeren, uden at vide hvor de vare, og en Uge ind i Vinteren[1)] toge de Land i Lyse- *Capitel 5. Om Thorstein Eriksson, Leifs Broder, og hans Reise til Viinland.*

1) De gamle Islændere, og efter dem Grønlænderne, regnede Vinteren fra den første Løverdag efter 20de Oktober.

Cap. 4. Krossanes er formodentlig nuværende Gurnet-Point.

fjord paa Grønland, i den vestre Bygd. Thorstein søgte efter Huusvære for dem, hvilket han fik for sit hele Skibsly; men hverken for sig eller sin Kone, saa de i nogle Nætter maatte blive ombord. Paa den Tid var Christendommen endnu ung i Grønland. En Dag kom nogle Mænd tidlig om Morgenen til deres Telt, hvis Formand spurgte dem, hvad Folk der var i Teltet. Thorstein svarer: „tvende; men hvo er den som spørger?“ — „Thorstein heder jeg, og jeg kaldes Thorstein Svarte; men det er mit Ærende hid, at jeg vil byde dig og din Hustru Huusvære hos mig.“ Thorstein svarer, at han vilde tale med sin Kone derom, og da hun bad ham raade, giver han dertil sit Ja. „Da skal jeg komme efter Eder i Morgen med mine Øg; thi mig skorter ikke Leilighed til at modtage Eder; men kun Faa skjøtte om at være hos mig; thi min Kone og jeg ere ene, eftersom jeg er meget særsindet. Jeg haver og anden Tro end I, endskjønt jeg tænker, at den I have er bedre.“ Nu kom han efter dem om Morgenen med Heste, og de toge ind i Huset hos Thorstein Svarte, der viste sig venlig imod dem. Gudrid havde megen udvortes Anseelse, derhos var hun forstandig og forstod vel at omgaaes med ukjendte Folk. Tidligen om Vinteren kom der Sygdom i Thorstein Eriksſons Mandskab, og Mange af hans Reisefæller døde. Han befalede at der skulde gjøres Liigkister til de Dødes Liig og bringes ombord, og at de der skulde vel forvares; „thi jeg vil lade alle Ligene føres til Eriksfjord til Sommeren.“ Det varede ikke længe før der ogsaa kom Sygdom i Thorstein Svartes Bopæl, og først blev hans Kone, som hedte Grimhild, syg. Hun var overmaade stor, og stærk som en Karl, dog maatte hun ligge under for Sygdommen. Strax efter blev Thorstein Eriksson syg, og begge laae paa engang; men Grimhild, Thorstein Svartes Kone døde først. Da hun var død gik Thorstein ud af Stuen efter en Fjæl, for derpaa at lægge Liget. Da sagde Gudrid: „vær kun en kort Stund borte, Thorstein min,“ hvilket han lovede. Da sagde Thorstein Eriksson: „underligen bær nu vor Huusfrue sig ad; thi hun reiser sig op med Albuen, tokker sig[1] frem over Sengestokken og triver efter sine Sko.“ I det Samme kom Thorstein Bonde ind, og strax lagde Grimhild sig ned, saa det bragede i hvert Træ, som i Stuen var. Nu gjør Thorstein en Kiste til Grimhilds Liig, flyttede det bort og begrov det. Han var baade stor og stærk Mand; men behøvede alle sine Kræfter før han fik hende flyttet af Gaarde. Nu gik Thorstein Erikssons Sygdom stærkere paa ham, og han døde, hvilket hans Kone Gudrid tog sig meget nær. De vare da alle i Stuen, og Gudrid havde sat sig paa en Stol foran den Bænk, hvorpaa hendes Bonde Thorstein laa. Nu tog Thorstein Bonde Gudrid af Stolen paa sit Fang, satte sig med hende paa en anden Bænk lige over for Thorsteins Liig, og talede mangenlund for hende. Han trøstede hende, og lovede at fare med hende til Eriksfjord, med hendes Bondes, Thorsteins, og hans Reisefællers Liig: „saa skal jeg og bringe hid,“ siger han, „flere Tjenestefolk, Dig til Trøst og Skjæmt.“ Derfor takkede hun ham. Thorstein Eriksson reiste sig da op og sagde: „hvor er Gudrid?“ Tre Gange sagde han dette; men hun taug. Da sagde hun til Thorstein Bonde: „skal jeg give Svar paa denne Tiltale eller ikke?“ Han bad hende ikke svare. Da gik Thorstein Bonde over Gulvet og satte sig i Stolen, men Gudrid satte sig paa hans Knæ. Da sagde Torstein Bonde: „hvad vil Du Navner?“ Efterat en Stund var leden, svarer han: „jeg ønsker at sige Gudrid forud sin Skjæbne, paa det hun bedre kan bære min Død; thi jeg er kommen til gode Hvilesteder. Og det har jeg nu

1) Flyttede sig.

Cap. 5. Lyso-fjørdr i Vesterbygden paa Grønland, er maaskee nuværende Isorlok, omtrent under 65° N. B.

at sige Dig, Gudrid, at Du vil vorde gift med en islandsk Mand; Eders Samliv vil vorde langt, og fra Eder vil nedstamme mange Mænd, modne, modige og gjæve, i en yndig og velbehagelig Slægtrække. I skulle fare fra Grønland til Norge, derfra til Island, hvor I skulle sætte Bo. Der skulle I leve længe sammen, men Du monne overleve ham. Siden skal Du fare udenlands og gange før paa, men komme tilbage til Island til Din Gäard. Da monne en Kirke der være reist, hvor Du skal forblive, lade Dig indvie til Nonne og der ende Dine Dage." Derpaa bøiede Thorstein sig tilbage; men hans Liig blev pyntet og ført ombord paa Skibet. Thorstein holdt redeligen det Løfte, som han havde gjort Gudrid. Om Vaaren solgte han sin Jord og Qvæg, og foer til Skibs med Gudrid med Alt hvad han eiede; taklede derpaa Skibet til, bemandede det og foer til Eriksfjord. Der jordedes Ligene ved en Kirke. Gudrid foer til Brattelid; men Thorstein Svarte satte Bo i Eriksfjord, og boede der saalænge han levede, stedse anseet som en saare dygtig Mand.

Capitel 6. Om hvorlunde Karlsefne kommer til Viinland og om Skrællingerne.

Samme Sommer kom et Skib fra Norge til Grønland, og den Mand, som Skibet styrede, hedte Thorfinn Karlsefne. Han var en Søn af Thorer Hestehøfde, og en Sønnesøn af Snorre, der var en Søn af Thorer fra Høfde. Thorfinn Karlsefne var en overmaade rig Mand, og var om Vinteren i Brattelid hos Leif Eriksson. Snart fattede han Godhed for Gudrid, og beilede til hende; men hun overlod Leif at svare for sig. Siden blev hun fæstet til ham, og deres Bryllup blev gjort den Vinter. Der var den samme Tale om Viinlands-Færden som før, og baade Gudrid og andre Mænd dreve Karlsefne meget til denne Færd. Nu blev hans Færd besluttet, og han tog med sig paa Skibet 60 Karle og 5 Qvindfolk. Den Aftale blev gjort mellem Karlsefne og hans Skibsly, at de skulde paa lige Haand dele alt det Gods de fik. De havde med sig alskens Qvæg; thi de agtede at bosætte sig i Landet, om muligt. Karlsefne bad Leif om sine Huse i Viinland; men han sagde, vel at ville laane, men ei give ham dem. Siden gik de til Søes med Skibet, og kom i god Behold til Leifs Boder, hvor de bare deres Vadsække paa Land. Brat kom dem en god og stor Fangst i Hænderne; thi en Hval, som baade var stor og god, var dreven paa Land. De fore siden til Hvalen, skare den i Stykker, og da fattedes dem ikke Mad. Qvæget kom paa Land; men hvad der var grad[1] deriblandt blev uregjerligt, og gjorde megen Ulempe. Blandt andet havde de ogsaa en Stud med sig. Karlsefne lod fælde Tømmer i Skoven og tilhugge til Skibsladning, og Tømmeret lagdes siden paa et Berg for at tørke. De toge alle de gode Ting, som Landet der kunde frembringe, baade af Viinbær, alskens Fisk, Vildt og andre gode Ting. Da den første Vinter var gaaen og Sommeren kom, bleve de Skrællinger vaer, som i en stor Flok fore frem af Skoven. I Nærheden deraf var deres Qvægnod, og Studen gav sig til at bælje og brøle forfærdelig høit. Da bleve Skrællingerne bange og flygtede undaf med sine Bylter, hvori der var Graavarer, Sobel- og alskens Skind-Varer. De vende sig mod Karlsefnes Gaard, og vilde ind i Husene; men Karlsefne lod værge Døren. Ingen af Parterne forstod den andens Maal. Nu lagde Skrællingerne deres Bylter ned, løste dem og falbøde dem; dog vilde de helst have Vaaben derfor; men Karlsefne forbød sine Folk at sælge Vaaben. Nu fandt han paa det Raad, at lade sine Qvindfolk bære ud Melk, og da vilde de kjøbe det, og intet Andet. Saalunde gjorde nu Skrællingerne Handel, at de bare de kjøbte Varer bort med sig i deres Maver, hvorimod Karlsefne og hans Reisefæller beholdt deres Bylter og Skindvarer. Derpaa droge de deres Vei. Nu maae vi ei glemme at fortælle, at Karlsefne lod gjøre en stærk Skigard[2] om sin Gaard, og gjorde sig beredt til

1) Ukaaret. 2) Et Gjærde af Grene og Stokke, nu bruges og dertil Vaghun.

Ophold der. Paa den Tid fødte Gudrid, Karlsefnes Kone, et Guttebarn, som fik Navnet Snorre. I Begyndelsen af næste Vinter kom Skrællingerne atter til dem, mange flere end før, og havde de samme Slags Varer som forrige Gang. Da sagde Karlsefne til Qvindfolket: „nu skulle I bære ud slig Mad, som de forrige Gang reves meest om, og ikke andet, og da de saae det, kastede de deres Bylter ind over Skigarden. Gudrid sad indenfor i Døren ved sin Søns, Snorres, Vugge. Da bares en Skygge for Døren, og ind treen en Kone i en sort snæver Kjole. Hun var noget lav, havde et Baand om Hovedet, lysebrune Haar, et blegt Ansigt og store Øine, saa at Ingen nogensinde havde seet saa store Øine i et Menneskes Hjerneskal. Hun gik til Gudrid, hvor hun sad, og sagde: „hvad heder Du?" — „Jeg heder Gudrid; men hvad er dit Navn?" — „Jeg heder Gudrid," siger hun. Da rakte Gudrid Huusfrue hende sin Haand, at hun skulde sætte sig hos hende; men i samme Øieblik bares et stort Brag for Gudrids Øren, og forsvunden var Konen. Netop i det samme blev og en Skrælling dræbt af en blandt Karlsefnes Huuskarle; thi han havde villet tage deres Vaaben. Skrællingerne fore derpaa afsted det forteste de kunde, men deres Klæder og Varer bleve liggende tilbage. Ingen havde seet denne Kone, uden Gudrid ene. „Nu behøve vi at holde Raad sammen," siger Karlsefne; „thi jeg tænker, de monne besøge os tredie Gang med Ufred og talrigt Mandskab. Thi skulle vi nu finde paa det Raad, at 10 Mænd skulle fare frem paa dette Næs og vise sig der. En anden Deel af Mandskabet skal fare i Skoven og rydde for vore Qvægnød, naar hines Hær kommer frem af Skoven. Vi skulle og lade vor Stud fare foran os. Det Sted, som de havde bestemt til Slagmøde, var saaledes beskaffent, at der var et Vand paa den ene Side, men Skov paa den anden. Nu fulgtes det Raad, som Karlsefne havde givet, og Skrællingerne kom til det Sted, som Karlsefne havde bestemt til Slag. Slaget blev holdt, og der faldt mange af Skrællingernes Folk. Der var en stor og væn Mand i Skrællingernes Hær, som Karlsefne ansaae for at være deres Høvding. Nu tog Een af Skrællingerne en Øxe, saae paa den en Stund, svingede den mod en af sine Kamerater og hug til ham saa han strax faldt død ned. Derpaa tog hiin store Mand Øxen, saae paa den en Stund og kastede den saa langt han kunde ud i Søen. Derefter flygtede de til Skoven saa fort de kunde, og dermed endtes deres Strid. Karlsefne var med sine Folk der hele Vinteren; men om Vaaren lyser Karlsefne til, at han ei vil være der længer, men fare tilbage til Grønland. De gjorde sig reisefærdige og toge mange gode Ting med sig, saasom Viintræer, Viindruer og Skindvarer. Nu gaae de til Søes og kom med velbeholdent Skib til Eriksfjord, hvor de vare om Vinteren.

Capitel 7. Om Freydis Eriks Datters Færd til Viinland og Udaad.

Nu begyndtes der paa ny at tales om Viinlandsfærden; thi denne syntes at lede baade til Formue og Anseelse. Den samme Sommer, da Karlsefne kom fra Viinland, kom et Skib fra Norge til Grønland. Skibet førtes af tvende Brødre, Helge og Finnboge, der vare Islændere af Æt, fra Østfjorden, og forbleve i Grønland den Vinter. Saa have vi nu at fortælle, hvorlunde Freydis Eriksdatter, reiste hjemme fra Gardar og foer til Brødrene Helge og Finnboge, med Begjæring om, at de vilde fare til Viinland med deres Farkost, imod at faae Halvdelen med hende af alle de gode Ting, som der kunde faaes. Dertil gave de deres Ja. Derfra foer hun til sin Broder Leif, og bad ham give sig de Huse, som han i Viinland havde ladet bygge. Men han svarede nu som før, at han vilde laane, men ei give hende dem. Den Forening blev gjort mellem Brødrene og Freydis,

---

Cap. 7. Austfirdir eller Austfirdinga-fjórdúngr, d. e. den østlige Deel af Island, see S. Gardar (á Gørdom), see S.

at hver af dem skulde have 30 stridbare Mænd paa Skibet omfram Qvindfolk. Men Freydis brød strax Foreningen, i det hun tog 5 Mand flere, som hun skjulte, og Brødrene bleve det ikke var før de kom til Viinland. Nu gik de til Søes, efterat have gjort forud den Aftale, at de, saavidt muligt, skulde holde Følge. Der var ogsaa kun liden Mon mellem dem; dog kom Brødrene noget før, og havde baaret deres Tøi op til Leifs Huse. Da Freydis kom til Land, lod hun og Skibet losse og bære Tøiet op til Huset. Da sagde Freydis: „hvi bare I Jeres Tøi ind her?" —thi vi meente," svare de, „at den imellem os gjorte Aftale skulde holdes." — „Mig laante Leif Husene, og ikke Eder," siger hun. Da sagde Helge: „i Ondskab monne vi Brødre staae tilbage for Dig." Derpaa bare de deres Tøi ud, gjorde sig en Skaale, som de satte langt fra Søen ved Bredden af Vandet,[1] og gjorde alt der i Stand. Freydis lod fælde Ved i Skoven til sit Skib. Nu kom Vinteren paa, og Brødrene talede om at anstille Lege til Skjæmt og Moro. Saa blev gjort en Stund, indtil de gjorde hverandre Fortræd, hvorpaa fulgte Splid, og Legene ophørte. Derefter var intet Samqvem imellem Husene, og dette foer saaledes frem længe om Vinteren. En Morgen tidlig stod Freydis op af sin Seng og klædte sig paa; dog gik hun uden Sko, endskjøndt Veiret var saa beskaffent, at der var falden en stærk Dug. Hun tog sin Mands Kappe over sig og foer i den til Brødrenes Skaale og til Døren. Kort forud var en Mand gaaet ud derfra og havde ladet Døren staae halv aaben.[2] Hun lukkede Døren heelt op og stod en Stund i Dørhullet, men taug bomstille. Finnboge, som laa vaagen inderst i Skaalen, spurgte hende: „hvad vil Du her, Freydis?" Hun svarer: jeg vil at Du skal stande op og gange ud med mig, jeg vil tale med dig." Saa gjør han. De gange hen til et Stykke Træ, som laa under Skaalevæggen, og der satte de sig ned. „Hvordan liker Du det her?" siger hun. — „Gode tykkes mig Landsens Kaar, svarer han, men ilde tykkes mig om den Splid, som er kommen os imellem; thi jeg mener dertil ingen Anledning at have givet." — „Du siger som det er, svarer hun, saa tykkes mig ogsaa. Nu er det mit Ærende hid, at jeg vil handle Skib med Eder Brødre; thi I have større Skib end jeg, og jeg vilde bort herfra." — „Da vil jeg lade det gaa," svarer han, „om derved skeer Dig til Nøies." Nu skilles de saaledes ad; hun ganger hjem, men Finboge gaaer igjen til Hvile. Da hun stiger op i Sengen med kolde Fødder, vaagner Thorvald derved, og spørger, hvi hun var saa kold og vaad?" Hun svarer med megen Heftighed: „jeg var gaaet til Brødrene for at gjøre Bud paa deres Skib, da jeg vilde kjøbe et større Skib, men de toge dette saa ilde op, at de sloge mig og mishandlede mig ilde; men du er en usel Mand, som hverken vil hevne min eller Din Skam, og nu maa jeg finde, at jeg er borte fra Grønland; thi vil jeg gjøre Skilsmisse med dig, om Du ikke hevner dette." Da kunde han ikke længere taale hendes haarde Tiltale, men befalede sine Mænd at stande op i en Fart, og tage deres Vaaben. Saa gjøre de, fare strax til Brødrenes Skaale, gange ind, gribe dem sovende, lægge dem i Baand og føre dem alle bundne ud. Freydis lod dræbe dem, efter hvert som de kom ud. Nu vare alle Karle dræbte; men Qvindfolket vare tilbage, dem vilde ingen dræbe. Da sagde Freydis: „giv mig en Øxe i Haanden." Saa blev gjort; hvorpaa hun dræber alle de 5 Qvindfolk, som der vare, og gik først fra dem, da de vare døde. Efter denne onde Gjerning fore de tilbage til deres Skaale, og paa Freydis mærkedes intet andet, end at hun syntes at have vel gjort. Til sine Kamrater sagde hun: „vorder det os af Ødet bestemt, at komme tilbage til Grønland, da skal jeg tage den Mand af Dage, som fortæller hvad her er hendt. Nu skulle vi sige, at de bleve boende

1) Indsøen. 2) Dørene vare formodentligen da, som nu paa mange Bondehuse, dobbelt paa tværs, saa at den underste og øverste Deel for sig kan aabnes.

her tilbage, da vi fore bort." Tidligen om Vaaren tiltaklede de det Skib, som havde været Brødrenes, og ladede det med alt det Gods, som de der kunde faae og Skibet bære, gik derpaa til Søes, og kom efter en lykkelig Fart tidlig om Sommeren til Eriksfjord med deres Skib. Der laa nu ogsaa Karlsefne med fuldkommen seilklart Skib, ventende kun paa Bør, og det er alle Mands Tale, at aldrig monne et rigere udstyret Skib være gaaet fra Grønland, end det var, som han styrede. Freydis foer nu til sin Gaard, som imidlertid havde staaet uskadt. Alle sine Reisefæller skjænkede hun meget Gods; thi hun vilde lade sin Udaad blive skjult. Saalunde sidder hun paa sin Gaard; men ei bleve alle hendes Mænd saa ordholdne i at fortie denne Udaad og Misgjærning, at den ikke omsider kom op for hendes Broder Leif, der syntes meget ilde om dette Sagn. Han tog 3 Mænd af Freydis's Mandskab, og pinede dem til at fortælle Tildragelsen i sin hele Sammenhæng. „Ikke nænner jeg," siger Leif, „at gjøre med Søster min, Freydis, hvad hun vel var værd; men spaa monne jeg det, at hendes og hendes Mands Afkom herefter lidet vil trives." Og fra den Dag var der Ingen, som jo undte dem alt Ondt.

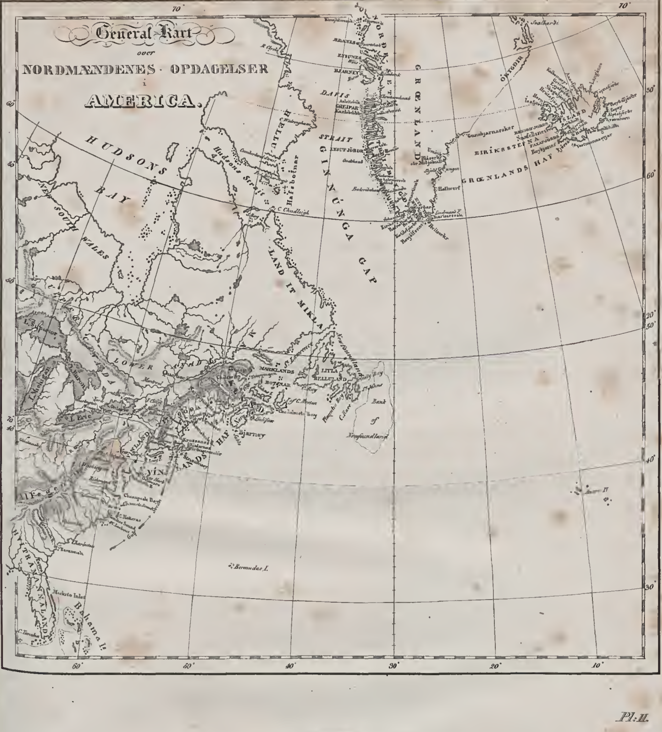
Capitel 8. Om Karlsefne og hans Slægt.

For nu at fortsætte vor Fortælling om Karlsefne, da taklede han Skibet til og seilede bort fra Land. Efter en heldig Fart kom han i god Behold til Norge, hvor han sad om Vinteren og solgte sine Varer. Baade han og hans Hustru blev holdt i god Agt af de gjæveste Mænd i Norge. Men Vaaren efter gjorde han sit Skib i Stand til en Islands-Fart, og da hans Skib laa ganske seilklart ved Bryggen, ventende paa Bør, kom en sorlandsk Mand, der havde sin Æt fra Bremen i Saxland, til Skibet og gjør Bud paa en Feiekost,[1] der tilhørte Karlsefne. „Jeg vil ei sælge den," siger han. — „Jeg vil give dig en halv Mark Guld for den," svarer Tydskeren. Karlsefne syntes at det var vel buden, og de kom derpaa i Handel derom. Tydskeren foer bort med Feiekosten, og Karlsefne vidste ei hvad Slags Træ det var; men det var Møsur-Træ, kommen fra Viinland. Nu gik Karlsefne til Søes, og kom med sit Skib i Land i Skagafjord, nord paa Island, hvor Skibet om Vinteren blev landsat. Om Vaaren kjøbte han Glaumsbø Gaard og satte Bo der. Der boede han saa længe han levede, og blev anseet som en af de gjæveste Mænd. Fra ham og hans Kone nedstamme mange Mænd, og en god Slægtrække. Da Karlsefne var død, tog Gudrid Gaarden under sit Opsyn, tilligemed hendes Søn Snorre, som var fød i Viinland. Da Snorre blev gift, foer Gudrid udenlands, og gik sør paa; men da hun kom tilbage til hendes Søns, Snorres, Gaard, havde han ladet en Kirke bygge i Glaumsbø. Siden blev Gudrid Nonne og Eneboerske, og forblev der saa længe hun levede. Snorre havde en Søn, som hedte Thorgeir, der var Fader til Ingveld, Biskop Brands Moder. Snorre Karlsefnessons Datter hedte Halfred, og hun var Moder til Runolf, Thorlak Biskops Fader. Karlsefne og Gudrid havde en anden Søn, som hedte Bjørn, der var Fader til Thorun, Biskop Bjarnes Moder. En tairig Slægt nedstammer fra Karlsefne, hvoraf han er bleven navnkundig Mand. Tydeligst af alle Mand haver Karlsefne fortalt Tildragelserne paa denne Færd, hvorom nu her Noget er fortalt.

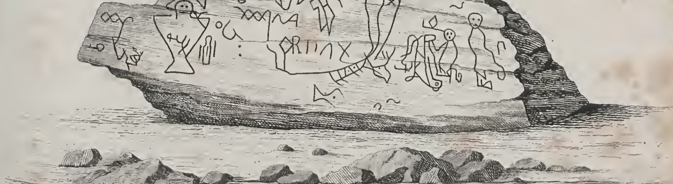
1) Det Ord, som findes i Texten, husasnotro har givet Anledning til flere Fortolkninger, uden at man er bleven enig om Ordets rette Betydning. Nogle tænke sig en Fløistang, Andre oversætte det ligesom ved Huuspryd. Det er vel ligegyldigt, hvilket Huusstykke her menes, da Værdien laa i Træet selv.

Cap. 8. Brimar (eller Brimaborg) i Saxland, d. e. Staden Bremen i Nord-Tydskland. Glaumsbær, en Gaard med Kirke i Skagafjords-Syssel paa Nordlandet i Island.

Pl. I.

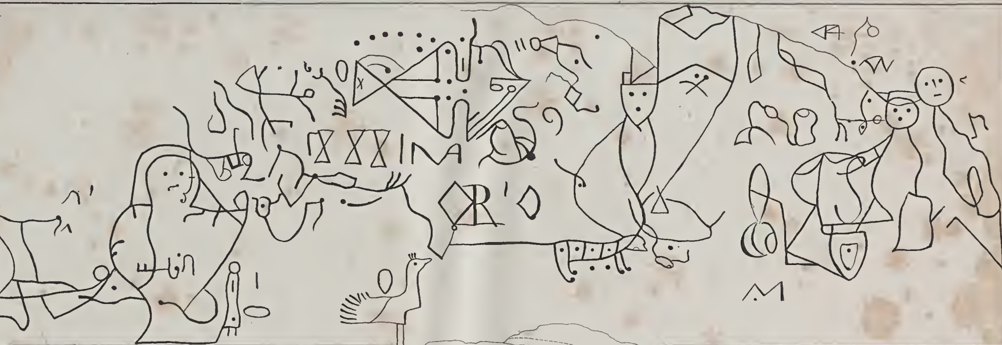

Pl. II.

Lithographie af G. L. Fehr, Christiania.

Pl: III.

Pl: IV.

